

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

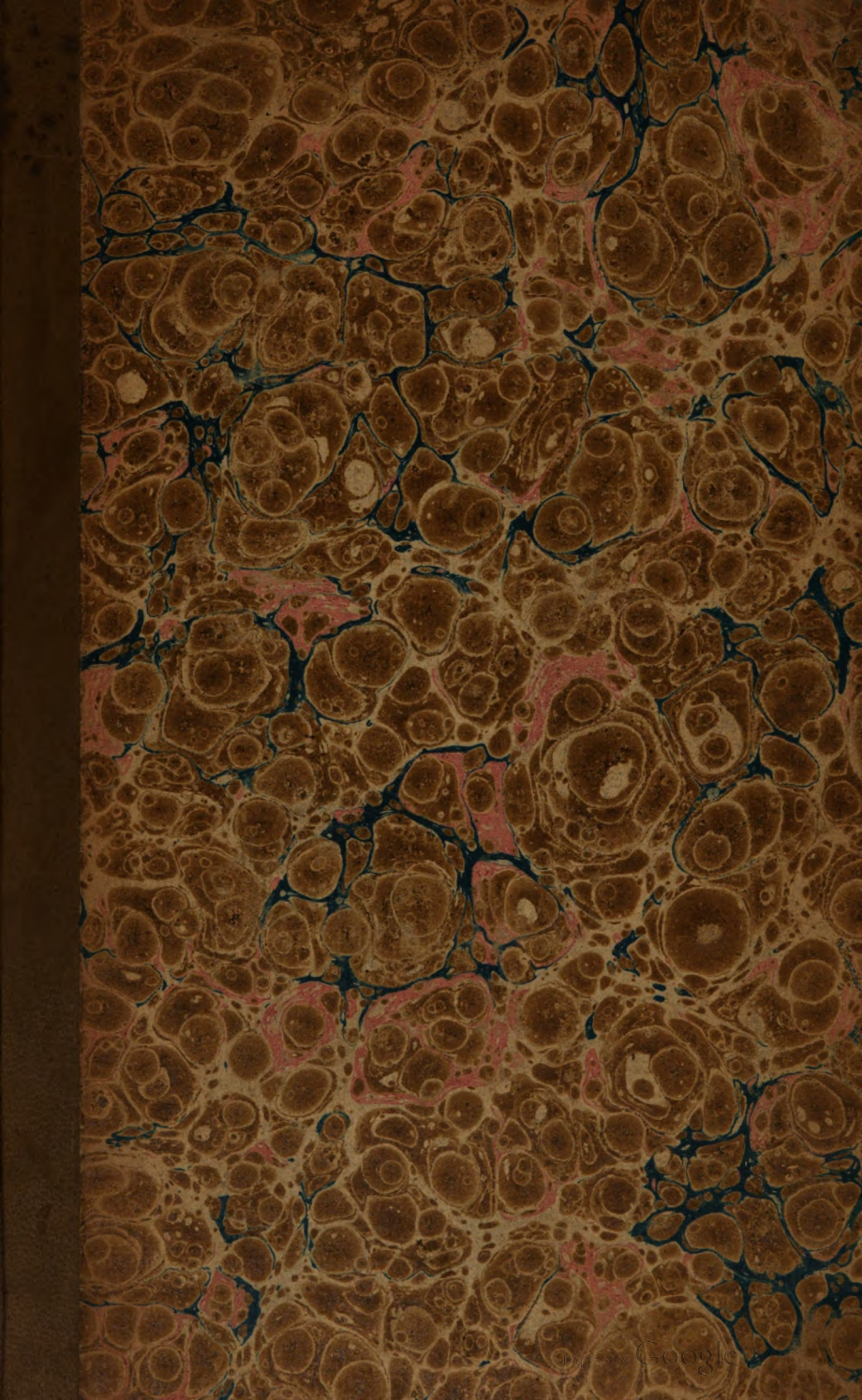
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

C A N T O N A L E E T

B I B L I O T H È Q U E

U N I V E R S I T A I R E

EX
DONO

JEAN
HERBETTE

ancien ambassadeur

1878-1960

D E L A U S A N N E

1972

Nº 610. E5. VIII. 5.8.

Voy. l'article Histoire Samoa Chronologie de l'île.

LUCÆ HOLSTENII

EPISTOLÆ

AD DIVERSOS.

18306

Digitized by Google

TYPIS J. GRATIOT.

0
LUCAE HOLSTENII

EPISTOLÆ

AD DIVERSOS,

QUAS EX EDITIS ET INEDITIS CODICIBUS

COLLEGIT

ATQUE ILLUSTRAVIT

JO. FRANC. BOISSONADE.

[annes]

[iscus]

12 5458

ACCEDIT EDITORIS COMMENTATIO

IN INSCRIPTIONEM GRÆCAM.

PARISIIS,

IN BIBLIOPOLIO GRÆCO-LATINO-GERMANICO,

VIA DES FOSSES MONTMARTRE, NUM. 14.

CIOIOCCCXVII.

D
E 14136

GOD. HENR. SCHÆFERO

VIRO PRÆSTANTISSIMO

PRIMARIO

GRÆCÆ DITIONIS

MAGISTRO

HAS

HOLSTENII EPISTOLAS

D D

EDITOR.

EDITOR LECTURIS.

VIR ampliss. Faurisius a S. Vincentio, in regia Aquarum Sextiarum curia senator, et nostræ Inscriptionum academiæ socius liber, legendas mihi perbenigne traderat plurimas Holstenii Epistolas, quas ineditas possidebat; quibus summa cum voluptate perlectis (nam mire fueram delectatus viri doctissimi eruditione varia, plurimisque ad historiæ literariæ illustrationem utilissimis rerum et hominum notiis), a Faurisio petii ut illas in vulgus ederet. At ille statim negare, causari annos et senectutem; cui reponebam, Catonianam ipsi senectutem esse, quæ literis non careret; hoc editionis munus facile posse sine viribus sustineri, et in istis ingenii exercitationibus mentisque curriculis impune ipsum desudare atque elaborare posse. Tum ille prætereundere officii sui munera, quibus ab istis amœnioribus studiis ad seriora avocaretur; demum dicere, ederem ipse Holstenium si vellem edi. Et parui; et sine mora

*

rem adgressus, Holstenii, si quæ jam erant typis descriptæ, literas sedulo conquisivi, quas novis illis adjungerem, ut justum fieret volumen, et sparsæ talis integritati per epistolas ad diversos reliquæ aliquot tandem colligerentur. Voluit quoque olim illas colligere Cellarius, sed consilium non perfecit; voluerunt et Oxonienses selectioribus ineditisque doctorum virorum Epistolis Holstenianas inserere, quod didici e Molleri Cimbria (t. III, p. 333). Et hi quidem editionem inchoaverant, primamque paginam, quæ libro pro fronte esse debebat, Sikio, circa finem an. CIOIOXCIX, transmiserunt, qui eam descripsit in Bibliotheca, quam tunc curabat, Librorum Novorum (t. V, p. 805), significans se non scire utrum liber in lucem exiisset, an adhuc sub prelo laboraret. Non prodiisse puto, et doleo. Holstenius enim, in commoratione Anglicana, et cum per Oxonienses bibliothecas perreptaret, multorum sibi conciliaverat doctorum hominum amicitiam, in primis Patricii Junii; et quum inter utrumque frequentia fuerint deinceps epistolarum commercia, poterit aliquando e Bodleiana aliave bibliotheca meæ farragini supplementum appendi. Holstenii quoque epistolarum partem non minimam vulgare in animo habuit amplissimus in curia Aquæ Sextiensis

præses Thomassinus *de Mazaugues*, quī, teste abate Mercerio de S. Leodegario in Chardonis Miscellaneis t. II, p. 189, mutuas Peirescii et doctorum hac ætate virorum literas editurum se pollicebatur circa annum MDCCXX, nec edidit. Ab ipso Thomassini hærede epistolas illas Faurisius habuit quas mihi tam benigne tradidit. Plerasque autem bis descriptas reperi; et horum ἀπογράφον alterum ipse, ut videtur, Thomassinus descripsit, docta utique manu et accurata; alterum amanuensis, qui ea scribens quæ non intelligebat, lacunas fecit multas, cum voces Latinæ difficiliores, et identidem Græcæ occurrerent, quas assequi non valebat. Et quod dolendum est, peior illa pars longe amplior altera fuit, adeo ut a pagina meæ editionis 220, plus minus, multa necesse habuerim vacua relinquere, vel supplementis, uncinularum septo circumscriptis, ad sensum probabiliter resarcire. Aptiora primum quæsiveram remedia. Etenim quum, inter illas ad Peirescium literas, duas reperirem, sextam nempe et octavam, ad Puteanum datas, quumque non nescirem in bibliotheca regia multas Puteanorum chartas servari, sperabam me hic forte inventurum vel Holstenianas alias, vel easdem diligentius descriptas. Nam potuit Peirescius ad Puteanum Holste-

niana curare, quemadmodum ad Peirescium Puteanus curavit. Amicum quemdam meum, virum doctissimum et diligentissimum, et cui nota magis non est domus sua quam regia bibliotheca, rogavi ut mei gratia Puteanorum chartas pervestigaret, num quid esset inter eas ab Holstenio profectum : et nihil hujus modi a se repertum fuisse respondit. Tum confugi ad comitem clarissimum Fortiam de Urbano, a quo Bredowius in Epistolis Parisiensibus p. 7 narrat se ipsum Holstenianæ epistolæ, in mea editione decimæ, de Geographis Minoribus vulgandis *αὐτοῦ γράφον* habuisse, quique, nonnullos ante annos, in Milliniano Horreo Encyclopædico (anno 3, t. IV), significaverat se plurimas Holstenii ineditas epistolas possidere, quarum vernaculam versionem tunc meditabatur. Sed comes clarissimus chartas diu neglectas et in angulo temere sepositas et latentes per multos menses frustra quæsit. Pergendum ergo fuit, et mutilum sæpicule textum vel interpolatum edere me oportuit. Atque etiam inter editos libros, e quibus Holsteniana mihi collegi, Gudii et aliorum Epistolas, Meursianorum operum collectionem, Syllogen Burmannianam, Fort. Liceti Quæsitæ, Ursati Antiquitates Patavinas, Simonis Ecclesiæ Orientalis Antiquitates, Lambecii de Bibliotheca Vindo-

bonensi Commentarios, Crugeri peculiarem Holstenianarum ad Lambecium editionem, Sirmondi Opera, alios, unus fuit quem et summopere habere cupiebam, et quo fere fuit carendum, Donianum nempe Commmercium a Bandinio editum, in quo nullus dubitabam quin Holstenii manus exstaret; atque conjecturam firmare videbatur Morellus, senex venerandus, qui, quum me de subsidiis editionis perhumaniter moneret, Doniana quoque perlustranda indicabat. Jam vero desperabam de inspicendo hoc libro, quem nec in bibliothecis publicis nec in bibliopoliis reperiebam, quum Millinus, vir celeberrimus et amicissimus, apud quem de malo meo fato conquerebar, dixit se Bandinii Doniana habere, et mea esse, et uterer abutererque. Officiosæ Millini benignitati quindecim debeo Holstenii ad Donium Epistolas. Atque sunt forsitan alii libri, et ii non omnino rari, e quibus Epistolas Holstenii excerptare potuissem; sed condonabit mihi lector benevolus vel ignoranti vel oblito: nam quis cuncta legit, vel cuncta quæ legit meminisse potest? Spero saltem me exiguum ex impressis codicibus spicilegium alienæ industriæ reliquisse. Cæterum, data opera Epistolam omisi ad Barberinum cardin. de veribus Dianæ Ephesiæ, in Gronoviani Thesauri tomo VII receptam, quod episto-

laris dissertatio esse videretur, non epistola; et id genus opuscula edere nolebam. Epistolam vero Holstenii ad Heinonem Lambecium, sororis maritum, de Vesuvii incendio, cujus mentio exstat in Molleri Cimbria t. III, p. 534, si quis desiderabit, noverit et me illam desiderare, sed non potuisse reperiri. Notas adpersi ad historiam literariam præsertim spectantes, ne hæreret passim lector, ut ipse in legendis a Burmanno et aliis editoribus collectis Epistolis hæseram. Nonnunquam critica admiscui, et sæpius illa tetigissem, sed videbam sensim librum in magnam crescere molem, et locum mihi reservare volebam ad inserendas binas de Inscriptionibus Græcis commentationes, alteram de lapide Actiaco, alteram de lamina ænea in agro Bœotico reperta, quam P. Knightius v. cl. primus vulgavit. Sed, illa typis descripta, hanc omittendam, et ad aliud tempus seponendam esse duxi. Etenim volumen trigesima plagula jam spissabatur, et metuebam, ne si ultra progrederer, nemo mihi per tam longam viam comes esse vellet, atque ita mihi Holstenioque meo nocerem. Igitur operis indices describendos tradideram, quum Monte Pessulano a Prunello, medico celeberrimo, atque in Hippocratea et ista quam exercemus arte literaria et critica consummatis-

simo, epistola missa est officii plena et humanitatis, qua significabat se, audito, nescio unde, editionis meæ consilio, codicem mihi offerre, olim Buherianum, eum ipsum, puto, a quo olim Nicero nonnulla excerpsit, ut notatum est a me p. 255, quem ad locum conferre velim Mercerium abatem in Chardonis Miscellaneis t. II, p. 191. In hujus codicis marginibus, Buherius, qui propria manu paginas ultimas descripsit, identidem notavit FF. Puteanorum codices sibi fontem fuisse, et numeros adpinxit, XVI, DCLXVII, CCCCXC, DCLXXXVIII; quos Puteanorum codices nunc esse in Regia Bibliotheca non facile crediderim, cum amicus ille meus, quod supra monui, nihil se reperisse mihi affirmaverit : sed alii viderint. Codex igitur Buherii, quem Prunellianum vocabo in memoriam optimi et benignissimi viri qui illum mihi utendum præbuit, epistolas obtulit nonnullas, quas in Appendice adposui, et largam Corrigendorum et Addendorum messem, quibus pessimi codicis lacunæ feliciter implentur et σφάλματα nonnulla emendantur. In hac etiam Appendice locum feci Epistolis ad Nihusium, et Florentinium, quarum mihi Mollerus l. c. fecerat indicium; sed eas nescio quo casu imprudens

neglexeram; et insuper Epistolæ ad Bœclerum, quam mihi in Schellhornianis Amœnitatibus latentem submonstravit Fortia comes. Idem ille vir clarissimus extremos hosce præfationis versus scribenti supervenit, narrans læto vultu lætaque voce se tandem Holsteniana sua *κείμενια* reperisse; cui ego opus jam absolutum paginarumque spississimam molem ostendens, dixi tardius hoc esse munus, et si quid haberet novi supplemento olim forsân edendo esse servandum. Inspeci tamen raptim has tamdiu cupitas chartas, et vidi ipsa plerarumque a me editarum epistolarum *αὐτὴν γράφα*, quæ conferre operæ pretium forte non minimum foret; præterea quinque Holstenii ad Morinum epistolas, annis 1641, 42, 44, scriptas, et e bibliotheca, ut videtur, Oratorii Parisiensis depromptas; et ad Monchalium Tholosæ archiepiscopum octo, e seminarii S. Maglorii tabulario erutas; tum ad Leopoldum Principem duas Italico sermone an. 1649 datas, et ad Dormalium unam, quarum fontem non novi. Possidet insuper Fortia comes Morini ad Holstenium duas, et Peirescii plurimas, multaue alia summo studio collecta quibus Holstenii Vita egregie posset illustrari. Scripsi Lutetiæ m. julio CIOCCCCXVII.

LUCÆ HOLSTENII

EPISTOLÆ.

LUCÆ HOLSTENII

EPISTOLÆ.

I.

GEVERHARTO ELMENHORSTIO (1)

S. D.

LUCAS HOLSTENIUS.

Hamburgum.

QUANQUAM prioribus meis satis prolixè de omnibus ad postremas tuas résponderim, non potui tamen quin et has auctarii vice adderem, cum hoc mense proximo forte nulla mihi scribendi occasio futura sit: hodierno enim die literis nobil. Vospergii (2) Hagam evocatus sum, ut post tri-

(1) *Elmenh.* Ex Collectione Epistol. Gudii et aliorum, p. 289. — Gev. Elmenhorstius, Hamburgensis, Holstenii civis, edito Apuleio in primis notus: frequentem Holstenii iniecit mentionem in epistolis quas Hamburgo Leidam ad Meursium scribebat. Procli Constantinopolitani editioni Elmenhorstianæ an. 1616 Leidæ vulgatæ Holstenius senarios præmisit.

(2) *Vospergii.* Hinc docemur Holstenium per breve tempus munere pædagogico Leidæ defunctum fuisse: cf. Moll. Cimbria, t. III, p. 322. Vospergius ille quis sit ignoro; ni forte idem ac Casparus Vospergius, supremi in Hollandia consistorii senator, cui D. Heinsius Orationes suas inscripsit.

duum cum privigno ipsius ad prædium hæreditarium me couferam, ibidemque ferias caniculares transigam. Ego sane domi cum Platone et Proclo cæterisque philosophari mallet, quam puerum in arundine longa equitantem observare; sed *σπάβαν ἔλαχες, ταύην κοῖμισι*. Antwerpiam nunc tertium videbo, si ab hac chimæra me expedire poterō. Aveo vidēre et amplecti humanissimos homines Schottum (1) et Brantium (2): via enim brevis est et exiguis sumptibus eam conficere licet. Vellem accuratius mihi de rebus vestris constaret, ut coram cum ipsis agere possem. Verumtamen cum sermones cæduntur, aliud ex alio subinde incidere solet. Si scribendi erit occasio, diligenter me ipsis commendato. Nam, ni fallor, literæ tuæ, si recto itinere eant, facile me prævenient. De religionis negotio attexerem quædam, nisi ex publicis relationibus ea te jam cognovisse putarem. Remonstrantium (3) cœtus edictorum severitate passim disturbantur, jamque et spe omni et animis destituuntur: sic studia votaue ipsorum ubique videas

In pejus (4) ruere et retro sublapsa referri;

(1) *Schottum*: Andreæ Schott S. J. Ex ejus Epistolis ad Meursium in collect. Lamiana t. XI, patet ipsi carum fuisse Holstenium; et Albo Amicorum Holsteniano jam an. 1617, nomen inscripserat, testē Lambecio in Anal. Vindob. Kollar, t. I, p. 1188.

(2) *Brantium*: Joannem Brantz, qui et Holstenii amicissimis verbis meminit in literis ad Meursium ap. Lamium t. XI, p. 291 D. et ad Elmenhorstium ante notas in Apuleium.

(3) *Remonstrantium*. Tunc maxime fervebant dissidia Arminianos inter et Gomaristas, seu Remonstrantes et Contra-remonstrantes.

(4) *In pejus*. Virg., G. I, 200.

ideoque miselli

*Obstipo (1) capite et figentes lumine terram
Murmura nunc secum et rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantes verba labello.*

Magna erit horna messis scriptorum polemicorum, quibus et Synodum (2) et acta Ordinum orbi universo examinanda dijudicandaque proponent. Jamque duo horribiles libelli hic prodierunt, quorum alter nullitates Synodi continet, alter necessariam expositionem canonum Roterodamensium complectitur. Sed quamvis studiose inquisierim, exemplaria tamen nulla inveni. Rem meam, de qua prioribus scripseram, seduloque (3) cum Rumpio ages. Vale et me ama. Lugd. Bat. ad iv kal. August. (4) Gregor.

D. Heinsius incompactum Apostolii exemplar curandum tradidit, quod cum fasciculo commodè includere haud potuerim, compactum illius loco mitto, quod non moleste te laturum spero. Huswedelio (5) et Lindenbrogio (6) proxime scribam.

(1) *Obstipo*. Pers. III. 80, ubi *trutinantur*.

(2) *Synodum*, Dordracenam.

(3) *seduloque*. Sic; videtur deesse aliquid. — De H. Rumpio cf. Moll. Cimbr. T. I, p. 577.

(4) *August*. Anni 1619, quod patet ex proxima mentione Apostolii Pantiniani qui hoc anno, curante D. Heinsio, lucem adspexit. Statim editio Burmanniana exhibebat *J. Heinsius*, quod haud cunctanter mutavi.

(5) *Huswedelio*, Johanne Christophoro, Scholæ Hamburgensis correctore, quo præceptore usus erat Holstenius: cf. Moll. Cimbr. t. III, p. 321. Nominatur ab Elmenhorstio carmenque quoddam ejus laudatur in Epistola ad Meurs. T. XI, p. 275 F.

(6) *Lindenbrogio*. Henrico, ut quidem videtur.

II.

EIDEM (1).

BINAS tuas recte mihi traditas scito, ad quas responsum diutius distuli, quod scribendi argumentum fere nullum habuerim, nisi tralaticia ista et quæ ultro in buccam venire solent. De Studita (2) accuratius cum Meursio egi, sed nulla verborum vi persuadere potui ut editionem ea lege atque omine suscipiat, quo Rev. Schottus ultro eam sibi deposcit. Nec enim moris sibi fuisse dicit, ut angustiis temporum se circumscribi pateretur, multaque jam sub manibus esse queis annus proximus edendis vix sufficere queat. Tum vero se Patri Schotto eam provinciam non invidere, sed hortaturum etiam rogaturumque ut optimum auctorem curæ cordique habere velit, remque literariam, quam possit primum, tam immortalī beneficio mactare. Res ipsius adhuc fluctuat (3); auditorium æque atque antea friget;

(1) *Eidem*. Ex Collect. Gud., p. 290. Scripta fuit hæc epistola an. 1619.

(2) *Studita*. Elmenhorstius apographum Theodori Studitæ Catechetici possidebat, obtulitque edendum Meursio epistola data kal. maii 1619, reperiunda in Coll. Lam., t. XI, p. 335 F. Sed nec Meursius edidit nec Schottus.

(3) *Fluctuat*. Meursius Græcos auctores e cathedra prælegens paucissimos habebat auditores. Inde curatores academīæ Lugdunensis, censura d. ult. Aug. 1619 lata, ipsius nimium in edendis libris laborem reprehenderant verbis quam asperrimis, comminantes, ut se melius gerat, professionis, post sex elapsos menses, abrogationem. Nonnulla de hac re lectu non injucunda vide ap. Gramm. ad Meurs., t. XI, p. 342, 351, 354. Adde Epistolas Elmenhorstii ibid. p. 312. Erycii Puteani, p. 350; Rutgersii, p. 351, et Meursii egregiam

ego tamen ne quid mei causa detrimenti capere possit, frequens ad signa sum, quamvis invitus fere aurium operam ei locem, quod anatomicis prælectionibus eam horam subducere cogar. Certe tantum hic juventutis Belgicæ est fastidium, tanta literarum optimarum negligentia, ut ferme sportulis distributis ad lectiones audiendas ipsos inducere oporteat. Cl. Heinsium de responso compellavi, ut et Oratiuncula theologica (1) quam per Levium (2) se missurum promisit. Illa neque edita est neque non edita; sola enim viginti exemplaria impressa sunt, quæ interioris admissionis amicis communicat, a profano vulgo diligentissime servat atque abscondit: credo, ne Arminiani publico scripto eam examinent, quibus eam non admodum probari novit.

Procopium (3) intra biennium ab hinc proximum vix dabit. Quid quæris? *nil ornati, nil tumulti* (4), et, ut vere dicam, erit, quantum video, Martialis Scriverianus,

plane, p. 337, etc. Auditorum paucitas prætextus fuit, vera odii causa Arminianismus et Barneveldii amicitia: cf. Brandt, *Hist. Reform.*, l. XLVI, et *Mich. de la Roche, Mém. littér. de la G. B.*, t. XI, p. 90.

(1) *Orat. theologica*: Homilia ad Johann. 17, y. 9. nunc inter editas orationes recepta, p. 431, ed. 1657: cf. Brandt, *Hist. reform.*, l. 48; *Mém. litt. de la G. B.*, t. XII, p. 382; *Sylloge Burmann.*, t. II, p. 452.

(2) *Levium*: Hamburgensem hominem, mihi ignotum. Nominatur et in Epist. Elmenhorstii ad G. J. Vossium, p. 24, ed. Colomes.

(3) *Procopium*, Gazæum in libros Regum, quem an. 1620 edidit Meursius, insertum tomo VIII Coll. Lamianæ.

(4) *nil ornati, nil tumulti*. Ex Terent. Andr. II, 2, 28. Martialis Scriverii prodiiit anno 1619.

Sed commodum de Scriverio tu quoque monuisti. Ego quæ et tu mandasti et quæ ipse intelligam Apuleio (1) formando futura diligentissime conquiram et ad te curabo. Scriptis ejus Platonice hibernas aliquot noctes impendam; illud enim philosophandi genus semper cum studio medico conjungere decrevi. Cluveri Siciliam, cum aliis quæ remitti cupis, per mercatorem accipies. Vossius plurimum te diligit et salutem amicissimam tibi adscribit. Vale meque ama.

III.

CL. VIRO IO. MEURSIO (2)

LUCAS HOLSTENIUS

χαίρειν καὶ ὁ παράλλιν (3).

CLARISSIME VIR!

Quum jam dudum aliquid literarum ad te pararim, nescio qua mea procrastinatione, aut negligentia (4) verius, hactenus id ipsum distulerim, ut verear ne quid sinistri de meo animo suspiceris. Verum tandem aliquando

(1) *Apuleio*: cujus editionem parabat Elmenhorstius, quæ prodit an. 1621. — Cf. p. 29.

(2) *Meursio*. Ex tomo XI opp. Meursii, p. 395.

(3) Edit. ὁ παράλλιν, quod correxi aliquoties in inscriptionibus harum epistolarum; nam Holstenius voces suspectas, puto, fugiebat.

(4) *negligentia*. Hoc ipsi fuit vitium. « Holstenius, quum senis « tuis literis nullum reposuerit responsum, fecit quod facere solet: » Is. Vossius ait Epist. ad Heins., t. III, Syll. Barm., p. 577. Cf. et N. Heins. ibid. p. 194.

hanc ad te scribendi necessitatem pietas, quam Cluverio nostro (1) τῷ μακαρίῳ (2) debeo, mihi imposuit. Quum enim socrus ejus (3) cum liberis in extrema paupertate hic vivit amicorum incuria atque negligentia, ita ut non habeat unde vitam sustentet, facere non potui quia ejus rogatu tibi significarem quo miseriæ devenerit. Nosti quocum viatico in Britanniam ablegata fuerit, quod in unum alterumve mensem, præter molestum et difficile iter, vix subiciebat. Verum Elzevirius discedenti promiserat, se prospecturum ne quid rerum necessariarum deficeret; at ille hactenus nihil quidquam subpeditavit, neque verbum quidem rescripsit ad crebras illius literas, quibus de gravissimis rei familiaris angustiis conquesta est. Mihi neutiquam constat, quomodo Elzevirius cum ea transegerit; sed id scio, et quotidie non sine animi dolore video, in summa eam paupertate hic vivere. Filiola (4) ante aliquot septi-

(1) *Cluv. nostro.* Holstenius Cluverio comes fuit « per omnem « Italiam Siciliamque jucundissimus », ut ipse testatus est Cluverius in *Albo Holsteniano. Of. Anal. Vindob. Koll.*, t. I, p. 1187—1190; *Allatii Apes*, p. 256.

(2) *μακαρίῳ.* An. 1623 mortuo.

(3) *socrus ejus.* Cluverius Britannam feminam duxerat uxorem. G. J. Vossius *Epist. 37* ad episcopum Wintoniensem: « Paululum tamen « me recreat ac reficit quod puerorum (Cluverii) avia superest, « bona foemina, gente Britanna, atque, ut intelligo, honesto admodum genere orta. Ea nunc in patriam redire parat, eo animo ut « periculum faciat num recipere bona valeat, in quæ alios inique « involasse conqueritur. Utinam per te vel per amicorum tuorum « aliquem uni alteri eorum, quorum est de talibus judicium ferre, « serio commendetur, ut, si causa æqua est, facilius quod cupit « obtineat. »

(4) *filiola.* Cluverius liberos duos reliquit, filiam et Sigismundum filium, de quibus vide et *epist. seq.* p. 22. 23.

manas gravissime ægrotabat, tum quum frigus sæviret maxime; at miseræ illi viduæ (1) neque ignis neque victus domi erat, qui eam foveret. Dici non potest quam id fuerit luctuosum spectaculum. Ego interea, pro ut debui, amicorum opera non nihil corrogavi, quo ad septimanam unam alteramve se familiamque sustentaret. Multa quidem de gentis hujus humanitate sibi pollicita est: mirareris, si referre vellem quid cl. viro Patricio Junio (2) responderit (3), quum meo rogatu pro orphanis intercederet. Neque in litibus illis forensibus (4) quibus implicita est socrus Cluverii, quidquam auxilii ab eo expectandum. Alios si adloquar, vix fidem adhibent Cluverii, viri tanto-

(1) *viduæ*. Non viduæ Cluverii, sed socræ: nam Cluverii uxor jam erat mortua. Vossius *ibid.*: « Reliquit (Cluverius) liberos parvulos, utroque parente orbatos, et in re angusta adeo ut quo pacto honeste possint educari equidem non videam. »

(2) *Patricio Junio*. Vulgo *Yonge*, ut scribit H. Spelmann *Epist. ad Meurs.*, t. XI, p. 550 A. ed. Lam., aut potius *Young*; Regi Angliæ a bibliothecis. Non semel de eo fit his in epistolis mentio: cf. *the Class. Journal*, t. V, p. 126.

(3) *responderit*. « Quis responderit? hoc vero non additur in apographo Lundii. Utrum rex? an archiepiscopus Cantuar.? an Buckinghamius? » GRAMMIVS. — Nomen omissum erat ab Holstenio, vel compendio notatum quod Lundius non intellexit. Innuitur forte Lancelottus Androsius, episcopus Wintoniensis, Regi Britanniarum a sacris et secretis consiliis, ad quem Vossius scripsit commendatitiam illam epistolam e qua modo fragmentum adposui rem adprime illustrans. De Zacharia Lundio, « præstanti oppido viro, Græc. que et « Latine doctissimo », obiter notabo, eum epistolas ad Mearsium datas ex autographis in Grammii usum descripsisse: cf. Gramm. in *Lamii præf. ad Meurs. opp.*, t. XI, p. 5, et in *Syll. Epist. Ullianæ* T. III, p. 593 sq. p. 611 sq.; et *Moll. Cimbr.*, t. I, p. 369.

(4) *Forensibus*. Cf. Vossii verba modo adlata.

pere de Academia Lugdunensi meriti, liberos tanta hic in egestate vivere. Major, inquiunt, gentis ejus benignitas est, quam ut orphanos post parentis obitum ita nudos extrudant; et sane nisi Senatus Academicus, aut illi quos Cluverius moriens testamenti curatores (1) constituit, miseris illis in tanta inopia mature succurrant, profecto non video quinam ad mensem victuri sint. Mater D. Claverii, quæ Dantisci vivit, opibus, ut audio, abundat; si publico Academicæ nomine illi significetur quo in loco nepotum res sit, non dubito quin aliquid in usus eorum sit erogatura. Verum nunc hoc te obnixe rogat vidua ut Elzevirium promissorum admoneas: is enim quum libros, cæteraque quæ moriens Cluverius reliquit, auctione publica distraxerit, quamvis curta admodum suppellex fuerit, aliquid tamen argenti confecit, quod in commodum liberorum cedere æquum est. Scripsi super eadem re cl. Everhardo Vorstio (2), quo Cluverius amicissimo atque beneficentissimo (3) semper usus est; is juxta tecum, ut puto, operam dabit,

(1) *curatores*. « Voluntatem qui post obitum exsequerentur
« viros præstantissimos dilegit, P. scilicet Cunæum, academici sena-
« tus præsidem, Ant. hunc Thysium ac Ever. Vorstium » : D. Heins.
Orat. in obit. Claverii.

(2) *Ev. Vorstio*: de quo in nota præcedenti videndus Heinsii locus. Hoc ipso anno mortuus est, et in ejus exsequiis orationem funebrem recitavit P. Cunæus, quæ edita est. Cf. Barlæi Epist., p. 120. Plura de eo quære in Meursii Athenis Batavis, etc. Collectio Meursiana, t. XI, p. 185 ejusdem ad Meursium epistolam exhibet. D. Heinsius illi orationem suam in obitum Claverii epistola inscripsit.

(3) *beneficentissimo*. D. Heins. in laudata modo epistola dedicatoria: « De Claverio nobis sermo est, e quo sæpe audiui, cum de-
« sertus hic ab omni sanguine ac propinquis viveret, in uno prope

ut misera et afflictissima hæc familia aliquo subsidio quam primum sublevetur. Multum tibi debet ob singularem humanitatem qua tu conjuxque tua optima atque laudatissima Cluverium ægrotantem fovistis, quaque, post intempèstivum ejus obitum, orbos ejus liberos prosequuti estis, eamque quotidie apud me cæterosque amicos grato animo, non vidua solum, sed et pueruli deprædicant; sed plurimum debebit, si nunc in extrema inopia tuo consilio auxilioque sublevaveris. Elzevirium quoque certiore feci, quanta in miseria hic vivant. Compelle, quæso, ut quam primum respondeat. Nunc de mearum quoque rerum paucis habeto. Post meum a vobis discessum, Britannia suis deliciis ita me detinuit ut ad Lotophagos accessisse videar. Delitui ut plurimum in Oxoniensium bibliothecis, veteres codices Græcos Latinosque sedulo excutens, quibus nemo istic locorum negotium facessit. Descripsi nonnulla, quædam contuli, quibus rem literariam juvari posse sperabam. Nunc Londini hæreo, ubi regia bibliotheca, cl. Viri Patricii Junii beneficio, semper mihi patet. Interea animus aut ad vos in Belgium redire, aut in Gallias abire gestit, pertæsus horum locorum: tum quoque ut syntagma Græcorum geographorum, quod longo et ærumnabili labore concinnavi, tandem in lucem proferam. Mitto indicem auctorum, quos probe ab innumeris mendis expurgavi atque in Latinam linguam converti, quique typographum duntaxat expectant. Utinam mihi in Belgio eos in publicum producere liceret, cum propter accuratam operarum industriam,

« te ac commendatione tua apud nobiliss. amplissimosque cultores academix ac civitatis consules spes fixas habuisse. »

tum quia tabula una aut altera opus exornandum illustrandumque erit. Interea dum id fieri nequit, obnixè rogo ut non graveris symbolam aliquam conferre, si quidquam vel in tua vel in publica Academiæ bibliotheca exstet quo id opus melius aut illustrius fieri posse existimes; in primis si Agathemeri ῥποθύπωσις (1) Geographiæ integra apud vos reperiat, aut Dionysii Byzantii Ἀνάπλους (2) Bosphori : hæc enim duo opuscula maxime desidero, fuitque utrumque in Palatina (3) Bibliotheca. Vix dubito quin geographica quædam inter Scaligeri aut Vulcanii libros exstent, modo excutere liceret. Statueram et Stephanum et Arriani utrumque Περιπλουι adjungere, nisi a Claudio Salmasio jam dudum horum novam editionem expectarem. Mihi in ejus messem falcem immittere non libet, præsertim cum Mæotidis Paludis Περιπλουι ἀνέκδοτον ejusdem Arriani penes se habeat (4). Ad Strabonis emendationes magna accessio fieri posset ex Cluverii codice (5) : notarat enim plurima in illo auctore; verum nescio quem dominum post obitum ejus liber ille invenerit. Habeo multa alia penes me, quorum catalogum in schedula notatum habes : si quid eorum usui tibi esse queat, indica solummodo. Bibliothecam tuam

(1) ῥποθύπωσις. Cf. not. ad Epist. X, §. 2.

(2) Ἀνάπλους. Cf. not. ad Epist. X, §. 11.

(3) Palatina. N°. 62 in Catalogo Sylburgiano : cf. Fabr. Bibl. gr., t. IV, p. 617.

(4) penes se hab. Nam adfert cum nonnunquam ad scriptores Hist. Augustæ. Cf. infra not. ad Epist. X, §. 14.

(5) Cluv. codice : edito nempe exemplari. Et notas quidem in Strabonem pollicitus erat Cluverius : sed fuerunt promissæ tantum, et ejus liber quo pervenerit nunc ignoratur. Cf. Fabric. Bibl. gr., t. IV, p. 576.

Græcam (1) avidè docti viri desiderant. Video quoque te Heraclidis Pontici novam editionem moliri (2). De hoc auctore necessarium est ut te moneam exstare hic MS. exemplar inter regios libros, sed alium præferre titulum (3), videlicet *Ἡρακλείτου, οὐ τοῦ σκοτεινοῦ ἀλλήγορ.* etc., et Heracliti nomen in suo quoque MS. repperit Gesnerus. Heraclidis Pontici opusculum non esse luculente probat vir quidam doctus cujus nomen (4) jam non subcurrit, ex cujus recensione H. Stephanus id edidit una cum Homero; nec dubito quin visa tibi ejus editio. Conferam tamén editum exemplar cum scripto, et variantes lectiones prima occasione ad te mittam. Exstat quoque apud cl. virum Patricium Junium Codini exemplar: inspexi obiter; sed *τα Πάτρια* quæ tu olim edidisti (5) longe auctiora sunt in MS. Liber de Officiis (6) CP. nihil aut parum variat. Est penes eundem Palæphati et Phurnuti exemplar collatum

(1) *Græcam*: post Meursii mortem primum editam in Thes. Grovoviano t. X; deinde in Collectione Lamiana opp. Meursii, t. III.

(2) *moliri*. Heraclidis hujus editionem promiserat Meursius not. ad Apollon. Dysc. c. 19.

(3) *titulum*. Cf. p. 22. 25. 27. Hoc codice usus esse videtur Heraclidis editor Th. Gale, ut patet ex ejus præfatione; et alios codices Heracliti, non Heraclidis, nomen præferentes viderat Holstenius, ipso teste de vita Porphyrr. c. 8. Plura quære in Fabr. Bibl. gr., t. I, p. 193 sq. Huic scriptori nuper opem tulerunt Hasius, vir eruditissimus, et b. Bredowius in Epist. Paris., p. 243 sq.

(4) *nomen*: dicam forte in *Addendis*. Haetenus Stephani Homerum videre non potui.

(5) *edidisti*. Nempe an. 1607. Et sunt auctiora in editione Lambeciana.

de Officiis: ejusdem Codini.

olim ad codicem Florentinum a Scrimgero avo (1) ejus, dimidia parte atque amplius edito auctius. Si tibi animus est hosce quoque auctores in lucem revocare, libentissime omnia tecum communicabit. Nihil enim illo viro humanius cogitari potest et promptius ad literas juvandas. Nunc si placet locum unum alterumve cognosce in Geographis ab Hæschelio editis.

Apud Marcianum (2) p. 96 citatur Βορθαῖος, auctor nuspian mihi lectus : indica, quæso, an alibi repereris, an corruptum, quod subspicor, et quomodo emendandum.

In Dicæarcho desperata aliquot loca feliciter persanavi, sed in quibusdam aqua mihi hæret. P. 168 : ἀλλ' ἢ (3) τῶν ξένων ἐκάστοις συνοικουμένη. Hic legendum videtur ἐκάστου, aut ἐκασταῖς συνοικουμένη. Mox λήθην τῆς ξενιτείας ἐργάζεσθαι pro δουλείας.

(1) *Scrimgero avo* : non avo Patricii Junii, quod et infra non semel dicitur, sed maguo avunculo, ipso Junio teste in Epistola ad Meurs., t. XI, p. 425. Fabricius Bibl. gr., t. IV, p. 572, eum Genevensem vocat, quod de patria non intelligendum est, nam fuit Scotus, sed de commoratione.

(2) *Marcianum*. P. 63, t. I. Hudson, Geogr. Min.

(3) ἀλλ' ἢ. P. 9, t. II. Hudson. sic editus est hic locus : ἀλλ' ἢ τῶν ξένων ἐκάστοις συνοικουμένη ταῖς ἐπιθυμίαις εὐάρμοσος διατριβή, περισπῶσα τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ ἀρίστον, λήθην τῆς δουλείας ἐργάζεσθαι. Vulcan. conjecit συνοικουμένη. Forte scribendum ἅμα ἢ τῶν ξ. ἐκάστοις συνοικουμένη καὶ ταῖς ἐ. εὐ. δ..... De frequenti permutatione vocum ἀλλὰ et ἅμα monui in Notitiis Mss. t. X, ad Diogenis Epist. I. Cæterum vox δουλείας in ξενιτείας abire vix potuit : eam sanam esse fere putaverim, et Dodwelli interpretatio non displicet. In sequentibus, Holstenianarum emendationum rationem non omnino capio, quod descriptoris culpa forsitan corruptæ fuerint. Nihil credo tentandum absque codicum opes : hæc fere conclamata sunt.

Quæ sequuntur vix capio : ἔτι δὲ ταῖς μὲν βίαις ἢ π. καὶ σχ. τοῖς δ. ἀνεπαίσθητος λιμὸς λήθην, etc. Sensem hunc esse credo : ἰλληισμός, ἔτι δὲ πόλις.... ἀνεπαίσθητος λιμὸς. Mibi nihil subcurrit quo me expediam, quam si legam ἀνεπαίσθητον λιμὸν καὶ λήθην ἐμποιοῦσα. At vix mihi satisfacit hæc conjectura. Illa vero in fine paginæ corruptissima sunt, quorum sensum ne per nebulam quidem capio : mutavi in formas varias, sed nullam probabilem lectionem potui exsculpere. Quid enim illud, θαυμασον πλινθίων ζῶων ἀνθρώπων διδασκαλίων? Quid item illud, ἐπὶ τοῖς ἐησυγχανομένοις ἐκκαλόηεις τὰς εὐημερίας? Præter te in Atheniensium antiquitatibus versatissimum, imo unicum earum promum cōndum, neminem scio esse qui persanare hæc possit. — P. 170, principio (1): τοιοῦτο τῶν ξένων (ξένων) τί καλεῖται σκόλος: mihi revera sunt Cimmeriæ tenebræ: dispelle, quæso, et lucem aliquam affunde. Neque sat scio quid moris Athenis fuerit, de quo in præcedentibus versibus Lysippi: Ὅταν δὲ τὴν λευκὴν (λεύκην leg.) (2) τὸς αὐτῶν πρᾶξις ἀλιακὸν εἶναι, etc. Et quid τὸ Συράμκου κλῖος (3), p. 171 in fine? Stephani enim admodum obscura conjectura est. Cetera in hoc auctore puto satis a me restituta. (4) Sed an tu operis de Vita Græciæ partem exis-

(1) *principio*. P. 11. Huds., in fine loci Lysippeii.

(2) *λεύκην*. Si notulis Hudsonianis fides est, Vulcanius conjecit *λεύκην*, Holstenius vero *λίσχην*. Sed satius est a talibus manum abstinere.

(3) *κλῖος*. P. 14. Huds. Stephanus cogitavit de Serambo vel Sarambo, caupone quodam nobili.

(4) *satis a me restituta*. Non *satis*, si cuncta restituit ut locum, p. 8, ὅδε ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ κάλλιστον θέατρον, in quo cæcutivit. Optime emendavi ad Philostr. Her. p. 662, ὁδεῖον τῶν... Quod verbis

limas? Sic Stephanus (1) et Cl. Vossius (2) existimant; Rittershusius (3) *ἐπιτομὴν* ejus operis esse existimat: mihi neutra sententia vera videtur, et habeo multa quæ in eam rem suo loco proferentur (4). De auctore elegantissimæ illius *Περιγηγίσεως*, quæ sub falso Marciani (5) nomine edita est, sedulo solliciteque anquiro; sed nescio cui tribuenda. Marcianus ille multis sæculis posterior est, coævus Synesii cujus epistolæ ad eum exstant (6): non enim dubito senem illum Heracleensem, quem tantopere deprædicat epistola C, et CIII et CXLIX (7), nostrum hunc esse, cujus mutilos Periplos habemus. In Sotionis Excerptis c. 35, citatur *Φαίδων*, corrupto sine dubio nomine. Nescio an *Φίλων* ex Stephano rectius substituendum V. *Βόστωπος*. Tu si quid certius habeas, indica, quæso. Nunc unum quod te rogem superest. Exstabant apud D. Cluverium ephemerides itineris nostri Italici, conscriptæ diligentissime in Germanico quodam calendario majoris formæ. Continebantur iis omnes viarum ductus atque locorum distantia, quæ toto illo

significarem modestioribus, nisi nuper vidissem in Wesselingianis Probabilibus p. 335, correctionem hanc fuisse ab Hemsterhusio occupatam.

(1) *Stephanus*: qui primus Dicæarchi edidit Fragmenta, in Sche-diasmate 14, L. VI, repetito ab Hæschelio, p. 204.

(2) *Vossius*. De Hist. Græcis.

(3) *Rittershusius*. Ad Porphy. vit. Pyth. §. 18.

(4) *proferentur*. Denuo de hoc argumento agit Epist. X, §. 10.

(5) *Marciani*. Cf. infra Epist. X, §. 7.

(6) *exstant*. Immo nullæ exstant.

(7) *CXLIX*. Invenio Marciani encomium splendidum epist. 101, p. 240 D. In aliis epistolis ab Holstenio indicatis nihil reperio quod ad Marcianum spectet.

difficillimo itinere obieramus. Significa mihi, quæso, verbo unico, nisi incommodum est, in cuius manus illæ post obitum ejus pervenerint; non enim dubito quin Elzevirii ea de re constet, aut quicumque defuncti libros primus excussit. Ego quovis pretio *μημόσυνοι* illud communis nostri itineris redimere sum paratus: aut si ipsum Cluverii exemplar a possessore impetrare non liceat, aliud mihi inde describi curarem. Mihi a Cluverio nunquam ejus transcribendi copia obtingere potuit, credo propter ejus occupationes, tum quod quotidie eo uteretur; neque enim aliam causam fuisse dixerim cūr denegarit. Obtestor te per tuam humanitatem ne laboriosissimi illius itineris fructu me penitus privari patiaris: quod sane fiet, si illo memoriæ subsidio mihi carendum fuerit. Tu, si meam operam ulla in re usui tibi futuram existimaveris, audacter quidvis impera. Faciam ego ne quid in fide atque diligentia mea desideres. Conjugem tuam et filiolam suavissimam peramanter a me saluta. Vale et me ama. Londini, MDCXXIV. prid. non. Ian. T. observantissimus LUCAS HOLSTENIUS.

Novarum rerum nihil habeo quod significem, nisi nuptias incertas (1) admodum esse: duræ enim Hispano conditiones præscribuntur. Rex comitia publica edixit ad festum Purificationis B. Virginis. Saluta a me officiosissime cl. viros Heinsium (2), Vossium (3), Scriverium,

(1) *nuptias incertas*: nempe Caroli Principis Walliarum cum Hispana Infante, quas curabat vel curare se fingebat Buckinghamius.

(2) *Heinsium*: Danielem.

(3) *Vossium*: Gerard. Joannem.

Iacchæum (1), Heurnium (2) et Brunckhorstium (3). Si quid rescribere volueris, inscribito literis tuis : *To inquire at Mr. Fellerstoorn's shop, in Paul's churchyard*. D. Hoby (4) nunquam mihi videre licuit; pater hæredem ex asse eum instituit, in cujus ædibus habitat prope Windsoram (5). Hæc propterea tibi scribo, quia falsa plurima de eo apud vos sparsa fuisse intelligo. Curtenius nuper eques a Rege creatus est, et quidem præcipui ordinis (Angli vocant a

(1) *Iacchæum*, Gilbertum, Physices profess. Batavo-Lugdunensem. Reformatores Academiæ eum Arminianismi causa professione excluderunt, mox restituerunt, cum Synodi actis assensum præbuisset: vide Brandtii Hist. Ref. L. XLVI, et *Mém. Litt. de la G. B.*, t. XI, p. 90. De hoc viro cf. D. Heinsii et G. Vossii Epist. ad Meursium p. 483-485, t. XI, edit. Lam. Adde p. 466 B, 427 D, et in primis Meursii Athenas Batavas.

(2) *Heurnium*, Ottonem. Meursio nonnullas epistolas scripsit, reperiundas in t. XI, collectionis Lamianæ. De eo cf. Meursii Athenas Batavas, etc.

(3) *Brunckhorstium*: Everardum Bronchorstium; nam sic nomen scribendum: cf. Sax. On., t. IV, p. 17. et Meursii Athenas Batavas. Illam viro bono et diligenti contumeliam, quadam die exhibitam et pastoritia fistula excepto, narrat P. Scriverius in Epist. ad Meurs., p. 62 D, t. XI, Opp. Meurs. Ipsi oratione funebri parentavit P. Cunæus.

(4) *Hoby*. Peregrinus *Hoby*, filius Eduardi Jacobo Anglorum regi percari, de quo vide Grammum ad Meurs., t. XI, p. 262-267, collata epistola archiepiscopi Cantuariensis ibid. p. 198. Meursio Peregrinus a patre fuerat traditus, qui ejus disciplina iustitaretur. Nonnullæ in collectione Lamiana exstant Eduardi ad Meursium epistolæ, paternæ sollicitudinis circa filiolum plenæ.

(5) *Windsoram*. Una ex Epistolis ed. Hobæi Ed. Meurs. t. XI, p. 268 D, data est *apud septum Jacobi prope Vindsoriam*.

Knight Baron), duxitque uxorem illustri loco natam, comitis filiam aut neptim. Vides quid Regina Pecunia (1) possit. Vale.

GEOGRAPHI GRÆCI MINORES (2).

Agathemeri Orthonis ὑποτύπωσις Geographiæ. Exemplar Ms. ex Casauboni bibliotheca habui; sed in fine mutilum: puto integrum in Galliis exstare.

Hannonis Περίπλους Libyæ.

Scylacis Περίπλους. Hoc auctore nullum ego scio unquam vitiosius editum fuisse.

Dicæarchi Fragmenta.

Anonymi auctoris Περιήγησις, quæ Marciano falso attribuitur.

Marciani Heracleotæ Περίπλους.

Artemidori Ephesii Epitomes per Marcianum confectæ fragmentum.

Isidori Characeni Mansiones Parthicæ.

Strabonis Epitome.

Gemisti Plethonis Excerpta ex X. libro Strabonis.

Ejusdem descriptio Peloponnesi.

Sotionis Ἐκλογαὶ περὶ ὑδάτων.

Anonymus de incremento Nili.

Pauli Silentiarîi Carmen in Thermas Pythias et aquarum miracula.

(1) *Regina Pecunia*. Hor. I, Ep. 6, vers. 36:

Scilicet uxorem cum dote, fidemque et amicos;
Et genus, et formam, *regina Pecunia* donat.

(2) *MINORES*. Pleniorem infra Epist. X. catalogum Peirescio restitit, ubi nonnulla adnotavi.

Palladius Περὶ τῶν τῆς Ἰνδίας ἰθιῶν καὶ τῶν Βραγμάνων.
Exstat latine sub nomine D. Ambrosii in postremis editionibus.

Nicephori Blemmidæ Geographia συνοπτικῇ. Sed vix puto dignam quæ edatur. Est enim παράφρασις Dionysii Afri, neque quidquam continet præter ea quæ apud poetam illum exstant.

Adjungam Arrianum, cujus utrumque Περιπλουὶ accurate emendavi, nisi Salmasius editionem paret, quam jam diu promisit ut et Ἐθνικῶν Stephani.

Hisce si Dionysius Afer una cum Eustathii Commentariis adjungeretur, perfectissimum haberemus Minorum Geographorum σύνταγμα. Constantini enim Θεμάτων libros ipse ante annos paucos edidisti.

Sequentes auctores seorsim edentur titulo *Sacræ Geographiæ*.

Eusebii Pamphili Περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ Θείᾳ Γραφῇ.
Ms. exemplar habui ex Casauboni Bibliotheca.

B. Hieronymi liber de Locis (hæc Latina translatio est operis Eusebiani) ad V. Ms. fidem restitutus, multoque auctior quam antea editus.

Eucherii episcopi Epistola de situ Judææ, ex vetustis membranis descripta.

Adamanus de Locis Sanctis.

His adjungam Notitiam Episcopatum, sive Codicem Provinciale[m] veterem a Miræo olim editum, tum illam Leonis imp. quæ in corpore juris Græco-rom. exstat, et Curopalatæ, quæ in libro officiorum Cp. habetur; et spero me in Galliis reperturum Græcum exemplar Notitiæ Patriarchatuum Antiocheni et Hierosolymitani, quam Lati-

nam mutilamque Miræus edidit. Excute, quæso, vestras bibliothecas, si quid forte istic exstet quod ad ecclesiasticam hanc geographiam faciat, et tunc consilium de omnibus hisce præscribe.

Latinos quoque geographos Melam, Solinum, Æthi- cum, Avienum, cæterosque sedulo, partim ad vet. codd., partim ingenio emendavi. Priori illi operi præmittam dissertationes aliquot geographicas, quibus vera geographiæ principia ex antiquis auctoribus sedulo, quantum potero, explicabo.

Subjungam Emendationum libros aliquot, quorum duo erunt ad Strabonem, ex VI. Mss. codicibus Italicis, cum quibus H. Scrimgerus D. Junii avus eum auctorem olim contulerat: totidem alii in alios auctores Græcos et Latinos. Præter hæc apud me habeo:

Aristidis Quintiliani Musica descripta a me Oxonii et ad alium Ms. codicem diligenter collata (1); Theon (2) de locis mathematicis in Timæo Platonis; Psellus in *ψυχογονίαν* Platonis. Porphyrium *Περὶ ἀποχῆς τῶν ἐμψυχῶν*, ad Ms. exemplar contuli (3). Theonis *Προγυμνάσματα* ex Ms. codice variis locis supplevi et emendavi. Maximi Monachi *Λόγον ἀσκητικόν*; Athanasii Homil. (4) in Nativitatem Christi;

(1) *collata*. Anglicis his codd. usus est Meibomius, Seldeni beneficio: cf. Fabric. Bibl. Gr., t. III, p. 642.

(2) *Theon*: quem posthac edidit Bulialdus.

(3) *Porphy.*—*contuli*. Cf. Fabr. Bibl. Gr., t. V, p. 732, 1. Egrege fallitur Jonsius Hist. Phil. III, 28. 20. Holstenio editionem hujus libri tribuens quæ nunquam fuit.

(4) *Homiliam*: illam forte de qua Fabric. Bibl. Gr., t. VIII, p. 203, n. 4.

Procli P. CP. Homiliam illam corruptissimam (1) *Eis τὸ Γενέθλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν*, etc., ex vetustissimis membranis insigniter emendavi. Descripsi Hippolyti Martyris, Procli CP., Antipatri Bostrensis, et Georgii Nicomediensis Homilias *Eis τὰ ἅγια θιοφάνεια*.

Cassiodori Librum de VII disciplinis ex veteri cod. supplevi; deest enim magna pars capitis de Grammatica et Rhetorica : tum alia quædam Rhetorica Græca Tiberii (2), Phœbammonis, aliorumque; Matthæum Blastarem (3) de Synodis.

Emendavi Chalcidium in Timæum Platonis ad Ms. exemplar (4) vetustissimum. Vix crederes quot in illo auctore menda delitescant : item Simplicium in Epictetum (5), et Iamblichum (6) de Vita sectaque Pythagoræ, cujus emendationes aliquot habui in codice regio. Sed de horum editione post absolutum iter aliquando cogitare licebit. Ego

(1) *corruptissimam*. P. 148, edit. Elmenhorst.

(2) *Tiberii*. Forte habuit partem illam Tiberiani libelli tunc ineditam, quam vulgavi nuper Londini typis Valpianis.

(3) *Blastarem* : de quo Fabric., t. XI, p. 588; Gramm. ad Meurs., t. XI, p. 278.

(4) *exemplar* : Bodleianum forte, cujus ope Chalcidium edidit emendatiorem Fabricius ad calcem Hippolyteorum. Cf. p. 28.

(5) *Simpl. in Epictetum*. De edendo hoc scriptore, ut de multis aliis cogitavit Holstenius, teste Lasena in Cleombr. p. 84 : « Quem Simplicii locum eximia, qua me prosequitur, humanitate, » indicavit eruditissimus L. Holstenius, qui hunc auctorem jam a « se ad vetusta exemplaria collatum emendatumque G. L. edendum » curat. »

(6) *Iamblichum* : quem se editurum promisit Holsten. de Vit. Porphy., p. 7.

jam totus sum in conferendo Heraclide Pontico : mittam variantes lectiones prima occasione. Si Origenis dialogos contra Marcionem et Eusebii libros V contra Marcellum Græce edere velis , D. Junius proxima occasione Græca exemplaria ad te mittere paratus ; ut cætera omnia quæ aut in publica Regiæ aut privata ejus bibliotheca exstant. Titulus Heracliti hic est in Ms. Ἡρακλείτου, οὐχὶ τοῦ σκοτεινοῦ, πρὸς τοὺς κατὰ Ὅμηρου βλασφημήσαντας ἀλληγορίαι φυσικαὶ σοφώταται καὶ ἀναγκαιόταται.

IV.

CL. VIRO IO. MEURSION (1)

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

SCRIPSERAM nuper adeo, Vir Cl., proluxe ad te de extrema Cluverii liberorum miseria atque egestate, in qua cum avia (2) hic vivunt, neglectu amicorum, illorumque quibus moriens Cluverius curam tutelamque commendarat; eademque opera alias ad Cl. D. Vorstium (3) adjunxeram, quem pro suo in Cluverium amore liberorum ejus causam sedulo juxta tecum acturum sperabam. Sed hactenus nihil responsi accepi : quocirca non iniquo animo feres, si denuo ea de re te compellem. Miseræ enim viduæ ad incitas res

(1) *Meursio*. Ex Opp. Meursii, t. XI, p. 403.

(2) *avia* : uxoris Cluverii matre; nam ipsa Cluverii mater Gedani habitabat : cf. p. 9, et mox infra p. 24.

(3) *Vorstium*, Everardum : cf. p. 9.

redit, ne ad restim dicam : ita undique calamitatibus opprimitur, quarum Iliadem perscribere possem. Filiola, ante septimanas tres collecto gravissimo frigore, atque inde pulmonum obstructione atque coli intestini doloribus exortis, postquam triduum ægrotasset, vitam cum morte commutavit. Sigismundus jam sextam hebdomadem decumbit; nam et ille, sævissimo frigore perterritus, parum abfuit a sororis fato; sed frigus deinde in nervos incubuit, utriusque brachii et superioris thoracis medio inter claviculas loco; inde tam asperis et horrendis doloribus excruciatu fuit ipsas tres septimanas, ut verbis exprimere nequeam, neque quisquam hominum credere possit, qui non coram oculis triste spectaculum usurparit. Accessit deinde aliud malum, morbillorum scilicet sive *ἐκνιθημάτων*, quibus miser puer adeo confectus est, ut umbram, non hominem, crederes. Sæviebat ita duplex in tenellum corpus malum, utrumque gravissimum. Verum postquam morbilli exhausissent, frigoris sive humorum copia jam ante commota omnis in sinistrum brachium incubuit, et thoracem superiorem eo loco quo dixi; tandemque post tormenta et cruciatus multos tumor in subpurationem sive abscessum conversus fuit ante quadriduum; sed vires adeo deficient, ut verear ut sit ferendo futurus. Hæc paucis perscripsi, ut videas quo miseræ viduæ res redierint, quæ puellæ elegantissimæ morte et pueruli gravissimo morbo uno eodemque tempore oppressa, animum præ luctu et mœrore despondet. Quibus accedunt extremæ rei familiaris angustię et inopia; quum nihil omnino subpetat, unde ægrotantem puerum refocillet. Deum testem adpello, nisi a magnis viris aliquid subsidii ei cor-

rogassem amicorum opera, non habuisset unde mortuam puellam terræ mandare potuisset. Oro igitur et per, tuam te obtestor humanitatem, ut amplissimum Senatum Academicum, aut eos queis liberorum suorum tutelam Cluverius commendavit, officii sui commoneas. Inhumanum enim est, imo barbarum et impium, ita orphanos miseros derelinquere; nec video quomodo Deo et conscientiæ suæ satisfacturi sint, quorum neglectu et incuria tanti viri liberi in summa miseria tam misere pereunt. Avia, quæ Dantisci vivit, admoneri potuisset ut aliquid subsidii ferret. Deinde amplissimi Academiæ Curatores, ut audio, orphanis stipendium paternum in annum proximum concesserant: miror cur nihil egentibus inde submittatur. Hinc Venetæ Reipubl. inscripta fuit magna illa Italia (1): an nihil de tanti Ordinis liberalitate expectandum? Scio ego cl. et ampliss. Heinsium sedulo porro negotium illud curaturum, qui principio (2) opus illud liberorum hæredumque nomine Senatui Veneto inscripsit, si modo admoneatur. Valet enim auctoritate apud ill. Molinum (3) et universum illum ampliss. Ordinem, si quisquam alius, plurimum. Sed de Elzeviriis magis miror, qui maximum ex alieno labore lucrum (4) percipientes, tam molesta, ne dicam scelestâ,

(1) *Italia*. Cluverii Italia Antiqua a Dan. Heinsio dedicata fuit Venetiarum Principi et Reipublicæ Senatui.

(2) *principio*. Nullus fere dubito quin scripserit Holstenius *principi... et senatui*.

(3) *Molinum*: Dominicum *Molino*, Venetæ Reipublicæ senatorem, de quo cf. Lam. ad Meurs., t. XI, p. 363; Naudæana, p. 19; Gassendii Vit. Peiresc. p. 157.

(4) *lucrum*. Nam Cluverii opera typis suis describebant.

fide cum hæredibus Cluverii agunt. An ii nihil pro sexennii integri labore persolvere tenentur? An ex libris cæteraque suppellectile nihil pecuniæ rediit? Aut si rediit, cur non transmittunt? Rogo te et per Dei hominumque fidem obtestor, effice ut aliquid pecuniæ alicunde submittatur, ne omnes egestate et inopia extinguantur. In te enim solo et tua humanitate omnis illis spes sita est. Age, quæso, cum cl. Vorstio aut tutoribus, viduæ derelictæ nomine. Corrogavit et pignori opposuit quidquid superfuit ex naufragio rei familiaris; nunc præter animam nihil superest et vestram benignitatem. Ignosce, quæso, si liberius scripserim quam par est, et veniam da pio affectui, quum scias quantum Cluverio debeam. Adjunxissem Heracliti, sive Heraclidæ Pontici, emendationes aut variantes lectiones (1) aliquot: contuli enim cum Ms.; sed per temporis angustias nunc non licet. Expectabis eas a me prima occasione, tumque de aliis plenius perscribam. Si quid respondere volueris, trade literas cl. Erpenio (2), qui eas ad fratrem mittet, per quem hæ curantur. Vale, et me ama, tuamque conjugem, quam omni observantia colo, filiamque peramanter a me saluta. Londini MDCXXIV. a. d. XXII febr. Cl. Iacchæum (3), Vossium, Scriverium, cæterosque a me, nisi grave est, saluta quam officiosissime.

(1) *lectiones*. Cf. p. 22 et 27 init.

(2) *Erpenio*: primario illi literarum Arabicarum magistro, de quod, præter alios, cf. Meursium Athen. Batav.

(3) *Iacchæum*. Cf. p. 17.

V.

V. CL. IO. MEURSI (1)

LUCAS HOLSTENIUS

χαίρειν καὶ εὖ πράττειν.

DICERE non possum, Cl. Meursi, quam gratæ mihi tuæ fuerint literæ, plenæ humanitatis, et pristini illius in me amoris testes. Gaudeo meum hoc studiorum genus tuo iudicio probari, quod, spretis lucrosis artibus, tuo potissimum hortatu ductuque suscepi, quum Lugduni primum tibi innotuissem; rogoque ut illum favorem atque egregiam animi benevolentiam erga me constanter porro serves. Nunc prolixè ad omnia responderem, nisi temporis angustia prohiberent: hac ipsa enim hora mihi ab urbe proficiscendum est. Mater Cluverii et Sigismundus gratias tibi maximas agunt pro officio: neque enim supererat unde vitam sustentarent; idque ut tibi significarem, etiam atque etiam rogarunt, sibi octoginta duntaxat florenos a mercatore qui literas hasce defert, persolutos esse, ne postea id tibi fraudi sit, quum tu centum mentionem feceris. Da operam, quæso, ut Venetum illud negotium (2) curetur quam optime, et quam fieri possit celerrime. Perscripseram superioribus de misero statu vitæ rebusque eorum afflictissimis, nec necessum est ea nunc a me iterari.

(1) *Meursio*. Ex Opp. Meursii, t. XI, p. 409.(2) *Venetum illud negotium*. Cf. p. 24.

Ephemeridas (1) illas exoptatissimas recte accepi. Mitto nunc lectiones aliquot ad *Herachidis*, sive *Heracliti* potius, libellum, et *Theonis* Προγυμνάσματα, quæ sola ad manum sunt. Cuperem ego rhetores antiquos a cl. Domino Vossio junctim edi, quo nemo rectius dicendi artem (2) hodie tractat. Sunt hic quam plurima, quibus *Hermogenem* aliosque longe meliores fieri posse certo scio. *Porphyrum* Περὶ ἀποχῆς Merico Casaubono Is. filio reliqui, cum *Oxonio* discederem: ubi recepero, libenter mittam, ut emendationes aliquot meas ad libellum de *Vita Pythagoræ*. *Musicos Græcos* cuperem iterum abs te edi. Mittam *Aristidem* (3), ubi totum descripsero et forte meam versionem Latinam. *Aristoxenum* ad scriptum exemplar, quod *Christophori Longolii* (4) olim fuit, sedulo contuli. Mirum dictu quam vitiosus et mutilus tuus codex fuerit, ex quo vulgasti (5). *Oxonium* ubi rediero, conferam eundem, ut et *Nicomachum*, cum *Savilianis* (6) Mss. Cuperem *Ptolemæi Harmonica* cum *Porphyræ* Introductione Græcæ prioribus adjungi. Is enim optime certissimeque omnium de ea scientia scripsit, et exstant hic passim exemplaria, si cui transcribendi otium foret. Non dubito quin Latinam *Goga-*

(1) *Ephemeridas*. Cf. p. 15.

(2) *dicendi artem*. De *Rhetorica* egregios nonnullos scripsit libros.

(3) *Aristidem*, *Quintilianum*, quem *Meibomius* posthac edidit.

(4) *Christ. Longolii*: magni illius *Ciceroniani*. Hoc codice usus est *Meibomius*.

(5) *vulgasti*: nempe an. 1616. *Aristoxenus* *Meursii* insertus est t. VI, coll. *Lamianæ*.

(6) *Savilianis*. Sic mutandum duxi editum *Salvianis*.

vini (1) versionem videris. Cl. vir Patricius Janius misit ad me indicem librorum Mss. quos penes se habet, per Gordonium Scotum (2), qui cum legato regio in Germaniam nuper profectus est. Mira est viri illius humanitas, tum eximius in te studiaque adfectus, neque quidquam tibi denegaturus est. Adpella eum, nisi grave est, tuis literis: obnixè enim familiaritatem tuam expetit (3). Rich. Montacutius (4), vir eruditissimus, omnia Eusebii opera ad veteres codd. recensuit, et in latinum sermonem transtulit, quæ primo quoque tempore ad te mittere discupit, si typographum istic habeas, qui tam luculenti operis editionem adgredi velit. Theonis mathematica, de quibus in posterioribus tuis scribis, imperfecta sunt, quantum ex ipso opusculo et catalogis Italicarum bibliothecarum adparet. Statui ea adjungere Chalcidio in Timæum Platonis, ut et Pselli opusculum *Περὶ Ψυχολογίας*. Chalcidium (5) enim tuum diligentissime ad vetustissimas membranas infinitis locis emendavi. Frustra dixerim quot vitis ille auctor obsitus sit: tum vero in tua illa editione typographorum fidem in primis desidero. Geographos Elzeviriis excudendos tra-

(1) *Gogavini*. De pessima hac versione cf. Meibom. præf. ad Aristoxenum.

(2) *Scotum*. Editio ~~Scotum~~, quod mutavi.

(3) *expetit*. Et alter alteri circa hoc tempus factus est amicus. Exstat P. Junii ad Meurs. epistola officiorum plena et humanitatis, data prid. kal. nov. 1624.

(4) *R. Montacutius*, vulgo *Montagu*, non *Montague* vel *Mountagu*, ut legitur apud Sax. On. t. IV, p. 585, quem de hoc viro vide.

(5) *Chalcidium*: cf. p. 21.

derem , si mihi de eorum animo constaret , quem tu , nisi molestum est , tenta et explora. Illi si editionem recusarint , in Gallias mecum deferam , ubi me typographum inventurum spero. Cl. Scriverius , uti ex catalogo nundinarum perspexi , novum promittit Apuleium (1). Contuli philosophica ejus opera sedulo cum Platone , unde pleraque omnia transtulit : quæ observata mihi sunt , si tanti fuerit , proxime ad vos mittam. H. Spelmannus (2) eques , vir optimus et doctissimus , cujus Ἀρχαιολογικόν , sive Glossarium Latino-barbarum nunc imprimitur , plurimam tibi salutem adscribit. Vir ille dignissimus est tua amicitia , quam sollicitè ambit. Sed ubi otium erit , prolixius de omnibus tecum agam. Vale , et me ama. Salutat te officiose cl. Jungius (3). Londini (4) a. d. XIII maii MDCCCXIV. Tui observantissimus L. HOLSTENIUS.

(1) *Apuleium* , quem edidit hoc ipso anno.

(2) *Spelmannus* : de quo et infra in epist. ad Peirescium data idib. Febr. 1631.

(3) *Jungius*. Forte Joachimus Jungius de quo Sax. t. V, p. 553. Sed vix potuit tunc in Anglia versari , quippe qui Rostochii circa hæc tempora nuptiis celebrandis et auspicanda professione Academica detinebatur : cf. Moll. Cimbria t. I, p. 289. Pro *Jungius* puto legendum *Junius*.

(4) *Londini*. Editio *Lovanii* , quod corrigendum fuit.

VI.

* PUTEANO (1).

Parisios (2).

·ROMAM ut veni, refecit me mirifice conspectus et hu-

(1) *Puteano* : Petro nempe Puteano, vulgo *du Puy*, de quo multi scripsere, et in primis Rigaltius qui ejus vitam latino sermone enarravit. Fratrem habuit Jacobum, notum et ipsum doctrinæ egregiæ et egregii in doctos amoris: cf. Lambecii not. infra ad epist. datam 8 kal. jun. 1646. Requierius qui gallice Peirescii Vitam indiligenter scripsit, hæc habet notanda, p. 165 : *Peiresc se consolait encore en songeant que le soin de la Bibliothèque du Roi avoit passé aux illustres frères Pierre et Jean Pithou*. Nec in *Erratis* nec in indice mendum correxerit : legendum enim, *Pierre et Jacques du Puy*. Ex Gassendii latinis bonis gallica fecit non bona. « Solatio fuit », ait scriptor diligentissimus p. 99, « commissa Bibliothecæ cura nobilibus illis atque « eruditis *Petro et Jacobo Puteanis*, Claudii Senatoris Parisini « filiis. » Eoque magis ridiculus est error iste, quod erat difficilior. Nam in vernacula interpretatione selectorum aliquot nominum propriorum quam Gassendus libro suo addidit, diserte et perspicue *Puteani fratres* esse dicuntur *les sieurs du Puy, Parisiens*. Et p. 208, simili modo peccavit, ut et p. 219 Christophorum Puteanum Cartusianum, Petri et Jacobi fratrem, de quo infra alius erit dicendi locus, *Christophe Pithou* nominans. Semel tamen, sub finem operis p. 345, recte scripsit *les frères du Puy*, meliora edoctus. Cæterum eadem chorda oberravit Vauvillersius qui in vol. primo *Notitiarum Manuscriptorum* p. 526 *Jacobi Puteani* nomen gallice vertit *Jacques Pitou* : sed serius mendum vidit et corrigendum monuit.

(2) *Parisios*. In altero codicum hæc lemmata non reperiuntur ; in altero legitur *Parisiis*, alias *Aquis Sextiis*, et sic ubique, quod ubique mutavi. Epistolæ ad Lambecium *Hamburgum*, *Amstero-*

manitas amplissimi Domini Thuani (1), tum etiam blandus cardinalis nostri (2) vultus, et verba suavissimæ benevolentiae sesamo et papavere sparsa; et nisi me auguria omnia fallunt, non ingratus ipsi fuit noster adventus. Cumque Romana vestis sumenda esset, mei id voluerunt esse arbitrii, aut curtam, aut longam capere. Ego longam prætuli, qua curiales ferme omnes utuntur, quod ea indutos rerum hic potiri viderem; tum ut habitu ipso ostenderem, me nequaquam ab ecclesiasticæ vitæ specie abhorreere, et ita illustrissimus meus Mæcenas id factum interpretari cœpit, qui nupero colloquio beneficii Germa-

damum, præferunt, non *Hamburgi*, *Amsterodami*. Attamen Epistolæ ad Tengenelium infra apponendæ inscriptio externa apud Kollarium Anal. Vindobon. t. I, p. 1096, exhibet *Viennæ* non *Viennam*. In re dubia, malui id amplecti quod erat melius et Holstenianæ doctrinæ convenientius.

(1) *Thuani*: Francisci Augusti, Jac. Aug. historici illius F., vulgo *de Thou*. « Quantum », Gassendus ait in *Vita Peiresc.* p. 99, « parens » calamo ex toto orbe descripserat, tantumdem ipse oculis coram « haurire destinabat. » Quam ut expleret videndi et inquirendi sitim, varia suscepit per longinquas regiones itinera. Tunc temporis Romæ degebat. Crudelissimo dein fato occubuit, insons capite truncatus, sævissimi Richelii jussu qui tunc Galliis pro rege erat.

(2) *cardinalis nostri*: Franc. Barberini, quem passim deinceps vocabit *illustrissimum Mæcenatem suum*. Holstenius in hujus cardinalis familiam fuerat adscitus, « cum illius virtus Puteanis commendantibus innotuisset Peireskio, et commendante Peireskio ipsi « cardinali Parisiis legato »: ut ait Gassendus *Vit. Peir.* p. 130. Bredowius *Epist. Paris.*, p. 6, non uno nomine notandus est: « Postquam, inquit, Parisiis se ad religionem catholicam converterat » (Holstenius), ut sibi nulla re impedito in Italia ad omnes litterarum thesauros aditus liber et apertus esset, cum cardinali illu-

nici (1) spem haud obscurè ostendebat : et omnia hactenus satis recte processerunt. Bibliothecæ etiam Vaticanæ usum illustrissimus cardinalis promisit. Deducunt me primo quoque tempore Domini Thuanus et Aleander (2), hisce enim in omnibus et consiliariis et parariis utor : Salveat a me tota illa vestra Academia (3), et in primis amplissimi viri Grotius, Rigaltius, Salmasius. Nunc impeditior sum, et misere insueti caloris vehementia languéo; alia vice suis sibi litteris quemque salutabo. Roma 1627. A. d. vii kal. sextilis. T. addictiss. L. HOLSTENIUS.

« strissimo, Franc. *Barberini*, doctorum patrono quasi cognominato, « qui legati munere in Gallia functus erat, a. 1627, Romam abiit. » Sed ex hac epistola patet Holstenium cum cardinale non abiisse Romam, et ex epistola ad Peiresc. data d. 9 jun. 1631. gravioribus de causis virum ingenii non levem Lutheranismò valedixisse, non vero ut faciliior ipsi foret ad bibliothecarum Romanas aditus; quod fuisset nimis ridiculum.

(1) *beneficii Germanici* : cf. Epist. VIII, p. 59, et IX, p. 49.

(2) *Aleander*. Hieronymus Aleander minor unus erat ex cohorte Barberini cardinalis, ipsique ab epistolis Latinis. « Aléandre, dont il est « ici parlé, étoit l'ami de Peiresc. J'ai les lettres de Peiresc à Aléandre, écrites en italien, au nombre de plus de cinquante. Elles sont « très-curieuses; j'ai eu la patience de les traduire. » FAURIS DE S. « VINCENS. Cf. Lasenæ Cleombr. p. 85. Gassend. Vit. Peir. p. 20. Bandin. Comment. de Vita Don., p. IX.

(3) *vestra Academia*. Apud Puteanum conveniebant docti omnes viri ut et ejus alloquio fruerentur, amplissimamque bibliothecam consulerent, libros exciperent, acciperent commodatos. Qua de Academia cf. in primis H. Valesium Orat. in obitum P. Puteani p. 95. et Rol. Maresii Epistolam 35 ad Puteanos, quæ tota est de illorum bibliotheca literariisque apud ipsos conventibus.

VII.

* PEIRESCIO (1).

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Nescio qui factum sit, ut, cum diligentissime scribendi occasionem aucuparim, nuper tamen versus mei (2) absque litteris ad te missi fuerint, quod sane factum dolui; cum et fides atque observantia mea in dubium vocari mihi videatur, et informe adhuc carmen ad vos transmitti noluissem. Mitto nunc emendatius uno atque altero loco, ita tamen ut totum cum venia abs te legi velim: imptassem plura, nisi præpropere festinatio nimis cito mihi extorisset. Nunc res integra non fuit, cum et Summo Pontifici, et illustrissimo Cardinali visum lectumque sciam. Jam totus sum in Porphyrio (3) adornando, si per scrupulosam religionem eorum quibus librorum examen hic commissum est, in lucem proferre liceat. Sequuntur dein

(1) *Peirescio*. Nicol. Claud. Fabricio Peirescio, vulgo *Fabri de Peiresc*, viro ad literas scientiasque egregie promovendas nato, cujus laudibus pleni sunt doctorum hac ætate virorum libri. — Vitam ejus fuse descripsit Gassendus Latino stylo, arctius Gallico Requierius: cf. supra p. 30. Vide et Lambec. infra ad epist. datam prid. id. jul. 1646; Bredowium *Epist. Paris.* p. 6, Colomesium *Gall. Orient.*; *Marville Mét.* p. 362, etc.

(2) *versus mei*: nempe Hendecasyllabi in nuptias Thadd. Barberini et Annæ Columnæ. Rom. 1627.

(3) *Porphyrio*. De hac editione sæpius infra mentio fiet: prodit Romæ a. 1630. Cf. p. 39, 47.

centum Homiliæ (1) SS. Patrum Græcorum, quas ingenti labore ex bibliothecarum latebris erui; quod quidem opus et publice proderit, nisi quid judicans fallor, nec piis doctisque displicebit. De Geographis meis edendis egi coram cum Parisiensibus typographis, nunquam tamen impetrare ab iis potui, ut tantum opus aggrederentur: nunc ultro petunt sibi remitti, et operam offerunt. Verum cum res geographica maximam partem in locorum nominibus et minutis quibusdam versetur, quæ materies omnium maxime erroribus obnoxia est, adesse et præesse memet ipsum editioni necessum est, ne, cum tot annos in auctoribus illis perpurgandis impenderim, librarium incuria novam errorum segetem recipiant: quod Straboni; Ptolemæo, aliisque hujus generis auctoribus, postremis editionibus, accidit. Videtur illustrissimus noster mæcenas induci posse, ut Romanis typis excudi curet opus, unde haud dubie gloriæ plurimum ad ipsum redibit: ita et mihi accuratius omnia recognoscere licebit, et tabulæ geographicæ adjungi poterunt, quarum sumptus Parisienses omnino subterfugiant; cum tamen oculus, imo anima et vita ea sit geographicæ. Nunc est quod tuam opem ad hoc institutum implorem, quam, pro tua humanitate et affectu erga hæc studia, haud denegabis. Vixit olim in familia illustrissimi cardinalis Armeniaci (2) Petrus Gyllius,

(1) *Homiliæ*. Multa hujus generis e codicibus descripta possidebat Holstenius: cf. infra epist. Nostri ad Tengenagel. dat. d. 11 jan. 1631, ubi amplius est catalogus Homiliarum a se edendarum. Athanasii editioni Parisinæ hoc ipso anno vulgatæ egregie profuit Holstenius.

(2) *Armeniaci*: vulgo *d'Armagnac*. Armaiguacius vocatur in epistola præmissa libris Gyllii de Bosporo Thracio. Vir amplius. Fau-

vir in omni doctrinæ genere versatissimus, qui longo et ærumnoso itinere per Orientem libros Græcos manuscriptos conquisivit; is, uti haud ignoras, de Bosporo Thracio libros tres edidit, aut potius hæredibus publicandos reliquit: quo in opere Dionysii Bysantii, antiquissimi auctoris, Ἀνάπλῃς ejusdem Bospori continetur, sed Latine tantum ex P. Gyllii versione; atque is in particulas varias discerptus, pro ut Gyllii scribendi institutum ferebat. Eum ego Dionysii Anaplum in omnibus bibliothecis, quas hactenus videre mihi contigit, quæsiui diligentissime, sed frustra. Existimabam enim mortuo Gyllio hic in Urbe, libros ejus in Vaticanam bibliothecam translatos fuisse; sed nunc cardinalem Armeniacum universam ejus supellectilem secum in Provinciam vestram detulisse audio, aut Tholosam, cujus civitatis, ni fallor, Episcopus erat, quod eo facilius credo, cum Tholosæ apud Fabrum (1) Ictum plurimi præstantissimi manuscripti extiterint, et nunc etiam apud hæredes ejus servantur libri Βασιλικῶν et Annæ Com-

risius hanc notam adscripsit: « Le card. d'Armagnac, légat d'Avignon, étoit venu en Provence pendant la ligue. Il avoit été nommé commandant en Provence et en Languedoc, charge qu'il exerça pendant peu de temps. Il fut archevêque de Toulouse et d'Avignon, et mourut en 1585 à Avignon, âgé de quatre-vingt-cinq ans. Il n'avoit plus que le titre de co-légat. » Cæterum codex ille Dionysii, cujus sæpicule mentio fit in sequentibus, quo terrarum angulò delitecat, nemo hodie novit. Cf. Bibl. Gr. T. IV, p. 611.

(1) *Fabrum*: P. Fabrum San-Jorianum, vulgo *P. du Faur de Saint-Jorry*, editis Agonistico et Semestrium libris celeberrimum. De manuscripto codice τῶν Βασιλικῶν iterum infra fiet mentio epist. ad Peiresc. data 7 mart. 1637, et de Ἀλεξιάδος codice cf. Bibl. Gr. T. VI, p. 727.

nenæ Ἀλκιῶς, aliique nonnulli, quorum nomina Parisiis me accepisse memini. Unice scire desidero quid de Armeniaci cardinalis bibliotheca factum fuerit, num ea Tholosæ extet, tum in primis num Dionysius iste Bysantius adhuc salvus sit : cujus exemplum si nancisci possem, næ ego me mortalium omnium quotquot vivunt felicissimum existimarem, cum nullum luculentius monumentum ex ultima antiquitate ad nos pervenerit in topographicis. Tu pro loci vicinia, et ea quæ per universam Galliam tibi cum viris doctis intercedit familiaritate, facile rescire poteris, numquid istic lateat auctor luce et vita immortalis dignissimus. Hæc ego eo confidentius abs te contendere audeo, quod tam egregium erga me amorem et benevolentiam omnibus tuis literis testeris, quem arctiorem me conciliaturum mihi speravi, si studiorum meorum partem aliquam curandam tibi committerem, quorum causa principio eum erga me affectum induisti. Ego si qua prodesse tuis publicisque commodis possim, totum me offero, cui pro imperio quidvis injungere poteris. Id nunc præterea monendum de consilio cl. Dn. Alëandri, cum de re nautica Mediterranei Maris auxilia conquiras, et pervestiges sedulo qui eam tractarint, extare in Anglia in bibliotheca illustrissimi equitis Roberti Cottoni in suburbio Westmonasteriensi descriptionem Latinam totius interni maris, et omnium portuum atque distantiarum longe accuratissimam, Pisani (1) cujusdam, ante quadringentos vel quin-

(1) *Pisani*. Innuitur, puto, liber qui sic describitur in Catalogo Bibliothecæ Cottonianæ p. 135, XIII, 10. « De existentia Viveriarum et forma Maris Mediterranei quod dividit Libyam et Europam et

gentos annos confectam, quæ institutum tuum, ni fallor, multum adjuvare posset. Describit enim situm, oportunitatem, jura, cæteraque cujusque loci, tum cui domino pareant. Impetraveram mihi aliquando describendum; sed quod alia multa Græca, tum præ manibus mihi essent ex Regia et Is. Casauboni bibliothecis, tum quod prolixius id opus esset quam ut ab occupatissimo transcribi posset, solam præfationem et generalem totius interni maris περιήγησιν inde excerpsi. Haud invitus ad vos codicem ipsum transmittet, si quis ex familia Reginæ fidem Londini interponat: scio enim eum præstantissimos codices P. Frontoni Ducæo (1) non semel transmisisse. Hæc voleham nescius ne esses. Ignosces prolixitati litterarum. Transmittam proxime syllabum Geographorum meorum (2), si forte eum videre aveas. Vale, illustris domine, et tua benevolentia constanter me fovere perge. Romæ cldiocccxvii. A. d. xi kal. octobris. Ill. d. v, observantissimus servus, LUCAS HOLSTENIUS.

« de distantia locorum ejus. » Ex collatione Appendicis Casleyanæ p. 316, credo hunc librum non perisse in illo incendio quo Cottoniana Bibliotheca deflagavit d. 23 oct. 1751. — Cf. infra p. 46.

(1) *Frontoni Ducæo*: vulgo, *Frontan du Duc*, jesuitæ, Joh. Chrysostomi editori, de quo, præter alios, cf. Marollii *Mém.*, t. I, p. 112; t. III, p. 271, 280; et de commodatis Ducæo à Cottonæ codicibus vide Gassemd. Vit. Peiresc., p. 103.

(2) *syllabum Geogr. meorum*. Vide epist. X.

VIII.

* PUTEANO.

Parisios.

AMPLISSIME DOMINE,

Perjucundum mihi accidit, ut eodem tempore et responsum abs te et amantissimas a Dn. Peirescio litteras acciperem, quibus uti certare vosmet et contendere video benevolentia erga me atque egregia voluntate; ita mihi dispectu haud facile, utri plus me debere existimem: nam seu tuam humanitatem cogitem, qui, cum ipse nullum amoris atque optimi affectus argumentum reipsa non ostenderis, quasi parum egisses, tanti viri dignitatem in partes advocasti, cujus auctoritatem mei causa apud illustrissimum cardinalem interponeres; seu facilitatem ejus spectem, qui exterum invisum sibi atque incognitum arctissimo affectu complexus, tanto studio commendandum (1) fovendumque suscepit: mirificam utramque et summam esse video, ut nec accedere ad eam aliquid amplius, nec a me ea qua par est animi observantia agnosci possit. Et quidem postremis Dn. Peirescii litteris maximo-pere confirmatam sensi illustrissimi cardinalis voluntatem:

(1) *commendandum*. « Nec reticendus Lucas Holstenius Hambur-
« gensis, eruditorum ocellus, qui est etiam non longe post in ean-
« dem adscriptus familiam (*Franc. nempe Barberini cardinalis*),
« cum illius virtus Puteanis commendantibus innotuisset Peireskio,
« et, commendante Peireskio, ipsi cardinali legato. » Gassend. Vit.
Peiresc., p. 130.

nec obscuris id signis ostendit multum ejus auctoritatem apud se valere; nec dubito quin prima occasione bonum mihi prospecturus sit locum, ut animo a curis vacuo studia excolere liceat. Obtulit mihi nuper canonicatum Mindensem, opimum beneficium; at ego terræ filius (1), avita nobilitate destitutus, id ipsum recipere non potui. Qui enim locus mihi esse posset cum Cæsaris et Daniæ regis filio, et principibus aliquot Germanis? Et ita quidem, quod in proverbio est, *λύκος ἔχων* (2); nam Superam voluntas favit, sed fato improbo. Verum multo mihi potior est tam prompta voluntas illustrissimi cardinalis quovis tandem beneficio: scio enim serio eum velle, ut mihi quam primum prospiciatur. Vaticana bibliotheca utor pro libitu; adeo tamen rarius, cum longum eo iter sit ex Quirinali Monte (3). Hortatur me illustrissimus cardinalis quotidie ut aliquid opusculorum meorum in lucem edam; et jam totus sum in perpoliando Porphyrio de Vita Pythagoræ et Occasionibus, cum aliis nonnullis ejusdem notæ, quæ meliora atque auctiora ex Vaticana bibliotheca nactus sum. Sacra enim illa (4), quæ apud vos collegi, et Geographica mea junctim uno syntagmate dabo. Dn. Hieronymo Aleandro.

(1) *terræ filius*. Patre natus erat tinctore: cf. Moll. Cimbr., t. III, p. 321.

(2) *λύκος ἔχων*. Quo de proverbio cf. Erasmi Adag. II, 3. 58, Price ad Apol. Apul. p. 205, Mercer. ad Aristæn. II, 20; collato Huschke Anal. crit., p. 15.

(3) *ex Quirinali Monte*. Barberinorum palatium situm est in Monte Quirinali, vulgo *Monte Cavallo*; Vaticana autem bibliotheca in Regione Transtiberina.

(4) *sacra enim illa*. Homilias nempe de quibus supra p. 34.

multum debeo ob affectum quo me prosequitur : serio ille res meas agit apud illustrissimum cardinalem , nec puto candidiorem animam Romæ reperiri : is mihi unus est iustar omnium , cum quo de meis rebus studiisque conferam , et sane familiam ducit inter litteratos , quotquot hactenus mihi cognoscere licuit in hac aula. Dn. Thuano morbus manum iniecit , et puto itineris Thracici spem decollasse ; habet monstrosam et larvalem faciem , exanthemasi prorsus oppletam : metus nullus est ; nam vires rectissime constant , ut vix quemquam viderim in tali morbo rectius valentem : quo circa non est cur vano timore cognati animum sibi excrucient. Domo hactenus nihil litterarum a meis accepi : audio omnia istic flagrare bello , et patriam quoque meam , si non flamma , saltem spisso ejus fumo vexari. Degebat apud vos civis meus Petrus *Hauptzweig* , qui parentem habet senatorem ; ideoque quia minima maxima novit , cuperem eum moneri , ut sedulo de patriis rebus ad me prescribat , et in primis quid Cæsar cæterique catholici a nostris petant : ea res multum consilia mea adjuvaret. Salutem , ni grave est , humanissimam meo nomine nunciabis ampp. viris Dn. Grotio , Rigaltio et Salmasio , cæterisque de Academia vestra (1) , quorum memoriam jucunda recordatione quotidie recolo. Salutat vos amicissime Dn. Aleander. Vale , vir amplissime , et me ama. Romæ 1627. vi kal. decemb. Observantiss. LUCAS HOLSTENIUS.

(1) *de Academia vestra*. Cf. supra p. 32 , not. 3 , et Medouii Orat. in obit. P. Puteani p. 137.

IX.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

ILLUSTRIS DOMINE,

Gratissimæ advenere mihi postremæ tuæ, quæ exoptatissimo nuncio non solum me, sed omnes quotquot Romæ bonas litteras atque eruditam antiquitatem æstimant, prorsus bearunt. Nam uti par erat, illustr. cardinalem atque Dn. Aleandrum ejus gaudii participes fecere (1), quibus volupe fuit intelligere hujusmodi thesauros (2) quotidie in lucem protrahi. De auctore omnino tibi assentior,

(1) *fecere*. In hac scriptura conspirant codices. Labare videtur constructio; forte aliquid omisum est, vel Holstenius lapsu calami pro *feci* scripserit *fecere*.

(2) *thesauros*. Agitur de Excerptis Constantini Porphyrogenetæ ex Polybio et aliis. « Obtinuit, » Gassendus ait Vit. Peirescii, p. 132, « nominatim ex Cyprio præclarum volumen *Περὶ ἀριστῶς καὶ « κακίας*, Constantini Porphyrogenetæ continens Excerpta ex Polybio, Diodoro, Nicolao Damasceno, aliisque historicis, ex quibus « possent variæ auctorum nobilissimorum suppleri lacunæ. Incredibile autem dictu quam pro nihilo duxerit ducentas Turonicas libras « numeratas in pretium, vel ex eo quod est conjectatus ipsissimum « esse exemplum quod Imperator sibi habuerat, ob characterum « formam nitoremque, ob compactionis elegantiam, ob præclara « carmina in illius laudem præfixa. » Cf. Requierius *Vie de Feir.*, p. 223; H. Valesius in epistola qua horum Excerptorum editionem an. 1634 Peirescio dicavit; Colomesius, *Rec. de Particul.* init., et Gassendus rursus, p. 183.

quem Constantinum Porphyrogetam esse recte conjicis; et multa mihi de isto *ἐκλογῶν* genere, quas *χρησιμοποιεῖαι* vocant, notaram in meum usum, Excerptis Strabonianis præfigenda. Constantino puto plerorumque omnium auctorum Græcorum exitium interitumque (1) adscribendum, qui rationem consarcinandi et deflorandi apud Græcos induxit, post Stobæum et Maximum. Nam non ea solum excerpta quinquaginta et aliquot capitibus (2) complexus est, quorum exigua pars ad nos pervenit, de Legationibus, de Re Rustica, et *Περὶ ἱππιατρικῆς*, et similia; sed ex omnibus Græcæ Latinæque historiæ auctoribus Græcis unum continuum *σύνταγμα* concinnavit: quod olim me observasse memini ex scholio quodam Græco, quod Appiano suo præfixit Henr. Stephanus (*σχόλιον* illud Græcum vel Appiano vel Dioni Cassio præfixum est: nec enim satis memini (3) utri eorum, neque hic in aula mihi eorum copia

(1) *interitumque*. Vide quid de hoc senserit Valesius in Epistola modo laudata.

(2) *quinquaginta et aliquot capitibus*: nempe LIII, inter quæ caput *de Legationibus* 27um. numero fuit. Sed utrum collectanea illa de Re Rustica, nempe *Γεωπονικά*, et alia *Περὶ ἱππιατρικῆς* inter hæc capita locum habuerint, dubitari potest. Jussu quidem et auspiciis Constantini digesta sunt, ut et Nonni Medica Epitome, et alia, sed non puto fuisse LIII capitum collectioni inserta. De Constantini hisce Capitibus cf. Bibl. Gr. Harl. T. VIII, p. 7 sqq.

(3) *nec enim satis memini*. Stephani Dionem et Appianum ipsos inspicere non potui; sed in Dione Reimariano tale scholium non reperi, nec in Appiano Schweighæuseriano. Forte voluit Holstenius indicare Anonymi cujusdam verba quæ Schweighæuserus Appiani tomo III, p. 10, inter Testimonia inseruit. Illa quidem ibi non monentur quæ

est ut inspiciam), quo indicatur ordo auctorum in lectione servandus : scilicet ut *συνταγμα*, loco universæ historiæ Græcæ præmittantur quinque primi libri Diodori Siculi, sequatur dein Herodotus, hinc Thucydides, inde Xenophon, postea Arrianus, tum reliqua Diodori; in Romanis rebus eodem modo Dionysio Halicarnassensi subjungatur Polybius, Appianus, Dion Cassius. Hoc ineptum fuit consilium Constantini, cui tam ingens antiquitatis naufragium debemus : nam Leonis Sapientis tempore et Photii patriar. plerosque omnes antiquos auctores integros extitisse ex Bibliotheca apparet quam Photius congegavit. Idem Constantinus, ni quid judicans fallor, Strabonem opprimere conatus est, concinnata illa Epitome (1), quæ etiam hodie edita extat : cujus meæ sententiæ rationem hanc potissimum habeo, quod in antiquissimo Ms. Palatino (2) Constantini ævo scripto, unde Gelenius olim edidit, eadem forma crassissima, et litteris majusculis passim interstincto, passimque rerum summis in margine iisdem capitalibus literis adscriptis, reperiatur in principio operis pars Descriptionis Ponti Euxini quæ ex tribus antiquis auctoribus in unum consarcinata est, Arriano scilicet, Menippo, sive qui Menippi *Περὶ πλῆθους* ad verbum, transcripsit Marciano Heracleota, et Anonymo illo Periegete iambico, cui male Marciani quoque nomen præfigitur. Primam

refert Holstenius; sed dixit se non satis meminisse, et forte hio memoria falsus fuit.

(1) *Epitome*. Sed posterior esse videtur ævo Constantini. Cf. Bibl. Gr. Harl., t. IV, p. 573.

(2) *Ms. Palatino* : illo ipso, quem descripsit accuratissime Bastius olim meus in Epistola critica : cf. p. 47 ejus libelli.

partem hujus Peripli reperi in alio Ms. Vaticano chartaceo recentiori ad Phasin usque fluvium; Palatinus codex incipit dein ab ostio Paludis Mæotidis, seu Bosporo Cimmerio, Byzantium usque, ut pauca tantum intermedio isto spatio desint: de quo opere diligentius scribam in catalogo Geographorum (1). Hoc opusculum Dn. Salmasius olim transcripsit Heidelbergæ, qui nescio qua de causa non uno loco id citat nomine Περιπλου Paludis Mæotidis Arriani (2). Subjungitur deinde, post Κωννητικόν Arriani (3), Συναγωγή παραδόξων Phlegontis, Antigoni et Apollonii; neque enim ipsa auctorum opuscula ea sunt, quæ Xylander olim ex eodem Mss. publicavit (4), et post eum J. Meursius, sed ἱκλογαὶ Constantini, et puto hæc constituere Caput παραδόξων (5). Subjungitur deinde collectio Epistolarum philosophorum, rhetorum, aliorumque (6),

(1) *catalogo Geogr.* Cf. *epist.* X, §. 14.

(2) *citat nomine—Arriani*: verbi gratia, ad *Scriptt. Hist. Aug.* p. 387, 1, ubi editionem hujus Περιπλου promittit, quam ipse quidem non dedit; sed, eo mortuo, prodiit ex ipsius apographo, Is. Vossii curis. Cf. *Bast. Epist. Crit.* p. 4, et *Holstenium supra* p. 11.

(3) *Κωννη.* *Arriani.* Cf. *Bast. Epist. orit.* p. 34.

(4) *Xylander—publicavit*: anno nempe 1568: cf. *Bast. ibid.* p. 59.

(5) *Caput παραδ.* Et fuit quidem inter Capita illa Constantini unum περί παραδόξων. Ipse enim compiler Augustus in *Excerptis* ex Polybii l. XXIV, t. IV, p. 304. Schweigh. hæc habet: ζήτησις τῶν περί παραδόξων.

(6) *Epistolarum—aliorumque*: Hippocratis nempe, Themistoclis (quas statim nuper hic prodiisse dicet Holstenius, editionem in-nuens Romanam an. 1626 a M. Caryophyllo curatam), Diogenis (inter quas sunt illæ hucusque iueditæ, mox a me promendæ in

inter quas et Themistoclis illæ extant, quæ nuper hic prodire. Sed et Epitomen illam Ἐπιμνήσθ Stephani mutilam atque laceram ejusdem Constantini studio confectam existimo, quam alii nescio cui Hermolao Justiniani ævi grammatico tribuunt (1) : sed ex Θεμάτων opusculo et altero illo de Administrando Imperio satis liquet extitisse Constantini ævo integrum saluumque Stephanum (2), quod abunde probare possem. Tum et σύνταγμα illud Minorum Geographorum, quod Hæschelius edidit (3), ex eodem Constantini ludo prodiit : quod haud facile quis negabit, qui Marçiani Περιπλῶν libros duos legerit, passim truncatos. Et argumento mihi est codex Ms. Palatinus (4), unde cætera exemplaria promanarant. Is codex recens est, scriptus aut a foemina, aut saltem a Græculo omnis hellenismi imperitissimo ; sed litteræ, quantum ferebat

decimo vol. Notiliarum Manuscriptorum), et Bruti : cf. Bast. Epist. crit. p. 96. Ex hoc loco patet Holstenium codicem non ea qua par erat diligentia tractasse. Nam qui potuit *collectionem epistolarum philosophorum, rhetorum, aliorumque*, quatuor virorum epistolas vocare, quorumque nullus fuit rhetor? Agi crederes de Aldina illa et Genevensi vasta farragine.

(1) *tribuunt* : et quidem ex fide Suidæ. Cf. Bibl. Gr. Harl., t. IV, p. 622.

(2) *salvumque Stephanum*. Quid hoc ad rem? Potuit Hermolaus sub Justiniano Stephanum in compendium redigere, et tamen Stephanus integer a Constantino legi. Num peribant et e rerum natura evanescebant integra auctorum volumina, statim ac male feriatus aliquis epitomator illis manus inferebat?

(3) *Hæsch. edidit*, anno 1600 : de quo Syntagmate cf. post alios Bredow. Epist. Paris. p. 4 ; et infra Epist. X, §. 4.

(4) *Palatinus* : cf. Bibl. Gr. Harl., t. IV, p. 614.

scriptoris genius, efformatæ ad speciem antiquæ illius scripturæ, quæ media est inter unciales, sive capitales literas, et minutas istas recentiores, quibus posterioribus hisce seculis librarii Græci usi fuerunt; ut manifeste (1) appareat codicem antiquum scriptum fuisse ævo isto Constantiniano. Sed hæc forsitan nimis prolixè et præter rem a me scribuntur. Hoc vehementer te rogo ut quam primum in lucem proferas Nicolai, Polybii, et Appiani Fragmenta (2), cæteraque bonæ notæ et frugis, quæ commodè Photii *Μυριοβιβλαν* adjungerentur, si id opus recuderetur paulo diligentius: quod consilium Andr. Schottum jamdudum animo agitare (3) scio. De Dionysio (4) Bysantio optima me sperare jubet incredibilis illa tua sollicitudo et diligentia. Si cœpto nostro bona sors faverit, ut is auctor alicunde in lucem retrahatur, videbis saue non indignum fuisse, cujus causa tantum laboris sumeretur. Gyllii Epistolam (5) Londini ex Ortelianis schedis ante aliquot annos descripseram, quæ penes mercatorem Belgam Ortelii ex sorore nepotem extant. Sed operæ pretium fuit tuum exemplar vidisse, quod Ortelianum tuo vitiosius sit non uno in loco. Principium Portulani (6) Pisani Dn.

(1) *manifeste*. Hoc non est *manifestum*. Argumento parum valido nititur Holstenius.

(2) *Nicolai—Fragmenta* : Excerpta illa Constantini de quibus epistolæ initio actum est.

(3) *animo agitare* : agitavit animo, et perfecit satis quidem mediocriter.

(4) *Dionysio* : cf. pag. 11. 35.

(5) *Gyllii Epistolam* : forte itinerariam illam magnique momenti epistolam a Burmanno editam Syllog., t. II, p. 232.

(6) *Portulani* : cf. supra p. 36.

Aubri (1) ad te mittet, qui transcribendum a me petiit tuo nomine. Haud difficile erit ipsum exemplar a Cottono impetrare, ni tumultus recrudescentis belli impediant. Porphyrius meus nunc sub prelo calet, imo friget verius, ita lente procuditur : vix tria folia integro mense absolverunt aut quatuor. Conjunxi Vitam illam Pythagoræ, qui est Liber primus τῆς φιλοσοφικῆς ἱστορίας, et Sententiarum libellum ex Plotino ferme collectum, quas ἀφορισμὰς πρὸς τὰ νοετὰ vocant, tum Expositionem Antri Nympharum, ut libellus cum notis in justam aliquam magnitudinem excrescat. Sequetur deinceps Vita Procli auctore Marino media parte auctior (2) quam hactenus edita fuit, cum Choricii sophistæ declamatione funebri in Procopium Gazæum sophistam : sane quam elegantem, nec injuria a Photio laudatam (3) invenies. Geographorum catalogum proximis litteris tibi mittam diligenter confectum, ut totius instituti mei rationem perspicias, et tuo consilio auxilioque juves. Dn. Remmii (4) elegantissimum inge-

(1) *Aubri* : *Aubri du Mesnil*, qui erat Barberino cardinali familiaris, « cujusque Peirescius fuerat varia officia tam Parisiis « quam Romæ expertus », teste Gassendio Vit. Peir., p. 126.

(2) *auctior* : auctiorem dare multi voluerunt; Fabricius tandem dedit an. 1700, nec diligenter multum; nuper ego Lipsiæ paulo diligentius.

(3) *a Photio laudatam*. Non diserte a Photio laudatur : cf. ejus Bibl. cod. 160, p. 337. Hanc editionem Marini et Choricii denuo promittit Holstenius in libello de Vita Porphyrii. p. 6; sed promissis non stetit. Choricii oratio edita est a Fabricio in t. VIII, editionis prioris Bibl. Gr., p. 841.

(4) *Remmii* : ejusdem quem mox appellabit *Remigium*. Bailletus, t. IV, p. 244 illum vocat *Remy*, aitque cognomen ipsi fuisse

nium satis mirari et exoculari nequeo; placuit mihi in primis facilitas carminis et nativa elegantia. Sæpius ad vos malos et insulsos meos mittam, si hamato munere pro æreis aut plumbeis aurea istius modi a vobis sperare liceat. Primus ego illustrissimo mæcenati nostro exemplar tradidi, quod summa cum voluptate me præsentē uno spiritu legit. Mittam proxime hendecasyllabos (1) et iambos, quibus furori nescio cujus invidi mederi conatus sum: his vos suppliciis remunerabor. Nunc me epistolæ modum explevisse video: finiam si *εὐαγγέλια* subjunxero, quæ pro tuo in me affectu non ingrata tibi futura spero, nec cæteris nostris amicis, quorum studia et benevolentiam in iuvando me atque promovendo *μυθικά* in Galliis perspexi. Ante paucos hosce dies contulit mihi Sanctissimus Dn. noster, curante illustrissimo cardinale, cano-

Ravaud; immo, ut videtur, nomen fuit *Ravaud*, et cognomen *Remi*, a pago *Remi* unde fuit oriundus: cf. Menag. Anti-Baill., §. 133, p. 177. Barbier. *Dict. des Anonym.*, n° 11099: quibus adde Goujet. de Collegio Regio, t. II, p. 417, et Maroll. *Mémoires*, t. III, p. 341. Remmius autor est elegiæ *De urbis et ruris differentia*, quæ pessimis sœdata interpolationibus sub Racinii nomine non semel edita est: quo de errore vide Barbier. l. c. et Granet. *Réflexions* etc. t. VIII, p. 59. « Ce Rémi, dont il est souvent question dans la correspondance de Peiresec, étoit un poète chargé de l'éducation des enfans de Vincent-Anne de Forbin d'Oppède, premier président du parlement d'Aix: il est mort professeur d'éloquence au Collège Royal à Paris. » FAURIS DE S. VINCENS. — Inter Remmii poemata reperitur p. 51. *Epithalamium Thaddæi Barberini et Annæ Columnæ*, quod, ni fallor, respicit Holstenius.

(1) *hendecasyllabos*, quos vide ad calcem epistolæ XI.

nicatum cathedralis ecclesiæ Bremensis (1), in quo collegio et Cæsaris et Daniæ regis filios cum aliis principibus collegas habebo; tum scolastriam ecclesiæ cathedralis Lubecensis, cum adjuncto canonicatu in alia quadam ecclesia ejusdem dioceseos, et duo simplicia beneficia in eadem cathedrali Lubecensi; quæ beneficia morte satrapæ (2) cujusdam Bremensis vacarunt. Ea cum a diversis serio peterentur, Summus Pontifex mihi uni nihil tale cogitanti et inscio omnino, imo dormienti, contulit. Nam ex lecto summo mane me evocarunt in aulam, quem tot beneficiorum lætissimo nuntio mactarent. Litteræ apostolicæ intra biduum mihi gratis fuere expeditæ illustrissimi cardinalis beneficio, et ad Herbipolensem episcopum, Franciæ Orientalis principem, missæ, ut is porro eas in Inferiorem Saxoniam curaret certo cursore: adjunctæ etiam fuere litteræ illustrissimi cardinalis, et legati Cæsaris, et agentis in rebus Bavaricis, ad Dn. *Tilly* et comitem *Auhaltinum*, exercitus catholici duces per Inferiorem Saxoniam, ut suam auctoritatem interponant apud archiepiscopum Bremensem et capitulum, ut tranquilla mihi possessio paretur; uti etiam ad senatum et capitulum Lubecense: scilicet tanti erat Romam commigrare! Ubi bellorum fragor ille detonuerit, qui nunc Saxoniam nostram premit, paratum habebo honestissimum locum in patria et apud meos, ubi vitam in litterarum studio tran-

(1) *Bremensis*. Hunc canonicatum et beneficia alia hic recensita Holstenius nunquam possidere potuit, ob bella quibus tunc Germania vastabatur, et posthac ob rerum publicarum conversionem. Cf. p. 31, 32, et infra epist. XI, coll. Mollero Cimbr., t. III, p. 323.

(2) *satrapæ*: Gerh. Ranzovii, ut videtur. Cf. Moll. l. c.

quillam et securam degam. Hujus beneficii partem maximam tibi debeo tuisque litteris humanissimis, quibus illustrissimi cardinalis animum mirum in modum concitasti, ut vestrae expectationi et propenso affectui, votisque amicissimis benevolentia respondere, imo superare omnium spem quam longissimo intervallo conaretur. Amicis Parisiensibus gratissimus quoque hic nuntius accidet, quibus proxima occasione id significabo. Nunc aliud quod te rogem habeo. In itinere meo detuleram mecum riscum seu vidulum Parisiis Lugdunum, refertum vestibus, linteis et aliquot libris: cum ego Lugduni in diversorio *Trium Regum*, oeconomus illustrissimi cardinalis Spadae commisi, ut cum cæteris impedimentis secundo Rhodano Massiliam deferri curaret, atque inde post maritimo itinere Romam. Sed postea nec Genuae nec Romae is riscus repertus fuit, nescio utrum Lugduni an Massiliae neglectus a supino et negligentissimo mortali, an forte in tireni regia relictus, cum Genuae sarcinae omnes navigio onerario imponerentur. Incluseram illi manuscriptum commentarium D. Athanasii in Psalmos, quem R. P. Schottus ad me miserat ex Belgio, transcriptum ex Augustana bibliotheca multorum aureorum pretio. Ejus libri jactura non parum me hactenus sollicitum habuit, quem amicus fidei meae commendarat. Rogavi illustrissimum cardinalem Spadam, ut operam daret si qua pervestigari posset, et ultro hoc receperat: sed hactenus nescio num quidquam allaboravit. Facile esset rescire a bibliopolis num is liber venum oblatum fuerit; et ut signa sive *synonymata* certiora accedant, erant in eodem vidulo Glossæ Servii Mss., quas habueram ex bibliotheca Jos. Scaligeri; Oeconis Numismata

in 4°. ; Longi Pastoralia G. L. 8°; Josephi Gorionis Historia Judaica Latine 8°. Basil. ; tum C. Tacitus, J. Cæsar, Val. Maximus, Statius, Petronius Arbiter, aliique multi auctores minutionis formæ, editionis illius Amstelodamensis. Cætera omnia nauci non facio; solus me Athanasius male habet, quem P. Schottus jam non unis litteris a me repetiit. Liber scriptus erat in 4°, nullo tectus corio: insertus erat textus Psalmorum Græco-latinus editionis Plantinianæ in 12°, et præmissa P. Schotti epistola sub meo nomine. Ego neminem habeo, nec in Provincia vestra, nec Lugduni, a quo contendere possim, ut inquirat fugientem illum Athanasium, quam operam, publici boni causa, libens, uti spero, sumes. Triremis regia Telonensis insignitur nomine Phœnicis; nauarchus erat eques Melitensis, cujus nomen ignoro. Ego vicissim tui causa libentissime operam meam insumam, si qua studiis tuis prodesse queat. Vale, illustris Domine, et me ama. Romæ a. d. iv februarii MDCCXXVIII. Ill. dn. v. addictissimus LUCAS HOLSTENIUS.

X.

PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Promisi superioribus meis (1) accuratam Græcorum Geographorum catalogum, quos ex variis bibliothecis hac-

(1) *superioribus meis*: cf. p. 47.—Hæc ipsa epistola jam innotuerat olim viro doctissimo de Sainte-Croix, qui pluscula ex ea fragmenta adtulit in Diario doctorum apr. 1789, p. 217 sq. Integram illam edidit b. Bredowius inter Epistolas Parisienses, p. 9, ex autographo quod vir clariss.

tenus conquisitos in unum *εἷμα* compingere statui. Eum nunc mitto, cum otii aliquid ad scribendum nactus fuerim, unde totum meum institutum, et editionis consilium facile perspicere poteris: hoc te rogans, ut, accurate singulis expensis, me moneas et suggeras si qua accessione augeri atque ornari hanc studiorum partem posse putaveris; et si quæ latere in bibliothecis vel publicis, vel privatis amicorum noveris, ea eruere in mei et publicæ utilitatis gratiam studeas: neque enim (1) quemquam mihi mortalium hactenus videre contigit, qui te antiquitatis cognitione superet, vel pervestigandi diligentia et felicitate æquet. Si studium hac in re meum atque conatum probaveris, rogo ut commoda occasione illustrissimo cardinali (2) tuis litteris sedulo id institutum commendes, ex quo non minorem ipse laudem famamque sperare poterit, quam alii potentissimi reges atque principes, qui Ortelii et Mercatoris conatus foverunt.

Fortia ab Urbano ipsi commodaverat. Mirari autem subit quod Bredowius nescierit hanc epistolam fuisse jam ab ipso Fortia editam et Gallice versam p. 270 operis cui titulus, *Plan d'un Atlas historique portatif*. Catalogum geographicorum operum ab Holstenio edendorum, nudum observationibus, edidit, post Lambecium, Kollarium in Anal. Vindob. t. I, p. 1110. Hunc indicem Lambecius corollarii loco adjectum invenerat epistolæ, infra legendæ, Holstenii ad Tengnagelium, data d. 11 jan. 1631; et ex Lambecio repetiit Fabricius Bibl. Gr., t. IV, p. 683. Harl. indicem alium supra vidimus p. 18 seq.

(1) *neque enim—æquet*. Hanc sententiam ex autographo Holstenii adtulit Gassendus Vit. Peiresc. p. 133.

(2) *cardinali*: « Barbarini, in cujus domo Lucas Holstenius inde ab a. 1627 Romæ vitam degebat, munere scribæ et bibliothecarii fungens. » BREDOW.

Primo ergo loco ponentur aliquot opuscula, quæ καθολικῶς de terræ situ scripsere qui (1) *εἰσγωγῇ* instar erunt ad geographiæ cognitionem.

§. 1. Michaelis Pselli (2) opusculum de Terræ situ, figura et magnitudine, quod in aliis quoque Mss. Nicephoro Blemmidæ (3) adscriptum reperi, sub cuius nomine descripseram in Britannia ex bibliotheca Græca mathematicorum, quam illustrissimus Henricus Savilius Oxoniensi bibliothecæ adjunxit; sed auctius et emendatius reperi sub Pselli nomine apud R. P. Jacobum Sirmundum. Incipit : ἡ γῆ τὴν μέσην τῷ παντὶ ἔλαχι χάραν. Finit : διὰ γιλοῖσι πάντως εἰσὶν ἴσας κυκλωτὴρ τὴν οἰκυμένην γῆρασαν. Totum opusculum est 6 vel 7 foliorum in 4°.

§. 2. Ἀγαθημίρου (4) τῷ Ὁρθανος γεωγραφίας ὑποτύπωσις : cujus fragmentum mihi Londini ex cl. Casauboni bibliotheca suppeditavit Patricius Junius (5), Regis bibliothecarius : sed integrum postea descripsi ex tribus regiis codi-

(1) *scripsere qui*. Bredowius edidit *scripser*.... *qui*, hancque notulam adposuit : « Sensum verborum conjectamus ; conjunctio « grammatica a scriptore neglecta est. » Codices mei et Editio Fortiana præbent *scripsere*, unde sensus fit integer satis, phrasis inelegans.

(2) *Michaelis Pselli*. Cf. Fabric. Bibl. Gr., t. X, p. 82 ; *Sainte-Croix*, l. cit. p. 245, 29.

(3) *Nic. Blemmidæ*. Cf. supra p. 19, et Fabric. Bibl. Gr. t. IV, p. 669, atque in primis Bredowium Epist. Paris. p. 43, 60.

(4) Ἀγαθημίρου. Cf. supra p. 18 et Fabric. Bibl. Gr. t. IV, p. 625. Sancto Crucius, l. c. errare videtur narrans Holstenium quinque usum fuisse codd., qui sex habuerit. Cæterum Agathemerus nunc editus est.

(5) *Patr. Junius*. Cf. supra p. 8.

HOLSTENII

cibus Lufetiae. Est egregium opusculum, et ex optimis antiquis auctoribus confectum, quibus nunc caremus. Puto vixisse ante dcc, vel dccc annos, cum Damascenus integra aliquot capita inde transcripserit in libros de Orthodoxa Fide. Emendavi id. nuper ad Palatinum (1) et Altempsianum (2) exemplar. Incipit: Ἀναξιμανδρος ὁ Μιλήσιος, ἀκυσῆς Θάλειο, πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκουμενὴν ἐν πίνακι γράψαι. Finit: Λέσβε περίμετρος αἰρ' (3). Est xviii foliorum græco-lat. in 4°.

§. 3. Ἀνώνυμος Ὑποτύπωσις γεωγραφίας ἐν ἐπιτόμῳ. Ejusdem notæ opusculum (4) cum præcedenti, repertum in iisdem regiis Mss. Sequitur in omnibus fere Ptolomæum. Emendavi ex optimo codice Altempsiano. Incipit: ἡ τῆς ὅλης γῆς περίμετρος. Finit: ἡ μὲν δὴ καθ' ἡμᾶς θάλασσα τοιαύτη. Distinctum est in xiv capita, et continet folia xxiv Græco-lat. in 4°. Hoc opusculum ita placuit P. Bertio, ut conatu mihi extorquere studuerit, ut Breviario suo geo-

(1) *Palatinum* : tunc Vaticanum, illud forte qui in catalogo Sylburgii notatur numero 62.

(2) *Altempsianum*. « Farnesiana procul dubio (bibliotheca) jam « aperta est, quæ toto, quo Romæ egi, tempore clausa fuit, uti quo- « que illa cardinalis de *Altaemps*, quas præ reliquis instructissimâs « esse arbitror » : Voss., epist. ad N. Heinsium in *Burm. Syll.*, t. III, p. 566. Cf. *Le Gallois, Traité des Biblioth.*, p. 107 et Fortiæ V. Cl. notam.

(3) *περίμ. αἰρ'*. Vir doctus credidit ex hoc loco Hudsonianum Agathemerum Holsteniano esse minus integrum, quod Lesbi circuitus in illo non reperiatur. At verba ista *Λ. περ. αἰρ'* leguntur in ipso fine capituli 5, libri primi, p. 17. Alia fuisse videtur textus dispositio in codicibus ab Holstenio inspectis : cf. not. 2, p. 55.

(4) *opusculum* : cf. *Sainte-Groix*, l. c. p. 245, 30.

graphico subjungeret *ἱστορίαν* hanc admodum concinnam, et publice prælegeret auditoribus suis.

§. 4. Anonymus (1) de Describenda terra in globo, ex mente Ptolomæi. Habui ex regia bibliotheca, sed corruptissimum, et absque schematibus mathematicis, in quorum demonstratione totum opusculum consistit, nec intelligi potest absque illorum ope: id quodque ex Altempsiana emendavi, ubi et figuras illas descriptas reperi. Incipit: *τῷ τεχνικῷ Πτολεμαίῳ* (2). Est XII foliorum cum Latina versione in 4°. Hæc opuscula hactenus lucem non aspexere: quibus deinde subjungam VII illa quæ Hoescheli (3) publicavit; sed ita emendata, ut plane nova videri possint: nihil enim corruptius unquam prodiit. Sequentur autem hoc ordine:

§. 5. Marciani Heracleotæ *Περὶ πλῶν* lib. II. Auctor hic *σύγγραπτος* fuit Synesio (4), qui epistola centesima ad Pylæmenem rhetorem Heracleotæ Marciani meminit. Totum (5) hoc opus concinnatum est ex uno Ptolomæo; quocirca jactura aliquot capitum facilius et æquiori animo ferri potest, tum lacunæ ingentes singulorum ferme capitum. Solum ego ultimum caput desidero de distantia præci-

(1) *Anonymus*: cf. *Sainte-Croix*, l. c. p. 245, 31.

(2) *Πτολεμαίῳ*. Notandum est his ipsis verbis incipere caput 6, l. I. Agathemeri, quod est de geographia sphaerica. Rem elucidandam relinquo futuro Geographorum Minorum editori.

(3) *Hoescheli*: cf. supra p. 45.

(4) *Synesio*. Incertum hoc videtur Fabricio *Bibl. Gr.*, t. IV, p. 613: vide supra p. 15 et 18.

(5) *Totum—Ptolomæo*. Hæc verba adfert *Sainte-Croix*, l. c. p. 234, 17, et testimonio suo firmat.

puarum urbium orbis ab urbe Roma, quod indiculus secundo libro præfixus promittit, et Stephani Epitomator citat voce *Τίγγυς* (1). Puto enim auctorem Miliarii Aurei et itinerariorum publicorum fidem ea in re fuisse secutum. Nullum mihi manuscriptum exemplar videre licuit, præter Palatinum (2), quo usus fuit Hoeschelius.

§. 6. Artemidori (3) Ephesii Epitomes fragmentum. Hujus ego operis jacturam integræ meæ bibliothecæ impendio redemptam cuperem, cum duo antiquissimi et optimi auctores uno hoc exitio interierint, Artemidorus et Menippus (4). Ex solo hoc opusculo infinita apud Strabonem et Stephanum restaurari possent. Utinam propitius alicunde Deus affulgeat, et egregium hoc opus in lucem et vitam revocet! Ego hactenus in omnibus bibliothecis frustra quæsi: tu videbis num felicior in pervestigando sis futurus. Excute omnia;

Quo minime credas gurgite piscis erit.

§. 7. Anonymi poetæ *Περὶ ἡγῆσις* ad Nicomedem Bithyniæ regem iambico carmine scripta: cui ineptissime Marciani Heracleotæ nomen præfixere, quod sine certo nomine in Msto. Marciani *Περὶ πλῶ* subjungeretur (5). Probum hoc

(1) *Τίγγυς*: ubi cf. Holstenii notam.

(2) *Palatinum*, numero 142 in indice Sylburgiano p. 44.

(3) *Artemidori*: cf. Fabric. l. c. p. 615, et *Sainte-Croix*, p. 234, 16.

(4) *Menippus*: cf. Fabric. l. c. p. 614, not. qq.

(5) *subjungeretur*. Anonymus hic Scymnus est a patria Chius dictus: cf. Fabric. l. c. p. 613, *Sainte-Croix*, l. c. p. 227, 7: addo

purissimæ antiquitatis opusculum et frugis maximæ; sed quod deplorandum, vix quarta totius operis pars nobis superest: totum enim Internum Mare descripserat. Sed solatur dolorem meum quod ducentos et amplius versus repererim hactenus non editos, in Descriptione Ponti Euxini, quæ falso Arriani nomen præfert (de qua infra xiv loco scribam prolixius), quibus auctior hæc Περὶ Ἰνδου nostra opera prodibit. Taceo enim quod pessime habita fuerit, mendis obsita, et imperita distinctione confusa (1). Miraberis tantum errorum relictum fuisse a Scaligero, Casaubono et Hoeschelio; nam Morelliana editio (2) inepta plane est, nec versio ullius pretii: nosti hominis ingenium. Susceperam ejus versionem emendandam; verum ubi R. P. Sirmundo specimen laboris mei exhibui, obtestatus fuit ut, tota Morelliana versione deleta, de integro totum opusculum converterem; quod libens tanti viri suasu et consilio tunc feci. Si stuporis exemplum cognoscere libet, vide quam impegerit versu 16, quod distinctio deesset post τοιαῦτα; γ. 429, ubi ex Lychniti lacu

et Holstenium supra p. 15 et infra §. 14, et quæ in nota proxima inveniuntur.

(1) *distinctione confusa*. Etenim versus in prosam orationem dissoluti sunt. — « Scymni Chii, hos ab Anonymo in prosaicam « orationem solutos, a Luca Holstenio restitutos, versus esse, ipse « postea proba conjectura assecutus esse videtur; quibus fragmenta « alius Anonymi ad metrum redacta adjunxit, ita ut, Isaaci Vossii « et Lucæ nostri opera, fragmenta operis Scymni geographici habeamus, quod in nullo codice conservatum omnibus deperditum « esse videbatur. Conf. Bastii Epistolam criticam p. 4—11 ».

BREDOW.

(2) *Morelliana editio*: Paris. 1606.

lapillum nobis facit; et 567 ubi Macrin auctoris nomen credidit esse, quod Eubœæ insulæ fuit; γ. 704 et 728 ubi *Αίμας* et *Ἀσικὴν Θράκην* propria nomina esse ignoravit. Nam infinita sunt vitia ex corrupto textu Græco suborta, quæ homini minime perspicaci condonari possunt. Huic opusculq plurimum me studii ac curæ impendisse præ cæteris omnibus fateor. Auctoris nomen nulla conjectura assequi potui, quamvis varie nec sine fructu ingenium torserim. Si quid felicius divinare possis, maximam promerebere gratiam; majorem tamen, si integrius exemplar alicunde protuleris: necdum enim totum in rebus humanis esse desiisse puto.

§. 8. Scylax Caryandensis, auctor (1) ipso Herodoto antiquior. Errant enim qui sub Dario Codomanno vixisse arbitrantur, quæ Vossii opinio est libro de Historicis Græcis. Nimis temere est secutus ea in re Jos. Scaligeri fidem, qui id in fronte libri sui adnotarat, quem olim ab ipso Vossio Lugduni Batavorum utendum habui. Meminit enim ejus Herodotus libro IV (2), et ipsum opusculum aperte auctoris ætatem testatur. Inter omnes illos Minores Geographos nullus extat hoc corruptior; sed bona fide tibi committo quid maxime mihi ad persanan-

(1) *auctor—transcripserit*. Hanc particulam integram descripsit *Sainte-Croix* l. c. p. 220, et ex eo sumsit *Harlesius* inseruitque *Bibl. Gr.*, t. IV, p. 608. ubi de Scylace agitur. Cæterum Scylacem quem nunc habemus esse Herodoto antiquiorem dubitari potest. *Santo-Crucius* dissertationem scripsit qua evincere conatur Scylacem illum veterem prorsus esse deperditum, sibi que habuit adsentientem *Larcherum*, quem vide ad *Herod. IV*, 44. not. 94.

(2) *libro IV* : cap. 44.

dum felicissime, paucis locis exceptis, profuerit. Observavi crebro legendo, et errorum similitudine, cum Oxonii hunc auctorem tractarem, vitia omnia orta fuisse ex literarum majuscularum confusione; unde deprehendi librum scriptum fuisse caractere antiquissimo, literis capitalibus, sed fugientibus et vetustate exesis. Ita Α Δ Λ, et Ε C, Ο Θ, item ΑΙ et Ν (1), aliosque characteres mirum in modum confusos observavi. Itaque quotiescumque mihi aqua hærebatur, locum ita depingebam, et dein in varias figuras literarum vicinitate, et conjunctione, vel divisione, transformabam, donec veram scripturam nullo negotio eruerem. Profuit etiam collatio omnium locorum Herodoti et Hellanici, in primis vero Hecatæi quæ apud Stephanum extant: adeo enim conveniunt, ut non dubitem quin alter alterum *κατὰ πῶδα* transcripserit.

§. 9. Hannonis (2) Περὶ πλῆς exterioris oræ Africæ, editus ante centum ferme annos a Gelenio, et Latine conversus a Gesnèro, quamvis versio emendari aliquot locis debeat. Hoc opusculum Strabo aliique antiqui auctores frustra suspectum habuere, adeo etiam ut proverbio locum dederit; sicuti Pythiæ Massiliensis, Evemeris et Jamboli navigationes, ut ex Athenæo (3) videre est lib. III. Ego

(1) *item ΑΙ et Ν.* Harlesius σφάλματι typographico editionis Santo-Crucianæ deceptus, scripsit *item ΑΙΘΝ*, quod nihili est. Et uterque dedit vitiose *minimum in modum*, et *erueram* pro *eruerem*, omisitque *collatio* vocem necessariam.

(2) *Hannonis*: cf. Fabric. Bibl. Gr., t. I, p. 35; Beckm. ad Aristot. Mirab. p. 78. Hannonem Barbosa V. Cl. edidit et Lusitano sermone vertit, an. 1814, in diario quodam Olyssiponensi.

(3) *Athenæo*: III, c. 26, ubi cf. Casaubon. Adde Bibl. Gr. l. c. p. 4q.

cum tabulis nauticis Hollandorum, cum Leonis et Sannuti descriptionibus Africæ accurate comparavi, et proluxa dissertatione de Phœnicum navigationibus (1), de circumnavigatione Africæ, et in primis de Eudoxi (2) navigatione quam Strabo indignis modis exagitat et explodit, fidem antiquissimo huic scripto adstruere conatus sum; totumque iter charta expressi, paulo, ni fallor, felicius quam Ortelius in Parergo suo. Dissertationis partem ampliss. Dn. Grotio (3) Parisiis legi, cum nescio cujus Hispani (4) responsum adversus *Mare Liberum* eo delatum fuit. Placuit is conatus viro iudicii in hisce studiis, si quisquam alius, maximi et eminentissimi; cum maxima pars controversiæ ejus inde pendeat, nec postremus is Hispanorum prætextus

(1) *de Phœnicum navigationibus*. Dissertationis Holstenianæ desiderium quodammodo potest levare Gesneri Prælectio de eodem argumento, quæ reperitur in Comment. Soc. Gott., t. III, et post Orphica Hermanni.

(2) *Eudoxi* : de quo cf. quæ indicat ad Posidonii Reliquias, p. 103, Bakius, vir eruditissimus, qui quidem e Strabonis partibus stare videtur, sed re forsitan non serius considerata. Non sine fructu leges quæ de Eudoxo scripsit in Biographia Universali Walckenærius, vir harum rerum peritissimus.

(3) *partem ampliss. Dn. Grotio*. Editio Fortiana pro *ampliss.* habet *amplam* : Bredowiana *Ampl.* quod ad lectionem *ampliss.*, quæ est unius meorum codicum, accedit. Alter exhibet *amplam*, sed in litura et cum correctione *amplissimo*. Supra p. 32, 40, Grotius nuncupatus fuit *amplissimus*.

(4) *nescio cujus Hispani* : Franc. Seraphini *de Freiras*, qui libello, cui titulus, *de Justo imperio Lusitanorum Asiatico*, refellere conabatur Grotii *Mare Liberum*. Cf. Burigny, *Vie de Grotius*, t. I, libr. I, §. 19.

sit, quod intentato omnibus sæculis itinere primi ex occidente in orientem penetraverint. Joan. Baptistæ Ramusii (1) Dissertationem ex Italico in Latinum converti, cum adhuc in Britannia degerem : sed ea non est tanti, ut isto loco inculcetur.

§. 10. Dicæarchi Descriptio Græciæ. Hoc opusculum (2) vulgo existimant particulam esse integri operis Περὶ βίῃ Ἑλλάδος quod tribus libris constabat; quæ mihi sententia omnino improbatur, nec minus illa Rittershusii ad Malchum seu Porphyrium (3), qui epitomen hanc totius operis nobis superesse existimat. Nam dum fragmenta omnia, quæ ex illo opere ab aliis citantur, accuratius perpendo, perspicio clarissime fuisse idem institutum Dicæarchi, quod Varronis libris de Vita victuque Populi Romani, quos libros doctissimus Romanorum ad Dicæarchi imitationem scripsit. Nosti enim quanto in pretio fuerit eo sæculo, vel Ciceronis indicio in Epistolis ad Atticum (4)

(1) *Ramusii*. Etenim Ramusius, vulgo *Ramusio*, Italus, patrio sermone Hannonem vertit in *Raccolta delle Navigazioni* et Dissertationibus illustravit. Cf. Bibl. Gr., l. c. p. 43. — « Voyez sur « cet auteur le t. IV de mes Mémoires pour servir à l'histoire ancienne du globe terrestre, p. 126, art. 214. » FORTIA.

(2) *Hoc opusculum — excutere liberius liceat*. Descripsit hanc particulam non sine mendis, at levioribus illis, *Sainte-Croix*, l. c. p. 225, ubi de Dicæarcho agit. Vide de eodem Fabric. Bibl. Gr., t. III, p. 486. Jason quidam βίον Ἑλλάδος quatuor libris scripserat, teste Suida, quorum idem forte fuit argumentum ac operis Dicæarchi : cf. Bibl. Gr. in Catalogo Stoicorum, V. *Jason*.

(3) *Porphyrium* : nempe ad Vit. Pythag. §. 18, vide supra p. 15.

(4) *ad Atticum* : VI, 2. XIII, 31. 32.

non uno loco. Argumenta librorum Varronis conservata nobis fuere in Fragmento (1) quodam apud Nonium, Voce *Victuis* pro *Victus*. Scripsisse Dicæarchum alia multa in re geographica cum ex aliis multis, tum ex iisdem Ciceronis Epistolis liquet (2); in quibus et hæc duo opuscula numero. Duo enim diversa (3) sunt, licet male divulsa et confusa invicem edantur. Primum illud ad Theophrastum iambis senariis, integrum ferme est: sola enim Peloponesi descriptio desideratur, post illa pag. 167 editionis Hoeschel. καὶ Λίχαιον (4) λεγομένη πόλις. Deinde subjungenda fuisset continuo descriptio insularum, primum Cretæ, tum Cycladam, postea Sporadam, quæ tandem pag. 180 ejusdem editionis leguntur (5). Nam et illa quæ in fine de Sporadibus habentur, iambi sunt senarii, licet editoribus id non fuerit observatum (6). Alteram illud fragmentum (7) ἀκίφalon καὶ μείζον est: nam eo præcipuas civitates omnes Græciæ descripserat, vel depinxerat verius. Nullum hactenus manuscriptum exemplar vidi, præter Palatinum (8),

(1) *Fragmento*: p. 236, Varronis Bipontini.

(2) *liquet*: cf. omnino Fabric. l. c. p. 487 sq.

(3) *diversa*: jam Stephanus viderat; vidit posthæc et Dodwellus. Cf. Bibl. Gr. l. c.

(4) Λίχαιον: t. II, p. 7. Geogr. Min. Hudson.

(5) *leguntur*: p. 24, Hudson.

(6) *observatum*. In Hudsoniana locus in senarios redactus legitur.

(7) *fragmentum*, prosaicum nempe, p. 167. Hoeschel; p. 8, Hudson.

(8) *Palatinum*: illud nempe quod num. 142 signatum est in indice Sylburgii, et quo Hoescheli fuerat usus.

nisi quod in Christianissimi Regis bibliotheca elegantissimum adhuc fragmentum (1) reperi, quo Pelion montem Thessaliæ, et in eo Chironium antrum, et herbas quasdam proprias earumque virtutes mira elegantia describit; cujus ultima verba hæc sunt: τὸ μὲν ἔν Πήλιον καὶ τὴν Δημητριάδα συμβέβηκε τοιαύτην εἶναι. Sed Demetriadis descriptio nusquam comparet. Bona interim me spes tenet erutum iri aliquid amplius, modo instructissimas bibliothecas excutere liberius liceat.

§. 11. Dionysii Bysantii Ἀνάπλν Bosphori Thracii, de quo nuper (2) scripsi. Solam ego hactenus præfationem (3) Græce reperi, quantivis sane pretii, et notæ optimæ. Fuit exemplar

(1) *fragmentum*. « Ce fragment ne se trouve point dans la belle « édition d'Hudson, Oxford, 1703, dont un exemplaire s'est vendu « 360 liv. cette même année 1809, à Paris, dans la bibliothèque « de M. de Sainte-Croix. » FORTIA. Imperfecto exemplo usus est vir clariss. Nam in Hudsoniana hoc fragmentum reperi p. 27—31. Hudsonus illud edidit e cod. Gudiano cujus apographum a Fabricio acceperat: cf. Bibl. Gr. I. c.

(2) *nuper*: nempe epist. VII, p. 35 supra. — De Dionysii Ἀνάπλν cf. Bibl. Gr., t. IV, p. 407. 611. 664.

(3) *præfat*. Hanc præfationem vulgavit Cangius in primis CP. Christianæ paginis quæ numeris non signantur, nec fecit indicium unde sumserit. Profecto sumsit e Regia Bibliotheca. Vide Fabric. Bibl. Gr., t. IV, p. 611 et 664, ubi fragmentum ipsum exhibetur; et catalogum codd. Vossianorum inter Colomes. Opp. p. 862, ubi ultima vox est ἡπείρων non ἡμέρων, quod edidit vitiosum Cangius; et recte ἡπείρων exhibet textus Allatianus in notis ad præf. Philonis Byz. de VII orb. Miraculis. Vide et J. Gronov. præf. ad t. VIII, p. 10. Th. A. Gr. nec non ad t. VI, p. 10, ubi falso putat Dionysii Ἀνάπλν in multis exstare bibliothecis. Adde Santo-Cruc., I. c. p. 233, 15.

apud Nicolaum Sophianum (1), hominem Græcum et rerum geographicarum satis peritum, et qui solus ex ea gente post renatas litteras patriam illustrare conatus est; citatque in Bibliotheca sua Gesnerus. Gyllii exemplar in Provincia vestra latitare persuasissimum mihi habeo. Faxit Deus ut tuo studio optimus auctor tandem in lucem protrahatur! Si fortuna nostros conatus destituat, saltem diligentiae testimonium extabit, et aliorum animos ad investigandum excitabo.

§. 12. Petri Gyllii Commentarius (2) in Dionysium vitiosissime editus est, ita ut labor ille neminem juvare possit, nisi rerum geographicarum apprime peritum. Hæredes ex schedis posthumis publicarunt opus, quod omnium minime ipsi intelligebant. Ego maximo studio et difficili labore totum recensui ad auctoris mentem, et sedulo omnia auctorum loca, quæ citat, perquisivi et contuli: neque id solum; sed chartam Bospori, ex tabulis nauticis Hollandorum, et duobus itinerariis, altero Anglico Edmondi Sandes, altero Gallico Dn. de la Huye, ad Dionysii et Gyllii mentem confeci: et debebunt aliquid manes Gylliani industriæ meæ (3).

(1) *Nicol. Sophianum*. De hoc homine quem Nicolaum alii, alii Michaellem vocant, vide loca Scaligeri et Victorii descripta in *Colomesii Κεμνηλούς*; c. 18, et *Biblioth. choisie*, p. 68; Coray ad *Isocrat.* p. 206; *Fabric.*, *Bibl. Gr.*, t. IV, p. 672.

(2) *Gyllii Commentarius*. Sic vocat Gyllii libros de Bosporo Thracio, qui fere sunt instar commentarii in Dionysium. Cf. *Fabric.* *Bibl. Gr.*, t. IV, p. 664, et *Santo-Crucius*, l. c. p. 248, 5.

(3) *industriæ meæ*. Nihil fere Gylliani manes debent J. Gro-novio et Bandurio qui hoc de Bosporo opus ediderunt, ille in t. VI, *Th. A. Gr.*, hic in *Imperio Orientali*.

§. 13. Arriani (1) *Περὶ πλῆθος* Ponti Euxini, quem Gelenus primum Græce edidit, deinde utraque lingua Gulielmus Stuckius magno et verbosissimo commentario bene onustum. Extat et Turnebi Latina versio; sed nimiam ille etiam in levissimis latinitatis rationem habuit. Dabo aliquot locis emendatiorem, cum scholiis necessariis.

§. 14. Alia Descriptio (2) Ponti Euxini confecta ex tribus antiquis auctoribus, Arriano scilicet, Anonymo Periegete iambico, de quo supra loco VII, et Marciano seu potius Menippo, quem Marcianus transcripsit. Ex horum fragmentis invicem conjunctis, quasi emblematis tessellatum, hoc opus concinnatum, forte a Constantino Porphyrogeneta; cujus conjecturæ rationes nuper (3) tibi exposui. Posterio-rem partem primo in Palatino codice (4) reperi, a Bosporo Cimmerio Bysantium usque, dein primam, ab eodem Bosporo usque ad Phasin, in alio Msto. Vaticano. Eo nomine gratissimum mihi fuit inventum, quod cexl versus anonymi illius poetæ nobis conservati fuerint: eoque vehementius desidero integrum exemplar alicunde protrahi, quo damnum illud resarciatur. Posterio-rem illam partem cl. Salmasius (5) passim citat nomine *Περὶ πλῆθος* Paludis Mæotidis Arriani, cum nihil nisi ostium in transitu tangat,

(1) *Arriani*, de quo fuse Fabric. Bibl. Gr., t. V, p. 100; *Sainte-Croix*, l. c. p. 231, 11. — Mox Fortiana habet *Vitiose Stutzius*, quod et inveni in altero meorum codicum, sed in litura.

(2) *alia descriptio*. Cf. Fabric. Bibl. Gr., t. IV, p. 664.

(3) *nuper*: nempe Epist. IX, p. 43.

(4) *Palatino cod.* Illo quem Bastius descripsit in Epistola critica.

(5) *Salmasius*: cf. supra p. 11.

et recentior sit non Arriano solum, sed Marciano quoque Heracleota.

§. 15. Arriani *Περίπλους* maris Erythræi. Hunc enim auctorem, licet falso (1), exemplar manuscriptum præfert, unde Gelenius editionem primam expressit. Certum est fuisse mercatorem Alexandrinum, *συγχρονον* Marino Tyrio (2) aut Ptolomæo Geographo. Græcum textum ex conjectura multis locis emendavi, cum alia non suppetant auxilia præter ingenium: et maximo mihi adjumento fuere chartæ nauticæ Sinus Arabici, et topographica delineatio omnium portuum ad oram Ægyptiacam, quas in Anglia ex autographo Joannis de Castro (3), proregis Indiæ Orientalis, depinxi. Interceperant eas Angli temporibus Elisabethæ, cum accuratissima descriptione ejusdem auctoris, qui jussu regis Hispaniarum totum sinum accuratissime circumnavigando lustravit. Tum in Indiæ ora recte constituenda ad Arriani mentem, et ex rei natura atque veritate, unice mihi profuit charta imperii Magni Mogor, Indoscytharum regis, quam eques Anglus, legatus eo a Jacobo rege missus, delineavit, et Anglica lingua publicavit. Id tibi affirmo: quotquot in hunc diem geographi chartas Indiæ ediderunt, ad unum omnes Indi fluminis cursum atque ostia penitus ignorarunt, et hujus rei veram cognitionem uni Anglo debemus. Nec mireris uni me fidem

(1) *falso*. Cf. Fabric. Bibl. Gr., t. V, p. 102; et Santo-Crucium, l. c. p. 132, 12.

(2) *Marino Tyrio*, de quo vide quæ notat Silv. Sacyus V. S. *Notices des Mss.*, t. VIII, p. 147, 169.

(3) *Jo. de Castro*: de quo insigni heroe ejusque descriptione

adhibere adversus tantam scriptorum turbam; nam, præterquam quod cum antiquorum relationibus consentit, vidi ego Lutetiæ militem Armenum, magnæ experientiæ hominem, qui, permultos annos, et in Persica et in Indica aula vixit, qui percunctanti mihi eadem omnino retulit: vivitque hic Romæ Petrus Valla (1) illustris vir, πολυίσωρ, καὶ αὐτόπτης multorum regnorum, præsertim Orientis, qui ultro mihi eandem chartam visam sibi in ipsa India mirifice laudavit. Hinc ego, et primus, ausim dicere, Arriani illius mentem perspexi, et cum nostrorum hominum navigationibus comparatum plurimis locis illustravi, non solum observationibus, sed et charta geographica. Nam si Ortelianam inspicias, credas totam Indiæ faciem diluvio aliquo Platonico, aut Stoico incendio pristinam omnino formam mutasse. De mercibus Indicis, nam ea quoque non exigua illius libri pars, multa egregia hic rescivi, et quidem ex familiaribus et domesticis illustrissimi cardinalis nostri, qui toto animo in eam naturalis scientiæ partem incumbunt.

§. 16. Isidori (2) Characeni Mansiones Parthicæ; quas

maris Erythræi lege quæ scripsit nuper Eyriesius V. Cl. in Biographia Universali.

(1) *P. Valla*: vulgo *della Valle*, scriptor hodæporicus celeberrimus, de quo vide Sax. On. t. IV, p. 326; Allatii Apes, p. 320, etc.

(2) *Isidori*. Cf. Fabric. Bibl. Gr., t. IV, p. 612; et Santo-Crucius, l. c. p. 231, 10. Ibi vir doctus indicat se de Isidoro peculiarem dissertationem scripsisse, quæ serius prodiit in *Memoriis Acad. Inscript. t. L*, p. 79. — Ad marginem exempli Hoeschelianum quod e Bibliotheca Regia mihi utendum permisit Van Praetius, vir humanissimus, inveni notatas varietates lectionis, quas hic exhibebo. Annotator ano-

ex Regio et Altempsiano manuscriptis optimæ notæ pharibus locis emendavi et supplevi.

§. 17. Palladii (1) cujusdam narratio de Indis et Brachmanis. Hanc Londini ex cl. Patricii Junii bibliotheca habui; et extat Latīna versio inter hypobolimæa D. Ambrosii: illi enim id opusculum affingere ausi fuere. Sed nuper amicus editum in Germania a Joachimo Cameraio (2) ostendit cum versione ejus Latīna. Palladius is scholasticus (3) sive rhetor fuit, qui Gregentii disputationem cum Herbano Judæo in ultima Arabia habitam descripsit.

nymus codicem non indicavit a se collatum: in multis cum Fabriciano conspirat. P. 184, Hoesch. Καβαδίνης: Ms. Καμζαδίνης. — Παρουνηοίς: παρουνηός—'Αρσίας σχοίνοι γ'. *'Αναυοι: Α. σχ. λ. 'Αναύη—χάρακα σίδου: χαρακοσίδου—'Ανθίμ. πόλις σχοίνου: 'Α. π. σχοίνοι—ἐν βατάνη: ἐνζιτάνη—αυυρήρ: αυυρηθγ. — P. 185. Κομμισμβάλα: Κομβισιμβάλα—ἄλαμα: ἄλαγμα—ἐπὶ βάλιχα: ἰ. ζάλιχα—χουμμανή: χουμζανή—βασξός: βασιλικός—βισλι: βασιλει—ὑπερκλύξι: ὑπερκλύζη—ἰνδην ἱερὸν 'Αρτίμιδος: ἰ. Ζηοναν. j. 'Α—ἐκβάλλει: ἐμβάλλει. — P. 186. βηλισβιβλαδα: Ζηλισβιβλαδα—οὐ * ἰτυριδάτης: ἡ τυριδάτης—ἡ ζανησόπολις: ἰζανησόπολις—βισηχάνα: βισηχάναν—ἀρτίμιτα: ἀρτάμιτα. — P. 187. χαλονίτης: χαλονίτης—σαθμός, πόλις δὲ βάπτανα: σ. πόλις δὲ οὐδὲμία, et reliqua, ut in Hudsoniana. — σχοίνοι γ'. εἴτα εἰς ἀδραπ: σχ. γ'. εἴτα Ταβαζιγραβαν δὲ εἰς τελάνιον σχοίνοι γ'. εἴτα ἰ. ἀδ—τὴν χάραξ: τ. χάρακα—φράάτης: φράντης—κασπίας: κασπίους. — P. 188. Σίνον: Σινη—ἀσαβήνη: Αυσανήνη—Καθάκη: Καθάκ—ἀνάβαν: ἀναυαν—γάρις: Γαρί—νοί: Νή. — Κορόκ: Ουκορόκ—παλακιντί: παλακίντης—φάρσανα: φάρσαγγα—ἡ τῶν Π. ἐπικράτεια: ὑπὸ τῇ Πάρθων ἀρχῇ ἢ χάρα.

(1) *Palladii*. Vide supra p. 19, et Fabric. Bibl. Gr., t. X, p. 108.

(2) *J. Camerario*: in ejus libro Gnomologico.

(3) *Palladius is scholasticus*: cf. Fabric. l. c. p. 125.

§. 18. Anonymi auctoris *Periegesin* (1) orbis terrarum, barbaro stylo ex Græco in Latinum conversam, quam Cl. Salmasius a Fr. Jureto habuit et perbenigne mecum communicavit. Citat eam aliquoties in commentario ad *Historiæ Aug.* scriptores. Accurate Imperium Romanum, et plerasque omnes provincias, et primarias civitates descripsit, notatis etiam incolarum moribus, frugibus mercibusque quas singulæ regiones ferunt. Vixit auctor sub Valente Imperatore, quantum conijcere possum. Mallem extaret bono potius sermone Græco, quam Latino non bono, imo longe pessimo.

§. 19. Gemisti Plethonis (2) *Emendatio errorum* aliquot Strabonis; ejusdem *Descriptio Græciæ* ex Strabone excerpta; *Descriptio Peloponesi* quam Sambucus cum Stobæo suo edidit. Subjungam varia *Excerpta geographica* ex diversis Mss. hinc inde a me collecta; omnia hæc simul Græce et Latine conficiant xx folia in 4°.

§. 20. Strabonis *Epitome* (3) ultimo sequetur loco hujus.

(1) *Periegesin*. « Hujus libelli eodem anno, quo Lucas hanc epistolam scripsit, editio princeps prodit, Genev. 1628, 4. curante « Jac. Gothofredo, celeberrimo jurisconsulto, cui Salmasius codicem « Juretianum eum in finem concesserat. » BREDOW. Cf. Santo-Crucius, l. e. p. 244, 40; et Noster infra p. 94.

(2) *Plethonis Emendatio*, edita demum in Siebenkeesii *Anecdotis*: cf. Bredow. *Epist.* Paris. p. 65, Santo-Crucius, l. c. p. 239, 26, Fabric. *Bibl. Gr.*, t. IV, p. 575.

(3) *Strabonis Epitome*: de qua *Chrestomathia* edita Fabric. l. c. p. 573, et Santo-Crucius, l. c. p. 237. — Cf. supra p. 43.

συντάγματος, cujus occasione (1) totum Strabonem obiter percurrere licebit, et diatribis aliquot illustrare. Habeo enim beneficio Patricii Junii, viri humanissimi et amicissimi, Strabonis exemplar olim ab Henrico Scrimgero (2), magno P. Junii avo, in Italia ad vi antiquorum codicum fidem collatum, tanta diligentia, ut majorem nunquam me vidisse meminerim, nec sine stupore librum unquam adspiciam: ejus usum cum Henr. Stephanus aliquando sibi impetrasset ad aliquot dies, enotavit ea et sublegit quæ videbantur esse præcipua, quibus adjutus fuit deinde Casaubonus in sua editione adornanda. Sed nec quartam partem transcripsit H. Stephanus, ut uberimum post ejus messem mihi relictum sit spicilegium. Verum Strabo majus otium requirit, et majorem eruditionem et judicium limatius quam ego præstare queam. Scripsi in Anglia observationes et exercitationes in duos priores libros, quibus antiquiorum geographorum rationes examinat, et suas probat; ego Strabonis eodem modo ad examen revocavi, quo ipse veterum expendit: quam partem, cum *ἐν σφαιρικῇ καὶ κυκλικῇ διατάξει* dependeat, Is. Casaubonus non satis pertractasse mihi tum videbatur; et multas veterum sententias relationesque ex navigationum nostri sæculi certitudine confirmavi: sed maturiori judicio egent omnia.

Atque hæc prima Syntagmatis Geographici pars erit,

(1) *cujus occasione—consilio me adjuves*. Hæc descripsit Santocrucius l. c. non accuratissime, pro more solito.

(2) *Scrimgero*: cf. p. 13.

quam totam editioni paratam (1) habeo, solo Dionysio Bysantio et Strabonis Epitome excepta; cui secundam deinde subungere statui, quæ omnes auctores complectetur qui de urbe atque imperio Constantinopolitano scripsere. Quod opus aliquem usum afferet ad posteriorum sæculorum historias, qua sacras, qua prophanas, rectius intelligendas: sed nonnulla in eo genere desidero, quæ hactenus mihi transcribere non licuit. Recensebo ordine quos collegerim, ut de his quoque iudices, et tuo consilio me adjuves:

I. Hesychii (2) V. illustris Origines Constantinopolitanas a Meursio editas.

II. Codini (3) Antiquitates, quæ quadruplo auctiores in Vaticano extant, præter ea quæ Gretserus in nupera Codini editione supplevit.

III. Anonymi (4) Collectio antiquitatum Constantinopolit. ex Msto. Regio a me descripta.

(1) *editioni paratam.* « Neque editio prodiit, nec quæ L. Holsten. ad eam parata habuit supersunt, quanquam plura manu Lucæ scripta Romæ, Bremæ aliisque locis conservantur. Sic re vera totam editioni paratam habuit cum titulo et præfatione Periegesin Dionysii cum commentario Eustathii, Paraphrasi e codd. sic emendata ut plane nova videri possit, et annotationibus, brevibus quidem, sed optimæ frugis: quæ omnia integra conservata accuratissime Romæ transcripsit vir nobiliss. Uhden, tam profunditate quam elegantia doctrinæ excellens, omniaque rara cum humanitate mecum communicavit. » BREDOW.

(2) *Hesychii*: cf. Fabric. Bibl. Gr., t. VII, p. 544. Meursius. hunc scriptorem edidit e codice Palatino Bastiano: cf. Bast. Epist. p. 51.

(3) *Codini*: cf. Fabric. ibid. p. 798 et supra p. 12.

(4) *Anonymi*: cf. Fabric. ibid., t. IV, p. 665.

IV. Pauli Silentarii Ecphrasis (1) ecclesiæ S. Sophiæ versibus heroicis mille et amplius scripta, quam coram Justiniano imperatore recitavit, et Agathias in Historia vehementer prædicat. Eam ex Palatino (2) codice transcripserat cl. Salmasius, unde ego mihi Lutetiæ descripsi. Tentarem Latino carmine exprimere, nisi me inimitabilis Græci sermonis felicitas deterreret, tum difficultas operis, quod in marmorum coloribus et structuræ minutiis describendis versatur, quæ si prosa oratione explicentur, vix tamen intelligi satis possunt ab iis qui structuram templi illius oculis nunquam usurparunt.

V. Alia Ecphrasis ambonis (3) ejusdem templi eodemque auctore, heroico carmine scripta.

VI. Petri Gyllii Descriptio (4) urbis Constantinopolitanæ commentarii locum in omnes præcedentes auctores supplebit, qua nihil accuratius elaborari potest, sed pessime ab editoribus excepta fuit.

VII. De Regionibus (5) urbis CP. libellus, quem Petrus Gyllius quoque commentario suo subjunxit, et alii non semel edidere.

(1) *Ecphrasis* : Fabricius ibid. errat dicens hoc poema scriptum esse *carmine iambico*; recte vero tradit t. VII, p. 581 versibus hexametris constare, procemium autem iambicis. Editum est a Cangio post Ciunnamum. Cf. Jacobs. in Catalogo poetar. Epigramm.

(2) *Palatino*. Codice illo Anthologiæ longe notissimo, qui fuit Vaticanus, nunc iterum est Palatinus.

(3) *ambonis* : nuper publici juris a Bekkero V. Cl. facta.

(4) *Gyllii descriptio*, reperiunda in Gronoviano Thesaurο, t. VI, et in Bandurii Imperio Orientali.

(5) *de Regionibus* : cf. Fabric. l. c. p. 665.

VIII. Emanuelis Chrysoloræ (1) Comparatio veteris et novæ Romæ Græce scripta ad Joannem imperatorem, elegans sane et satis prolixa. Misit eam ad me R. P. Andreas Schottus. Græcus textus est xx foliorum et amplius in 4°. — Atque hæc de ipsa urbe. Sequuntur qui de imperio CP. ejusque provinciis scripsere.

IX. Hieroclis (2) grammatici. *Συνέκδημος*, sive Notitia provinciarum imperii Orientalis, ex quo Constantinus Porphyrogeneta capita aliquot in primam Thematum partem transcripsit. Reperi eam in Vaticana bibliotheca, licet sine auctoris nomine, quod Constantini auctoritate apposui. Describit Daciam, Mœsiam, Thraciam, Macedoniam, cæteramque Græciam omnem, et universam Asiam Minorem, Syriam; sed in Phœniciæ descriptione deficit; et desideratur Arabia, Ægyptus, Libya. Sed ex Regia bibliotheca descripsi Notitiam (3) ecclesiasticam imperii CP. quæ Græciam Asiamque juxta thronos metropolitaram et *ἐπισκοπὰς* describit. In cæteris quæ Antiocheno, Hierosolymitano atque Alexandrino suberant, Imperii Notitiam sequitur, geminam omnino illi Hieroclis quam dixi, et sine dubio ex eadem transcripta. Ea Phœnices, Palæstinæ, Arabiæ, Ægypti et Libyæ provincias omnes enumerat, tum singularum *μητροπόλεις* et civitates. Facta fuit

(1) *Chrysoloræ* : cf. Fabric. Bibl. Gr., t. VII, p. 802, et Santo-Crucius, l. c. p. 248. Edita est post Codinum Lambecii.

(2) *Hieroclis* : cf. Fabric. ib. t. IV, p. 665, et in Luce Evang. p. 342. Editus est inter Itinera Wesselingiana.

(3) *Notitiam* : cf. Fabric. Bibl. Gr. t. IV, p. 666, et Santo-Crucius, l. c. p. 250.

hæc Notitia ecclesiastica tempore Leonis imp. et Photii (1) patriarchæ CP. : hujus ope Hieroclis Συγκλητος redintegrari omnino poterit.

X. Constantini Themata (2) Δυτικά καὶ Ανατολικά, emendata sedulo ex Regio codice, et parte prima ex Vaticano. Ad hunc auctorem multa ex Historia Miscella, Zonara, Cedreno similibusque auctoribus collegi de Thematibus; et totum imperium CP. tabula exprimam in Themata divisum. Id quæro quo imperante ea divisio cœperit: tum integrum mihi codicem obtingere cuperem, ut ea quæ in fine desunt, suppleri possint. Opus alterum de Administrando Imperio nescio an huic Corpori Geographorum inserendum, quod miscellum sit, non geographicum. Nollem id vere de me dici: *olla olera ipsa legit*.

XI. Subjungam Notitiam illam episcopatum quam modo commemoravi, tum illam Codini, sed longe emendatiorem, aliaque a me collecta ex Regiis et Vaticanis manuscriptis, quibus ecclesiastica geographia illustrari poterit. Lutetiæ recensueram omnes ferme conciliorum subscriptiones, et ordine ad Miræi Notitiam adnotaram, sed amico furto mihi is liber sublatus fuit: quocirca labor is mihi iterandus erit publici boni causa.

Subjungam Mantissæ loco varios auctores qui de miraculis locorum scripsere, omissis tamen Meursianis (3)

(1) Photii: c. Fabric. Lux Evang. p. 344.

(2) Themata: cf. Fabric. Bibl. Gr. l. c. p. 665, et Santo-Crucius, p. 236.

(3) Meursianis: Antigono nempe Carystio, Phlegonte Tralliano, Apollonio Dyscolo, editis à Meursio, reperiundisque in t. VII. collectionis Lamianæ.

illis. Habeo Philonis Byzantii sophistæ opusculum (1) de septem Miraculis mundi; Sotionis (2) excerpta de Miraculis aquarum, et de iisdem Pauli Silentarii carmen in Pythias Thermas (3). Et extat Anonymi collectio diversarum sententiarum de Incremento Nili (4). Quibus addere possem Porphyrii prolixum locum de Fonte mirabili apud Indos ex libro de Styge, hactenus ἀνέκδοτον (5). Ita Photius cod. CLXXXVIII commemorat Protagoram quinque libris rerum geographicarum subjunxisse sextum, quo, uti quidem ipse ait, τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην δοξολογουμένων ἀναγράφει τὴν ἰσορίαν : ne quid sine exemplo peccem. — Habes de Syntagmate Minorum Geographorum. Seorsim dabo, si Deus vitam dederit et sanitatem, majores aliquot : Stephani Ἐστικῶν Ἐπιτομὴν collatam ad duos codd. Palatinos, sed ab aliquot myriadibus errorum repurgatam ingenio et conjecturis, ex similium locorum comparatione, tum sedula contentione aliorum auctorum, Strabonis, Ptolomæi,

(1) *opusculum* : editum ab Allatio, et repeditum in Gronoviano Thes., t. VIII : cf. Fabric. l. c. p. 232, et Santo-Cruc. l. c. p. 242.

(2) *Sotionis*. Cf. Fabric. l. c. p. 667. Errat Santo-Crucius, l. c. p. 242: credens Holstenium hæc Sotionis fragmenta ex variis collegisse sibi scriptoribus.

(3) *Thermas* : editum in Anthologia Græca. Cf. Fabric. l. c. Holstenii de edendis his versibus inter opera geographica consilium Santo-Crucius l. c. reprehendit, quod non sint geographici.

(4) *Nili* : cf. Fabric. l. c.

(5) *hactenus ἀνέκδοτον*. Errat hic vir doctissimus : Schottus enim ediderat suas inter Observationes, ut ipse dein animadvertit Holstenius, cum hoc fragmentum ederet post Porphyrium de Antro.

et cæt. Hoc nimis quam vere affirmare possum, et doleo, plus me temporis uni Stephano emendando impendisse, quam juri universo mediocri cum laude perdiscendo sufficisset; et quicumque codicem meum inspiciunt, ut pertinacissimi laboris specimen mirantur (1). Promittebam mihi nova et invisa aliis subsidia ex Romanis bibliothecis ad misellum scriptorem persanandum, quem epitomatorum licentia et librariorum imperitia soricina nænia confossio-rem (2) nobis reliquit, sed frustra. Vidi Trecis Ms. exemplar apud Dn. Pithœum (3), sed recens admodum; cujus usum frustra plaribus mensibus speravi; quamvis ultro nec semel Parisiis promisisset. In Vaticano extat Latina versio Bened. Ægii (4) Spoletani; sed fideliter ferme omnes errores transtulit: mallem videre annotationes ad Græcum codicem.

Dionysium Afrum (5) diligenter recognovi. Eustathiū

(1) *mirantur*. Holstenii notæ ad Stephanum eruditissimæ lucem adspexerunt beneficio Rickii.

(2) *soricina nænia confossio-rem*. Frustra de hac locutione dubitavit vir doctiss., et censuit mutandam. Est exquisita Latina. Plautus Bacch. 4, 8, 48.

*Qua quidem te faciam, si tu me irritaveris,
Confossio-rem soricina nænia.*

(3) *Pithœum*: aliquem ex hæredibus Petri illius Pithœi, vulgo *Pithou*, cujus Vitam Latine descripsit Boivinus, quem vide p. 71 seq.

(4) *Ægii*. Rickius voluit hanc versionem vulgare. Si Holstenio judici perquam idoneo credendum est, non male hoc opere caremus. Cf. Colomes. *Biblioth. choisie*, p. 66.

(5) *Dionys. Afrum*. Eustathius *Afrum* fuisse dicit, alii vocant

commentarium ex R. P. Sirmondi Msto. et alio ill. et rev. archiepiscopi Tholosani (1) aliquot pagellis supplevi 2), passimque emendavi. Transcripsi ex Regio Msto. Græcam paraphrasin (3), sed modicæ frugis. Festi Avieni (4) versionem accuratissime correxi, fretus ingenio, cum Mstos nullos repererim. Scripsi animadversiones in omnes interpretes et scholiastas, qui in multis non leviter hallucinantur. Priscianum And. Papius (5) sedulo emendatum nobis exhibuit. Nisi me descriptionis continuæ tæderet, adderem novam versionem Eustathii : est enim utilissimus

Characenum, Alexandrinum plerique, alii aliter : cf. Fabric. Bibl. Gr., t. IV, p. 586, 588; et *Sainte-Croix*, l. c. p. 228 : « On l'appelle communément Denis de Charax, ou le Périégète. C'est le premier poète Grec que nous connoissons qui ait fait entrer le nom de *Celtes* dans ses vers. Voyez mon Introduction à l'histoire de la ville d'Avignon; Paris, 1805, p. 41 et suiv. » FORTIA. In editionibus Dionysii Oxon. 1710, 1717. inveniuntur Holstenii notæ : cf. Fabric. l. c. p. 602.

(1) *archiepiscopi Tholosani*. « Eximius ille Tolosatum antistes « Carolus Monchalus [vulgo *de Monchal*], e cuius penu divite « tot rari codices educi » : Gassend. Vit. Peiresc. p. 133. Cf. Burmanni Syll. t. III, p. 620; Medon. Orat. in obit. Puteani p. 136, et Longueruana, t. II, p. 7.

(2) *supplevi*. Idem procul dubio supplementum, quo auctus fuit a Schneidero in Aual. Criticis. Cf. Fabric. l. c. p. 590; Santo-Cruc. l. c. p. 229; Bredow. Epist. Paris. p. 45.

(3) *paraphrasin* : cf. Bredow. l. c., et Santo-Crucius, l. c. p. 230.

(4) *Avieni* : cf. Santo-Cruc. l. c. p. 243; Fabric. l. c. p. 590.

(5) *Priscianum A. Papius*. Prisciani metricam Dionysii versionem Papius accurate edidit Antwerp. an. 1575 : cf. Fabric. l. c. p. 598, Wernsdorf. Poet. Lat. Min. t. V, p. 231, et Santo-Cruc. l. c. p. 249.

ejus labor in Dionysium; et duæ versiones (1) quæ extant infra omnem mediocritatem sunt, ne dicam, ineptissimæ: et jam olim in Batavia Clüverius hunc mihi laborem dederat, ut, stylo exercendo et perdiscendæ geographiæ, novam versionem instituerem.

Sed ecce tibi et sacram geographiam, quam restaurare conatus fui, nescio quo successu: is enim in Dei manu est.

I. Eusebius (2) Cæsariensis *Περὶ τοπικῶν ὀνομάτων τῶν ἐν τῇ Θεῖᾳ Γραφῇ*. Id opus in Anglia ex vitioso exemplari Is. Casauboni descripsi; deinde Lutetiæ ad Regium exemplar emendavi; nunc aliud exemplar in Vaticano quæro; hactenus enim eruere non potui.

II. Divi Hieronymi liber de Nominibus locorum in S. Scriptura ex Eusebio conversus, sedulo a me collatus ad vi antiquissimorum manuscriptorum membranas, emendatus locis infinitis, et suppletus pagina una et altera; nam Marianus (3) fatetur se manuscriptis in hujus libri editione destitutum fuisse.

III. Bedæ liber de Nominibus locorum in Actis Apostolorum ad manuscripta emendatus.

IV. Eucherii (Lugdunensis (4), ut puto,) Epistola ad

(1) *duæ versiones*, Abel. Matthæi et Bern. Bertrandi: cf. Santo-Cruc. l. c. p. 229, et Fabric. l. c. p. 597.

(2) *Eusebius*: cf. Fabric. l. c. p. 620, et Santo-Cruc. p. 249.

(3) *Marianus*, Hieronymi editor, de quo cf. Scaligerana V. *Hieronymus*, et *Burigny*, *Vie d'Érasme*, t. I, p. 502, qui in Scaligeranis plura vidit quam ipse videre potui.

(4) *Eucherii Lugdunensis*: cf. Sax. On. t. I, p. 499; *Sainte-Croix*, l. c. p. 249; Wernsdorf, *Poet. lat. Min.* t. III, p. lxxvj; Savaronem ad Sidon. IV, Ep. 3 et ad Carm. XVI, 115.

Faustum presbyterum **Insulanum** (1) (is postea Rhegiensis episcopus), de situ Judææ. Descripsi ex vetustissimo Msto. Oxoniensi, et habui exemplar a P. Sirmondo, nescio ubi in Italia repertum. His adderem **Adamnani** (2), **Bedæ**, **Borchardi** (3), **Epiphanii** (4) monachi, et aliorum antiquiorum et melioris notæ auctorum *Descriptiones Terræ Sanctæ*; item de Terræ divisione inter liberos **Noë**, ex **Eusebii** *Chronicis*, et *Chronico Alexandrino*, et duobus antiquis Latinis interpretibus, quorum alter in opere **Eusebiano**, alter in *Antiquis Lectionibus Canisii* (5) extat. Singuli vitiis scatent, quæ mutua collatione feliciter maximam partem persanavi. Placuit hic labor R. P. Sirmondo, qui antiquissimum Latinum codicem suppeditavit, qui plurimum me juvit. Continet is *Collectiones Chronologicas* ex **Eusebio**, **Idatio**, et **Turonico**, pro quo **Canisii** exemplar monstrosum **Tauromachi** nomen exhibet.

(1) *Faustum—Insulanum* : de quo vide **Sax. On. t. I, p. 512**, et **Sirmond. ad Sidon. IX, Ep. 3. Insulanus** hic est **Lirinensis** : cf. **Savaron. ad Sidon. ibid.** « J'ai parlé de l'abbé Fauste p. 45 des « Mémoires pour servir à l'histoire des propriétés territoriales dans « le département de Vaucluse. » **FORTIA.**

(2) *Adamnani* : cf. supra p. 19, et **Castellobriantius, Itiner. t. I, p. xcvi.**

(3) *Borchardi*. **Bredowius** et **Fortia** ediderunt *Brochardi* : secutus sum meos codices. Scriptor hic hodiernicus **Brocardus** ab aliis, ab aliis **Burchardus**, vel **Buchardus** vocatur. Cf. **Sax. Onom. t. II, p. 304**; **Santo-Cruc. l. c. p. 250**; **Fabric. l. c. p. 621** et in primis **Barthius ad Daum. in Struvii Actis litt. Fasc. VI, p. 67.**

(4) *Epiphanii*. Invenitur in **Allatii Supplementis**. Cf. **Santo-Cruc. l. c. p. 249.**

(5) *Antiq. Lect. Canisii*, t. II, p. 578.

Sed ridebis, scio, me obscurum homuncionem tam magna in universo orbe illustrando moliri. Sed quicumque tandem eventus studium nostrum ardentissimum, et pertinacem aliquot annorum laborem excipiat, ego vel mori et succumbere in honesto instituto gloriosum existimabo.

Omitto enim alia quæ ipse meopte ingenio in hoc scientiæ genere mecum institui, videlicet Προπαιδείαν γεωγραφικὴν, duobus integris libris, quorum primo τὴν κυκλικὴν θεωρίαν, atque ea quæ ex physicis et mathematicis ad geographiæ cognitionem afferri debent, solide ex antiquis auctoribus deducam et demonstrabo; altero τὴν περιδικὴν θεωρίαν ordine pertractabo, dividens orbis terrarum cognitionem per ætatum gradus ut L. Florus (1) historiam Romanam. Hujus typum et delineationem alias mittam: statui enim συντάγματι nostro Introductionis loco eam præmittere, et consilium hoc meum amicis Parisiensibus in primis probari sensi. Nunc id sedulo ago ut Abulfedam (2), principem Syriæ, geographum, ni Postellus (3) et Rammusius fallant, non solum inter Arabes, sed antiquos omnes præcipuum, ex Palatino codice in Latinum vel Italicum sermonem converti curem. Rogavi illustrissimum cardinalem ut aliquem ejus linguæ peritum mihi adjungere velit, qui interpretandi laborem suscipiat; et vehementer te

(1) L. Florus, Procem. libri I.

(2) Abulfedam. De Abulfedæ versionibus cf. Jordanus V. Cl. in Biographia universali, cui adde Epistolas Hesenthaleri ad Leibnit. de manuscripta Schickarti versione, in Struvii Actis Litter. Fasc. VI, p. 31 seq.

(3) Postellus, in præfatione Cosmographiæ: cf. Struv. ibid. p. 31.

rogo ut tuis eum litteris cohorteris, ut suam auctoritatem commodare ea in re velit publicæ utilitati; nec opus adeo magnum est, quin uno mense ab homine modici laboris converti queat : facile tibi erit et proclive legere ea quæ Rammusius de hoc auctore in præfatione Itinerum et Navigationum suarum scribit, qui tantum non triumphum et immortalitatem ex solius istius editione pollicetur. Chartas geographicas, sine quibus *ἄψυχον* (1) est hoc studium, et Syntagmati meo, et Abulfedæ adjungam : neque enim ea parte destituor. Quod ideo scribo, quia serio tu id scire cupere videbaris; et apparebit brevi specimen artis nostræ, ager scilicet Romanus suburbanus (hoc est. Patri-
monium S. Petri, utrumque Latium, et ager Sabinus), quem una charta majori, in gratiam illustrissimi cardinalis descripsi, conjunctis nominibus recentibus et antiquis, et deductis quaquaversum ab Urbe viis publicis : ea enim incepti causa et ratio fuit. Hoc labore primo omnium illustrissimo cardinali studia mea placere cœperunt, adeo ut jusserit me Summo Pontifici tabulam eam coram exhibere (quod et factum tunc fuit), qui postea Operum Publicorum Magistros ad me misit, ut et ipsi conatum nostrum geographicum viderent. Urget illustrissimus cardinalis, ut primo quoque tempore agrum Romanum subeam, et omnia meis oculis lustrem, cum multa rectius constitui possint, quam ipsius Cluverii tabulæ exhibeant. Fiet id intra mensem, diebus paulo longioribus et cœlo mitiori. Postea, ære eam exprimi duobus maximis foliis chartæ regię curabimus, adjunctis descriptionunculis

(1) *ἄψυχον* : vide p. 34.

quibus viarum rationem, ductus et divertigia ostendam. Detuli mecum Lutetia Bergerium (1): sed is, quod oculis suis agrum Romanum nunquam lustrarit, etiam levissimos et tralaticios aliorum errores temere sequitur. Sed mihi confabulandi tecum cupidine epistola tandem in volumen excrevit; quem ego scribendi laborem lubentissimo animo sumpsi, ut de geographici studii ratione universa tibi constaret, atque ut singula dispiceres, et, si qua possis, institutum nostrum juvares: poteris autem haud dubie plurimum, cui omnes bibliothecarum recessus noti, et aditus patent; quod ego ex Dionysii pervestigatione facile perspexi. Vale, ill. domine, et prolixitati nostræ ignosce. Romæ CIOIOCXVIII. A. d. III id. febr. III. d. v. addictissimus et devinctissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

XI.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

MEUM in Græcis geographis colligendis institutum tibi placuisse vehementer gaudeo, qui unicum hactenus scopum studiis meis propositum habui, bonis atque eruditis viris placere; quod quidem aliter fieri non posse existimo, nisi bonum aliquid et publice profuturum in quacumque

(1) *Bergerium*: *Bergerius*, vulgo *Bergier*, auctor libri de Romanorum Viis publicis eruditissimi.

eruditionis parte elaboremus. Quamvis meas illas συλλογας tam tenues esse sciam, ut tuum illud iudicium ex amore et benevolentia erga me potius, quam ex rei ipsius pretio ac veritate profectum merito credam; haud tamen diffiderem operam hanc, quam veteri geographiæ restituendæ aliquot annos impendi, publice gratam acceptamque fore, si in corruptissimis scriptoribus emendandis aliquid adjuvamenti accederet, et ingenii nostri conjecturæ meliorum codicum auctoritate firmarentur. Et deterret me malus sæculi mos, aut morbus potius, quo quisque sua premit, atque ubi alium glaciem fregisse videt, tum demum et ipse in lucem prodit, non ut rem literariam juvet, sed ut per aliorum ruinas famam sibi paret, atque iter ad nominis immortalitatem strage aliena aperiatur. Nec tamen animus mihi adeo imbecillis est, ut bonas cogitationes hac de causa intermittam; verum excitor multo magis ut, conquestis undique subsidiis, tutior in publicum prodeam, ne quid alienæ curiositati studium nostrum reliquum faciat, quo diligentiae meæ jure detrahere invidia queat. Atque eo magis abs te contendo, ut institutum meum, quod planissime ex designatione ista perspicias, omni conatu adjuvare ac promovere velis. Nam literæ tuæ majorem me semper in spem erigunt, fore ut ex penitissima Galliarum parte aliquid invisum nec spectatum in lucem eruat, quibus tandem copiis succenturiati in lucem prodire non timebimus. Nunc aliud narro: incidi nuper in Stephanum de Urbibus notatum aliquot locis manu eruditi viri, qui fronti codicis sui inscripserat, vidisse se Ticini, sive Papiæ, exemplar Stephani antiquissimum et multo auctius edito. Confugi statim ad Cl. Aleandrum, et rogavi

ut Ticianum scriberet (1), et amico cuidam erudito, philosophiam publice ibidem docenti, perquirendi negotium daret; quod quidem in se recepit labentissime. Sed vereor ne codex ille ab illustrissimo cardinale Borromeo h. m. Mediolanum in Ambrosianam bibliothecam pertractus fuerit. Nunc totus sum in pervestigando, et tuam quoque opem imploro, ut una mecum allabores ne ea præda nobis ex manibus elabatur. Sed breviter ad cætera epistolæ tuæ capita respondebo. Agrum Romanum adulto aprili et maiolustrare incipiam, et urget illustrissimus cardinalis institutum, qui chartam illam geographicam quam primum prodire in primis cupit. Tam et Aureliam viam, Centumcellas usque diligenter lustrabo, cujus maxima vestigia circa Urbem supersunt: in reliqua via vix quidquam observavi quod moneam; quin potius omnia tuo beneficio ex Bergerio didici. De Cosa et Luna nequaquam mihi convenit cum Cluverio (2), cum utriusque reliquæ longe alio loco etiam hodie extent, quam ubi Cluverius in suis tabulis posuit; de quibus alias prolixius disserendi locus erit. Tuum erit partem ejus itineris hactenus incognitam ab Albintimilio ad Varum flumen accuratius nobis explicare. Id Antoninus (3) ita notat: « ALBINTIMILIO, LUMONÆ
« M. P. X. ALPE SUMMA VI. CEMENELO VIII. VARUM FLU-
« MINE VI. » Non difficile tibi erit ex cursoribus vestris, qui quotidie illud iter terunt, ductum ejus ac diverticula et intervalla perquirere. Porphyrius meus, cum jam finem

(1) scriberet. Cf. p. 95.

(2) Cluverio: cf. Holstenii notas ad Cluv. Ital. Antiq. p. 25, 30.

(3) Antoninus, p. 296, edit. Wessel.

spectaret, alia nova Appendice (1) a me auctus fuit, quam in Vaticano codice reperi : placebit saltem novitate, si nullo alio nomine. Procli Vitam Lugduni (2) editam cum Antonino de Vitæ suæ Officiis in transitu mihi comparavi; sed insidiis cujusdam ex familia illustrissimi cardinalis Spadæ mihi periit in itinere, qui in via otio fallendo legendum sibi petierat : et puto hic exemplaria prostare. Expressit editor exemplar Xylandri, nisi quod pauculas conjecturas de suo adjecit (3) : meum exemplar dimidio auctius (4) est. Dionysium Bysantium (5) spero tandem in lucem protractum iri, modo non desierit esse in rebus humanis : sed animus nescio quid boni auguratur. Si quid præterea boni apud Dn. Rutenensem episcopum (6) extet, mitte, quæso, indicem, quem, ut spero, facile impetrabis. In Hispania Dionysium nostrum extare non arbitror : vidi enim catalogum Scoriacensis bibliothecæ accuratissimum apud Davidem Colvillum (7), qui decennium

(1) *Appendice* : nempe altera parte *Sententiarum* Porphyrii, p. 136 edit. Romanæ. Cf. supra p. 33.

(2) *Lugduni*, an. 1626 : cf. quæ monui in præf. ad Marin. p. x.

(3) *adjecit*. Pauculæ hæ conjecturæ pertinent ad Antoninum, non ad Procli Vitam.

(4) *auctius est* : cf. supra p. 47 et infra p. 94.

(5) *Dion. Byz.* Cf. p. 63, 93, 95, etc.

(6) *Ruten. episcopum*. « Peireskii dedit operam ut episcopus « Rutenensis totam bibliothecam versaret [cardin. Armeniaci, cf. « supra p. 34] catalogumque demum mitteret, quo faceret fidem « hujus modi librum irritum conatu perquisitam fuisse. » Gassend. Vit. Peir. p. 133.

(7) *Dav. Colvillum* : de quo vide Bandin. Comm. de Vita Dani. p. xxx, n°. 6. Cf. infra Epist. XIII, XIV.

integrum ei præsuit; sed nihil ibi extat quo *εὐταγμα* nostrum geographicum juvari possit (1). Dn. Thuanum (2) rogavi ut Venetiis et Constantinopoli perquirere velit; sed Venetiis nihil quidquam a se repertum scripsit. Orientem ipse intra annum adire statui de consilio illustrissimi Dn. cardinalis, et puto Dn. *Aubri* (3) id tibi jam indicasse; tum ut spero, redibo *spoliis Orientis onustus* (4). Verum hæc tuæ fidei commissa habebis, nec cuiquam amicorum indicabis: ubi rectius meis rebus prospexero, ibi serio hac de re cogitare incipiam. Riscum (5) meum cum libra-ria supellectile cum periisse videam, perditum duco: unum Athanasium mihi et publico interiisse doleo, quem R. P. Andreas Schottus tantum non cum convicio repetit, cui quod respondeam non habeo. Puto Lugduni neglectum fuisse aut interversum ab infidis hominibus, quibus ejus rei cura commissa fuerat: nisi quid certi inde resciverimus, conclamatum erit negotium. De canonicatu Bremensi et Lubecensi (6) nihil adhuc ex Germania renunciatum, nisi quod sciam litteras pontificias jam eo perlatas fuisse. Habebo in posterum cognatos meos paulo æquiores: nam qui nuper iter Romanum sugillabant, nunc certatim mihi novam dignitatem gratulantur. Aiunt Sacram

(1) *nihil—possit*. Santo-Crucius, quem cf. in Diario Doctorum April. 1789, p. 236, 22, Anonymi *Σταδιασμὸν τῆς θαλάσσης* ex Yriartis Matritensi Bibliotheca edere debebat.

(2) *Thuanum*: cf. p. 31.

(3) *Aubri*: cf. p. 47.

(4) *Spol. O. on.* Virg. *Æn.* I, 289.

(5) *Riscum*: cf. p. 50, et infra Epist. XII.

(6) *Lubecensi*: cf. p. 49, et infra Epist. XVI.

Cæsaream Majestatem serio nunc agere de Bremensi et Lubecensi episcopatu in filium suum transferendo : ita catholicorum partes ac fortunæ meliori loco erunt, tandemque in patria post longos errores *πηδάλιον* (1) *ὑπὲρ καπνοῦ καταθήσω*. Mitto nunc hendecasyllabos ; quos promiseram (2), in hominem Alpestrem, furoris et invidiæ *ἀλεξιφάρμακον*. Mittam et iambos (3), ubi exemplar a Dn. Aleandro recepero, quos sane non lædendi animo scripsi, sed ut ostenderem non deesse mihi arma quibus injuriam defendam, atque illatam ulciscar, si quis modestiæ meæ nimis proterve illudat : sed nimis longum esset totam hanc concertationem narrare. Dn. Remigium (4) officiosissime saluto ; et, si tanti fuerit, ipsi quoque versiculos illos legendos exhibe. Si quid ejus causa hic potero apud illustrissimum meum mecænatem, videbit mihi nec diligentiam nec fidem in amici negotiis promovendis deesse. Atque hæc quidem ordine ad tuas literas rescripsi. De meis rebus id præterea significandum duxi, habere me ab amico quodam optimum et elegantissimum exemplar Ms. Iamblichi de Vita Pythagoræ, unde posteriores duos libros transcribendos curavi, et priores vitiosissime editos præclare emendavi (5) : illud quoque opus, ut spero,

(1) *πηδάλ.* Hes. *ῥ*E. 627.

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κριμάσασθαι.

(2) *promiseram* : nempe p. 48.

(3) *iambos*, quos ibidem promiserat.

(4) *Remigium* : cf. supra p. 47.

(5) *emendavi*. Holstenius vit. Porphy. p. 7, quatuor hos libros Iamblichi brevi se editurum promittit ; sed consilium caruit exitu. Dein liber tertius fuit a Villoisonio editus in Anecdolis, quartus

integrum aliquando producam cum altero libro de Mysteriorum Ægyptiorum (1). Habeo etiam Procli et Olympiodori uberes commentarios in I. Alcibiadem Platonis, quibus universa moralis philosophia Socratica divinum in modum explicatur : dignissimi qui lucem adspiciant. Sed cum Iamblichi mentio commodum inciderit, hoc te monebo, extare in Scoriacensi bibliotheca (2) Iamblichi, Babylonici rhetoris et historici Babylonicorum (3), Declamationem, qua herus (4) accusat servum adulterii (V. H. 10, p. 209 (5), et ejusdem chriam hoc titulo : *qui mortem spernit dominum non habet* : ὁ θανάτου (6) καταφρονήσας

a Tennulio. Cf. Fabric. Bibl. Gr. t. V, p. 767, 768; et supra Noster p. 21.

(1) *de Myst. Ægypt.* Edidit serius Gale Oxon. an. 1678.

(2) *Scoraciensi bibl.* Perit fere tota incendio an. 1671. Cf. Fabric. Bibl. Gr. t. VIII, p. 153; *Le Gallois, Traité des Bibl.*, p. 111.

(3) *Babylonicorum* : cf. Fabric. l. c. et Chardonium a Rochetta, *Mélang.*, t. I, p. 18.

(4) *herus*. Hanc declamationem sub Hadriani rhetoris nomine edidit Allatius in Excerptis p. 243, et ipse Hadriano adscriptam reperi in cod. Mazarineo A 87, cujus hic variantes lectiones adponam, in lectoris critici et Græce docti gratiam. P. 244, 8. τῷ. Lege e cod. τῷ. — Ib. 10. δίκην. Cod. optime νίκη. — Ib. ext. πᾶν... δοκεῖ. Leg. e cod., vel sine codice, δοκεῖ. — P. 245, 10. αὐτά. Cod. melius ταῦτα. — P. 247, 20. βονθήσει. Leg. e cod. βονθήση. — P. 249, 1. εἰ διμήγῃ. Cod. εἰ δὲ μή γῃ. — Ib. 9. ἰάρακα. Cod. εὐρηκα. Præterea p. 244, 3, pro οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν συνομολογήσει μοι, legendum conjicio, ο. ε. ο. ο. ἂν συνομολογήσῃ μοι.

(5) V.—209. Harum notationum significationem non assequor. Indicari videtur catalogus nescio quis cujusve.

(6) ὁ θανάτου. Sic mutavi codd. θάνατον. Apud Allatium hæc

δισπότην οὐκ ἔχει : quas ego ob solum auctoris nomen habere cuperem, cum Βαβυλωνικὰ illa, quæ Photius suo sæculo legit, plane jam perierint. Vix puto nunc esse qui Græce legere et scribere norint, quorum opera in transcribendo utaris : id nisi vererem monerem de aliis quibusdam, quæ ex Colvilli schedis notavi. Vale, illustris domine, et studia nostra tuo favore adjuva. Romæ CIΘΙCXXVIII. Prid. kal. aprilis, Ill. d. v. addictissimus cliens LUCAS HOLSTENIUS. Fratrem (1) tuum humanissime meis verbis saluta.

SCORPIACUM (2)

FURORI HENDECASYLLABICO.

Valete, hendecasyllabi miselli,
 Quondam deliciæ meæ, valete:
 Seu forte insolito et minus frequenti
 Vultis nomine dicier phaleuci,

ῥῆσις legitur in Excerpt. Var. p. 254. Verum ibi non est chrīæ titulus, sed sententia e scriptore quodam delibata, et ibidem sunt alii ejusmodi flosculi. Nec credo in Scoriacensi codice titulum fuisse : nam in Mazarineo, quem modo laudavi, hæc sententia a reliquis, quæ cum Allatiana editione consentiunt, minio picta distinguitur, et ita tituli speciem præ se fert; atque suspicor eodem artificio scriptam fuisse in libro Scoriacensi : hinc error.

(1) *Fratrem* : Palamedem Valavesium, vulgo *de Valaves*, de quo crebra mentio in Peirescii Vita Gassendiana.

(2) *Scorpiacum* : adludit ad Tertulliani *Scorpiacum*; et Sciopius ille polemicum quemdam libellum ita nuncupavit : *Scorpiacum*, hoc est, novum ac præsens adversus Protestantium hæreses remedium, ab ipsismet Protestantibus *Scorpionibus* peti-
 « tum. »

HOLSTENII

Vestras vos quoque res habete vobis,
 Sæcli pernicies, mali phaleuci.
 Et spurcum procul hinc pedem referte,
 Unde vos furor impetusque vecors
 Oris intulit hisce non vocatos:
 Qui nunc agmine turbido ruentes
 Nec modi memores modestiæque
 Per vicos, fora, compita atque templa,
 Per musea, cubilia et tabernas,
 Aures raditis omnium, strepentes
 Sono incomposito et parum polito:
 Alti montibus ut lutosus amnis
 Multo defluit auctus imbre, et agros
 Ruptis aggeribus vagus pererrat,
 Illisusque crebris fremit salebris.
 Vos ex versibus omnibus probabam
 Nuper, plusque meis amabam ocellis,
 Seu curis animo meo levandis
 Parum difficiles adesse vellem,
 Nugas nescio quas jocosque pangens;
 Sive seria poscerent amici,
 Vestro sedula gestiebat ore
 Nobis musa loqui. Sed hæc fuere,
 Dum salvus pudor, et lepor venustus,
 Et nulla vitiatus arte cultus,
 Vobis, hendecasyllabi, manebat,
 Quo vos Lesbiam adire vult Catullus,
 Sive passeris ille flendo acerbos
 Manes urgeat, et suæ puellæ
 Fictos commodet in dolore luctus;
 Sive Septimii suosve amores,

Et densam segetem osculationum
Ad cœlum lepido vocet phaleuco.
Sed nunc hendecasyllabos misellos
Luto reddidit inquinatiores,
Seu quid fœdus inquinatiusve
Sit luto, ferox et tumultuosus
Suffenus, sibi qui superbus uni
Mirum perplacet in modum, phaleucos
• Dum chartis temere illinit cacatis
Sexcentos : quibus enecet legendis
Quem sors obicit undecumque primum.
Vos, o hendecasyllabi miselli,
Vos quondam mihi virgines tenellæ,
Concinno pede, fronte casta, et ore
Modesto nimis et nimis venusto,
Nunc merum mihi rus, lutum, lupanar,
Scorta vilia floris exoleti,
Quæ sub fornice prostituta præbent
Omnia omnibus, atque muliones
Glabunt squallida semitariosque
Mendicos, oboli unius lucello,
Valete, hendecasyllabi miselli;
Et vos perpetuum mihi exulate,
Bavi supplicia, et venena Mævi,
Insulsi illepidique quotquot estis,
Sæcli perniciës, mali phaleuci.

XII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

ILLUSTRIS DOMINE,

Incogitantia mea accidit, quod hæc scribendi occasio nimis quam oscitanter e manibus effluxerit domi ob importunissimum hæmorrhoidum morbum delitescenti. Nunc unum et alterum verbum raptim exaravi, ne omnino officio meo defuisse viderer, et ingratiitudinis suspicionem apud te incurrerem, cui gratias maximas perpetuum debebo ob incredibilem illam diligentiam atque sollicitudinem, qua in fugitivis meis libris retrahendis (1) usus es, quos ego jam penitus perditos ducebam. Dicere non possum quam me inexpectatus Athanasii conspectus affecerit, ita præ gaudio subsaltavi quasi magnum mihi lucrum favens Fortuna objecisset: id enim pessime me habebat quod optimus senex And. Schottus indignabundus fidem meam appellaret, quam præstare non poteram, nec tamen habebam quod responderem; qua molestia tua tandem fides et sollicitudo me liberavit. Cæteros omnes tanti non facio, ut quærendi laborem insumas, aut tabellarium iis oneres. Occonis Numismata, et Longi Pastoralia, et Josephi Gorionis Historiam, si qua maritimi itineris commoditas offeratur, ad me remitti vellem; et ex chartis duas quarum recorder, Indoscytharum regni sive Magni Mogor, et alteram Americæ septen-

(1) *fugit. m. l. retrahendis*: cf. p. 50 sq. et mox Epist. XIII, p. 94.

trionalis, utramque lingua Anglicana descriptam; nam cæteris facilius careo. Indica autem illa ad Arrianum restituendum omnino egeo. Erat et Daniæ descriptio inter cæteros libros, in-8°. Francofurti edita, nusquam alias mihi visa. Præter Servii Glossas, erant variæ schedæ, in quibus erant variæ lectiones et emendationes ex Flor. Christiani (1) codice ad Apollonium Rhodium. Ex supellectile vix quidquam credo repertum iri: erat inter alia thecûla (qualem vos vernacula lingua vocatis *un estui*), in qua erat circinus summa cura factus ad chartas delineandas. Sed nolo opera tua in hisce frivolis nugis scrutisque perquirendis abuti. Dionysium nostrum Byzantium (2) etiam atque etiam tibi commendo, et quæ tua est in pervestigando diligentia et in reperiundo felicitas, præsat mihi animus me hac quoque in parte voti compotem futurum: ita ego Polycratem felicitate superabo. Adderem alia, nisi negligentia mea in hasce temporis angustias me coniecisset, cui pro tua humanitate ignoscas. Scribam prolixius ea viâ qua Dn. Aubry (3) suas ad te mittere solet. Vale et me amare perge. Romæ MDCCCXXXVIII a. d. v maii. Illustris Dn. additissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

(1) *Flor. Christiani*: vulgo *Florent Chrétien*, philologi non parvi nominis, de quo, præter notes fontes, adi Colomesium *Biblioth. choisie*, p. 191; Chardonium a Rochetta *Mél.*, t. II, p. 271. — Holstenium non parum studii in Apollonio posuisse testantur ejus notæ, quæ post Hœlzlinianas leguntur. Cf. p. 94.

(2) *Dionys. nost. Byzantium*: cf. p. 85, 95, et Epist. XVII extr.

(3) *Aubry*: cf. p. 47.

XIII.

* PEIRESCIO.

A quas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Lubens ego lætusque nunc ad scribendi officium revertor, quod hactenus molestissimæ febris pertinacia interrupit. Id tamen morbo ipso molestius mihi fuit, quod tuæ egregiæ erga me benevolentia, quam amicorum literis significasti, respondere non potuerim. Nunc adeo multa sese offerunt de quibus scribendum, ut quid potissimum scribam haud facile dispectu: omnia enim quæ quidem vellem, necdum possum. Primum enim gratias tibi maximas debeo pro ea sollicitudine qua libros nostros fugientes (1) et jam desperatos ad me remisisti. De Occone et Servii Glossis non est operæ pretium te amplius allaborare, ut et schediis adjunctis, quibus Apollonii Rhodii emendationes ex Fl. Christiani codice enotaram, aliaque minutiora. Et mantissa illa qua beneficium cummulasti, Antonini (2), inquam, Præcepta vitæ, et barbarus Geographus Gothofredi (3) facile jacturam illam compensarunt. Proclum (4) altera parte auctiorem habeo, ut antea scripsi, qua de unitivis et deificis virtutibus agitur; quæ Pla-

(1) *libros n. fug.* cf. p. 92.(2) *Antonini*: cf. supra p. 85.(3) *Gothofredi*. Cf. p. 69.(4) *Proclum*. Dicere vult Marinum de Vita Procli, de quo jam supra p. 47, 85. — Mox pro *unitivis* vel scripsit, vel scribere putavit *intuitivis*, *divinativis*.

tonicæ philosophiæ pars est longe præstantissima. Comitem illum darem Porphyrio, nisi me typographorum tricæ et imperitia deterrerent, qui magno molimine nihil promovent. Juvenem (1) illum qui libros ad me pertulit, post recuperatam sanitatem, nondum vidi, quod rarius ob grave cœlum et pestilentes austros domo exeam. Vellem mea officia studiaque promptissima ulla in re ipsi usui esse posse, ut vel hac occasione testari liceret meam erga te animi observantiam. De Dionysio Byzantio quod bonam spem habere jubes, habeo sane maximam atque optimam, modo impius ille Martis gladius Musarum commercia non impediret, et desiderium vehemens longiori mora proferret. Ego tamen, ut amantes somniare dicuntur quæ impotentius cupiunt, ita hanc prædam, ut certam, animo jam devoravi. Aveo scire quid de Eclogis (2) illis Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας futurum: iste enim thesaurus non sine magno damno publico premitur. Ego postquam morbus me oppressit, inducias cum Musis feci, nec pedem ab eo tempore in ullam bibliothecam intuli. Reperi tamen Diodori Tarsensis (3), scriptoris ecclesiastici antiqui et celeberrimi, libros duos, quorum Suidas meminit inter alia ejus opera plurima, contra astronomos et astrologos de Fato, de Sphæra et V. Zonis, de contrariis Motu stellarum, de Hipparchi sphæra, etc.; ad Euphronium Philosophum, per interrogationem et responsionem; opus meo studiorum generi aptissimum. De Stephano scripsi Papiam (4), sed

(1) *Juvenem* : forte Henr. Felicem, de quo vide Epist. XXI.

(2) *Eclogis* : cf. supra p. 41.

(3) *Diodori Tarsensis* : de quo Fabric. Bibl. Gr.

t. IX, p. 277. At cf. Noster mox p. 100, 106.

(4) *Papiam* : cf. supra p. 83.

nihil hactenus respondi inde ad me rediit. Cl. Dn. Aleander serio in id negotium incumbit, qui amicorum operam meo nomine imploravit. Illustrissimus cardinalis Biscia, qui cum paucissimis ex eo ordine bona studia et amat et promovet, nuper Summo Pontifici retulit trium auctorum sibi spem certissimam nescio unde factam fuisse, Χρυσῶν Eusebii, Ἐδρυκῶν Stephani Byzantii, et Historiæ Phœnicum Sanchuniathonis: sed, ut duos priores alicubi integrioribus extare facile crediderim, ita posteriorem illam Historiam Phœniciam jam pridem ex humanis rebus periisse existimo. Expecto nunc in dies ex Britannia libellum inscriptionum antiquarum quæ in ædibus illustrissimi comitis Arundellii visuntur: earum pleræque omnes Græcæ sunt, ex Asiæ Minoris ora maritima in Angliam delatæ, in quibus tabula ingens, continens fœdus inter Smyrnæos et Magnesios (1) quo monumento nullum ad nos pretiosius ex omni antiquitate pervenisse scribunt: titulus libello est, *Marmora Arundelliana* (2). Antiquitates Gaditanas, de quibus *Ménestrier* (3) ad te scripsit, habui ab

(1) *Magnesios*: hoc fœdus est num. II inter Marmora Oxoniensia.

(2) *Marm. Arund.* « Memorare quidem par est Marmora illa fuisse « primum opera Peireskii detecta erutaque, persolutis aureis quinquaginta, per Samsonem quemdam, ipsius negotia Smyrnæ pro- « curantem; et convehenda cum jam essent, nescio qua venditorum « arte, Samsonem conjectum in carcerem fuisse, Marmoraque ipsa « interea distracta, etc. » Gass. Vit. Peiresc. p. 140. Cf. Prideaux. præf. ad Marm. Oxon. p. 316. edit. Maïtt.; Larcher. ad Herod. t. I, p. 237; Ch. Patin. *Relations histor.* p. 125.

(3) *Ménestrier.* « Claudius Menestrius Vesuntinus rei antiquariæ « studiosus » dicitur Gassendio Vit. Peiresc. p. 117. Cf. id. p. 124. Cimeliothecæ Barberinæ præfectus erat: cf. Sax. Onom. t. IV, p. 538.

amico qui ex Hispanica legatione eas secum detulit. Liber est satis eruditus, excusus Madriti in-4°. hoc titulo, *Antiguidadez di Cadiz*; auctoris non memini. David Colvillus⁽¹⁾, apud quem Scoriacensis bibliothecæ catalogus extat, Taurini adhuc hæret, dubius utrum in Hispaniam an Romam redeat: mallem tamen huc reverti, et locum aliquem sua eruditione dignum nancisci. Purchassii Navigationum et Itinerum opus apud te extare gaudeo, quamvis te dolere sciam non alia lingua. ⁽²⁾ editum; mihi constitutum erat exemplar Lutetia Romam mecum deferre; sed exiguæ sarcinæ quatuor illa vasta volumina non admittebant. Commendavi ejus operis præstantiam non semel illustrissimo mæcenati nostro, qui jam dudum opera Nuntii apostolici id transmitti curasset, si terra commode transferri posset. Mihi ejus usus pernecessarius est ad Hannonis, Scylacis, Arriani et Marciani Περιπλους restituendos. Indica, nisi grave est, cujus opera et qua via Lutetia ad nos transportari queat. Plurima sunt in eo opere quæ Latine legi merentur, non solum Britannice: et in Galliis de consilio amicorum versionem quorundam moliebar. Id unum me potissimum Romæ male habet, quod istiusmodi librorum ne nomina quidem et tituli huc nuntientur. Frustra enim annum integrum Ubbonis Emmii Descriptionem Græciæ et Rerumpublicarum Græcarum, tum Nonnum Heinsii, et Epistolas Scaligeri, aliaque ejus generis hic expecto. Illustrissimi cardinalis jussu de-

(1) *Colvillus*: cf. p. 85 et infra Epist. XIV extr.

(2) *non alia lingua*. Anglico sermone scripti feruntur *Purchas Pilgrimages*, IV tomis forma maxima, quibus et quintus additur: cf. mox p. 101.

scriptum est ex Vaticanis membranis Georgii Monachi (1) *Χρονικόν* opus, et ejus continuator Theophanes, et Anastasii (2) Bibliothecarii versio Latina utriusque operis, tum alia Theophanis continuatio jussu Leonis cognomento Sapientis Imp. CP. confecta, quæ res Orientis sedulo narrat usque ad Leonis tempora: operæ pretium foret omnia ista junctim prodire in lucem. Vale, vir perillustis, et me atque studia mea favore tuo proseguere. Romæ *ϞϞϞϞϞϞϞϞϞϞ*. iv. Kal. augusti. Ill. d. v. addictissimus servus, LUCAS HOLSTENIUS.

XIV.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

ILLUSTRIS DOMINE,

Prolixum literis tuis responsum debeo, quæ profusam erga me humanitatem ac benevolentiam testantur; parcius tamen nunc solvo, quod post paucos dies alio internuntio atque officiosissimi erga te animi interprete uti licebit. Is Henricus Dormalius (3) est, Belga, canonicus Leodiensis,

(1) *Georgii Monachi*, quem, Syncelli nomine notum magis, vulgavit Goarus in corpore Byzantinorum; et Theophanes ibidem editus est a Combefisio: cf. Fabric. Bibl. Gr. t. VII, p. 457, sqq.

(2) *Anastasii*: qui et nunc legitur editus ibidem cura Fabrotti. Cf. Fabric. ibid. p. 462.

(3) *Dormalius*. Docti hujus viri, qui nullis nomen nobilitavit operibus, quæ saltem noverim, epistolæ nonnullæ ad Meursium leguntur in coll. Lamiana t. XI, ubi p. 385 Grammii notula est videnda. Scripsit et ad Donium, vel Donius ad eum, si bene memini: nam Baudiniana collectio nunc non est ad manum. Gassendus Vit. Peir. p. 144;

qui, exacto biennio in Urbe, ad suos reditum parat, et brevi per Provinciam vestram transibit; homo simplici candore et virtute, nec ab ulla re magis aversus quam ab inaudiva ostentatione, licet ea Græcarum literarum cognitione polleat, quæ alteri ἱκανδίστατος fastum adderet. Venerat ille Romam, Urbis videndæ causa, tum ut studiis suis magnatum favorem, et lautio rem non nihil fortunam sibi pararet; sed fefellit eum spes, cum istius modi literis, ut exoletis mercibus, nullum in Romano foro nunc sit pretium. Quam primum mihi innotuit, cœpi opera ejus in Græcis transcribendis uti; quo in genere brevi adeo exercitatus evasit, ut nullum ego Græcum cum ipso comparari posse existimem. Commendavi eum postea illustrissimo cardinali, ut hominis ratio haberetur, qualem eruditio merebatur; atque id effeci, ut Georgium Syncellum, et Georgium Monachum (1), tum Syncelli continuatorem Theophanem, aliosque duos qui Theophanis historiam vicissim excipiunt, ejus manu describi curarent. Ego ipsi auctor fui ut in transitu ad vos viseret, et studia operamque offerret; idque, vel eam potissimum ob causam, ut coram tibi exponeret quam iniqua studiorum nostrorum ratio sit, non dico ob mæcenates quorum amor et benignitas erga literas atque literatos summa est, sed ob illos quibus bibliothecarum cura commissæ est. Horret animus tibi scribere quam sævi et implacabiles dracones Hesperidum hortos hic servant, nec chartæ animi sensus, justosque dolores committere audeo: in ejus adventum alia rejicio, qui forte exemplar Porphyrii nostri

Dormatium fuisse narrat « omnibus quidem literis bonis, sed felici
« tamen Græcorum poetarum imitatione præsertim conspicuum. »

(1) *Georg. Monachum*, sive Hamartolum: Fabric. l. c. p. 463.

ad te perferet. In libris meis perquirendis (1) dolco tantum operæ frustra insumptum, neque enim tanti erat schedas aliquot fugitivas pervestigare; gratias tamen quam possum maximas ago, atque id quoque tui erga me amoris signum non postremum habeo, quod tantum molestiarum ultro mei causa susceperis.

*Si acum, credo, quærerēs,
Acum invenisses, si appareret, jam diu,*

ait Comicus (2) : id sane de tua diligentia mihi usurpare licet, atque eo melius de Dionysio (3) spero, nec enim aures vellere desinam. De Diodoro Tarsensi (4) spes me fefellit; neque enim is auctor est, quod relegendo cognovi: nec tamen, quod proverbio dicitur, thesaurus carbonis. Opusculum elegans est, uti Athenis Atticis scriptum jures, adeo culte Græce loquitur auctor, quisquis demum sit, quem perantiquum esse multis argumentis credo. Argumenta utriusque libri per Dormalium accipies, ut ipse conjecturam facias. Marmora Arundelliana Venetiis expecto a secretario comitis *Carlil* oratoris Angli, quibus eruditissimum commentarium Seldenii Icti adjunctum esse dicunt (5). De Georgio Monacho prolixè scribam, ubi codicem inspexero; interim id narro, duos Georgios esse, quorum alter ab orbe condito, alter a Pompeio Magno Chronica sua inchoat: utrumque describendum curavi ex

(1) *perquirendis* : cf. p. 94.

(2) *Comicus*. Plautus Men. II, 1. §. 13.

(3) *Dionysio* : cf. pag. 63.

(4) *Diod. Tarsensi* : cf. p. 95.

(5) *dicunt* : nec falsi erant, qui dicebant.

duobus exemplaribus antiquissimis. Theophanis quoque duo exemplaria pervetusta extant, ut vix putem peregrinis codicibus opus fore. Continuatores ejus duos habemus, quorum alter Theophanis nepotem se fuisse in operis principio testatur : titulus enim vetustate erat exesus, ut legi non potuerit : alter est Johannes Curopalata, qui Venetiis Latine prodiiit : auctor nunc naquam spernendus, sive dictionem Græcam, sive historiam ipsam spectes. Dignum esset literato principe inceptum omnes illos auctores conjunctim edi; sed adminicula ad eam rem nulla video. Navigationes Anglicanas (1), si absque incommodo tuo fieri possit, unice desidero, et libenter vel pretium ipsum refundam, aut alios libros quos petieris remittam. Id tibi affirmo nunquam me Geographos in lucem editurum, nisi eo opere uti liceat. Superiori anno cum Lutetia discederem, quatuor isthic extabant exemplaria apud librarios, nec facile emptorem reperient : novi auctorem Purchassium, ministrum Londinensem, qui minus recte suo munere sibi defunctus videretur, nisi, data occasione aut captata etiam, catholicis, maxime vero Jesuitis, male dixisset : non alia lege ministri sua provincia funguntur, quam ut eos exagitent quos publice principibus displicere vident. In Constantini Eclogis (2) transcribendis magno usui vobis erit Dormalii opera. Utinam vero interpretandi munus cl. Dn. Grotio imponere possis! Bene sane ageretur cum tot præstantissimis auctoribus, si ejus ore tandem Latine loquerentur. Hæc paucis respondi, quod Dormalio

(1) *Navigat. Anglicanas* : Purchasii nempe, de quo p. 97, 107, 114.

(2) *Eclogis* : cf. p. 41.

narrandi materiam præripere nolui. Vale, ill. Domine.
Romæ 1628, die festo Michaelis Archangeli. Ill. d. v.
addictissimus servus L. HOLSTENIUS.

Colvillum Romam brevi reversurum spero : tum id efficiam, ut indicis Scoriacensis exemplar habeas. Arrianum et Oppianum editioni paratos habeo, quos Lutetiæ excudendos mittam, qua primum Nemesiani librum de Aucupio Bononia accepero.

XV.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

ILLUSTRIS DOMINE,

QUI hasce exhibet, Henricus Dormalius est, canonicus Leodiensis, de cujus adventu nudius tertius scripsi, cujus ego virtutem atque insignem eruditionem iterum tibi commendarem, nisi scirem ejus modestiam atque doctrinam plus commendationis secum adferre, quam ex meis literis quamvis prolaxis et diligentissime scriptis proficisci queat : commendabo tamen eum, et maxime quidem hoc nomine, quod cum unum te omnium Gallorum, et amantissimum literarum, et literatorum fautorem, ab omnibus prædicari audivisset, tam sollicitè a me atque Aleandro tibi commendari petierit. Ego vero facile id à me impetrari passus sum, quo me utrique rem gratam facturum credidi. Nam cum impense mihi Pythagoricum illud placeat præceptum, quod amicorum omnia communia esse jubet, puto nihil in ami-

citia communius habendum ipsis amicis. Quocirca plurimum humanitati tuæ debebo, si viro omnium amore dignissimo aliquem in tuo affectu locum dederis; idque mei causa ut faceres rogarem, nisi aut mihi nimium tribuere, aut tuæ humanitatis ac benevolentiae fructus intercipere velle viderer. Et si exactissima Græcarum literarum cognitio cæteraque omnia deessent, vel eo nomine gratus ad vos veniet, quod accurate de studiis atque universa re literaria exponere possit, ut nunc ea Romæ tractentur; tum in primis de Vaticanæ bibliothecæ custodia, et imperitissimi custodis barbarie (1), quæ ego non solum sine maximo animi dolore scribere nequeo, sed nec literis tuto ausim committere; tum etiam de privatis meis rebus narrabit quo nunc loco sint, et qua spe vivam. Si Constantini Eclogas (2) necdum Lutetiam miseris, poterit tibi opera ejus, in describendo ac concinnando opere usui esse; cujus periculum si feceris, miraberis, scio, hominis dexteritatem in scriptis codicibus tractandis, qua me vix quemquam illi parem vidisse memini. Ego sane nunquam eum a me discedere passus fuisset, si meæ fortunæ paulo lautiores essent, quæ nunc ægre mihi meisque Musis

(1) *custodis barbarie*. Tunc temporis Vaticanæ primarius et major custos erat Felix Contelorius Cæsius, Ictus, cujus Noster meminit infra Epist. ad Donium data d. 24 dec. 1644. Hujus quidem benevolentiam et doctrinam prædicat Suaresius Præf. ad Fragm. Tertulliani: sed in his præconiis sæpicule plus est comitatus quam veritatis. Anno 1632 se munere abdicavit, teste Assemano Præf. Catalog. Bibl. Apostol. Vaticanæ p. lxx. Adde Saxium Onom. t. IV, p. 378, et Bandinium Comm. de Vita Douii p. lviii.

(2) *Eclogas*: cf. p. 41.

sustentandis sufficiunt. Non displiceret ei, quantum quidem perspexi, commoratio Gallicana, si honesta conditio aliunde sese offerret, quæ deesse vix poterit viro Græcarum literarum peritissimo in eo regno, ubi unice nunc studia Græca coluntur. Id solummodo vereor ut modestia nimia eum innotescere patiatur proceribus, qui ex inani ostentatione et strepitu verborum plerumque eruditionem metiuntur. Innotescet autem facilius, si Lutetiam discessuro Puteanorum fratrum, Rigaltii, R. P. Vassani ⁽¹⁾ aliorumque favorem ac benevolentiam tuis literis pares; mihi enim ob celerem ejus abitum scribere non licuit, ut quidem voluissem: quocirca et ipse literarum brevitate excusabis, cum cætera ex sermonibus ejus cognoscere facilius atque uberius possis, maxime vero ea quæ de Georgio Syncello ejusque continuatoribus me scripturum promiseram, quos ipse sua manu descripsit ex Vaticanis codicibus, neque mihi nunc eorum copia est. Vale, ill. vir, et me tui observantissimum ama. Romæ c1610c17xviii postrid. kal. octobr. Ill. d. v. addictissimus LUCAS HOLSTENIUS.

(1) *Vassani*: Joannis, professione monachi Fuliensis. Cf. Colomes. Opp. p. 350, *Biblioth. choisie*, p. 192, *Remarques sur le Scaligerana*, p. 261; et monitum ante Menagiana extr. Infra p. 108 vocabitur *Joannes de S. Paulo*, quod nomen in Religione sumserat: vide Sorberiana, p. 224.

XVI.

* COMMONITORIUM

HENRICO DORMALIO ROMA PROFICISCENTI.

Kal. octobris MDCCXXVIII.

URI Aquas Sextias veneris, loquaris Dn. *de Peiresc*, consiliario regio, eique officiosissimam a me salutem nunties. Testeris meam erga ipsum observantiam, ut et Dn. Hieronymi Aleandri, et quantopere omnes docti ipsius humanitatem æstiment ac mirentur. Docebis eum de mea valetudine post longum morbum, tum de studiis meis; quid in Porphyrio nunc moliar, et quousque opus processerit, quid in Iamblichō (1) edendo parem, tum in Procli et Olympiodori (2) commentariis in Platonem. Item de Arriano meo et Oppiano (3); tum de homiliis (4) SS. Patrum, quarum ipse magnam partem ex Vaticanis aliisque Mssis descripsisti: in primis autem de geographicis meis; quid in Stephano emendando præstiterim, tum etiam in cæteris illis minoribus, quorum ego catalogum olim misi (5). Addas et hoc, quam id genus studiorum Romæ incultum neglectumque jaceat. Narres præterea de Georgio Monacho

(1) *Iamblichō* : cf. p. 87.(2) *Procli et Olymp.* Cf. p. 88.(3) *Arriano*, de Venatione : cf. Epist. XXIV. — *Oppiano* : p. 110.(4) *homiliis* : cf. p. 34.(5) *misi* : Epist. X.

et Theophane; tum de Leone Byzantio, et Joanne Curo-
palate, eorum continuatoribus; item de alio Georgio Mo-
nacho cujus Historia incipit a Pompeio Magno. Exponas
etiam de Hermippo, sive duobus Dialogis de astronomicis
rebus incerti auctoris (1), quos postremo descripsisti.
Referas hac occasione quam multa præclara in bibliotheca
Vaticana ἀδίσκοτα lateant, quæ pervestigari non possunt,
καὶ ὅτι κύων ἐν φάτῃ (2); de sævitie barbara et imperitis
ineptiis τοῦ δράκοντος (3) τοῦ φυλάττοντος τοὺς τῶν Ἑσπερίδων
κήπους; de protervia ejus δια τὸ μαλακὸν καὶ ἱπσιτικὸς τῶν
κρατούντων; τὴν βιβλιοθήκην ἀπερίσιτον εἶναι, et omnia bona
studia impediri; de odio erga me; item περὶ νηπιότητος καὶ
εὐηθείας nostri bibliothecarii (4), et de collusionione cum

(1) *incerti auctoris* : illius forte, quem crediderat Dionysium
esse Tarsensem : vide p. 95, 100.

(2) *κύων ἐν φάτῃ*. De hoc proverbio vide Erasmus Adag. I. 10, 13;
P. Horreum Miscell. Crit. II, c. 14, p. 362; collato Villosonio in
Encyclop. Horreo an. VIII, t. V, p. 490, et Nostro p. 103. Stra-
tonis lectio suspecta est in Epigr. 75, ubi eunuchum qui pueros
delicatos nullum in usum habebat, cani in præsepi comparat :

Ὅντως ὡς ὁ κύων φάτῃ ρόδα, μωρὰ δ' ὑλακτῶν,
οὕθ' αὐτῷ παρέχει τάγαθὸν, οὕθ' ἰτίρω.

Mira sane hic mentio rosarum. Auctores alii qui hoc proverbio sunt
usi hordeum in præsepi collocant, non rosas, et illud certe tali
loco aptius est. Sed et alio incommodo laborat vox ρόδα; nam ver-
bum non habet a quo pendeat. Conjeci σφόδρα, et verba μωρὰ δὲ
tale quid appositionis postulare videntur. Notandum insuper in
verbis μωρὰ ὑλακτῶν adludi ad Homeri versum Od. XIV, 29 :

Ἐξαπίνης δ' Ὀδυσῆα ἴδον κύνας ὑλακόμενους.

(3) *δράκοντος* : cf. p. 112.

(4) *nostri bibliothecarii* : Suaresii : cf. p. 126, et Epist. XX, XXII.

altero; nulla solida et recta consilia de promovenda re literaria animis principum suggeri; ejurasse me usum bibliothecæ, nec catalogos nec libros posse inspici, etiamsi id expresse illustrissimus Patronus injungat. Narrabis quoque de illustrissimi Patroni benevolentia erga me, de Coloniensi beneficio quod resignavi, de Bremensis et Lubecensis (1) vana spe; de avaritia τοῦ δίδωτος, et Charybdi domestica, ut omnes bolos præripiat; quæ nunc spes ob illustrissimi cardinalis commendationem; de spe Coloniensis canonicatus, et reformatione ecclesiarum patriæ; de Aleandri humanitate et benevolentia erga me; de conversatione nostra et collatione studiorum; ejus commendationi me omnia debere; idem quoque de Dn. Querengo (2), et ejus erga me affectu; quantopere desiderem Orientis provincias adire, et præsertim ut Græciam et Terram Sanctam lustrare liceat; exspectare me commoditatem donec illustrissimi Patroni benignitate mihi provisum sit; de charta agri Romani (3) brevi edenda cum viis publicis. Indicabis etiam quantum desiderem opus Navigationum Anglicarum (4) ad restituendos meos Geographos, et quod ab ipso exspectem in dies singulos; de

(1) *Lubecensis* : cf. p. 86, 117.

(2) *Querengo* : « Anton. Querengo, docto et magni nominis viro », Gassendus ait Vit. Peiresc. p. 112. Hujus meminit et infra Noster in Epist. data d. 4 oct. 1632. De eo vide Bailletum *Jugem*. t. IV, p. 209; Annotationem ad Naudæana p. 167; *Burigny*, *Vie de Grot.*, t. II, p. 140; Bandinium *Comm. de Vita Don.* p. lxij, et Scioppium *ibid.* p. xxj; Castalionem ad Rutilii *Iter* l. 1.

(3) *charta agri Rom.* Cf. p. 81.

(4) *opus Navig. Anglic.* Purchasii opus, de quo supra p. 101.

studio linguarum Orientalium. Narrabis quoque de doctis viris qui nunc in Urbe vivunt, de Caryophyllo (1), et Leone Allatio (2), aliisque. Lutetiæ Parisiorum salutabis meo nomine Puteanos Fratres; Nicol. Rigaltium, Regiæ Bibliothecæ præfectum; Dn. Grotium; R. P. Jacobum Sirmondum, et P. Joannem de S. Paulo (3), monachum Fuliensem, ad quos literas deferendas proxime mittam. Vale, et feliciter rem tuam gere,

Et cave (4) ne titubes mandataque frangas.

Χρὴ (5) φίλον παρόντα φιλεῖν, ἰδίοντα δὲ πύμπειν·

tu vero absentem me quoque ama, qui te invitissimus dimitto volentem et nimium festinantem.

(1) *Caryophyllo*: sic unus e codicibus meis; in altero est *Cario-phillus*. Illud melius. Auctor ipse in fronte Epistolarum Themistoclis et Vitæ S. Nili a se editarum, se *Caryophilum* vocat, ut et ad calceem literarum quibus liber uterque Summo Pontifici nuncupatus est. Docti hujus Cretensis, qui Iconii fuit archiepiscopus, opera recenset Fabric. Bibl. Gr. t. XI, p. 446. Adde Sax. Onom. t. IV, p. 292.

(2) *L. Allatio*, de quo fuse Fabric. l. c. p. 435.

(3) *Jo. de S. Paulo*: Joannem Vassanum, de quo supra p. 104.

(4) *et cave*. Horat. I. Ep. 13, 19.

(5) Χρὴ. Homer. Od. XV. 74, ubi χρὴ ξείνον.

XVII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Dormalius noster, ut spero, jam ad vos pervenit, qui suo sermone longæ epistolæ vicem supplebit; neque enim minus illi de nostrarum rerum statu omnia comperta sunt, quam mihimet ipsi. Id vero in primis gaudebo, si meam commendationem locum apud te habuisse senserit, atque ejus fructus aliquis ad ipsum perveniat: hoc autem fiet, si abeuntem amicis Parisiensibus porro commendaveris. Veterem picturam (1), qua nuptiarum ritus exprimitur, lubenti animo et oculo satis curioso inspexi, in cujus imitatione pictores nimium ingenio suo indulsisse video, qui ex fugientium colorum umbris nescio quæ simulacra sibi finxere. Quam primum Porphyrius noster lucem adspexerit, diligentius eam lustrabo, et, cum tu ita velis, quid de tota illa pictura sentiam paucis significabo, quamvis ad ejus explicationem Œdipo non sit opus: ita res ipsa loquitur. De Theophanis et Georgii Monachi Historia monueram illustrissimum cardinalem, ut cl. et ampliss. Dn. Altinum (2) potius ad maturandum editionem cohortaretur, qui jam aliquot annos in ea studiorum parte excolenda

(1) *picturam*, quam vulgo vocant *Nuptias Aldobrandinas*: plura notandi mox erit occasio. Vide p. 118, 127.

(2) *Altinum*, vulgo *Haultin*, de quo cf. Sax. Onom. t. IV, p. 278. Syncelli editionem molitum eum fuisse didici ex Gassendio Vit. Peir. p. 116. Vide Fabric. Bibl. Gr., t. VII, p. 458.

versatur, quam ut grave illud onus insuetis humeris imponeret, quod iniquum existimarem falcem in alienam messem immittere, atque longi laboris fructus præmiumque intercipere velle, absoluto jam ferme difficili opere : sed contraria consilia suggerunt ii qui vana jactatione optimo principi sua studia venditant, atque operam in ea re pollicentur, de qua hactenus ne somniando quidem cogitarunt (1). Vellem itaque vel ipsū Altinum, vel potius te, illius nomine, illustrissimo nostro cardinali exponere consilium editionis jam pridem ab eo susceptum, et cohortari ipsum ac rogare, ut, si quid adjumenti ex Vaticanis codicibus accedere possit ad tam præclarum studium, suggerere dignetur; aut id saltem petere, ut tam magni operis partem aliquam a suis hic concinnari curaret, Georgium, inquam, Syncellum, et duos continuatores Theophanis; in ipsius Theophanis editione, et alterius Georgii sive monachi sive abbatis, Altinum adjuvaret : ita enim partitis operis citius editio absolveretur, et laus integra ad illustrissimum principem, tanquam ἐπεδιδόκηται, rediret. Absolvi hisce diebus Arriani et Oppiani versionem, quam illustrissimo cardinali ex Albana rusticatione redeunti legendam exhibui. Nunc totus sum in pervestigando Nemesiani libro de Aucupio, qui penes Ulyssem Aldrobandum (2) Bononiæ fuit; sed hactenus eum ex cubilibus in quibus latet protrahere non licuit : nunc ipse cardinalis, et eques Pu-

(1) *cogitarunt*. Invenitur, puto, Suaresius : cf. ejus *Diatribæ Duæ*, p. 14.

(2) *Aldrobandum*. Penes quem si fuit, jam periisse videtur ille liber. Fragm. duæ Nemesiani reperies in Wernsdorfii *Poetis Min.* t. I.

teanus (1) sedulo mecum in hanc curam incumbunt. Si eum nanciscar, exstabit aliquod industriæ nostræ specimen, quæ uno partu tribus auctoribus vitam lucemque dedit. Mittam illos brevi Lutetiam Parisiorum ad Seb. Cramoisy, qui jampridem promisit se editionis curam suscepturum. Cuperem autem eos auctores quam nitidissime prodire et majori characterè, quo Philostratum (2) olim, et nuper Georgium Codinum (3) ediderunt: ita enim justum et elegans volumen conficerent in 4°: qua in re tua auctoritas plurimum me juvabit, si una mecum ab amicis contendas, ut opus illud typographo diligenter commendent. Deinde me totum ad Geographos conferam, in quibus perpoliendis

(1) *eques Puteanus*: vulgo *cavalier Cassiano del Pozzo*. Vignolio *Mélanges*, t. II, p. 154. *del Pozo* dicitur, minus recte. Latine vocatur *Cassianus a Puteo* apud Gassend. Vit. Peiresc. p. 125; Nic. Heinsium in Syll. Ulhii l. XI, p. 203; alios. Quem *Cassius* nuncupat Naudæus in carmine ad amicos ἀποβατηρίῳ Epist. p. 807, *Cassianum* hunc esse puto. De eo cf. Lasenam Cleombr. p. 109; Colomes. *Biblioth.* p. 128; Is. Voss. in Sylloge Burmann. t. III, p. 577, 582; Naudæana p. 29, 125, et annotatorem qui eum Italiæ Peirescium esse dicit, necnon Nic. Heinsium l. c. qui generis humani delicias illum vocat. Idem ipsi parentavit scazonte elegantissimo inserto Silvarum libro II. Cassianus a Puteo, quem Nic. Heinsius ibidem p. 203 vocat *equitem Puteum*, fratrem habuit, laudis fraternæ æmulum, in cujus prænomine non sibi constat Heinsius, quem cf. p. 282, 289. *Requier semper infelix* in vertendo nomine *Puteanus*, cum apud Gassendium suum p. 13 invenisset nomen *Erycli Puteani*, Gallice vertit *le cavalier del Pozzo*, quod *van der Putten* vertere debuerat. Erravit in eodem nomine Vignolius *Mélang.* t. II, p. 412. *Erycium Puteanum* vocans *Henri Dupuy*.

(2) *Philostratum*: Morellianum nempe, an. 1608 editum.

(3) *Codinum*, editum a Cramoisy an. 1625.

pauca supersunt. Hactenus id opus illustrissimo cardinali exhibere non sum ausus, quod alii, ut suis studiis pretium faciant, ad sequiorem antiquitatem ecclesiasticam animum ejus a prophanis illis studiis, ut vocant, plane devocent. Tum ea est difficultas inspiciendi codices Vaticanos, ea acerbitas *ἡ ἀβυσσὶς τῶν σφαρῶν* apppositi draconis (1), ut Romanæ commigrationis fructus exiguos sperare liceat: ita nimia principum clementia et benignitate imperiti thrasones abutuntur, et sæculi felicitatem et optimi Pontificis atque eruditissimi principis nomen infamant. Nec remedium mali sperare licet, quod Pontificis aures falsis ineptissimi rabulæ laudibus oppletæ haud facile veras aliorum querelas admittant. Id enim certo scio illustrissimum cardinalem futilem homuncionem odisse, et, si per ipsum solum res staret recta, eum ad Barbariem ablegaret et ad Libycas solitudines, unde implacabilis basiliscus ad pestem et perniciem literarum prorepsit. Sed ignoscas, quæso, animo justum dolorem in aures tuas effundenti, qui eo magis commovetur, quo sæpius recorder quantam in Belgio et Britannia, atque in primis in vestra Gallia, humanitatem expertus fuerim eorum quibus librorum thesauros custodiendos principes commiserunt: tum vero illud in primis cave, ut me conquestum hac de re sentiant. Nosti enim plumbeas iras hujus gentis, et quam atrociter se vindicent, ubi se læsos credunt: et quid non metuas ab homine barbaro, quem nullius humanitas emollire, nullius blanditiæ placare possunt? Bis integro hoc septimestri bibliothecam ingressus sum, et passim de

(1) *draconis*: cf. p. 99, 103, 106, 112, 126, 127.

mea importunitate conqueritur, in primis apud eos quibus ad Summi Pontificis aures animumque aditus patet. Dn. Aleander jam biennio integro nunquam ingressus est bibliothecam, quam et alii eruditi homines eodem modo fugitant : ita basiliscus vacuo dominatur regno, et canis inutile fœnum (1) premit. Interim ne nihil agam, privatas bibliothecas excutio, Sfortzianam et Altempsianam, et subsidia omnia conquiro. Audio Fabrotum apud vos novam Gellii editionem moliri, cui locum a me suppletum indicabis : nam libro III, cap. 17, ubi ex Timonis Sillis versus quidam contra Platonem adducuntur, quibus amarulentus scriptor philosophum reprehendebat, quod ex Pythagoreorum libris Timæum suum concinnasset, versus postremus mutilus est in omnibus, quas vidi, editionibus,

Ὅθεν ἀπαρχόμενος γράφειν ἰδιόχθης :

quem sic supplendum censeo

Ὅθεν ἀπαρχόμενος Τιμαιογραφίῃ (2) ἰδιόχθης.

Nam Proclus, in Commentariis suis pag. 1, ait extare Timæi Pythagorici librum de Natura Universi, ὅθεν ἀφορμηθεὶς ὁ Πλάτων Τιμαιογραφίῃ ἐπιχειρεῖ, κατὰ τὸν Σιλλογράφον. Eadem pag. 3 repetit. Vides emendationis rationem luce meridiana clariorem, qua elegantis scom-

(1) *canis*. Adludit ad proverbium, κύων ἐν φάτῃ, de quo supra p. 106.

(2) Τιμαιογραφίῃ. Correctionem fecerat jam Lipsius, ut patet e nota Thisii qui describat ὅθεν. Brunckius in Timonis Fragm. 14, edidit ἵθεν. Cf. Schol. Platon. p. 200, et Chardonium a Rochetia *Mél.* t. II, p. 437.

matris acumen restituitur. Nunc iterum aurem tibi velle de Dionysio Byzantio (1) et Navigationibus Anglicanis (2), quibus vehementer ad nostra perficienda egeo. Vale, perillustris vir, et studia nostra tuo favore proseguere; et hanc epistolam supprime. Romæ MDCCXXVIII a. d. III novembr. Ill. d. v. addictissimus cliens LUCAS HOLSTENIUS.

Hodie Dn. Thaddæus Barberinus filia auctus est. Gaudeo Egeriam nostram (3) non vanam fuisse vatem.

(1) *Dionysio Byz.* Cf. p. 93.

(2) *Navig. Anglic.* Cf. p. 101.

(3) *Egeriam nostram.* In epithalamio hendecasyllabico Thaddæi Barberini et Annæ Columnæ, cujus jam mentio injecta est supra p. 33, Holstenius sic Egeriam Nympham loquentem fecit :

*Tu Tuscum genus inseras Latino
 Divis edile, mox dare divos.....
 Et tu juncta Columna Barberino,
 Anna, perpetuum genus perenna,
 Multa prole beans domum petusta
 Claram nobilitate. etc.*

Thadd. Barberinus Francisci cardinalis frater erat. Eximie laudatur ab auctore libelli cui titulus, *Tableau de la cour de Rome sous Urbain VIII*, 1624, inserti Gallicæ illi farragini, *Recueil E.* De Thaddæi nuptiis, et carminibus quibus fuere a doctis hujus ætatis viris celebratæ, vide Bandinium Comm. de Vita Donii p. xxxiv, sq.

XVIII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Doleo postremas meas non recta ad te perlatas fuisse, quibus de Henrici Dormalii Belgæ adventu te præmonueram; non, quod minus eum tibi gratum futurum existimem, etiam si ignotus omnino atque inexpectatus adveniret, sed quod ipsius frontem noverim, quam sit nimis modesta aut potius imbecillis. Spero illum jam salvum atque incolumem appulisse, quamvis non parum sollicitudinis animo meo injecerit, et silentium ejus, quod nec Genua, nec Massilia ad me scripserit, tum aspera et adversa cœli tempestas quæ abitum illius excepit. Nunc quod scribam nihil ferme habeo, nisi quod nuper inter alios sermones illustrissimus cardinalis serio mecum agere cœpit de itinere in Græciam instituendo, ad perquirendos libros veteres atque alia antiquitatis monumenta: cui quidem sermoni occasionem præbuit, quod Jesuita quidam, qui recens Constantinopoli venit, pro certo hic nunciavit, oratorem regis Angliæ, sciente ac consentiente Cyrillo (1), Patriarcha schismatico et *μισολατὴρ*; ducenta volumina selecta ex Atho Monte secum in Britanniam detulisse;

(1) *Cyrillo*: Cyrillo illo Lucare. de quo consulendus Fabric. Bibl. Gr. t. XI, p. 599. Cf. *Diarium doctorum* Jan. 1709, et *Epist. Nostri* XIX, p. 129.

tum quod eodem tempore Marmora Arundelliana (1) ex Belgio acceperissem, quibus hactenus nihil simile in lucem prodiit, si Fastos Capitolinos excipias. Ita gemino stimulo illustrissimi principis animus vehementius fuit commotus, quod hæreticos ex ultimo orbe Græciæ thesauros ob Italarum incuriam neglectos asportare videret, qui, ante aliquot menses, et Baroccianam (2) bibliothecam Venetiis M. D. aureis, tum Mantuani musei κειμήλια aliquot scutorum millibus compararunt. Ego qui hactenus nihil magis in votis habui, quam ut comoda huiusmodi itineris occasio alicunde sese offerret, meam operam fidemque, atque adeo vitam et fortunas omnes ad eam rem promptas obtuli; tandemque in ea verba discessum fuit, ut serio mecum de ista re cogitarem, ac sedulo perquirerem quæ mihi usui futura viderentur. Sed nulli cuiquam hactenus id indicavi nisi amicissimis Dn. Aleandro et Aubry (3), cum quibus omnia mihi cogitata ac consilia communia sunt; atque nunc tuam quoque super ea re sententiam experiri volui, quo neminem consilio ac prudentia magis valere, nec majori benevolentia me ac studia mea prosequi certo scio. Nisi illustrissimus princeps animum mutet, ut omnia dubia atque incerta sunt hisce in locis, accingam me serio itineri circa principium februarii; ut, Deo dante, novo vere Venetiis proficiscar, si sumtus cæteraque ad ejusmodi institutum

(1) *Marm. Arund.* Cf. p. 96.

(2) *Baroccianam*, quam emit Gul. Herbertus, comes Pembrokeiensis, Oxoniensique bibliothecæ donavit an. 1629: vide catalogos Angliæ et Hiberniæ, Neocori (Kusteri) Biblioth. t. III, p. 807 et Nostrum p. 130.

(3) *Aubry*: cf. p. 47.

necessaria suppetant. Constitutum est mihi terrestri itinere omnem Græciam obire a Constantinopoli per Thraciam ad Sanctum Montem (1); inde per Macedoniam ac Thessaliam, Athenas; deinde per Peloponesum atque Ætoliam, atque ita alia via ad regiam urbem reverti. Postea alio itinere lustrarem oram Asiæ Minoris quæ Ægæum Mare respicit, atque omnes clarissimarum urbium reliquias perreptarem, si quid forte ex ruderibus illis erui possit. Inde insulas Græcicas perlustrarem, præsertim Pathmon, atque alias, ubi monachorum *σκήτριά*, et bibliothecæ superesse dicuntur. Si sexcentos aureos illustrissimus princeps suppeditaret, commode totum illud iter absolverem, quibus libenter cccc de meo adderem: necessum enim erit ut et socium aliquem comitemque mihi adsciscam, tum ut satellitem Turcicum ubique circumducam. Si ill. cardinalis mihi beneficio aliquo (2) ecclesiasticō providisset, ut de meo impendere liceret, facile ipsi viatici gratiam facerem; sed hactenus spe majori quam re vivo. Tu pro affectu erga me atque humanitate tua consilium accurate dabis, quid factu opus existimes, ut maximo cum fructu rei literariæ iter hoc peragatur: multa enim tibi in eam rem cogitata esse scio, nec dubito quin Dn. Aubry idem tibi significarit, qui Claudium Ménéstrier (3) itineris comitem statim mihi suggessit: sed hactenus non placuit.

(1) *Sanctum Montem*: Montem Atho. Cf. Rich. Simon. *Bibl. critique*, t. I, p. 244; Pontanus ad J. Cantacuz. I. 31, p. 985; Pouqueville, *Voy. en Morée*, t. I, p. 293, etc.

(2) *beneficio aliquo*: cf. p. 107, 122.

(3) *Ménéstrier*: cf. p. 96.

pertentare illius animum, quod vix putem induci posse ut tam longas spes abrumpat quibus eum irretitum tenent homines promissis divites : sed commodius hac de re cogitandi tempus erit. Heri sub nocte indicabam illustrissimo cardinali vidisse me Parisiis apud typographum ingens volumen Andreæ Theveti (1) quo insulas omnes Maris Interni describit, quas ære expresserat satis eleganter, nescio quam vere et fideliter; descriptio enim ipsa fabulis ac nugis meris ita erat permixta, ut poetarum figmenta iurares, non historici narrationem : ut illustrissimi Thuani (2) iudicium de hominis vanitate verissimum esse deprehenderim. Extat id opus Lugduni apud hæredes Theveti una cum tabulis æneis, quas dixi : illarum exemplar videre cuperet illustrissimus cardinalis, si pretio impetrari posset; earum potissimum quæ circa Græciam jacent, quæ non parum mihi ad institutum prodessent : sed vereor ut extorqueri ex illorum manibus seorsim possint. Dn. eques Puteanus (3) serio nunc cogitat de evulganda pictura (4)

(1) *Theveti* : scriptoris hodieporici nugacissimi.

(2) *Thuani*. « Nam alioqui », Thuanus ait Hist., t. I, p. 365, « literarum, antiquitatis, atque omnis temporum rationis supra omnem fidem fuit imperitus; ut fere incerta pro certis, falsa pro veris summa fiducia semper scriberet; etc. »

(3) *Puteanus* : cf. p. 111.

(4) *pictura* : cf. p. 109, et 127, 128, ubi non leviter errat Holstenius in explicanda hac insigni tabula. Meliora docuit L. Pignorius, qui Nuptias Aldobrandinas illustravit, an. 1630, dissertatione, equitè Cass. a Puteo inscripta, et repetita in t. VI. Thes. Antiq. Ital. part. 3, ubi et picturæ imaginem ære cælatam videre est. Adfixa est similis imago Casalii libello de Ritu nuptiarum, in t. VIII Groenoviani Thesauri. Conferendus est in primis Boettigeri; archæologi

illa antiqua ex hortis Aldobrandinis ; cui cum indicassem observatum a me pictores falso coronas aureas mulieribus fescenninis addidisse , quas ex floribus fuisse indicia non obscura indieant , accessit et ipse cum Dn. Aleandro , atque opinionem meam accuratiori inspectione confirmavit. Vidi expositionem P. Tarquini Galutii (1) , quæ mihi in nonnullis plane ἀσχετὸς visa fuit , cum pietura illa nuptialis non usque adeo ænigmatis sit involuta , ut Œdipo aut Delio natatore opus sit. Cis paucos dies redibimus ad Vaticanum ; tum bibliothecam vicissim excutere licebit : licebit autem , ut spero ; cum vix aliquo cum fructu codices per Græciam conquirere possim , nisi probe perspexerim quinam in Vaticano illo sepulchro jam defossi lateant. Sepulchrum enim , non librorum est reconditorium (2) , quos invidus vespillo (3) premit. Rupellam a Christianissimo Rege tandem captam ex animo gaudeo. Hæretici enim hoc præsidio adempto minus in posterum rem christianam turbabunt. Vale , perill. Dn. , et me tui observantissimum ama. Romæ MDCCXXVIII a. d. XXIV novembr. Ill. dn. v. additissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

doctissimi et ingeniosissimi , liber Germanicus , *die Aldobrandinische Hochzeit ; eine archæologische Ausdeutung* : 1810 ; in-4°.

(1) *Galutii* , vulgo *Gallucci* , vel *Galluzzi*. Cf. Sax. Onom. t. IV , p. 260 ; Bandin. Comm. de V. Donii p. iij not. 4. Scioppius , apud Bandinium ibid. p. xxij , 39 , isto non verboso illum inactat præconio : « Tarq. Galutius , Jesuita , Romæ , orator et poeta mediocris. »

(2) *sepulchrum—reconditorium*. Ammianus Marc. XIV , 6 , p. 27. « Bibliothecis sepulcrorum ritu in perpetuum clausis. » Cf. Vilbisonium in Horreo Encyclopædico an. VIII , t. V , p. 490.

(3) *vespillo* : cf. p. 112.

XIX.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRAIS DOMINE,

Quam superioribus meis literis spem feceram de itinere per Græciam, ea non decollavit quidem, sed dilata potius est ex illustrissimi principis voluntate, ad cujus nutum ac libitum studia mea moventur. Is tum quidem serio rem agere videbatur atque omnibus modis urgere, ut hunc annum Orientis lustrationi impenderem; quod quidem ego lubentissime in me recepi, qui ab aliquot annis nihil magis in votis habui, quam ut quacumque occasione eo proficiscerer, atque istas obirem provincias, quarum descriptiones summa cum voluptate apud veteres auctores legi. Videbam enim plurimum lucis studiis meis geographicis accessurum, si, post perlectos tot auctorum commentarios, *αὐτοπτικῇ πρὸς* omnia explorarem confirmaremque: nec longe mihi petendum exemplum erat, qui Cluverium (1) in Italico itinere secutus fui, cujus fructum maximum res literaria experta est, adeo ut homo peregrinus, post sedulam inspectionem, pleraque omnia longe rectius de Italia prodiderit, quam Itali ipsi hactenus præstare potuerunt. Tuum nihilominus affectum et benevolam sollicitudinem grato animo agnosco, quam ut constanter mihi serves etiam atque

(1) *Cluverium*: cf. p. 7, n. 1.

etiam rogo, donec ea uti liceat apud Christianissimi Regis oratorem CPnum. Ego ubi illustrissimi cardinalis voluntatem paulatim remitti non obscure perspexi, non ausus fui importune propositum urgere, sed ad alia animum converti, quæ præsens rerum necessitas requirit. Edocui enim Congregationem Propagandæ Fidei de præsentī Saxoniae nostræ statu, atque ostendi quæ nunc commoditas sese ad manum dederit, post insignes Cæsaris ac catholicorum principum victorias, restituendæ fidei catholicæ in partibus septentrionalibus Germaniæ, quod et superiori anno, rebus adhuc dubiis necdum satis confirmatis, semel atque iterum feceram. Rationes autem quas hoc tempore adduxi, ita illustrissimis cardinalibus et Summo Pontifici placuere, ut constituerint Nuntium in eas partes mittere, qui coram de ecclesiarum et episcopatum ratione cognoscat, et quid ad religionis collapsæ restorationem necessarium sit dispiciat; quod, conscientia et muneris ratione dictante, negotium tantopere necessarium differre amplius non possint. Itaque video jam id agi, ut cum Nuntio Apostolico in Saxoniam nostram proficiscar; cum maximopere indigeant auxilio et ductu hominis rerum ac locorum illorum periti. Consilium illud nondum publicatum est; proferetur tamen proxima congregatione: interim de instructione formanda laboramus, cæterisque ad tantam rem necessariis adminiculis recte constituendis. Mittetur autem illustrissimus Dn. Caraffa Nuntius apud Electorem Coloniensem, qui facilius in vicinas provincias excurrere poterit; ita enim et sumtibus parceretur: sed hæc, quæso, aliquandiu preme. Interim propitium Numen incepto meo egregie favet; nam dum illi de missione in patriam meam consilia

agitant, commodum huc nuntiatur de vacatione Præposituræ ecclesiæ Hamburgensis : ea quamvis sollicite a Ser.mo Electore Coloniense peteretur cuidam aulicorum suorum, viro, ut scribit, illustris nobilitatis, placuit tamen illustrissimo cardinali mei potius rationem habere quam efficacissimæ intercessionis tanti principis, et mihi de sacerdotio optimo et commodissimo in patria atque inter meos prospexit : quod si tranquillam ejus possessionem mihi adire liceat Cæsaris auxilio, qui nunc rerum per Saxoniam potitur, paratum erit refugium et, ut ille ait (1), *stabile stabulum* Musis meis quatuordecim annos exulantibus verius quam peregrinantibus. Beneficium satis opimum est, ut me ac novem meas comites honeste alat; neque civibus meis omnino ingratum futurum spero, quod dignitatem illam mihi potius quam extero alicui collatam videant. Sed accuratius de totius negotii successu alias scribam : hæc interim significare volui, ut videres quidnam intercesserit quominus propositum iter hoc tempore prosequerer; tum etiam ut animum tuum studiis meis faventissimum hoc *εὐαγγελίῳ* exhilararem. Dormalius Leodio ad me scripsit. literas sane humanissimas, quibus multum se benevolentia tuæ obstrictum profitetur, quod hospiti et ignoto ædes animumque tam promte aperueris. Misit etiam lemma nescio cujus libri Græci Msti., quem penes se habet, de quo sermones incidisse ait, cum tibi adesset : mihi inter omnes nugaces Græculorum libros omnium maxime illi displicent, qui sacram et horribilem *χρυσοποιίαν* artem professi, insulsa quædam ænigmata continent, et carbones

(1) *illo ait.* Plautus Aulul. II, 2, 56.

pro thesauris vel fumos meros venditant. Hujus vero titulus male ominatus-nescio quas imposturas prætere vi-
detur, in quo duo *κάππα κάρισα* (1) concurrunt, videlicet *Cappadox Cretizans* (2). Si operæ pretium videbitur, mittet huc ad Urbem, vel Lutetiam ad Puteanos fratres, ut porro ad te perferatur. Sed ea Platoniorum (3) scripta, quorum indicem per cl. Aleandrum ad me misisti, alterius *κίμματος* sunt et melioris usus; quorum copiam mihi fieri vellem quovis pretio : et si tuo beneficio transigi cum possessoribus posset, Deum Immortalem testor, id mihi adeo gratum acceptumque fore, ut a nullo hominum mihi in vita gratius aut acceptius quidquam accidere unquam possit. Neque enim ignoras quanto studio hactenus id philosophandi genus prosecutus fuerim, et lucubrationes meæ in Porphyrium et Iamblichum atque Hieroclem id non obscure testantur : tum vero Dormalius noster haud dubie tibi coram exposuit quo sumtu et labore Procli et Olympiodori nonnulla ab ipso mihi describi (4) curarim :

(1) *δύο κάππα κάρισα* : alludit ad notissimum adagium, *τρία κάππα κάρισα*, quo designabantur Cappadoces, Cretes et Cilices. Cf. Erasmi. Adag. III, 6, 82, et *classical Journal*, t. XI, n°. 21, p. 9.

(2) *Cappadox Cretizans* : nam hic erat codicis titulus, *Ἰερὰ τέχνη ἡ περὶ τοῦ Ἰμανύκλου τοῦ Καππάδοκος γραφείσα ἐν τῇ περιβοήτῳ Κρήτῃ*, notante ipso Dormalio in Epist. ad Meurs. t. XI, p. 391 Lam.

(3) *Platoniorum*. Hos libros manuscriptos e bibliotheca Pacii a Beriga erutos, ducentis aureis in Holsienii gratiam coemit Peirescius. Catalogum infra vide ad calcem hujus Epistolæ. Cf. Gassend. Vit. Peiresc. p. 153.

(4) *Procli—describi* : cf. Epist. XXII.

ac si nunc una vice et juncto acervo nancisci ea liceret, quæ tam sollicito animi desiderio efflictim hactenus expetii, et quorum causa potissimum longum ac difficile iter in Græciam proficisci cogitavi, quisnam hominum uno me felicior ac beator in terris viveret? Habere sane uberem materiam cui excolendæ et perpoliendæ vitam omnem impenderem. Mihi enim, perill. Domine, jam inde ab aliquot annis, ubi primum cl. Heinsium (1) Lugduni Batavorum cognoscere cœpi, mirificum in animum incessit desiderium Platoniciæ illius philosophiæ, quam insignis iste vir neglectam ab aliis solus ferme hoc sæculo colit; nec destiti adjumenta conquirere quæcunque edita atque inedita reperire licuit, ut ad interiorem aliquam cognitionem me penetrarem. Hoc fine Oxonii in Bodleiana bibliotheca sedulo legi Procli in I. Alcibiadem, Hermiam in Phædrum, et Olympiodorum in Phædonem et I. Alcibiadem; et non pauca inter legendum tunc excerpsi, quæ postmodum mihi usui futura credidi, et adhuc penes me habeo; atque eorundem relegendorum copiam Parisiis mihi fecit cl. Rigaltius, dum apud illustrissimum præsidem Memmium (2) viverem: atque ita privato studio tantum profeci, ut spem aliquam de juvanda ea philosophia animo conceperim. Nam cum viderem illud philosophandi

(1) *Heinsium*, Danielem nempe, quem Lugduni Batavorum noverat. Bis enim hanc urbem inviserat. Cf. Kollar. Anal. Vindob. p. 1187, et Moller. Cimbr. t. III, p. 321, sq.

(2) *Memmium*, vulgo *de Mesmes*, non *des Mesmes*, ut scripsit Bredowius Epist. Par. p. 6. Viro huic amplissimo et doctissimo a bibliotheca per aliquod tempus Holstenius fuit. Cf. Moll. Cimbr. t. III, p. 322.

genus vastum et immensum esse, et facile obruere atque absorbere ingenium quod temere sine necessaria προπα-
 ρασκευῇ illi si immergit, tum etiam labyrinthi instar variis
 ambagibus perplexum esse, atque ita intricatum ut non
 sine εισαγωγῇ adiri posset, vix tamen quemquam debitam
 operam ita uti par erat impendisse, cœpi cum animo co-
 gitare de tota illa Platonica doctrina ad clariorem ac faci-
 liorem modum ordinemque revocanda; quod Justus Lipsius
 in Stoicorum philosophia præstare conatus est, non sine
 laude et fructu. Nam ex antiquis, præter levissimam Alcinoi
 adumbrationem, nihil ferme nobis superest; recentiorum
 vero plerique, sive ut Platonis dignitatem ac majestatem
 tuerentur, sive quod εὐμεθόδῳ σαφηνείᾳ destituerentur,
 ipsis antiquis ferme obscuriores ac difficiliore sunt. Itaque
 eam mihi rationem proposueram quam Picus Mirandu-
 lani in Italico quodam commentario, et Stephanus Theu-
 polus (1) in Contemplationibus Academicis tenere; ita
 tamen ut, prolatis ipsius Platonis, Plotini, Procli, alio-
 rumque veterum locis, singulas θήσεις probarem atque
 illustrarem. Sed destituit animi propositum, nimis for-
 tassiss arduum, veterum librorum inopia, quorum lectione
 animum prius subactum probe tritumque esse oportet,
 quam tanto operi sese accingat, quibus Plethonem, Bes-
 sarionem, Ficinum, Picum, Diacetium (2), aliosque supe-
 rioris sæculi clarissimos Platonicos, abundasse constat;
 cum tamen, præter Procli Theologiam Hamburgi editam,
 et Commentarium in Timæum, nihil typis editum extet.

(1) *Theupolus* : cf. Fabric. Bibl. Gr., t. III, p. 152.

(2) *Diacetium* : cf. Baylii Lexicon V. *Jaccetius*.

Feci tamen quod potui, nec labori aut sumtui peperci, quibus hinc inde subsidia aliqua mihi pararem. Itaque hic in urbe Proclum in Alcibiadem I, et Olympiodorum in eundem et Gorgiam, describendos mihi curavi, quantum ob morosi custodis (1) difficultatem licuit. Nunc cum in tua manu sit, ut significas, studia nostra et honestum conatum bene merendi de publico juvare, quam possum enixissime abs te contendo, ut eos mihi libros, quos inclusa schedula continet, quovis pretio compares, usque ad centum scutatorum summam, si opus sit, vel utcumque convenire de pretio poteris; quod per Dn. *Aubry*, vel utcumque volueris, hic Romæ tibi refundam, quamprimum de transacta emptione rescripseris: et, præter impensæ pecuniæ exsolutionem, animum meum, multis nominibus tibi jampridem devinctum, æternum habebis devinctissimum, et tanti beneficii auctorem, qua scripto, qua voce, apud omnes semper ex merito prædicabo. Si pretio impetrari possit, rogo ne cuiquam, præter Dn. Aleandrum et *Aubry*, indicium ejus rei facias; præsertim Suaresio (2)

(1) *morosi custodis*. Cf. p. 112.

(2) *Suaresio*. Jos. Maria *Suares* Avenionensis, pereruditus juvenis, qui, commendaute Peirescio, in cardinalis Barberini familiam fuerat ascitus, apud quem tunc vivebat, munere bibliothecarii fungens. Postea ad episcopatum Vasionensem evectus fuit, et nonnulla scripsit de rebus archæologicis. Cf. Gassend. V. Peiresc. p. 130, 207; Sax. Onom. t. IV, p. 599; Patiniana, p. 24; Bandin. Com. V. Donii p. xxvii; Possinus Epist. ad Valesium ante Methodium. In Antiquitatibus Ecclesiæ Orientalis una legitur ejus Epistola ad J. Morinum, cum Morini ad eum pluribus. Illum inter et Holstenium, ut ex sequentibus epistolis patebit, nonnihil plerumque fuit jurgiorum et simultatum. Vide p. 106, 110, 142, 144.

nostro, qui, licet horum sacrorum ἀμύητος, atque ἄγινος plane Socratici illius nectaris, muneris tamen sui venditandi causa, cum illustrissimo cardinali ageret, ut auctores luce dignissimi privatis bibliothecæ angustis et tenebris sepeliantur, cum tamen facile sit illustrissimo cardinali eorum exemplaria ex Vaticanis codicibus transcribenda curare, quod mihi ob præsentis bibliothecarii vel βιβλιοτάφου δυσκολίαν καὶ κακοτροπίαν nequaquam conceditur. Si me amas, et studia mea tibi cordi sunt, quæ publicæ utilitati jampridem devovi, da operam, quæso, ut auctores hosce quamprimum adipiscar. Si quid vicissim Romæ, vel postmodum in Germania, a me tibi præstitum volueris, nihil sane ad summam fidem ac diligentiam reliquum faciam. Vetere[m] illam picturam (1) semel tantum cum Dn. Aubry inspexi, et primo oculi conjectu μεταγραφίων errores deprehendi, quantum fugientium colorum vestigia indicant, quæ etiam acutissimum visum facili errore deludunt: inspexit deinde seorsim Hier. Aleander, qui meam de coronis fescenninarum mulierum opinionem statim approbavit. Interim constitutum fuit ut ambo iterum, præsentem etiam illustrissimo eq. Puteano et Dn. Aubry, diligentius inspiceremus, et in re præsentem conferremus consilia quid de totius tabulæ sensu pronuntiandum; quam, ut verum fatear, nescio utrum nuptiale sacrum an comessionem exprimere dicam: nam quod figuram humi procumbentem et lectuli pedi applicitam Hymenæum esse volunt, nullam ego rationem video cur non Comum pari

(1) *picturam*, Aldobrandinam nempe: cf. p. 118.

vel meliori ratione esse existimem, quem Philostratus (1) ita depingit, ut hunc ad ejus descriptionem expressum jures : nec figuræ illæ lecto insidentes nuptiis satis convenire videntur, cum maritus flammeo tectus videatur, uxor autem, seu nova nupta, si velis, seminuda marito blanditias facere et libidines, ut Catulliano (2) verbo nequitias illas exprimam. In cæteris nulla sacrorum instrumenta oculis dignoscere potui, quæ tamen pictores de suo affingunt; quamvis ex statu et schemate personarum earumque dispositione, hujusmodi quid colligi posse videatur. Dn. Aleander promisit illustrissimo equiti Puteano, se scripto sententiam suam complexurum, ubi accuratius singula dispexerimus; ad quam et ipse libenter symbolam meam tum conferam. Cætera enim quæ primo intuitu aliquis dicere possit de toro jugali vestibus strato et eburneis pedibus suffulto, de Hymenæo corollis redimito, de Junone γαμηλία quæ lecto adstans connubia firmat columnæ innixa, de sacris per ignem et aquam quæ νυμφῶν λοῦτρα Græci vocabant, de fescennina lascivia saltatricum et citharistriarum, a Brissonio (3) aliisque ita pertractata sunt, ut novum quid post eos quærere sit operam perdere. Nunc et illud nuntiandum existimavi, scriptum fuisse nuper (4)

(1) *Philostratus* : Icon. I, 2.

(2) *Catulliano* : Catullus, 45, f. 24 :

*Uno in Septimio fidelis Acme
Facit delicias libidinesque.*

(3) *Brissonio*, cujus extat liber de Ritu nuptiarum.

(4) *scriptum fuisse*, a Paganino Gaudenzio, cujus literarum particulam lege infra ad calcem Epist. XXII.

ad me ex Hetruria transiisse isthac Anglum illum (1) quem comes Arundelius in Græciam ante quadriennium miserat, onustum multis bonis libris aliisque præclaris antiquitatis monumentis, quibus producendis sedulo se operam impendere velle affirmarat. Novi virum illum in Britannia omnium bonarum literarum egregie peritum, qui honestis conditionibus me tunc temporis comitem sibi adsciscere studebat. Marmora illa luculenta Londini edita te vidisse puto, quæ jam dudum præmiserat. De Libris quoque Mss. ab eodem ex Græcia missis scripsit pridem ad me Patricius Junius (2), regius bibliothecarius : ita nunc literarum honos ac pretium ad gentem *toto orbe divisam* (3) commigrat. Sed et illud te inaudivisse puto, oratorem Anglum CPnum, ope Cyrilli (4) Patriarchæ, detulisse secum ex

(1) *Anglum illum*. Seldenus et Prideauxius præf. ad Marni. Oxon. p. 103, 316, edit. Maith., eum vocant Gulielmum *Pettaum*. G. J. Vossio Epist. p. 145, 1. *Pitteus*, Larchero ad Herod. t. I, p. 237. *Pettee* dicitur. « *J'ai appris* (Colomesius ait, *Recueil de Particul.*, p. 328), « *que Pettæus, chapelain du comte d'Arundel, ayant fait plusieurs voyages en Grèce et en Italie, pour en apporter à son mattre quantité de raretés, il en fut si mal récompensé, qu'il mourut de déplaisir.* »

(2) *Patric. Junius*. Codices mei *Patricius Jungius*, quod fuit omnino mutandum. De Patricio Junio supra p. 8. Ex hoc loco omnino firmatur quam proposui p. 29, n. 3, emendatio nominis *Jungius*, male scripti pro *Junius*. — Cæterum Junii epistolæ fragmentum infra vide ad calcem Epist. XXII.

(3) *toto orbe divisam*. Virgilius Ecl. 1. 67 :

Et penitus toto divisos orbe Britannos.

(4) *Cyrilli* : cf. p. 115.

Græciæ monasteriis aliquot centurias selectissimorum librorum veterum; tum etiam Britannum librarium Venetiis sibi comparasse totam bibliothecam Baroccianam (1) MB aureis. Vale, illustris domine, et literarum prolixitatem excusa. Romæ 1629, 25 februar. Ill. dn. v. addictissimûs servus LUCAS HOLSTENIUS.

De Platoniciis quæso iterum sedulo allabores, ut et de Patriis Codini, si quid amplius præter Meursianas (2) *εκλογæ* continent; iis enim ad geographicum *σύγγραμμα* perficiendum ego. Quod de profectioe in patriam scripsi nequaquam moretur diligentiam et studium tuum in comparandis mihi philosophicis Græcis; nam ut res Romanæ tardo molimine procedunt, nihil adhuc de tempore certi constitutum est; tum re intra unum atque alterum mensem confecta, volente Deo, ad urbem et studia hæc revertar.

INDEX (3)

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM GRÆCORUM.

In folio.

1. Constitutiones Ecclesiasticæ variæ
2. Balsamon in Canones.
3. Balsamon in Nomocanonem Photii.
4. Procli *Στοιχείωσις Θεολογική*.

(1) *Baroccianam*: cf. p. 116.

(2) *Meursianas*: cf. p. 12.

(3) INDEX. Hunc indicem quem ad calcem codicum, alieno prorsus loco positum, inveni, huc retuli, ratus, nec falso, hanc esse quam dixit p. 126 *inclusam schedulam*.

- 5. Erennii in Metaphysica.
- 6. Heronis aliorumque Geometrica.
- 7. Nicephori Logica.
- (8.) Olympiodorus in Phædonem.
- (9.) Hermias in Phædrum.
- 10. Cassiani Γραμμικά.

Codex variorum medicorum antiquorum (1).

In 4°.

- (11.) Proclus in Parmenidem.
- 12. Excerpta ex Photio de poetica.
- 13. Michaelis Pselli Organum.
- 14. Theodori Prodromi Paraphrasis in poster. Analytica.
- (15.) Proclus in Cratylum.
- 16. Proclus in Alcibiadem.
- 17. Polyæni Strategemata.
- 18. Chalcondylæ historia.
- 19. Pollucis Historia physica.
- 20. Hermiæ philosophorum Irrisio, et Nazianzeni Carmina.
- (21.) Metochitæ Capita philosophica cxx. 2 vol.
- (22.) Damascius de primis Principiis.
- (23.) Georgii Codini Patria.
- Ælianus de Animalibus (2).

Ex hisce libris septem, videlicet 8^m, 9^m, 11^m, 15^m,

(1) *codex—antiquorum.* Hic titulus abest a codice uno.

(2) *Ælianus.* Abest et hic titulus ab uno codice.

21^m, 22^m et 23^m, quos gemina linea subduxi (1), quovis modo mihi comparari velim, usque ad decem scutorum pretium, si necesse sit, pro singulis voluminibus, excepto postremo, quem uno aut altero redemptum cuperem.

Cæteros quatuor, videlicet 4^m, 5^m, 6^m, 16^m, duobus vel tribus scutatis singulos comparari velim, et si Polyænum ac Pollucem addere velint, poterit perill. dominatio vestra usque ad summam centum scutorum procedere. Rogo autem obnixè ut totum negotium ita ut proprium agat; nam interdum scripti illi libri satis moderato pretio veneunt. Tum etiam librorum qualitas consideranda an probæ notæ. Primos tamen illos septem, utcumque scriptos aut compactos, mihi præstinari cupio; de posterioribus non adeo sollicitus, præsertim de postremis duobus, editis (2) jam pridem doctorum hominum opera, quamvis multum emendari ex bonis libris possent. Pretium, vel in antecessum, hic apud mercatores bonæ fidei Dno. *Aubry*, vel cuicumque placuerit, assignabo. Vale et * meæ voluntati morem gere.

(1) *gemina linea subduxi*. Uncinulis includere malui; nam gemina hæc linea typographo poterat negotium exhibere.

(2) *postremis duobus, editis*. Hinc patet Æliani libros de Animalibus recte fuisse ultimo loco e codicum altero restitutos. Nam Codinus et Ælianus jam pridem tunc temporis typis vulgati ferebantur; Damascius latebat latetque adhuc in bibliothecarum forulis.

XX.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

ILLUSTRIS DOMINE,

De Cl. Hieronymi Aleandri morte (1) puto jam aliorum literis ad te nuntiatum fuisse, cujus interitu Italia magno lumine, et universa res literaria insigni ornamento orbata est; et licet non dubitem quin gravis ea jactura multis acciderit, mihi tamen puto omnium gravissimam esse, qui non solum amico, sed unico rerum mearum præsidio, luctuoso hoc casu privatum me sentio. Nemo enim rectius te novit quanto cum affectu me ac studia mea prosecutus fuerit, cum tuo instinctu atque hortatu primum illustrissimo cardinali me sedulo commendaverit, neque destiterit unquam, pro sua auctoritate apud eundem, urgere et pertere, donec ab illustrissimo et optimo studiorum patrono in Urbem evocarer: quod cum impetrasset, mirum quanta cum benevolentia adversus æmulos me fovendum tuendumque suscepit, quam prompto et lubenti animo res meas, et illustrissimo nostro hero, et, ipsius jussu, exteris principibus commendavit; ut profiteri vere possim, quid-

(1) *Aleandri morte*. De anno quo Aleander mortuus est dissentiant biographi. Bandinius, Comm. de V. Donii p. IX, post Bailletum, t. IV, p. 208, et alios, annum esse voluit 1631; Crescimbenius autem, apud Monetam ad Bailletum, annum 1629, d. 11 martii, quod tempus mire stabilitur hæc Nostri epistola.

quid mihi hactenus boni in hac aula obtigit vel obtinget postmodum, id totum Aleandri benevolentiae et prolixo erga me affectui accepto referendum esse. Sed eo minus mihi de factorum iniquitate conqueri licet, quod, annūm integrum cum dimidio, ejus amore et fidissimo consilio uti me siverint, donec, exacto invidentissimæ aulæ tirocinio, res meas utcumque stabilire cœperim, ut minus invidiæ tela in posterum mihi metuenda sint. Accedit nunc, quod animi dolorem fidissimi amici mortē contractum non parum auget, *Aubry* nostri discessus; ita ut vitam ipsam et Urbis aulæque delicias graves mihi futuras credam, in tanta amicorum orbitate. Cæteros enim omnes, uno Donio (1) excepto, sublestos et malignos expertus sum. Sed interim amicorum jactura utcumque ferenda est, atque eo magis excitandus animus, ut quod in amicorum candore et fide prius habebat, id in se ipso præsidium et adminiculum quærat. Quocirca majorem in modum te rogo ut tua benevolentia et commendatione id apud illustrissimum cardinalem nostrum efficias, ne amicorum subsidio et favore me destitutum sentiam; cum nemo sit hoc tempore, qui plus auctoritate sua apud ipsum valeat efficere quam tu, cujus voluntatem egregiam erga literas earumque cultores perspectissimam habet. — Nunc binis tuis mihi respondendum erit, quas hac septimana excepi, quarum alteræ kal. novembris superioris anni, alteræ postridie kal. martias

(1) *Donio*, Corpore inscriptionum nunc præcipue noto: cf. Sax. Onom. t. IV, p. 310. Cardinali Fr. Barberino fuit ab epistolis Latinis, quo in munere Aleandro successit. Vulgare nomen erat *Dani*, non *Donio*, quod legitur in Requierii Vita Peiresc. p. 221.

abſ te datæ fuere. Videbis enim literas noſtras eamdem utrinque fortunam experiri. Priores illæ nunc demum de Dormalii ad vos adventu nuntiant, quem ſelvum et incolumen ad ſuos jampridem perveniſſe ex ipſius literis cognovi, quibus frequenter prolixam tuam humanitatem de- prædicat, qua exceptum ſe dimiſſumque apud te ſignificat; qua in re quamvis majorem a te rationem habitam ſcio- virtutis atque eruditionis ejus, quam commendationis meæ; cum tamen ipſe totum conciliationi meæ et tuo erga me affectui id tribuat, libens id admitterem, ſi vel meritorum meorum conſcius mihi eſſem, vel gratias a me referri poſſe ſperarem tantæ humanitati ac benevolentię tuæ; quocirca profuſo tuo amori totum hoc tribuo, cui injuriam a me fieri exiſtimarem ſi verbis gratias debitamque animi obligationem exſolvere conarer. Historicorum quos illuſtriſſimo cardinali deſcripſit indicem accuratum mit- tam, quam primum ad Quirinalem (1) redierimus, ubi principis noſtri bibliotheca ſervatur, et conferam ſedulo cum iis eclogis quas ſuperiori anno ad me miſiſti. Mar- mora Arundelliana (2) plena ſunt optimæ frugis, ut vix quidquam integro ſæculo ſimile aut ſecundum prodiſſe in lucem exiſtimem; ſed hiſce elogiis ſitim et videndi deſiderium fruſtra tibi augeo, cuperemque exemplar ad te potius transmittere, ſi aliud ſuppeteret, præter unicum illud quod magno ſumtu ex Britannia adferri curavi. Spero, rebus inter Chriſtianiſſimum Regem et Britannos jam com- poſitis, literarum commercium iterum apertum iri, ut bre-

(1) *Quirinalem* : cf. p. 39.

(2) *Marm. Arund.* Cf. p. 96.

viori via inde Lutetiam perferantur, cum non desint in Anglia quorum opera usui ea in re esse possit. De Purchassio (1) gratias tibi ago; religio enim mihi esset tanto thesauro te privare, cum alterius exemplaris recuperandi spes nulla sit hoc turbato rerum statu: quamvis illustrissimus cardinalis, Excellentissimus Princeps Cæsius (2), Dn. eques Puteanus, aliique polyhistores summo opere ejus copiam sibi fieri una mecum exoptent. Sed cum mihi spes exigua supersit absolvendi operis geographici in hisce terrarum oris, ubi nulli antiquitatis parti minus pretium est quam geographiæ, differam editionis consilium, donec in patria aliquando illud ad finem perducere liceat, ubi facili negotio ex Anglia exemplar petam. — In postremis tuis multa me delectarunt, tum quæ de nummis antiquis nuper apud vos repertis nuntias, quorum inscriptiones libenter vidi, quod insigniter eæ rem geographicam adjuvent. De ΒΗΤΑΡΡΑΤΩΝ (3) nummo non dubito quin verum dixeris, cum Stephanus noster ΒΑΙΤΑΡΡΑΝ commemorat, quam Bliteram, Bilteram, et Boetiras vel Beternas alii vocant, quam recte nunc non disputo. Sane Stephani locus non solum eo nummo illustratur, sed et emendatur: nam gentile a Βαίταρρα non Βαιταρράτης, ut vulgo editur, sed Βαιταρράτης, vel, ut nummus habet, Βηταρράτης legendum puto, quemadmodum in eadem Narbonensi Gallia a Tolosa Tolosates. Tum vero et illud inde apparet, ubi apud Plinium lib. XIV, c. 6, Beterrarum vina commen-

(1) *Purchassio*: cf. p. 101.

(2) *Cæsius*: vulgo *Federico Cesi*, Lynceorum Academiæ conditor, egregiusque scientiarum naturalium hac ætate promotor.

(3) ΒΗΤΑΡΡΑΤΩΝ: cf. Holstenius not. ad Stephan. Byz. p. 62.

dantur, non opus esse Ortelii reformatione in Bliterarum; neque obest quod idem Plinius Bliteras alio loco vocat eam civitatem; cum Plinium promiscue ex diversis auctoribus suum illum Naturæ Thesaurum concinnasse constet. Quid si Plinium ipsum ex ΒΑΙΤΕΡΑΙ fecisse dicam ΒΑΙΤΕΡΑΙ, qualis error sexcenties apud Stephanum et Scylacem commissus fuit, quamvis apud Strabonem quoque Βλῆτερæ in manuscriptis pro Βλῆτερæ legatur? Quinam illi Δογγουσα-λῆται sint, respondere non possum; neque de ΟΡΚΑ quid statuam satis liquet, loci, an numinis, hominisve nomen sit. Nam ita sentio, in universa geographia vix quidquam incertius vel obscurius esse Provinciæ vestræ nominibus, cum veteres Celtæ propria et vernacula sua habuerint; Græci deinde Asiatici alia invexerint, quibus Romani sua tandem admiscuere: qua in re exemplo esse potest ultima pars Περιηγῆσις sive Oræ Maritimæ Festi Avieni, quæ omnibus hactenus geographis crucem fixit et equuleum quo ingenium torquerent; cum sequioris ævi scriptor ex Hecataeo, Hellanico, Pythea Massiliense, aliisque antiquissimis geographis et historicis ea locorum nomina colligerit, quæ ipsi Augustæi sæculi scriptores jam ignorabant, sive ut (1) nominum novitate inaudita ingenium ostentaret atque operam venditaret suam. Quis enim, inter Rhodani ostia et Massiliam, Nearchorum (2) gentem,

(1) *Sive ut.* Videtur aliquid deesse. Legendum forte: ignorabant, sive negligebant, ut.

(2) *Nearchorum.* Avienus f. 690:

Gens, hinc Nearchi, Bergineque civitas.

In Wernsdorfiana, pro *Nearchi*, recepta est Vossii conjecturalis emendatio, *Veragri*.

Berginen oppidum, et Ramas, et Trabalæ (1) paludes, et Cecylistrum (2), unquam audivit? Hariolis et aruspicibus hic opus est. Berginen tamen non dubito pronuntiare Urginum vel Ernaginum esse, vulgo *Orgon*. Ramas ad Trabalæ paludem, quamvis alius forte ex nominis similitudine conjiceret esse Miramas ad lacum Mastrameles, quem vos vocatis *Mer de Martigue*, ego tamen ineptum auctoris Græcæ linguæ semiperiti errorem esse puto, qui, lecto apud veterem aliquem Mastramelæ nomine, nec satis intellecto, ex parte vocis præcedentis et dicto lacus nomine, *Ramas trabalæ*, nomina monstrosa, barbara, et ipso pene tremenda sono, confinxit: id facile tibi viginti exemplis ex versione Dionysii Afri probarem, ubi sua somnia pro Græci poetæ sensu nobis obtrudit. — Tres illi nummi *Τημεσο-
δουρίων* insignes sunt, et studium geographicum juvant; cum *Τημεσίρου Θούρας* Lydiæ oppidum ab uno Pausania (3) commemoretur. — *ΑΥΚΙΑΝΩΝ* (4) nummus, cum Brutiorum persimilis sit, videndum, numquid forte *ΑΕΥΚΑΝΩΝ* fuerit, cum non raro etiam in cuspis numismatis literarum

- (1) *Ramas et Trabalæ*. Avien. f. 691 :

*Oppidum priscum Ramas,
Trabalæ paludes.*

Sic veteres editiones. Wernsdorfius edidit ex emendatione Vossii :

*Oppidum Mastramelæ
Priscum paludis.*

- (2) *Cecylistrum*. Avieni priscæ editiones f. 693 :

Quod incœntes Cecylistrum vocant.

Nunc *Citharistium* legitur ex correctione Vossiana.

- (3) *Pausania* : Attic. c. 35, §. 6.

- (4) *ΑΥΚ*. Cf. pag. 142.

orthographia laboret : mihi Goltzii Thesaurus Antiquarius vel Magna Græcia nunc ad manum non est. In Creta autem hoc nomine gentem nullam hactenus legi, nisi forte ΑΡΚΤΙΟΥΣ innuere volueris; videbo num certius quid respondere possim, postquam cum Menestriero (1) hac de re egero. Sed ut pro horum numismatum indicio gratias referam, ecce tibi literas a Dormalio nostro, quibus in Belgio similes thesauros repertos nunciat. Ubi intellexero quid hac in re fieri tuo nomine velis, agam sedulo, ut voti compos evadas, neque ipse labori aut operæ suæ parcat. Interim pergo tibi aurem vellere de manuscriptis Platoniciis Græcis (2) mihi comparandis, si fieri ullo modo queat, quorum pretium libenter in antecessum exponam. Non dubito quin satis superque pro tua prudentia perspicias quanto usui et mihi et publico esse possint, qui nostrorum studiorum rationem modumque accurate ex Dormalio cognovisti; cum vitam omnem istius modi thesauris evulgandis impendere statuerim : puto etiam ipsum Aleandrum postremis suis literis id meo nomine abs te petiisse, qui me semper cohortari solebat, ut in eo studiorum genere pergerem, quod, licet sublime et divinum, pauci hactenus attingere ausi faere. Sollicite responsum expecto, et efflictim libros ipsos desidero. Quæso non committas præstantissimos auctores in carcerem aliquem detrudi, aut in sepulchrum recondi, quibus omnes publicæ bibliothecæ Galliæ et Italiæ scatent; nihil enim in iis observavi quod

(1) *Menestriero* : cf. p. 96. — Donio profuit in colligendis inscriptionibus : cf. Donii Inscr. p. 564, iv, v.

(2) *Platon. Græcis* : cf. p. 123, *qq.

non bis terve in Vaticano et in Regia habeatur (1). — De Aleandri libris haud dubie scire cupies quid futurum sit, ideo de his quoque nuntiandum censui. Editos omnes comparavit sibi illustrissimus cardinalis Antonius Barberinus, nostri cardinalis frater, suasu cujusdam Mediolanensis, amicissimi Aleandro dum viveret, qui eo consilio id effecit, ne selectissima bibliotheca dissiparetur. Manuscripta opuscula tria reliquit : unum Observationum Miscellanearum, quarum specimen in Gallias secum detulerat; alterum Explicationum Veteris Kalendarii, de quibus sæpe inter vos sermo et literæ (2) intercesserunt; tertium Epistolarum est, quas amicis scripsit stylo, ut non ignoras, politissimo. Omnia hæc illustrissimus noster patronus in suam bibliothecam transtulit, eo puto animi consilio, ut in lucem aliquando proferantur. In Observationibus ipse Aleander multa adhuc desiderabat. Observationes ad Vetus Kalendarium in schedis dispersæ latent, ita tamen ut non magno negotio ab homine perito antiquitatis in ordinem redigi possint. Mihi non semel eas apud auctorem videre et perlustrare licuit, quem quotidie ad editionem maturandam cohortabar; nunc Suaresius (3) eas sub manibus habet premitque : is vero quantum in eo studiorum genere valeat, et quam amans sit nominis ac famæ clarissimi Aleandri, vel ex eo tibi conjiciendum relinquo, quod

(1) *habeatur*. Sententia vel librarii, vel Holstenii culpa, videtur laborare.

(2) *literæ*. « Dans la correspondance d'Aleander et de Peirese. » [vide supra p. 30], il est fort question d'un ancien calendrier, « dont il est ici parlé. » FAURIS.

(3) *Suaresius* : cf. p. 126.

toto biennio, quo Romæ vixit, vix bis aut ter ad Aleandrum visit; in morbo autem semel tantum, idque amicorum convicio et exprobrationibus, ad visitandum eum pertractus fuit. Quapropter cum non minima ejus Kalendarii pars ad te pertineat, id, quæso, diligenter ab illustrissimo cardinale contende, ut quidquid schedarum relictum fuit, id optimo et eruditissimo Donio concinnandum atque expoliendum committatur; quo nemo rectius Romanas istas antiquitates intelligit, aut propius ad politissimum Aleandri ingenium accedit: tum vero præcipua quadam veneratione tanti amici nomen memoriamque prosequitur. Id tibi affirmo, nisi ipso obstetricante foetus ille posthumus in lucem proferatur, infelici abortu peribit, et eodem fato cum suo auctore extinguetur. Vale, perillustis domine, et studia nostra tua benevolentia fove. Romæ
 CIOIÖCXXIX. a. d. XXIII martii. Ill. d. v. addictissimus servus
 LUCAS HOLSTENIUS.

XXI.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Cum amicus meus Henricus Felix (1), juvenis elegans et perhumanus, ad vos rediret; committendum non putavi, ut sine meis literis proficisceretur, qui et literis et libris onustus ad me venerat; nec puto opus esse ut ejus

(1) *H. Felix*: cf. p. 95.

indolem ac virtutes tibi commendem, quas cum ipse perspectas optime haberes, mihi etiam commendatissimas esse voluisti. Et doleo sane quod toto hoc tempore, quo apud nos vixit, nullum ex officiis meis fructum percipere potuerit; cum tamen in ipsius rebus promovendis nihil minus mihi quam studium et animi promptitudo defuerit. Nec opus est rerum temporumque περιστάσις, quæ voluntatem et consilia plerumque impediunt, prolixius a me exponi; satis enim disertus orator est ut coram rectius de omnibus apud te agat ipse Felix, cui forte felicior accessus ad hanc aulam fuisset, nisi aliorum æmulatio sibi decedere existimasset quidquid ipsi accedere poterat. Sed absens forte rectius negotium geret, præsertim si, oblata occasione, tua aliorumque amicorum intercessio accedat apud illustrissim. cardinalem, cujus ut mira erga omnes humanitas et benevolentia est, ita virtutis et modestiæ ejus rationem semper habiturum existimo, ubi favore et patrocínio opus fuerit. Hesternæ die accepi ἑκτὸν numismatum ab Aubrio (1) quæ summa cum voluptate inspexi. De iis quid sentiam nuper (2) scripsi. Nunc illud addo, pro illo ΔΥΚΙΑΝΩΝ videri legendum ΔΥΚΤΑΝΩΝ, cum margo satis detritus sit, et I illud brevius reliquis literis: nam licet Stephanus meus ex Λύκτος formet Ἰθὺς Λύκτιος, attamen Λυκτανὸς quoque formatum fuisse observavi apud Proclum (3) in Dissertationibus in Polit. Platon. pag. 418, ubi Λυκτανὸν Respublica commemoratur vitiose pro Λυ-

(1) *Aubrio*: cf. p. 47.

(2) *nuper*: cf. p. 136, sqq.

(3) *Proclum*: vide Holstenium ad Stephan. Byz. p. 195.

πανῶν. Sed nummum cusum fuisse in Creta, Jovis caput et aquila *αηπτουχος* facile probant. Plura adderem nisi Dn. Felix abitum urgeret, et Poeta mihi in aurem diceret,

Χρὴ (1) ξεῖνον παριόντα φιλεῖν, ἰθὺλοντα δὲ πέμπειν.

Romæ, 1629. a. d. 21 aprilis. Hl. d. v. addictissimus servus
LUCAS HOLSTENIUS.

XXII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

AMPLISSIME DOMINE,

Literas tuas xxvii aprilis datas aliquot diebus tardius accepi, quod in Albanum prius delatæ essent, ubi Summus Pontifex cum illustrissimo cardinale cæteraque familia rusticabatur: absque hoc fuisset, jam ante octiduum rescripsissem, ut mea erga te observantia et officii ratio postulabat. Ego vero mirificum affectum, quo me et studia mea prosequeris, exosculari et mirari satis nequeo: ita me humanitate et benevolentia tua non cumulas tantum, sed plane obruis; cum nullam amoris testificandi occasionem prætermittas. Ne quid enim de cæteris nunc dicam, quot ejus argumenta postremis hisce ad amicos literis expressisti! Tum non satis habes quod tui me favoris patrocinio

(1) χρὴ. Hom. Od. O. 74.

fovendum susceperis, nisi quotidianis etiam commendationibus aliorum animos magis magisque mihi conciliares. Atque utinam mihi ullo officiorum genere benevolentiae tuae respondere liceret, et tam honorifico de me iudicio atque expectationi satisfacere! Nam quod in cl. Aleandri locum me subrogare conaris, id profecto tenuitatis meae conscientia deterritus admittere non ausim, nisi fidem et existimationem omnem apud te decoquere velim. Nam ut affectu et observantia tui nemini concesserim, qua fronte admittam, ut cum tantae eruditionis viro quisquam me componat, vel in literario officio succidaneum me substituat homini tam magnae et reconditae eruditionis, tam iudicii summi et exquisiti? Sed cum ita velis, dabo operam, pro parte mea, ut sicut tuam erga me benevolentiam augescere in dies sentio, ita studium quoque meum jacturam quam amicissimi viri obitu fecisti, crebrioribus officiis utcumque soletur, quod et Donium nostrum una mecum facturum existimo, et quidem eo magis, quantum politioris doctrinae elegantia et antiquitatis cognitione praestat. Poterit etiam Suaresius abunde voluntati tuae respondere, qui solus quidquid hic literarii thesauri est, sub manibus habet, et pro libitu tractat; unde nos profani homunciones excludimur, quibus hic in tanta eruditionis copia nihil praeter Tantaleam sitim suppetit, qua torqueamur. Nam ut studiorum nostrorum rationem intelligas, ita nunc nobiscum agitur (de me et Donio loquor), ut illustrissimi cardinalis bibliothecam non nisi solemnii supplicatione praemissa ingredi liceat; ingressis ad inspectoris et προέστου arbitrium singulis momentis interrompenda

lectio vel scriptio. Si commentatio interrupta hæreat, nec vulgarissimum quidem aliquem libellum, licet quatuor aut quinque isthic fuerint exemplaria, domum asportare vel ad horam unam licet, ut isthic per otium lucubrando aliquid mediteris; si manuscripti alicujus Græci vel Latini inspiciendi lubido vel curiositas animum incedat, religio est, non dicam legere vel enotare quidquam, sed manu attingere aut furtivo et fugiente oculo lustrare: adeo quidem ut nisi, genium defraudando, et detrahendo ac comparcendo de dimenso quotidiano, unum et alterum librum maxime necessarium subinde quis comparet, non minus hic doctrinæ adminiculis destituatur, quam iu ultima Σκυθῶν ἐρημίᾳ; nisi quis ad monachorum bibliothecas publicas aut librariorum officinas confugere quotidie velit, atque isthic forulos excutere et pulverem detergere potius amet, ut loca aliquot necessaria pro libitu excerpt, quibus deinde domi per otium utatur. Hæc causa est cur studia nostra tam lento molimine et βοίᾳ ποδὶ procedant, quod ingenium nunquam ad præclaram aliquam meditationem afferre liceat, nisi id prius alieno supercilio ἀνελκυθίρας submiseris. Quod quam aliis tolerabile sit ego haud facile affirmaverim; mihi sane adeo grave accidit, ut nihil supra: tam enim difficulter ingenii dominum admitto, quam ipse nunquam in cujusquam ingenium tyrannidem affectavi, sed hujusmodι μέλαν καὶ ὕπουλον ἔδος semper ex animo detestatus sum. Sed nolo aures tuas hujusmodi querelis verberare, ne μεμψίμοιρος videar: hoc tantum rogo, ut quæ sæpius absque ullo librorum subsidio scribere cogimur, eo benignius excusare velis, si minus voluntati tuæ satisfaciant; tum etiam minus mirabere, quod ea quæ in geo-

graphicis aliisque antiquis auctoribus jam dudum meditari cœperam, parum feliciter succedant, cum non solum otio ad perficiendum hujusmodi cœpta opus sit, sed et magna librorum copia in tam diffuso eruditionis genere sit pervolvenda. Hæc autem museum et secessum tranquillum requirunt, non desultorias bibliothecarum pererrationes. Sed interim, *ὡς δυνάμειδα*, donec propitium numen, et illustrissimi patroni benignus favor locum aliquem portumque securum Musis nostris prospiciat. In patriam tamen vix me reversurum puto, antequam ingens hic belli Saxonici æstus resederit; et licet de Præposituræ Hamburgensis (1) titulo Summi Pontificis collatio et Cæsaris consensus securum me fecerint, nescio tamen an possessionem ejus adire unquam possim, nisi res Cæsari plane ex voto successerint adversus Daniæ regem, ut, victo et subacto juratissimo catholici nominis hoste, facilius deinde cum nostratibus agatur, qui, Dani vicinia et potentia freti, proterve Pontificis auctoritatem et Cæsaris jussa respuunt. Sed hæc longa historia. Interim vehementer te rogo et obtestor ut emptionem Platoniorum (2) tibi cordi habeas, ne tam commoda et insperata occasio effugiat, vel ab alio aliquo intervertatur; dispicies pro prudentia tua *τὴν ἀκμὴν τοῦ καιροῦ*, quam omnium rerum primam (3) esse non ignoras.

(1) *Præpos. Hamburg.* Cf. p. 122.

(2) *Platoniorum* : cf. p. 123 sqq.

(3) *omnium rerum primam.* Forte adludit ad Pindari verba P. IX, 136 :

Ὅ δὲ καιρὸς ὁμοίως
Παντὸς ἔχει κορυφαίον.

Proinde ut caute cavendum est, ne emendi cupiditate temere prolabamur, ita puto negotium conficiendum esse, dum vendendi voluntas adest et pecuniæ egestas, ne postea animum obfirmet, aut conditiones mutet, ubi aliunde pecuniam paraverit (1). Si me amas, et studia mea, quæ publicæ utilitati devovi, transige quam primum fieri possit, ut res illa nobis in salvo sit. Liberabis meum animum magna sollicitudine, qua nunc suspensus torquetur; imo beabis me multo magis, quam si Croesi thesaurum aut Cyri regnum offerres: nam studia illa vitæ et animæ loco mihi sunt et unicum solatium. Centum scutatos libenter in omnes impendam: atque utinam mihi pecuniam tibi præsentem præsentem in manus dare liceret, ne quid moræ hinc optatissimo negotio objiceretur! Scribet eadem hac occasione Dn. *Bonaire* (2), cui pecuniam istam libenter in antecessum apud mercatorem assignassem, nisi ipse suam fidem interponere apud te maluisset, donec de mercatu confecto constet. Ignosces cupiditati honestæ, si importunius hoc abs te contendam: nam quod Socrates in Phædro (3) de se testatur, et Julianus Cæsar (4) in quadam epistola (nisi me animus fallit), nulla esca est qua ita capior atque libro bono; hujus spe non solum per Urbem me aliquis ductitaverit, sed vel in Græciam et ultimam Asiam; præ hoc studio, equos, canes, ludos, convivia,

(1) *paraverit*. Excidit. vendentis nomen.

(2) *Bonaire*, vel *de Bonnaire*, Gassendio Vit. Peiresc. p. 95. Debonærus vocatus. Barclaii uxoris germanus erat.

(3) in *Phædro*: §. 10, p. 200, edit. Heind.

(4) *Julianus Cæsar*. Respicit forte Orationem III, p. 124 A.

et quidquid vulgo in delitiis est, facile contemno. Quotopere me *amabilis* hæc *insania* (1) teneat, Dormalius testari apud te potuit, cui et cubiculum et mensam apud me communem esse volui, ut unicum Olympiodori librum mihi describeret. Deinde Græcum monachum octodecim et amplius scutatis alui, ut Proclum in Alcibiadem lacerum et mutilum mihi describeret. Ab eo tempore, annum ferme integrum, juvenem Germanum domi alo, qui geographos omnes Græce et Latine mihi descripsit, tum philosophica pauca, nunc quædam SS. Patrum præ manibus habet. Vix dicere ausim quantum me uno anno impendisse hanc in rem sentiam. Et nuper adeo episcopi Græci *μιξοβαρβάρου* operam redemi xv scutatis, ut pauculas homilias ex Vaticano transcriberet. Quæ propterea commemoro ut *ἰφθαλμοφανῶς* perspicias, me cccc scutatos ferme impendisse in scriptores Græcos, neque tamen vel quartam partem mihi parasse, imo ne sextam quidem eorum, quæ isthic centum scutatis comparare licet, periti hominis manu scripta. Multos enim illius Andreæ Epidaurii (2) codices tractavi,

(1) *amabilis hæc insania*. Horat. III od., 4, 5:

An me ludit amabilis

Insania?

(2) *Andreæ Epidaurii*. Hinc patet hos codices fuisse ab Andrea Darmario Epidaurio descriptos, cujus frequens in historia literaria mentio: cf. Fabric. Bibl. Gr., t. VIII, p. 191, not. p; t. XII, p. 88, §. 3; Sax. Onom. t. II, p. 536; Hardt. præf. ad Pollucem; etc. Et infra non semel ejus nomen ab Holstenio adferetur. In præfatione ad Marinum codicem e Regia Taurinensi indicavi, qui fuerit olim *Andreæ Darmarii*, ubi opinionem viri eruditissimi memoravi qui sibi *Andreæ Darbarii* legendum videri per literas

nec puto ullum ταχύγραφον post natas literas tam multa transcripsisse, ut hominem plane χαλκύτερον καὶ χαλκίχειρα fuisse necessum sit. Quocirca iterum atque iterum rogo, ut libros illos quam primum impetres: erit hoc sane immortale tuum erga me beneficium, quod ego publice in scriptis meis passim prædicabo, ut quidquid unquam boni inde ad publicum pervenerit, id tibi acceptum referatur.

mihi significaverat: equidem tunc illis iudicium hac de re permiseram qui codicem ipsum poterant inspicere. Accepi ab illustriss. viro Vernazza di Frenay epistolam qua hanc legendi rationem impugnat: *Non posso consentire nè col sig. H. al qual sembra doversi leggere Darbario, e non Darmario, nè con V. S. illustrissima, che, lasciando la cosa in dubbio, ne rimette ad altri il giudizio. Andrea Darmario, figliuol di Giorgio Darmario, è nome conosciutissimo dei letterati. Lo fu dal Casaubono; lo fu dal Lambecio. Egli ai 24 di ottobre 1560 era in Venezia; ai 21 di novembre 1567 era in Toledo; nel 1578 e nel 1579 era in Madrid; ai 3 di settembre 1584 era in Tubinga. Il Colville mostrò di aver poca buona opinione di Andrea Darmario. Di Giorgio ha fatta memoria il Bianconi in lettera di 8 novembre 1762 al Marchese Hercolani: opere sue vol. II, p. 41. Accepi et a sene venerando, Jac. Morellio, literas de eodem argumento, quarum particulam hic describam: « At vero codicem Marini Tau-
« rinensem a Darbario exaratum, non ab Andrea Darmario Epi-
« daurio dum H. censuit, id eum perperam fecisse equidem puto:
« compertum namque est codices plures manu Darmarii ejusdem
« sec. XVI scriptos in bibliothecis variis exstare, ac præsertim in
« Parisiensi codice 2150, et alio olim Coisliniano, apud Montfau-
« conium p. 222, Monachiensi. (Hardt Catal. t. V, p. 416), Matri-
« tensi (Yriarte, p. 131), Norimbergensi (Murr. Bibl. Noremb.
« t. I, p. 53), Mediolanensi a Muratorio relato (Antiq. Ital. t. III;
« p. 927), ubi de librario eo disserit tanquam de homine scriptis
« consarcinandis codicibusque vendendis intento. »*

Id, quæso, vide, ne qua schedula inempta maneat; nam ubi semel dato pretio in potestatem nostram transierint, commodius omnia excutiemus. Et habebis tibi *προξεντικόν*, si velis, ea quæ de jure ecclesiastico tractant, tria prima volumina (1), et historica quædam, modo philosophica omnia mihi cedant. Si illos auctores impetrem, universam Academiam veterem, et ipsas Athenas Atticas ab inferis excitabo. Juva me, quæso, qui solus hac in re potes, et quamprimum me voti compotem effice. Sed vide quodnam ego consilium moliar: illustrissimus archiepiscopus Tholosanus Dn. *de Montchal* (2) compararat sibi hic in Urbe *σφαιρικῶν καὶ φαινομένων* auctores veteres ferme omnes, videlicet Euclidem, Aristarchum, Autolycum, Theodosium Tripolitam, Theonem, Pediasimum, Heronem, et alios, Græce et Latine eleganter et accurate *παραλλήλως* descriptos manu Josephi Auricæ (3), insignis mathematici Neapolitani qui magnam partem, ut nosti, Latine tantum, hic edidit. Eos auctores illustrissimus vir non usque adeo magni faciebat, quod mathematicis illis minime delectetur; ideoque cum ei ostendissem me animum non leviter appulisse ad eam curam, ut, post absolutos geographos, rerum cœlestium scriptores omnes junctim proferrem, cœpit ipse ultro mihi offerre dictos auctores, si quid forte ecclesiasticum vel theologicum hic in Italia mihi occurreret quod submitterem, et hoc *ἀνταλλάγματι* libenter sese copiam illorum mihi facturum promittebat; nec

(1) *tria prima vol.* Cf. catalogus supra p. 150.

(2) *Montchal*: cf. p. 77.

(3) *Auricæ*: cf. Sax. Onom. t. IV, p. 13.

dubito quin obtineri facile ab eo possint, si ex hisce libris tria aut quatuor volumina mihi minus necessaria ipsi offerrentur : ita una fidelia duos parietes dealbaremus, et antiquitatis studia egregie promoveremus. Duos autem potissimum auctores ab ipso adipisci cupio, Theonis (1) Introductionem in IV mathematicas scientias ad intelligendum Platōnis Timæum, qualem operam inter Latinos præstare conatus est Chalcidius Afer, quem ex duobus Mes., tum crebra lectione, et collatione cum Proclo aliisque Græcis, infinitis in locis meliorem feci (2). Alter vero, quem cupio, est Pediasimi (3) Commentarius, in Cleomedem, eruditissimum illum Stoicum. Scripsi illi nuperrime, et obtuli quatuor libros Cyrilli (4) in S. Joannem hactenus desideratos, V^m, VI^m, VII^m, VIII^m, quorum mihi spes alicunde facta est, eaque non dubia aut obscura. Verum hæc arcana nulli mortalium indicanda, donec divinum opus certum jam inter manus habeam. Sed de his commodius agemus, ubi libros a te coemptos cognovero, quod ego efflictim et perditè desidero. Nunc te rogo, si Gemini antiqui Græci scriptoris Εἰσαγωγή εἰς τὰ φαινόμενα apud vos extet, ut prece vel pretio mihi alicunde pares. Nullum hic in Urbe extat exemplar, cum tamen vehemen-

(4) *Theonis* : cf. p. 20.

(2) *meliorem feci* : cf. p. 21.

(3) *Pediasimi*, nondum editi : cf. Fabric. Bibl. Gr., t. IV, p. 40.

(4) *Cyrilli*. Oudinus apud Michaltium, *Mél.*, t. II, p. 39, ait Holstenium habuisse a Jesuita Giattinio Cyrilli libros III, IV et V, in Apocalypsim commodatos, et cum transcribi sibi curavisset, episcopo cuidam docto misisse, a quo Aubertus Cyrilli editor habuerit.

ter illo indigeam ad primam *συντάγματος* geographici partem ex veterum mente recte constituendam, cum non astronomiæ tantum, sed et geographiæ fundamenta tradat. Non opus est ut Luletix vel Lugduni de eo inquiras, si apud vos forte non extet; nullus enim isthic bibliopola est, apud quem non sæpius perquisiverim. Editus fuit Gr. Lat. 8°. Altorfii (1). Redimam quovis pretio, vel alium librum cubitalem contra mittam, si haberi aliter nequeat. — Nuper fausto omine mihi amicitia contracta fuit per literas cum tribus Neapolitanis, primoribus eruditorum ejus regni, et forte solis, Fabio Columna (2), Bartholomæo Carracciolo (3), et Petro *La Seine* (4); et nunc frequens mihi isthuc literarum commercium est, nec erit sine aliquo meorum studiorum fructu: nam Petrus *La Seine* indicium mihi fecit bibliothecæ cujusdam Græcæ, quam monachi Augustiniani draconum instar occupant: ea Jani Parrhasii fuit, qui summo studio præstantissima antiquitatis monumenta per omnem Italiam conquisivit, inde cardinalem Seripandum possessorem habuit, qui moriens monachis eam legavit. In ea Stephanus de Urbibus manuscriptus

(1) *Altorfii*, an. 1590, cura Hilderici: cf. Fabric. Bibl. Gr., t. IV, p. 32.

(2) *Fabio Columna*, Hieronymi illius qui Ennium edidit filio, et botanices studiis notissimo: cf. Sax. Onom. t. IV, p. 52; Thuanus, Hist. l. LXXXIV, an. 1586; Naudæana p. 59, 185; et Additiones ad Bibliothecam Toppianam.

(3) *Barth. Carracciolo*. Vide Toppii Biblioth. Neapolitanam.

(4) *P. La Seine*, latine, *Lasena*. De eo cf. Sax. l. c. p. 310, Erythræi Pinacothecam, et Toppii Bibliothecam cum Additionibus. Hujus mortem narrat Noster infra Epist. data d. 6 sept. 1636.

extat, tum Iamblichi et Porphyrii (1) multa, ut scribunt : uno verbo intactos Arabum thesauros nuntiant ; et jam certo constitui eo excurrere, ubi per æris temperiem licebit ; neque enim Parthenopem tuto quovis anni tempore adire licet.

Dormalii χρυσοποιικὰ (2) tui palati cibum non esse facile conjectaham ; et mihi quoque tam plumbeum cor est, ut quidquid id aureæ artis scriptorum extat, vix uno æreo obolo redemptum cupiam. De Susianis numismatis (3), libris, schedisque diligenter monui, et operam suam offert, in perquirendis et excutiendis omnibus. Nunc isthic quoque turbatur, et omnia milite Cæsareano oppleta sunt, ut Musis, præsentē Marte, copias suas explicare non liceat.

De Angli (4) illius thesauris, vel potius *spoliis Orientis* (5), nihil nuntiare possum præter ea quæ Paganinus Gaudentius (6), professor Pisanus, cætera parum curiosus hujusmodi *πυμνηλίων* pervestigator, ad me scripsit ; cujus epistolæ partem mitto, ut et Junii illam quam postremam

(1) *Porphyrii*. Hujus bibliothecæ catalogus insertus est Biblioth. Gr. Fabric. t. V, p. 796. Et quidem inter codices Græcos, n°. 13. Stephanus est Byzantinus ; sed Iamblichum et Porphyrium adesse non notatur.

(2) *Dorm. χρυσοπ.* Cf. p. 122.

(3) *De Susianis numismatis*. Agitur, ni fallor, de literaria supellectile Nicol. Susii, vulgo *Suys*, jesuita Belga, de quo cf. *Sax. Onom.* t. IV, p. 205.

(4) *Angli* : cf. p. 129.

(5) *spoliis Orientis* : cf. p. 86.

(6) *Pag. Gaudentius* : de quo cf. *Sax. Onom.* t. IV, p. 379 ; *Niceron.* t. XXXI ; *Burman. Syllog.* t. III, p. 581. Vide et *Nostrum Epist. XXIII*, p. 164.

ad me in Galliam vestram ex Britannia dedit. Rogavi Paganinum ut fusius referat, quid viderit, quid inaudierit. Tum etiam Dn. eques Puteanus negotium dedit Colvillo, ut is ex Anglia indicem per Boswellum amicum suum mitti huc curet rerum præcipuarum omnium, quas eo detulit. Quidquid resciero, faciam ut æque mecum scias.

Antiquas inscriptiones, quarum meministi in postremis tuis, jam pridem vidi; alteram quidem de Borysthene equo Hadriani apud Casaubonum et Salmasium (1) in Commentariis ad Spartianum, ubi integrum illud epitaphium elegantissimum nescio unde profertur; alteram vero ipse sedulo meis hisce oculis lustravi, cum Segusium transirem in illustrissimi cardinalis Spadæ comitatu. Arcus (2) extra oppidum in horto senticeto et ruderibus impeditissimo extat, ita ut proxime accedi tum haud facile posset. Structura elegans est et spectanda propter arctissimas saxorum conjuncturas, quæ vix cultelli aciem admittunt, qualis etiam ille Trajani est in Portu Anconitano. Literæ vel potius literarum vestigia confusa adeo ut mortalium nemo oculis distinguere possit, nec Argus ipse, credo, si accederet, aut Lynceus; neque enim incisæ fuerunt, sed ex ære prominulæ, ita ut, præter literarum ductus, ære jam a Bar-

(1) *Casaubonum et Salmasium* : illum p. 37, hunc p. 54, ad Scriptores Hist. Augustæ. De Borysthene inscriptio fuerat ex agro Aptensi effossa et in Peirescii museum illata : cf. Gassend. Vit. Peiresc. p. 141, *Requier, Vie de Peiresc*, p. 237, et omnino Burmannus, qui ad Anthol. Latin. IV, 399, eam illustravit.

(2) *Arcus*. De Arcu Segusiano multi scripsere, quos indicat Mil-linus, vir eruditissimus, *Voy. en Italie*, t. I, p. 105; qui et p. 106. inscriptionem retulit, et arcus imagine libri frontem ornavit.

baris ablato, foramina quoque creberrima appareant, quibus literæ ipsæ saxo infixæ hærebant; et illa quidem disrupta (1) et cum ductibus confusa, ut fieri necessum est, ubi vi et ferreis malleis unci plumbo ferruminati evelluntur. Quocirca præter duos primos versus nihil describere inde potui; quod et otio et molimine majori ad eam rem opus esset viderem, quam ego ἐν παρόδῳ adhibere poteram. Nam illustrissimus cardinalis, cum eo die summum Alpium jugum superassenus, tempus pomeridianum duntaxat isthic exegit: ego autem pro more meo oberrando serius in illud monumentum incidi; tum accersendus ex oppido horti dominus ut propius admitterer: ille vero sæpius jam descriptum affirmabat, præsertim ab exteris; et eo quidem facilius acquievi, quod nequaquam dubitarem quin tota inscriptio edita extaret. Sacrificia ista quæ in tænia longa exprimuntur in suprema arcus parte, sedulo etiam notavi, præsertim Suovetaurilia illa, quorum speciem nuspiam-me tam accurate expressam vidisse memini, et delineavi, prout potui in tabulis pugillaribus, quas mihi anno superiori famulus una cum aliis vestibus furto abstulit: quinimo ob figuras rudius expressas vix a me impetrare potui, ut crederem opus illud Augustæi sæculi esse. Inde ubi Augustam Taurinorum pervenimus, sedulo inquirere cœpi ex Serenissimi Ducis bibliothecario, Dn. *Bursier*, qui et ipse editam esse affirmabat, licet auctorem indicare nullum posset. Deinde cum ab ipso Serenissimo Principe humanissime colloquio exciperer in bibliotheca, et inter alia sermo quoque de Alpium transitu et via ab

(1) *disrupta*: vide Millinum, l. c. p. 112.

Augusta per provinciam illam strata incidisset, et ostenderem me inscriptionem totam expressam videre non parum cupere, respondit eam totam in Plinio extare, ubi devictas ab Augusto Alpestres gentes commemorat; cumque contra obtendissem Cluverii sententiam, qui Plinii locum (1) illum ad Alpes Maritimas et Trophæa Augusti refert, dicebat ridiculum esse errorem, cum tam clarum et certum extaret documentum. Esset profectio operæ pretium doctum aliquem hominem admotis scalis ex sulcis confusis totam exprimere: ego enim re ipsa expertus sum, isthic non tam oculorum acie quam digitorum contactu opus esse, ut ductus singuli a foraminibus et rupturis dignoscantur.

Tu nunc contra a me accipe, quæ hic eruta in lucem fuere hac ipsa septimana. In hortis illustrissimi cardinalis nostri reperta est pictura antiqua (2) elegans sane et quantitatis pretii, licet nihil symbolicum complectatur, ut altera (3) illa Aldobrandinorum. *C'est un paysage grotesque avec un estang, et certaine cascade d'eau, et une fontaine en façon d'une cisterne qui butte l'eau dehors en divers endroits, avec une petite maison rustique merveilleusement bien inventée.* Tota pictura longa est pedes IV, alta III, cujus ectypon nunc ob temporis angustias mittere nequeo: faciam autem ne diutius illa careas, cum totus iste apparatus mirum antiquitatis ingenium ostendat. In-

(1) *Plinii locum*, H. N. III, XXIV, 20. de quo Cluver. Ital. Antiq. p. 65. Cf. Grut. Thes. Inscript. p. 226, 7.

(2) *pictura antiqua*. Nymphæum hoc commentariolo illustravit Holstenius, quod reperitur in Thesaurο Gronoviano t. IV, et post ipsius notas ad Stephannum Byz.

(3) *altera*: Nuptiæ Aldobrandinæ: cf. p. 118.

terim desiderium solaberis elegantissima inscriptione, quam illustrissimus et reverendissimus Dn. Azolinus (1), Summi Pontificis secretarius, vir omnis antiquitatis peritissimus; tum præsertim rerum geographicarum, eruit. Is cum forte Triviæ Lacum visurus excurrisset, lustravit diligentissime situm oppiduli quod lacui imminet, cui vulgo nomen est *Nemi*; ibi ille in horto qui ad Frangipanos, nobiles Romanos, pertinet, nonnihil extra oppidum, maxima vestigia celeberrimi illius templi Dianæ Nemorensis cum parte apsidis deprehendit, et in basi prægrandi hanc inscriptionem (2):

DIANÆ

NEMORESI VESTÆ.

SACRVM DICT.

IMP. NERVA TRAIANO AVG.

GERMANIGO III COS. PRAEF.

EIVS T. VOLTEDIO M. AEMILIANO

QVAESTORIBVS

L. CAECILIO VRSO II. M. LVCRETIO

SABINO II AEDILIB. Q. VIBENNA QUIETO

ET CLAVDIO MAGNO

P. CORNELIVS TROPHIMVS PISTOR

ROMANIENSIS EX REG. XIII. IDEM CVR

VICI QVADRATI. LANIA ETHIONOE CONIV

EIVS VOTVM LIBENS SOLVERVNT.

(1) *Azolinus*: « Laurent Azolinus [vulgo *Azzolini*], secrétaire « d'Urbain VIII, évêque de Narni, mort en 1632; bon poète, auteur « d'une satire contre la débauche. » FAURIS. Cf. Allatii Apes, p. 245, et Nicii Erythræi Pinacothecam.

(2) *inscriptionem*. Legitur ap. Gruter. p. 41, 7, ubi an. 1554 reperta dicitur. Gruterus habet *ƒ. 4. NERVÆ. ƒ. 6. MAMILIANO. ƒ. 7;*

Dissertatiunculam elegantem proxime mittam, qua illustrissimus Azolinus loci situm et hanc inscriptionem illustrat. Detectum quoque fuit in summo Albani Montis vertice vetustum templum Jovis Latialis ab equite Puteano una cum cisterna maxima et via silicibus strata, quæ inde usque ad Appiam pertingit, nusquam ferme interrupta. Idem quoque Albani, quod oppidum ad Exc. Principem Sabellum spectat, in ædibus et horto cujusdam Pauli Panizzæ deprehendit vestigia maxima et totam *diadiorum* castrorum prætorianorum Domitiani Cæsaris; portam quoque eorundem, et duas utrimque turres quadratas, militum excubiis destinatas, observavit, et inter rudera hanc inscriptionem:

Imp. Caes. L. Sept. Sever. Pii Pert. Aug. et Imp. Caes.
M. Avrel. Ant. Pii Felic. Avg. Parth. Max. Britann.
Max. PP. et Iuliae Avg. matr. Avg. N. et senat. et patriæ et Castr. Minerv. Aug. Sac. Dasimiv
Firmin. Corn. leg. et Avr. Victorin. actar.
cvm imm. libr. et exactis vot. m. f.

Nolui majusculis scribere ne nimium excrescerent versus. Addam duas alias ab eodem repertas. Palazzoli in conventu Franciscanorum reformatorum pulcherrimis literis:

ÆSOPO CAESARIS
AVGVSTI DISP.
APSYRTIANO
...VCILIA C. F. PIRA
CONIVGI CARISSIMO ET
SIBI POSTERISQVE SVIS.

QVAESTORIB. f. 10. TI. CLAVDIO. f. 13. ET LANIA C. F. THYONOE
CONIVX.

Tanuvii in loco publico, quæ forte edita est (1):

T. AVRELIO

AVG. LIBERTO

APHRODISIO

PROC. AVG.

A RATIONIBVS

S. P. Q. L.

DEDIC. Q. VARINIO Q. F.

MAEC. LAEVIANO. AM.

His te muneribus remunerari volui, donec, lustratis singulis, accuratiora scribere liceat: vereor autem ne sit munus quale Sylla literator miserat Catullo (2); qualiacumque tamen æqui bonique consule. Addo et hoc, Palazzoli in hypogæo repertum sepulchrum elegantissime incisum saxo, cum quatuor fascibus; quod ipsum quoque Dn. Eques (3) delineari curavit. De pictura γαμηλίων expectamus in dies Laurentii Pignorii (4) copiosam declarationem, quam rogatu Dn. Equitis suscepit: eidem quoque cl. Aleander : μακαρίτης suas observationes submitit, ita ut mihi non libeat falcem in alienam messem mittere, præsertim cum libris ad eam rem necessariis destituatur. De vase illustris-

(1) *edita est*, ap. Grut. p. 371, 2. qui habet. *γ*. 2. LIB. *γ*. ult. AED. PRO AM.

(2) *Catullo*: non Catullo, sed Calvo. Lapsus est memoriae. Cf. Catullus XIV, 8.

(3) *Dn. Eques*; nempe *del Pozzo*: de quo supra p. 111, ubi varias ejus nominis versiones Latinas notavi. Addo nunc et a Nicio Erythræo, t. I, Epist. 20, 22 ad Tyrrenum, vocari Puteum, et Epist. 61, Puteolanum.

(4) *Pignorii*. Cf. supra p. 118, not. 4.

simi cardinalis et figuris eidem insculptis proxime scribam, ubi id videro : nunc de re incerta certi quid dicere nequeo.

Vale, perillustis et amplissime dómíne, et negotium librarium (1) in primis tibi cordi habe; ego invicem omni officiorum genere animi gratitudinem tibi probare conabor. De Dionysio Bysantio (2) iterum tibi aurem vello, qui totum nostrum geographicum institutum impedit. Iterum vale. Romæ, cıdıccxxix. A. d. xxv maii. Perill. et ampliss. d. v. addictissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

Ex Literis Paganini Gaudentii ad L. Holstenium.

« AFFULIT nuper huc Anglus (3), vir insignis, redux
« ex Græciâ, postquam ibi aliquandiu vixit et regionem
« perlustravit. Magna voluptate fuit perfusus, ubi vidit
« tuas ad me epistolas : nam ait te sibi fuisse notum
« olim in Anglia, et voluisse secum proficisci in Græ-
« ciam. Non pauca defert secum quæ lucem aspicient.
« De quodam conqueritur, qui emisit quasdam inscri-
« ptiones sùppresso nomine illius qui eas reperit. Polli-
« citus fuerat se daturum literas ad te, sed abiit me non
« salutato. Facile revocaveris tibi in mentem ipsius nomen,
« et, puto, scribet. De statu rerum tuarum non pauca
« dixi, quæ illi auditu gratissima fuerunt. »

(1) *negotium librarium* : emptionem Platoniorum codicum.

(2) *Dionysio Byz.* Cf. p. 93.

(3) *Anglus* : cf. p. 129.

Ex Literis Patricii Junii, 10 febr. 1627, scriptis ad eundem.

« NARRO tibi, quæ exinde accidit, rem tuis auribus
 « non ingratam. Ante paucos dies, ad com. Arundelium
 « (qui solus inter magnates hujus regni rerum hujusmodi
 « curiosus est) inscriptiones aliquot non pœnitendæ ex
 « Græcia huc adductæ sunt, inter quas una est quæ con-
 « tinet fœdus inter Smyrnæos et Magnesios (1) tempore
 « Seleuci Callinieî sancitum, cui parem, si prolixitatem
 « et variam quæ inde elici potest eruditionem conside-
 « raveris, tota antiquitas non habet, etc. Codices etiam
 « Mss. nonnulli allati sunt, inter quos est Ephræm Syrus,
 « cujus Homiliæ Græco idiomate loquentes, licet inter-
 « pretis vitio, teste Photio (2), a Syriaci sermonis elegantia
 « et auctoris suada flexanima multum discrepent, in syn-
 « tagmate suo locum vendicare non immerito poterint :
 « liber est in membranis scriptus, etc. »

Hæc illi : de cæteris nihil particulatim scribunt. Si quid
 amplius, vel ex Paganino, vel Boswelli (3) literis, cogno-
 vero, faciam te quoque de singulis certiore. Vale, *decus*
et præsidium nostrum.

(1) *Magnesios* : cf. p. 96.

(2) *teste Photio*, in Bibliotheca, Codice CXCVI, p. 513, 25.

(3) *Boswelli* : cf. p. 154.

XXIII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS ET AMPLISSIME DOMINE,

Adeo ego abunde et prolixè ante octiduum scripsi, ut jam nihil penitus mihi supersit, quod literarum argumentum et materiem suppeditet; ideoque supersedissem omnino scribendi labore, nisi mihi religio esset certam amittendi⁽¹⁾ occasionem prætermittere. Hymnos ecclesiasticos a Summo Pontifice, vel, ut titulus habet, Pontificis jussu emendatos puto ab illustrissimo cardinale jam mitti: avide hic scire expetunt, quodnam transmontani homines de toto labore judicium sint laturi. De hisce alias prolixius scribam, ne quid rerum Romanarum ignores. Nunc paucis indicabo quid de Triturrii⁽²⁾ nomine in veteri inscriptione apud illustrissimum cardinalem sentiam; quamvis tu omnia tam erudite observaris ut nihil a quoquam addi possit: mihi vero ne Inscriptiones quidem Gruterianas inspicere licuit, ut loca abs te citata expenderem. Dicam itaque

(1) *amittendi*: vox corrupta. Legendum forte *ad te mittendi*.

(2) *Triturrii*. Codex alter *Tritumii*, Sed illa lectio verior est; quippe quæ conspirat cum ipsa lectione inscriptionis a Fabretto appositæ Inscript. p. 100 F, 228. Holstenius hic agit de nominibus extra inscriptionis corpus nonnunquam exstantibus, quorum exempla Fabrettus, ibid. p. 99, plurima e Grutero et aliunde attulit: cf. Oderici Inscript. p. 133.

quid non esse credam, cum quid sit dicere non possim. Mea igitur hæc sententia est, nequaquam loci vel gentis vel tribus vel collegii nomen esse, sed hominis, uti nec *Ægyptii* (1), nec *Phosphorii* (2), cæteraque quæ citas; quamvis non ignorem *Portum Byzantinum* (3) posteriori hoc nomine olim appellatum. Restat ut vel artificis esse dicamus, vel ejus qui posuit, vel cui ponitur. Artificis esse non credo, cum ex plurimis exemplis appareat eos statuæ ipsi nomen adscripsisse, non basi: nam qui laudem ex arte, vel artificio aliquo pulcherrimo, quærebant, norant statuas sæpius transferri et alteri basi imponi; ita nominis gloriam quam ex opere sperabant facile interituras videbant. Nec scio an ii qui vel honoris vel affectus causa alteri statuam ponebant, vel quamcumque inscriptionem æquo animo lataturi essent, ut artificis vel statuarii nomen ita conspicuum in capite, vel fronte potius, legeretur. Neque eorum nomen esse credo qui aliis hujusmodi monumenta affectus sui ponebant, cum id prolixè in ipsa *ἱερὴ φῶς* exprimatur. Superest ut quomodo ad eum referri possit, cui ponebatur, inveniamus. Hic ego vehementer probo, quod una voce transeuntium commoditati consultum fuisse probas exemplo *Stiliconis* (4), et nescio quibus aliis, ubi præcipuum nomen extra reliquam

(1) *Ægyptii*. Forte legendum *Ægypti*: nam hoc nomen extra elogium occurrit ap. Grut. p. 440, 3; ni ipse Gruterus fuerit emendandus.

(2) *Phosphorii*. Est hoc nomen apud Gruter. p. 370, 3.

(3) *Portum Byzantinum*. Et de hoc portu *Phosphorii* nomen intelligebat Fabrettus l. c. p. 100 H.

(4) *Stiliconis*: apud Gruter. p. 412, 3.

inscriptionem seorsim proponitur, ut vel fugienti oculo cognosci possit. Sed quomodo hæc ad eas statuarum inscriptiones referri possunt, ubi nomen hoc a reliquis omnibus diversum est? nisi forte dicamus istiusmodi homines alio nomine (1) vulgo notos fuisse; quod nec verisimile mihi videtur, nec quomodo probari queat reperio: ita mihi plane aqua hæret, et aliorum sententias cognoscere malo, quam meam referre. Unum tamen monebo, lectum mihi olim apud rhetorem aliquem Græcum, non satis memini an Dio (2) is sit, an Synesius, an forte Maximus Tyrius, usitatum olim fuisse, cum tantum ubique statuarum antiquarum esset, quoties officii vel affectus monumentum alicui statuere vellent, non integras de novo confecisse statuas, sed antiquæ cujusdam elegantioris caput tantummodo sustulisse, et imposuisse alterum, illius scilicet cui statuam dedicatam volebant. Quid si forte hujusmodi homines ut ostenderent mutatam jam statuam, nomen quoque ejus cui postea dedicarant una voce adscripserint? Hæc ego, amplissime domine, non ita propono, ut vera esse censeam, sed quod aliis, qui plus otii et studii in hujusmodi rebus posuere, aliquam veri rimandi et exsculpendi ansam præbere possim. Venit ante triduum ad urbem Paganinus Gaudentius, professor Pisanus, cujus præcedentibus meis (3) memini. Is affirmat

(1) *alio nomine* : cf. Fabrettus l. c. p. 100 K.

(2) *Dio*. Dionis Chrysostomi Rhodiaca scripta est in Rhodios qui statuarum veterum inscriptiones delebant, ut nova nomina imponerent. Cf. quæ notat Haverkampius ad Tertull. Apol. p. 127.

(3) *præcedentibus meis* : cf. p. 153.

Anglum illum (1) asseruisse se xxx millia coronatorum in iter Orientale impendisse, quinque annorum spatio, quos in Græcia maximam partem exegit; nullum non locum paulo celebriorem lustrasse; nihil non coemisse quod ullo modo ad antiquitatis memoriam faceret; statuas, inscriptiones, codices, numismata, gemmas, aliaque similia infinita asportasse. Ait se invitatum fuisse perhumaniter, ut Pisis Liburnum excurreret, et magnam partem inspiceret, quæ nave Anglicana una cum ipso vehebantur: sed illi nulla hujusmodi rerum cura nec sensus ullus (2), quarum visendarum gratia libenter aliquot dierum iter subiissem. Hæc tantum habeo quæ nuntiem; cætera ex Britanniiis expecto. Vale, et Platonicos (3), quæso, quam primum mihi compara, de quibus etiam Dn. *Bonaire* (4) ad te scribit. Romæ ciorocxxix. kal. junii. P. d. t. ad-
dictissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

Festinanti calamo ignosce.

(1) *Anglum illum* : cf. p. 160.

(2) *nec sensus ullus* : cf. p. 153.

(3) *Platonicos*: cf. p. 123, 130, etc.

(4) *Bonaire* : of. p. 147.

XXIV.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Postremis tuis a. d. VI augusti datis, nec affectus, nec
 scriptionis prolixitate respondere hoc tempore possum :
 nam et benevolentia tua erga me tanta est, ut novos
 mihi perpetuo pariat beneficiorum fructus; tum vero
 rerum statum apud vos ob grassantem luem (1) adeo
 incertum significas, ut vix videam qua via responsum ad
 vos redire possit. Unica spes est in propitii Numinis mise-
 ricordia, quæ atrocissimi morbi furorem comprimat, et
 a tuo tuorumque capite avertat. Interim, quod præci-
 puum in publicis calamitatibus solatium viro sapienti esse
 debet, τῇ πατρικῇ προνοίᾳ Dei Opt. Max. animum con-
 firmare oportet, et præsentī malo se subducere in seces-
 sum aliquem salubriorem, ubi tranquilliori animo tibi
 Musisque indulgeas; qualis et propter Provinciæ vestræ
 amœnitatem, et commodiorem rerum ac fortunarum tua-
 rum statum, tibi deesse nequit. De manuscriptis Græcis (2)
 securo animo te esse velim, nec cujusquam vitam periculo
 temere propterea exponi : sunt enim tuto in portu, quan-
 tum video, et expectandum donec tempestas hæc desæviat;

(1) *luem* : pestem, qua tunc Provincia laboravit. Cf. Gassend.
 Vit. Peiresc. p. 142; *Réquier*, p. 240.

(2) *de Mssis. Gr.* Platoniciis illis de quibus supra toties.

et ubi metus tanti mali imminet, lente festinandum. Mihi enim promptissima tua voluntas et benevolentia abunde sufficit, etiamsi libris ipsis perpetuo foret carendum. Nam licet munus ipsum maximum sit et plusquam regium, animus tamen longe major multoque mihi acceptior, ex quo tantum donum proficiscitur. Ego de mea curta et paupercula supellectile quod ἀρτιδύπον loco referam non habeo; præter Arriani librum de Venatione (1), quem in lucem prodire gestientem sub illustri tuo nomine in publicum a me edi patieris. Neque enim alia de causa id ipsum fiet, quam ut publico testimonio prodam quantopere tibi studia mea devincta sint; tum vero quod Arrianum Gallicæ virtutis testem ac præconem tibi Gallorum clarissimo jure offerendum censeam. Αὐτίγραφον nostrum ill. Dn. Thuanus secum in Gallias deferet, ut Parisiis quam nitidissime excudatur: sed hæc tanti non sunt, neque mihi propositum est exiguum munus verbis ornare. Quæ de Samuelis Petit (2) ingenio ac laboribus nuntias, lubens cognovi. Hominem non vulgarem esse satis apparet ex eo quod arcana et paucissimis trita studia sectetur. Laudo consilium quod Lutetiam eum pertraxeris, hoc est in lucem florentissimi regni et theatrum eruditiorum homi-

(1) *Arr. librum de Venatione*, serius tamen vulgatum, nempe an. 1644, et absque dedicatione Peirescio, qui tunc e vivis abierat. Sarravius Epist. 80 ad Salmasium, Holstenii versionem malam esse scribit: « Hui! versionem doctissimi istius viri tot scatere mendis « quis suspicetur? »

(2) *Petit*, cujus feruntur *Observationum libri*, legum Atticarum syntagma, et alia. Ipsi valde favebat Peirescius: cf. Gassend. Vit. Peir. p. 143, 144, et *Requier*, p. 241.

num, et rogo ut sedulo allabores ne præclaræ cogitationes in tot auctores diutius lateant. De Syncello, Theophane et continuatoribus (1) proxime scribam accurate; nunc enim inspiciendi nec tempus nec copia est, cum ob negotia quædam mea, tum ob Suaresii nostri morbum, quem longa febris lecto affixum tenet. Obiit ante paucos dies Joa. Bapt. Laurus (2), vir clari nominis ob editos varios libellos, præsertim apud Italos, ut nec vobis trans Alpes plane ignotum credam: fuit is sacro collegio cardinalium a secretis (vulgo secretarium consistorialem vocant), et successorem in eo munere habebit communem nostrum amicum Joan. Bapt. Donium (3), cui profecto cum omnibus bonis ex animo tam egregiam conditionem gratulor: mali enim et sublesti invidia rumpuntur. Ejus promotione nunc subrogandus erit qui epistolas Latinas illustrissimi cardinalis nomine scribat. Ambitur id munus strenue a Georgio Conæo (4), nobili Scoto, cujus opuscula aliquot

(1) *De Sync.*—*continuat.* Cf. p. 98, 99. De his scriptoribus videntur Suaresii *Diatribæ* ducæ.

(2) *Laurus*: de quo fuse Nicero *Mém.*, t. XXXVII: adde Bandin. *Vit. Don.* p. lvij, et Scioppium ap. Bandin. p. xxij.

(3) *Donium*: cf. p. 134, 1 ipse Donius *Epist.* p. 61: « Ad nos vero quod attinet, scito, post exercitum ad sex fere menses epistolarum Latinarum munus in familia illustriss. cardinalis Barberini, nuper, in defuncti Jo. B. Lauri locum, Sacri Collegii secretarium substitutum me fuisse. » Cf. eundem *ibid.* p. 60, 97, 98.

(4) *Conæo*. Codex alter *Conco*: et uterque mox exhibet *Cunæum*, pro quo reposui *Conæum*. De Georgio Conæo, Scoto, et canonico Lateranensi, vide Allatii *Apes* p. 174. Nic. Erythræi *Pinacothecam*. Non mediocriter laudatur a Scioppio ap. Bandin. de *Vit. Don.* p. xxij. Jöcherus, illum non recte vocat Gregorium.

e legisse scio, et a Josepho Maria Suaresio : ausus fui et ego operam meam illustrissimo patrono offerre, si forte sui hac in re esse possit. Deum testor nulla me vana ambitione ad hanc petitionem permotum fuisse, qui admiculis omnibus me destitutum sentio quibus alii nituntur, videlicet amicorum commendationibus, prensationibus et cuniculis aulicis; sed cum mea aliquo cum gustu hactenus ab illustrissimo cardinale lecta vel audita non obscure intellexerim, nolui officio meo tali occasione deesse, neque occasionem per inertiam e manibus dimittere, quā res meæ forsitan stabiliri possint. Nam cum omnes propemodum literæ Latinæ ad Germanos nostros et Belgas ac Polonos scribantur, præcipuam hanc et facillimam viam esse existimo, qua et meam industriam ill. hero probem, et gratiam ac favorem apud nostrates mihi conciliem : tum honestissimo munere apud principem hic fungi licebit, donec res meas in patria rectius componam. Interim suspensis animis hæremus, donec Donius proximis cardinalium comitiis rite ad munus illud, quod ante dixi, eligatur; neque enim antea successor ipsi designabitur. Quod si, medicorum instar, σημειωτικῇ uti velimus, donec res in apertum prorumpat, puto me quidvis ab illustrissimi cardinalis benevolentia hac in re mihi polliceri posse, quem voluntatem suam humanissimis verbis apud alios testatum scio : dubito tamen utrum satis firma fronte sit ut Conæum cuniculis agentem et longa merita obtendentem rejicere possit. De Suaresio minus metuo, cujus ingenium illustrissimo principi adeo perspectum, et Latini sermonis facultas, tum vero potissimum iudicium, quod in omni scribendi genere præcipuum est, ut fucus fieri nullus possit per

alienam commendationem : nec facile illustrissimus cardinalis ipsum a bibliothecæ cura removebit , quod hactenus tanta cum ostentatione gessit , ut nos cæteri minorum gentium aulici nulli præ ipso fuerimus. Ex Italia nemo est qui munus hoc ambiat : secus enim facile peregrini homines ab omni spe dejiceremur , quamvis hoc munus , præter ipsum nomen , nihil secreti habeat. Sed ridebis scio novum candidatum cum ambitiosa petitione , præsertim quod tanta animi contentione scribam ac si consulatum ambirem in prisca Quirini republica , vel tua quidquam interesset quis illustrissimo cardinali ab epistolis Latinis sit. Ne tamen gravius fortassis casum meum feras , si petitione excidam , scias mihi spem nec magnam , nec adeo altam esse ut ruina me affligere possit.

Venio ad explicationem annuli (1) nuptialis , quam tu adeo copiose et erudite persequeris , ut quid addere amplius debeam vix perspiciam , nisi id forsitan quod de septentrionalibus linguis scire aves. Lubens enim conjecturam tuam probo , voces illas non Latinas , sed Gothicas esse , vel cujuscumque tandem hyperboreæ dialecti. Et ne a patria , id est (2) , Saxonica discedam , TRAV conjugium seu potius fidem conjugalem , et absolute fidem seu fidelita-

(1) *annuli*. Circa Julium mensem hujus anni « Arelate cum « rediret [Peirescius] , reperit ibi , acquisivitque annulum quem- « dam pronubum , seu arrham genialem , de qua plura per literas « cum eruditis disseruit , occasione inscriptionis , *TECLA VIVAT DEO* « *CVM MARITO SEO :* » Gassend. Vit. Peiresc. p. 143. Sed ex sequentibus Nostri verbis patet de alio hic agi annulo , et ex supplemento proximæ Epistolæ duo fuisse a Peirescio missa annulorum ectypa.

(2) *id est*. His vocibus e conjectura scriptis solvi compendium quoddam obscurum.

tem nobis designat, unde annulus nuptialis, fidei et amoris pignus, TRAV-RINCK, voce composita, vulgo apud nostrates vocatur (RINCK enim annulus est). Vide ergo utrum non solum litera V conjuncta sit, vel innexa potius præcedenti, **N**, sed et T prima litera R, hoc scilicet modo **TR**, quod in sigillis medii sæculi non raro occurrit: ita **TRN** significabit TRAV, et hactenus quidem non male. Sed quid RE sibi velit, nec ipse credo Apollo facile explicabit. Quid enim sibi vult Græcus character R in Latina vel Gothica scriptura? Quid lineola super E posita? Tenebræ meræ et plusquam Cimmeriæ. Hic consulendus esset Bonav. Vulcanius, qui Longobardicis et Gothicis scriptoribus specimina quædam literarum et scripturæ subjunxit: mihi ista Romæ videre non licet. Interim si conjecturam pro conjectura reponere licet, scias EE, vel, ut nunc scribimus, EHE, significare conjugium, unde nostris Saxonibus EE-STANT, status conjugalis, EE-BED lectus seu thorus conjugalis, et EE MAN maritus, et EE-FROW uxor, quasi dicas vir conjugalis, et conjugalis mulier. Vide igitur utrum ex EE, extrita prima litera, factum sit RE: ita vox TRAV adjective accipienda erit pro fido seu fideli (eadem enim vox utrumque apud nos significat et fidem et fidum); eritque TRAV EE, fidum conjugium: symbolum nuptiali annulo satis conveniens. Vel si hoc minus placet literam R extritam esse, cogita utrum inversam dicere malis, ut R pro L posita sit; et integra vox fuerit LEVE, cujus abbreviatio forte lineola supra posita significetur. LEVE autem nostra septentrionali lingua dicitur amor: ita TRAV LEVE, erit fidus amor. Sed hic iterum disqui-

rendum, utrum Gothica lingua easdem voces habuerit cum Saxonica. Certe hæ conjecturæ, licet nec veræ nec verisimiles sint, optime conveniunt cum illa inscriptione *serva fidem*. Addo et hoc, quod de sepulchralibus vel funebribus annulis intelligendum ais illud, **VIVAS IN DEO**, item, **BONAM VITAM**, et alia hujus generis, ejus rei vestigia superesse inter Anglo-Saxones, qui nunc Britanniam incolunt: nam Londini et in cæteris Angliæ civitatibus, ubi aliquis paulo honestior obiit, amicis funus prosecuturis annulus aureus vel argenteus cum symbolo, vel inscriptione aliqua distribuitur: ita ut quanto quis plures cognatos vel amicos extulerit, eo plerumque onustiores habeat digitos hujusmodi annulis. Quod de abbreviatione nominum propriorum apud Anglos observasti, id puto a Germanis defluxisse; nam cum pleræque omnes nostræ voces sint monosyllabæ, propria quoque nomina in unam syllabam coarctantur: ita **HANS** pro **JOANNE**, quod tu quoque observasti; **MATZ** pro **MATHIA**, **FRITZ** pro **FRIDERICO**, **CORT** pro **CONRADO**, **LVR** pro **LVDERO**, **WOLF** pro **WOLFGANGO**, **CLAS** pro **NICOLAO**: ita feminarum nomina **ELS**, **TRIN**, **AN**, **GRET**, pro **ELIZABETHA**, **CATHARINA**, **ANNA**, **MARGARITHA**, et alia longe plurima, de quibus Lutheri, alias pessimi magistri, libellus non malus vulgari lingua apud nos extat, quo de propriorum nomine significatione disquirat. Vox Provincialis **RAUBO**, Ital. **ROBBA**, Hisp. **ROPA**, non ab *Arrabone*, vel alia Latina voce descendit, sed a Germanica **RAVB**, vel **ROVB**, vel ut Saxones pronunciamus **ROF**, hoc est spoliū; unde spoliare vel prædas agere vel latrocinium exercere **RAVBEN**,

et nostris ROVEN, et fur vel latro RAVBER, et Saxo-
nice ROVER : et hinc fortasse Itali, quibus ROBBA
significat vestem, utuntur voce *spogliare* pro exuere vestes;
unde et poetæ Hetrusci *spoglie* pro vestibus dixerunt, cujus
exemplum habes apud Tassum in prologo Amyntæ (1).
Sed satis philosophatum vel grammaticatum de hisce mi-
nutiis, quæ tibi forte risum vel stomachum potius move-
bunt. Sed cum de sepulturis et inscriptionibus antiquis
mentio inciderit, ægre manum de tabula tollo. Igitur ut
similibus te conjecturis remunerer, considera, quæso, an
non gemma illa a Stephanonio (2) nuper evulgata, cum
figura asini palliati qui nescio quid auditoribus suis pede
uno porrecto edicere videtur, in probum et contemptum
religionis nostræ a paganis hostibusque sacrorum christia-
norum effigiata fuerit. Nisi enim me conjectantem animus
fallit; asinus ille palliatus non L. Apuleius, ut editor ad-
scripsit, sed Ononychites christianorum deus erit, cujus
scelestæ impietatis Tertullianus (3) semel atque iterum
meminit. Nec ignoras quid gentiles somniarint de asini
capite a judæis et christianis culto (4). Sed hæc conjectura

(1) *Amyntæ*; et primis statim versibus :

*Chi crederia che sotto umane forme
E sotto queste pastorali spoglie
Fosse nascosto un Dio ?*

(2) *Stephanonio*. J. Petrus Stephanonius gemmarum, sigillorum,
aliarumque rerum elegantioris artificii mercator, et inscriptionum
veterum collector non indiligens : vide Donii Inscript. p. 564, VI;
Bandin. Comm. de V. Donii p. XIX; Gassend. Vit. Peir. p. 17.

(3) *Tertullianus*, quem vide in Apologia cap. 16.

(4) *culto*. Locus est Taciti classicus Hist. V, 4. Cf. Chevræum

inter nos pereat : nollem enim in publicum proferri rem conjunctam cum irrisione Supremi Numinis et sacratissimæ religionis nostræ. Superest ut pro Pselli opusculo tibi gratias quam maximas agam : puto id σχίδιον (1) editum esse cum Expositione in Oracula : tanti tamen erat curiositatis meæ sitim restinguere. Mittam proxime literas luculentas quas R. P. Jo. Morinus, theologus Parisiensis, amico cuidam in Urbé degenti scripsit de Parisiensi editione Bibliorum τετραγλώττων, quam non sine fructu et voluptate legi. Vale, ill. domine, et valetudinem diligenter cura. Romæ, III kal. octobris CIOIOCCXXIX. III. d. v. additissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

XXV.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Nescio quo meo fato accadat, ut cum ingenii propensione certoque animi consilio id studiorum genus elegerim, quod otii ac tranquillitatis plurimum requirit, desultoriam semper vitam, studiis inimicissimam, vivere cogar,

Œuvr. Mèl., t. I, p. 37, et in Chevræanis, t. I, p. 46; addito J. T. in Anglorum Classica Ephemeride t. IV, p. 48.

(1) σχίδιον : nempe ⁴Εκδοσιν κεφαλαιώδη καὶ σύντομον τῶν παρὰ Χαλδαίοις δογμάτων, ab Orsopæo an. 1599 editam cum Expositione in Oracula.

dum fortuna me pro pila habet et huc illuc per orbem terrarum circumagit. Nam ecce tibi, dum profundum studiis meis otium spero et portum me tenere existimo, Roma in ultimam usque Sarmatiam ad Serenissimi Poloniæ Regis aulam proficiscendi necessitas imponitur ab iis quorum voluntati repugnare scelus esset. Placuit enim Summo Pontifici et illustrissimo cardinali ut pileum rubrum, cardinalitiæ dignitatis insignia, ad illustrissimum cardinalem Santa-Crucium deferrem; cum quod nemo esset in hac aula, qui tam longinquas regiones adverso anni tempore obire possit; tum vero quod ipse hactenus sollicitè occasionem quæsierim adeundi Cæsaream Majestatem, ut coram me atque studia mea ipsi commendarem, operamque offerrem, dum de reformatione (1) ecclesiarum Saxonicarum serio agitur; quod quidem hoc itinere *ἡ παρ' ἑμὲ* optime fieri poterit: quæ præcipua mihi causa fuit, cur hoc munus non solum non repudiaverim, sed etiam ultro ambierim. Quo et illa accessit, quod, tam honorifica conditione in Germaniam missus, principibus viris me sistere, homines eruditione celebres adire, lustrare bibliothecas, et illustrissimi cardinalis nostri nomine egregiam aliquam suppellectilem librariam colligere possim: quod quidem sedulo a me fiet Florentiæ, Bononiæ, Venetiis, Augustæ, Monachii et Viennæ, ubi publicæ bibliothecæ habentur; atque hoc unicum erit tot difficultatum condimentum, quas in longinquo et periculoso itinere mihi propositas video, dum Italia et Germania militibus undique referta, aditus omnes occlusi, viæ latrociniis infestæ, et universa

(1). *reformatione* : cf. p. 107, 121.]

ferme Polonia peste infecta. Sed assuetus molestiis animus tolerantia et optima in Deum spe adversus pericula omnia sese obarmat : vix enim ullum malorum genus excogitari potest quod non imminere mihi viderim , et capiti jam impendens effugerim. Multa alia adderem de toto itineris instituto, nisi temporis angustiae scribendi copiam negarent. Interim dum ab Urbe et amicis abero , res meas tibi , ut hactenus fecisti , commendatas habe , et , ubi occasio sese dederit, illustrissimo cardinali nostro diligenter commenda, in cujus spem gratiae tam arduum laborem lubens subii. Tu crebras a me expecta ex hypocaustis Germanicis , ubi longiores noctes erunt exigendae. Vale , illustrissime domine , et diuturno silentio ignosce , eum Aquis Sextiis te abfuisse scierim (1) , nunc ubi locorum degas nesciam. Romae 5 decembr. 1629. Perillustris dn. v. addictissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

Extat apud Dn. equitem Gualdum (2) vitrum auro aliisque coloribus pictum (ego poculi aut patellae fundum (3) esse existimo), in quo duae imagines a me , quantum potui per festinationem , expressae visuntur cum inscriptione ,

(1) *abfuisse scierim* , ob pestem tunc in Provinciam grassantem : cf. p. 166.

(2) *Gualdum* , vulgo *Gualdo* , virum operum antiquae artis peritissimum. Gemmas veteres , quas magna copia possidebat , supremis tabulis Regi Christianissimo legavisse , didici ex Epistola N. Heinsii in Syll. Ulhii l. XI , p. 291. Nominatur in Tomasini libro de Tesser. p. 120 , et non semel in Peirescii dissertatione de Tripode antiquo , inserta t. X , Memoriarum R. Patris *Desmolets*.

(3) *poculi aut patellae fundum*. Conjectura verosimillima : cf. Bartholemyi Iter Italicum , p. 123.

quæ æque obscura nominum ænigmata (1) continet atque annuli illi tui quorum *ἐκτυπα* postremis literis ad me misisti. Id saltem hinc perspicitur hoc genus inscriptionum christiani ritus esse, et apprecationes illas nuptiales potius fuisse quam funebres, de quo tum ambigere videbaris: nihil tamen affirmare (2) ausim. Vale et festinantis brevitatem boni consule.

Quidquid manuscriptorum habeo apud R. P. *Du Puy* (3) deposui, ut si quid humanius mihi in itinere contingat, Lutetiam ad amicos mittantur, quorum opera lucem aspicere aliquando possint; nam Romæ nihil præter perpetuum carcerem sperare licet. Sed hæc cave quisquam re-

(1) *ænigmata*. Hic loci in apographorum uno extat duarum harum imaginum quas Christus coronat, et inscriptionis sat rudis delineatio, quam ipse exhibere nolui, quod lector eam stylo peritiore factam inspicere potest in opere, cui titulus: *Sculpture e pitture sagre estratte dai cimiteri di Roma*, etc., t. III, tab. 198, 3. Inscriptio autem quæ imagines in orbem ambit, hæc est: LVCIFER. VIVAS. CVM. TVIS. FELICITER. ZESES. SCIRTA. Obscura hæc nominum *ænigmata*, procul dubio sunt ZESES et SCIRTA. Nullus fere dubito quin SCIRTA sit Luciferi hujus uxoris nomen barbaræ barbarum. ZESES est versio Græca vocis Latine VIVAS, *ζῆσις* nempe. Formulæ hujus, quæ temporum est recentiorum, exempla dabit Ficoronius Gemm. p. 56, 104, 124. Bartholemius, in Itinere Italico, p. 123, vitrum simile Bononiæ vidit, cum hac inscriptione, PIE ZESES.

(2) *affirmare*. Affirmant hodie rei antiquariæ periti viri: cf. Ficoronius, l. c. p. 104.

(3) R. P. *Du Puy*: Christophorum Puteanum, monachum Carthusiensem, de quo jam notavi nonnihil p. 30. Adde Gassendum Vit. Peireac. p. 130; Colomes. Opp. p. 332, 351; in primis Vignolium, *Mélang.*, t. I, p. 249.

sciat, ne mihi fraudi sit apud eos qui aliorum laboribus inhiant.

XXVI.

V. CL. JO. BAPT. DONIO (1).

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

QUUM nunquam mihi obscurum fuerit quantum abs te amarer, maxime tamen tuam erga me voluntatem perspexi, quum discedentem ex Urbe (2) pleno humanitatis affectu nuper prosequeris; ideoque quum paria amando facere semper studuerim, tibi amicorum optimo de secundis auspiciis suscepti itineris scribendum existimavi, quod et voluptatem aliquam ex eo te percepturum sperem, tum ut certi quid de profectione mea percunctantibus amicis referre possis. Florentiam idibus decembris, quinto die postquam a vobis discessi, perveni; nec quemquam amicorum convenire licuit reliqua ejus diei parte, quam illustrissimo Nuntio Apostolico et archiepiscopo Senensi salutandis impendi. Heri Sereniss. Principes (3) salutatum adii in Ambrosiano secessu ad XII lapidem via Pisana. Inde reversus, beneficio optimi et humanissimi Dni. Bonarroti (4), Lau-

(1) Ex Bandini Commercio litter. Doniano p. 63. — De Donio cf. p. 134.

(2) *disced. ex Urbe*, cum in ultimam usque Sarmatiam proficisceretur; quæ sunt ejus verba p. 175.

(3) *Ser. Principes*: Mediceos nempe.

(4) *Bonarroti*. « Is est Michael Angelus Bonarrotius Junior, de quo vide Vitam divini M. A. Bonarrotii a me editam, et Fastos

rentianam bibliothecam inspexi, verius quam perlustravi. Multo enim illa locupletior est, quam ut paucis horis et fugienti oculo quis perscrutari singula possit; tum vero hæc quoque bibliotheca commune illud cum aliis habet, quod in eorum cura sit, qui nec nomina auctorum satis recte intelligunt, et meri sunt librorum custodes: unde fit ut præstantissima *κειμήλια* vel prorsus ignota, vel sub falsis titulis latitent: nam indices pluteis præfixi nihil continent, præter nomen opusculi quod prima fronte spectantium oculis sese offert; cætera, quæ recessus interior recondit, nesciunt. Singula excutiendi copiam custodum humanitas fecit, sed negavit temporis angustia; nam quadridui, ut minimum, labor esset. Spero tamen me in reditu, amicorum benevolentia maiore cum fructu usurum. Dnum. Guadagnum (1) et canonicum Bottigarum obiter tantum salutavi. Fratrem tuum, et Dnum. Galilæum in prædio suburbano rusticantem ne videre quidem licuit: literas ad eosdem curabunt Dnus. Bonarotus et Bottigarus, qui et salutationis officio fungentur meo nomine: cras enim discessurus sum Bononiam, quo et illustriss. archiepiscopus Senensis una cum fratre suo Octavio proficiscetur. Dempsterianæ bibliothecæ reliquias extare aiunt penes D. Sumaium Pisis (2) nunc degentem. Dnus. Bottigarus haud

« Consulares Academiæ Florentinæ editos a Cl. Salvino Salvini. »
BANDINI.

(1) *Guadagnum*: forte Petrum Antonium G., Florentinarum Antiquitatum indagatorem solertissimum: cf. Bandini comment. de Vita Donii p. xv.

(2) *Pisis*. In hac urbe Thom. Dempsterus literas humaniores do-

magni momenti libros esse affirmat; rogavi tamen ut, data occasione, inspiciat accuratius, et si quid manuscriptorum supersit, certiore te faciat. Vale, vir amicissime, et amicos omnes officiosissime a me saluta. Dno. Bonarroto et pro commendatitiis gratias diligenter age: nepos enim ipsius, patruo sane quam simillimus, omnem operam et humanitatis officia promptissime et abunde mihi præstitit. Vale. Florentiæ ad diem xv dec. MDCXXIX.

Ignosce quod aliena manu in literarum officio utar: hasce enim sub multam noctem famulo meo in lecto dictabam; interdiu enim ab aliis rebus tantum ocii non fuit. In Laurentiana observavi inter alia Descriptionem insulæ Cretæ incerti auctoris (1), ecce circiter annorum, satis accuratam, licet stylus omnia ejus sæculi vitia referat. Cycladum Descriptio nescio cujus Christoph. Ensenii (2) ad Jordanum cardinalem recentior est nec admodum magni pretii. Inter Græcos codices notavi *Γεογραφίαν χριστιανικὴν* incerti auctoris (3), quæ loca præcipua, ædificiâ, castra, templa, aliaque Veteris et Novi Testamenti loca aliquot libris describit: nox ingruens accuratius excutere prohibuit. Quantum ex leviter pervolvendo conjicere potui, *αρχιτεκτονικὴν* potius illustraret quam geographiam. Græco-

cuerat, ibique libros de Etruria Regali composuit, qui posthumi cura Magni Etruriæ Ducis prodierunt.

(1) *inc. auctoris*: cf. Holstenii notitia optimorum et ineditorum librorum Medicæ bibliothecæ, inserta Selectis histor. et literar. Lilienthalii, p. 98.

(2) *Ensenii*: cf. Holstenius ibid.

(3) *inc. auctoris*: Cosmæ nempe Indopleustæ. Cf. Holstenius ibid. p. 94, et Bandinius Catal. Mstor. Græcor. Bibl. Medic. t. I, p. 437.

rum Lexicorum magna copia est, antiqua ferme omnia, sed pleraque sine certo auctoris nomine: in iis potissimum observavi Eudemi (1) Rhetoris Lexicon quo Suidas etiam usus fuit, et alterum Sancti Maximi (2), quod Glossarium Sanctæ Scripturæ esse puto. Sed de his alias. Vale: nam itineri me accingere cogor. Ad diem xvi dec.

XXVII.

PERILLUSTRI ET AMPLISSIMO

DN. D. TENGNAHELIO

S. C. M. BIBLIOTHECARIO (3).

PERILLUSTRIS DOMINE,

Dum ob negotiorum multitudinem et temporis angustias ad te visere non licet, ut studia et obsequia verbis offeram, haud ægre pro singulari tua humanitate feres me

(1) *Eudemi*: cf. Holstenius *ibid.* p. 105; Fabricius *Bibl. Gr.*, t. VI, p. 419, 632.

(2) Cf. Holsten. *l. c.* p. 91; Fabricius, *l. c.* p. 633.

(3) Hæc est inscriptio epistolæ externa. Epistolam descripsi e Kollarii *Anal. Vindobon.*, t. I, p. 1091. — Sebastianus Tengnagelius Cæsareæ Bibliothecæ Vindobonensis tunc temporis præfectus erat. Nonnullas ad Tengnagelium virorum doctorum epistolas legere est in Kollarii *Anal. Vindobon.*, t. I, p. 1041 sqq., inter quas Sirmondi una p. 1082, quam edidit et Colomes. *Opp.* p. 519, sed minus integram; Scheilderi alia p. 1063, cuius fragmentum et Colomesius adduxit *ibid.* p. 517. De illo Noster *infra* p. 186, 187, etc.

litteras voluntatis meæ animique addictissimi interpretes ad te mittere. Cum Warsoviæ essem, monuit me illustriss. card. Barberinus, Musagetes noster, ut in reditu ad hanc civitatem in Serenissimi Imperatoris bibliotheca inspicerem diligentius codicem perantiquum, quo Pontificum Romanorum res gestæ et insignia gentilitia plurima continentur; quem codicem olim penes Maximilianum Cæsarem fuisse, et nunc penes Augustissimos ejus successores asservari Ciacconius ille testatur qui de Pontificum vitis prolixè scripsit. Quocirca vehementer te rogo ut codicis inspiciendi copiam mihi facere non graveris, ut illustrissimo studiorum meorum patrono diligentius perquirenti satisfacere possim. Si quid vicissim Romæ curatum volueris, eam adhibebo curam fidemque, ut devinctissimum me tua humanitate agnoscas. Salve a tui amantissimo atque observantissimo LUCA HOLSTENIO.

Viennæ, ex ædibus illustrissimi card. Pallotti, d. VII maii a. 1630.

XXVIII.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

PERILLUSTRIS ET AMPLISSIME DOMINE,

Postquam salvus et incolumis a. d. kal. junii ad Urbem redii, confecto Sarmatico itinere ex animi sententia, id mihi haud jucundum cognitu fuit literarum commercium cum Provincia vestra atque omni reliqua Gallia impeditum ac ferme sublatum esse. Cum enim vehementissime cupe-

rem ad intermissum hactenus scribendi officium ex inter-
vallo redire, et pristinum tibi probare affectum et devin-
tissimi animi obsequium, omnis mora cupienti gravis
accidit. Sed exoptatissimæ tuæ literæ mox quidquid hoc
molestiarum fuerat penitus mihi ademere, illud quam cla-
rissime testantes, te constanter servasse memoriam lon-
gius profecti amici, nec de semel concepto amore quid-
quam remisisse; quod quidem illæ non verbis solum hu-
manitate plenis, sed re ipsa mihi abunde persuadent.
Tripodem Delphicum (1) in manus tuas incidisse gaudeo,
nec melius cuiquam obvenire potuit tam luculentam *ἱππαιὶον*
quam tibi omnis antiquitatis promocondo et reconditoris
doctrinæ oraculo. Nam quæ (2) hac super re ad R. P.
Puteanum (3) bene longa *συζήτησις* scripsisti, ea frustra
expectaveris vel a me, vel abs quovis alio antiquitatis stu-
dioso; ita tu omnium diligentiam curamque prævertisti:
atque eo iniquius fero tuas ad me literas vel perisse in
via, vel obhæsisse ubi minime oportebat. Sane *ἰκτύπωμα*
ἀντιβιβαστος quod misisti, non sine admiratione et voluptate
spectarunt Puteanus et Gualdus (4) equites, hujus modi

(1) *Tripodem Delphicum*. Tripus haud multum pedali procerior, ad Julii Forum erutus et in Peirescii museum illatus (cf. Gassend., V. Peir., p. 152; *Requier*, p. 259), variarum præbuit disquisitionum viro erudito materiam, ipseque Dissertationem de illo scripsit: vide p. 176, not. 2, et Michaltium, *Mélang.*, t. II, p. 309. Tripodis hujus imaginem inspicere in Sponii Miscell. Sect. 3, extr.

(2) *nam quæ—prævertisti*. Hæc verba adtulit Gassendus, l. c.

(3) *R. P. Putean.* Cf. p. 177.

(4) *Puteanus et Gualdus equites*. De Puteano equite, quem Donius inscript., p. 564, VIII, XVI, vocat Cassianum Puteum, Noster infra

rerum curiosissimi pervestigatores, tum Donius, *Ménestrier*, alique communes amici. Neque ægre feres, ut spero, quod nihil nunc respondeam ut cupis, et meam sententiam explicem: opus enim est διασκεΐναι longiore in re adeo obscura totque ænigmātum involucris obumbrata, ut nec ipse ille Apollo facile omnia evolvat primo pedatu,

‘Ος (1) διασκεΐναι τρίποδος ἐκ χρυσηλάτου.

Tum vero alias tripodum effigies, quæ passim per Urbem cernuntur in statuis antiquis, diligentius inspiciam: ita certius quid affirmare licebit singularum comparatione instituta. Sed de his commodius videbimus per otium. Nunc, quod in primis te scire velle existimo, pauca de meo itinere scribam, ut longos viarum tractus quos non exiguo cum labore nec absque multis periculis obii, ipse forte cum aliqua voluptate relegas, aut saltem cum exigua legendi molestia. Et principio quidem, Roma Venetias aditurus, Florentiam, Bononiam, Ferrariamque transii. Isthic Mediceam bibliothecam avidissimo inspexi oculo, sed ut canis e Nilo fugiens (2) tantum libavi quo sitim accenderem potius quam sedarem. Duos tamen maxime ἐπισήμους codices notavi; alterum quidem Latinum, quo Cretæ Descriptio (3) continetur, additis etiam locorum singulorum topographicis delineationibus, auctoris sane

Epist. ad Licetum data d. 25 aug. 1635, equitem de Puteo, vide notata p. 111, 159; et de Gualdo, p. 176. Et Gualdus tripodem possidebat, cujus figura extat apud Sponium l. c.

(1) ‘Ος. Aristoph. Plut. 9.

(2) canis e N. fug. Cf. Phædrus I, 25

(3) Cretæ descriptio: cf. pag. 180.

non indiligentis quem ante quingentos hosce annos scripsisse existimo; alterum vero Græcum, scriptum ut minimum ante dc vel dcc annos, cui titulus *Χριστιανῆς Τοπογραφία* (1). Auctoris institutum hoc est, ut structuram Templi aliarumque ædium sacrarum, instrumentorum, atque omnem apparatus sacrum describat; tum etiam loca et civitates quasdam quarum in Sacris Literis fit mentio: quæ etiam additis figuris illustrare conatur, sed pro gentis ac sæculi eaptu satis rudi Minerva. A Serenissimis Principibus literas commendatitias facile obtinui ad Cæsarem et Poloniæ Regem, ut hisce parariis facilius me insinuarem. Bononiæ S. Salvatoris bibliothecam diligenter excussi, dum Nemesiani (2) librum *de Aucupio* quærerem, sed irritò labore. Dexippi (3) Historia, et nescio quæ alia quæ Gesnerus isthic extare refert, falso titulo spem meam eluserunt: erat enim commentariolus philosophi illius in Categorias Aristotelis. Cardinales Legati, Antonius Barberinus et Spada (4), summam mihi exhibuerunt benevolentiam, uti etiam Ferrariæ cardinalis Sacchetus (5). Venetias incommodissimo tempore ap-puli, scilicet quarta dominica Adventus, quam proxime sequebatur vigilia Nativitatis Dominicæ: ita dies ἀπράκτους

(1) *Χρῖς. Τοπογρ.* Cf. pag. 180.

(2) *Nemesiani*: codd. *Nemesii*; male. Cf. supra p. 110.

(3) *Dexippi*: cf. Fabric. *Bibl. Gr.*, t. VII, p. 536.

(4) *Anton. Barberinus et Spada*. Ille Francisci cardinalis frater erat. De hoc cf. supra p. 50, 85, Naudæana p. 52, Erythræi *Epist. ad Tyrrhen.* t. II, p. 58.

(5) *Sacchetus*: cf. Erythræus *Epist. ad Tyrrhen.* t. I, p. 194.

quatuor consumpsi; cum interea nec publicam nec privatam bibliothecam ullam inspicere liceret, neque Molinum (1) salutandi facultatem habui, ut pote publicus Summi Pontificis minister. Itaque, quantum potui, librarium officinas perreptavi ferre omnes; sed hic quoque οὐδὲν ὄντως. Manuscriptorum nihil reperi, præter vastum Zonaræ (2) Commentarium in hymnos ecclesiæ Græcæ, quos ᾠδὴς appellant, et Michaelis Glycæ (3) librum Quæstionum et Responsionum, in Galliis quoque mihi visum; quos tamen nullo æquo pretio ab iniquissimo librario impetrare potui. Venetiis tertia feria Nativitatis per Alpes Tridentinas Cœnipontem contendî, itinere ac cœli tempestate tam commodis ut nihil supra. Inde porro secundo Cœno et Danubio Viennam descendi, quo cum pervenissem a. d. XIII januarii, triduo post ad Cæsaris Hungariæ regis, et Serenissimi Archiducis Gulielmi Leopoldi audientiam admissus fui. Cæsare nihil mitius, benignius, ac clementius natura unquam effinxit; duas ferme integras horas me de publicis privatisque rebus loquentem audivit, et favorem ac gratiam suam promissimam addixit in promovendis negotiis studiisque meis, quam libenter deinde præstitit. Viennensem Bibliothecam, Dn. Tegnagelii (4), viri humanissimi et eruditissimi beneficio, pro libitu tractavi. Referta est optimis codicibus;

(1) *Molinum*: cf. supra p. 24, et Tomasinus de Tesser., p. 214.

(2) *Zonaræ*: cf. Fabric. Bibl. Gr. t. XI, p. 225.

(3) *Glycæ*: cf. Fabric. ib. t. XI, p. 201.

(4) *Tegnagelii*. Codd. *Tegnagelii*, quod mendum et infra correctum. Vide de eo p. 181.

sed omnia ferme vulgata, præter SS. Patrum quædam, et philosophorum Commentaria. Amicitiâ quoque ini cum R. P. Corderio (1) Belga, S. J. theologo, viro humanissimo, et Græcarum literarum peritissimo. Ille et Ducæi (2) et Gretseri (3) industriam in SS. Patrum scriptis publicandis superabit: jam enim aliquot volumina commentariorum in S. Scripturam conversa penes se habet; et Philoponi doctissimus commentarius *περί νομονομίας* ad principium Geneseos prælo jam excuditur (4). Tengenagelius versatissimus est in linguis Orientalibus, quarum exactissima cognitione puto ipsum omnes superare quotquot hoc tempore inter christianos Europæos illud scientiæ genus profitentur, et lautissima instructus est librorum copia, quos magno sumptu a legatis Cæsareis Byzantii sibi coemi curavit. Omnes codices legit, expendit et notavit diligentissime; sed ob senectutem ingruentem, et vertiginis morbum quo affligitur, nihil ipse publico parare potest. Id sedulo allaborat, ut Schickardum (5), professorem Tubingensem, ad Cæsaris aulam pertrahat, cujus librum de Jure Regni apud Hebræos, et Genealogiam Regum Persiæ te vidisse non

(1) *Corderio*. Balth. Corderius, Antuerpianus, de quo Sax. Onom. t. IV, p. 375. Cf. infra p. 194, 207.

(2) *Ducæi*, Frontonis: cf. p. 37.

(3) *Gretseri*: cf. Sax. Onom. t. IV, p. 89; Michaltus, *Mélang.*, t. I, p. 174.

(4) *excuditur*. Editus est Vindobonæ, hoc ipso anno.

(5) *Schickardum*: de quo cf. Sax. l. c. p. 591; Gassendus V. Peir. p. 158; Noster infra Epist. ad Peirescium data d. 6 sept. 1636, et nota 2 supra p. 80.

dubito. Plurima habet historica de rebus Persicis, Sarracenis et Turcicis, longe, ut affirmabat ipse, præstantiora iis commentariis quos Leunclavius et Erpenius publicarunt. Dignus ille in primis est quicum amicitia tibi intercedat, et me *πρόξενος* ac conciliatorem offero. Poterit ille plurima tibi respondere de Bibliis Samaritanis, quorum et ipse exemplar in Cæsaris bibliotheca habet. Sed iter tibi describere proposueram, ejus pars prima et me peregrinantem et te legentem oblectare potest. Cætera hinc in Sarmatiam mihi nec memoratu grata. Nam postquam Moraviam excessi, et Silesiæ partem superiorem ingressus sum, ubi Troppaviensis et Ratiboriensis ducatus sunt, extra cultum humanitatis mihi excessisse videbar. Omnia enim hic nova et insueta mihi sese obtulere, sed ex Sarratico more fœda, spurca, barbara; *κοινή χαμευρία*; hypocausta fumo et fœtore plena; commune hominibus bestiisque receptaculum; victus sordidus; cerevisia pessima; aspera et inhumana tractandi ratio; lingua sibilis et consonantium complosione exterorum auribus ingrata; vultus et omnis corporis habitus ad Scythicam *θρασύτητα* compositus, viæ publicæ lacunis et salebris inviæ; pontes super aquas, hiberno præsertim tempore periculosissimas, vel nulli, vel adeo male compacti ut sine horrore transiri nequeant; sylvæ crebræ et densissimæ, latrociniiis opportunitissimæ; regionis aspectus ob porrectam in infinitum planitiem inamœnus, hyeme potissimum, ubi omnia altissima nive teguntur: nam in immenso æquore mihi fluctuare videbar. Quid de ædium structura in oppidispagisque dicam? Quid de platearum immunditie? Id sane perspexi, non absque causa Polonos soleas ferreas

pedibus suppactas gestare : nam absque iis foret , facile in profundissimo luto obhærescerent. Quid de Cosacorum Heidonumque protervia in obvios quosque , præsertim ubi animus sua natura ferox vino cremato , ut vocant , incaluit ? Sed nolo plura recensere , ne forte ita me exceptum habitumque male in Polonia existimes , ut odio gentis hæc exaggerem. Id mihi credas velim , poetam *Des Portes* haud male Poloniam suo illo propemptico carmine descripsisse (1). De libris et literatis quod scribam non habeo : nihil enim egregium mihi videre licuit præter paucissimos. Rex ipse et Regina et Serenissimus Princeps Wladislaus nullum benevolentiae genus erga me prætermiserunt. Regem omnium , quotquot unquam adspexi , principum oris adspectusque majestate augustissimum vidi. Serenissimo Principi aliquoties adfui , qui , ut ipse variam rerum cognitionem usu sibi acquisivit , ita me lubentissime loquentem audivit. A proceribus regni in Warsoviensi aula humanissime exceptus , et convivii symposiisque magnificis adhibitus fui. Sed nimium excre-
scit epistola , dum singula commemorare studeo. In reditu

(1) *Des Portes*—descripsisse : his nempe verbis :

*Adieu , Poloigne , adieu , plaines désertes ,
Tousiours de neige ou de glace couvertes ;
Adieu , pays d'un éternel adieu ; ....
Adieu , maisons d'admirable structure ;
Poisles , adieu , qui dans vostre clôture
Mille animaux pesle-mesle entassez ,
Filles , garçons , veaux et bœufs tout ensemble ;
Un tel menage à l'âge d'or ressemble ,
Tant regretté par les siècles passés .*

Poloniam Majorem cum fame miserrime colluctantem vidi, et homines catervatim in plateis morientes. Inde per Silesiam et Bohemiam iter tenens, utriusque metropolim Wratislaviam et Pragam, civitates splendidas, aliquot diebus perlustravi; rursusque per Moraviam Vientiam redii. Multa mihi in confiniis harum provinciarum pericula fuere objecta: incidi enim aliquoties in latrocinantes equitum catervas; evasi tamen salvus ipsorum manus maximo Dei beneficio. Vienna Posonium descendi, ubi Cæsar regni Hungarici comitia agebat, atque isthic secundo ipsum allocutus sum, parem erga me denuo benevolentiam expertus. Vienna, dispositis equis, vigilia Pentecostes discessi, et per Stiriam, Carinthiam, Carnos et Istriam, Tergeste, intra septimum diem, perveni. Hinc, conscensa navi, reditum ad Venetos tentavi, ut quas antea non potueram, nunc in reditu bibliothecas lustrarem, et viros eruditos salutare. Sed omnem mihi accessum ad civitatem denegarunt, nisi in hospitale compingi vellem, xl dierum mora ingratissima lustrandus. Itaque Adriatici Maris oram legens, Ariminum attingi, unde, iterum dispositis equis, Romam properans, xiv dierum spatio totum iter Vienna Romam confeci. Reducem eminentissimus dn. cardinalis tanta complexus est benevolentia, ut humanissimus ipsius aspectus et benignissimum colloquium facile omnem mihi lassitudinem et molesti itineris tædium, atque memoriam ipsam tot periculorum ex animo exemerit. Id scias me peracti itineris non poenitere. Cardinalis Santacrucius (1) operam sibi

(1) *Santacrucius* : cf. p. 175.

præstitam honorificentissimo præmio compensavit, quem, ut spero, ita mihi devinxi, ut ejus auctoritas mihi apud patronum nostrum, si opus foret, præsidio et adjumento esse possit: nec minus mihi cardinalem Pallotum conciliavi, cui fortunæ meæ iucrementa magnam partem debeo. Habes itineris adumbrationem, quo me defunctum gaudeo: malo enim cum Platone cæterisque humanissimis philosophis versari, quam cum Sarmatis; et cum Scylace, Dicæarcho, cæterisque meis Geographis orbem terrarum potius obibo, quam ut curru vel equo per æqua et iniqua viarum jactiter. Tu, ut facis, studia nostra juvare perge, et me tui amantissimum observantissimumque redama. Vale. Romæ a. d. XXI junii 1630. Perill. d. t. addictissimus servus L. HOLSTENIUS.

P. S. Pro libris manuscriptis (1) quos iterum promittis, quosque salvos ad te perlatos gaudeo, gratias ago pro eo ac debeo maximas. Utinam mihi eorum copia esset ad pertexendum reliquam partem observationum in Vitam Pythagoræ! Sane magno mihi usui esse posset ille thesaurus diviniore sapientiæ. Erit, ut spero, optima mittendi commoditas, ubi eminentissimus dn. cardinalis *Bagni* (2) isthac transierit huc ad Urbem rediturus: poterunt enim

(1) *libris Mssitis*. Platoniorum philosophorum de quibus cf. p. 123.

(2) *Bagni*, Latine plerumque vocatus *a Balneo*, qui, anno insequenti, Romam rediit, post peractam Legationem; et per Provinciam iter debebat instituere, ut re vera instituit. Peirescius libros Holstenio transmittendos illius sarcinis addidit, quod humanissima Eminentia pro suo in literas et literatos amore lubentissime permisit: cf. Gass. Vit. Peir. p. 153.

sarcinis illius adjungi quæ, ni fallor, Massiliæ navibus imponentur. Iterum vale, et desiderio nimis importuno ignosce.

XXIX.

NOBILISS. ET AMPLISS. D. TENG NAGELIO I. C. (1)

LUCAS HOLSTENIUS

χαίρειν καὶ εὖ πράττειν.

TANTUM me insigni tua humanitate devinxisti, cum nuper Vienna transirem, ut et benevolentiae memoria perpetuo animo obversetur, nec de gratia referenda cogitationem unquam deponam; nec minori facilitate spero hoc observantiae meae testimonium admittes, quam tum praesentem in amicitiam recepisti. Mitto syllabum librorum Syriaca et Arabica lingua hic editorum, quem tu haud obscure tum requirere videbaris, ut, si quid eorum pro tua vel Caesarea bibliotheca emptum cupias, mihi quam primum significes. Dabo enim operam ne fidem et diligentiam meam hac in re desiderare possis. Pretio non usque adeo magno vaneunt; ideoque praecipuis duntaxat adscripsi, et qui soli sunt ἀντάξιοι καὶ ἀντιτάλαντοι cæterorum omnium. Prodierunt etiam nescio quæ Æthiopica ex typographia Congregationis Propagandæ Fidei,

(1) Ex Analectis Vindobon. Kollarii t. I, p. 1092. Inscriptio harum literarum externa: « Nobilissimo et amplissimo viro Dn. D. « Tengnagelio, S. Cæs. Majestatis consiliario et bibliothecario, « Domino meo plurimum colendo. Viennæ, »

quæ et haberi haud magna cum difficultate et reliquis adjungi poterunt, si id tibi volenti fore intelligam. Nunc vicissim id summopere abs te contendo, vir amplissime, ne mei causa graveris inspicere duos codices Mstos. Cæsareæ bibliothecæ, quos ipse quidem in indice notaram, sed ob discessum celeriore perquirere et exquirere non potui. Alter eorum inter historicos est xxxiii^{us}, continens inter alia Perdiccæ (1) Protonotarii Ephesini Descriptionem Locorum Sanctorum in Jerusalem, versibus; alter vero lxxviii^{us} est inter philosophicos, cujus titulus promittit Arriani (2) Excerpta de Ponto Euxino. De priori id scire velim, sitne eadem (3) illa Ἐκφρασις περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Κυριακῶν θιμάτων, quam sine certi auctoris nomine Fed. Morellus Parisiis edidit ante paucos hosce annos. Constat totum opusculum cclx versibus politicis, quos vocant, sive rhythmicis, quorum primus est,

Ἐπιπτε πολυέρασον, οἶδα, τυγχάνει πᾶσι
Τὴν τῆς Σιών δι' ἄλγῃσιν, etc.,

postremus vero,

Δευτέρῳ τὴν ἀναψυχὴν εὖραμεν τῶν λεχθέντων.

Sin idem sit auctor, quod puto, titulum Græcum, ut in Msto. legitur mihi enotari velim, ut opus ἀδίσποτον suo sibi parenti restituatur in secunda editione. Si diversi sit

(1) *Perdiccæ*, editi in Allatii Συμμίκτοις. Cf. Anal. Vindobon. p. 1097.

(2) *Arriani* : cf. Anal. Vindobon. p. 1101.

(3) *sitne eadem*. Eadem est.

auctoris, obnixè rogo ut, tua cum gratia, fideliter mihi transcribatur. De Arriani Excerptis itidem scire pervelim, quis titulus, quot foliorum, quod principium, quis finis. Inde enim facile erit dispectu, sintne eadem cum illis quæ ex Regia Parisiensi et Vaticana bibliotheca jam pridem habui (1). R. P. Corderius (2) operam suam in pervestigando et describendo, ut spero, non negabit. Nollem enim meam importunitatem tibi quidquam molestiarum facessere. Rescribe, quæso, quantocius, et quid de exoticis illis libris fieri velis, significa. Vale. Romæ c1010cxxx prid. kal. septemb.

Parisiis Regia Biblia Plantini multo augustius ac splendidius recuduntur. Puteani fratres opus jam ad finem propemodum perductum scribunt. Unius privati (3) hominis sumptu editio procuratur, qui seorsim uno volumine integra Biblia Arabica addet, et Pentateuchum Samaritano caractere, hactenus ferme Europæis incognito. Illum jam elegantissimum cusum fusumque iidem nunciant. Nicephorus Callistus vester (4) jam absolutus est duobus magnis voluminibus. Nunc Theodreti Opera Græco-Latina excuduntur studio et cura P. Sirmondi, viri et doctrina et iudicio maximi. Hæc, quod ad studia tua pertinere videbantur, volebam nescius ne esses. Ampl. d. t. obsequentissimus **LUCAS HOLSTENIUS**.

(1) *habui* : cf. p. 65.

(2) *Corderius* : cf. p. 187.

(3) *Unius privati*, Michaelis *Le Jay*.

(4) *Niceph. Callistus vester*. Editus Parisiis an. 1630 e codice Cæsareo Vindobonensi : cf. Fabric. Bibl. Gr., t. VII, p. 438.

Nota librorum editorum Romæ lingua Arabica et Syriaca.

SYRIACA LINGUA.

Officium pro defunctis Chald. — Missale Chaldaicum.
— Breviarium Chaldaicum pro Maronitis, opus ingens
fol. 10. o. — Grammatica Georgii Ahmir Chald. Latin.
— Compendium Grammaticæ Chald. 12mo. — Nomenclator
Chaldaico-Arab.-Latin. sed imperfectus, 4°. — Alpha-
betum Chald. cum aliquot Psalmis et Orationibus.

LINGUA ARABICA.

Avicenna Arab. fol. 6. o. — Euclides Arab. fol. 2. o.
— Quatuor Evangelia cum interpretatione Lat. 4°. 1 $\frac{1}{2}$. —
Psalterium cum interpretatione Lat. 4°. 1. — Cate-
chismus sive Doctrina Christiana Bellarmini cum in-
terpret. Lat. — Geographia Nubiensis Arab. 4°. — Liber
dictus Agiromia Arab. 4°. — Doctrina Christiana major
Bellarm. Arab. tantum. 8°. — Institutiones Linguæ Ara-
bicæ Petr. Metoscitæ. 8°. — Logica Arabica cum vers.
Thomæ Novariens. 4°. — Liber dictus Caphie. Arab. 4°.
— Duo Alphabeta Arabic. Latin. — Officium B. Virginis
Arab. sed caractere Chald. — Professio fidei pro Orien-
talibus Lingua Arabica, caractere Chald. — Calenda-
rium Romanum Arab. caractere Chald. — Dictionarium
Armeno-Latinum fol. Mediol. 2. o.

XXX.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Literæ tuæ, quas per dn. *de Bonaire* ad me misisti, tam largam cogitandi materiem animo meo suggesserunt, ut profecto quid potissimum velit nolitive certo statuere necdum potuerit. Nam inexpectata itineris Orientalis commoditas mihi nec opinanti objecta, ita mentem mihi permovit, et, ut rem fatear, transversam abripuit, ut parum absuerit, quin omnes fortunæ meæ constituendæ cogitationes, imo et ipsius patriæ memoriam prorsus deponerem. Sed postquam deinde animus redire ad sese, et, discusso vehementissimæ cupiditatis affectu, veluti utramque rei faciem inspicere cœpit, et rationum momentis singula expendere, obtulerunt sese hæud levia, quæ retrahere mentem atque in adversam quodammodo partem deflectere et propellere videbantur. Paucis enim diebus ante, domo mihi nuntiarant Præposituræ Hamburgensis eam nunc esse conditionem, ut si advigilem sedulo, et, ubi opus est, consilio succurram, admitti tandem ad possessionem, volente et probante tota civitate, possim: quem in finem Cæsaris subinde imploranda erit auctoritas, ut literis et edictis rem urgeat ac promoveat. Nimis longum foret minutias omnes persequi, tibi que exponere velle; id tantum dicam, negotium eo in statu esse, ut, si ipse præsens per duos vel tres menses advigilem, tum

confici omnino possit; quod absque meo consilio non solum hærebit impeditum, sed etiam in pejus relabetur: cum tamen unum illud beneficium tanti sit, ut non solum sumtus honestissimos vitæ sustentandæ subministret, sed etiam principem ac præcipuum in amplissima et florentissima Germaniæ civitate locum mihi conciliet. Neque minus considerandum, quod cum Cæsar mihi in Bremensi archiepiscopatu locum promiserit, nunc Reformationis principium fore videatur; dum archiepiscopalis dignitas in Cæsaris filium translata, sæcularis autem administrationis onus comiti Tillio (1) demandatum jam, vel quamprimum demandandum erit. Cumque hoc cogitationum Euripo animus huc illuc jactaretur, eminentissimi cardinalis nostri consilium et voluntatem experiri volui; qui eodem modo atque ego proficiscendi commoditatem opportunissimam vehementer approbavit, nec repudiandam temere censuit; modo Præposituræ negotium vel confectum omnino, vel eo saltem productum esset, ut, me absente, amicorum diligentia et sedulitate ad finem perduci possit; cumque benignissime promitteret sese operam atque auctoritatem apud Cæsarem cæterosque, ubi opus foret, interpositurum, rationes proposui, quibus negotium brevissimi temporis spatio eo reducere licebit, ut quid de successu sperandum sit perspicere omnino et certo cognosci possit. Nam Nuntius Apostolicus qui jam Ratisponam pervenisse creditur, rem universam Cæsari proponet, atque ejus sententiam ac voluntatem experietur. Vides, ut puto, causam cur nihil adhuc certi liceat promittere. Si tamen

(1) *Tillio*: vulgo *de Tilly*.

quid sperem scire aveas aut quid conjiciendo præsумam, puto res meas ita componi posse, ut mihi oblata conditione commodissima et excellentissimi dn. oratoris (1) erga me voluntate uti liceat. Itaque nunc res ac studia mea ita tractare incipio, quasi ad præstitutum tempus vobis isthic adfuturus; nisi enim illustrissimus dn. Bichius Nuntius ad Christianissimum Regem destinatus discessum nimis properaverit, ita ut mihi de rebus meis certi aliquid rescire antea liceat, tum ego pontificiarum triremium commoditate utar, et una cum illustrissimo dn. Nuntio isthuc ad vos accedam. Si vero ea occasio foret prætermittenda, Panormi vel in Melita insula adventus excellentissimi dn. oratoris mihi expectandus esset. Discuperem, perill. domine, potius ad vos accedere, ut conspectu et colloquio tuo nonnihil mihi perfrui liceret, consiliumque ex te capere tam longi et laboriosi itineris majori cum fructu instituendi; tum vero in primis, ut tandem aliquando coram te complecti possem, quem ego jam dudum omni animi affectu et amo et veneror, atque ut gratias tibi agerem pro maximis illis tuis in me beneficiis (2). Hæc

(1) *oratoris*. H. Gornæus Marchevillæ comes, vulgo *Gournay de Marcheville*, tunc discessum apparabat, profecturus Byzantium orator nomine regis Franciæ: cf. Gass. Vit. Peiresc. p. 144, et *Requier*, p. 243. De hoc oratore satis inclementer, nescio quam vere, P. Strasburgius in Relatione Byzantini itineris p. 213: « Gallia regis orator, tunc in Porta erat H. Gorne comes de Marcheville, vir externi splendoris aulicæque comitatus ultra modum studiosus, in agendis rebus et negotiis parum versatus », etc.

(2) *beneficiis*: munere recenti codicum Platoniorum. Vide p. 167, 123.

ego nunc paucis scribo, cæteris meis rebus expediendis occupatissimus. Proximo cursore prolixius tibi apertiusque, ut spero, eminentissimi cardinalis mentem indicabo, et meum quoque consilium certius pleniusque exponam : interea enim temporis cogitare licebit accuratius. Τὰ Πλατωνικὰ κειμήλια, quæ profusa quadam humanitate mihi Musisque meis ornandis addicere voluisti, vel in adventum meum servabis, vel, si isthuc accedere non licebit, excellentissimi dn. oratoris sarcinis librariis adjungere poteris : si vero, quod neutiquam spero, itineris spes penitus decollaret, commodissime Pontificis triremibus huc ad me mitti possent. Sed mihi aqua hæret, et animus in dubio fluctuat. Interim dum certiora constituere licebit, cogita, quæso, et mone de libris rebusque necessariis, et ex vasto atque immenso observationum et relationum numero ὑπομνήματα quædam mihi confice, præsertim de bibliothecis aliisque monumentis perquirendis. Non dubito quin excellentissimus dn. orator in comitatu habeat pingendi ac delineandi peritum; eo enim in primis isthic opus erit. Meus juvenis (1) Græcam linguam mediocriter callet, et in transcribendis exemplaribus Græcis bene versatus est; tum etiam linguas Gallicam, Anglicam et Belgicam callet. Geographica mea omnia eo deferam; spero enim expoliri ac perfici posse τῇ περιοδικῇ αὐτοψίᾳ. Utinam vero Dionysium Byzantium (2) Bospori descriptorem excitare ab inferis et alicunde in lucem protrahere liceret! Nullum ego auctorem æque desidero. Vale, Ill. domine, et excellen-

(1) *Meus juvenis* : ille forte de quo p. 148.

(2) *Dion. Byzantium* : cf. p. 93.

tissimo dn. Oratori studia mea et addictissimæ voluntatis obsequia officiosissime denuntia. Romæ MDCCXXX a. d. VII septembr. Perill. d. t. addictissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

XXXI.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Vereor plurimum ne fides mea apud te laboret ob dilatandum scribendi officium : verum id non tam culpa mea factum est, quam eorum a quibus rei gerendæ auspicia capienda sunt. Scripsi nuper (1) quid eminentissimus cardinalis noster responderit, quemque præ se tulerit animum, cum oblatam itineris Orientalis occasionem proponerem; videlicet, probari eam sibi summopere, modo res meas antea componerem, ac de Præpositura Hamburgensi certior essem. Neque mihi hactenus quidquam aliud responsi obtinere licuit, quamvis non semel ostenderim voluntatem ac desiderium meum, quippe qui, relictis rebus omnibus, profectionem illam suscipere enixe cupiam : mihi vero nefas est urgere gravius, ne importunitate extorquere velle videar. Itaque nunc responsum Ratispona ab Apostolico Nuntio expectamus, cui negotii mei promovendi curam cardinalis noster dedit; cujus adeo intra diem decimum quintum nos compotes fore spero. Interim non desino exstimulare patroni nostri animum opportunis aliorum

(1) *nuper* : p. 197.

sermonibus, qui fructum huiusmodi itineris sæpius inculcant. Ego vero, ut rem sine sipario dicam, aliam puto subesse causam cur responsum atque assensum suspensio animo protrahat. Cum serio hoc tempore agatur de pace per Italiam restituenda, atque ea in re Summus Pontifex sedulo nunc laboret, non obscure id consilium agitari videtur, nunquid, legato ex Urbe misso, cum Cæsare in hisce Germaniæ comitiis tractandum sit de Nivernensi duce (1) reconciliando, et sopiendo gravissimo hoc bello quo res christiana colliditur. Nec solum prudentiores in hac aula unicum hoc vel sanè præcipuum præsentium calamitatum remedium agnoscunt, sed et vulgus publico sermone id postulare videtur. Atque hic quidem, ut in re incerta solet, varia sunt sententiarum et opinionum divortia: alii enim cardinalem Antonium Barberinum eam ob causam ad Urbem rediisse existimant, ut, collato hic cum Summo Pontifice consilio, legationem illam ad Cæsarem quam primum obeat; alii Pallotum idcirco Viennæ hærere credunt, ut in propinquo sit qui legatus a Pontifice comitia illa adeat, si legati Pontificii auctoritate ad negotia hæc conficienda opus fuerit; alii neminem huic muneri aptum censent præter nostrum patronum, quem et amari plurimum a Cæsare, et reliquis Germaniæ Principibus gratissimum esse sciunt, ob candorem, modestiam aliasque virtutes, quas Germani nostri præcipue æstimant:

(1) *Nivernensi duce.* Car. Gonzaga, Nivernensis dux, Mantuanum ducatum hæreditario jure tenebat. Ipsi adversabatur Cæsar; Ludovicus XIII ipsum armis protegebat. Hinc asperissimumque bellum, quo tunc temporis septentrionales Italiæ regiones vastabantur.

Verum ut nostri cardinalis animum ab ista legatione abhorrere scio, ita priores illæ opiniones non prorsus fundamento carent. Sed quidquid sit, cum res ad ἀκμήν omnium iudicio pervenerit, et malis Italiæ suprema κρίσις immineat, puto futurum ut eis dies non ita multos de Pontificis consilio publice constet. Eam sane unicam causam esse puto, cur cardinalis noster incertus adhuc me quoque suspensum teneat, quod operam meam legato, si quis mittendus foret, utilem in primis futuram iudicet, vel potius necessariam; cum Germanum alium non habeant quem adungere possint tam magno comitatu itineris ducem et interpretem apud ἑτεροφώνους. Meis vero rebus ex animi voto stabiliendis nulla accidere posset optatior occasio, et sane operæ pretium esset huiusmodi ob causam iter Constantinopolitanum ad aliquot menses a me differri, paratis interea majoribus subsidiis. Verum ut dixi, pactis nuperrime induciis, ad pacem eo accuratius stabiliendam necessum est intra paucos dies de rerum summa constitui, præsertim cum comitia ad finem spectare videantur, et difficilior postea cum solo Cæsare et ministris Φιλίππῶσι futura sit tractatio. Hæc eo prolixius scripsi, ut habeas qui me apud excellentissimum dn. oratorem pro tua benevolentia excuses, cujus ego insignem erga me voluntatem gratissimo animo amplector; et cui comitem me atque ὑπουργὸν in scrutandis Græciæ antiquitatibus adungere nimium quam velim. Tu, quæso, diligenter me ac studia mea illi commendare perge, et certiora a me consilia expecta per dominum Thuanum (1), qui intra

(1) *Thuanum*: de quo cf. p. 31. Huius itineris meminit Gassendius Vit. Peir. p. 154.

quatrimum cum illustrissimo Nuntio Bichio (1) ad vos discedet. Doleo profecto ex animo tam commodam mihi ad vos proficiscendi occasionem præripi : nam si postea eminentissimus cardinalis abeundi in Græciam copiam fecerit, vel Melitam recte adire cogar, vel terrestri itinere cum Veneto cursore Ragusio Constantinopolis erit petenda. Vale, perillust. domine. Romæ MDCCXXX a. d. XXVII septembr. P. d. t. omni obsequio addictissimus L. HOLSTENIUS.

XXXII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Scripti nupero cursore quam incerta mihi sint omnia de itinere Byzantino ob eminentiss. nostri cardinalis cunctationem, et causam tum prolixius exposui, cur consilium et responsum mihi differre videatur; itaque religio mihi est instare vehementius et urgere ipsius animum, cum non semel me ad responsum Nuntii Apostolici rejecerit, ut sciamus quid de negotio Præposituræ Hamburgensis sperare liceat. Vereor enim ne, cum ipse sibi res meas summo opere cordi esse ostendat, ego negligentius ea curare videar vel potius negligere, intermissa tractatione quam hactenus magno conatu aliquatenus promovi, quamque ipse interposita auctoritate sua conficiendam suscepit. Quid de legatione (2) sperandum sit brevi videbimus: res enim

(1) *Nuntio Bichio* : cf. p. 198.(2) *de legatione* : cf. p. 201.

eo perducta est ut moram longiorem neutiquam patiatur; nec facile Pontifex per legatum de pace aget, cum jam bis sua spe frustratus fuerit, et principes christiani studiose admodum id operam dare videantur, ut Summi Pontificis arbitrium in litibus bellisque componendis subterfugiant. Neque parum nunc ea adaucta est suspicio, quod nuper in conditionibus induciarum Pontificis intercessio in speciem et dicis causa commemoretur; cum Nuntii ejus ad subscribendum et confirmandum nequaquam fuerint admissi, qui tamen hactenus omnium maxime in pace resarcienda laborarunt. Itaque deposita ferme legationis spe, nihil jam sententiam principis moratur, nisi ut de negotii mei successu constet ex dn. Nuntii literis, quas intra hoc octiduum specto. Interim vehementer rogo ut me quantocius certiore facias, quo tempore excellentissimus dn. orator ad Melitam insulam se perventurum speret, ut maturato itinere, si fieri possit, eum praeveniam. Maluissem recta ad vos proficisci commodissima hac occasione, ut tuis monitis ac consiliis instructior iter majori cum fructu ingredi licuisset: scio enim nulli plura et animadversione digniora de iis regionibus esse observata quam tibi; tum vero unice exopto coram te complecti tot mihi beneficiorum auctorem. Quod cum fieri jam non possit, rogo ut excellentissimum dn. oratorem accurate moneas de libris et tabulis cæterisque rebus ad Græciæ et Orientis cognitionem necessariis; tum vero in primis ut juvenem aliquem τῆς γραφικῆς et delineandi artis bene peritum secum ducat: nisi enim hujusmodi comitem habeat, multum de itineris fructu peribit. Ego geographicam suppellectilem satis copiosam isthuc deferam, si

patronus abeundi copiam mihi, 'quod spero, fecerit; de quo ubi certus fuerim, te quoque certiore faciam. Tu mihi interea temporis eminentissimi dn. legati favorem et benevolentiam commendatione tua conserva. Dn. Thuanus meo nomine excellentissimum dn. oratorem salutabit, et coram exponet, quam ego efflictim cupiam servitia et obsequia mea S. Excellentiae in hoc itinere conficiendo præstare. Vale. Romæ cldccxxx. Prid. kal. octobr. Perill. d. t. ad obsequia paratissimus et addictissimus servus L. HOLSTENIUS.

XXXIII.

NOBILISSIMO ET AMPLISSIMO DN.

SEBASTIANO TENGNAGELIO (1)

J. V. D. S. CÆS. MAJ. CONSILIARIO ET BIBLIOTHECARIO,

LUCAS HOLSTENIUS

χαίρειν καὶ εὖ πράττειν.

Si tardius humanissimis tuis respondeam, facilem mihi veniam, ut spero, abs te impetrabunt literæ, quas ipsa mora uberiores fecit. Nam cum diffiderem me desiderio tuo satisfacere posse quo de Orientalium hic in Urbe literis librisque cognoscere aves, amicorum operam advocavi in iis quæ de meo præstare non poteram. Atque hic quidem Victorius Accorensis (2), vetus, ut ait, amicus tuus, lu-

(1) Ex Kollarii Anal. Vindobonensibus, t. I, p. 1105.

(2) *Vict. Accor.* Abbas Victorius Scialach, in Romano Sapientia

bens occasionem arripuit, ut et meæ voluntati morem gereret, et pristinæ amicitiae memoriam apud te renovaret. Ille, ut promisit, et privatim de suis et de publicis Maronitarum studiis copiose exponet. Quamvis homo πολυπράγμων et περιεργότερος ea studia, ex quibus res literaria commodum maximum, ipse autem famam insignem consequi potuisset, cum tricis—(1), hoc est, præsentissima bonorum ingeniorum peste, penitus commutare videatur. Quod indicandum tibi existimavi, non ut doctrinam vel officium ejus viri apud te elevarem, sed ut ingenium ipsius te non lateat, si quid forte ἄμουντον literis admixtum videris. Damascenus Archiepiscopus (2) jam annum integrum pedem domo non extulit; ita senio morboque confectus, lecto affixus hæret, ut nihil in hoc studiorum genere amplius ab ipso expectari possit. Reinardi mathematici bibliothecam Arabicam Vaticana absorpsit, ut ex Victorio Maronita intellexi, nec facile lucem hanc aspicient tot præclara volumina, tanto cum labore ac sumptu collecta. Sed ecce tibi alium thesaurum multo locupletissimum in Europam

gymnasio Chaldaë et Arabicæ linguæ lector, qui edidit Romæ an. 1622 Introductionem ad grammat. Arabicam, et an. 1624 Alphabetum Arabicum: cf. Schnurreri Bibl. Arab. p. 35, 36. Sociata cum Gabr. Sionita opera ex Italico idiomate in Arabicum vertit Bellarmini Doctrinam christianam, excusam Romæ an. 1613: cf. Schn. l. c. p. 241. Scripsit et Institutiones Chaldaë seu Æthiopice linguæ, Romæ editas an. 1630. Cf. *Notices des Man.*, t. I, p. xx.

(1) *tricis*. Post *tricis* lacunulam scit primus editor.

(2) *Damascenus Archiep.*: Sergius *R'si*, qui Psalmos Syriace et Arabice in Libano an. 1610 editos excudi curavit. De illo vide Schnurrer. l. c. p. 353.

nostram allatum a Golio (1) mathematico Leidensi. Catalogum tibi mitto diligenter transcriptum ex edito exemplari, cujus copiam mihi amicus ad paucas horas fecerat. Nihil enim suavius tibi dulciusve offerri posse existimavi, postquam semel novi palatum tuum. Est sane quod orbi christiano gratulemur de tam pretioso *ἱμαίω* Turcarum manibus erepto; id vero potissimum, incidisse in illorum manus qui nihil publico invident et qui ex isto thesauro evulgando laudis materiam quærunt. Tu, nisi grave fuerit, iis legendum offeres, quos hujusmodi cupediis delectari non ignoras, Sgambato (2), Corderio (3) et similibus, et similia a me expectes velim, ubi nanciscendi copia fuerit. Nunc summo pere te oro, et per humanitatem tuam obtestor, ut ex Samaritano tuo Pentateucho (4) duos tresve priores et

(1) *Golio*. Egregius ille Arabicæ linguæ et Mathematicarum professor Leidensis ex itinere Orientali magnam librorum copiam Academiæ patriæ comparaverat. Qua æmulatione, viso hujus thesauri indice, arserit Peirescius, ut similibus libris Galliam ditaret, vide ap. Gassend. p. 155. Cf. Noster, p. 219.

(2) *Sgambato* : Scipioni, ut videtur, Sgambato, Jesuitæ, de quo vide Allatii Apes.

(3) *Corderio* : cf. p. 187.

(4) *Pentateucho*. α Quod porro attinet ad Tenguagelii Pentateuchum Samaritanum, anxie quidem illum et quam potui maxima diligentia in Augustissima Bibliotheca Cæsarea quæsi, sed frustra; ideoque vereor ne pro Samaritano sit intelligendus alius, qui etiam nunc inter libros Tenguagelianos extat, rarissimæ notæ Pentateuchus, nempe Hebraicus, qui præter Onkelosi Chaldaicam paraphrasin et Commentarium R. Salomonis Jarchi, versionem quoque continet Arabicam R. Saadiæ Gaon, et Persicam R. Jacobi Tavath. Excusus is est Constantinopoli in folio, anno mundi secundum vul-

posteriores versus iisdem literis ac characteribus, quantum fieri poterit, descriptos ad me mittas. Id enim unice a me petiit vir doctrinæ ac dignitatis præcipuæ in Galliis, qui catalogum isthinc ad nos misit librorum Leidensium, et cui studia ac fortunæ meæ plus quam ulli mortalium debent. Ego quibus potero officiis pro eo beneficio gratiam referre studebo; et doctrinæ atque humanitatis tuæ opinio ex meis literis concepta plurimum confirmabitur apud virum Musis adjuvandis natum, et qui tui causa velit ac præstet omnia: is est dominus *de Peiresc* (1) senator Aquiseptiensis et regius consiliarius, vir et mea prædicatione et humana fide major. De Perdicca (2) gratias ago et publice beneficium prædicabo, ubi id opusculum sub vero auctoris nomine in lucem prodibit. Vale, vir amplissime, et me ama tui observantissimum. Romæ. cldxcxxxi d. xi januarii.

garem Judæorum supputationem 5306, cujus initium respondet autumno anni æræ Christianæ 1545. In frontispicio hujus Pentateuchi manu Tengenagelii hæc leguntur scripta: *Codex rarus, pretiosus, et paucis Judæorum Occidentalium visus: emptus tredecim ducatis sive quadraginta florenis cum dimidio.* » LAMBECIUS in Anal. Vindob. t. I, p. 1112.

(1) *de Peiresc*, qui summo opere studioque Jo. Morinum Pentateuchi Samaritani editorem juvabat, illiusque in usum libros ex ipsis Orientis regionibus magno sumptu comparaverat: cf. Gassend. Vit. Peir. p. 139, 161, et in Antiqq. Eccles. Orientalis Vitam Morini, p. 27.

(2) *Perdicca*—*prodibit*: cf. pag. 193.

LIBRORUM AB HOLSTENIO EDENDORUM CATALOGI DUO.

Homiliæ (1) SS. Patrum quas Lucas Holstenius edere constituit.

Hippolyti Episcopi in S. Theophania; contra hæresin Noeti; de Incarnatione fragmenta quædam. — Methodii in occursum Christi et Simeonis; in ramos palmarum; de libero arbitrio; Convivium decem Virginum. — Titi Bostrensis in ramos palmarum; de parabola judicis iniqui. — Antipatri Bostrensis in S. Theophania; in Annunciationem B. Virginis; in natalem S. Joannis Baptistæ. — Eulogii Alexandrini in ramos palmarum. — Amphiloerii Iconiensis in natalem Christi; in Lazarum quatruiduanum; in Mulierem ungentem Dominum; in S. Sabbatum. — Amphiloerii Iconiensis cohortatio ad virtutes; de lacrymis et regno Dei; in arbores infrugiferas. — Asterii Amaseni in Cæcum nativitate; in SS. martyres; in Phocam martyrem; in Danielelem et Susannam. — Nectarii Patriarchæ Constantinop. — Severiani Gabalensis de creatione mundi Homiliæ VI; in nativitatem Christi; in Parasceven. — Procli patriarchæ Constantinop. in nativitatem Christi Homiliæ II; in S. Theophania; in transfigurationem Christi; in resurrectionem Lazari; in ramos palmarum; in Pascha Homiliæ IV; in S. Andream apostolum; in S. Stephanum Protomartyrem. — Diadochi

(1) *Homiliæ*. Jam vidimus supra p. 39, 105, Holstenium sacra id genus opuscula multa e variis bibliothecis sibi collegisse, quæ erat editurus, et non edidit.

Photicæ in assumptionem Christi. — Georgii Antiocheni in illud, *hic est filius meus dilectus*; de Mulieribus unguentum ferentibus ad sepulchrum Christi; in Spiritum Sanctum. — Hesychii Hierosolymitani de resurrectione Christi; in S. Andream. — Sophronii patriarchæ Hierosolymitani in natalem Christi; in occursum Christi et Simeonis; in SS. Angelos; in S. Joannem Baptistam; in SS. apostolos Petrum et Paulum. — Leontii Cyprii in mediam Pentecosten; contra Hebræos. — Leontii presbyteri Constantinop. in Ramos et Lazarum; in S. Pascha; in resurrectionem Domini; in mediam Pentecosten; in assumptionem Domini; in S. Joannem Baptistam. — Pantaleonis Diaconi in transfigurationem Domini; in S. Michaellem Archangelum. — Leontii Constantinop. de eo qui incidit in latrones; de Muliere Samaritana. — Eusebii Alexandrini in passionem Christi; in secundum adventum Christi; dominica post dimissam concionem; de memoria Sanctorum. — Joannis Thessalonicensis de consensu Evangelistarum circa resurrectionem Domini. — Eusebii Pamphili in illud, *mane unius Sabbatorum*; de Angelis ad sepulchrum. — Theodori Monachi in annunciationem B. Virginis; in obdormitionem B. M. Virginis Homiliæ III; in circumcisionem Domini; in transfigurationem Domini; in Lazarum quatrduanum; in festum palmarum; in vitam humanam; in decollationem S. Joannis Baptistæ; in Titum apostolum; in S. Nicolaum; in S. Georgium martyrem. — Nicephori Blemmidæ in S. Joannem Theologum. — Arsenii Corcyraei in S. Andream. — Joannis Eubœensis in conceptionem B. Virginis.

Syntagma (1) *Geographorum Græcorum edendorum ab Holstenio.*

Pselli de terræ situ, figura et magnitudine opusculum. — Anonymus de terra describenda in globo. — Isaacus Argyrus de terra describenda in plano. — Agathemeri Orthonis hypotyposis geographiæ. — Incerti autoris compendium geographiæ. — Marciani Heracleotæ de ambitu orbis terrarum libri II. — Artemidori Ephesii Epitomes fragmentum. — Hannonis circumnavigatio Africae. — Scylacis Caryandeni descriptio Maris Interni. — Scymni Chii de situ orbis poema. — Dicæarchi descriptio Græciæ. — Dionysii Byzantini descriptio Bosphori Thracii. — Petri Gyllii Commentariorum de Bosphoro libri III ad Dionys. Byzant. — Arriani descriptio Ponti Euxini. — Anonymi descriptio Ponti collecta ex Symno, Arriano et Marciano. — Arriani, vel potius Incerti, circumnavigatio maris Erythræi. — Isidori Characeni mansiones Parthiæ. — Palladius de Indis et Brachmanis. — Strabonis epitome. — Gemisti Plethonis emendatio aliquot errorum Strabonis; descriptio Græciæ excerpta ex Strabone; descriptio Peloponnesi. — Varia excerpta geographica collecta ex variis manuscriptis.

Altera pars Syntagmatis Geographici de Urbe atque Imperio Constantinopolitano.

Hesychii V. Ill. Origines Constantinopolitanæ. — Codini Origines et Antiquitates Constantinopolitanæ. — Anonymi

(1) *Syntagma*. Hic catalogus fere conspirat cum illo quem jam miserat Peirescio : vide Epist. X, et notam p. 52.

excerpta de Antiquitatibus Constantinopolitanis. — Pauli Silentarii descriptio templi S. Sophiæ; descriptio ambitus ejusdem templi. — Petri Gyllii descriptio Urbis Constantinopolitanæ. — De regionibus Urbis Constantinopolitanæ libellus. — Emanuelis Chrysoloræ comparatio Veteris et Novæ Romæ. — Constantini Porphyrogeneti Thematum imperii Constantinop. libri II. — Hieroclis Grammatici Notitia Provinciarum imperii Orientalis. — Notitia Episcopatum sedis Constantinopolitanæ et provinciarum imperii CPni. per Orientem et Occidentem, facta sub Leone Imp. et Photio Patriarcha CPno. — Notitia episcopatum sedis Antiochenæ et Hierosolymitanæ.

Appendix.

Philonis Sophistæ de septem miraculis mundi. — Sotionis excerpta de miraculis aquarum. — Pauli Silentarii carmen de miraculis aquarum. — Anonymus de incremento Nili.

Seorsim edendi.

Stephanus de Urbibus. — Dionysius de situ orbis. — Geographia Sacra Eusebii, Hieronymi, Eucherii, et aliorum.

XXXIV.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Cum heri sub noctem prolixus mihi sermo fuerit cum eminentissimo nostro cardinale, cum de studiis rebusque meis, tum vero potissimum de itinere per Græciam, existimavi hasce literas prioribus adjungendas, ut quo loco res esset clarius perspiceres. Nam ubi de tuis literis librisque per Buchiardum (1) allatis ageremus, dixi, quod

(1) *Buchiardum*, quem Epist. sequenti *Buchardum*, alibi aliter Noster vocabit, vulgo *J. J. Bouchard*, Parisinum hominem, Naudæo Epist. p. 802, in catalogo Humoristarum illustriorum, *Buciardum* dictum. « Quo posset (Gassendus ait Vit. Peir. « p. 145), melius excolendis Musis bonisque auctoribus qua Græce « qua Latine versandis ævum terere, constituerat solum patrium « cum Romano commutare. » Peirescius, quem sibi fautorem conciliaverat, ipsum Marchevillæ voluerat in comitatum dare: sed res caruit exitu: cf. Gass. p. 155. Romæ an. 1637 parentavit Peirescio laudatione funebri, quæ Vitæ Gassendianæ addita legi potest: cf. Vignolii Miscellan. t. II, p. 362, et Chevanæana §. 10, p. 550. Scripsit et Lasenæ Vitam memorati supra p. 152, quo utebatur amico, testē Erythræo in Pinacotheca. Chevanæus l. c. ejus mortis causam narrat, sed inaccuratus: illam aperuit ipse Buccardus in Epistola quam Bandinius Commercio Doniano inseruit p. 149. Cf. Bandinium de Vita Don. p. xcvi, lix; et Balzacium qui ad illum elegantissimam scripsit epistolam, ubi et nonnulla non injucunda lectu de Holstenii tarditate. Hæc epistola quæ inscripta est & *M. l'abbé Bouchard* invenitur inter Selectas, t. III. 14.

res erat, te adhuc serio instare et aurem mihi vellere de profectione ista; et meam voluntatem, vel cupiditatem potius, visendæ Græciæ, tum fructum qui ex eo itinere ad studia mea redire possit, proluxe ostendi, et quam gloriosum ipsi futurum esset suis auspiciis id perficere. Ibi mihi diserte affirmavit tantum abesse ut animus suus unquam ab hujusmodi instituto meo abhorruerit, ut nullo non sumtu suo id peractum unice cupiat; et meam promptitudinem atque alacritatem sibi satis perspectam; sed vereri et religione quadam prohiberi quominus caput meum tot periculis et difficultatibus objiceret, atque, ut ipse aiebat, in præsentem mortem ablegaret. Sed cum hunc quoque scrupulum metumque accomodato verborum remedio eximere studuissem, acquiescere visus est consilio ac voluntati meæ, et se pro viribus propositum meum adiuturum ac promoturum promisit sumtibus impensisque necessariis, tum etiam literis et commendationibus accuratissimis. Id tantum impedire consilium nostrum ostendit, quod de illustrissimi dn. Marchevillii (1) profectione nihil adhuc certi constaret, sed omnia in dubio hærerent, quando et quo ex loco esset discessurus, tum etiam quam habiturus esset iter, cum alii ipsum mari, alii terra profecturum affirmant, neque id quidem una via; esse enim qui Venetiis Ragusium, inde terrestri itinere Byzantium aditurum dicant, alios hac transiturum asserere. Accessit etiam sollicitudo de rebus meis in patria recte stabiliendis ante discessum, et expectandum videri quem effectum iteratæ Cæsaris literæ ad Capitulum Hamburgense essent habituræ, nec descenden-

(1) *Marchevillii* : cf. p. 198.

dum temere vel abjiciendum negotium tot laboribus ferme jam ad finem perductum. Itaque id suggessit, si illustrissimum oratorem ob præmaturum discessum comitari non liceret, proximum id fore et maxime consultum, ut cum Ragusino Legato terra deinde proficiscerer; atque illam itineris rationem non unam ob causam maritimo præferre videbatur. Subjunxit alia multa de locis Græciæ lustrandis, tum de tempore toti itineri impendendo, quod quidem ipse octo vel novem mensibus circumscribere videbatur: sed mihi singulatim omnia præscribendi otium non suppetit. Id majorem in modum te rogo ut, si re nostra id futurum existimaveris, quam primum de profectione illa consilium tuum eminentissimo cardinali perscribas, et tua quoque autoritate eum cohorteris, qua sane maxima apud illum polles, et, pro benevolentia erga me tua, dispicias, quomodo promoveri hoc nostrum consilium queat; quod te facturum quam celerrime non dubito. Tum vero et illud rursus abs te peto, ut, prima quoque occasione codices illos Græcos (1) ad me mittas, et desiderium quo animum mihi torqueri sentio alleves. Vides quam mihi confidentiam, ne quid durius dicam, humanitas tua tribuat, qui tam inverecunde abs te flagitare audeo, quod nullo mihi nomine vindicare possum, nisi mero benignitatis tuæ affectu. Vale, perillustis domine, et tui observantissimum redama. Romæ, postr. id. febr. MDCXXXI. Perill. d. v. addictissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

(1) *cod. illos Græcos*: Platonicos nempe quos ipsi dono dederat Reirescius: cf. p. 167, 123, 217.

XXXV.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Dum prolixum tibi responsum molior ad omnes eas literas quibus de tripodis (1) tui fabrica consuluisti hactenus (2) ad me scriptis iudicium et sententiam meam exquiris, non unam scribendi occasionem prætermisi, quod officii neglectum largiori usura brevi me compensaturum sperarem. Nunc ad totum illud apparatus nihil mihi defuit præter Burgesiani tripodis designationem, quam cum aliis nonnullis ad te mittere cupiebam. Neque id negligentia mea, sed temporum difficultate factum est; cum pedem urbe efferre non liceat, sine publico sanitatis testimonio. Absque eo fuisset, haberes nunc a me verhosam epistolam cum aliquot tripodum figuris hinc inde collectis. Vix enim commodiorem occasionem sperare ausim. Nam qui hasce exhibet Avenionensis est, tui observantissimus, et mihi in hac aula aliquando inserviit. Quocirca cum

(1) *tripodis* : cf. p. 183.

(2) *consuluisti*, *hactenus*. Locus corruptus. In altero codice inter *fabrica* et *hactenus* lacunula est, quam manus secunda supplevit vocibus *me interrogas et*, nescio unde sumtis, et quibus syntaxis non multum juvatur. Post *fabrica* fuit, puto, adjectivum a nomine *fabrica* pendens, Græcum forte, aut lectu difficilius, quod cum omisisset librarius, lacuna male suppleta fuit inserto verbo *consuluisti*, aut vocibus illis *me interrogas et*. Certe *fabrica* *Σαυματοστάτη*, vel aliud quid epithetum locum melius sarcire valet.

aliud non liceat, studia saltem atque officia mea apud te testabitur, qui usu ac consuetudine familiari summam erga te observantiam meam cognitam perspectamque habet. Tuum in me affectum, præter literas benevolentiae indices, summopere mihi prædicavit Buchardus (1), insigni eruditione juvenis, et Parisiis mihi paulo ante discessum Rigaltii commendatione notus. Ego lubens hospiti carissimo præstiti, quod amicitiae pristinae, quod virtuti et doctrinae, quod tuis aliorumque efficacissimis commendationibus negare non poteram. Neque profecto ullum apud me potentius est [φίλτρον], vel amicitiae, ut ille ait (2), coagulum tenacius optimorum studiorum similitudine. Eminentissimus noster cardinalis summopere ejus congressu fuit delectatus, et coram me liberrimum et suæ et Vaticanæ bibliothecæ usum obtulit, qui et ipse apud Summum Pontificem pararium agere voluit et conciliatorem. Spelmanni glossarium (3) illi longe gratissimum fuit. Quam vellem ut ex manuscriptis philosophis (4) unum et alterum tam commoda occasione mihi misisses! Nam, ut rem tibi fatear, impotenti desiderio flagro, et illorum usum ad exiguum tempus magno pretio redimerem. Ignosce minus verecunde petenti, cui pudorem prodiga et profusa

(1) *Buchardus* : cf. p. 213.

(2) *ut ille ait*. Non satis memini quem innuat; forte P. Syrum qui dixit,

Amicitiae coagulum unicum est fides.

(3) *Spelmanni Gloss.* Sic correxi vitiosam scripturam *Spismanni*. Cf. supra p. 29.

(4) *man. philos.* Platoniciis illis libris, de quibus jam supra non semel : cf. p. 215.

tua benevolentia omnino excussit, et me tanto munere quamprimum bea. Nam Buchardi sermones desiderium meum multo magis auxerunt; quo nemo rectius de istiusmodi thesauris iudicat. Non deerit mittendi occasio, redeunte ad urbem cardinale Bagno (1), quam ne prætermittas ita rogo, ut magis ex animo quidquam abs te contendere non possim. Ptolomæi regis inscriptionem (2) a Leone Allatio editam Suaresius haud dubie ad te mittit. Mihi nullum adhuc exemplar videre licuit, qui præcipiendæ editioni ansam inscius præbui. Nam oum superioribus hisce diebus inter alios Vaticanos codices unum longe vetustissimum excuterem auctoris christiani incerti (3), qui de mundi structura, situ et partibus disserit, de quo Photii P. CP. iudicium extat in [*μυριοβίβλω*,] Codice, ni fallor, 36, offendi libro 11° dicti operis prolixam dissertationem de situ partibusque orbis terrarum * * novis quidem et plane [*παράδοξοτάταις*] opinionibus refertam, dignissimam nihilominus, meo quidem iudicio, quæ in syntagmate nostro geographico locum publice haberet. Auctor enim, Alexandrinus olim mercator, ut suo sibi iudicio prodit, multa de Rubri Maris accolis, de

(1) *Bagno*, vulgo *Bagni* : cf. p. 191.

(2) *Ptolomæi r. inscriptionem* : Monumentum Adulitanum Ptolomæi Evergetæ Gr. et Lat. editum Romæ an. 1631. Quo de monumento Harlesius agens, Bibl. Gr. t. IV, p. 251, ait ab Allatio fuisse editum e Vaticano, ut videtur, codice. Epistola hac Nostri dubium omnino tollitur : et Vaticanum illum codicem memorat Holstenius in Lilienthalii Sel. Histor. p. 95.

(3) *auct. christ. incerti*, quem vocant vulgo *Cosmam indopleusten* : cf. Bibl. Gr. I, c. et supra p. 185.

Indicis navigationibus * * apud Adulitas et Axomitas, oculata fide et experientia refert, ut * * suas plane [commentitias observationes] fulciat et pro veris venditet. Atque ibi inter alia apponit inscriptionem statuæ * Ptolomæi regis, qua nationes barbaræ extrema Arabici Sinus et Nili partes superiores accolentes commemorantur. Huic dissertationi satis prolixæ describendæ cum me accinctum videret Leo Allatius, veritus ne sibi laureola periret quam in hoc mustaceo quærebat, repentino consilio inscriptionem Ptolemaicam protrudit, quæ gemmæ aut purpuræ instar in eo libro prominebat. Sed palma publica est, neque minus, ut spero, gratus erit totus ille veteris auctoris locus, ubi in publicum proferetur. Indicem librorum Arabicorum Golii (1) a reverendissimo dn. Puteano (2) habui, et cardinali nostro exhibui legendum. Ille non sine invidia Batavis hujusmodi thesaurum obtigisse accepit. Gratulabatur tamen rei literariæ in illorum manus incidisse, qui nihil publico invident. Misi exemplar Viennam ad Tengenagelium (3) Cæsaris bibliothecarium, a quo specimen Samaritani Pentateuchi (4) in dies expecto. De Constantino-politana profectione omnia mihi incerta. Cardinalis noster dubio responso me suspensum tenet; præsertim cum de illustrissimi dni. oratoris discessu nihil certi constet (5).

(1) *Indicem—Golii* : cf. p. 207.

(2) *R. d. Puteano* : ob epithetum illud *reverendissimo* credo agi, non de equite Cassiano a Puteo, de quo vide p. 111, 159, sed de Puteano, Cartusiano monacho, de quo, præter notata p. 177, vide *Menagium Anti-Baillet*, §. 80.

(3) *Misi—ad Tengenag.* Cf. p. 207.

(4) *Samar. Pentat.* Cf. p. 207.

(5) *constet* : cf. p. 214.

De meis rebus quid futurum sit ignoro; spero sane optima, postquam Cæsar severissimis literis denuo auctoritatem suam apud Senatum et Capitulum patriæ meæ interposuit. Sed de his tempus et fortuna viderint. Vale, ill. domine, et me tui observantissimum ama. Romæ, CIOIOCXIII idib. febr. Perill. d. v. addictissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

XXXVI.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Qui literas hasce tradit, juvenis (1) est eruditus, et * civis meus, cujus ingenio et doctrina plurimum, si recte animum tuum novi, delectaberis. Ac proinde lubentissime meis literis aditum illi ad amicitiam tuam aperire volui. Neque enim prolixiore commendatione eget, quem virtus animique dotes abunde commendant. Et est ex illorum numero qui summam tuam humanitatem et eruditionem suspiciunt et admirantur; et, ut cætera omnia abessent, vel illo nomine gratissimus, ni fallor, ad te veniet, quod de Romanis rebus studiisque nostris multa referre possit quæ literis commodè præscribi non possunt. Parens ejus Reipublicæ nostræ senator est, vir prudens et ingenii moderati, mihiq; addictissimus. Eminentissimus cardinalis *Bagni* (2) nudius tertius appulit, post menstruum lustra-

(1) *juvenis* : Hurtzvigius : cf. Epist. seq.

(2) *Bagni* : cf. p. 218.

tionem Urbem denique ingressurus. Spero me literas librosque nonnullos recens editos hac occasione accepturum; sæculum enim integrum mihi videtur, ex quo Gallico commercio caremus. Manuscriptos Platonicos utrum miseris dubito, vix enim literas meas eo perlatas existimo, ante cardinalis discessum. Buchardum eminentissimo cardinali nostro non semel commendavi, nec patiar ut eruditissimus et optimus juvenis operam atque obsequium meum ulla in re desideret. Terentianum codicem (1) nuper evolvimus, dum characteres tuo rogatu ordine exscriberet. Ego ante M annos codicem scriptum haud dubitaverim affirmare; quo equidem nullum vidi vetustiore, si Virgilianum (2) exemplar excipias, quod in Vaticana asservatur. Mihi nunc scribendi otium non suppetit de studiis meis. Scribam proxime de vetustissimo codice Græco antiquissimi auctoris (3) christiani, cujus Photius meminit Cod. 36. Ejus librum 11^{dum}. ferme totum descripsi, ubi de figura, situque orbis terrarum non tantum [stulte], sed etiam plane [absurde] disputat; quem cum aliis geographicis publici juris faciam, ob egregiam narrationem de Axumitica regione, et navigatione Rubri Maris; de quibus, ni fallor, postremis quoque nonnulla ad te perscripsi. Vale, literarum decus, nostrumque præsidium, et, ne

(1) *Terent. codicem* : de quo, præter alios, vide Bergerum de Personis p. 64, et Schoellium, virum doctissimum, *Historia Litteraturæ Romanæ*, t. I, p. 135.

(2) *Virgilianum exemplar* : illud de quo agit Burmannus in præfatione ad Virgilium patrui p. ****2.

(3) *auctoris* : cf. p. 218.

quid Musæ tuæ calamitatis patiantur, ob Provinciæ vestræ tumultus (1), sedulo cura. Romæ, 1631, postr. kal. april. Perill. d. v. addictissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

Ignosce festinanti calamo.

XXXVII.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRIS ET AMPLISSIME DOMINE,

Sæpius tibi amicos isthuc commigrantes commendo, quod humanitatem tuam nulli non cupiam esse notissimam. Juvenis hic Parisiensis eminentissimi cardinalis nostri jussu Romam venit, ut artificium texendi tapetes hic exerceret. Non successit negotium ex voto, ob malas artes illorum quibus curandum commissum fuit. Multa ex ipso rescire poteris de aula Romana, et præsertim de familia eminentissimi cardinalis nostri; tum etiam de meis rebus referre poterit, quippe qui in iisdem ædibus mecum vixit. Ille tuam benevolentiam Parisiis prædicabit; et si quid ei impenderis, id ego, ubi postulaveris, libenter refundam. Civem meum Hurtzvigium (2) jam tibi adfuisse puto. Plura discessuri festinatio me scribere prohibet. Romæ, 11 april. 1631. P. et ampl. dn. v. addictissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

(1) *Provinciæ v. tum.* Cf. Gassendii Vita Peiresc. p. 143, 153.

(2) *Hurtzvig.* : cf. Epist. præced. p. 220.

XXXVIII.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Manuscriptos Platonicos (1) cæterosque libros illis adjunctos salvos et incolumes ad me pervenisse jam dudum scripsi, et gratias agere conatus sum verbis, quæ et muneris et beneficii magnitudo, et gratissima animi mei voluntas tum dictabat. Verum is qui deferendas literas recepit, sacerdos Belga, incertus erat quod iter Genua porro arriperet, utrum per Provinciam vestram, aut per Insubres et Helvetios. Atque adeo dubito utrum illi isthac transeundi facultas fuerit, ut et literas meas traderet, et devinctissimi animi studia apud te verbis testaretur. Neque enim mihi quidquam de ejus itinere rescire hactenus licuit. Sed quidquid de illo factum fuerit, placuit nunc, certiore occasione oblata, iterare officium, atque illud sine verborum fuco ex animo testari, a nullo mortalium hactenus mihi majus et acceptius beneficium præstitum fuisse, neque ulli tantum studia mea debere atque tibi, qui tam insigni tua beneficentia et prodiga humanitate illorum mihi auctorum copiam fecisti, quos omnium maxime hactenus, nulli sumptui ac labori parcens, acquisivi, ut iis privatim evolvendis et in publicam lucem proferendis operam omnem vitamque impenderem. Nam ex quo tempore

(1) *Man. Platonicos* : cf. p. 221, 215.

Maximi Tyrii, Chalcidii et Hieroclis lectione admodum adhuc adolescens Platonica Philosophiæ gustum aliquem haurire cœpi, sensi ingens desiderium in animo meo enasci, primum cognoscendi uberius, mox etiam promovendi et illustrandi pro viribus tam divinam philosophandi rationem. Atque eam cogitationem ac voluntatem summopere confirmavit utilitas maxima, quam statim ex pervestigatione illa percepi. Cum enim a Bessarione, Steucho (1) aliisque Platonis doctrinam SS. Patrum scriptis confirmari viderem, totum me Latinis Græcisque operibus legendis dedi, quibus illi contemplativam et mysticam quoque theologiam pertractant, qua in Deum animus excitatur. Atque ita factum est, ut SS. Patrum divinam ac solidam philosophandi rationem toto animo admirarer, et mox inscius ferme in catholica ecclesiæ (2) gremio me constitutum cernerem: quod sibi quoque usu venisse D. Augustinus in Confessionibus (3) testatur. Meum sane animum divinæ illæ contemplationes adeo ad veritatis cognitionem erexerunt, et confirmarunt, ut nequaquam circa tricas et quæstiunculas, quales de Fidei negotio novatores movere solent, post modum langueret. Verum id potius operam dabo, ut

(1) *Steucho*, cognomine Eugubino, theologo et philosopho, de quo, præter alios, Saxius Onom. t. III, p. 176.

(2) *cathol. ecclesiæ*. Hinc patet quam leviter de Holstenii ad catholica sacra conversione pronunciarit b. Bredowius: vide notata p. 32.

(3) *August. in Confess.* VII, c. 20. « Sed tunc lectis Platoniacorum illis libris, posteaquam inde admonitus quærerem incorpoream veritatem, invisibilia tua per ea quæ facta sunt intellecta conspexi. »

recto tanti muneris usu et fructu omnem tibi posteritatem devinciam. Quidquid enim horum a me in lucem profertur, id cum publica beneficii tui professione et illustrissimi tui nominis deprædicatione prodibit. Et ne abusus fuisse videar tam prompta benignitate, remittam lubens partem aliquam, et quidem majorem, istorum codicum ad bibliothecam tuam, ut, præter alia antiquitatis monumenta, hisce quoque ornamentis sit illustrior. Sex duntaxat aut septem, quoniam tu ita vis, studiorum meorum usui servabo; idque perpetuum apud me extabit benevolentiae tuæ monumentum. Quin ego lubentissime remitterem, si quid hic vel scriptum, vel editum extaret, quo te remunerari possem; vel, si id abs te contendere licet, pretium quodcumque statueris refundam: hoc enim animo partem istius [*κτιμήλιον*] principio abs te petii; atque ejus rei, si placet, arbitros capiemus du. *Bonaire* aut *Buchart* (1): nihilominus tamen me perpetuum habebis tanti beneficii debitorem. Nunc paucis ad singula literarum tuarum capita respondebo, et de codicibus nonnullis quæ scire cupis explicabo, quantum mihi pervestigare hactenus licuit. Julius Pollux (2) Physicæ illius Historiæ auctor librarium sive imperitia, sive impostura vocatur. Sunt enim excerpta ex Eustathio in [*Ἐξήγησιν*], qui nuper (3) Lugduni opera Leonis Allatii prodiit, atque eadem illa

(1) *Bonaire*—*Buchart*. De illo cf. p. 147; de hoc p. 213.

(2) *J. Pollux*. Hujus Historia Physica erat inter libros Nostro datos a Peirescio: vide Catalogum supra p. 131, n°. 19. De illo auctore quem Ignat. Hardtius edidit an. 1792, cf. Bibl. Gr. Fabricii t. VII, p. 471; Colomesii Bibl. p. 147.

(3) *nuper*, annò nempe 1629.

Cedrenus, et Michael Glycas quoque, sæculi illius barbari more, in suas Historias transcribere : ita hic vere carbo pro thesauro est. Puto in eodem codice antiquo, unde [*Χρονικὴ*] ista transcripta fuere, Julii Pollucis Vocabularium extitisse, et librarios titulum nomenque ejus auctoris ad cætera quoque transtulisse; quod haud inusitatum est, præsertim cum librarii rectius lucrum faciant, si opus incerti vel obscuri auctoris alteri alicui celebriori supponant. Ita nunc elegantissimum Scymni Chii poema de Situ orbis sub Marciani nomine circumfertur (1), ut alibi ostendam. Mihi Eustathium (2) integre editum necdum videre licuit : illius copiam ubi habuero, tum singula diligenter in manuscripto tuo codice annotabo, quem cum aliis remittam. Exemplar primarium, unde Darmarius (3) et hoc et alia, transcripsit, habetur in Veneta bibliotheca. Sed de hoc codice alias prolixius et distinctius scribam. Heronis Geometrica (4) malo et nimis festinante calamo scripta sunt; [*σχήματα*] pessime delineata. Extant eadem apud ill. archiepiscopum Tholosatem (5) descripta Græce et Latine manu Josephi Auricæ (6), insignis mathematici, qui editionem hujus quoque opusculi meditabatur. Tractandi modus * * videtur. Breve enim et succinctum est opusculum, ut alia multa ejusdem auctoris. Sed usum insignem

(1) *Scymni—circumfertur* : cf. supra p. 56.

(2) *Eustathium* in *Ἐξάμυρον*, de quo modo meminit.

(3) *Darmarius*, Andreas Epidaurius, de quo p. 148.

(4) *Heronis Geom.* in Catalogo p. 131, n°. 6. Cf. p. 245.

(5) *Arch. Tholos.* Carolum *de Montchal*, de cujus codicibus Græcis vide p. 150.

(6) *J. Auricæ* : cf. p. 150.

habet, non solum geometricum, quod nullius veteris scriptoris similis tractatio supersit, sed et philosophicum, cum ubique Pythagoræ et Platonis mentem de figurarum vi ac potestate explicet. Tum vero apud nullum auctorem tot ac tam varia [μέτρων] nomina ac descriptiones extant. Didymi opusculum de lignis tenuissimum est; sunt enim [fragmenta] majoris operis: non contemnenda sunt tamen quæ de Romano et Ptolemaico pede, de cubito Regio, aliisque mensuris, earumque inter se comparatione habentur. Anatolii fragmentum de mathematicis scientiis haud inelegans est: quod commodo loco a me proferetur. [Διπλωτὸν Λαρισσαίου] Capita Optica eadem prorsus sunt quæ sub Heliodori Larissæi (1) nomine Græce et Latine publicavit olim Egnatius Dautes, Magni Hetruriæ Ducis mathematicus; quæque Lindebrogius (2) noster, suppresso Egnatii nomine, Hamburgi tanquam inedita rursum protulit. Extant eadem Italice conversa ab Egnatio illo, et suis sibi demonstrationibus et commentariis illustrata, una cum Euclidis Opticis et Catoptricis, ejusdem editoris, quod opus te vidisse existimo Florentiæ editum in 4°. Mihi gratum fuit eorum auctoris nomen et patriam ex hoc

(1) *Hel. Larissæi*, de quo Fabric. Bibl. Gr. t. VIII, p. 128. Ante verbum *Capita*, lacunam supplendam censui inserendis vocibus Διπλωτὸν Λαρισσαίου. Fabricius l. c. supplementi hujus rationes exhibebit, Nosterque videndus ad calcem Epist. XXXIX, p. 248; ubi plura notabo.

(2) *Lindebrogius*, Franciscus. Supra p. 3 Francisci hujus, non Henrici, ut tunc mihi visum est, injecta fuit mentio. Cæterum Lindebrogius non *tanquam ineditum* Heliodorum protulerat, sed *ad Hetrusci codicis fidem Gr. et Lat.*, nempe ad exemplar Dantis Florentinum.

codice tuo cognovisse. Codini (1) exemplar multo integrius est edito, et non solum Gretseriana supplementa habet, sed et alia longe plurima quæ ex Vaticano codice describere statueram: hujus codicis usu mihi laboris fit compendium. Ubi amanuensis meus singula descripserit, hunc quoque codicem remittam, ut et Polyæni (2) utrumque exemplar, ubi cum edito contulero; hactenus enim obiter tantum inspexi: codex major bonæ notæ videtur. Procli [Στοιχειώδης] Theologicam (3) cum edito in patria mea exemplari contuli, et ejus beneficio lacunas omnes explevi: multum sane mihi profuit. Ipsam quoque Theologiam, vel saltem tres priores libros quam primum conferam, et remittam utrumque. Herennii (4) Metaphysica tota legi. Est sane libellus magni pretii, et insigne compendium Platonice theologiæ, ut ex Synopsi novem capitulum perspicies, quam inter legendum confeci et proxime ad te mittam. Errant qui auctorem Herennium Philonem satis antiquum philosophum credunt; nam hic noster post Proclum et Damascium scripsit: quinimo omnia sua ad verbum, quod postea cognovi, ex prolixo Damascii opere [περὶ Ἀρχῶν] transcripsit; ita ut Herennii libellus [ἀπογράφου] loco esse possit. Codex non admodum diligenter scriptus est, ut ferme solent, qui a famelicis librariis victui comparando exarantur. Multa passim ommissa et

(1) *Codini*, qui extat in *Catal.*, p. 131, n°. 23.

(2) *Polyæni*: in *Catal.* n°. 17.

(3) *Procli*—*Theolog.* in *Catalogo* p. 130, n°. 4. Cf. et p. 125, 253.

(4) *Herennii*: in *Catalogo* p. 131, n°. 5. Cf. *Fabrici* *Bibl. Gr.*, t. III, p. 258, et *Noster* *infra* p. 236.

truncata observavi. Plurima inter legendum ex conjectura correxi. Ubi diligentius cum ipso Damascio et Vaticanis manuscriptis contulero, serio de ejus editione cogitare incipiam. Damascii (1) opus pessimo charactera scriptum est, adeo quidem ut difficultas illa hætenus me a continua perlectione deterruerit. Proclum in Cratylum (2) totum legi: sunt [ἐκλογαὶ] majorum commentariorum satis diligenter, et bono cum judicio confectæ. Plurima sunt philologica in eo opere quæ ad antiquarum fabularum explicationem pertinent. Olympiodorum quoque in Phædonem propemodum jam absolvi; nequæ id opus integrum, sed ex prolixioribus commentariis excerptum; nec puto unius auctoris, sive eclogarii: ita multa bis, terve eisdem verbis repetita, alia transposita, alia mutila, et imperfecta. Plurima ex hoc opere ad Porphyrii [Ἀφορμαὶ] illustrandas excerpti, in quibus mihi auctor hic Delius fuit natator. Extat inter cætera tractatus prolixus de Virtutum generibus ex Platoniorum mente, quo Marini Vita (3) secundum Virtutum gradus descripta, tum Porphyrii [Ἀφορμῶν] cap. 34 divinum in modum explicatur. Est thesaurus melioris philosophiæ. Sequentur Hermias in Phædram et

(1) *Damascii*: in Cat. p. 131, n°. 22, et p. 235.

(2) *Proclum in Crat.* in Catal. n°. 15. Cf. p. 234. Has ἐκλογὰς descripsi ipse olim, et Weigelius, quod patet e mea ad Marinum præfatione, edendas in se recepit. Sed dum promissam differt editionem, b. Werferus jam vulgavit excerpta ex illo Commentario Orphica fragmenta, et Creuzerus vir eruditissimus nonnullas inde selectas observationes scriptis inseruit suis; adeo ut si moræ fiant longiores, Weigelio flos omnis opusculi peribit, et opusculum forte ipsum integrum.

(3) *Marini Vita*, i. e. Procli Vita Marini auctore.

Proclus in Parmenidem (1), quorum ego utrumque jam leviter degustavi, illum quidem in Oxoniensi bibliotheca, hunc in Urbe apud Augustinianos, et Jesuitas in bibliotheca M. A. Mureti. Procli in Alcibiadem (2) tria nunc exemplaria habeo, alterum ex Vaticana transcriptum, alterum redemptum a Græco quodam: horum ego alterum ad te remittam, uti etiam maximam partem Olympiodori in Gorgiam, quam Dormalius (3) mihi ex Vaticano descripsit. [Metochitæ Capita] obiter semel evolvi cum Bucharto nostro, qui tum forte aderat: sunt aliquot capita (4) optimæ frugis, in plerisque declamatorem agit, vel potius concionatorem. Sæculi vitium alicubi redolet quod tum barbarum erat; eminet nihilominus eximium ubique iudicium. Rectius et nominis æternitati, et posteritatis commodo consulisset, si ex bonis auctoribus antiquis contexere maluisset potius satyram * quam ex proprio ingenio. Sed de hoc peculiari epistola prolixius scribam, ubi pressiori cura singula excusserim. Ex cæteris unicum mihi retinere velim Pselli (5) opusculum de compositione animæ, quod olim in Anglia ex cl. P. Junii

(1) *Hermias—Proclus in Parm.* in Catalogo n° 9 et n° 11. Cf. p. 234.

(2) *Procli in Alc.* in Catal. n° 16. Cf. p. 234.

(3) *Dormalius*, quem jam Noster sæpius nominavit, et de quo notavi ad p. 98; ubi quod dicebam, me nullum huius hominis opus cognoscere, hodie non dixerim. Nam incidi nuper in Urbani VIII Poemata Romæ an. 1643 edita, quæ *Dormalius explicabat*, aut verius onerabat verbosissimo et inficitissimo commentario.

(4) *capita*. Titulos capitum cxx Græco sermone edidit Fabric. Bibl. Gr. t. X, p. 417.

(5) *Pselli*, in Catal. n° 13. Cf. p. 236.

exemplari transcripsi : nam et hoc ad studia mea in primis pertinet : cætera omnia ad te remittam. Anglicanum opus (1) cum stupore vidi, et jam bonam partem legi. Nihil ab omni ævo majus aut illustrius in hoc genere prodiiit. Multa de illo opere locutus sum cum eminentissimo nostro cardinale, quem ita accendi, ut versionem latinam Anglicani collegii alumnis injungere cupiat : verum id dissuasi ; neque enim singula transferri merentur. Ego syllabum conficere cœpi relationum singularum, ut inde perspiciat operis formam, et gustum aliquem percipiat. Proposui aliam operis formam : scilicet, uno volumine omnes antiquorum terra marique peregrinationes ederentur, quæ sane ingens volumen conficeret ; deinde ex Ramusio, Purchasio, aliisque recentiorum navigationes et itinera aliquot tomis subjungerentur. Mittam alias delineatam operis formam, quod nullibi rectius conflari et excudi posset quam Lutetiæ. Pro Bertii (2) Tabulis gratias ago, et laudo judicium tuum de tabulis ad auctorum mentem conficiendis : [nam] qui singula in unum congerunt, monstra et chimeras conflant. Cum enim ipsi auctores plerumque diversum sentiant, quomodo una eademque tabula explicari et illustrari possunt? Strabonis tabulas meditabatur

(1) *Anglicanum opus* ; Purchasii, ut videtur, collectionem, de qua supra p. 101.

(2) *Bertii tabulis*. Forte, « Variis orbis universi Tabulis geographicis ex antiquis geographis et historicis confectis per P. Bertium », et an. 1602 vulgatis. Cæterum Bertii egregius fautor Peirescius fuerat, teste Gassendio p. 105, et *Requier*, p. 176, qui ipsum vernacule vocat *Berti*. Sed vulgare nomen fuisse *Berts* discimus ex Paquotii Memoria.

Cluverius : iis enim , tanquam anima et spiritu , summus auctor hactenus destituitur. Sed majoris id otii , neque inter curiæ et aulæ occupationes temere suscipiendum. Geographis meis singulis Græcis suas adjungam tabulas (1) , Marciano , Scylaci , Hannoni , Arriano , Dionysio , et aliis ; quarum ego jam nonnullas confectas habeo. Sed ut ad Bertium redeam , memini mihi visam olim in ipsius museo tabulam Geographiæ Nubiensi (2) secundum climata accommodatam , quam in lucem protrahi publice interesse existimo. Sed nimium excessit epistola , et D. Donii frater , qui hasce perferet , abitionem urget. De Tripode (3) in dies differo , cum Gualdus eques expressam complicabilis sui tripodis (4) figuram se missurum promittat. Hieronymi de Grandis librum de Tripode vidi una cum Claudio *Ménestrier*. Sed mera illa sunt collectanea ex Rhodigino , et aliorum commentariis ; nihil ille tangit eorum quæ de tripode scire cupis : neque enim Græcas literas intelligit. Nuper pulcherrimus repertus est lapis in quo Delphici templi a Gallis excisi historia cernitur , ubi inter alia tripodis figura tuæ simillima. Sed de his amicorum hic concilium cogam , ut tandem omnes de tripode fidem tibi liberemus. Hieronymus de Grandis sua offert ; et curabo transcribi , si ita velis , nec ille verba fidemque retrahat. Menestrierus , nunc allor , horologii antiqui delineationem mittet , quod nuper

(1) *anima et spiritu*—*adjungam tabulas* : cf. p. 81.

(2) *tab. Geogr. Nub.* Ad similem tabulam condendam Cluverium olim invitaverat Peirescius : cf. Gassend. p. 105.

(3) *Tripode* : cf. p. 216.

(4) *complicabilis sui tripodis* : cf. supra p. 184 , et Peirescium in *Memoriis Desmoletsii* t. X , p. 250 , 270.

eminentissimi cardinalis nostri museo (1) illatum est. Ego simul ac vidi, veterum scaphium, sive [σκάφη, agnovi,] quod Mart. Capella principio lib. vi describit, et Vitruvius lib. ix, cap. 9; et meminit ejusdem Cleomedes lib. ii, cap. 10. Sed manus tollenda de tabula, Vale, et festinanti calamo ignosce. Romæ, 1631, 9 jūlii. P. d. v. addictissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS**.

Index (2) Auctorum Sphæricorum, quos ex manuscripto exemplari Josephi Auricæ transcribi curavit ill. dn. Peirescius.

Autolycus de Sphæra quæ movetur.

Idem de ortu et occasu Stellarum.

Theodosii Tripolitæ de Habitationibus liber.

———— de diebus et noctibus libri duo.

Euclidis Phænomena.

Index Platonicorum Philosophorum quos manuscriptos penes me habeo.

1. Procli Theologia Platonica manu Darmarii. fol. Codex recens quidem, sed ex quo Hamburgensem editionem multis locis emendavi: ab ill. dn. Peirescio.
2. Ejusdem [Στοιχείωσις Θεολογική] fol. manu ejusdem Darmarii, ex quo Porti editionem totam emendavi. Habui ab eodem dno. Peirescio.

(1) horologii—cardinalis nostri museo: cf. Gassend. Vit. Peiresc. p. 200; Requier, p. 333.

(2) Index. Indices illi nescio an recte suoque loco sint positi. Hic inventos hic reliqui. Auctores Sphæricorum e bibliotheca Tolosani præsulis de Montchal transcripti fuerant: cf. p. 150.

3. Nicolai (1) episcopi Methonensis commentarius Græcus, ad Procli [*Στοιχειώδης*] quo theologica Platoniorum axiomata examinat, ne quis eorum probabilitate a catholicæ fidei veritate abducatur, in fol. Curavi ex Vaticano codice mihi transcribendum, pretio 14 aureorum.
4. G. Morbeccæ Fr. ord. Prædic. versio Latina Elementorum theologicorum Procli, cum aliis, nescio an Morbeccæ, an alterius, demonstrationibus. Versio hæc facta Viterbii anno 1268. Curavi transcribi ex Vaticano cod. pretio 9 scut. Multum mihi profuit ad Porti editionem corrigendam.
5. Procli (2) commentarius in Alcibiadem priorem. Habeo duo penes me exemplaria; alterum ex cod. Vatic. transcriptum pretio 6 scut., alterum ab ill. dno. *de Peiresc*, in 4°. Darmarii manu scriptum: quæ inter se contuli.
6. Procli commentarius in Parmenidem in 4°. manu Darmarii: habui a dno. Peirescio.
7. Procli excerpta in Cratylum. 4°. manu Darmarii: habui a dno. Peirescio. Alterum exemplar in 8°: oblongo, scripturæ recentioris, sed etiam accuratæ.
8. Olympiodorus in Phædonem et Gorgiam. fol. manu Darmarii: habui a duo. Peirescio.

(1) *Nicolai*. Holstenianus hic codex servatur hodie in Hamburgensi bibliotheca Johannea, cum duobus præcedentibus et sequenti, Fabricio teste Bibl. Gr., t. IX, p. 409. Cf. Epist. XLIII.

(2) *Procli*. Et hic liber est in Johannea, teste Fabricio l. c. et t. III, p. 83.

9. Olympiodori, excerpta in Philebum. fol. Curavi ex Vaticano cod. transcribi pretio 5 scut.
10. Olympiodorus (1) in priorem Alcibiadem, quem Dormalius sua manu ex Vaticano codice mihi descripsit.
11. Hermias (2) in Phædrum Platonis in fol. Duo penes me sunt exemplaria, alterum a dno, Peirescio, alterum amici Germani beneficio accepi: sed necdum conferre inter se licuit.
12. Damascius (3) [*περὶ Ἀρχῶν*] sive de Principiis 4°. , manu Darmarii; codex non satis probus. Habui ab ill. dno. *de Peiresc.*
13. Iamblichus de Theologia Ægyptiorum (4) * in 4°. manu accurata et erudita, quem ab amico Germano habui.
14. Iamblichi de Vita seu secta Pythagorica, libri duo posteriores (5), hæctenus non editi, ex Vat. Cod. transcripti, quorum priorem contuli cum Ms. bibl. S. Augustini in Urbe. Liber quartus continet commentarium in Arithmeticam Nicomachi, cujus nullum aliud exemplar videre licuit.
15. Iamblichi de Ægyptiorum theologia exemplar alterum,

(1) *Olymp.* Est in Johannea, Fabricio teste, t. III, p. 83.

(2) *Hermias*: Harlesius ap. Fabricium l. c. monet *Hermiam* esse in Hamburgensi bibliotheca.

(3) *Damascius*. Hic codex est in Johannea e legato Holstenii: cf. Fabric. t. X, p. 730.

(4) *Iambl. de Theol. Ægypt.* vulgo inscriptus *de Mysteriis Ægyptiorum*. Cf. Bibl. Gr. t. V, p. 762.

(5) *Iambl.—posteriores*: cf. p. 87.

quod ex priori transcribi curavi, ut versioni et editioni inserviat.

16. Nicomachi Geraseni Arithmetica Pythagorica, quam ex Vaticano codice transcribi curavi integram, cum ita ab ædita (1) [discrepet] ut margo diversis lectionibus non sufficeret. Subjungitur Joannis Philoponi Commentarius (2) luculentus in dictum Nicomachi librum ex ead. bibl. Vatic.
17. Psellus * in Timæum Platonis : exemplaria duo ; alterum mea manu transcriptum in Britannia, alterum a dno. Peirescio (3).
18. Herennii Metaphysica. fol. manu Darmarii; exemplar non admodum probum, quod tamen collatione Damascii emendavi, utcumque potest, cum ex opere de Principiis Herennius sua fere ad verbum transcripserit. Habui a dno. Peirescio.
19. Iamblichi de Vita et secta Pythagorica versio (4) incerti auctoris ineptissima quam ex Vaticano cod. transcribendam curavi.
20. Alia ejusdem operis versio æque inepta, et hæbaræ.

(1) *Nicomachi—ædita* : edita nempe ap. Chr. Wechelum an. 1538 : cf. Fabric. Bibl. Gr. t. V, p. 632.

(2) *Philoponi Comm.* Hic ipse Holstenii liber est in Johannea Hamburgensi, ex ipsius legato : cf. B. Gr. ibid. p. 635.

(3) *Psellus—Peirescio.* De cod. in Britannia transcripto, cf. p. 20, 28, 230 ; de Peiresciano, catal. p. 130, n°. 13. Adde Bibl. Gr., t. X, p. 66.

(4) *Iamblichi—versio.* Hæc vel sequens versio est in Johannea beneficio Holstenii : cf. Bibl. Gr. t. V, p. 765.

21. Theon de locis mathematicis Platonis Latine, ex versione (1) inepta et barbara nescio cujus auctoris, quam ex Vaticano cod. transcribendam curavi.

XXXIX.

★ ILL. V. DNO. N. PEIRESCIO

LUCAS HOLSTENIUS

SAL. P. D.

Jam pridem est, illustris domine, ex quo nihil ad te literarum dedi, non tam culpa mea, quam quod occasiones scribendi vel nullas se offerrent, vel oblatae inopinanti nimis cito elaberentur; hoc præsertim tempore, dum Summi Pontificis jussu Vaticano ambulacro (2) instaurando laborem molestum sane et ærumnosum impendere cogor. Atque ea quidem cura toto propemodum hoc anno non solum ab aula, sed ab omni reliqua conversatione urbana, tum etiam a melioribus studiis ita me sejunctum tenuit, ut mihi Romæ vix vivere videar. Atque ea re factum fuit, ut Menestrerus sine meis literis ad vos abiret. Quod quo minus ægre feram naufragium (3) fecit, quo

(1) *Theon—versione* : cf. p. 151. Est quoque hic liber in Johannea, teste Fabric. l. c. t. IV, p. 36.

(2) *Vaticano ambulacro*, quod vulgo vocant *la Galeria geografica*, et cujus parietes tabulis Italiæ geographicis in udo tectorio affabre pictis oriantur. Hoc me edocuit E. Q. Viscontius, vir præstantissimus. Vide p. 242, et initium Epistolæ XLIV.

(3) *naufragium*. Cl. Menestrerus, vulgo *Ménestrier*, de quo

meæ etiam literæ haud dubio periissent. De meis rebus nihil scribere necessum est, quandoquidem multo rectius ac prolixius ex ipso dn. Larena de iis cognoscere poteris. Nam is ob moram longiorem, quam in Urbe casus sinister objecit, penitissimè rerum mearum statum perspectum habet, et qua spe nunc vivam. Tum aulæ nostræ mores * [et] ingenium usu, et forte suo cum tædio exploravit. Tibi pro tua prudentia facile erit conjicere quid de studiis ac fortunis meis mihi promittam. Sed hæc temporum calamitati mihi imputo, et fato iniquiori, quod omnia principum nostrorum consilia præter vota evenire facit. Sane, ut ingenue animi mei consilia in sinum tuum effundam, ita in hoc mari navigo, ut ad omnem benignioris fortunæ auram excipiendam vela obvertere velim, si quo portum tranquillum ostenderet, quo me et Musas meas ex tam longa jactatione subducerem. Nam si illum porro cursum teneam quem institui, id futurum prospicio, ut, numquam mei temporis dominus, ad alienæ voluntatis arbitrium et ad quadram alienam inter cætera aulica mancipia consenescam; in quibus pessima illorum conditio est, qui nullam artem præter literas profiteri nolunt. Nunc adhuc spes exigua superest de rerum mutatione in Germania nostra, cum qua mea quoque fortuna conjuncta est. Si et illa decollet, tum vero serio cogitandum erit quid porro inceptem, aut quem vitæ cursum insistam, ut quam proxime me in portum aliquem recipiam, unde alios cum

supra p. 139, in Galliam rediens eademque vectus triremi pontificia qua Nuntius Ceva, naufragium fecit: cf. Gassend. Vit. Peir. p. 159.

splendida paupertate et ambitiosa spe collectantes tuto videre liceat. Sane inter Suevum et Cæsarem de summa rerum pugnabitur, de mea quoque decernetur fortuna. Interim emin. mei patroni solita benignitate fruor, cujus quod nullum fructum percipiam, id temporum calamitati, ut dixi, acceptum fero; tum vero quod rerum omnium administratio penes illos est qui, cum ipsi literas plane ignorent, serio id agunt, ne qui norunt facile ad principum aures animumque accessum habeant. Fuit nuper nescio quis qui Satira huic malo remedium afferri posse existimavit, cujus exemplar ill. eques Puteanus, ni fallor, ad te mittit; nam mihi hactenus videre non licuit, quod summo conatu eam suppressant ipsi, ut credo, auctores: nec sine periculo inquirere licet, nisi sponte alicunde offeratur. Sed hæc inter nos pereant * * Sed ut ad literas tuas respondeam, quarum [bene] multis responsum debeo, id mirari numquam satis potui, quis de similitate (1) interne et Suaresium tibi persuadere, atque hoc abs te impetrare potuerit, ut tam seriis et prolixis literis conciliatorem te interponeres. Næ ille fluctus in simpulo movere voluit, quisquis tandem fuerit; neque sane hominem cordatum fuisse existimo, vel qui ingenium meum novisset. Mihi sane maximum hoc et clarissimum amoris et benevolentiae tuæ fecit testimonium, quod candide et sincere omnia illa mihi suggerere volueris, quæ rebus meis ullo modo officere posse existimasti. Et cum sciam communes nostros amicos prolixius hac de re jam pridem ad te scripsisse, qui et mores atque ingenium utriusque norunt, et

(1) *similitate*: cf. p. 126.

vita nostræ quotidiani testes esse possunt, præter rem facerem, si prolxiorem apud te orationem retexere vellem, ut vel me purgarem, vel incusarem alios. Id de me tibi persuasissimum esse velim, nihil me amicitia in vita humana antiquius ducere vel sanctius, cujus leges quam religiosissime semper servare studui, neque jucundius mihi cum quoquam certamen quam humanitatis et officiorum; et cum in cæteris omnibus cedam lubentissime, neque ulli me præponam, affectu et obsequio nulli concesserim. Sed quid illis faciam, qui cum amicitia nomen ac leges ignorent, ad propriæ ambitionis lubidinem amicorum obsequia abjicere volunt, ut iis vilissimorum mancipiorum instar insultent, et per depressos sibi ad inanem fastum gradum [faciant]. Possem tibi luculentum [*εικονισµὸν*] illorum vivis coloribus depingere, qui tam graviter de mea [feritate] conqueruntur, si homunciones illos tanti facerem. Sed dn. Larena putidum fastum et puerilem levitatem, tum odiosas ineptias et petulantiam plane meretriciam illius multo rectius et liberius tibi exponere poterit. Id Deum testor me nec verbo quidem unquam læsisse, cur jure de me conqueri possit; officia multa præstiti, quibus mihi conciliare ejus affectum studui: sed omnia mihi præter opinionem et spem cesserunt. Nam ille eo natus est ingenio, ut si beneficium cuiquam se debere existimet, illi injuriæ vel neglecti officii levissimam, vel inanem culpam affingat, ut vana querela præstiti beneficii memoriam interim obliteret. Id postquam semel iterumque reipsa expertus sum, satius duxi, ut quoad fieri posset a nimia ejus familiaritate abstinere, quæ nullo meo cum honore conjuncta esse poterat. Neque tu consilium meum improbabis,

tibi dn. Larenam de illius ingenio loquentem audieris. Sane argumento haud levi tibi esse poterit, quod ille Hieronymum Aleandrum (1) dum viveret, numquam accesserit, virum tantæ humanitatis, ut qui ab illius conversatione abhorreret, ab ipsa humanitate abhorrere videri possit. Neque nunc illi cum quoquam Itolorum, qui literas hic profitentur, vel minima intercedit familiaritas, in quibus vel præcipui sunt Querengus (2), Mascardus (3), Pollinus (4), et Coneus (5) noster, quos ille non ut scopulos quosdam fugit, sed et occulte mordet. Sed hæc tanti non sunt ut operosa defensione me tibi purgem. Id velim credas nihil a me commissum iri quod jure bonus quisquam reprehendat. Ipsum S. ita tractabo, ut ea solemus animalia

(1) *Hier. Aleandrum*, de quo p. 52 et sæpissime alias : cf. in primis p. 140. Librarius scripsit *Alexandrum*, hic et alibi, male. Simili modo peccatum est in Vita Morini, Antiquitatibus Eccles. Orient. præfixa p. 18, 19, ubi *Aleander* legendum, non *Alexander*. Vide et abbatem *de Saint-Léger* in Chardonii Miscellaneis, t. II, p. 187.

(2) *Querengus*, de quo p. 107. Adde Tomasium in Livio p. 31, 85, 87, qui eum alterum Maronem, alterumque Livium nuncupat, et Nostrum Ep. XL, p. 250.

(3) *Mascardus*. August. *Mascardi*, Naudæo in Naudæanis, p. 11, Italiæ Balzaci dictus : cf. ibid. p. 146, et Vit. Peir. Gassendiana p. 196, etc.

(4) *Pollinus* : Alexander *Pollini* quem Spanhemio inter viros insignes Romæ conveniendos indicat N. Heinsius epistola inserta t. III. Sylloges Burmannianæ p. 820, et male repetita, quasi inedita, in Sylloge Uhliana l. XI, p. 288 : in quo non semel Uhlius peccavit. Vide et Spanhemii responsum in Burm. Syll. p. 826, et N. Heinsium in Uhl. p. 203, 302. Inter Donianas una est ad A. Pollinium epistola.

(5) *Coneus*, de quo p. 168. Codex *Coreus*, male profecto.

quæ ingentem feritatem vel longo obsequio, vel rectorum metu deposuisse videntur, quæ suspensa manu demulcemus, rictus interim et unguis cavemus: neque ille humanitatem et obsequia unquam in me desiderabit; interim id quoque cavebo ne simplicitas mea mihi sit malo. Quocirca rogo ut si quam hac de re molestiam conceperis, eam plave deponas et excutias animo, neque facile ejus querelam admittas, a qua, si quid iudico, in posterum abstinebit, præsertim si eam abs te negligi animadvertet. Sed tu de Vaticano ambulacro (1) et de mea opera haud dubie ex Menestrero cognovisti; si quid tamen amplius rescire velis, dns. Larena qui coram insepexit, de hac quoque exponet. Sed opus adeo negligenter procedit, ut me quidem cœpti pœniteat: neque enim tota hac æstate præter duas tabulas, alteram Italiæ novæ, alteram antiquæ quidquam expedire potui. In nova Italia designanda minus mihi fuit negotii, quam in delineanda antiqua. Nam cum Claverii descriptionem ad examen revocare cœpi, deprehendi quam plurima quæ minus accurate (2) ab ipso observata fuerunt. Tum vero præstantissimam et celeberrimam Italiæ partem, Apuliam, Lucaniam, et [Calabriam], morte præventus, ad finem perducere non potuit. Quin etiam dissertationes de provinciis et regionibus Italiæ, et de viis publicis per Italiam, omnino desiderantur. Quarum ego maximam partem supplere ita conatus sum, ut propositum meum haud infeliciter mihi cesserit. Sane Itinera

(1) *Vat. ambulacro*: p. 237.

(2) *minus accurate*. Holstenii Annotationes ad Claveri Ital. Antiq. posthumo partu lucem viderunt Romæ an. 1666.

ferme omnia Antonini et Tabulæ Peutingerianæ exactissime restitui. Qua in re mihi in primis adjumento fuere tabulæ regni Neapolitani Mss. quas emin. noster cardinalis mihi suppeditavit. Tum vero ingentem copiam tabularum et descriptionum qua editarum, qua ineditarum conquisi, et sedulo de singulorum locorum situ perquiro ex iis qui inde oriundi sunt, tum etiam ex episcopis eorumque ministris, qui ad Urbem et Apostolorum limina accedunt. Multa etiam a doctis viris ultro suggeruntur, dum quisque patriam suam illustratam cupit. Sane Summo Pontifici et emin. card. nostro designatio illa veteris Italiæ ita placuit, ut ad edendum me cohortarentur. Constabat autem tota illa tabula quinquaginta quatuor foliis chartæ amplissimæ quam Papalem hic vocant: unde tibi conjectu facile erit quantum laboris impenderim. Sequentur deinde ordine reliquæ Italiæ provinciæ fere omnes. Spero redibit inde aliqua utilitas ad rem geographicam. Et jam [Elzevirii] scripsi ne Cluverii opus, me non præmonito, recudant: accepi enim multorum relatione moliri eos novam Germaniæ et Italiæ editionem. Possem tibi specimen aliquod laboris mei exhibere in Aurelia Via (1) quæ hinc ad vos ducebat, et in ora maritima Etruriæ et Liguriæ, de [Cetariis] Domitianis ad stagnum Orbitellense, et de portu ad Cetarias (2), qui nunc vulgo D. Stephani sub Argentario

(1) *Aur. Via.* Nonnullos in hac Via Cluverii lapsus correxit Holstenius in Annotationibus modo laudatis.

(2) *portu ad Cet.* Addidi *ad.* In nominibus locorum sequentibus paucula emendavi librarii σφάλματα, v. c. *Altinganum*, *Cemerellio*, etc.

monte, de Fossis Papirianis, de Lunæ situ et portu antiquo minori, tum de tota illa Viæ Aureliæ parte quæ est inter Albingaunum et Varum flumen, præsertim de Cemenello, seu Cemella, paulo supra Nicæam, quæ una fuit ex antiquis Galliæ civitatibus; sed in primis in tota illa Via quæ a Capua ad fretum Siculum ducit, quam docti viri Aquiliam vocant, ego a M. Marcello munitam fuisse hactenus existimavi. In hac Via explicanda, præter Antoninum et Tabulam (1), insignem mihi operam præstitit vetus inscriptio quam Cluverius in fine operis affert p. 1296, tum Ortelius V. Muranum, et Gualtherius in antiquis tabulis Siciliæ; quam Cluverius ineptissimam vocat, sane injuria (2), cum sensum ejus mentemque nunquam perspexerit. Quin et Flaminia Viæ partem aliquam hactenus incognitam restitui, eam scilicet quæ Fulginio per Mevaniam et Carsulas Narniam ducebat: nam quæ nunc per Spoletum et Interamniam ducit, olim diverticulum fuit, et, ni fallor, una ex Viis Trajanis. Quin et Sardinia tabulam multis locis correctiorem exhibui, cum ex optimis tabulis Nauticis, tum ex viva voce et relatione nautarum Sardorum, et doctorum hominum qui hic in Urbe degunt. Sed de his prolixius aliis literis agemus. Nunc superest ut summas tibi gratias agam, quod editionem Geographorum Græcorum tam obnixe promovere studeas; nihil enim a te prætermissum video qui Dionysii (3) Byzantii [av-

(1) *Tabulam*, Peutingerianam scilicet.

(2) *injuria*. Hujus inscriptionis auctoritatem tuetur Holstenius Annot. ad Cluv. p. 502.

(3) *Dionysii*: vide p. 93 et alias.

πλου.] pervestiges. Atque omnino ea me spes tenet, fore ut tandem præda tanto petita ambitu in manus nostras incidat. Neque necessum est, ut porro te rogem vel cohorter, cum negotium hoc summo studio abs te urgeri videam. Id certo credas nihil mihi gratius, nihil publico utilius accidere posse. [De vulgandis mathematicis] scriptoribus ill. archiepiscopi Tholosatis (1) gaudeo, et publico literarum hono prodituros censeo, neque aliam ob causam ipse petii, quam ut publica luce tandem fruerentur; sed brevior certiorque via, si Petavii opera id fiat. Erat inter alios Heronis introductio [τῶν γεωμετρικῶν], nescio utrum auctor illa quam tu olim ad me misisti (2). Nam [excerpta] tantum esse, non continuum et integrum opus legenda expertus sum. Saltem correctius erit exemplar Darmariano (3) nostro, quod, ut reliqui fere codices ejus manu descripti, vitiis et mendis est obsitum. Mitto capita illa quæ de mensuris et ponderibus agunt, in quibus mihi passim aqua hæret ob vitiatas et confusas numerorum notas. Sed facile ab Archiep. Tholosate impetrabis, ut ex correctiore Auricæ (4) exemplari tibi describantur. Adjunxi etiam Eusebii Pamphili Excerpta (5), deprompta ex vetustissimis membranis card. * bibl. Vaticanæ, scriptis ante octingentos hosce annos. Quod s.

(1) *arch. Tholôs.*, Caroli de Montchal, de quo p. 150.

(2) *misisti* : cf. p. 226.

(3) *Darmariano* : cf. p. 148.

(4) *Auricæ* : cf. p. 150.

(5) *Eus.—Excerpta*, nempe de Mensuris ac Ponderibus : cf. Fabric. B. Gr. t. VII, p. 407.

nihil illæ contineant indictum aliis, saltem confirmant quæ alii prodidere, Epiphanius (1), inquam, et Nicandri Scholiastes. Mihi aliis negotiis impeditissimo hactenus ea expendere et cum aliis contendere non licuit. Neque sane umquam peculiari studio in veterum mensuras et pondera inquisivi. Tu rectius judicabis in hisce versatissimus (2), et sententiam tuam aperies, si quid diligentius a me pervestigari posse existimaveris. [De symbibis tuis argenteis (3)] nihil habeo quod scribam, cum [*ἔκτυπα*] quæ ad equitem Puteanum misisti nondum viderim. De poculis illis commissititiis id tibi affirmare possum, frequentem illorum usum esse in Germania nostra, ubi sex, vel plura ita committuntur, ut exterior interiorem totum ferme recipiat, sola corona superiore extante, quam inaurare solent: et ipse duo hujusmodi Warsoviæ in regis aula emi ab Augustano aurifabro, quibus in itinere uterer. Sed de his prolixius quid sentiam alias scribam. Mitto Philonis Byzantii opusculum de Spectaculis mundi, cujus versionem (4) Latinam diligenter abs te legi atque expendi in

(1) *Epiphanius*, cujus extat liber de *Mens. et Ponderibus*: cf. B. Gr. t. VIII, p. 267.

(2) *versatissimus*. Quanto opere doctrinæ mensurarum et ponderum studuerit Peirescius testatur non uno loco Gassendii de ejus Vita narratio. Cf. Sponii Miscellan. § 9.

(3) *argenteis*. Ad supplementum lacunulæ duxit Gassendii narratio (Vit. Peir. p. 159, coll. *Réquier*, p. 272) de poculis argenteis duobus, quorum unum intra alterum apposite continebatur, et quæ tunc forte reperta Peirescius sibi comparaverat. Statim Holstenius sollocicissat imprudens.

(4) *Philonis—versionem*. Hujus versionis, quæ inedita est, unum caput, nempe sextum quod est de Dianæ Ephesiæ templo, inseruit

primis cupio. Utitur enim vocibus [difficilioribus], præsertim ubi de structura et fusoria arte loquitur, quas utrum recte assecutus sim tu rectius judicabis. Ideirco obnixè rogo, ut, quæ polles iudicis acrimonia, singula sub censuram revoces, et libere me moneas. Misissem et Arriani [librum (1) de Venatione]; sed amanuensem jam nullum habeo, qui scribendi labore me sublevet. Sardonum nummum obiter inspexeram, et [hujus ἐπιγραφῆς] ad Stephanum (2) meum notaram, sed de postrema illa voce [ΕΛΛΑΔΟΣ] subdubitabam: neque enim video cur Sardis Græciæ metropolim vocemus; nisi id velit, eam urbem non solum Asiaticarum, sed et Græcarum civitatum omnium principatum obtinuisse. De [tripode tuo] fuse ad te scribam in tractatu meo de Tripode (3), quem absolvere ante discessum dni. Larena, non potui; interim figuras aliquas tripodum accipies, donec cæteros depingi curem. Extat enim tripus maximus in * * juxta statuam Apollinis, tum in marc. Justiniani hortis extra portam Flaminiam in destructione illa templi Delphici (4). Placebit tibi haud dubie Sanesianus ille,

Cl. Ménestrier, *Symbolicæ Dianæ Ephesiæ statuæ*, extr. Cf. Fabric. Bibl. G. t. IV, p. 232.

(1) *Arr. librum*: cf. p. 167.

(2) *Stephanum*: cf. Holstenius ad Stephan. Byz. p. 283.

(3) *de Tripode*. Hic liber nunquam fuit editus. De Peiresciano tripode cf. p. 232.

(4) *in m. Just.—Delphici*. Innuit procul dubio lapidem illum de quo p. 232. Sed, ni male suspicor, erravit in explicando. *Galeria Giustiniana*, qua res forsitan posset ad liquidum perducī, nunc non est ad manum.

tum Herculis tum Apollinis certamen de Delphico tripode ex lapide * . Alterum illum ad S. Antonium nondum inspicere licuit; sed et illum quam accuratissime designari curabo si quid observarim quo hæc materies illustrari possit. Mitto Heliodori, seu potius Damiani (1) Optica collata cum tuo manuscripto et duobus tribusve locis egregie persanata: misissem Eustathium (2) in [Ἐξηγήσεις] et de Engastrimytho contra Origenem, sed non fuit mihi spatium adeundi Magistrum S. P., ut licentiam ab eo impetrarem: mittam proxime. Tu, si placet, Genuæ certum mihi hominem assignato, ad quem subinde tuto aliquid mittere possim. Vale. Romæ, 1632, 4 octobr.

(1) *Hel—Damiani*: cf. p. 227. Habui e bibliotheca Regia, beneficio Van Praetii, viri humanissimi, exemplar pessimæ et rarissimæ Heliodori Opticorum editionis quam Matanius Pistorii vulgavit an. 1758. Versionem §. 5 optime ad marginem refinxit vir doctus, cujus manum non novi, hoc scilicet modo: « Ad hæc, « si visus quam maximam potest objecti visibilis partem percipere « debet, in illud projicietur in figura circuli; namque circuli super-
« ficiem alias omnes æqualis perimetri amplitudine superare demon-
« stratum est. » Et ita emendavit locum in §. 7: « At vero cylin-
« dricam (figuram) non habet, quoniam statim non posset projici
« in corpora quæ magnitudine superant pupillam; quin et objecta,
« quæ simul videri possunt, æqualis magnitudinis apparerent, ubi
« conspiciuntur. » In §. 10, ad extrema illa, « Si nos vero in cir-
« culi perimetro collocati videremus eodem tempore omnem semi-
« circulum, id nunquam contingere posset, nisi visus nostri conus
« rectangulus foret, » addit idem vir doctus: « La raison en est
« que tout angle inscrit à la circonférence, appuyé sur le diamètre,
« est droit. En général, il faut peu se fier à cette traduction. »

(2) *Eustathium*: cf. p. 225.

XL.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRIS ET AMPLISSIME DOMINE,

Cum sollicitè ad te scribendi occasionem hactenus expectarim, percommode sane hæc optimi et amicissimi viri profectio se obtulit, qui mei erga te affectus atque observantiæ testis atque interpres ad te accedet; tum de rebus meis omnia ita exponet ut prolixiæ instar epistolæ esse possit. Mitto nunc literas, et libellos (1) quos per dominum Larenam aliosque destinaram; quas tu ita leges ut affectui meo alicubi ignoscas. Nam difficile est animum cohibere quominus in querelas subinde se effundat, ubi doloris sensu perterritatur. In primis illis forte acerbius conquestus sum de Suaresio, sed profecto molestissime fero illorum levitatem qui nescio quid de nostra similitudine ad te retulerunt, atque adeo hoc effecerunt ut tuam in tantilla re auctoritatem interponendam existimaris: quod quidem tu nequaquam tam serio fecisses neque toties repetiisses, nisi rem magni momenti judicasses. Quapropter nunc iterum te rogo, et rogabit meo nomine Bodierius (2) noster, ut omnem istam sollicitudinem ex animo tuo excutias,

(1) *libellos*: Satiram de qua p. 239, et forte tractatum de Tripode de quo p. 247.

(2) *Bodierius*: forte *de la Boderie*, ex gente Antonii illius *de la Boderie*, legationibus variis egregie functi, et cujus in itinere Anglicum comes fuerat Peirescius: cf. Gass. V. Peir. p. 51.

atque hoc tibi persuasum habeas, nihil a me omissum iri quod ad amicitiae fomentum mea ex parte proficisci poterit : neque tu pro tua humanitate a me exiges ut aliorum quoque partem praestem. Sane ex quo inter externos vivere coepi, id mihi praecipue putavi studendum, ut aliorum ingenio moribusque obsequendo omnium affectum mihi conciliarem. Neque id mihi hactenus vel praeter institutum, vel praeter spem meam evenit. Ne quid enim de Britannia et Gallia vestra dicam, sane quotquot Romae nunc sunt homines eruditi, nemo est quem non obsequio et cultu ita mihi devinxi, ut certatim mihi omnia benevolentiae officia offerant, atque ubi opus est praestent. Atque hinc prima non dicam aversi, sed frigidi erga me animi semina : quod ita me in omnium animos hic insinuarem, ut lubentissime una mecum essent, et ad quosvis congressus non solum admitterent, sed etiam ultro invitarent. Quod ego nequaquam eo fine scribo, ut me tibi hac re jactitem : sed ut videas me neutiquam ab amicitiae legibus et humanitatis consortio abhorreere. Id sane tibi exemplo esse poterit : Antonius Querengus (1), vir haud dubie quotquot jam non Romae solum, sed in universa Italia degunt, longe eruditissimus, vera et [γήσιος] imago Platonici Socratis, octogenario major, ab omnibus qui literas et humanitatem colunt, parentis instar colitur ; ita ut domus ipsius Pythagoricum [ὀργανόιον] esse videatur. Hunc severissimi et plane censorii judicii senem, non in literis solum sed in omni conversatione, ita mihi conciliaui, ut nemo quisquam Italorum in ejus amicitiam adeo se penetraverit :

(1) Querengus : cf. p. 241.

quod et emin. noster cardinalis et multi præstantes viri, quibus Querengus tantum non oraculi instar est, summo-
pere mirantur. Aleander noster, cujus viri ineffabilem
humanitatem, ac suavitatem morum nemo te rectius per-
spexit, ita me amavit ut quotidie ad se invitaret, et ægre
a se divelli pateretur; et subinde emin. noster patronus,
quoties Aleandri mentio incidit, « mirum » inquit « quanto
affectu te prosequeretur. » Taceo Mascardum, Pollinum,
Villanum (1), Donium, aliosque viros non minus huma-
nos quam solide doctos, quos noster ille tanquam scopu-
los fugit, et invidia oculo tuetur. Nam de Coneo nostro
longa foret historia, si narrare vellem, quam parum ele-
menter subiunde tractavit, cum tamen multa illi debeat,
neque quisquam sit qui cautius ac majori cum prudentia
in aula nostra versetur. Tu, quæso, ignosce, si difficulter
unguem ab ulcere abstraham. Nam nulli mortalium
æque me purgatum cupio ac tibi, cui plus quam cæteris
omnibus studia mea debent. De Dionysio Byzantio num-
quam te rogare desistam, donec diligentia ac sollicitudine
tua in lucem retrahas optimum scriptorem, nullo sane
suo merito et magno cum damno publico tenebris damna-
tum. Infelix hic Theseus te Herculem suum, hoc est, in-
dicem ac liberatorem, expectat, cujus ope superas ad lu-
minis oras redeat. Sane nihil aliud Geographici Systematis
editionem moratur. Tu, quæso, quod facis, sedulo in hanc
curam ineumbe, ut quacumque via ac conditione iniquis

(1) *Masc. Poll. Villanum.* De Mascardo et Pollino, supra p. 241.
De Villano vide Apes Allatianas, et Bailleti Judicia t. IV, p. 208.
Et de Coneo statim nominando supra p. 241.

dominis illum eripias. Multa alia penes me habeo jam plane absoluta, quorum nonnulla ad vos in Galliam missem ut typis excuderentur, nisi emin. cardinalis noster jam totus esset in typographia Græca instituenda. Cum enim nuper adeo Marianus Valguarnera, nobilis Siculus, ex Hispania redux hac transiret, et subinde de Græcis literis, quas ipse apprime callet, cum emin. nostro cardinale colloqueretur, ostendit nullam spem esse restituendæ illius linguæ, nisi ipse doctos homines ad sacros et profanos auctores edendos suæ auctoritatis patrocinio induceret; quod quidem multo magis fecit, postquam vidit me non pauca in hoc studiorum genere parata habere. Itaque cardinalis noster tum ostendit se id ipsum serio operam daturum et de typographio instituendo consilium cepit. Nec dubito quin felicem sperare possemus effectum, nisi illi, quorum opera et ministerio in hujus modi rebus perficiendis utitur, animo plane averso essent ab omni liberali doctrina: adeo ut existiment male prodigi quidquid in hujus modi studia impenditur. Atque utinam vel Valguarneræ vel tua cohortatione patronus noster in hoc proposito confirmaretur! Sane nulla ex re majorem laudem et solidiorem gloriam sibi unquam parabit. Tu, si visum fuerit, primis literis hoc consilium tibi a me significatum scribe, et quantum poteris collauda. Ita calcar admovebis, cum tuam auctoritatem maximi faciat. Sane dolendum est optima studia ita penitus extincta jacere in ea regione, ubi animam et vitam primum acceperere. Non desunt hic eruditi aliquot homines, qui multa præstare possent, si hisce studiis suum honorem pretiumque esse viderent. Sed hic omnia alia nunc probantur, neque fa-

cile hæc studia caput attollent in tanta imperitorum censorum erga bonas literas conjuratione. Non ita pridem cardinalium quidam præcipuus, et qui haud vulgariter sapere sibi aliisque multis videtur, cum in Congregatione Expurgandorum Librorum, ut vocant, de Gesueri Bibliotheca expurgandâ tractaretur, offensus ille tot scriptorum nominibus, me aliisque præsentibus fatebatur, si res libraria in sua esset potestate, se maximam librorum partem igne aboliturum, et præcipue quidem ad unum omnes qui de literis humanioribus et liberali eruditione agunt, neque relicturum nisi paucos Theologos et Jurisconsultos. Quid putas animi mihi fuisse? Concoxi tamen Spartano stomacho, neque ausus fui literarum patrocinium adversus iniquissimum præjudicium profiteri. Id saltem feci: cum viderem illos recta grassari in perniciem bonorum librorum, ex eo die in Congregatione ista numquam comparui. Puto te vidisse proscripta nuper a Catholicorum bibliothecis Scaligeri, Heinsii, Rivii (1), Glocerii erudita scripta. Sane pro Heinsii Aristarcho serio intercessi jam dudum apud emin. cardinalem nostrum, cujus jussu eruditissimum opus diligenter legi, et quæ catholicorum aures animosque offendere possent enotavi; quæ tam adeo levia et pauca visa fuerunt, et tot [egregiis observationibus] redempta, ut emin. meus patronus expresse tum interdiceret monachis, ne isti libro manum virgamque censoriam admoverent. Idem de Justiniani Apologia (2) jam pridem persuaserat Aleander. Sed hoc tibi in

(1) Rivii, Thomæ, de quo Saxius On. t. IV, p. 597.

(2) Justiniani Apologia: quo opere Th. Rivius Justiniani famam

aurem dicta sint; nam de his nec conqueri tutum est. Vidi Gualterii (1) Observationes ad Lansbergii (2) [Uranometriam], et quantum potui eminentissimo cardinali nostro commendavi. Ibi tum utilissima se obtulit occasio, ut de ejusdem Lansbergii libro de Motu terræ agerem. Sed hæc quoque causa vehementi præjudicio jam damnata est, præsertim cum divinum illud Galilæi opus eodem tempore in lucem prodiret. Auctor Florentia evocatus media hieme ad Urbem venit, ut S. Inquisitionis Officio se sisteret, ubi nunc in vinculis detinetur. Longum foret causam concepti adversus optimum senem odii commemorare. Id profecto nemo sine indignatione vidit, deputatos fuisse qui de libro Gallilæi, et de tota hac Pythagorea sive Coperniciana sententia cognoscerent, homines plane [*ακούρους*; cum] tamen præcipue de Ecclesiæ auctoritate hic agatur, quæ minus recto judicio vehementer labefactabitur. Ego sedulo illos moneo, ut cogitent primos auctores summos fuisse mathematicos, et qui excellenti præ cæteris studio in veritatis disquisitionem incubuerunt, tum qui nostro sæculo eam doctrinam in lucem revocarunt, eruditionis laude quam proxime ad veteres accessisse. Nam Galilæum livor

contra Procopium et Alemannum adseruit: cf. Fabric. Bibl. Gr., t. VII, p. 560.

(1) *Gualterii*: « Josephi Gaultier, prioris et domini Valletæ, « viri totius quidem matheseos, sed astronomicæ præsertim peritissimi », teste Gassend. V. Peir. p. 76, quem vide et p. 160; coll. Réquier, p. 274.

(2) *Lansbergii*: Philippi Van Lansberghe, astronomi Copernicani: cf. Baillet, t. VII, p. 166, Gassend. V. P. p. 158, et Paquotii *Memoriæ*.

et invidia opprimit eorum qui solum illum sibi obstare existimant, quominus summi mathematici habeantur. Nam omnis hæc tempestas ex odio particulari unius monachi (1) orta creditur, quem Galilæus pro mathematicorum principe agnoscere noluit. Is nunc est Sancti Officii commissarius. Sed mirum quo me scribendi impetus abripiat. De ponderibus et mensuris cœpi perquirere (2) in Vaticana bibliotheca una cum Bucharto (3) nostro, qui se hac de re diligenter scripturum promisit. Quidquid hactenus vidimus sacrorum auctorum fuit, Bedæ, ni fallor, aut ejus sæculi. Ubi Bucharto commodum fuerit, diligentius omnia excutiemus. Extat inter alia magnum volumen collectaneorum de ponderibus et mensuris nescio cujus Colloſii (4), qui plurimos et gravissimos Budæi, Agricolæ, Glareani,

* aliorumque errores se correcturum speravit, ut ex quibusdam epistolis eidem operi [annexis] deprehendimus. Sed totum volumen est *rudis indigestaque moles*, ex quo difficulter aliquid erui poterit, quo tua studia juventur. Sin ipse coram adesses, facilins dispiceres quod ad rem tuam faceret. Nunc de meis rebus consilium tuum atque opem exquiram. Cum res Germanicæ adeo afflictæ et con-

(1) *monachi*. R. P. *Lancio*, cujus nomen ipse Galileus servavit in quadam epistola nuper adlata a Bioto V. Cl. in præclara de Galileo narratione qua Biographiam Universalem ornavit. Ex hac Epistola Nicero Memor. t. XXXV, p. 328 nonnulla protulit ad Galileum spectantia, quæ sibi descripserat ex apographo Buheriano.

(2) *perquirere*, ut Peirescio talia anxia cura colligenti faceret satis: cf. Gass. Vit. Peir. p. 183.

(3) *Bucharto*, de quo p. 213.

(4) *Colloſii*, Angeli, vulgo *Colocci*: cf. Gassend. l. c.; Meneta Menagium *Anti-Baill.* p. 18; etc.

clamatae sint, ut nullam in posterum catholicæ fidei libertatem sperare liceat, neque ullus adhuc malorum finis prospiciatur, quin potius ad novas calamitatum procellas res spectet, ego quidem omnem de reditu in patriam spem abjeci, atque serio mecum cogitare coepi de sede aliqua, et, ut ille ait (1), *stabili stabulo* Musis ac fortunis meis constituendo. Itaque nunc totus sum in eo, ut, si fieri possit, hac in urbe locum aliquem mihi parem, ubi quod reliquum est vitæ traducam. Quod quidem consilium necdum eminentissimo cardinali nostro aperui. Curabo tamen indicari quamprimum per R. P. Generalem S. J., qui patroni mei animum pertentabit, cum ante non semel testatus fuerit, si spem de redeundo in Germaniam abjecissem, tum se daturum operam ut hic in Urbe mihi prospiceretur unde honeste viverem. Neque, ut spero, apud solum cardinalem hoc consilium proderit, sed etiam studia mea multum juvabit; cum certo sciam difficultatem illam, quam in bibliothecæ Vaticanæ usu expertus sum, inde potissimum nasci, quod arcanos istos thesauros nolint penitus ab externo homine inspicere, qui postea ad suos reversus secretiora quædam propalare posset: eo meta sublato, mitius, ut spero, mecum agetur. Itaque nunc totus in eo sum, ut, resignatis Cameracensi et Coloniensi canonicatu (2), reditum aliquem annuum Romæ mihi comparem. Atque hoc quidem consilium meum eo gratius cardinali futurum spero, quod, ut ante dixi, de Græcorum auctorum editione nunc serio cogitet. Qua in

(1) *ille ait*: Plant. Aul. II, 2, 56.

(2) *Colan. canon.* Cf. p. 107.

re mea opera ipsi haud dubie necessaria et grata foret. Atque hæc forte via ad honestum aliquod officium in hac aula me perducere posset, præsertim cum eminentissimus noster card. Vaticanæ bibliothecæ præfectus sit, cujus curam bibliothecario, seu custodi committit: quamvis nollem hic quemquam rescire me de tali loco obtinendo (1) vel cogitationem suscipere. Non deerunt tamen qui opportuno tempore et loco ejus rei mentionem apud cardinalem injiciant, et animum ejus pertentent. Nam qui nunc bibliothecæ præest Horatius Justinianus (2) omnia alia intelligit potius et curat quam veteres libros. Et puto ipsum jam officii ac loci sui tædere, quem eo tantum fine susceperat, ut hisce veluti gradibus ad purpuram, quam occulte quidem, sed vehementer ambire creditur, contenderet: et prudentiores quique ita judicant, ubi proxima promotione ea spes decollavit, tum eum haud invitum officium illud cum episcopatu aliquo permutaturum. Vides quam ego libere spes, cogitationes et consilia mea in sinum tuum effundam. Deum testor nulla me vana ambitione exstimulari ut hæc desiderem, sed quod existimem nullo in loco me rectius de studiis meis mereri posse, quam si ejusmodi officio fungerer. Et scis illud Platonis, qui philosophum suum eam potissimum ob causam ad reipublicæ tractatio-

(1) *tali loco obtinendo*; quem obtinuit. Etenim ab Innocentio X præfectura bibl. Vaticanæ fuit ornatus.

(2) *Hor. Justinianus*, qui Contelorio de quo p. 103, successerat. De illo vide Oldoini *Athenas Ligusticas* p. 261; Assemani præf. catal. biblioth. Vaticanæ p. lxx; *Brequigny, Mém. de l'Acad. des Inscriptions*, t. XLIII, p. 288, et Nostrum *Epist. ad Sirmondum* data idib. maii 1659.

nem vult accedere, ut malis vel indignis locum præcludat. Sane si ejusmodi locus mihi obtingeret, nã ego omnem antiquitatem ab inferis excitarem, et aliquam laudem tam bibliothecæ quam eminentissimo cardinali bibliothecario conciliarem. Hæc tibi scribo ut, si ita se res ferat atque tu opportunum existimes, subobscuram aliquam mentionem in tuis literis ad cardinalem injicere possis. Quod haud incommode fieret, si gratum tibi fuisse ostenderes, quod de nova typographia Græca et de antiquorum auctorum editione ex meis literis cognoveris; sperare te magnum inde fructum literis et egregiam laudem literarum patrono accessurum; perspexisse te singularem in me voluntatem et naturæ ductum ac genium ad hoc studiorum genus promovendum; atque id quidem ep̃ magis, quod videas me spem de reditu ad meos deposuisse, et cogitare de fortunis in aula mei patroni stabiliendis; non dubitare te quin hæc mihi futura sit occasio promerendæ majoris benevolentiæ et Summi Pontificis et ipsius cardinalis; judicasse te semper non sine magno fructu Sedis Apostolicæ futurum, si occasio mihi daretur in hac urbe studii ingeniique ad publicam utilitatem impendendi: poteris deinde subjungere de negotio bibliothecæ quidquid vel prudentia tua tibi suggererit, vel dictaverit affectus. Nam ita plane credo, sicuti te conciliante prima fortunæ meæ fundamenta cœperunt, ita porro benevolentia tuæ patrocínio eam confirmatum et stabilitum iri. Atque ut videas scopulos quos in hujus negotii cursu timeam, nullum ego existimo esse in familia nostra qui illum locum prætenderet, si qua mutatio rerum accideret, præter Georgium Coneum, virum cætera quidem bene doctum, et optime de me meritum,

sed Græcarum literarum adeo ignarum ut nec species quidem norit; tum vero ab eruditæ antiquitatis studio ita alienum, ut nullum unquam Mst. codicem vel obiter inspexerit: accedit et hoc, quod, cum virtutis suæ merito ad præcipuas dignitates (1) aspiret, nec ipse locum hunc propter se expeteret, sed ut cum meliori aliquo quam primum commutaret. De Suaresio nihil timerem, quod eminentissimi cardinalis nostri iudicium de ipso multis argumentis perspectum habeam; neque ille de rebus suis in curia Romana stabiliendis cogitat, sed episcopatum (2) aliquem in vestra Provincia ambit; atque hoc palam præ se fert, quoties in sermone mentio incidit. Sed finem faciam verbosæ epistolæ qua longi silentii culpam redemptam cupio. Vale, ill. dne., et me tui observantissimum ama. Romæ, c*irca* cxxxiii. Non. mart. Devinctissimus servus
LUCAS HOLSTENIUS.

Inclusas literas, nisi grave est, ad Gassendum, et ad me inde responsum cura. Et, si tanti fuerit, * chronologica a me proposita lege.

(1) *ad praeipuas dignitates*, et ad purpuram quidem. Cf. laudatam supra p. 168, ubi de illo agebam, Erythraei Pinacothecam.

(2) *episcopatum*; et hoc ipso anno, factus votorum compos, Vasionensem sedem obtinuit. In *Antiquitatibus Eccles. Orientalis* p. 205 legi potest J. Morini epistola, qua Soario, nostro nempe Suaresio, ob novam dignitatem congratulatur, verbis adulatione ad nauseam conditis. De Suaresio alia supra p. 126.

XLI.

CL. VIRO FORTUNIO LICETO (1)

PHILOSOPHORUM NOSTRI SÆCULI PRINCIPI

LUCAS HOLSTENIUS

ἐν πρᾶττι.

Patavium.

QUUM hactenus summam illam et incomparabilem tuam in omni scientiarum ac doctrinarum genere præstantiam tacito quodam venerationis affectu sim prosecutus, nunc insignis tua humanitas fecit, Cl. Licete, ut effractis quasi pudoris ac silentii repagulis prorumpere in verba et literis te convenire non dubitarim. Qua in re si quid forte peccati commissum, tua hæc erit culpa qui gratissimo librorum munere, amoris tui tessera, ad amoris atque officiorum certamen provocasti; tum etiam illustriss. eq. de Puteo (2) quo conciliatore ac parario viam ad amicitiam tuam affectare cœpi. Et quinam ego adeo humaniter a te provocatus affectum diutius premerem, quum tu nullo meo merito tam honorificos de me sermones literis tuis non semel adperseris, quod me scripta tua, pro captu ac

(1) Ex Fortunii Liceti Quæsitis per Epistolas, p. 1. — De Liceto, præter auctores quos indicavit Saxii diligentia, vide Patiniana p. 24, et Imperialis Museum, ubi summis extollitur laudibus.

(2) eq. de Puteo : cf. pag. 219.

modulo meo, admirari atque, uti par est, prædicare amici communes ad te renunciassent? Quod quidem tu ita accepisse videris, quasi quidquam ab homine obscuro existimationi tuæ ac gloriæ accedere posset, qui, tanquam aquila in nubibus, longissime supra vulgus eruditorum, in quo nostra quoque delitescit inertia, evector, tot præclaris ingenii monumentis nomen tuum æternitati inscriptum consecrasti; jamque famæ securus in honesti laboris præmiis fructuque conquiescis, major ac superior hominum judiciis, nullisque amplius livoris vel invidiæ telis obnoxius. Meum certe animum divini atque cœlestis ingenii tui magnitudinem et uberrimam fœcunditatem cogitantem sacra quædam veneratio subit, et stupore defigit mens illa omnium humanarum divinarumque scientiarum semine completa, atque omnia, quocumque tandem vitales radios intendat, in fœtum fructumque pulcherrimum excitans et obscurissima quæque luce clarissima perfundens. Tu, quæso, V. Cl., mutui affectus contessionem admitte hominis tuo tibi merito devinctissimi, qui candorem sine fūco verumque amorem semper præstabit. Vale. Romæ, MDCXXXV. XXV augusti.

XLII.

COMMONITORIUM (1)

LUD. ELZEVIRIO IN BELGIUM REDEUNTI

A LUCA HOLSTENIO

ROMÆ COMMORANTE DATUM.

MEMORIAM amicitiae nostrae, optime Ludovice, in primis tibi commendatam velim; atque ubi salvum te in Bataviam reduxerit Deus, amicos veteres, viros praestantissimos, Heinsium (2), Scriverium (3), Cunæum (4), Vorstium (5), et commorantes nunc Amsterodami Vossium (6) atque Barlæum (7), officiose a me salutes, meaque studia, observantiam et adfectum sedulo ipsis commendes rogo. Tum vero Jo. Meursio V. Cl. vel literis tuis, vel si eo terrarum (8)

(1) Ex Meursii Opp. t. XI, p. 598.

(2) *Heinsium*, Danielelem. Cf. p. 16, 124.

(3) *Scriverium*: cf. p. 5, 6, 16, 17, n. 3. De illo multa indicavit Saxius. Ejus Epistolæ nonnullæ prolatae fuerunt a Dorvillio in Miscell. Observat. vol. V, t. III, p. 116, et vol. VI, t. I, p. 168. Westerhovium, qui Scriverianæ famæ et existimationi nocuit editis docti viri Anecdotis Philologicis, acriter reprehendit Burmannus in Præfatione ad Emendationes Valesianas.

(4) *Cunæum*, de quo adde Saxianis auctoribus Maronem V. Rev. in Biographia Universali: cf. supra p. 9, n. 1 et 2; p. 17, n. 3.

(5) *Vorstium*: cf. p. 9.

(6) *Vossium*: cf. p. 16, et infra Epist. LXI.

(7) *Barlæum*: vide Saxium, et Lambec. ad Epist. LXI.

(8) *eo terrarum*: Soram nempe, ubi tunc temporis Meursius pro-

iterum excurras, coram testaberis quam constanti adfectu, licet tanto terrarum spatio disjunctus, ipsum colam. Patruis quoque tuis Bonaventuræ et Abrahamo (1) officia mea eorum expones, quorum rogatu Procopium Augustanum (2) ad duos Mss. codices Vaticanos conferendum curavi. Qua quidem in re, opera hominis Græci satis docti usus sum; cui quum illud præcipue injunxissem, ut quæ in edito desunt ex Ms. suppleret, magis ille quam vellem perfunctorie in cæteris lectionum varietatibus et vocum differentiis observandis notandisque versatus est. Id tamen scio nihil ab eo omissum quod alicujus sit momenti. *Ἀρετῶν* sive Arcanæ Historiæ nullum in Romanis bibliothecis existat exemplar præter Vaticanum, quod Alemannus sua editione expressit. Sed Mediolani in Ambrosiana Bibliotheca codicem multo integriorem atque emendatiorem servari amici adfirmant; quem contendi cum edito operæ

fessor publicus erat. Vide supra p. 4. — Quis crederet fuisse nuper professorem quemdam, virum cæteroquin doctum, qui *Latini Sermonis Elegantias* Joanni illi Meursio tribueret, et, quod fidem superat, turpissimum librum juveni cuidam e discipulorum cohorte traderet legendum, ut inde se ad optimam Latine scribendi rationem informaret? Est et faceta bibliopolæ Parisini hallucinatio, qui in catalogo bibliothecæ Bosquillonianæ *Elegantias* illas inter libros de re grammatica retulit.

(1) *Bonav. et Abrahamo*, qui fuerunt ante Elzevirios cæteros præstantiores. De Elzeviriorum familia breviter et diligenter egit Beuchotus, vir historiæ literariæ peritissimus, in *Biographia Universali*.

(2) *Procop. Augustanum*: editionem Procopii Hoeschelianam, Augustæ Vindelicorum an. 1607.

pretium foret (1), saltem primæ operis fronti instaurandæ, quam *soricina nænia confossio*rem (2) ex Vaticano codice Alemannus repræsentavit. Tu Venetiis (3) amicorum opera uteris; quæ si spem tuam frustretur, illustriss. D. Peirescius rogandus erit, cujus industriæ et sagacitati nihil non pervium, qui et alterum forte codicem subpeditabit ex illustrissimi Ruthenensis episcopi bibliotheca, quæ card. Armeniaci (4) libros Ms. servat. In nova editione quam paratis (5) illud imprimis a vobis observari velim, ne quid vel præfationibus vel notis admisceatur quod catholicorum aures animumque offendat, ipsumque opus Italia cæterisque provinciis catholicis excludat, quod nec privatis vestris commodis profuturum existimo. Quod adeo vos moneo ut, si quid Alemanni observationibus adpersum videatur, quod Procopii calumniis favere et Justiniani optimi principis famam premere docti viri judicent, id de Cl. D. Heinsii vel alterius viri docti sententia expungatur potius, quam ut per Alemanni latus in catholicam ecclesiam calumniarum mucro oblique stringatur; quod ego à Rivio (6) aliisque factum doleo. Deinde pro vestro vos candore rogo, ut cujus beneficio et auctoritate auctiorem Proco-

(1) *contendi*—*pretium foret*: et contendit Maltretus editor Procopii Luparensis. Vide Epistolam seq. p. 273.

(2) *sor. næn. conf.*: vide p. 76.

(3) *Venetiis*. In Veneta D. Marci bibliotheca est Procopii codex, quem recenset Jac. Morellius V. S. Bibl. Manuscr. t. I, p. 264.

(4) *Card. Armen.* Cf. p. 85.

(5) *quam paratis*, sed quam non perfecerunt.

(6) *Rivio*: cf. p. 253.

pium habetis ingenue profiteamini : debetis autem quidquid hoc est beneficii eminentissimo cardinali Francisco Barberino, qui, ut omnis doctrinæ et eruditionis copia est instructus, ita ad literas studiaque juvanda animo promptissimo et profusa benignitate fertur : tum vero ut Vaticanæ bibl., hoc est immensi omnis sacræ et profanæ antiquitatis *ταμσιον*, ea, qua par est, fiat mentio, unde beneficium hoc in publicum privatumque vestrum commodum promanat. Monebis præterea patruos, ubi novum aliquod opus prælo subjecerint, per Hermannum *Scheus* (1) communem amicum significare non graventur. Quidquid enim a me ad veteres auctores ornandos proficisci poterit, præstabo libentissime. Quid novam Eusebii Scaligeriani editionem moretur scire velim, quidve adjumenti ab exteris Scriverius expectet. Cl. D. Heinsium in notis ad N. Test. cautius evitare vellem quæ catholicorum censuram timere possunt, quam in Aristarcho Sacro (2) factum. Ages cum ipso diligenter de Concilii Chalcedonensis exemplari manuscripto quod ex Gevarthi Elmenhorstii (3) civis mei biblio-

(1) *H. Scheus*, bibliopolam Rômæ degentem. Vide frontem Linguae Ægyptiacæ a Kircherō Restitutæ.

(2) *Arist. Sacro* : cf. p. 253.

(3) *Gevarthi Elm.* De Geverharto Elmenh. Cf. p. 1. Scriverius in epistola ad Rosweidum, inserta Miscell. Observ. vol. V, t. III, p. 124, Elmenhorstium conviciorum plaustis onerat, insulsam stultumque hominem vocans, tenebrionem olidum qui optimos scriptores foris suis conspurcabit. Adeo verum est quod ait ille :

*Ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.*

theca acceperat D. Rutgersius (1), unde postea ad Heinsium pervenit, qui, si codicem istum abs se impetrari patiatur, habebit ab eminentissimo studiorum meorum patrono card. Barberino *avridapor*, quemcumque tandem voluerit codicem Latinum, Græcum, vel Syriacum Ms., cujus quidem hac in urbe copia subpetat; vel si codicis possessione abdicare sese nolit, id saltem obtineas ut, cautione cujuscumque voluerit pretii interposita, utendum nobis ad unum alterumve mensem transmittat. Rogabis etiam meo nomine ut Latinam versionem Nicolai Methonensis (2), qui in Procli Theologica Elementa scripsit et Græce penes me exstat, ex publica Academiæ vestræ bibliotheca transcribendam concedat: quod si fecerit, pretium a vobis æquum homini alicui docto constitui ac persolvi velim, quod ego per Hermannum Scheus lubenti gratoque animo refundam. De meis autem studiis si quis forte istic scire desideret, pro tuo adfectu referes quæ in Geographis et Philosophis antiquis a me elaborata vel tentata videris; præsertim quid, præter Syntagma Geographorum Minorum, Stephani Byzantii Epitomen, Dionysii Afri *Περὶ γῆς*, aliaque plura, in Cluverii Italia emendanda præstiterim (3), quæ forte fidem vestrorum hominum superabunt, et a me peculiari opere de Locis publicis et

(1) D. Rutgersius. Nescio quid sibi velit illud D. Lapsus est forte vel calami vel typorum. Etenim nullus dubito quin agatur de Jano Rutgersio, Variarum et Venusinarum Lectionum auctore.

(2) Nic. Methonensis: cf. Noster p. 234, et in Selectis Lilienth. t. I, p. 93.

(3) præstiterim. Sic correxi editam lectionem, præsertim.

Antiquitatibus Agri Suburbicarii comprehenduntur. Quæ de Hieroclis, Ocelli Lucani, Simplicii in Epictetum, Dissertationum Arriani, Parænesion M. Aurelii Imp. nova editione Græco-Latina tecum egi, patruis tuis significabis; quibus si consilium hoc probetur, singulos ego auctores diligentissime emendatos, quod quidem tu oculata fide testari poteris, subpeditabo. Mittam quoque Demophilum, Democratem, Secundum (1), et Xystum, qui sententias elegantissimas scripsere, hactenus, si postremum (2) excipias, ineditos. Sed de hisce cum Cl. Heinsio consilia conferre, et quid velint significare licebit. Iamblichum integrum et Porphyrii opera Parisiensi typographo promisi. Ger. Vossio V. Cl. observationes copiosissimas Græcis Historicis locupletandis (3) mittam, ubi editionem recensere libuerit: quem tu, ut et cæteras illustres animas Bataviæ vestræ lumina, quam humanissime a me salutabis. Tu, quod agis, rem bene gerere perge, et sospes ad tuos, quod precor, redi. Romæ. Idib. maii MDCCKXVI. Tibi addictissimus LUCAS HOLSTENIUS.

(1) *Demoph. Democr. Sec.* Gnomiorum horum trigam publici juris fecit Romæ an. 1638. Plura vide in Molleri Cimbr. Lit. t. III, p. 335.

(2) *postremum.* Xysti Sententiæ sub Sexti Pythagorei nomine insertæ sunt Opusculis Mythologicis Galei.

(3) *Vossio—locupletandis*: cf. infra Epist. ad Lambecium data postr. kal. jun. 1646.

XLIH.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRAIS DOMINE,

Magnum mihi pristini tui affectus argumentum præbuere literæ tuæ, quibus de bibliothecæ cura (1) mihi commissa adeo obnixè gratularis. Illud vero longe maximum erit humanitatis tuæ erga me beneficium, si hac occasione studia mea eminentissimo cardinali nostro commendaveris. Basilianæ Academiæ (2) specimen proxime ad te mittam, dissertationes (3) duas a me ad Concilium Nicænum illustrandum institutas, ut et alias duas viri clarissimi et doctissimi Petri Lasena Ic. Neapolitani de stylo et lingua Hellenistica (4) [Bibliborum] interpretum; quem virum, omnis doctrinæ et humanitatis idæam, ante quatrimum fata nobis hic magno cum dolore omnium bonorum subtraxerunt. Sed quod præcipue in ejus obitu dolendum est, reliquit semi-

(1) *bibliothecæ cura*, Barberinianæ nempe, cui præfuit post Suaresium.

(2) *Basil. Academiæ*, conditæ jussu card. Barberini in cœnobio monachorum S. Basilii d. 3 jun. 1635 : vide utilem Bandinii notam Comment. de Vita Don. p. lxxij.

(3) *dissertationes*, quas ab Holstenio sibi ad editionem traditas vulgavit Valesius ad calcem Theodoretii.

(4) *Hellenistica*. Has dissertationes ineditas esse puto. In elencho librorum Lasenæ ante ipsius Cleombrotum adposito, comparet dissertatio una de L. Hellenistica card. Barberino inscripta et consignata. De Lasena vide p. 152.

perfectam sub typographicorum prælo dissertationem (1) omni eruditione conditam, de iis qui aqua suffocati moriuntur: cujus operis editioni ipse immortalis est. Ita privatus hic dolor memoriam doctissimi Schickardi (2) refricuit, cujus miserrimo occasu nimium quantum Germaniæ nostræ deperit, quam bellorum calamitates ad vastitatem et barbariem ferme redegerunt. Tu vero quod obitum ejus magno te doloris sensu tetigisse ostendis, quodque memoriam ejus aliorum encomiis perennitati asserere tantopere studes, pro affectu tuo inveterato erga literas facis. Sed nescio quid a me vel quovis alio mortalium proficisci possit, quod tam illustrem viri doctrinam non obscuret potius quam exornet. Vivet enim in doctorum hominum animis dum literæ erunt, ob insignes illos quos de Hebræorum et Persarum Antiquitatibus edidit libros. Videbo tamen num quid procudere possim quo tibi morem geram, eodemque Dormalium nostrum cohortabor. Accipies interim Prodro-mum Copticum P. Kircheri, quem emin. cardinalis jussu mitto adhuc a prælo calentem, ita ut nec compingendi quidem spatium fuerit. Nihil ego a multis annis in hoc studiorum genere doctius prodiisse existimo, et gemina gemella hæc sunt Schickardianis illis. Habebis brevi alia aliquot exemplaria, quæ amicis distribues, ubi maritimi itineris occasio sese obtulerit. Ipse P. Kircherus promisit se missurum tibi exemplar inscriptionis Sinensis quam hoc

(1) *dissertationem*. Editam Romæ an. 1637, hoc cum titulo, *Cleombrotus*, etc. Cf. Gassend. V. Peir. p. 202.

(2) *Schickardi*, mortui an. 1635. De diligentia quam adhibuit Peirescius ut inedita ejus opera non perirent, et de variis epicediis quæ in ejus memoriam componi curavit, vide Gass. l. c. p. 194. Adde notam supra p. 187.

libro explicat. Vellem significasset mihi maturius quæ de Evangelii prædicatione apud Sinas disserit, suppeditassem locum insignem auctoris (1) Græci [ἁγίου] qui sub Justino juniore scripsit, et luculentum de Christi fide in illas terrarum oras illata a Syriis et Ægyptiis testimonium perhibet. Nunc de lexico Copto-Arabico Latino excudendo agimus, cujus editionem si tibi apud emin. cardinalem nostrum commendatione tua urgere et promovere placuerit, bene de hisce studiis et de ipso P. Kircherō mereberis. Habes etiam S. Pulcheriæ Vitam a familiari quodam cardinalis nostri scriptam, et quidem ipsius cardinalis jussu, ut Columnenses moniales nobiles vitæ religiosæ exemplum in nobilissima scēmina conspicerent. Imago præmissa ad sæculi illius morem ex Theodoræ Justiniani conjugis et numismatum figuris utcumque est expressa. Adjunxi exemplum et specimen scripturæ Syriacæ codicis vetustissimi quod nuperis tuis petisti. Ipse Abrahamus Maronita (2) sua manu veterem scripturam diligentissime est imitatus. Characterem hunc [estrangelum] sive rotundum ab ipsis vocari non ignoras. Mitto etiam catalogum bibliothecæ cardinalis Armeniaci (3) jam dudum tibi destinatum, sed hactenus inter schedas et libros meos delitescens; qui si tardius ad te redeat, excusabis moram pro tua humanitate. Quamvis ita confectus sit, ut reconditas illius bibliothecæ opes legentium curiositati minime exponat, operæ pretium foret lustrari thesaurum illum a viro

(1) *auctoris* : Cosmæ indoplenstæ. Cf. p. 221.

(2) *Abr. Maronita* : Abrah. Echellensis, cujus infra non semel mentio fiet.

(3) *Armeniaci* : cf. p. 264.

aliquo docto, et præcipuos aliquot codices sigillatim et accurate excuti. Abrahamus Maronita libros Arabicos, paulo post quam tibi significavi, Pisis acceptos emin. cardinali nostro obtulit: sunt autem illi maximam partem de legibus civilibus rebusque forensibus Arabum et Turcarum; quos equites S. Stephani una cum Protodico Ægypti ceperunt et spoliū fecerunt: sunt et nonnulli Grammatici. Sed * omnium vero præstantissimum est chronicon Ægyptium a principio rerum usque ad S. Ludovici expeditionem Pelusiensem. De hoc codice diligenter ad te scribet P. Kircherus, qui eum * accepit, et summopere deprædicat. Calendarium (1) illud vetustum dn. Aleandro [ἱεὺ μακαρίτης] jam olim transmissum emin. cardinalis jussu perquiram, et quidquid ipse imperaverit ad te perscribam. Scio enim a dno. Suaresio opus illud in nescio quem fasciculum conjectum, cum magno Aleandri commentario, quem quominus ad umbilicum perduxerit, mora præpedivit. De poematum Summi Pontificis nova editione (2) colore rubro interstinguenda quod mones, grata fortassis novitate placuisset, si ea hic uteremur typographorum industria et peritia quæ Belgis et Gallis vestris suppetit. Nihil enim deformius videri dicive potest libris illis ecclesiasticis, qui duplici colore hic apud nos excuduntur, ita subpallido et fugiente minio languentes, ut oculorum aciem eludant. Sane in ipsa editione, ut quam emendatissima prodeat, summa a me adhibetur cura. * Mensuras vasorum quas petis explorare admodum difficile futurum

(1) *Calendarium*: cf. p. 140, et Gassend. V. Peir. p. 98, 112.

(2) *editione*, quam, ut videtur, curavit Holstenius, et de qua iterum Epist. sequenti. Illam non vidi, nec mihi e catalogis innotuit.

existimo, quod plantas extirpare, et terram qua oppleta sunt egerere necessum sit, quod dominis nolentibus et sine publica auctoritate fieri vix poterit, ut quidem Romæ vivitur. Cætera, quæ in Appia Via notanda mones, diligenter jam olim inspexi, et ubi occasio sese dederit dimensa ad te mittam. Sed rectius fortassis promoveret tuum de mensuris institutum (1), si doliorum fictilium antiquorum in hortis Ludovisianis mensuræ exactissime explorentur, ut et alterius quod in horto Vaticano extat, ubi labro superiori congiarum sive amphorarum numerus inscriptus conspicitur. Sed de his voluntatem tuam opperiar. Ill. dno. Theanensi (2) prolixè nuper respondi, et accurate tractavi de agro Falerno et Faustiano ex Plinii (3) descriptione prope Cædicias in Via Appia, ut et de reliquorum locorum adjacentium antiquitatibus. Ubi verum nostris dissertationibus confirmatum fuerit, habebis specimen hujus laboris. Opus de [Vitis] Pontificum (4) rudi adhuc et indigesta mole confusum est; et nunc totus sum in materie colligenda, unde postea extrui luculenta operis species possit. Manuscripta ista Orphæi Argonautica cum editis contuli; sed parum labor profuit, ita passim conspirat eum Aldino exemplari in errorum

(1) *institutum* : cf. p. 246.

(2) *Theanensi* : episcopo Theanensium Guevaræ. Cf. Holsten. annot. in Cluver. p. 249.

(3) *Plinii*. H. N. XIV, c. VIII, 6. Cf. Cluver. Ital. Antiq. p. 1172. Plinius habet *Cedias*; sed Holstenius quem vide l. c. putabat *cædicias* esse legendum.

(4) *de V. Pontif.* Supplementi rationem pete ex Epist. Nostri ad Morinum data d. 7 mart. 1640. Cf. et finem Epistolæ XLIV, Molierique Cimbriam t. III, p. 338.

consensum. Impetravi nuper ex Ambrosiana (1) Mediolanensium bibliotheca, opera amici, supplementum principii [*Ἀνεκδοτῶν*] seu Arcanæ Historiæ Procopii, quod in Alemanni editione variis lacunis excusum fœdatumque inspicitur. Mittam exemplar ad cl. Heinsium novæ editioni, quam Elzevirii (2) parant, exornandæ. Inter varios codices Mss. Florentia et Senis non ita pridem ad emin. cardinalem missos, fuere volumina quædam poematum variorum auctorum Hetruscorum, in quibus etiam insigne carmen Francisci de Barberino (3) repertum fuit, quod emin. cardinalis jussu ex duobus Mss. codicibus excerptum et emendatum literis hisce adjunxi, ut ex hoc specimine auctoris illius et sæculi quo vixit genium gustumque perspicias. Cum vero alias monueris emin. nostrum patrum auctoris illius nescio quam memoriam extare in scriptis poetarum vestrarum, quos Provinciales vulgo (4) appellant, efflictim desiderat ut quidquid viri illius memoriæ illustrandæ ex poetis illis aliisque conquirere poteris, id quam primum suggerere non graveris. Præstabis sane rem longe gratissimam eminentissimo cardinali, si quid lucis ex tenebris illis Barberinæ familiæ illustrandæ erueris. Slegelius civis meus adhuc Romæ commoratur : ubi æstus noxii remiserint, Neapolim excurret. Interim ab ipso et Dormalio nostro quam officiosissime te salvere

(1) *Ambrosiana* : cf. p. 263.

(2) *Elzevirii* : cf. p. 264, 279.

(3) *Barberino* : antiqui poetæ Itali, nec minorum gentium, cujus poema, *Documenti di amore*, lucem primum vidit Romæ an. 1640. Cf. Suaresium in *Notitia Basilicorum*, §. 44.

(4) *Provinciales vulgo* : vulgò *Provençaux*. Vide *Gass.* V. *Peir.* p. 196.

jubeo. Vale, ill. domine, et studia mea tibi commendata habe. Romæ, a. d. VI septemb. 1636. Ill. d. v. devinctissimus servus **LUCAS HOLSTENIUS.**

XLIV.

* PEIRESCIO.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Cum hisce aliquot septimanis Latium Tusciamque Suburbicariam in Vaticano ambulacro (1) depingendo fuerim occupatissimus, loca illa Josephi (2) a Cl. Petito indicata necdum ad codices Mss. conferre licuit. Sed nunc molestissimis exsolutus curis, sedulo perquiram omnia quæ studia ejus adjuvare poterunt, mittamque ad te proximo cursore quidquid hoc adminiculi fuerit. Ammianum ab Valesio recentatum (3) avido lubentique animo lustravi: sed nullum adhuc aliud exemplar ad nos perlatum, præter illud quod postremis tuis adjunctum misisti; alterum, quod emin. cardinali te jam ante misisse significas, necdum comparuit, uti nec Francisci Scriptores a Quercetano editi (4). Interim gratias tibi quas possum, quasque hu-

(1) *Vat. ambulacro*: cf. p. 237.

(2) *Josephi*. « Cum Sam. Petitus appareret tum interpretationem, tum eruditæ in Josephum notas, Peirescius obtinuit ipsi per « Holstenium variorum locorum collationem cum tribus codd. « Vaticanis Mss.: » GASSEND. Vit. P. p. 195.

(3) *recentatum*, Parisiis hoc ipso anno.

(4) a *Quercetano*, vulgo *Andrea Duchesne*, editi hoc anno.

manitati ac benevolentia tam insigni debeo, maximas ago habeoque, cum referre illorum aliorumque beneficiorum tuorum magnitudo non patiatur. Canadensium plantarum historiam (1) eminentissimo meo patrono reliqui, ut Ammianum eo facilius mihi impetrem, ubi alterum exemplar allatum fuerit. Francicos scriptores mihi vindicare ex tua liberalitate non ausim, quamvis jam dudum aliud exemplar in bibliothecam emin. cardinalis inferri curaverim: eo enim cum librariis pacto ac lege transegi, ut, si intra aliquot menses aliunde exemplar ad emin. patronum mitteretur, suum illi sibi reciperent, tum vero, quod præcipuum est, summo id opere studioque [caveo, ne] in partem cum emin. patrono venire, aut commodis bibliothecæ officere videar, derivando quidquam in privatos usus. Interim de tuo tibi beneficio nihil tibi deperit. Ubi commoda sese occasio obtulerit, mittam aliquot Coptici Prodrumi (2), et mei Porphirii exemplaria; quamvis meus ille abortivus (3) foetus, ita a typographis exceptus sit, ut me ejus operæ non præniteat solum, sed et pudeat. Sed huic malo cum nullum a querelis remedium, nova aliquando et castigatiore editione medendum. Prodrumi exemplaria trecenta P. Kircherus a me accepit, præter ea quæ jam ante amicis obtulerat, nec puto eum de mea in se voluntate conqueri posse: forte moram ægre tulit, sed componenda

(1) *historiam*, a Jac. Phil. Cornuti scriptam an. 1635.

(2) *Coptici Prodrumi* Kircheriani: vide supra pagin. 269. Exemplar ab auctore datum Peirescio exstat nunc in Bibl. Regia Parisina.

(3) *abortivus*. Nam editionem interruperat ob iter Sarmaticum, et sic imperfectam vulgaverat.

erant et digerenda folia ab imperitis nostris typographis pessime confusa, et nullo ordine ad bibliothecam emin. cardinalis (1) perlata. Dedissem adhuc unam alteramve centuriam, si res mei fuisset arbitrii ac juris. Sed et ego homo sum alienæ potestati subditus, et scio cum quibus œconomorum ingeniis lucter. Quam vellem ut et Vocabularium (2) excuderetur! Sed libri isti haud quaquam ad genium gustumque hujus urbis faciunt. Nam ex c exemplaribus, quæ bibliopolis dividenda tradidi, vix tria hactenus emptorem invenere, etiamsi pretio satis levi addicantur. Nisi bellici tumultus vias omnes interclusissent, mitterem exemplaria aliquot ad Lugdunenses et Parisienses librarios, aliorum librorum permutatione redimenda; sed quam id fieri possit via non video: tu si quam rationem perspexeris, indicare non graveris, cujus fidei et operæ negotium committi possit. Nunc totus sum in concinundo specimine vetusti atque optimi illius codicis Biblici, de quo jam ante me scripsisse (3) memini. Absolvi ferme hoc quadriduo Hoseæ Prophetiam, quam cum Sixtina editione Græca, cum Vulgata Latina et Hebræorum [textu] contendo. Liber est bonæ frugis plenissimus, et quo Vulgati Interpretis fides plurimis locis stabilitur. Magnam

(1) *bibl. emin. cardin.* cui præerat Holstenius: cf. p. 268. Cum Kircheri Prodrömus jussu et, ut videtur, sumtibus cardinalis Barberini fuerit vulgatus, hinc factum est ut totius editionis esset possessor et arbiter.

(2) *Vocabularium. Ægyptiaco - Arabicum*, quod invenitur in Kircheri *Lingua Ægyptiaca restituta*. Cf. supra p. 270.

(3) *scripsisse*. Hinc patet non omnes nos habere Holstenii ad Peirescium epistolas.

congeriem veterum interpretationum, Aquilæ, Symmachi, Theodotionis, et Quintæ Editionis collegi, unde maxima ad arcanos intimosque Scripturæ sensus penetrandos lux existat. Illud tantum indicabo, quod satis mihi observatum perspectumque existimo, ubi Vulgatus a LXX recedit, Aquilæ interpretationem fere exprimere. Sed hujus collationis specimen, gustumque aliquem a me habebis. Sane plurimum prodesse potuisset Romanæ editioni, ubi Nobilius (1), vir doctus et accuratus, ex variis codicibus similem veterum [interpretationum congeriem] singulis capitibus subjunxit, cum unus hic codex quintuplo majorem copiam suggerat, quam cæteri omnes quos ipse pervolvit, adeoque insignis accessio ad aliquam novam editionem hujus exemplaris ope fieret. Nunc quid publico literarum bono restituendo cogitem tractemque significabo. Vaticanam typographiam a card. Borghesio, ut rem Apostolico palatio iutilem gravemque, divenditam fuisse non ignorare te existimo. Ita unius hominis imperitia sanctissima tot Pontificum consilia, et magnum catholicæ ecclesiæ præsidium atque ornamentum dissipavit. Et ut ministri camerates ad reditus augendos unice sunt intenti, ita hæc etiam typographia, vectigalis facta, mille scutatos annuos ab aliquo jam tempore solvit. Unde factum est ut redemptores lucro tantum dediti Apostolicæ Sedis typographiam ita deformarint, ut pristini illius splendoris nec [vola] nec vestigium supersit. Quod etiam me tacente libri hact-

(1) *Nobilius*, vulgo *Flaminio Nobili*, qui Bibliorum editionem Romanam an. 1587 curavit, et de quo cf. Saxium Onom.; R. Simonem Hist. Crit. Vet. Test. p. 587; Fabric. B. Gr. t. III, p. 678, etc.

nus editi, Pontificum Vitæ, bullaria quæ vocant, et breviam abunde testantur. Nunc cum Brugiottus, penes quem hactenus fuit typographia eo quo dixi pretio annuo, sive satis auctus opibus, sive laboris pertæsus, finito intra paucos menses conductionis tempore, eo se munere abdicare cogitet, multi autem imperitissimi homines spe lucri locum illum ambient, et pretium etiam ad ducentos aureos augeant, cœpi cum illis, qui præcipua apud Pontificem autoritate valent, agere sedulo de restituenda in pristinum locum typographia, cum quidem, uti nunc ea res agitur, non solum nullo cum commodo Sedis Apostolicæ, sed etiam cum dedecore ejus conjuncta sit. Et quod recentissimum nunc habemus exemplum, cum Summi Pontificis Poemata excudenda (1) essent, Vaticani characteres ita Sux Sanctitati displicuerunt, ut magnis impensis novi typi fuerint parandi. Et cum patrum nostrorum sæculo Romanæ editiones elegantia, et accurata diligentia operarum cæteras omnes vincerent, nunc sub Pontifice doctissimo, et eruditissimo Pontificis nepote res Romanas gubernante, eo prolapsa est typographia Pontificia, ut nec suis usui, cæteris autem ludibrio et deridiculo esse videatur. Hisce rationibus permultos jam commovi ut typographiam restitui ex Sedis Apostolicæ honore bonoque judicent. Quod cum tibi quoque perspectissimum esse non dubitem, vehementer te rogo ut tibi hoc consilium a me significatum emin. cardinali nostro literis tuis ostendas; sed ita ut ipsum ejus consilii auctorem principemque feras, ac proinde cohorteris ut tam insigni beneficio Ec-

(1) *excudenda* : cf. p. 271, 288.

clesiam Dei, Sedem Apostolicam, literas literatosque omnes sibi devinciat, quod et rei necessitas, et dignitas Ecclesiæ Romanæ, tum præcipue ipsius in literas favor, et publica orbis expectatio ab ipso flagitat. Quod quidem te pro tuo in optima studia affectu facturum diligentissime confido, et pro ea, qua apud eum autoritate polles, confecturum non dubito. Sane cum barbarico quodam furore res literaria per universam Europam sit afflictissima, non video, quæ spes literis restituendis conservandisque esse possit, nisi hic in natali quodam modo solo, et in doctissimorum principum favore, præsidium portumque inveniant. Procopii fragmenta Puteanos jam accepisse intelligo: petierunt ea Hugonis Grotii nomine (1), qui et ipse novam ejus scriptoris editionem se paratam habere scribit. Venit nuper ad Urbem nepos ejus Regerspergius (2), cum literis illius Grotii, quibus editionis brevi inchoandæ spem facit. Sed vellem ut Gothicis et Vandalicis Persicam etiam et Arcanam Historiam adjungeret; quod fortassis te suadente faciet. Credo Elzevirios, audito ejus consilio, promissam tot annis editionem acceleraturos. Sane nisi cætera quoque supplementa minora habuerit ille Grotius, magnam alienæ diligentiae materiem relinquet. Scatet enim vulneribus creberrimis Hoeschelianum exemplar, quæ sola conjectura, quamvis felicissimi ingenii, persanari ne-

(1) *Grotii nomine.* Grotius per Puteanos supplementa lacunarum Procopianarum petierat, non editionem quidem parans, sed versionem Gothicæ historiæ: cf. *Burigny, V. de Grot.*, t. II, p. 124 sqq.

(2) *Regerspergius*, vulgo *Reigesberg*.

queunt. Mihi vero, inconsultis Elzeviriiis, omnes Vaticanas lectiones cum aliis communicare religio est, cum ipsi in exemplaribus conferendis sumptus de suo fecerint. Anthologiam recens a Grotio conversam editamque cum supplemento insigni propediem nos expectare jussit idem Regerspergius. Utilem gratumque istum laborem publice futurum reor; neque enim feliciorem interpretem illæ Græcorum lautiæ nancisci unquam poterunt. Pontificum Romanorum Vitas a Quercetano (1) editas frustra hic in Urbe quæro, nec visas nec cognitæ ulli. Magnum me ejus operis videndi desiderium tenet, quod nec Parisiis amplius prostare mihi affirmant. Mittam ad te [specimina] novi operis quod animo jam designavi, ut subsidia ab amicis mihi impetres, et de tuo, si possis, symbolam conferas. Vale, ill. domine, et studiis meis favere perge. Romæ, prid. non. decem. br. ciorcxxxvi. Ill. ampl. t. omnibus nominibus devinctissimus L. HOLSTENIUS.

(1) *Quercetano*, *Andrea Duchesne*, qui an. 1616 ediderat Gallica sermone Pontificum Historiam usque ad Paulum V. Ipse Holstenius simile opus meditabatur: cf. p. 272, 288.

XLV.

* ILL. VIRO NICOLAO FABRO DE PEIRESC

LUCAS HOLSTENIUS S.

Aquis Sextias.

QUID de Tholosate Basilicarum Constitutionum codice, eminentissimi cardinalis nostri jussu ac nomine, hactenus tractaverit illustrissimus Vasionensium episcopus (1), et ipse coram exponet, et ex eminentissimi patroni mei literis cognosces. Cum vero negotium hoc ita sit comparatum, ut fidem, diligentiam prudentiamque tuam in primis requirat, neque ego ignorem quo affectu atque animi promittitudine ea amplecti ac promovere soleas, quæ optimo et literarum amantissimo principi grata atque accepta fore existimaveris, haud ægre feres, si et ipse hujus negotii curam quam possim maxime diligentissimeque tibi commendem, atque id certo affirmem, quod et eminentissimi cardinalis literæ abunde testantur, nihil abs te præstari posse quo animum ejus arctius tibi concilies ac devincias, quam si tua sollicitudine via ratioque secura paretur ejus codicis adipiscendi, ex cujus editione præcipuam sibi ac perennem posteritatis memoriam pollicetur. De pretio jam

(1) *Vasion. episc.* Suaresius : cf. p. 259. De codice τῶν Βασιλικῶν supra p. 35, et mox p. 284. Barberinus cardinalis hunc sibi codicem eximium comparare impense cupiebat : vide Suaresium in *Notitia Basilicorum* §. 44.

constitutum est inter illustrissimum Vasionensem episcopum et librorum dominos : illud dumtaxat videndum cavendumque sedulo, ne alio forte exemplari inde descripto fraus ac fucus eminentissimo cardinali fiat; tum etiam codices ipsi viri cujusdam docti opera visendi ac lustrandi cum cura, num integri et sarti tecti sint, et ut bona fide omnia gerantur, ne, quod proverbio dici solet, carbones thesauri loco obtrudantur; qua in re amicos fidosque homines tibi non defuturos scio, quorum opera explores curesque singula, ut tandem ex eminentissimi cardinalis sententia votoque negotium conficiatur. Indicarem tibi *γυμνασια* quædam operi dignoscendo, nisi notum omnibus, tibi vero cognitissimum esse existimarem; tum verò *Σύνοψις* a Leunclavio (1) edita pro Ariadnæ filo erit seriem numerumque librorum explorantibus; et principio voluminis recentique manu aliquot foliorum lacunam suppletam affirmant illi qui jam olim hoc negotium tractarunt. At securissima agendi ratio erit, ut aut ipse, aut cui negotium commiseris, cum illustrissimo Vasionensium episcopo consilia conferatis, ut communi sententia res geratur, quam aliorum invidia vel perversa voluntas facile disturberet, nisi caute et cum silentio instituatür totius negotii conficiendi ratio. Vale, ill. domine, et eminentissimo cardinali ac patrono meo præcipue hanc rem curæ cordique esse tibi persuasissimum habeto. Romæ, cιoιoϭxxxvi. Postrid. non. decembr.

(1) Σ. a Leuncl. Cf. de hac ecloga Fabric. B. Gr., t. XII, p. 426, edit. primæ, et Menag. *Anti Baill.* §. 40, extr.

XLVI.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

PERILLUSTRIS DOMINE,

Negligentiæ culpam, quam posterioribus tuis forte haud injuria mihi ingeris, ut alias a me commissam non possum diffiteri, ita hoc tempore rationibus sane justissimis tibi excusare possem, quas nec illi ignorant qui magnam apud nos sedulitatis et accuratæ diligentiae opinionem affectantes alienam negligentiam fastidiose suggillant; et ut ipsi sui temporis rationem aliis officiose probare satagunt, ita et otii et negotii rationes ab aliis scrupulose exigunt. Quantum ego temporis ac laboris, toto hoc trimestri quo in Vaticano commoramur, impenderim illustrissimo Landgravio Hassiæ (1), nemini in nostra hac aula, omnium vero minime eminentissimo cardinali nostro ignotum est, cujus jussu me totum principis illius obsequio tradidi, quam primum de ejus cum catholica ecclesia conciliatione spes aliqua affulgere cœpit; qua in re continuo trium mensium, labore, et *καρπία καὶ ἀκαρπία* obsequio, assecutatione, colloquiis, id tandem, Dei gratia adspirante, a me effectum est, ut et princeps ipse et præcipui aliquot ex ejus familia hæresim Lutheranam cum catholica fide commutarint. Tibi vero, qui et mores et ingenium principum virorum non ignoras, haud difficile erit cogitatu quam pertinaci

(1) *Landgr. Hassiæ*, Friderico, qui in itinere Italico ad Romanam Ecclesiam transiit, mox Melitensi cruce, serius galero rubro fuit ornatus : cf. p. 287.

obsequio animis eorum obrependum, quam nulla occasio omittenda conferendi, quam etiam importune in tanta re obtundendi sint, ut conceptas opiniones evellas, veritatem etiam non advertentibus instilles, nihil denique quod rei conficiendæ faciat omittas. Mihi sane cætera omnia studia idcirco fuere omittenda, et si quid subcisivi temporis suffurari subinde licuerit, id eorum lectioni fuit impendendum, qui catholicam doctrinam præscriptionibus contra hæreticos tuentur, et controversias de rebus theologicis tractant, ne imparatus et rationibus destitutus manus cum ~~ἱεροδότης~~ consererem. Tandem ubi dictus princeps fidem catholicam est professus, jussu atque rogatu ejusdem, rationes professionis scripto complectendæ fuerunt, ut fratri ejus Landgravio Darmstatensi exhiberentur. Sileo salutationes, congratulationes, cæteraque obsequia aulica quæ magno apparatu et comitatu hic in Urbe peraguntur; quandoquidem tu, etiam me tacente, facile ea cum animo tuo reputaveris. Hæ mihi causæ cur et infrequentius et brevius scripserim quam tuum ferret desiderium; cum ita me distinuerint, ut non solum hæc officia literaria, sed et cætera studia mea intermiserim. Sed nunc, longiori excusatione omissa, postremis tuis respondebo.

Quid de *Βασιλικῶν* exemplari (1) veteri comparando ad eminentissimum cardinalem nostrum rescripseris, ipso literas tuas exhibente, cognovi, et ut antehac hujus mercimonii auctor instigatorque fui, ita nunc quoque hortatus sum, ne occasionem hanc sibi ex manibus elabi patiatur, etiamsi aliud exemplum ex vetusto codice tran-

(1) Βασιλ. exemplari: cf. p. 281, 282.

scriptum fuerit; nequē enim tanti facio ut propterea emptio rescindatur; neque enim uberiores ac certiores gloriæ materiam prospicio, quam quæ ex tam præclari et necessarii operis editione sperari potest. Itaque cum dn. Vasionensis jam ex Galliis discesserit Urbem petiturus (1), eminentissimus cardinalis rem totam tuo permittit iudicio conficiendam; quem in finem se schedulam seu chirographum mille scutatorum ad te remissurum ajebat. Mitto nunc versus aliquot (2) Musis invitis extemporali fere abortu effusos, qui si tibi minus placuerint, nec mihi placuisse scias; mitto tamen qualescumque, ne hac quoque in parte diutius officium meum desideres. Id fateor, et tuam expectationem, et insignem magni illius viri eruditionem meliori fuisse carmine dignam; sed bonum factum quod vel hosce tandem ab genio meo ἀπούσα extorserim. Si in doctorum manus divulgare cum aliis tibi constitutum est, quæso, nomini meo parcas, et quod versus mali sunt, et ne quis ex scrupulosis illis magistris me homini non catholico lessum fecisse cavilletur. Josephi loca (3) cum tribus vetustis et probis codicibus contuli; puto duos adhuc alios reperiri, quos prima occasione inspiciam: sed quantum quidem hactenus observavi, veteres isti libri parum sane ab edito exemplari variant, ut vix operæ pretium sit contulisse; tum vero uterque ille Josephi locus integerrimus mihi videtur, ut nulla egeat medicorum

(1) *Urbem petiturus*. Vere enim ineunte, Suaresius cum cardinale Bichio Romam discessit; teste Gassendio, V. Peiresc. p. 207.

(2) *versus aliquot*; epicedium, puto, in memoriam Schickardi: cf. p. 269.

(3) *Josephi loca*: cf. p. 274.

opera : nam de conjecturis domini Petiti quas in Miscellaneis suis proposuit, alias sententiam meam tibi explicabo, ubi collationes istas manuscriptorum mittam. Illustrissimi archiepiscopi Tholosatis exemplar Parisiis me vidisse memini, neque abs re fuerit ab amplissimo Grotio subsidia expetere ad novam istam editionem, cui multa in eum scriptorem jam olim observata. Theon de locis Mathematicis Platonis Josephi Auriæ (1), doctissimi viri, ni fallor, manu descriptus est ex Vaticanis codicibus. Vellem mihi singulorum librorum principia saltem paucis verbis enotari; neque enim integrum nunc in Vaticano reperiri existimo. Quin potius hoc age ut exemplar suum Lutetiam secum deferat, ut, si quid inde transcribendum fuerit, in promptu suppetat. Puto autem duo esse volumina non usque adeo spissa, quæ tu γνωρίσματα ipsi indicare poteris. De versione (2) me falsum fuisse puto. Heronis autem Geodesia Græce et Latine ferme tota edita est a Conrado Dasypodio, Argentorati in 8°. , cum Lexico Mathematico ejusdem auctoris; sed et illic capita illa de mensuris (3) et ponderibus desiderantur; et puto sane non pertinere ad reliquum opus, sed ἐμβολιμαῖα esse : saltem optandum foret ut correctius alicunde exemplar produceretur. De libro Henoch (4) plurimum tibi gratulor : versio-

(1) *Theon*.—*Auriæ* : cf. p. 150, 151, 226.

(2) *versione*. Invenit forte versionem, de qua p. 237. Sed ista sunt brevia, ut vix intelligam.

(3) *capita illa de m.* Cf. p. 226, 227.

(4) *De libro Henoch*, caractere et idioma Ethiopico conscripto, quem sibi, nullis, Gassendus ait V. P. p. 168, parcens sumtibus, Peirescius comparaverat.

tanto facilius erit, quod Græcum ejus libri exemplar adhuc supersit, in quo dn. Grotius, si recte memini, se laborasse aliquando affirmabat. Æthiopicorum librorum exemplar nullum unquam Romæ mihi videre licuit apud bibliopolas; sed eminentissimus cardinalis noster sua se cura et auctoritate eos tibi paraturum promisit. Libellus tantum nescio quis de principiis grammaticis (1) recusatus fuit nuper adeo a S. Congregatione Propagandæ Fidei, qui facile transmitti poterit. Sunt hic in Urbe Abyssini aliquot, quibus ea lingua vernacula: eorum opera versio aliqua confici posset a P. Athanasio Kirchero, nisi ille discessum jam pararet in Melitam insulam cum illustrissimo Landgravio Hassiæ (2), qui Melitensium Religioni nomen dedit; monui ipsum Patrem Athanasium ut hac occasione ad te de perfectionis consilio scriberet, quod se facturum promisit.

De Ammiano non est quod satagas, cum jam eminen-

(1) *libellus—grammat.* Idem forte Æthiopicis illis nescio quibus supra memoratis p. 192.

(2) *Landgr. Hassiæ.* Gassendus ait Vit. Peir. p. 205. Kircherum cum Landgravio Darmstadiensi iter fecisse, Darmstadiensem vocans qui Nostro est Hassiacus; contra Gozaldo, in Antiq. Eccles. Orient. p. 267, Hassiacus dicitur quem Noster vocat Darmstadiensem: « M. Golstenius (*sic*) est encore à Malte avec ce seigneur allemand, frère du Landgrave de Hesse, qui s'étoit converti ici, et que le Pape fit chevalier et grand-croix de Malte, et on croit qu'il le veut faire grand-prieur d'Allemagne. M. Golstenius avoit contribué à son institution pour la conversion; c'est pourquoi M. le cardinal Barberin l'envoya avec lui. » Nec horum ullus est notandus: etenim his titulis promiscue linguæ vernaculæ consuetudo abutitur. At Mollerus erravit Cimbr. t. III, p. 524 Ernestum vocans qui Fridericus erat vocandus. Vide et Addenda.

tissimus mihi exemplar illud abs te transmissum concesserit (1); ego e contra alterum exemplar Stirpium Canadensium (2) ipsi reddidi, quo se munere amicum aliquem donaturum dixit: interim pro utroque gratias tibi maximas ago, uti etiam de Scriptoribus Francicis (3) quos me impetraturum spero. Vitas Pontificum a Chesnæo (4) editas a *Cramoisy* petam, viro diligente et mei amantissimo: magnum hoc et luculentum argumentum, quod hactenus non nisi suspensio brachio tractatum ab iis qui sua potius fucare, quam antiqua priscæ simplicitatis monumenta edere malunt. Sed de toto hoc opere prolixiorem aliquando ad te designationem mittam, ubi diligentius per otium Vaticanos codices perquisiverim. Nunc enim totus sum in conquiendo; et hoc ipso die ex Casinensi bibliotheca Vitam S. Clementis a Joanne Diacono et Gauderico Velitrensi episcopo ante dccc annos scriptam accepi. Prodrumi Coptici et Porphyrii (5) exemplaria cum aliis aliquot libris prima occasione maritimi itineris accipies; interim, eminentissimi cardinalis jussu, mitto duo exemplaria Poematum Summi Pontificis (6), correctæ jam diligentius, quamvis non ea fuerit errorum seges, quam tibi eminentissimi cardinalis literis persuasum videtur; quod folia aliquot mutata non tam propter errores factum, quam quod auctor secundas curas nonnullis in locis ad-

(1) *de Amm.*—concesserit: cf. p. 274.

(2) *Stirp. Canad.* Cf. p. 275.

(3) *Script. Franc.* Cf. ib.

(4) *Vitas—Chesnæo*: cf. p. 280.

(5) *Prodr.—Porphyrii*: cf. p. 275.

(6) *Poem. S. P.* Cf. p. 278.

hibuerit. Gaudeo tamen hanc tibi occasionem fuisse exhortandi eminentissimum nostrum patronum ad Vaticanam typographiam instaurandam (1), quamvis parum te profecisse existimem, non quod animus ipsius cardinalis, cupidissimus gloriæ et studiorum amantissimus, ab hoc consilio abhorreat; sed quod ii quorum opera rem istam peragi necessum est, difficultates insuperabiles undecumque proponant, quâsi Apostolicæ Cameræ res illa immenso oneri futura sit. Tibi vero facile erit, occasione ex responso ejus accepta, iustare iterum, et rem pressius urgere. Sane nunc in eorum manus typographia Cameralis devolvetur, qui, cum nullam aut publicæ aut privatæ famæ rationem habeant, sed turpissimo lucro sint obnoxii, multo eam pejus tractabunt, aut affligent potius, quam hactenus a Brugiotto (2) factum. Sane incredibilis horum hominum est imperitia qui formas componunt, qui cum Latinam linguam ignorent penitus, neque artem suam satis calleant, tot erroribus chartas singulas implent, ut vel Argum ipsum multiplicitate fallant; et scis artem illam correctoriam hominem peculiari huic operi intentum requirere. Ubi distracta fuerit editio hæc poematum Pontificiorum, prodibit alia majori caractere, et, si fieri poterit, eo quo Hospitalii Epistolas Rob. Stephanus vel Henricus (neque enim satis recte memini (3)) in folio minori Parisiis jam olim excudit: ibi tituli et argumenta

(1) *Vat.—instaurandam*: cf. p. 277.

(2) *Brugiotto*: cf. p. 278.

(3) *Hosp. Epistolas—memini*. Prodiere apud Mam. Patissonium an. 1585.

atque indices foliorum et versuum minio exprimi poterunt (1); quamvis exemplum illud duorum foliorum abs te transmissum eminentissimo cardinali nostro non usque adeo arrideat, ut imitandum existimet: sed interim dum novus ille character parabitur, cogitandi spatium erit.

Exemplar illud vetustissimum XII Prophetarum ex Græcia a Neophyto Rhodino, sacerdote Cyprio, ecclesiarum Epiroticarum moderatore, allatum, et eminentissimo cardinali nostro oblatum cum scripserim, satis ab exemplari Rupisfocaldæo (2) distinctum existimavi; neque enim hactenus cuiquam in Italia aut Galliis nostrum hoc visum fuit, quod in remoto Epiri angulo delituit. Scriptum est in folio largiore, et ferme codices antiquiores solent, et quidem textus ipse literis majusculis. Primo loco habentur XII Prophetae Minores cum commentario Theodoreti, et notis quibusdam marginalibus ex Cyrilli majoribus commentariis excerptis. Sed notæ illæ marginales ad pauca folia producuntur: cum enim scriptor librarius notis illis se præpediri videret, quominus lectionum sive interpretationum varietatem in margine e regione textus poneret, post aliquot folia eas plane omisit. Post XII Minores, sequitur textus Prophetiæ Esaie, sine ullis commentariis aut scholiis, sed collatus semper cum reliquorum interpretum versionibus, ita ut ex hoc codice larga annotationum materies decerpi possit. Sed liber Esaie et capite et fine mutilus

(1) *minio expr. pot.* Cf. p. 271.

(2) *exempl. Rupisfocaldæo*; alias Rupisfucaldiano, vulgo *Man. de la Rochefoucauld*, a quo varietas lectionis ad Esaiam adjecta fuit *Polyglottæ Waltonianæ*; cui editioni profuit et codex ille Barberianus XII Min. Prophetarum: cf. Fabr. Bibl. Gr. t. III, p. 679.

est : incipit enim a versu 6 capitis 26, et desinit in versum 17 capitis 66. Sequitur inde Prophetia Jeremiæ et ipsa ἀκίφαλος : incipit enim a versu 19 capitis 5. Textui eodem modo magna aliarum interpretationum varietas appingitur ; sed interseritur singulis capitulis luculenta explicatio, quam Olympiodori (1) esse docet nota hæc in calce libri : ἐπληρώθη σὺν Θεῷ τῶν κατακεφάλαιον σχολίων εἰς τὸν μακάριον Ἱερεμίαν τὸ ποιημᾶτιον τοῦ μακαρίου Ολυμπιοδωρου Διαπόνου Ἀλεξανδρείας χειροτονίας Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Νικιῶτου. Subjungitur ultimo loco liber Prophetiarum Ezechielis, collatus cum reliquis interpretibus, cum scholiis satis prolixis ἐκ διαφορῶν ἐξηγητῶν. Sed et hujus libri finis vetustate absumtus. Magnum haud dubie operæ pretium foret conferri novam Theodoretī editionem (2) cum hoc codice, cui utinam similes alii in lucem protraherentur ! Mittam specimen collationis, ubi scriptoris copia mihi fuerit, qui meum exemplar transcribat. Quæ P. Fronto Ducæus (3) in editionem Romanam LXX observavit, Parisiis adservantur, et accurate olim de iis mihi narravit optimus ille et doctissimus Sirmondus (4) : nec pauciora ab aliis fuere observata. P. Andreæ Schotti exemplar multis notis ex veterum interpretum lectione interstinctum Patres Antuerpienses reti-

(1) *Olympiodori* : cf. Fabric. B. Gr. t. X, p. 628.

(2) *Theod. editionem*, factam a P. Sirmondo : cf. Fabric. B. Gr. t. VIII, p. 285.

(3) *Fronto Ducæus* : cf. p. 57. — Editionem versionis Gr. Bibliothecam molitus fuerat : cf. Fabric. l. c. t. III, p. 685.

(4) *Sirmondus*, quem jam sæpius nominavit, et de quo cf. Lambecium infra ad Epist. Nostri datam d. 8 oct. 1646.

nens. Lancelius (1), ejusdem Societatis theologus pereruditus, his mille loca ex SS. Patrum scriptis se annotasse scripsit, quibus editio Romana a LXX vera interpretatione discrepat. Is per literas aliquando mecum egit ut Romam evocaretur, ubi se viris doctis observationes suas probaturum confidebat. Cumque sedulo hac de re egissem cum eminentissimo cardinale nostro, atque is rem ad Generalem Societatis retulisset, respondit ille se non permissurum, ut ejus Societatis theologi manum admoveant Sixtinæ editioni corrigendæ vel interpolandæ; omnia quæ ex ipsorum officina proficiscuntur malo quodam sæculi genio cunctis suspecta esse; ideoque exosos esse labores societatis, neque quidquam ad odii summam restare, quam ut textum Biblicum interpolasse crederentur. Longum foret recensere quæ reposui tunc temporis, et quam sedulo Lancelium evocandum persuadere tentaverim, sed frustra: neque desisto pro re nata iterare hoc consilium meum et urgere apud eminentissimum meum patronum eo potissimum argumento, quod certo metuendum sit, ne quando docti aliquot viri inter hæreticos laborem istum conferendi in sese suscipiant, et negotium cum magna catholici nominis invidia perficiant; cum præ oculis manibusque omnium sit, quid unus Drusius (2) in hoc genere præstiterit; et vereor ne nova Patricii Junii (3), viri doctissimi et accu-

(1) *Lancelius*, de quo Saxius Onom., t. IV, p. 254.

(2) *Drusius*, Joannes, cujus plurimi sunt libri quibus versio Septuagintaviralis et veteres Bibliorum interpretes diligenter et eruditissime illustrantur, quorumque recensum instituit Paquotius, t. V Memoriarum.

(3) *Petr. Junii*, de quo p. 129. Editione quam promiserat codicis Alexandrini caremus: cf. Fabric. Bibl. Gr. t. III, p. 679, 685.

ratissimī, editio vel invitis catholicis hanc necessitatem imponat; videtur enim Britannica illa editio Romanæ fidem omnino abrogatura. Codicem illum non Regiæ, sed Cottonianæ bibliothecæ, qui librum Genes̄is (1) complectitur, sæpius vidi, et ipsius Frontonis testimonium (2) propria ejus manu scriptum in fronte libri legi, quo antiquitati et præstantiæ ejus insigne testimonium perhibet. Quod de corrosa ejus libri scriptura notas, idem in Virgilio vetustissimo Vaticanæ (3) bibliothecæ, eodem modo encausti acrimonia pereso, conspicitur. Sed ut ad Biblicas observationes redeam, vivit hic in Urbe Vincentius *Richardi* (4), Clericus Regularis, vir probus, et bene doctus Sacras et Græcas literas, cujus tū Cantacuzenum (5), ni fallor, jam dudum vidisti in Canticum Canticorum, ut et Procli (6) Patriarchæ CP^æ. opuscula; idem ille magnam habet notationum farraginem ad textum Vaticanum, ita ut ex tot doctorum virorum laboribus in unum collatis editio vera LXX luculenter instaurari posset, nisi animus illorum penes quos auctoritas est ab hoc consilio abhorreret.

Auctores illos Græcos in *Commonitorio* (7) Ludovicū

(1) *Cottonianæ—Genesis*. Hujus codicis varietate ornata est Polyglotta Waltoniana : cf. Fabric. l. c.

(2) *Frontonis testimonium*. Nam hic liber Oxoniø fuerat Lutetiam ad Frontonem missus, parario Peirescio : cf. Gassendium supra laudatum p. 37.

(3) *Virgilio—Vatic.* Cf. p. 221.

(4) *Richardi*, de quo Saxius On. t. IV., p. 311.

(5) *Cantacuzenum* : editum Romæ an. 1624.

(6) *Procli*, editi Romæ an 1630.

(7) *Commonitorio* : supra p. 266.

Elzevirii a me notatos ipse apud me vidit editioni ferme omnes jam paratos. Porphyrii omnia opuscula collecta habeo, præter ea quæ in Ptolemæi Musica et Τετραβιβλον scripsit. Dubito enim utrum et hæc reliquis adjungenda; neque enim Commentarius ille in priora quinque capita Ἀρμονικῶν sine Ptolemæi textu integro cæterisque Pappi commentariis edendus videtur; uti nec Ἑισαγωγή illa εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν Ptolemæi seorsim absque ipso Tetra-biblo produci poterit. Idem fere de introductione in Organum Aristotelis sive de libello de Quinque Vocibus judico: de quibus tamen libenter tuam expectabo sententiam. Libellus ille τῶν Αφορμῶν (1) multis locis mutilus est, et melioris codicis auxilio eget; quocirca rogo ut si quid ab amicis vel ex Regia vel aliis ex bibliothecis nancisci possis, id nobis suggeras. De cæteris auctoribus a me recensitis longum foret scribere, mallempque coram meo tibi exhibere labores, et judicium tuum experiri: tu interim vide nunc qua juvare institutum meum possis;

(1) *Libellus*—Ἀφ. Quem edidit Holstenius post Vitam Pythagoræ Porphyrianam. Baratus, in Bibliotheca Selecta Nova, t. I, p. 4, ait Holstenium Porphyrii libros de Abstinencia edidisse Cantabrigiæ an. 1665, errore gravissimo, quem, supra p. 20, et in Jonsio, viro tamen diligentissimo, notavi. Addit Baratus p. 7. Felicianum Vitam hanc Porphyrianam Pythagoræ edidisse, sed Latine tantum, ex Græcis Eunapii et Suidæ: quæ sunt tam absurda et ridicula, ut nihil sit supra, esseve possit, nisi forsan quod scripsit, p. 343, in quosdam hypercriticos: « On peut dire de ces gens-là qu'il leur « est bien plus facile de faire les momies, que d'imiter les savants « auteurs dont ils médisent; illis facile est μωμιαῖσαι, non ἔωγε « vero μιμηταί. »

quod quidem feceris, si doctis viris studia hæc mea commendaveris.

De Libanii Epistolis (1) ex Vaticana bibliotheca transcribendis neque mihi neque Buchardo (2), ut quidem ipse ait, haecenus quidquam scripsisti : ubi numerum earum quas petiit Valesius transmiseris, Dormalius noster operam suam libenter tibi præstabit. Notæ ad Orationem de Templis non demoliendis haud adeo magni sunt momenti, ut iis quidquam me gratiæ apud Gotofredum (3) promeriturum sperem ; tu recte eas ita attemperasti ne quem sinistrum affectum in animo ejus concitarent. Quam vellem virum doctum et, quod scripta testantur, minime malum, ex pistrino Genevensi in lucem aut Parisiensem aut Romanam protrahi, ubi majorem eruditionis suæ fructum laudemque reportaret ! Eminantissimus cardinalis noster haud dubie opera ejus uteretur in *Βασιλικῶν* editione : interim nihil intentatum relinquo, quod animo ejus promovendo facere possit. Strategicon d. Rohani (4) cum omni antiquitate comparandum judico, ita solide et nervose artem suam tractat : avide sane ferme totum legi,

(1) *Libanii Epistolis*. Huc confer Gass. Vit. P. p. 205 qui Orationes Libanii, non Epistolas, a Valesio fuisse requisitas scribit. Sed et habuit Epistolas : cf. Reiskii Præfat. ad Liban. p. xx, et Noster ad Lambec. Epist. extr. data 8 kal. jun. 1646.

(2) *Buchardo* : cf. p. 213.

(3) *Gotofredum*, Jacobum nempe, vulgo *Godefroy*, qui an. 1634. Libanii Orationem pro Templis Gentilium non excindendis ante ineditam vulgaverat.

(4) *Rohani*. Innuit, Henrici Rohani ducis vulgo *duc de Rohan*, viri egregii, Gallicum opus, *Le parfait Capitaine*, etc.

ut et eminentissimus cardinalis noster; nunc Naudæo (1), tuo jussu exhibui inspiciendum. De indice Scriptorum Militarium ex Vaticana bibliotheca (2) haud ita facile tibi mos geri poterit, cum nec mihi neq. Buehardo indices evolvere liceat, neque subadjuva bibliothecæ, qui canis Æsopici instar alios tam morose arcet, huic operi sufficit; illi enim eminentissimus cardinalis hoc negotium commisit: dabo tamen operam ut quam primum indiculus conficiatur. In Bibliotheca cardinalis nostri nihil, quod observarim, antiquorum scriptorum de hac arte extat: recentiores autem haud ita magni abs te fieri puto. Ante triduum varii Msti. codices Florentia ad eminentissimum nostrum patronum perlati fuere, in quibus præcipuus mihi videtur codex Longobardicus variorum medicorum (3) antiquorum, notæ sane optimæ, cujus indicem quam primum conficiam, et videbo num alicujus momenti sint quæ de Ponderibus et Mensuris eodem volumine continentur,

(1) *Naudæo*, vulgo *Naudé*, qui tunc Romæ versabatur, hocque ipso anno « de Studio militari Syntagma » edidit. De eo infra non semel: cf. Lambecius ad Nostri Epist. LXXIV.

(2) *Vaticana bibliotheca*. Hunc credo iudicem petere Peirescium, ut Naudæo gratificaretur, tunc circa rem tacticam occupato: cf. infra p. 313.

(3) *medicorum*. Hic codex et alter qui mox memorabitur Æliani de Animalibus, illi profecto ipsi sunt quos supra p. 131 catalogo manuscriptorum insertos extra ordinem vidimus, jamque patet errasse librarium qui illos cæteris adjunxerit, et vanum esse quo illum defendebam argumentum. Ergo verba ista p. 132, *de postremis duobus editis jam pridem*, intelligenda erunt de Cassiani Geoponicis et Codini Patriis quæ postrema sunt, illa librorum in folio, hæc librorum in quarto.

quæ in tui gratiam transcribam diligenter. Fuit inter eosdem opus Æliani Græcum de Animalibus scriptum manu eleganti, quod non sine fructu cum edito conferri posset. Epistolicam dissertationem de lingua veteri Hispanorum, et de præcipuis ejus linguæ scriptoribus, dn. Vincentii Noguerae (1); cum mea manu describere cogerer, superiori cursore mittere non potui; tu pro tua humanitate moram excusabis. Auctorem tibi notum esse existimo, virum sane humanissimum et qui cum præcipua nobilitate summam eruditionem conjunxit, et quidem talem ut Hispania æquis oculis animisque tantum splendorem ferre non potuerit: judicium homini summum et exquisitissimum, omnium linguarum peritia accurata ad miraculum usque, ut Moralibus, Resendiis, Nunnesiis, Pintianis, Vivis, et præcipuis ejus gentis hominibus accenseri jure possit. Si quid præterea hujus generis ex ipso scire desideres, recte feceris si ipsum per literas compelles, cum tuam amicitiam anxie affectet: haud sine fructu inter vos commercium erit. Literas Slegelii (2) nostri ad Laugerium

(1) *V. Noguerae*, cujus meminerunt Noster ad calcem Epist. XLVII; Gassendus V. Peir. p. 196, illum vocans Lusitanum nobilem; et Is. Vossius in Syll. Burmann. t. III, p. 627, cui eques Lusitanus, vir probus doctusque dicitur. Inter *Judicia*, post Thuani Historiam t. VII, p. 82, legenda est longa epistola Vincentii *Nogueyra*, nam sic nomen effert ipse, ubi multa super se narrat studiisque suis. De Cantabrica, ut videtur, lingua exstabant literæ Peirescii ad Nogueyram, teste Buchardo in Laudatione Peirescii p. 272. Illi præfatorem Quæstorum per epistolas Fort. Licetus inscripsit. Plura forte de hoc docto viro præbebit Barbosa Bibliotheca Lusitana qua careo.

(2) *Slegelii*: codex alter *Hegeli*. Cf. p. 273.

medicum, ni grave est, transmitti cures, qui cum vix tandem ex gravissimo morbo convaluerit Patavium proficisci cogitat. Literas tuas ad me iis velim adjungas, quas ad eminentissimum cardinalem nostrum scribis; nec opus est vel ad dn. Puteanum (1) vel Bonarium (2) eas mitti, cum ego tuas ferme semper resignem et ipsis transmittam, qui meas deinde sæpe intra octiduum ad me non remittunt. Vale, ill. domine, et me tui obsequentissimum amare perge. Romæ a. d. VII martii MDCXXXVII. A. t. devotissimus servus LUCAS HOLSTENIUS.

XLVII.

FORTUNIO LICETO (3).

QUUM ex Melitensi itinere (4) ad Urbem rediissem, pro adventoria mihi oblata fuere duo fecundissimi tui ingenii partus, quibus *Liliorum* (5) nomen imponere vo-

(1) *Puteanum*, equitem del Pozzo, de quo cf. p. 219, et notatis ipsius nominis Latinis versionibus addo nunc et Buccardi aliam, cui, in Peirescii Laudatione p. 272, vocatur *Cassianus Putealis*.

(2) *Bonarium*: cf. p. 225.

(3) Ex Liceti Quæsitis per Epistolas p. 2. Epistolæ hoc præmissum est argumentum: « De Pythagorico symbolo vasis acetarii, sive « acetabuli, sive ollæ acuminatæ remotionem jubente. » Symbolum hoc Pythagoricum explicuerunt Jamblichus Adhort. p. 334; Dacierius, *Vie de Pyth.*, t. I, p. cxcij; Licetus in responso ad Nostrum: Cf. Kiessling. ad Jambl. l. c.

(4) *Melit. itinere*: cf. p. 287.

(5) *Liliorum*: « LILIUM majus, sive de natura assistente dialogus. »
« — LILIUM minus, sive de anima ad corpus physice non propensa. »
« dialogus. »

laisti : in quo miratus sum consilii tui rationem, quod libros multiformi sapientiæ fructu refertissimos florum nomine inscripsisti, qui, ut amabili candoris specie oculos oblectant, ita odore graviore plerosque offendunt; nisi forte quum amicum et vernaculum veritati candorem præstiteris, de cætero haud sollicitum te esse significare volueris. Sed o felicem ingenii tui hortum, qui ejusmodi flores gignit, ad quem laboriosissimi aliorum fructus meræ videantur palæ et retrimenta! Deumque precor ut leni benignioris fortunæ aura eum fovere pergat, ut in similes florum delicias porro exuberet. Sed quid de Epei Securi (1) dicam perspicacissimo mentis tuæ acumine admentata? Nam et hæc nuperrime adeo tuo munere ad me venit. Ita ergo tibi certum est criticorum acumen, hoc est, cornicum oculos configere? An vero Delphico tripodi te insedissee credendum est, qui tanta facilitate omnes veterum ambages et ænigmata explicas? Proinde haud ægre feres, vir clarissime, si et ego lucem mihi expetam ab eruditionis tuæ splendore in obscuro Pythagoræ symbolo hactenus mihi, forte et aliis, non perspecto : de quo ut tuam mihi sententiam exponere non graveris summopere rogo. Symbolum hoc apud Jamblichum exstat lib. 2 de Secta Pythagorica pag. 141 (2): τὴν ἰξίδα ἀποσρίφειν ἀπὸ σαυτοῦ· πρὸς δὲ γὰρ αὐτὴν τύχη ἐπιστραμμένη, ἐπίληπτος ἔσται. Quo loco interpretes ἰξίδα vas acetarium sive acetabulum explicat, fortassis haud male; idque Pythagoræi sibi appo-

(1) *Ep. Securi*. Innuit Liceti ad Epei Securim *Encyclopædiam*, Bononiæ editam an. 1637.

(2) pag. 141, edit. Arcerianæ.

situm remove jubentur. Rationem adjunctam, quæ mea est tarditas, plane non percipio. Quæ enim reprehensio inde ad eum cui obversum est? Ita enim illud ἐπιληπτος ἔσαι interpretes reddiit. Mihi in hoc acetabulo aqua hæret, unde nemo rectius me expediet quam tua illa εὐστοχία. Vereor enim ne meis conjecturis indulgendo eorum reprehensionem incurram quibus acetum in naso est. Valè, vir clarissime, et me tui nominis studiosissimum ama. Romæ, MDCXXXVIII. Postrid. kal. apr. Nobilissimum et eruditissimum Vincentium Nogheram (1) peramanter a me saluta.

XLVIII.

HOLSTENII COMMONITORIUM (2)

J. MORINO ROMÆ EXEUNTI.

CLARISSIME Morine, Lucas Holstenius hoc te abeuntem rogat, ut amici ex animo tibi addictissimi memoriæ serves; ut amicos in itinere et Parisiis salutes, hosce, potissimum: Senis, Gulielmum *Sohier*, virum perhumanum et doctum, et illustrissimum dominum Piccolominæum (3) archiepiscopum; Pisis, Paganinum Gaudentium (4), virum multis libris editis clarum, qui tuo congressu vehementer delectabitur; Liburni, Spyridonem,

(1) *V. Nogheram*, de quo p. 297.

(2) Ex Antiquitatibus Ecclesiæ Orientalis, p. 295.

(3) *Piccolom.* Cf. p. 178.(4) *Pag. Gaud.* Cf. p. 153.

monachum Græcum, ecclesiæ Græcæ ibidem Præfectum, Καλλιγράφου, a quo forte aliquid missorum (1) nancisci poteris; Aquis Sextiis, fratrem illustrissimi domini Peirescii (2), et cl. dominum Gassendum (3); Avenione, illustrissimum dominum episcopum Vasionensem, cujus Prænesten (4) hic edi curo; Parisiis, Puteanos fratres, viros omnibus nominibus optime de me meritos, quibus me et mea studia diligenter commendes; tum Reverendum P. Sirmondum, Petavium, Vassæum (5) et, si adsit; Nic. Rigaltium, tum dominum Crainois. Roges Patrem Sirmondum ut Theodoreti (6) Epistolas manuscriptas ad eminentissimum cardinalem nostrum remittat, ubi satis eo exemplari usus fuerit. Domino Crainois mitto indicem librorum Græcorum qui penes me sunt, quos tuo arbitratu cum aliis ab ipso editis commutabo: rem totam plenius ex ipsis literis perspicies. Cum dominis Puteanis velim agas de Vitis Pontificum (7), quas paro, et præsertim de Anastasio Bibliothecario, cujus exemplar Parisiis extare aiunt ab edito longe diversum. Reverendissimo

(1) *missorum*: forte *Mssorum*.

(2) *fratrem ill. d. Peirescii*: cf. p. 89. Ipse Peirescius mortuus erat an. 1637.

(3) *Gassendum*, virum celeberrimum, et Galliæ ornamentum insigne, cujus toties Peirescianam Vitam his in notis adtuli.

(4) *episc. Vasion. cuj. Prænesten*. Suaresium toties memoratum, cujus *Præneste antiqua* prodiit Romæ an. 1655.

(5) *Vassæum*. Nescio quis sit. Forte idem est ac Vassanus Fuliensis de quo p. 104.

(6) *Theodoreti*, cujus Sirmondus editionem parabat: cf. p. 194.

(7) *de V. Pontif.* Cf. p. 272.

P. Sirmondo quam commendatissima esse cupio studia mea, cui id velim persuadeas me nomini ipsius esse addictissimum. Id quoque perquiras nūm Anastasii Sinaitæ (1) opera Græca manuscripta meo sumptu atque ære hic transcripta, domino *Cramoisy* tradita fuerint: nollem enim perire; uti etiam collationes Hoseæ (2) Prophetæ ad antiquissimum exemplar Barberinæ bibliothecæ a me institutas, quas P. Philippæo tradendas miseram. Plura tempus vetat. Tu amantem redama, et rem feliciter gere: sic tibi iter quod paras cæteraque omnia ex voto tuo meoque proveniant. Romæ 7 martii 1640. Tuus ex animo LUCAS HOLSTENIUS.

Dissertationes (3) ad concilium Nicænum ad illustrissimum dominum archiepiscopum Tholosatem (4) mittas, rogo, cui per Patrem Bussonem eas jamdudum promisi: iis, si commodum erit, adjungas exemplar Demophili (5) mei. Vale.

(1) *Anast. Sinaitæ*, de quo Fabricius Bibl. Gr. t. X, p. 571. Mollerus Cimbr. t. III, p. 339, indicat videndum Combefisium in catalogo præmisso Bibl. Patrum concionatoris, ubi Holstenium magnæ, et in suis vulgandis et in aliis ad vulgandum concedendis, morositatis insinuat: cf. Mollerus et p. 331.

(2) *Collat. Hoseæ*: cf. p. 276.

(3) *Dissertat.* Cf. p. 268.

(4) *arch. Tholosatem*, Carolum de Montchal: cf. p. 226.

(5) *Demophili*: cf. p. 267.

XLIX.

P. LAMBECIO (1)

NEPOTI MEO CHARISSIMO S. P. D.

LUCAS HOLSTENIUS.

Hamburgum.

EPISTOLIUM meo rogatu abs te scriptum, suavissime Petre, indolis atque ingenii tui specimen mihi fuit longe gratissimum. Facile enim perspexi quam felici pede virtutis et doctrinæ iter sis ingressus, et quam gnaviter jam spem atque expectationem meam præverteris. Ego quamvis de tua in cœptis studiorum laboribus constantia non dubitem, cohortari tamen te volui, ut quod tua sponte te facturum confido, id meo rogatu atque etiam jussu præstes urgeasque alacrius. Et cum universum sapientiæ studium duabus potissimum partibus constet, ut animum quam maxima et pulcherrima divinarum humanarumque rerum cognitione instruas, et ut ea, quæ animo complexus es, puro et copioso sermone proferre possis, in utroque multum tibi studii ponendum existimes ad egregiam laudem consequendam, ne vel barbaram atque infantem tibi pares sapientiam, vel cassam et inanem rerum bonarum loquaci-

(1) Ex Anal. Vindobonensibus Kollarii t. I, p. 1124, et collectione Holstenii Epistolarum ad Lambeccium Crugeriana p. 1. Lambeccius matrem habuit Holstenii sororem. De illo, præter Saxium, vide omnino Molleri Cimbriam t. III, p. 391.

tatem. Cumque omnis vera ac solida eruditio Græcis Latinisque literis sit consignata, ac proinde linguarum cognitio clavis instar se habeat, sine qua reconditas sapientiæ opes frustra te aditurum speres, illa nunc præcipue tibi comparanda erit optimorum auctorum lectione atque usu: usum vero maxime acquires, si multa eaque optima ex aurei sæculi scriptoribus ita legendo ediscas, ut scripturus aut locuturus semper habeas in numerato. Vale, charissime nepos, et tuæ industriæ ac sedulitatis exemplo Lucam fratrem (1) ad studiorum amorem excita. Romæ, pridie kalendas maias. A. CIOIOXXL.

L.

LAMBECIO (2).

Hamburgum.

OPTIME ET CHARISSIME PETRE,

Bene, si parens tuus (3) ad me misit diligentiae atque industriæ tuæ specimina per mihi grata fuere. Quid enim gratius aut jucundius mihi accidere possit, quam ut ea a te, qua alii vix primos flores promittunt, jam aliquem ingenii tui fructum videam? Quocirca cohortatione mea ad te excitandum non est opus, cum adeo gnaviter in virtutis studio decurras. Hoc tantum monendum duxi, ne ita in-

(1) *Lucam fratrem* : cf. mox p. 308.

(2) Ex Anal. Vindob. p. 1125; et Crugero p. 3.

(3) *parens tuus*, Heino Lambecius, scholæ trivialis Hamburgi Jacobæ arithmeticus : cf. Molleri Cimbria.

genii præstantiæ fidas, ut laborem studiumque te compendificare posse existimes; quin ita potius rem putes, hæc Dei ac naturæ munera perinde nobis concedi ad studiorum curriculum feliciter absolvendum, ut secundus ventus ad navigandum adspirat. Nam ni vela explices ventoque obvertas, et clavum prudenter moderere, haud amplius proficias, quam qui vento destitutus, remis sedulo incumbit, quem sæpius in portum appellere videas, dum alterum incuria et negligentia in vada aut scopulos impellit. Græcæ linguæ studium nunquam tibi satis commendaverim: ea utramque eruditionis paginam facit. Terentium et Ciceronem semper præ manibus et in oculis habeto, ut optimos Latini sermonis magistros, quibus quanto magis delectaberis, eo te amplius in literis profecisse cognosces. Sed hæc ex præceptore tuo (1) rectius et copiosius intelligas; quem cum suo loco parentes tibi erudiendo præfecerint, in amoris et honoris societatem admiserunt. Vale, et me tui amantissimum redama. Romæ. A. CIDCXL. Kal. septembr. Tui amantissimus avunculus LUCAS HOLSTENIUS.

(1) *præcept. tuo.* « Nomen illi erat Jo. Palladius. » LAMBECIUS.

LI.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Dalla cortesissima di V. S. ho appreso il suo felice arrivo nella patria, quello che già il mio animo avea augurato, per l'affetto che fin dal principio della nostra conoscenza sempre le ha portato; e per questo mi rallegro con V. S. che il suo viaggio doppio tanti intoppi e difficoltà è giunto felicemente al fine. La speranza ch' io ho che V. S. sia per trovare e maggior quiete e tranquillità d'animo, e miglior fortuna a casa sua che non ha incontrata in questa corte, alleggerisce il sentimento della sua partenza (2), e la perdita che ho fatto delle sue erudite conferenze e buoni consigli; frutti, l'uno, della sua profonda dottrina, l'altro, della sua sincerità e prudenza. Supplico V. S. di credere che la mia divozione e riverenza fondata sopra i suoi meriti e li miei obblighi sarà sempre la medesima verso di lei; e per tanto la prego di continuarmi il suo favore e buon affetto, del quale sempre mi saranno segni e caparre le sue lettere. Lei conosce la mia

(1) E Bandinii *Commercio Epistolico Doniano* p. 145.

(2) *partenza*. Publicatis de Musica variis doctissimisque disputationibus Donius non paucorum in aula Barberiniana hominum invidiam in se contraxerat. Cumque fratris sui casus, qui in singulari certamine vitam amiserat, rerumque domesticarum componendarum necessitas, reditum ipsius Florentiam satis excusarent, Roma abiit mense decembri an. 1640: cf. Bandin. *Comm. de V. Donii* p. xej.

curiosità e desiderio in materia delle cose antiche, delle quali lei adesso mi può appagare, e per questo li raccomando li miei Geografi e Filosofi antichi, Hierocle, M. Antonino, Arriano (1), e la Vita di Proclo (2). L'iscrizione che mandai al Sig. Carlo Strozzi (3) è copiata da quelli adversarj e originali che V. S. lasciò alla libreria di S. Eminenza. (4), però differente in alcuni luoghi da me corretti, che sono contrassegnati con una righetta di sotto. Io riceverò favore particolare se lei insieme col Sig. Carlo la riveda sopra l'originale, avendo io già finito il trattatello (5) della Prefettura *Vigilum*; e duplicata grazia riceverò se V. S. dalle sue iscrizioni si degnerà di mandarmi alcune non stampate che concernino questa materia. E per fine con l'occasione della prossima festa di Natale, auguro di nuovo a V. S. ogni felicità e contento. Roma, li xxii dicemb. mdcxl. Di V. S. molto illustre affezionatiss. e oblig. servitore LUCA HOLSTENIO.

Questa sera il Sig. card. mio padrone è stato a visitare madama l'ambasciatrice di Francia, e questo è il compimento dell'aggiustamento. Non sò se questo sia per accelerare la promozione, stando le cose ancora aperte con Spagna. Mons. *Buccard* (6) si aggiusta, e credo che a lui toccherà la buona fortuna.

(1) *Hierocle—Arriano* : cf. p. 266.

(2) *Vita di Proclo*, Marini : cf. p. 94.

(3) *Strozzi* : senator fuit Florentinus, de quo cf. Bandini, l. c. p. xxiv.

(4) *di S. Eminenza* : Franc. Barberini.

(5) *trattatello*. Hoc opusculum ineditum est.

(6) *Buccard*, melius scripsisset *Bouchard* : cf. de illo hemine p. 213.

LII.

OPTIMÆ INDOLIS ADOLESCENTI (1)

P. LAMBECIO SORORIS FILIO

LUCAS HOLSTENIUS S.

Hamburgum.

QUAM gnaviter seduloque studiis incumbas, charissime et jucundissime Petre, et parentum commendatio et tuæ literæ testantur. Hæ sane luculentum diligentiae specimen exhibent, unde facile perspicio, quam læta incrementa in dies studia tua capiant. Neque est quod te satis tua sponte concitatum exstimulem, cum etiam vota mea viceris; id saltem moneo, ut, cum nascendi series medium te inter Joannem (2) et Lucam (3) fratres collocarit, sedulo des operam ut alterum presso vestigio subsequaris, alteri ipse exemplum præbeas, quo ad studiorum curriculum alacrius excitetur. Itaque turpe tibi futurum existimes, si vel alter longius te a tergo relinquat, alter antecedentem occupet; quod quidem facile cavebis, si ita tempus colloces in studiis, ut nunquam ocio vel

(1) ex Anal. Vindob. t. I, p. 1127; et Crugerio p. 6.

(2) *Joannem*. « Vide de eo lib. I horum Commentar. p. 11. » LAMB. Commentariorum nempe de Vindobonensi bibliotheca.

(3) *Lucam*. « Obiit is præmature an. 1661 d. 4 maii, cum, proximo æ præcedenti anno 1660 d. 10 jan. Patavii philos. et medic. doctor æ creatus, ex Italia domum rediisset. Vide etiam Catalogum librorum æ a me editorum num. VI, p. 7. » LAMB.

inertiis indulgeas : æque enim male pereunt bonæ horæ
 aliena quam nihil agendo. Tu sæpius ad mē scribe , atque
 id cura ut in scriptione veterum auctorum , Terentii ,
 Ciceronis ac Plauti , imitatio aliqua eluceat. Vale. Romæ
 postrid. id. februarii MDCCXL.

LIII.

DONIO (1):

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE, MIO PADRONE OSSERVANDISSIMO,

L'ULTIMA di V. S. mi venne per mano del signor Gronovio (2) che, alcuni giorni sono, giunse felicemente qui a Roma. E benché la dottrina et il buon tratto di questo gentiluomo è tale, che, anche senza raccomandazione, facilmente ritrovi adito appresso ogni uno, che fa stima di erudizione e virtù, nondimeno godo assai che egli così a pieno abbia goduto li frutti della gentilezza di V. S., ed io ne professo grandissimo obbligo per la cortesia usatali da V. S., et ad intuito d'essa anco da quelli altri signori de' quali si loda molto. Gli è parsa alquanto strana la gran strettezza, che ha trovato per poter confrontare alcuni autori. Non sò se sia per trovare maggiore soddisfazione qui in Roma, dove manco non si allargano troppo quelli che han simili tesori sotto la guardia loro. L'em-

(1) E Bandinii Comm. Doniano p. 146.

(2) Gronovio. Jo. Freder. Gronovius, Latinarum literarum lumen et ornamentum, qui tunc studiorum causa peregrinabatur : cf. Bandini l. c. p. xvj.

mentissimo signor cardinale nostro padrone li ha concesso l'uso libero di quanti Ms. sono nella sua libreria. Ora sta (1) tutto immerso nel confrontare alcune Decadi di Livio. Io ricordo a V. S. il riscontro di questa iscrizione de' signori Guicciardini; e là supplico di guardare se in quella libreria di S. A. fosse qualche esemplare di Chalcidio sopra il Timeo, e riceverò favore se lei mi nota l'ultime tre o quattro parole, per vedere come finisca, se per sorte vi fosse la seconda parte che fin hora non si è veduta, la quale io trovo citata da Francesco Patrizio. Come anco la prego di guardare la Vita di Proclo scritta da Marino suo successore, ch'io son certo, che vi sia (2), per una nota che mi lasciò un gentiluomo Francese che la vidde, e di accennarmi pure l'ultime parole del fine; perche, essendo intiera, manderò a V. S. un pezzo della mia copia dove è quel luogo guasto che io desidero supplire o correggere. Quì stiamo senza novità alcuna, nè si parla di promozione, la quale, secondo il parere de più pratici, potrà prolungarsi con queste nuove turbolenze che giornalmente nascono per il mondo. Io stò con sommo desiderio di sentir qualche nuova dell' aggiustamento delle cose di V. S., acciochè poi con maggior tranquillità d'animo possa mettersi a produrre alla luce le sue erudite

(1) *sta*. Editio V. S. ora *sta* : quod correxi.

(2) *vi sia* : nec fallebatur; et ipse de hoc codice retulit in catalogo biblioth. Medicæ inserto Lilienthalij Selectis t. I, p. 112, ad quem locum conferenda sunt omnino quæ notavi in Præfatione ad Marinum p. xiiij. Catalogus ille Holstenianus, si lemmati fides, confectus an. 1640 fuit, falsa temporis notatione; quippe quem esse recentiore ex hac Epistola patet.

fatiche. L'Accademia nostra Greca (1) con la partenza di V. S. è andata a monti, o più tosto in desuetudine per le altre più urgenti occupazioni dell' eminentissimo signor cardinale mio signore; e mi ha accennato alcune volte S. E. di volerla ridurre in qualche congresso più familiare in casa sua. V. S. mi farà favore di bacciar le mani al signor Carlo Strozzi (2), il cui fagottino de' libri è arrivato a salvamento, e credo che S. Emin. già li abbia rispinto. Ed io per fine riverisco V. S. con vivo e cordiale affetto, come suo divoto e obligatissimo servitore. Roma li XVI di febbrajo MDCXXI.

LIV.

DONIO (3).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRON OSSERVANDISSIMO,

Non prima di oggi ho ricevuto le due gratissime di V. S. ed in una di quelle il riscontro del passo scorretto nella Vita di Proclo (4). Sono già tanti li suoi favori verso di me, et all' incontro li miei obblighi verso di lei, che altra dimostrazione ricercano che nudi ringraziamenti di parole; nondimeno con questi sola ora bisogna ch'io testifichi la mia prontissima divozione. Il codice, per quanto vedo, che ivi si ritrova, non può esser molto antico, es-

(1) *L'accad. nostra Gr.* Academia Basiliana de qua notavi p. 268.

(2) C. Strozzi : cf. p. 307.

(3) E Bandinio ibid. p. 147.

(4) *Proclo* : cf. p. 310.

sendo confuso e guasto; però è molto meglio del Vaticano ch'è recente e scorrettissimo, et, oltre a certi altri miglioramenti che da quel confronto posso cavare, quello è il principalissimo che mette il segno in che si ritrovava la luna (1); poiche questo mi può servire per ritrovare il tempo esattamente ch'è cerco (2), e per aggiustare poi tutto il resto: nè mancherò di professar pubblicamente chi sia l'autore di questa correzione tanto utile per aggiustare la cronologia di quel secolo. Con la prima occasione che si presenterà, manderò alcuni esemplari del mio Demophilo (3) insieme col Sallustio (4); e godo assai d'intendere de V. S. che ivi siano persone, che di questa dottrina antica si diletano. Spero che il Sig. Gronovio già sia retornado, e di nuovo supplico V. S. di aiutare l'onoratissimo desiderio di quell' erudito gentiluomo, acciochè possa confrontare con qualche sua commodità quel Seneca tragico (5), tanto antico e tanto da lui celebrato: e la gentilezza e bontà di questo signore accompagnata di sì eccellente ed esquisita erudizione merita d'esser aiutata da ogni uno. Il Chalcidio che V. S. scrive, è il medesimo con quello che va in stampa, che finisce

(1) *la luna*. Vide Marinum §. 35, p. 28, meæ recensionis.

(2) *cerco*. Quærebat nempe, puto, tempus quo Proclus natus mortuusque fuerat: quo de argumento vide Fabricii Prolegom. ad Marin. p. xxiv, et notas meas p. 138.

(3) *Demophilo*: cf. p. 302.

(4) *Sallustio*; qui cum ipsius Observationibus Romæ prodierat an 1638.

(5) *Seneca Tragico*: cf. Frid. Gronovii præfationem ad Senecæ Tragedias.

con le medesime parole. L'inscrizioni Asiatiche devono esser preziose, e si anno tanto più da stimare quanto manco speranza vi è che da altri mai siano osservate, e perciò godo che siano-cascate in così buone mani. Il trattato in lingua Dorica *περὶ ἀγαθῶν καὶ καλῶν* senza nome d'autore è stampato con li altri fragmenti de' Pythagorici, dietro il Diogene Laertio del Casaubono (1), ma talmente scorretto che a quel grand' uomo non bastasse l'animo di tradurlo: meriterebbe di confrontare alcuni luoghi principali, per veder se quel manoscritto possa giovare a restituirlo. L'Istoria Filosofica di Galeno pure è stampata, benché al mio parere non sia di Galeno, come già scrissi nella Vita di Porfirio (2). Di Asclepiodoto non ho trovato mai cosa alcuna concernente le cose militari, quando feci quell' indice (3) degli Scrittori Tattici per mons. Naudé, che egli mette nel suo *Syntagma*, se per sorte non sia qualche fragmento solo. Il Salmasio ora ha per le mani tutti questi autori militari (4), per metterli alla luce. Non mancherò di salutare tutti quei signori che V. S. mi comanda, e darò racconto al signor cavaliere del Pozzo (5) di quanto ella mi scrive della sua statuetta di bronzo, ch'io stimo una bellissima antichità. Con altre risponderò più particolarmente, mancando mi ora il tempo. Fra tanto ringrazio di nuovo V. S. con ogni mag-

(1) dietro—*Casaubono*; et inter Galei *Opuscula Mythol.* p. 704: cf. *Fabricium Bibl. Gr.* in *Catalogo Pythagoreorum* voce *Mimas*.

(2) nella *V. di Porfirio*: cap. 1, p. 6, ed. *Romanae*.

(3) quell' indice: cf. p. 296; ubi de *Naudæo*.

(4) *Salmasio—militari*: cf. *Gassend. V. Peir.* p. 185, 186.

(5) *del Pozzo*: cf. p. 111.

gior affetto, e la riverisco. Roma, questi xxx di marzo
MDCXLI. Di V. S. m. illustre affezionatiss. ed ohlig. serv.
LUCA HOLSTENIO.

LV.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Mostrerei di non conoscer la sincerità e schiettezza di V. S. se con ricercati pretesti volessi scusare il mio silenzio; e confesso d'aver raddoppiato la colpa, che la settimana passata lasciai partire il signor Naudeo, senza accompagnarlo di qualche lettera. Spero però che il medesimo signore avrà fatto la mia scusa, avendo egli veduto le mie occupazioni intorno l'eminentissimo mio padrone. Rimandai il libretto d'Herone che mi pareva esser di V. S., che stava nascosto tra li miei, e le chiedo perdono d'averla privata tanto tempo dell' uso di quell' autore. De' miei studi non ho che scrivere, spendendo io il mio tempo quasi in ogni altra cosa di quella che a mi piacerebbe. Ora S. E. mi ha messo per le mani alcuni volumi manoscritti delle antichità di Roma, d'onde sto raccogliendo una grandissima quantità d'iscrizioni (2), fin' ora

(1) E Bandinio *ibid.* p. 159.

(2) *d'iscrizioni*. Vide quæ de inscriptionibus ab Holstenio collectis monet Mollerus Cimbr. t. III, p. 342. Adde Nostrum Epist. LVI, p. 317. Lepide Is. Vossius in Syll. Burm. t. III, p. 574: « Vidi etiam aliquot inscriptionum spicilegia apud Holstenium; sed » ab illo nihil posthac sperandum. Differt ille, credo, omnia sua in » adventum Messie Judæorum. » Cf. *ib.* p. 568, 577.

nè vedute nè stampate, e sarà tutta la raccolta di più che d'un quinterno di carta. Questa fatica mi dà occasione di parlar spesso con S. E. della raccolta di V. S., che in vero S. E. desidera sommamente che si mettesse alla luce, esibendosi di voler concorrere alle spese per promover tal opera, che con questa aggiunta che ora si raccoglie, e con quella di monsù *Buccard* (1), si accrescerebbe quasi per la metà. V. S. mi accenni quello a chi se risolve, che non mancherò di portare appresso S. E. con ogni suo vantaggio. La morte di monsignor Venturi (2) a me è dispiaciuta grandemente, considerando la perdita che io in particolare ho fatto d'un mio tanto padrone, e molto più quella che anno fatto tutti quei signori letterati di Firenze, ch' egli col suo patrocinio portava appresso quelli Serenissimi Principi; oltra ch' io in lui solo ho riconosciuto quasi le reliquie dell' antica scuola del gran Vittorio (3), in modo che ora quel lume antico in questa ultima favilla interamente pare estinto. E tanto maggiori saranno li meriti di V. S., risuscitando lei le scintille di quella buona dottrina nella sua patria, dove è tanta abbondanza de' belli e spiritosi ingegni. Oggi poi si è aggiunta anco la nuova della perdita del signor Galilei, che già non riguarda solamente Firenze, ma il mondo universo e tutto il secolo nostro,

(1) *Buccard* : cf. p. 307.

(2) *Venturi*. Franciscus, puto, Venturius, episcopus S. Severi, de quo vide Allatii Apes p. 155; et N. Erythræi Pinacothecam alteram, ubi Ventura vocatur.

(3) *Vittorio*. Vulgare nomen magni illius P. Victorii fuit *Vettori*.

che da questo divin uomo ha ricevuto più splendore che quasi da tutto il resto de' filosofi ordinarij. Ora cessata l'invidia, si comincerà a conoscer la sublimità di quell'ingegno, che a tutta la posterità servirà per scorta nel ricercare il vero tanto astruso e seppellito tra il buio dell'opinioni. Raccomando a V. S. quel confronto d'Antonino (1), e la supplico di ricordare a tutti quei signori la mia servitù con un cordial saluto, e di continuarmi l'onore della sua amicizia, mentre io dal cielo li prego ogni felicità e contento. Roma, li XVIII gennaio MDCXLII. Di V. S. molto illustre devotissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

LVI.

DONIO (2).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRON MIO OSSERVANDISSIMO.

In questo punto mi vengono le gratissime di V. S. de' XXVIII di maggio, che con viva espressione mi confermano l'antico suo affetto e la continuazione de' suoi favori, alli quali non mancherò mai di corrispondere, se non con li effetti che la mia debolezza non mi permette, certamente con tutto l'animo, ch'è quel solo che posso promettere. Non vorrei che V. S. si mettesse in pena per il confronto di quell'itinerario (3), non aven-

(1) d'Antonino, ex Itinerario : cf. pagina hæc extrema.

(2) E Bandinio ibid. p. 163.

(3) itinerario, Antonini.

done io fretta o premura alcuna : perciò lei attenda pur la commodità di quelli signori e la sua propria. Circa l'inscrizioni lasciate da monsù *Bucciard* (1) non ho per adesso che rispondere ; poiche quelle sono mandate alla sepoltura della nostra libreria, *ubi, ut cætera ejusmodi, οὔτε ἐν λόγῳ οὔτε ἐν ἀριθμῷ habentur*. Parlerò col signor Carlo Moroni, nè vi sarà difficoltà di ricuperarle, o per il manco di averne copia. Vorrei che V. S. mi accennasse qualche contrassegno di conoscerle e distinguerle dalle altre ; poiche tutte quante stan legate in un fascio. Io doppo il mio ritorno da Firenze, ebbi occasione di far buona raccolta, ed ogni dì mi vengono delle nuove per le mani : come perappunto ieri ebbi una buona raccolta cavata da diversi luoghi per tutto il paese de' Marsi. Piacesse al Cielo che V. S. cominciasse a stamparle ; li manderei volentieri tutte quante, che fin ora ho messo insieme. Io ora sto intorno a certe cose de' Santi Padri Latini (2), che fo stampare alle spese mie ; poichè la mala congiuntura de' tempi non mi permette di stamparne altre più al gusto e genio meo. Il signor conte Ubaldino (3) sta fuori d'Ur-

(1) *l'inscriz.*—*Bucciard* : cf. p. 307.

(2) *Padri Latini*. Inquit, « Codicem Regularum quas SS. PP. « monachis et virginibus sanctimonialibus servandas præscribere, « etc. » editum Romæ an. 1661. Cf. Epist. LXVII.

(3) *Ubaldino*. Fridericus Ubaldinus unus e cardinalis Barberini familiaribus : cf. Bandinius *ibid.* p. xxvij ; Gassendus, V. Peir. p. 196 ; Buccardus in *Laudat. Peirescii* p. 272. Edidit Francisci de Barberino poema, de quo p. 273. Ipsi Juvenilium Feriarum cap. tertium inscripsit P. Servius. Cæterum tunc fervebant inimicitie inter S. P. et Magnum Etruriæ Ducem, ad armaque devenit : vide Bandin. *ib.* p. cij.

bino, e fa il commissario di guerra; et ho paura che anco a noi altri converrà di far il soldato. A me per molti capi dispiacciono queste rotture; ma forte il più principale è che impediscono queste fazioni ch'un galantuomo non possa da per tutto corrispondere alli obblighi e debiti suoi, che ad un animo onorato è cosa molto fastidiosa. Supplico V. S. di riverire umilmente a nome mio tutti quelli; e, se è lecito di desiderar tanto, di ricordare la mia devotissima servitù al sereniss. Principe Leopoldo (1), se però a quello qualche commoda occasione a V. S. si offerisce, che Dio felicitì. Roma li vi di giugno MDCXLIII. Di V. S. molto illustre affezionatissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

LVII.

P. LAMBECIO

NEPOTI MEO CHARISSIMO (2)

L. HOLSTENIUS S. P. D.

Hamburgum.

BENE sit optimo principi (3), cujus humanitati etiam literas tuas exoptatissimas debeo. Fuit hæc coronis beneficiorum, quæ ab ejus benignitate in me profecta sunt plurima, quod visere ad vos dedignatus non fuerit. Ego

(1) *P. Leopoldo*, Principi Mediceo.(2) *Ex Anal. Vindob. t. I, p. 1128, et Collect. Crugeriana p. 8.*(3) *principi.* « Erat hic Fr. Carolus, Saxonie Inferioris dux Lauenburgensis. » LAMBE.

vero indolem tuam exosculor, et animum bonæ mentis amantem non solum laudo, sed etiam exstimulo et quam possum maxime cohortor, ut sprctis Germanicarum Aca-
demiarum ganeis et popinis (1), quibus ingenium pariter et pudor deteritur, ad celebriores Belgii, Galliæ et Italiæ scholas te conferas, et clarissimis Europæ luminibus te adjungens, iis virtutis et sapientiæ magistris utare. Non dubito quin, eodem illustrissimo principe referente, cognor-
is, quonam hic in Urbe sim loco, et quæ mihi meisque studiis pararim subsidia : quæ licet maxima non sint, neque ad invidiam usque opulenta, otio tamen literario cum aliquo decore sustentando sufficiunt. Est mihi ad hæc bibliotheca
codicibus non solum editis, sed etiam manuscriptis, Græcis præsertim, probe instructa, quam ego cum Crassorum
vestrorum opibus commutare nolim. Hæc *χρήσι & πρῶσι* tua erit, ubi ad me veneris. Venies autem, si studiis tuis consultum velis, quæ nulli mortalium magis quam mihi curæ cordique erunt. Si parentes Italicæ profectioni oblu-
ctentur, haud improbaverim, imo suaserim etiam ut Bel-
gium primum adeas, atque inde te conferas in Galliam, uude facilior in Italiam excursus. Ubi intellexero quid consilii ceperis, submittam literas commendatitias, quæ aditum ad doctorum virorum alloquium et amicitiam tibi

(1) *gan. et popinis.* « Verba hæc primo intuitu nimis dura et
« rigida, non sunt generaliter et simpliciter accipienda, ac si Ger-
« manicæ Academiæ per se damnarentur, sed restrictissime, et tan-
« tum respectu perniciosissimi *pedantismi*, qui in earum nonnullis
« negligentia debite disciplinæ invaluit, et illis ipsis, apud quos
« per pravam consuetudinem adhuc viget, invisus et intolerabilis
« est. » LAMB.

aperiant, ne plane hospes ad nos venias. Interim, dum patrio nido affixus hæres, temporis rationem sedulo abs te exigas, ne in hoc ætatis et ingenii vigore vel momentum tibi otioso effluat. In dicendi et ratiocinandi arte diligenter te exerce. Hoc enim præcipuum experire *ἰφ' ἑδίο*, ad superiorum facultatum cognitionem postea parandam. Terentium, Plautum, Ciceronem et Cæsarem nunquam deponas de manibus; hi linguam stylumque tibi dirigant. Græcæ linguæ usum quam potes promptissimum legendo scribendoque tibi redde; nunquam enim veterum sapientum adyta sine hoc adminiculo penetrabis. Vale, et, si me amas, frequentius ad me scribe. Romæ, postrid. non. nov. A. CIOIOCXLIHII.

LVIII.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Rimando quì aggiunta la versione del foglio Arabico fatta dal signore Abramo Echellense (2), conforme V. S. m'ha comandato. Se non corrisponde al desiderio e gusto suo, vedrà le ragioni allegate dall' interprete nella nota che vi ha aggiunto. E credo che per sperimentare e l'uno

(1) E Bandinio p. 170 *Commercii Doniani*.

(2) *foglio*—*Abr. Echell.* De docto hoc Maronita supra p. 270. — Agitur procul dubio de codice Arabico Conicorum Apollonii Pergæi, quem tunc Echellensi vertendum tradere Donius volebat, et dein tradidit: cf. Bandin. *ib.* p. civ, et mox *Epist.* sequentis initium.

e l'altro, sarebbe bene di far ricopiare l'istesso principio da qualche altra persona che sapesse scriver Arabico, perchè due diversi difficilmente concorreranno nelli medesimi errori; ed io per questo ho ritenuto appresso di me quel foglio. Dal modo d'interpretare si vede la prontezza e esperienza grande che ha il signore Abramo di quella lingua; e benchè egli non sia matematico *ex professo*, possiede nulladimeno li termini assai bene; et egli s'assicura, s'avesse l'opera intera per le mani, che col legger e confrontar l'Euclide Arabico con le traduzioni fatte dal Greco, ridurrebbe l'impresa a tal perfezione che li uomini dotti nelle scienze matematiche si potrebbero approfittare d'essa. E benchè io abbia volsuto tener celato l'autore, egli l'ha indovinato da per se; poichè, alcuni anni sono, gli ha avuto commodità di vedere quella libreria per mezzo del signor marchese Giugni, allora guardaroba di S. Altezza. Egli stima infinitamente e loda assai i libri di teologia che vi sono; assicurandosi che in Europa non sia altrettanto di buono. Io starò aspettando quello che V. S. per parte del sereniss. principe Leopoldo sia per comandarmi, ed esso Abraamo ad ogni cenno sarà prontissimo di venirsene a codesta volta; poichè qui trova poca sodisfazione, essendoli levata la provvisione (1) che ebbe da Palazzo, come interprete de' Levantini; poichè nella riforma della corte, li primi che sono stati riformati

(1) *levata la provvis.* Mortuo Urbano VIII successit Innocentius X, qui parum literarum promovendarum studiosus, viros doctos stipendiis ab Urbano datis privavit, adeo ut multi vel Roma abierint, vel adversam fortunam fuerint experti: cf. Band. p. ciiij, et Epistol. seq. p. 324.

e scassati, sono tutti i litterati, come Scioppio (1) ed altri, e nella Sapienza si sopprimeranno le letture della lingua Greca, Ebreja, Arabica, ed altre simili. V. S. faccia il pronostico. Ringrazio poi con vivo affetto V. S. per la memoria che conserva d'un suo tanto debole ed inutile servitore, e la prego di ricordare all' occasioni la mia divozione alli sereniss. Principi (2), miei signori e padroni clementissimi, assicurando l'Altezze loro che non vi sia persona nel mondo che si professi più obbligato a quella serenissima casa di me. Ed a V. S. prego ogni prosperità. Roma li iv di decembre MDCXLIV. Di V. S. molto illustre obbligatissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

Col signor Carlo Morone farò ogni diligenza che V. S. abbia risposta di questi suoi quinterni (3). Salutano caramente tutti li amici suoi di questa nostra corte, ed il signor Casoni, ed il suo Fiamengo, che ora è il *fac totum* e segretario de' Memoriali *in capite*, governando assolutamente la carica del Frenfanelli suo padrone, e fra poco V. S. lo vedrà canonico di Cambrai o Liege.

(1) *Scioppio*. De illo, præter Saxium, vide Bandinium ib. p. xxxv, qui immanem affert librorum ejus ineditorum catalogum, inter quos paucissimi sunt quos ineditos esse nolis.

(2) *alli ser. Principi* : principibus Mediceis.

(3) *quinterni* : cf. p. 317.

LIX.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRÆ SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO;

Nissuna cosa mi poteva capitare questa sera di Natale più grata delle lettere di V. S., mentre il servizio di San Pietro (2) mi tiene sequestrato quì in Borgo (3) lontano della conversazione d'amici. Godo che li sia venuta nelle mani la versione d'Apollonio (4), benchè già m'accorgeva che non era perdere intera sodisfazione al desiderio nè di V. S.; nè del pubblico. Credo d'averne accennato la mia opinione assai chiaramente con la passata, nella quale pure persisto, che sarebbe buono di far ricopiare il medesimo luogo da qualch' altro Arabo, per chiarirsi meglio e del primo copista e dell' interprete; mentre questo pretende che vi siano commessi molti e grossi errori nella copia Arabica. Però parlerò di nuovo e per la figura (5), e per l'altro che V. S.

(1) E Bandidio ibid. p. 171.

(2) *servizio di S. P.* Holstenius fuerat ab Urbano VIII canonicatu Vaticanæ basilicæ ornatus: cf. Molleŕum Cimbr. t. III, p. 323; Nic. Erythræum Epist. ad Tyrh. t. II, p. 80; Tomasinium de Tesseris p. 126; testem et exceptionem majorem Holstenium ipsum in dissertatione de Pila Staffilari. Hoc fuit notandum quod sint qui Holstenium canonicum Lateranensem fuisse dicant.

(3) *in Borgo.* Hodiernum est Regionis Vaticanæ nomen.

(4) *d'Apollonio* : cf. p. 320.

(5) *figura* : figura nempe geometrica quædam, quæ huic Apollonii folio appingebatur : cf. Epist. seq. p. 325.

mi accenna. Il P. Mersenno (1) fù l'altro giorno a visitar mi, nè mi seppe predicare altro che la gran cortesia di V. S. Resta attonito di veder la strettezza che s'usa quì con li forestieri nella libreria Vaticana, la quale ora, per l'apprensione del esempio del Contiloro (2), è cresciuta in grado supremo, in modo che per ogni bagatella ci vuole un chirografo del Papa. Sarà infelicissimo questo pontificato per questa parte, non facendosi conto alcuno di qualsivoglia sorta di lettere e dottrina. La licenza de' libri proibiti si spedirà nel medesimo modo, come la passata. Quanto alla aggiunta dei libri espressi nella lettera di V. S., non vi è speranza alcuna di ottenerla (3), essendosi così dichiarato il Papa con persone gravi, che di simil licenza l'anno richiesto, senza frutto alcuno. L'abate Castelvillano pensava di partirsene col sig. card. di Lione, che partì ier mattina; però non ha potuto essere in ordine. Non sò dire cosa certa quando sia per partire, e credo che lui stesso non lo sappia ancora. Però certo è che hora sta indirizzando tutte le sue cose a quel fine d'andarsene questa primavera in Francia. Il sig. Antonio Minutoli s'è licenziato affatto dal servizio di sua Eminenza, pochi

(1) *Mersenno* : vulgo *Mersenne*, mathematicus notissimus. — Vide Epist. seq. extr.

(2) *Contiloro*. De Contelorio supra p. 103. Adde Corsinium, qui in præfat. ad librum de Præfectis Urbis §. 12 multa de hoc homine honorifice scribit, occasione opusculi de Præfecto Urbis, quo Contelorius Thaddæo Barberino Romæ Præfecturam a S. P. concessam fuerat gratulatus. Hic Contelorii tractatus altera vice editus exstat in Thesaurò Novo Sallengriano t. I.

(3) *ottenerla* : cf. p. 326.

giorni sono, con occasione o pretesto d'una eredità venutali in casa, il cui accomodamento ricerca la sua presenza. Nella nostra corte s'aspetta gran mutazione di nuovi ufficiali e prelati. Staremo a vedere. Solliciterò il Sig. Morone (1) per il manco per qualche risposta; benchè dopo il mio ritorno a pena l'ho veduto due o tre volte, trovandomi io occupatissimo col servizio di S. Pietro, in modo che fin ora a pena ho potuto guardare un libro. Prego Iddio di felicitar V. S. e colmar la con le sue grazie nelle presenti feste; mentre io li ricordo la mia osservanza e divozione. Roma li xxiv di decembre MDCXLIV. Di V. S. molto illustre divotissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

LX.

DONIO (2).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Io scrissi con l'ultima mia la difficoltà che fa il signore Abrahamo circa la copiatura scorretta di quel foglio d'Apollonio (3), e sperava che lei per chiarirci avesse di mandarci un'altra copia scritta da persona diversa, per vedersi le scorrezioni, che egli vi trova, siano dell' originale o del copista. Rimetterò dunque quel medesimo foglio in mano del sig. Abramo per considerare meglio quella figura (4),

(1) *Morone* : cf. p. 317.

(2) *E Bandinio* ibid. p. 172.

(3) *Apollonio* : cf. p. 323.

(4) *figura* : cf. p. 323.

ch' egli m'assicurava allora non aver da far nulla con quel poco di testo. Ioarei caro che V. S. fosse venuto quì col signor cardinale de' Medici (1), nella cui corte tanto splendida non vi è alcuna persona di lettere, che fa ben maravigliare una gran parte di Roma; benché anco quì ora s'osserva quello stile in corte. Quelli quinterni (2) d'inscrizioni sono nella libreria di sua Eminenza, però legati in un volume d'altre simili, accolte da diversi; e questa può essere la causa che il signor Carlo (3) non li possa mandare li suoi: però li riparlerò. Parlai delle licenze de' libri proibiti per lei ed il signor Cavalcanti (4) con monsignore Albizi assessore del S. Officio; che mi disse non esser necessario di ricorrere alla Congregazione, ma che lui le poteva rinnovare da per se. E così restarono nelle sue mani; e la colpa è mia, che non sieno rispedite: ora vedrò di mandarle quanto prima.

Non è comparso quì l'Aristarco (5) che V. S. accenna,

(1) *card. de' M.* Jo. Carolus Mediceus, Ferdinandi, Magni Etruriæ Ducis, frater, ab Innocentio X fuerat nuper in S. C. cooptatus. Vide N. Erythræi Epist. ad Tyrren. t. I, p. 95, 200, 208.

(2) *quinterni*: cf. p. 322.

(3) *Carlo*: Carolus Moroni: cf. p. 317.

(4) *Cavalcanti*: procul dubio Andreas Cavalcanti, de quo cf. Bandin. ibid. p. xcj. Salutatur a Nic. Heinsio in Epist. ad Donium p. 214 Collectionis Bandinianæ.

(5) *P'Aristarco*: innuitur Liber de quo Mersennus sic in Epist. ad Donium p. 188 coll. Bandinianæ: « Quod ad varia mundi systemata, in quibus omnium optime habitus nobis videtur, laborat Robsovellus noster in suo, quem dedi vestræ dominationi, *Aristarco*. » Pro *Robsovellus* legendum omnino *Robervallus*; et cf. Fabric. Bibl. Gr. t. IV, p. 19.

Ma d'Ollanda avemo avuto un operetta in quarto d'un tal medico Deussingo (1), che fa il mediatore tra Ptolemeo e Copernico, fabricando un nuovo sistema, dove move la terra circa il suo centro, e fissa il cielo ed il sole.

Il Padre Mersen sta per partirsene verso Loreto e Venezia, tra due o tre giorni. Parte molto scandalizzato della stitichezza de' guardiani della libreria Vaticana. E per fine riverisco V. S., pregando Iddio che la felicitì. Roma li xxv di marzo MDCXLV. Di V. S. molto illustre devotissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

LXI.

OPTIMÆ INDOLIS ET PRÆCLARÆ SPÆI ADOLESCENTI (2)

PETRO LAMBECIO

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

Hamburgum.

GAUDEO hactenus obscurum tibi non fuisse, quo semper in te animo fuerim, postquam te virtuti et liberalibus studiis gnaviter incumbere intellexi. Quamvis enim neecessitudo nostra carissimum te mihi fecerit, magna tamen commendatione prolixiorum tibi affectum conciliavit bonæ mentis

(1) *Deussingo*: Antonius *Deusing*, de quo vide Paquotii *Memorias* et cætera, in vulgus emisit an. 1643, « De vero systemate mundi » *Dissertationem Mathematicam* qua Copernici *systema* mundi re-formatur », etc.

(2) Ex *Anal. Vindob.* t. I, p. 1129, et *Crugero* p. 12.

amor quo flagras. Literas ad Vossium et Barlæum (1), viros cl., proximo cursore accipies, et ob incerta itineris alias apud mercatorem Belgam invenies. Et quoniam ad sapientiæ mercatum proficisceris, non ut exoticas merces in principe orbis emporio (2) compares, nullam rei gerendæ occasionem prætermitte; doctos viros assectare, frequenta, cole, eorumque affectum probitate, modestia, assiduitate et diligentia promereri stude. Sed nunc felici Numinis auspicio stadium ingredi, et animum ad virtutis curriculum alacriter excita: habebis me favitorem, dum cœptum premis. Tu modo, suavissime Petre, recta monentibus et de tuo profectu sollicitis obtempera, et cum optimo quoque, maxime autem cum temetipso contende; ita palmam tibi certam promittere poteris. Ego Deum, ut cœptis tuis faveat et studia feliciter provenire faciat, ex animo rogo et veneror. Romæ, prid. kal. octob. MDCCXLV.

(1) *Voss. et Barl.* « Duo hi doctissimi ac celeberrimi viri, G. J. Vossius et Caspar Barlæus, erant tunc temporis in Illustri Gymnasio Amsterodamensi professores publici; ille quidem historicus, hic autem philosophiæ moralis. » LAMBEC. Cf. p. 262.

(2) *emporio.* « Intelligitur hic Amsterodamum. » LAMB.

LXII.

P. LAMBECIO

OPTIMARUM ARTIUM STUDIOSO (1)

L. HOLSTENIUS S. P. D.

Amsterdamum.

SCRIPSI ante octiduum prolixè de tota itineris et studiorum tuorum ratione, optime et charissime Petre; sed vereor ut eas literas ad parentem missas jam acceperis. Nunc iterum significo lubenti animo me tuum rescivisse discessum ex patria; et salvum te Amsterdamum pervenisse plurimum gaudeo. Id miror, te ne verbo quidem ad me scripsisse, cum optima literas mittendi occasio sit per mercatorem Belgam; idque ut porro facias, et quam poteris frequentissime, te moneo, cum minima maxima de te tuisque studiis scire desiderem. Interim hortor ne de discessu ex Belgio cogites, quamvis primo accessu non satis ex voto tuoque desiderio res successisse videatur. Aderit Deus honestis conatibus, nec suo auxilio egregiam voluntatem destituet. Literas inclusas Bartholdo Neuhusio (2)

(1) Ex Anal. Vind. t. I, p. 1130, et Crugero p. 14.

(2) *B. Neuhusio*. « Degebat is tunc temporis Amsterdamii, religiosissimus atque doctissimus sacerdos, et acerrimus catholicæ religionis propugnator, ut apparet ex variis ipsius lectu dignissimis scriptis, contra hæreticos recentiores solidissime editis. » LAMBEC. Sæpius vocatur *Niuhusius*, seque hoc ipse nomine indigitat. G. J. Vossio *Niuhusius* dicitur in Epist. ad Grotium p. 240, 2, ubi

tradas velim, cui te tuaque studia quam diligentissime commendavi; is consilio operaque sua te juvabit. Tu omnia in ejus sinum *ἀφιδῶς* effunde. Ego id curabo ut animum meum plane paternum perspectum habeas. Interim me mone de omnibus superioris epistolæ capitibus. Exposui Neuhusio rationes cur te Amsterodamo pedem movere nolim, et quibus potissimum studiis te incumbere velim: rogavi etiam ut hospitium tibi commodum prospiciat, nisi ipse jam pararis, ubi ad aliquod tempus vivas, donec, linguæ morumque Belgicorum paulo peritior, vel Lugdunum vel alio migres. Quamprimum sermones et consilia cum eo contuleris, tuam mihi sententiam indices velim, et Amsterodamensis scholæ statum exacte perscribas; illud quoque significes, ubi locorum Isaacus Vossius, Gerardi filius, vivat, et qui professores sint Amsterodami, præter Vossium et Barlæum. Hoc etiam prioribus monui, ut diligenter exquiras de Academia vel Gymnasio Daventriensi, ubi Gronovius (1), civis noster, vir egregius, literas docet: de his quoque cum Neuhusio confer. Tu, mi Petre,

multa de illo narrantur; cf. aliam ejusdem ad Dubletium epistolam p. 349, 1. Allatii opuscula nonnulla edidit: *Σύμμετρα*; Epistolas de Templis Græcorum; Exercitationem de mensura temporum; Confutationem fabulæ de Joanna Papissa, cui appendiculas de suo addidit. Hujus et Barlæi epistolæ mutue reperiuntur in Barlæana Collectione.

(1) *Gronovius*: cf. p. 309. Gronovium Daventriæ Lambecius invenit, quod ipse testatur Gronovius in Epist. ad N. Heinsium t. III, p. 173. Syll. Burm.: « Fuit hic nuper P. Lambecius, municeps meus, « Holstenii sororis filius, juvenis præclarus, et quem speramus egregia multa præstiturum. Parat in Galliam iter, inde in Italiam et « forte Romæ apud avunculum ejus invicem videbitis. »

e' senza dubbio è fattura moderna circa il moto della terra. *animum bona spe erige, et, cum a paterno nido corpore avolaveris, animum quoque ab ejus recordatione et desiderio abstrahe. Temporis rationem habe; hujus enim usuram pretiosissimam nobis Deus esse voluit. Vale, et me tui amantissimum de omnibus certiore facito. Vale. Romæ 17 febr. A. MDCCXLVI.*

LXIII.

DOCTISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

LUCAS HOLSTENIUS

χαίρειν καὶ εὖ πράττειν (2).

Amsterdam.

Non dubito, charissime Petre, quin priores meas a mercatore BELGA jam acceperis, quibus de itineris et studiorum tuorum ratione uberius perscripsi. Ex iisdem perspicies quam ego sollicitè tuas expectarim, quas parentes Hamburgo tandem ad me miserunt. Puto conspectum ac consuetudinem tot illustrium virorum itineris molestissimi tædium ex animo jam dispulisse; et omnino futurum spero ut, quo magis humanitatem eorum degustabis, eo minus te profectionis quantumvis intempestivæ (3) pœniteat. Superioribus meis varias tibi et Neuhusio rationes exposui,

(1) Ex iisdem fontibus p. 1132, et p. 17.

(2) χ. καὶ εὖ πρ. « Hoc est, gaudere et bene rem gerere: ita enim verba hæc vertit Horatius I, Ep. 1. » LAMB.

(3) *intempestivæ*: « nempe ob navigationem hyemalem mense decembri. » LAMB.

cur Amsterodami te aliquamdiu commorari velim; sed cum feliciori studiorum profectu spem et expectationem meam superaveris, legem amplius nullam dico, quo minus tuo utaris arbitrio et ingenii ductum sequaris. Hoc duntaxat moneo, dum eo es loco, ubi studia geographica maxime florent, gnaviter des operam, ut *πινακογραφίαν* et eam quam vocant *ὕδρογραφίαν* ab optimis delineandi magistris addiscas, nec sumptui ea in re parcens nec tempori. Cæteræ enim scientiæ ubivis locorum, hæ Amsterodami tantum percipi possunt. De studiis Græcis vere mihi *θαύματα καὶ ἀπροσδόκητα* nuntias. O me felicem, qui eo in stadio te currentem video, etiam cum doctorum plausu, quo te jam dudum vota et cohortationes meæ trahabant! Multos hic favitores habebis, sed me faventio- rem neminem: quomodo enim te hæc studia amantem non amem unice? Sed quo casu aut consilio Aristænetum (1)

(1) *Aristæn.* « Scripsit hic Aristænelus *Ἐπιστολὰς ἑρωτικὰς*, sive
« Epistolas amatorias, elegantissimas, in duos libros divisas, quas
« primus omnium in lucem edidit, sed tantum Gr., Jo. Sambucus,
« Hungarus Tirnaviensis, Antuerpiæ typis Ch. Plantini a.
« 1566, in 4º, et quidem ex pervetusto suo et hactenus, quod
« sciam, unico codice manuscripto membranaceo, qui etiam nunc
« adservatur in augustiss. bibliotheca Cæsarea Vindobonensi, et
« inter codices Mssos. philosophicos ac philologicos est CXXXVus;
« atque, ut ipse ibi in principio inscriptione propriæ manus testatur,
« a. 1561 ab ipso fuit comparatus in Apulia. Secundus deinde eas-
« dem Epistolas Lat. simul et Gr. cum eruditissimis notis suis
« edidit J. Mercerus, Paris. apud Marc. Orry a. 1594 in 8º, sed
« abaque suo nomine. Quod porro ad meum in easdem Epistolas
« commentarium in Holsteniana hac Epistola commemoratum atti-
« net, eum componere cersus sum Hamburgi d. 3 jun. 1645; absolvi.

tibi expoliendum sumsisti, in quo Josiæ Merceri industria ita omnia præstitisse videtur, ut quantum ab ingenio humano meliorum codicum ope destituto proficisci possit, nullum alienæ diligentiae locum reliquerit? Nam et versio elegantia cum Græcis certat (1); notæ autem ita omnibus numeris sunt absolutæ, ut nec demi quidquam nec addi possit. Verum non ego tam severa lege tecum agam, ut nihil permittam juventuti. Illud autem, si me amas et tuam famam, quam cautissime cave, ne Merceri, politissimi et humanissimi viri, manes vel uno verbo lædas, etiamsi manifesta ab eo dissentienti sit causa: ita enim ejus virtus, doctrina et singularis modestia meretur (2); tum vero et hoc, ne amantium nequitias et ἀπορίητα (3), reducto sipario, curiosius vestigando, et tuo et alieno pudori injuriam facias. Ea enim ætate es, quæ multa istorum vel ignorare, vel verecunda dissimulatione præterire debet. Quo circa doctiss. virorum Vossii (4), Heinsii (5), et in primis Sal-

« tautem Amsterodami kal. febr. a. 1646. Exstat is nunc autogra-
 « phus in augst. bibliotheca Cæsarea, nec communicationem ejus
 « denegabo, si quis novæ Epistolarum Aristæneti editioni illum velit
 « subungere. » LAMB. De codice Vindobonensi et de commentario
 Lambeciano lege quæ notavit Bastius in Specimine Aristæneteo
 p. 6, 13.

(1) *versio—certat.* Verius est judicium Bastii ibid. p. 12. Et quod statim de notis Merceri dicitur, vix æquum esse eas legenti patebit.

(2) *virtus—meretur.* Potuit et nepoti metuere Salmasii pus et venenum: nam Salmasius Merceri gener erat.

(3) ἀπορίητα, « arcana, quæ divulgari haud honestum est. Liba-
 « nius in Ethop. II, quæ exstat Opp. t. II, p. 734, vocat τὰ τῶν
 « ἐρώντων μυστήρια, h. e. amantium mysteria. » LAMB.

(4) *Vossii*, « nempe G. Johannis. » LAMB.

(5) *Heinsii*, « nempe Danielis. » LAMB.

mæsii consilio utere, nec quidquam, nisi eorum iudicio ac censura probatum, profer. Salmasius enim, Merceri gener, candide suggeret ne quid in soceri famam nomenque peccetur. Auctoris ætatem, patriam et professionem ex Libanii Epistolis ἀνιδότοις observasse videor; nec dubito quin ipsissimus sit venerum gratiarumque parens, cujus elegantiam et leporem in scribendis epistolis quavis occasione prædicat. Mittam alias ex Vaticano exemplari, si quæ γυρίσματα contineant, quæ Aristæneti vitam illustrent; qualis est ea qua Spectati legationem, Constantii imperatoris jussu peractam, narrat (1). Multa quoque de hoc ipso Aristæneto suggerit Libanii oratio de Vita sua, quæ principio tomi posterioris (2) legitur. De Lycophrone (3) non solum probò consilium tuum, sed etiam hortor ac moneo ut ex ἐκτινωῦ auctoris tenebris lucem nomini famæque tuæ quæras. Offero etiam codicem manuscriptum optimæ notæ commentariorum Tzetæ (4); sed ita est ὀγκύδης;

(1) *narrat.* Duodecim tunc ineditas Libanii epistolas, quarum prima de Spectati legatione agit, misit Holstenius Lambecio cum literis proximis, insertæque sunt Vindobon. Analectis Kollarii t. I, p. 1140, cum Holstenii et Lambecii annotationibus. Sunt autem duodecim hæ epistolæ inter Wolfianas 334, 367, 487, 475, 377, 1028 b, 984, 407, 1136, 1036 a, 25, 819.

(2) *tomi post.* p. 21, edit. F. Morelli.

(3) *Lycophr.* α Vide Prodrum meum Hist. Literariæ lib. II, α c. 4, p. 181. » LAMB.

(4) *Comm. Tzetæ.* α Lycophronis poema, inscriptum Alexandra α sive Cassandra, exstat etiam aliquoties in augustiss. bibliotheca α Cæsarea manuscriptum, et quidem cum commentariis Js. Tzetæ, α in codicibus Mstis. philologicis Græcis, secundum antiquum numerum, 201.mo et 214.to » LAMB.

ut ægre transmitti ad te possit. Eum igitur apud me tibi paratum scias, ubi veneris : interim ingenium experire. Habeo et Orphei (1) exemplar non contemnendum, ex quo Argonautica (2) plurimis locis emendavi. Auctor ille hucusque a criticorum et correctorum vulgo derelictus, tuam exposcere videtur operam. Hymni autem, reconditæ antiquitatis plenissimi, justum commentarium merentur; quem vel unius Procli (3) scripta ἀνέκδοτα tibi instruent, ut ex notis meis ad Sallustium (4) philosophum facile perspicias; ne quid de cæteris, quos apud me habeo, Platoniciis nunc dicam, in quibus τῆς μυθικῆς θεολογίας thesaurus latet. Gaudeo te eam Octav. Tensini (5) humanitatem experiri, quam ejus amici hic mihi pollicebantur. Literas meas in posterum ab ipso recipies, tuasque vicissim per eum ad me mittito. Itaque ejus opera libere et ἀποφασίως utere, meque quam sæpissime de tuis rebus certiolem facito; id enim meo jure abs te postulare videor. Quam primum abs te et Neuhusio responsum ad priores accepero, scribam de profectione cæterisque quæ studiis tuis maxime profutura videbuntur. Nunc vale, et me ama. Romæ, prid. kal. april. CIOIICXLVI.

(1) *Orphei* : cf. p. 272.

(2) *Argon.* « Eorundem Argonauticorum præstantissimum exemplar Ms. membranaceum exstat etiam in august. bibliothecæ Cæsareæ codice Msto. philologico, secundum antiquum numerum 202.to » LAMB.

(3) *Procli.* « Eadem autem Procli scripta inedita exstant etiam in august. bibl. Cæsareæ codicibus Mstis, philologicis. » LAMB.

(4) *Sallustium* : cf. p. 312.

(5) *Tensini*, mercatoris, de quo infra mentio fiet non semel. Cf. p. 340.

LXIV.

DOCTISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

LUCAS HOLSTENIUS

εὖ πράττειν.

Amsterdamum.

Quod tardius meas accipis, eo factum ne tuam de Aristæneto expectationem morarer: malui enim simul omnia mittere quæ ex Libanio conquirere potui. Itaque bonis avibus Musisque faventibus aleam jacio; tantum pudoris et modestiæ limites serva, quos superioribus (2) fixi. Miror nondum tibi redditas fuisse a. d. id. martii literas meas, quas per mercatorem Belgam pridem misi: sed ille, uti video, tricator est. Itaque Tensini opera posthac tutius uteris, qui tuas diligentissime ad me curavit. Nunc ne tua vota morer, Lugdunum ut proficiscare per me licet. Sed de iis primum sedulo inquirito, quæ in schedula notata habes, et de singulis itidem ἀφοριστικῶς rescribe. Non est quod de mearum rerum statu anxium sollicitumque te habeat; nam mihi Dei beneficio salva tutaque sunt omnia. Nonne legisti illud suavissimi fabulatoris (3), non quidem ἐπιμύθιον, sed oraculum:

*Quemcumque populum tristis eventus premit,
Periclitatur magnitudo principum (4);
Minuta plebes facili præsidio latet.*

(1) Ex iisdem fontibus p. 1137; et p. 26.

(2) superioribus, p. 333.

(3) fabulatoris: « nempe Phædri, imp. Augusti liberti, lib. 4, « fab. 6. » LAMB.

(4) principum. « Significatur hic persecutio Barberinorum per

Quocirca omnem ex animo curam expellito, et quam Divina Bonitas εὐμερίας præstat, ea frui. Probo eam quam Juvenali (1) veterique Scholiastæ operam impendis: nam et me idem aliquando studium incessit. Sed quòtquot istorum scholiorum exemplaria inspexi (inspexi autem plurima et antiquissima), a Pithœanis (2) illis toto, quod aiunt, cœlo discrepant, ut frustra ex iis medelam locis hiulcis speres. Id gaudeo, quod Themidi te tuaque studia addixeris. Non illa Musas ita aspernatur, ut vulgus leguleiorum putat; sed omnem humanarum ac divinarum rerum scientiam sibi vindicat. Tu magnorum virorum quos commemoras exempla sequere; ita te quoque magnum aliquando futurum non dubites. Itaque ubi Lugduni sedem fixeris, serio hoc agere incipias, et antecessoribus, quos Academia illa habet celeberrimos, totum te dedas. Illud autem etiam me non monente facturum te scio, ut historiæ et antiquitatis Romanæ cognitionem obnixo tibi studio compares. Tu, quod certe debes, crebro de omnibus ad me

« S. P. Innocentium X, qua coacti cardinales Franciscus et Antonius
 « a. 1646; cum Thaddæo fratre fugerunt in Galliam. » LAMB. Hæc
 persecutio remissior fuit; nam mox S. Pontifex illis bona, quæ deti-
 nuerat, reddidit, et eos in pristinum dignitatis locum restituit: cf.
 N. Erythræus Epist. ad Tyrrh. t. II, p. 69.

(1) *Juvenali.* « Conferebam enim tunc temporis Juvenalis Satiras
 « cum viri cl. G. J. Vossii pervetusto et optimæ notæ codice Ms.
 « membranaceo, cui in margine anonymi cujusdam antiqui scho-
 « liastæ annotationes erant adjunctæ. Eædem Juvenalis Satiræ cum
 « antiquis scholiis exstant etiam aliquoties manuscriptæ in Aug.
 « bibliotheca Cæsarea. » LAMB.

(2) *Pithœanis.* P. Pithœus veteres in Juvenalem commentarios
 primus edidit.

scribe : facies autem , si id tibi persuasum habueris , neminem esse qui studiis tuis rectius consultum cupiat , quique tuo profectu delectetur impensius , quam ego , qui ob tuam te indolem amo et diligo , diligamque porro , quam diu tu bonam mentem , literas , virtutem , et in primis pietatem , *πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡγεμόνα καὶ κρηπίδα* , amaveris . Sed heus tu ! Catalogum manuscriptorum Græcorum Vaticanæ bibliothecæ satis accuratum in Amsterodamensi bibliotheca olim vidi : eum tu , dum commoditas est , percurrere , tibi-que , quæ ex usu futura putaveris nota ; neque enim hic , quæ sæculi nostri inscitia est , facile pervolvendi ejus fit copia (1) . Tu de profectioe , deque commoratione Leidensi consilium cum Cl. Neuhusio capias . Id vide ne Germanorum contubernio te adjungas , qui tempus studiis destinatum *συμπόσις* et commensationibus male perdunt . Et cum post jacta jurisprudentiæ fundamenta in Gallias te proficisci cupiam , vide ut Belgarum et Gallorum usu ac conversatione aliquam ejus linguæ cognitionem tibi compares , etiam , si volueris otiumque suppetat , adhibito magistro . Sed ubi tuas recepero , de hisce quid agendum sit rebus rectius dispiciemus . Vale , et clarissimos viros , ejus urbis lumina , officiose a me saluta . Romæ . vii id. aprilis *CDIIOCLXVI* .

(1) *copia* . « Tunc temporis enim ipse præfecturam bibliothecæ Vaticanæ nondum erat adeptus . » LAMB. Vide p. 257 .

LXV.

OPTIMO ET ERUDITISSIMO JUVENI

P. LAMBECIO (I)

LUCAS HOLSTENIUS S. D.

Amsterodanum.

BINAS tuas accepi, charissime Petre, ut desideratas diu, ita gratissimas. Nihil enim magis scire cupiebam, quam tuam de Amsterodamensi commoratione voluntatem ac sententiam, quam prioribus significasti. Sed quæ tuorum studiorum ratio est, malletem te illustriori loco vivere, et ubi major doctorum ac professorum numerus discendi cupiditatem expleat, præsertim cum juris studio te addixeris, quod sine rerum usu ac forensi strepitu vix percipi potest, nisi scholæ potius quam foro discere velis. Quo circa, si cum parentum vènia fieri possit, Lutetiam Parisiorum te ut conferas suadeo ac hortor, urbem viris doctis refertissimam et studiis tuis percommodam. Neque enim uspiam terrarum aut eruditiores aut humaniores invenias, aut etiam mihi amicitia conjunctiores, quorum beneficio regia bibliotheca tibi patebit; ne privatas commemorem Thuani, Memmii, Puteanorum (2) fratrum, et in primis eam quam

(1) Ex iisdem fontibus p. 1159, et p. 32.

(2) *Puteanorum*, « nempe Petri et Jacobi, virorum omni laudum » genere majorum, qui tunc regi Galliæ a consiliis et bibliotheca » erant : qua de re vide plura in Petri, fratris senioris, Vita a » N. Rigaltio conscripta, et Lutetiæ ex officina Cramosiana a. 1652

card. Mazarinus nunc instrui curat a Gabr. Naudæo (1) mei amantissimo. Sed nihil magis eo te invitare debet quam incredibilis benignitas cardinalis Barberini (2), mæcenatis mei, qui te omnis humanitatis genere excipiet et complectetur. Eo autem parario facile doctis viris innotescas, qui omni obsequio illum colunt, ut communem literarum ac literatorum patronum. Cæterum ita velim iter instituas tuum, ut celebriores aliquot Belgii civitates inspicias, Harlemum, Leidam, Ultrajectum, Hagam, Delphos, Rotterdamum, tum etiam Dordracum, Middelburgum, et Ulissingam, unde facilis Caletum aut Diepam patet trajectus. At nolim Leidam ἰδοῦ πάρεργον, ut cætera, transeas; nefas enim Musas et μουσοπόλους ex transcurso venerari: sed ut tot illustria nomina persalutes, et Academiæ rationem perspicias, mensem, ut minimum, te ibidem subsistere velim: ita sub finem septembris Lutetiæ te futurum spero. Habebis a me proximo cursore literas itineri tuo necessarias. Interim libros, quos poteris, conquire, præsertim geographicos, eosque diligenter in fascem compactos apud Tensinum mercatorem depone, prima occasione Genuam aut Liburnum mittendos. Sed ea in re

« in-4° edita, cum subjunctis variorum clarissimorum virorum encomiis: quibus ego hoc tantum nunc addo, vere de eximio illo « fratrum pari dici posse, quod Diogenes Laertius Archelaum de « Ciatete et Polemone dixisse refert, eos fuisse λείψανα τοῦ χρυσῶ « γένους, h. e. reliquias aurei sæculi. » LAMB. Vide p. 30.

(1) *Naudæo*, de quo p. 296. — In hunc bibliothecarium omnes quosvis absque delectu cardinali Mazarino libros coementem faceto ludit Erythræus Epist. ad Tyrhr. t. II, p. 27.

(2) *Barberini*, « nempe Francisci. » LAMB.

Blavii (1) consilio utere, qui sæpius libros Romam curat. Doleo periisse literas meas et Leonis Allatii ad Neuhausium: ejus enim opera in coemendis libris te potissimum uti cuperem. Ideoque indicem ad me mitte librorum, annotato singulorum pretio, quod ab eodem mercatore tibi refundetur. De Aristæneto angustia temporis prolixius me scribere vetat; illud tantum suggero, *οτιῦδι βραδύως*. Libanii Epistolas Lutetiæ videbis apud Cl. Valesium (2), qui non denegabit cæteras, quæ ad rem tuam faciunt. Interim, si me amas, de libris, de tuis studiis, de itinere quamprimum rescribe. Vale. Romæ. VIII kal. jun. CIOIOCXLYI.

LXVI.

OPTIMO CHARISSIMOQUE SUO P. LAMBECIO (3)

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

Amsterdamum.

Is quas ante octiduum abs te accepi, charissime Petre, tunc ex tempore respondi; de Aristæneto scilicet tuo, cujus editionem non sine magno fructu in menses aliquot preme; tum potissimum de itinere Gallico, quo Lutetiam sub autumnii principium pervenias, ubi omnia studiis tuis commodiora experiere, et jurisprudentiæ scientiam a doctissimis viris toto pectore hauries. Nunc priusquam Amsterdamo pedem moveas, velim compares mihi qua-

(1) *Blavii*, vulgo *Blaeuw*, typographi Amsterodamensis.(2) *Valesium*, Henricum. Cf. p. 295.

(3) Ex iisdem fontibus p. 1161; et p. 57.

tuor volumina illa novi atlantis a Blavio edita, coloribus, sed dilutioribus, illuminata, ita ut sculpturæ et scripturæ subtilioris diligentiam non offuscent colores. Id vero in primis vide ut impressionis sint vividioris priorum duorum voluminum tabulæ, quæ, jam longo usu attritæ, in plerisque exemplaribus pallidiores comparent. Itaque non solum pretio, sed et precibus hoc a Blavio impetres meo nomine, ut exemplar quam perfectissimum habeam. Plurima apud me sunt quibus Italiæ geographia egregie juvari posset : tres autem absolutissimas habeo tabulas, Hetruriæ suburbicariæ sive provinciæ Patrimonii, Latii cum regione Sabinorum, Marsorum et Æquicolarum, tum Melitæ insulæ et Gauli (1). Veterem quoque Italiam, Cluveriana multo correctiorem et ab errorum centuriis aliquot expurgatam (2), submittere possum. De his quam primum responde. Maris Mediterranei descriptionem habeo a parente dni. Blavii folio oblongo editam; sed tabulæ hydrographicæ rudiores sunt neque Oceani περιηγήσει respondent. Si quid in eo genere accuratius a sexennio prodiit, mihi parari velim. Chartas Indicæ navigationis jam habeo. Ad Theatrum civitatum Italiæ multa ex bibliotheca Barberina suggerere possum, præsertim Piceni civitates et munimenta omnia : sed quis designandis exem-

(1) *Gauli*. « De Gaulo insula a Melita ad V millia passuum versus « occasum æstivum sita, vide Ph. Cluverii Siciliam Antiquam I. II, « c. 16, p. 443, 444 et 445. » LAMB.

(2) *expurg.* « Vide Annotationes ipsius in Italiam Ant. Cluverii, « ab emin. card. Fr. Barberino Romæ typis Jac. Dragindelli a. 1666 « editas in 8°. » LAMB. Vide et supra p. 266.

plaribus sumtus faciet? De Ignatio Vossii (1) nihil resciveram, neque Leo Allatius, communis noster amicus. Mirum quam editionem istam videre desidero; nam veterem versionem adjunctam puto, quam penes Armacanum episcopum (2) esse ipse Vossius affirmabat. Ad Historicos Græcos multa notavi quæ idem Isaacus apud me vidit; eaque lubens submittam, si vir doctissimus (3) operæ pretium futurum existimaverit. Pretium operum Erasmi iniquissimum est: Epistolas Londini excusas card. Barberinus Parisiis sibi parabit. De cæteris libris, quorum indicem miseram, rem tui iudicii facio, ut pares quos meliores iudicaveris. His vero coemendis cl. florenos dn. Tensinus tibi suppeditabit. Sed doleo literas meas et Leonis Allatii intercidissee, quibus Neuhusii amicitiam tibi parare studui, eum præcipue in usum, ut tibi consilio atque opera ista in re adesset. Vale, charissime Petre, et Vossium utrumque peramanter a me saluta. Romæ, postrid. kal. jun. MDCLXVI.

(1) *Vossii*, « nempe Isaaci. Significantur enim hic Epistolæ S. Ignatii, episcopi Antiocheni et martyris, quas v. cl. Is. Vossius, « G. J. filius, ex bibliotheca Medicea, cum veteri translatione « Latina et notis suis, edidit Amst. apud J. Blaeu, a. 1646 in 4°. » LAMB. Cf. Epist. LXXVIII extr.

(2) *Armac. episcopum*, « nempe Jac. Usserium, de quo vide Vossii « senioris insigne testimonium cap. 10 operis de Vitiis sermoniæ et « glossematis Latino-Barbaris, p. 44. » LAMB.

(3) *vir doctissimus*, « G. J. Vossius. » LAMB. Vide supra p. 267.

LXVII.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE MIO PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Godo infinitamente di conoscere dall' amorevolissima di V. S. la sua buona salute, insieme con la continuazione dei suoi studj ed erudite fatiche; come anco la conservazione del suo affetto verso di me, la quale io stimo al pari, anzi preferisco a qualsivoglia altra amicizia ch'io tenghi, per causa della schiettezza e sincerità dell' animo suo; e lei si può assicurare che io sia per corrispondere sempre al suo affetto, e che l'osservanza ch' io li devo e professo non sarà mai scancellata dal mio petto, benchè l'occorenze e congiunture presenti (2) mi rendano alquanto ritenuto nello scrivere, essendomi più facile di asternermi affatto che di moderarmi in modo che la penna non trascorra. Ora vedemo dove l'immoderate passioni han condotto le cose private e pubbliche, ed in che pericolo se mette tutta l'Italia :

Δυγρὴ (3) γὰρ συνόπαιδος ἔρις βλάπτουσα λίγῃδε
Σύμφυτος.

Noi quì aspettiamo quello che abbia da essere, e fin ora godemo la stanza della Cancelleria (4), dove io attendo

(1) E Bandinio p. 179. Commerçii Doniani.

(2) *congiunture presenti*. Cf. Lambecius supra p. 336.

(3) Δυγρὴ..... Pythag. Aur. Carm. 59.

(4) *la st. d. Cancell. Franc.* Barberinus S. R. E. Vicecancellarij erat, nec fuerat munere abrogatus.

alli miei studj, che ora la maggior parte consistono nel disegnare carte marinaresche; e spero che fra poco produrrò alla luce finito quel *Codex Regularum* (1) che tengo già condotto a buon termine; e già sarebbe fuori, se, con la provvisione del signor cardinale, non mi fosse mancato o debilitato il polso (2), in modo che poco m'avanza per scappricciarmi dei libri e delle stampe: oltre che ho fatto venir fuori un altro mio nipote (3), che tengo a studiar in Leida, e spero che riuscirà, essendo già molto avanzato nelle lettere Greche, e travagliando sopra diversi autori antichi. Sul fine di questo autunno sarà in Parigi, dove attenderà alle Leggi, per farlo poi venire in queste parti. Fra tanto godo di vedere V. S. nel riposo della vita civile, e nella persona sua mi rappresento uno di quelli Romani antichi, li quali passavano la vita con li studj della filosofia e con l'esercizio dell' agricoltura, come per appunto fanno fede il Calendario Rustico, o più tosto la Synopsis *Ἐργων καὶ Ἡμερῶν*, ed il trattato della Musica Antica (4), ch' io desidero con qualche passione per diverse ragioni.

Con l'occasione che il signor cardinale è stato in Parigi, s'è stabilito col *Cramoisy* l'edizione di diversi autori antichi, principalmente d'historici del cadente Impero Greco, come sono Syncello, Theofane, Curopalata, Anna Commena, Joanne Synnamo, Giorgio Logotheta, ed altri. V. S. mi continui il suo affetto, et mi scusi, che io per

(1) *Cod. Regul.* Cf. p. 317.

(2) *il polso.* Suis enim sumtibus opus illud edebat: cf. p. 317.

(3) *nipote*: Lambecium.

(4) *il Calend.*—*Musica Antica.* Hæc sunt opera, quibus tunc Donius componendis studebat.

adesso non la posso servire dell' iscrizioni (1), perchè, oltre che tutti quelli quinterni furono legati in alcuni libri, le cose della libreria sono così confuse, ed il palazzo è sopra così imbarazzato, che m'è impossibile di ritrovare cosa alcuna che sia. S' io ritornassi un'altra volta a Firenze o a Siena, che facilmente potrà esser l'anno che viene, vedrò in ogni modo di portarle meco, acciòchè lei resti servita. Con l'occasione della vigna che fabbrica il card. Nipote, si fa un gran cavare da per tutto per cercare statue ed altre anticaglie: però quanto alle iscrizioni fin ora non s'è trovato gran cosa. E per fine ricordandoli la mia divozione ed osservanza, resto per sempre di V. S. molto illustre umiliss. e divotiss. servitore LUCA HOLSTENIO.

Roma li VII di luglio MDCXLVI.

LXVIII.

DONIO (2).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Spero che V. S. già abbia ricevuto un'altra mia ch'io scrissi otto dì sono con occasione d'un amico. Ora mi si rappresenta questa di riverirla di nuovo per il signor Niccolò Overberg, gentiluomo Danese, che, viaggiando per il mondo, cerca di vedere e conoscere quello che il mondo

(1) *inscriz.* Cf. p. 317.

(2) E Bandinio *ibid.* p. 180.

ha più di prezioso, cioè uomini illustri di virtù e dottrina. E benchè egli, senza questa, sarà ben veduto da V. S., amico de' forestieri e virtuosi, per la raccomandazione del signor Gaspare Scioppio; però per farlo godere d'avvantaggio l'autorevole gentilezza sua, l'ho volsuto accompagnare con questa; ed il signore Overberg all' incontro testificherà a V. S. l'osservanza ch' io conservo alli suoi meriti. E per fine con vivo affetto la riverisco. Roma, XIV luglio MDCXLVI. Di V. S. molto illustre divotissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

LXIX.

ERUDITISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

NEPOTI MEO CHARISSIMO

LUCAS HOLSTENIUS S. P. DICO.

Amsterdamum.

GAUDEO rem ita successisse ut optaveram. Tu igitur, quod facis, cœptum iter proseguere, et, dum ætas ingeniumque floret, ne momentum quidem temporis frustra tibi patiaris elabi, cujus rationem exigenti reddere non possis; nullum vero magis scrupulosum temporis exactorem habeas quam teipsum. De Aristæneto quod *ἐπέχειν* constitueris, laudo proboque plurimum. Nihil enim in eo recensendo opis atque adjumenti a scriptis codicibus, vel

(1) Ex Anal. Vindobon. t. I, p. 1164, et collectione Crugeriana p. 41.

in Gallis vel in Italia expectabis, cum hactenus nullam ejus exemplar repertum fuerit præter Pannonicum Sambuci (1) : itaque omnia hic præsidia a tuo aut amicorum ingenio tibi petenda erunt. Philostrati Epistolarum versionem probo, et ut in publicum proferas, sed moroso examine castigatam, etiam hortor. Alciphronis ἀνίστορα (2) a Leone Allatio habuit cl. Vossius (3) ex Vaticano deprompta. Tu cum in Gallias atque inde ad nos veneris, plura istius generis ex manuscriptis colliges, quæ simul edi mereantur. Hoc tantum moneo, ne quid crudum aut præcox temere eruditorum hominum oculis obtrudas, cujus postea aut te poeniteat, aut pudeat amicos. Differ itaque,

Differ (4), habent parvæ commoda magna moræ.

(1) *Sambuci* : vide p. 332.

(2) *Alciphron*. ἀνίστ. « Nempe Epistolas VIII Alciphronis ineditas, α quarum quinque posteriores inscribuntur, Ἀλκίφρωνος ῥήτορες Ἐπιστολαὶ παρασώτων. Harum primam edidi integram in Lucubrationibus meis Gellianis p. 78 et 79. Ejusdem Alciphronis Epistolæ α ἀλιευτικαὶ καὶ ἱσταιρικαὶ exstant Gr. et Lat. in syntagmate Epistol. α Græcanicarum mutuarum a p. 359 usque ad p. 380. Ejusdem Epistolæ α ἀγροικικαὶ XXXVIII hactenus ineditæ exstant in august. α bibliothecæ Cæsareæ præstantissimo antiquo codice, inter codd. α Moscos. philosophicos et philologicos Græcos, secundum antiquum α numerum, CLXIVto, qui multas alias variorum veterum auctorum hactenus ineditas epistolas Græcas, continet, et passim literis α aureis magnifice exornatus est. Inscriptio aurea Epistolarum Alciphronis ibi est hæc : Ἐπιστολαὶ Ἀλκίφρωνος ῥήτορος ἀγροικικαί. » LAMBECC. Hic codex Alciphronis editoribus, Berglero et Wagnero, profuit.

(3) *Vossius*, α nempe Isaacus. » LAMBECC. Cf. Bergleri præfationem.

(4) *Differ*.... Ovid. F. III, 394.

In Constantinopolitana historia recensenda quidquid studii operæque posueris, recte collocatum existimo, ideoque prolusionem in Codini Chronico (1) non dissuadeo, sed etiam ut cœptum urgeas hortor atque moneo, et scriptum codicem quem illustrissimi Peirescii (2) munere possideo, ubi commode fieri potuerit, submittam: usui enim is tibi

(1) *prolus.*—*Chronico.* « Vide Syntagma meum Originum et Antiquitatum Constantinopolitanarum Gr. et Lat. in fol. a. 1647, 1648 et 1649, partim Lutetiæ Paris., partim Romæ, collectum et elaboratum; an. autem 1650, ante reditum ex Gallia in patriam, Parisiis apud Seb. Cramoisiium relictum, et integro fere quinquennio post, nempe a. 1655, ibidem ex typographia regia Luparæa, regiis sumptibus in lucem editum. In hoc enim Syntagmate G. Codinus primùm et præcipuum locum obtinet. Meminit hujus laboris mei juvenilis R. P. Phil. Labbeus S. J. in Protreptico corporis Historiæ Byzantinæ, Paris. e typogr. regia an. 1648 in fol. edito p. 13 his verbis: « *G. Codini tractatum de Orig. CPTanis. ex Mstis. R. P. Jac. Sirmondi S. J., viri in omni doctrinarum genere præstantissimi, L. Holstenii, aliorumque codicibus maxima accessione auctum, notisque illustratum repræsentabit P. Lambecius, ejusdem L. Holstenii ex sorore nepos, adolescens supra ætatem eruditus.* Ejusdem laboris mei facit etiam V. Cl. G. J. Vossius quinquies honorificam mentionem in secunda editione doctissimi operis de Hist. Græcis, p. 491, 503, 523, 540 et 546. Vide etiam librum III horum Commentariorum I de Bibliotheca Vindobonensi l p. 126, et librum IV, p. 72 et 73. » LAMB.

(2) *Peirescii.* « Is est N. Cl. Fabricius *de Peiresc*, amplissimus Aquarum Sextiarum curiæ in Gallia senator, toto terrarum orbe notissimus, cujus vita a doctiss. viro P. Gassendo eruditissime pariter atque elegantissime conscripta est. Vide etiam R. P. Phil. Labbei S. J. Thesaurum epitaphiorum veterum et recentium, Paris. a. 1666, in 8°. editum p. 542 et 543. » LAMB. Cf. supra p. 33.

erit, cum Lutetiam perveneris; ut pote ubi apud Puteanos fratres magnum opus chronologicum reperies, in quo tuam exerceas industriam, Theophanem scilicet Agri abbatem, cum J. Buchardi (1), hominis accurate docti, versione edendum, quem nuper ex Barberina bibliotheca ad ipsos misi. Adjunxi etiam Anastasium bibliothecarium (2), antiquum ejus interpretem, ex Casinensi codice Longobardico depromptum. Præfigendum erit Theophani Chronicon Georgii Syncelli a Julio Cæsare ad Maximianum, cujus itidem exemplaria duo ad Vaticanos et Palatinos codices accurate collata ibidem offendes; alia etiam Regia bibliotheca suppeditabit. In hoc opere partim vertendo, partim concinnando, ingenium et industriam tuam felicioribus auspiciis tunc exercebis. Et ut plenum ac continuatum historiæ Constantinopolitanæ corpus habeamus, Codini Chronicon Theophani subjungi poterit. Sed de his prolixius scribam, ubi Lutetiam bono cum Deo perveneris, et operi manum admoveere cœperis. Interim, quod superest temporis in geographicis et chronologicis fundamentis recte addiscendis pone, quod principio ἀποδυναίας tuæ te monui (3): causam fructumque consilii mei postea experieris. Indicem librorum Elzevirii manuscriptum accepi, et gratias ago: videbis in syllabo adjuncto notatos quos

(1) *Theoph.*—*Buchardi*. De hac Buchardi versione vide Gassend. V. Peir. p. 195, collato Fabricio B. Gr. t. VII, p. 461, ubi nonnulla de Buchardo notantur iis addenda quæ monui p. 213. P. Servius Juveniliū Feriarum caput sextum Jac. Buccardio inscripsit, qui idem profecto est Holsteniano Buchardo.

(2) *Anast. Bibl.* Cf. Fabric. l. c. et Noster p. 98 seq.

(3) *monui*: p. 337.

parari mihi velim. Judaicis illis non egeo; gaudeo tamen me vidisse indicem. Atlantem Blavii (1), quatuor in tomos divisum, etiam pares, sed nullis oblitum coloribus, aut sane dilutissimis. Tu, priusquam Amsterodamo discedas, amicitiam cum eo et literarum commercium constitue: habeo enim plurima quæ ipsius instituto prodesse poterunt. Vale, et de discessu tuo et profectionis tempore me mone, et cl. Vossium officiose a me saluta. Romæ, prid. id. julias
CICIDCXLVI.

LXX.

ERUDITISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (2)

LUCAS HOLSTENIUS S.

Amsterodamum.

POSTREMIS tuis, charissime Petre, quibus de librorum pretio ea, quæ scire avebam, perscripsisti, superiori cursore respondere non licuit ob temporis angustias. Nunc syngrapham mitto CCXX florenorum pretio persolvendo. Tu vide ne quid temere coemas præter eos libros, quorum indices antehac misi. Mihi enim satis instructa est bibliotheca a classicis auctoribus, ita ut nullos fere desiderem præter paucos illos a me notatos, quos diligenter conquiras velim. Recentiores, præsertim *ἱριστικοὺς*, qui meras continent *λοιδορίας*, nunquam curavi, quocumque tandem se venditent nomine. Cl. Vossii senioris de Idololatria, item

(1) *Atl. Blavii*: cf. p. 342.

(2) Ex iisdem fontibus p. 1167; et p. 49.

de tribus Symbolis, et Glossematum libros, hactenus Romæ non visos, vehementer desidero: eos itaque cæteris adjunge. Ignatii (1) autem Epistolas, nisi notæ majorem in molem librum auxerint, Parisios tecum deferto: ibi mittendi occasio non deerit. Blavius literas nullas misit, quas me expectare jussisti: tu meas illi meaque officia exhibeto, quibus utetur cum volet. Nunc superest ut te itineri accingas, cujus rationem jam pridem perscripsi (2). Etenim cum ob bellorum tumultus eam Belgii partem, quæ regi Catholico paret, adire jam non liceat, recte feceris si Ulissinga, aut ubicumque fortuna *διάπλουι* obtulerit, recta proficiscaris Diepam, unde rectissimum porro Lutetiam iter est. Sed cum et locorum et linguæ non usque adeo gnarus sis, vide ut comitem tibi unum aut alterum pares. Literas nonnullas raptim exaravi; plures Lutetiæ apud R. P. Sirmondum aut Puteanos fratres reperies: sed tu præcipuum tibi in Deo et modestia tua præsidium statuas. Ubi Lutetiam perveneris, de adventu tuo per P. Sirmondum me certiore facias. Hospitium tibi pares in ea parte urbis, quæ, studiis attributa, Universitatis seu Academiæ nomen habet, ubi victum et museum habeas in Gallorum contubernio, ut usu quotidiano linguam Gallicam addiscas, quæ faciliorem tibi Italicam postmodum reddet. Id memineris, vesperi noctuque omnia Parisiis intuta esse; quocirca diutius cave emaneas. Vale, et rem feliciter gere. Romæ, d. xi aug. *ciōiocxlvi*.

Vossium utrumque et Neuhausium officiose a me saluta,

(1) *Ignatii*: cf. p. 343.

(2) *perscripsi*, pag. 340.

et Cl. Heinsio (1) mea deferas studia et obsequia. Filium ejus nunc Florentiæ degentem sub principium autumni hic exspectamus, qui nihil in me officiorum desiderabit. Vale.

LXXI.

DONIO (2).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE MIO PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Il signor Leone Allazio (3) mi diede avviso la settimana passata che il signor Niccolò Heinsio era giunto a Firenze, e che vi era per trattenersi nella libreria di S. Lorenzo tutta questa estate. Ora il medesimo mi viene confermato dalla gratissima di V. S.; però con una fastidiosa giunta della poca sanità con che si trova, che a me ha intorbidato quel gusto che mi diede la nuova del suo arrivo. Ora sapendo V. S. quanto io mi professi obbligato a quel grand' uomo suo padre per l'infinita grazie e cortesie da lui ricevute nello spazio di sei anni ch' io vissi in Leida, prego V. S. di riverire questo signore a nome mio, e d'offerirli tutto quello ch' io posso e valgo; assicurandolo che quando arriverà a Roma, troverà persona che lo servirà con ogni affetto e con tutto il cuore: e li offerisco le mie stanze, la mia tavola, e la mia libreria, e tutto

(1) *Heinsio*: « nempè Danieli. » *LAMB.* Filius ejus Nicolaus statim memorabitur.

(2) *E Bandinio* p. 181. *Commercii Doniani.*

(3) *L. Allazio*: Latine Allatius, de quo p. 108.

quello che posso. Quanto per la libreria Vaticana, mi rincresce bene che non sia per trovare un cardinale Barberino, che li avrebbe fatto tutta quella commodità che lui avrebbe saputo desiderare. Di quella di S. Eminenza egli sarà padrone: così ci fosse qualche cosa di suo gusto! Fra tanto non tralasci d' esortarlo che si abbia cura, e che non travagli in questi caldi. Io ho scritto anco al signor Francesco Rondinelli (1). Se li occorresse qualche cosa da Palazzo o dalla spezieria di S. Altezza sereniss., spero che il sereniss. principe Leopoldo, oltra l'innata generosità, anco a rispetto delle mie istanze, li farebbe godere quello che li ricercerebbe il bisogno suo; e V. S. mi farà favore di raccomandarlo anco per parte mia al sig. dott. Nardi (2), che, come persona dotta e studiosa, può saper meglio quello che serve per il buon governo della sanità sua. Delle cose dei nostri padroni (3), l'opinione pubblica pare che ci dia qualche speranza d'accommodamento: però persone sensate, e pratiche dell' umor di Palazzo, o nulla o poco credono. Io però tengo che la corona di Francia sia per adoperarsi, che non si venga a quelle estremità già minacciate. Fra tanto il tempo suggerirà più opportuno rimedio, dal che il tutto dipende. E per fine riverisco V. S., pregandola di nuovo di salutare a nome mio il signore Heinsio e significarli il desiderio ch'io ho di rivederlo

(1) *Fr. Rondinelli*. Extat Donii ad hunc virum epistola p. 75. Coll. Bandinianæ: cf. et Bandinium p. lix, not. 7. Fuit, puto, medicus.

(2) *Nardi*. Sic correxi editum *Naldi*. Jo. *Nardi*, medicus fuit Florentinus, de quo, præter Saxium On. t. IV, p. 400. cf. Donii epistol. p. 240 Coll. Bandinianæ, et Heinsii in Syll. Burm. t. III, p. 188.

(3) *Delle cose d. n. padroni*: cf. p. 357.

a Roma. Roma li XI d'agosto MDCXLVI. Di V. S. molto illustre affezionatiss. serv. vero LUCA HOLSTENIO.

LXXII.

CL. ET R. V. JAC. SIRMONDO S. J. THEOLOGO (1)

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

PETRUM Lambecium sororis meæ filium ea te benignitate complexurum spero, quam insignis tua humanitas et constans erga me amor mihi pollicetur. Eum quamvis tibi nuper in Urbe commoranti commendaverim, ita ut nihil potuerim magis, temperare tamen affectui meo non possum, quin te per Musas et Bonam Mentem, quas juvenis impense amat, obtester iterum ut tuum illi in studiis recte instituendis consilium deesse non patiaris; tum etiam ut, te parario, illustrissimum Tolosatium archiepiscopum (2), et præsidem Memmium (3), magnos literarum patronos, cognoscat. Illa vero beneficiorum summa erit, si ad Regiam, Thuanam et Memmianam bibliothecam viam illi aditumque pares. Ita me tibi omnibus nominibus jam devinctissimum, habebis, si fieri possit, devinctiorem. Vale, et me atque Lambecium tuum ama. Romæ, XI aug. CIO. DCC. XLVI.

(1) Ex Opp. Sirmondi t. IV, p. 711.

(2) *Tol. arch.* Carolum de Monchal. Cf. p. 302.

(3) *Memmium*: cf. p. 124.

LXXIII.

LAMBECIO (1).

Lutetiam Parisiorum.

CHARISSIME PETRE,

Verissimum exterior Platonicum illud non ænigma, sed oraculum, dolorem et voluptatem ita inter se conjunctos atque connexos esse, ὥς ἐάν τις διάκη τὸ ἑτερόν καὶ λαμβάνῃ, σχιδόν τι ἀναγκάζομαι αἰεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς ἡμύνειν δὴ ὅτι (2). Hactenus impense desideraveram ut te Lutetiam pervenisse rescirem; jamque eam animo præceperam voluptatem, quasi Romæ præsens præsentem essem complexurus. Sed dum primo adventu morbo te oppressum audio, ea animo oboritur molestia, quæ prioris nuncii dulcedinem succo quodam amaro diluit. Interim spe bona animum foveo, speroque Deum, qui naufragii periculum avertit, valetudinem quoque prosperam largiturum, ut res tuas tuto in portu positas videamus. Quapropter rogo ne dejicias animum, aut a virtutis et sapientiæ studio te deterreri patiaris; sed illud potius cogites summa illa et ἀτίμητα bona sine periculis et sudore parari non posse. Non alia lege ad hæc adyta mortales admittit Deus, neque ad sacra sua ἐπίπτην accedere sinit,

(1) Ex Kollarii Anal. Vindob. t. I, p. 1169, et Crugeriana Collect. p. 52.

(2) ὅτι. « Verba hæc sunt Socratis apud Platonem in principio « Phædonis. » LAMB. Ad rem vide Epist. LXXVII, p. 365.

nisi post κακοπαθείας καὶ κολάσεις, ut olim Ægyptii sapientes (1). Ego vero quid opportunius occinam quam Virgilianum (2) illud :

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Aderit qui Virtutis ad arcem eluctantibus manum porrigit, et, ut Cebes in Tabulæ illius Pythagoricæ explicatione ait (3), ἰσχυρὴ καὶ θάρρος inspirat. Interim, quod solum possum, votis precibusque salutem et studia tua Deo commendare non desisto, quod et ipse ut facias sedulo moneo. Tu Valetudinis rationem habe; illa enim Dearum præstantissima (4) rite se colentes propitia respicit. Illustres dominos Puteanos et R. P. Sirmondum officiose a me saluta, et librorum, quos Amsterodami ante discessum parasti, indicem ad me mitte, et de tuis rebus studiisque frequenter scribe: nihil enim est quod scire malim, quam tuum in pietate et bonis artibus profectum. Vale. Romæ, prid. non. octob. MDCCXLVI. Tuus omni animo atque affectu
L. HOLSTENIUS.

(1) *Æg. sapientes.* « De his tentationibus patientiæ et constantiæ novitiorum discipulorum apud Ægyptios sapientes olim usitatis, « vide ejusdem avunculi mei insignem locum in observationibus « ipsius ad Vitam Pythagoræ a Porphyrio scriptam pag. 70, 71, 72 « [p. 101 edit. Rom.] » LAMB.

(2) *Virgil. Æn. VI, 95.*

(3) *Cebes—ait: cap. 16.*

(4) *Dearum præst.* Respicit Arphrouls scolium notissimum :

Ἐγὼ ἀπιστοῦσα Μακάρον.

LXXIV.

PRÆSTANTISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

LUCAS HOLSTENIUS ὁ πρῶτος.

Lutetiam Parisiorum.

Vides, charissime Petre, quam te affectus et sollicitudo mea assectetur. Nam cum peregrinantem non nisi votis comitari potuerim, adventum saltem in Gallias prævenire studui tuum, ut πρόξενος haberes, qui te viris doctis ibidem commendaret. Spero autem literas, quas amicis tui causa scripsi, ante discessum recte ad te perlatas, aut per mercatorem submissas fuisse: hic alias habes a Bulionensium duce ad V. C. Christoph. Justellum (2) scriptas, quas mihi expetere visus es. Tu illustres fratres Puteanos, P. Sirmondum (3), Petavium (4), Nau-

(1) Ex iisdem fontibus p. 1171, et p. 56.

(2) *Chr. Justellum*, « virum juris universi consultissimum, sed « præcipue canonici. » LAMB.

(3) *Sirmondum*. « De R. P. J. Sirmondi [vulgo *Sirmond*] S. J., « natione Arverni, vita et scriptis vide Elogium Parisiis apud Cra- « mosios in 4°. editum an. 1651, quo ipse non. oct. obiit, cum « vixisset annos XCIII. Fuit is regi Galliarum Ludovico XIII a sacris « confessionibus, et a Summo Pontifice Urbano VIII fuisset adlectus « in collegium cardinalium, nisi ipse purpuram sacram multis pre- « cibus et sancta etiam fraude amolitus esset. Vide etiam librum « primum horum Commentariorum [de Vindob. Bibliotheca] « p. 163 et 164. » LAMB.

(4) *Petavium*. « De R. P. Dion. Petavii [vulgo *Pétau*] Aure-

dæum (1), omni obsequio cole, et me, quamprimum hasce acceperis, de itinere cæterisque rebus tuis certiore facito. Literas aut Puteanis aut Sirmondo tradas, qui recte eas ad me curabunt. De Eunapio (2) quod cogitas laudo. Utilem in eo operam collocabis. Itaque quidquid potes subsidii collige a libris et ab ingenio; sed editionem differas, donec Mediceum codicem (3) conferas, qui Florentiæ ad

« *lianensis* S. J. vita et scriptis vide peculiarem catalogum Parisiis
 « apud Cramosios an. 1654 in 4° editum; item L. Allatii Melisso-
 « *lyram*, sive poema Græcum de ejusdem laudibus, Romæ an. 1653
 « editum. Obiit autem R. P. Petavius an. 1652, ineunte anno ætatis
 « LXX. » LAMB.

(1) *Naudæum*. « De V. Cl. Gabr. Naudæi vita et scriptis vide pecu-
 « liare syntagma a R. P. Lud. Jacobo Cabilonensi, ord. Carm., ac regi
 « Galliæ a consiliis et eleemosynis, collectum, et Parisiis typis
 « Cl. Cramoisii an. 1659 editum in 4°. Obiit autem Naudæus in
 « reditu ex Suecia in Galliæ Abbatis Villæ ad Somonam an. 1653,
 « ætatis LIII. Cæterum quanta mihi cum illo intercesserit amicitia
 « et familiaritas, apparet ex duobus ipsius epigrammatibus, quæ Lucu-
 « brationibus meis Parisinis in A. Gellii Noctes Atticas, et libro
 « secundo *Originum* ac rerum Hamburgensium præfixa sunt. »
 LAMB.

(2) *Eunapio*. « Occasionem enim adornandæ novæ editionis libri
 « Eunapii Sardiani de Vitis Philosophorum et Sophistarum præbuerat
 « mihi exemplar impressum, viri celeberrimi Jos. Scaligeri propria
 « manu plurimis locis emendatum, suppletum et illustratum, quod
 « V. Cl. Ger. Jo. Vossius ex instructissima bibliotheca sua perbe-
 « nigne mecum communicaverat. Hæ igitur Scaligerianæ annota-
 « tiones marginales diligenter tunc a me descriptæ, adservantur
 « nunc cum reliquis meis ad idem argumentum pertinentibus scriptis
 « in augustiss. bibliotheca Cæsarea. » LAMB.

(3) *Mediceum cod.* Hoc codice usus est Wytttenbachius V. S. in Adnotatione ad Eunapium mox vulganda. Cf. et Epist. LXXXVI.

S. Laurentium exstat, quo nihil antiquius aut præstantius me vidisse memini. Unus ille codex abunde tuo desiderio satisfaciet. Vale, et me de adventu tuo quam primum certiore fac. Romæ d. viii octobris a cldccxlvi.

LXXV.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Resto doppiamente favorite da V. S., trovandomi con la gratissima sua, accompagnata da quella del sig. Heinsio. Oltre l'obbligo grande ch' io li professo per causa del signor Daniele suo padre, egli s'era compiaciuto di prevenirmi con tanta gentilezza e cortesia, alla quale io non so come abbia da corrispondere. Io l'assicuro bene, quando giungerà a Roma, che troverà un servitore, che con ogni vero affetto gli presterà tutti li ossequj possibili. Solamente mi dispiace ch' io vedo che mette in dubbio la sua venuta a Roma, e credo che sia per apprensione dei suoi parenti, che gl' anno limitato e ristretto il suo viaggio in questa maniera, come mi avvisano li signori Puteani (2). Io prego V. S. di disingannarlo, e d'assicurarlo della libertà, con che si viva e si bazzica in Roma, e che sarà quì ben visto ed accarezzato da tutti e principalmente dai virtuosi e letterati. La proibizione (3) di alcuni libri di

(1) E Bandinio p. 182 Commercii Doniani.

(2) Puteani : vulgo *les frères du Puy*. Cf. p. 30.

(3) proibizione : cf. p. 253, 265.

suo padre, come l'Aristarco Sacro ed il commento sopra il Nuovo Testamento, fu fatta contra la volontà del cardinal Barberino, ad istanza e sopra la relazione del signor Paganino Gaudenzio, che seppe trovare il pelo nell' ovo. E che fastidio s'è dato al Gronovio, al Vossio, ed ad altri che anno vissuto e goduto le librerie di Roma, come anno volsuto? Mi rincrescerebbe che questo signore restasse defraudato del suo intento per questa vana apprensione. Però spero che più tosto il mio timore sia vano, e prego V. S. di non parlarli di questa materia, se non vede qualche indizio di detta apprensione. Mando quì aggiunta una nota d'alcuni luoghi nella prima Decade (1) di Livio, che il signor Gronovio mio paesano (2) vorrebbe che si confrontassero con un esemplare antichissimo della detta Decade della libreria di S. Lorenzo. Io sperai d'aver occasione questa estate di poterlo servire in persona; però non essendomi riuscita la speranza, bisogna ch' io chieda questo favore da V. S. tanto pronto di favorir li suoi amici e servidori. Io non mi son risicato di pregare il signore Heinsio, per non divertirlo o sturbarlo nelli suoi proprj studj. Credo però che non negherebbe alcune ore ad un amico suo; le cui fatiche sopra il detto Livio egli stima e loda in estremo. Del quinterno delle iscrizioni (3) rimaste nella libreria del signor cardinale mio signore, prego V. S. di darmi qualche contrassegno

(1) *Decade* : cf. p. 364. — Vido quæ de hac collatione renuntiat Donius in epist. ad Gronovium p. 208.

(2) *mio paesano* : nam Frid. Gronovius erat Hamburgensis.

(3) *inscriz.* Cf. p. 346, 366.

evidente e notabile; così vedrò di procurarli la desiderata soddisfazione. L'inscrizioni, che giornalmente si trovano, vanno alla vigna del signor cardinale Panfilio (1), ed io n' ho procurato d'averne copia. Però poche di considerazioni si scoprono, e le migliori fin ora sono alcuni pezzi de' Fasti Trionfali, che il signor cardinal Barberino ha avuto. Io ho fatto gran fatica per ridurre in buona forma il Frontino *de Aquæductibus*, ed ho alcune iscrizioni bellissime circa questa materia. Ora sono sopra il libro *de Coloniis* (2) del medesimo autore, che manderò fuori insieme. Se V. S. mi vol favorire delle iscrizioni concernenti l'una e l'altra opera, non solo lo riconoscerò per favore singolare, ma prometto di ricompensarla e contraccambiarla con altre belle e di considerazione. Vede V. S. quanto mi svia il mio affetto. La prego di salutare cordialmente a mio nome il signore Heinsio, e consegnarli l'aggiunta lettera. E per fine resto di V. S. affezionatiss. e divot. serv. LUCA HOLSTENIO.

Roma li XIII di ottobre MDCXLVI.

(1) *Panfilio* : cf. p. 346.

(2) *de Col.* Cf. Epist. LXXVIII, p. 367.

LXXVI.

NICOLAO HEINSIO (1).

Florentiam.

EA parentis tui, viri summi et incomparabilis, in rem literariam beneficia exstant, ut qui Heinsianum nomen non veneretur, humanitatem aut induisse nunquam aut ejurasse videatur. Me autem multis et immortalibus meritis ita sibi devinxit, ut quidquid hactenus mediocri studiorum conatu assecutus videor, id totum illi acceptum feram. Quo magis gaudeo quod quam hactenus gratiam referre non licuit, ejus saltem testandæ occasionem tua hæc peregrinatio (2) mihi obtulerit. Atque hoc tibi persuadeas velim, optatissimum mihi tuum adventum complexumque fore, nec commissurum me ut quidquam obsequii officiique desideres, quod quidem a me præstari possit. Tu vero, mi Heinsi, valetudinis rationem diligentem habe, quæ, si quam labem, ea qua nunc es ætate, contraxerit, in reliquam vitam omnem transmittet, non levi mentis et studiorum impedimento. Florentiam tibi placere non miror. Quem enim illa splendore, elegantia, tantaque civium principumque humanitate non capiat? Sed ut ætati transigendæ optima est, ita acriori autumnus hiemisque aere minus commodâ valetudine utentibus noxia. Quo circa ultra kalendas novembres te istic commorari nolim. Sed

(1) Ex Burmanni Sylloge t. V, p. 429.

(2) *peregrinatio* : cf. p. 353.

quis recta inde ad Urbem te accédere vetat? Nec ipsum ~~Æsculapium~~ ista suadentem auscultaverim : menses enim frigidiores commodissime hic transiguntur. Tu ergo, ni quid aliud iter impediat aut divertat, recta ad nos propera, coeli Romani clementiam experturus; utinam et βιβλιοφιλῶν humanitatem! Sed, quantum quidem in me erit, dabo operam ut hujus commorationis fructus tibi constet. Sane Barberinam bibliothecarum manuscriptis codicibus non male instructam tibi offero, qua perinde ac tua uteris. Poematum tuorum elegantiam Donius noster jam mihi commendarat. Et quid nisi polita et erudita omnia expectemus ab eo qui in Musarum gremio natus et educatus fuit, et cui ipse elegantiarum parens Ovidius nitorem suum debebit? Gronovii emendationes Livianas jam dudum expecto. Earum specimen, cum Romæ nobis adesset, vidi et magnopere probavi : tum enim totus erat in antiquis exemplaribus conferendis (1). Sed quod aliis tum potius quam sibi morem gerere cogeretur, minus sibi satisfacisse videtur. Nam postremis suis indicem ad me misit aliquot locorum primæ Decadis, de quibus antiquum exemplar Mediceum consuli cupit. Autographum ejus ad cl. Donium misi, qui et mei et amici communis causa conferendi laborem, ut spero, non recusabit (2) : nam a te tuis in studiis occupatissimo id contendere non ausim. Vale, vir egregie, et quam primum ad nos vise. Cl. Allatius sua quoque officia defert, et peramanter te resalutat. Romæ III id. octob. CXCXCVI.

(1) *conferendis* : vide p. 310.

(2) *non recusabit* : cf. Epist. præc. p. 361.

LXXVII.

CL. ET ADMODUM R. J. SIRMONDO (I)

L. HOLSTENIUS S.

LITERAS tuas, clar. Sirmonde, γλυκυπικροῦς eo plane momento accepi, quo cursor discessum parabat sarcinis jam colligatis. Nam ut varii erant argumenti, ita me gaudio pariter metuque complerunt. Et quamvis meliora auguratur animus, non potui tamen non moleste ferre, quod primo ad vos adventu juvenem (2) minus adhuc fortunæ casibus exercitatum sævo quodammodo omine perterritum videam. Tu, quæso, et pro ea qua polles prudentia et pro affectu in me tuo, in bonam eum spem erige, atque effice ut hoc sibi habeat persuasissimum me parentis loco ei futurum, nec commissurum ut officia et benevolentiam meam desideret. Mitto Troparia S. Theodori Studitæ (3), quæ sola describenda supererant in collectione ejus operum: Sermones enim Panegyricos jam ad te pervenisse spero. Si quid præterea jusseris, curabo quam potero diligentissime. Tuas sollicito plane desiderio expecto: faxit Deus ut omnia ex voto nuntient, eamque curam levant

Quæ nunc me coquit et versat sub pectore fixa (4).

(1) Ex Opp. Sirmondi t. IV, p. 711.

(2) *juvenem*, Lambecium dempe. Vide Epist. LXXIII.

(3) *S. Th. Studitæ*, cujus nonnullis scriptis vertendis multum curæ impendit Sirmondus, quæ in Operum Sirmondianorum tomo quinto fuere recepta. Sed ibi Troparia et Sermones Panegyrici non comparent. Cæterum de Theodoro illo vide p. 4, et Fabric. B. Gr., t. X, p. 436 sqq.

(4) *quæ—fixa*. Ennius Ciceronis de Sen. init.

Si pagellas Diurni (1) suppleveris de tuo exemplari, nova beneficium accessione arctius me tibi obstringes. Vale, cl. Sirmonde, et Lambecium nostrum tibi commendatissimum habe. Romæ. Prid. id. novemb. CIOCCXLVI.

LXXVIII.

DONIO (2).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

Ebbi li giorni passati con la venuta del signore Heinsio la gratissima di V. S., la quale ha rallegrato me e tutti li suoi amici, con l'assicurarci della sua salute e prosperità; poichè quì si era sparso un falso rumore, che alcuni giorni ci fece stare molto solleciti e perplessi. Ora lodato sia Iddio, ch' il nostro timore sia stato vano, e piaccia alla Maestà Divina di conservarla per lungo spazio d'anni. Io ho differito fin ora la risposta; poichè con diligentissima ricerca m'ho volsuto assicurar di quel quinterno d'inscrizioni (3), che V. S. crede esser restato alla libreria del signor cardinale nostro: et ora l'assicuro che non vi sia tal cosa. Bisogna dunque che quella buon anima di monsù *Bouchard* l'abbia ritenuto appresso di se, e che sia in quel fascio d'inscrizioni raccolte da lui, che sua Eminenza non ha mandato mai alla libreria, tenendolo

(1) *Diurni*. Holstenius edidit an. 1660 *Librum Diurnum Pontificum Romanorum*: sed statim fuit editio suppressa. Plura dabit Mollerus Cimbr. t. III, p. 335.

(2) E Bandinio p. 185 *Commercii Doniani*.

(3) *quint. d'inscriz.* Cf. p. 361.

appresso di se nel suo gabinetto, come molte altre scritture d'importanza. Ci vorrà dunque pazienza che Dio riconduca sua Eminenza a Roma, che la corte e tutta la città crede che possi esser presto e prima di quello che si pensa. Allora farò tutta la diligenza acciochè ritorni nelle mani di V. S. il suddetto quinterno; e bisognando, lo copierò col mio pugno. Ringrazio fra tanto V. S. di quella iscrizione della Colonia Puteolana, benchè già l'abbia cavata dal Capaccio. La supplico bene di favorirmi delle notizie e memorie che ha non solo delle Colonie, ma anco di tutte l'altre città delle Provincie Suburbicarie, cioè della Tuscia, Umbria, Piceno, Latio, et il resto del Regno di Napoli; che sono quelle Provincie, le cui Colonie, *Municipia*, et altre città si raccontano in quel libro di Frontino falsamente intitolato *de Coloniis* (1). Io spero con un poco d'aiuto di dar la vita a quel libretto, et illustrare molti luoghi d'Italia. Ora la prego se avesse avuto mai qualche notizia della città *Capitolum* posta da Strabone tra Preneste et Anagnia *in montibus Hernicis*, ch' io tengo quasi per certo che non possa esser stata altra che Piglio; come anco del nome antico di Marino *ad montem Albanum*, che fu municipio, come si vede dall'iscrizione trovata nella vigna di monsignor Colonna (2), se quello fosse per sorte quel *Cereate Marianum* (3), già occupato dalla famiglia di Mario Console: io prometto di rimandare a V. S. dell'altre iscrizioni, per ricompen-

(1) *de Colon.* Cf. Epist. LXXV, p. 362.

(2) *inscriz.*—*Colonna.* Cf. Noster in Annot. ad Cluver. p. 183.

(3) *Cer. Mar.* Cf. Frontin. *de Colon.* p. 5.

sar abbondantemente il beneficio che riceverò. Il signore Heinsio si loda assai dei favori fattili da V. S. in Firenze. Egli sta tutto nella correzione di Ovidio e di altri suoi poeti. Li comunico tutto quello che avemo, et hora confronta il codice Longobardico dei Fasti tanto da lui desiderato. La sanità non li serve troppo per causa delle ree flussioni che producono li tempi cattivi e piovosi. Se Dio li darà vita, credo che il pubblico li resterà obbligato per la nobile fatica che fa intorno quelli suoi autori. Copiai altra volta dalla libreria di S. Lorenzo l'undecimo libro di quella Topographia (1) cristiana che contiene la descrizione dell' isola di Taprobana o Seilan; et ora mettendo in netto la copia del testo Grecò e della mia versione, mi accorgo che vi è un mancamento di alcune parole, e non sò se sia della fretta o inavvertenza mia, o se sia del codice. Supplico dunque V. S. di confrontar le sotto scritte parole coll' originale, che saranno nella seconda pagina dopo il principio della suddetta descrizione di Taprobana, e sono: λοιπὸν (2) ἔξω ὅς ἀπὲ πάντε νυχθημέραι τῆς σειρᾶς εἰς τὴν ὁκειαν εἰσιν ἡ Σιελιδίβα, τουτίσιν ἡ Ταπροβάνη. Εἴτα λοιπὸν ἰνδοτίρω εἰς τὴν σειρὰν ἐμπόριον ἡ Μαραλλῶ, βάλλουσα κοχλίους ἐπὶ Καβίρ, βάλλουσα τὸ ἀλαβανδινόν. Εἴτα ἰφίξῃς λοιπὸν (quì manca) τὸ καρνύφυλλον, καὶ τὸ λοιπὸν ἡ Τρινίσα: quì mancano per il meno

(1) *Topographia*, Cosmæ Indopleustæ. Cf. p. 185.

(2) λοιπὸν. Hæc verba leguntur in edit. Montefalco. p. 337 D. Holstenianus textus exhibebat, culpa typographi, νυχθαμέριον et καρνύφυλλον quæ correxi. Textus Montefalconii caret voce ἰνδοτίρω, exhibet ἀλαβανδινόν, εἴτα ἰφ. λ. τὸ καρ. καὶ τὸ λ. ἡ Τζινίσα (hoc rectius) τὴν μίταξιν βάλλουσα.

due parole, cioè il nome del luogo, e poi βάλλουσα. Io starò aspettando con desiderio quello confronto. Qui è comparso un Glossario Latino-Barbaro del Vossio in quarto, libro molto erudito. Le lettere di S. Ignazio pubblicate dal Vossio giovane (1) non sono anco venute a Roma: benchè il signore Heinsio mi dice d'averle vedute in Firenze. V. S. scusi ch' io l'attedio con tante brighe, e mi continui li suoi favori, mentre la riverisco con ogni affetto. Roma li xxv novembre. MDCXLVI. Di V. S. molto illustre divotissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

LXXIX.

PETRO LAMBECIO (2)

NEPOTI MEO OPTIMO ET ERUDITISSIMO

L. HOLSTENIUS S. P. DICO.

Lutetiam Parisiorum.

Videō evenisse quod metuebam, et periisse literas meas, quas nuper recta per tabellarium ad te misi: itaque minus miror te silentium meum ægre ferre. Nolim tamen existimes res tuas minus mihi cordi curæque esse, quin potius affectum meum augeri in dies, parique passu cum tuo in studiis et virtute profectu crescere scias; idque satis jam te perspexisse credo ex literis illis, quibus domino Priolo (3) te ac tua studia nuper prolixè et quam

(1) *dal Vossio giovane.* Isaaco Vossio. Cf. Epist. LXVI, p. 343.

(2) *Ex Kollarii Annl. Vindob. t. I, p. 1173, et Crugero p. 60.*

(3) *Priolo, a nempe Beniamino, cujus prudentissimi et elegan-*

potui diligentissime commendavi, quamvis nihil fere ullius commendatione accedere possit ad eum, quo te complectitur, affectum. Tu vero meæ expectationi egregie hactenus respondes, quod omnem liberalem scientiam et veterum reconditam eruditionem tanta animi contentione prosequeris: nam tuæ diligentiae specimen *Gellianæ Lucubrationes* (1) mihi præbuerunt; et gaudeo te in isto potissimum scriptore ingenii periculum facere, unde et fructus et gloria tibi provenire possit. Sed de tuis observationibus quid sentiam alias prolixè exponam, et codicem meum ad vetusta exemplaria collatum, ut dudum promisi, submittam. Interim de studiorum vitæque instituendæ ratione paucis te monebo, eaque suggeram quæ maxime tuam in rem futura existimo. Monuerat me jam ante cardinalis Barberinus, quod et ipse postremis tuis significas, te Romam iter parare et jam in proximo esse. Equidem haud dubito quin affectus et mei videndi desiderium hoc tibi consilium suggerat, quod tamen multas ob causas probare non possum, quas singulas enumerare nunc necessum non est. Ea præcipua est quod studia tua, non in umbra et ignavo otio, sed in luce usuque eruditorum hominum formari velim,

« tissimi libri XII Latini Historiarum de rebus Gallicis ab excessu
« Ludovici XIII, Sereniss. Reipublicæ Venetæ dedicati, prodierunt
« in lucem Parisiis apud Fred. Leonardum, an. 1665 in 4º. »
LAMB.

(1) *Gell. Lucubr.* « Prodierunt illæ in lucem Parisiis apud Sebast.
« Cramoisiium, regis et reginæ regentis architypographum et Gabr.
« Cramoisiium kal. febr. an 1647, cum privilegio regis, in 8º, cur-
« rente adhuc anno ætatis decimo nono. » LAMBEC.

quorum nusquam terrarum major quam in Galliis est copia. Humanitatem vero, quæ studiorum anima et vitæ condimentum est, ita propriam ei nationi natura esse voluit, ut omnium mortalium testimonio et consensu constet eam nonnisi a Gallis parari posse. Ad hæc, cum tua te indoles et instinctus ad antiquitates et veteris sapientiæ studium applicarit, quod veterum librorum usu, velut bonæ mentis instrumento, potissimum indiget, neutiquam tibi ab ea statione decedendum pato, ubi et copia eorum maxima in publicis privatisque bibliothecis habetur, et accessum facilem gentis humanitas præbet. Neque vero est quod Romam Lutetiæ hoc tempore compares, ubi imperitorum hominum morositas aditum ferme omnem ad istius modi thesauros præcludit. Itaque, si me amas, et studiis tuis recte consultum cupis, Italicæ profectionis cogitationem depone, hoc præsertim tempore, quo turbarum et bellorum nimbi undique nobis imminet. Libris multis non est cur te oneres, vel marsupium exhaurias; ubi enim ad nos perveneris, habebis bibliothecam satis bene instructam. Itaque eos tantum tibi para, quibus carere non possis; cæteris ab amicis utere. Hæc ideo scripsi ut ad *εὐραπυσίαν* illam Stoicam vitam componas, qui vel præcipuus *ζωῆς* fructus est. Anastasii Bibliothecarii collationes (1) avide exspecto; nam eum te cum regiis codicibus contendere illustres domini Puteani scribebunt. Quam vellem lacunas in extrema operis parte expleri posse! De Arriani Dissertationibus

(1) *Anast. Bibl. collationes*, « nempe Historiæ de Vita Pontici filii. » LAMÆ. Cf. p. 301, 388.

conferendis scripsi nuperis meis; sed vereor ut recte ad te pervenerint: tu apud tabellariorum et cursorum præfectum inquire. Hospitium quoque ubi commoraris indica, ne aliæ posthac aberrent; et, si me amas, consilio domini Prioli utere, qui opportune et fideliter te de omnibus monebit. A parentibus tuis diu est quod nihil literarum accepi; spero tamen omnia satis salva. Illustres fratres Puteanos omni obsequio cultuque tibi devincias, et regię bibliothecę visendę occasionem, quam eorum humanitas tibi præstat, ne negligas. Vale, et me, quod facis, ama. Romę. A. $\epsilon\iota\tau\iota\epsilon\chi\lambda\upsilon\tau$. Kal. aprilis.

LXXX.

NIC. HEINSIO (1).

Neapolim.

Mitto literas, quas promisi, ad eminentissimum cardinalem et archiepiscopum Neapolitanum, cujus auctoritas aditum tibi parare poterit ad bibliothecam Augustinianorum (2), si forte abfuerit pater ille Nicephorus (3) ad

(1) Ex Burm. Sylloge t. V, p. 430.

(2) *bibliothecam Augustinianorum*; cujus Catalogus reperitur in Bibl. Gr. t. V, p. 796. Heinsius ad Gronov. in Syll. Burm. t. III, p. 180: « Bibliothecas paucas hactenus vidi. Commendatione Cl. Holstenii ad eam admissus sum quam J. Parrhasii legato Augustiniani possident. »

(3) *Nicephorus*, Comnenus, de quo et Epist. seq. Nicephori Melissenii et Chrysostomi, Patrum Augustinianorum, meminit Is. Vossius Syll. Burm. t. III, p. 570.

quem alteras scripsi. Ad D. Joannis bibliothecæ curam habebat P. Joannes Chrysostomus, et in quo nihil officiorum desideres. Eum meo nomine plurimum salutes rogo, ut et P. Bolvitum clericum regularem ad D. Pauli, qui et ipse bibliothecarii munere apud suos fungitur. Memini etiam me aliquot veteres codices vidisse apud Patres Benedictinos ad S. Severinum, ad quos facile accessum tibi parabit P. Nicephorus. Hoc etiam rogo ut officiose a me salutes doctissimos viros Camillum Peregrinum (1) et Camillum Tutinum, qui literarum nomen decusque præcipue tuentur in ea civitate, et cum quibus vetus mihi amicitia est. Vale, cl. Heinsi., et feliciter rem gere, ut saluum te et iucolumem quantocyus recipiamus: id ex animo voveo. VIII. id. april. CXCIXLXVII.

LXXXI.

N. HEINSIO (2).

Neapolim.

GAUDEO profectionem Neapolitanam ex voto tibi provenisse, et tam facilem te reperisse editum ad Carbonianam (3) Bibliothecam. Id doleo P. Nicephori Comneni humanitate te fraudatum, quam Gronovius aliique mea

(1) *Cam. Peregrinum*. Cf. Saxius *Onom.* t. IV, p. 479; Burmannusque ad *Sylog.* t. III, p. 566, ubi et de Tutino paucula notat. Peregrini meminit Noster *Annot. in Cluver.* p. 255.

(2) Ex *Burm. ibid.* p. 430.

(3) *Carbonianam*; Augustinianorum Bibliothecam S. Joannis ad Carbonariam, de qua *Epistolæ* superioris initio.

commendatione prolixam experti sunt. Nunc cum P. Chrysostomum satis concessisse nuncies, vellem ejus indicasses nomen qui in bibliothecæ cura ipsi successit; jam enim curassem officiosissimis literis hominem demulceri ab ordinis sui subpræfecto, ut facili illo promptoque utaris, quamdiu libuerit. Aeris Campani clementiam tibi placere non miror: nihil enim cælo illo mitius, nihil suavius; adeoque suaserim, si cum parentis venia fieri possit, ut æstatem isthic exigas, qui valetudinem morbis afflictam confirmes. Magnopere enim thoracem humorum defluxu debilitatum cæteraque pectoris vitia benignioris auræ usus diuturnior corriget. Elegiam (1) ad magni Maronis et Sannazarii manes natam lubentissime viderim, eritque mihi omni Sirenium cantu jucundior. Viros optimos Tutinum, Peregrinum et Bolvitum (2) quam humanissime a me salutes rogo. Inducias Belgicas Galli omni conatu disturbare conantur, et regium oratorem plerasque provincias in partes suas pertraxisse aiunt, Hollandis interim firmiter pacis constitutionem urgentibus. Vale, et rem feliciter gere. Romæ die XI. maii MDCCXLVII.

(1) *elegiam*, quæ quarta est libri Elegiarum primi, inscriptaque est, *Pausilypus*. Ibi poeta Pausilypi lauream allocutus, ait:

*O numquam tacitæ garrula silva comæ
Tu mihi concilla somnum ociosus; ociosus ægro
Tædia præruptæ tu mihi felle viæ:*

vocis ægro hæc Epistola commentarius est.

(2) *Tutin. Peregr. Bolv.* Cf. *Epist. superior.*

LXXXII.

DOCTISS. PRÆSTANTISS. JUVENI P. LAMBECIO (1)

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

Lutetiam Parisiorum.

HASC RAPTEM AD TE SCRIBO, CHARISSIME PETRE, NE SILENTIUM MEUM MOLESTIAM TIBI FACESSAT. GAUDEO MEAS, QUIBUS ITER ITALUM DISSUASI, IN TEMPORE AD TE PERLATAS; NEQUE ENIM SINE PRÆSENTISSIMO VITÆ PERICULO HAC ANNI TEMPESTATE SUSCIPERE POTERAT. DILIGENTIÆ ET MODESTIÆ TUÆ TESTIMONIUM OMNES AMICORUM LITERÆ PRÆSTANT. TU ID PORRO STUDE, UT DOCTIS PROBISQUE TE PROBES. IN ACCESSU AD EMIN. CARDINALEM BARBERINUM, OMNIQUE DEINDE CONGRESSU EAM SERVATO MODESTIAM, QUÆ ET TUAM DECET ÆTATEM ET AMPLISSIMÆ EJUS DIGNITATI CONVENIT. ILLUSTRIS DOMINOS PUTEANOS TUI AMANTISSIMOS OMNI CULTU ET OBSERVANTIA VENERARE; NIHIL ENIM ÆQUE STUDIIS TUIS PRODESSE NUNC POTEST ATQUE IPSORUM BENEVOLENTIA. A PARENTIBUS TUIS LITERAS RECENTES ACCEPI: IBI OMNIA SATIS RECTE SE HABENT. TU VALE, ET ME AMA. ROMÆ, D. XX MAII MDCCXLVII.

(1) Ex Kollarii Anal. Vindob. t. I, p. 1175, et Crugeriana collectione p. 66.

LXXXIII.

NIC. HEINSIO (1).

Neapolim.

Invitus sane scribendi officio ante octiduum defui, quod tardius tuas ad me tunc miserat mercator, tum etiam quod unius horæ angustis circumscriptus de grammaticis quæ scire avebas expedire non potuerim. De hisce quæ studium et consilium tuum dirigere possint, schedula adjuncta exhibet. Putschii etiam *αναγωγὴν*, si jusseris, mittam, ne qua scriptores ab interitu vindicandi occasio tibi pereat. Arausianum Messium (2) integris adhuc Sallustii et Ciceronis scriptis usum vix dubito, multa quoque *ἐν ταῖς συζήσεσιν* restitui aut confirmari ejus beneficio posse. Sed tu rectius ista dispexeris, cui bona sors *ἰσημεριον* illud in manus dedit. Parentis tui incredibilis humanitas pudorem meum onerat, qui id mihi gratiæ apponit, quod me haud-

(1) E. Sylloge Burm. t. V, p. 431.

(2) *Arausianum Messium*, grammaticum quinti fere sæculi de quo vide Sax. Onom. t. I, p. 511. Qui de eo locuti sunt vel eum ad partes vocarunt, Arusianum appellant non Arausianum. Sed alia est insigniorque nominis varietas. Nam quibusdam Cornelius ille Fronto esse dicitur, *Romance eloquentiæ non secundum, sed alterum lumen*, quem nuper non minimo nostrarum literarum bono e tenebris eruit Angeli Maii felicissima industria. Et Maius quidem Frontonis operibus a se editis addidit *Exempla Elocutionum*, ipsum illum libellum, hactenus ineditum, de quo reperto Holstenius Heinsio suo gratulatur. Cf. Heinsius ipse in Syll. Burm. t. III, p. 181, 184, et Gronovius ibidem, Vossiusque p. 569.

quaquam promeruisse scio. Et quis promerendi locus relinquatur mihi tot tantisque nominibus devincto, quæ nec vitæ impendio expunxerim? Illi enim bonam rectamque mentem et veteris sapientiæ amorem acceptum refero, hoc est, summum illud in vita bonum, sine quo vitam vitalem non ducerem. Hoc utrique tamen persuasum cupio, quamvis præstare nihil possim, omnia vestri causa me velle. Sed aliud quoque suavitatis condimentum literæ tuæ habuere, Gronovianam epistolam, quæ tanto majori voluptate me perfudit, quod opportunissima advenit; eodem scilicet momento, quo et alias a Puteanis fratribus acceperam, ad magni illius amici et municipis mei (1) studia spectantes. Eorum rogatu Alexiadem (2) Annæ Comnenæ Lute-tiam misi, ut porro inde ad Gronovium curetur, cujus Latinam interpretationem regii typographi efflagitant. Epistolas ab amicis Parisiensibus fasciculo inclusas Christophorus (3), Puteanorum frater, tui amantissimus, mittit. P. Stradæ Decas secunda adhuc sub prælo hæret. Ego non nisi post menses aliquot proditurum existimo, cum figurarum sculptura tardius procedat, quarum lenocinio adornari debet. Scioppium horribilem in eum cudisse librum (4) non ignoras. Illum nunc typis publicandum amici Patavio nuntiant, nec deerunt vapulanti fautores. Modos huic dramati faciet tibiis paribus ludio ille noster

(1) *municipis mei* : etenim Gronovius Hamburgensis fuit, ut Holstenius, quod jam monuimus.

(2) *Alexiadem* : qui codex nunquam ad Gronovium pervenit. Hac de re non semel in sequentibus Epistolis mentio fiet.

(3) *Christophorus* : cf. p. 177, 219.

(4) *Librum* ; cui titulus : « Infamia Famiani Stradæ. »

ex Hetruria. Vale, cl. et amicissime Heinsi, et communes jam amicos a me officiose saluta. Romæ, viii kalend. jun. cmo cclxvii. Elegiam (1) de Pausilypi laudibus nunc accipio: eam Muæ aut Charites, aut Parthenopea Siren tibi dietavit. Commodum hoc lenimentum mihi ineptissimis quibusdam versibus legendis fesso adfuit, ut tædium inficeti carminis animo detergeret: adeoque duplices tibi gratias ago pro isto Musarum nectare.

LXXXIV.

OPTIMO DOCTISSIMOQUE JUVENI P. LAMBECIO (2)

NEPOTI MEO.

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

Lutetiam Parisiæ.

Quas ante octiduum ad te dedi, charissime Petre, a viro illustri Jac. Puteano quin jam acceperis non dubito. Te et valere et studiis gnaviter incumbere gaudeo: hoc enim ut persuasissimum mihi habeam sermo facit, quem illustrium dominorum Puteanorum nepos, regio oratori ab epistolis secretis, de te tuoque in literis profectu mecum habuit. Idem avunculi utriusque erga te animum et benevolentiam prolixè mihi confirmavit, quamvis ita jam perspectam ut nullius egeat confirmatione. Juris utriusque

(1) *Elegiam*: cf. p. 374.

(2) Ex Kollario p. 1176, et Crugero p. 67.

scientiam serio ut amplectaris iterum te moneo, et meo etiam nomine cohortabitur emin. cardinalis Barberinus, et sua quoque auctoritate optimis doctoribus isthic commendabit. Cave tamen ita hoc abs te exigere me putes, ut antiquitatis et sapientiæ studium propterea vel abjicias, vel intermittas, sed ut tempus operamque partiaris, vel potius ut Themidem ac Sophiam, *ὡς συνάεως καὶ συνθεσίως* *ῥίπας*, uno eodemque opere simul colas. *Lucubrationes Gellianas* (1) quas te absolvisse scribis, avide exspecto, quamvis gustum earum capita subinde ad me missa præbuerint. In Macrobio (2) emendando multum operæ studiique ponit N. Heinsius, Danielis filius, cui antiquissimi exemplaris Neapolitani indicium feci, in quo conferendo nunc versatur. Tu ne frustra tempus operamque absumas, in Græcis ingenium experiaris potius, unde et uberiorem sapientiæ fructum et laboris gloriam sperare poteris. In his præcipue Arrianum (3) tibi commendo, meo quidem iudicio sapientiæ corculum. Indicavi nuper codices veteres, ex quibus præsidia ad nobilissimum scriptorem restituen-

(1) *Lucubr. Gell.* Cf. p. 370.

(2) *Macrobio.* « Conferebam enim etiam ego tunc temporis Macro-
 « bium cum pervetusto et optimæ notæ codice Msto. bibliothecæ
 « Thuanæ, cujus beneficio plurima ejus loca possunt emendari et
 « suppleri. Excerpta illa mea adservantur nunc in augustissima
 « bibliotheca Cæsarea. » LAMB. Heinsius ipse ad Gronovium in
 Syll. Burm. t. III, p. 181 : « Ubi Macrobi Saturnalia absolvero,
 « quorum veterrimus codex, sed non multum a vulgatis editionibus
 « diversus ad manum nunc est, ad Volusianum describendum tran-
 « sibo. »

(3) *Arrianum.* « Intelliguntur hic Arriani commentariorum de
 « Epicteti disputationibus libri IV. » LAMB.

dum petas. In Stobæi exemplaria regia inquire, præsertim Eclogarum quas Canterus ex pessimo codice publicavit. Literas hisce inclusas dno. Seb. Cramoisio tradas, qui codices Græcos duos ab illustribus dnīs. Puteanis accipiet. Vale, et de privatis rebus, hoc est, *πρὶ τῶν οἰκονομικῶν*, certiore me facito : scire enim cupio, quō loco sumtūque, et quibus cum sociis vivas. Vale. Romæ, d. XXVII maii MDCCXLVII.

LXXXV.

OPTIMO DOCTISSIMOQUE JUVENI P. LAMBECIO (1)

NEPOTI MEO CHARISSIMO

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

Lutetiam Parisiorum.

ACCEPI *Lucubrationes Gellianas* (2) per Puteanos fratres ad me missas. Eas ita excepi probavique, ut, quamvis jam ob nostram necessitatem omnia tibi debeam, si quid tamen debere possim amplius, novo nexu me devinctum sentiam, non quod nomen meum libello præscripseris (hoc enim tralatitium est), sed quod monita et cohortationes meæ, quibus hactenus adolescentiam tuam ad rectam studiorum rationem et bonam mentem informare studui, eum quem cupiebam locum apud te habuerint : eoque lubentiori

(1) Ex Kollar. Anal. Vind. t. I, p. 1178, et Crugeri Collectione P. 71.

(2) *Lucubr. Gell.* Cf. p. 379.

animo et meæ solitudinis et tuæ diligentiae fructum, quamvis præmaturæ præcocem, admitto, et, si porro gnauiter exerceas ingenium animumque colas, uberem mihi et bonæ frugis messem polliceri audeo. Nihil autem magis te excitare debet quam doctorum hominum favor, qui hasce industriæ tuæ primitias excepit. Magna enim et præclara omnia post ejusmodi promulsidem nos exspectare jubes. Interim tibi mihiq̃ue gratulor, et me Bono Eventui voti reum gaudeo. Causas Italicæ profectionis facile mihi probas; eas enim affectus erga me tuus, *δεινὸς συνηγός*, commendat. Quoniam ergo studiis rebusque tuis ita conducere existimas, exspectabimus te ad proximas kalendas novembres: neque enim sine periculo huc acceditur ante adultum autumnum, nisi maturiores pluviæ ventique frigidiores aerem temperaverint. Sed de discessu et itinere tuo emin. card. Barberinus constituet, quod ex re tua futurum judicaverit: ejus jussis consiliisque in omnibus obtemperabis. Interim hoc te moneo, imo etiam rogo, ne valetudinem vigiliis nocturnis afflictum perditumque eas. Habebis autem curam, si intempestivæ *φιλομαθίας* poenas tota vita tibi persolvendas cogitaveris. Ex Cramosio pretium aliquot librorum scire velim, quorum syllabum literis adjunctis inclusi. Eum tu quamprimum ad me remittas, ut quid facto opus sit mature dispiciam ante discessum tuum. Si qui eorum in officina Cramosiana non extent, apud alios perquirito. Vale, et cl. Naudæum et illustres dn. Puteanos officiose a me saluta. Romæ, d. xvii junii
C1010CXLVII.

LXXXVI.

DOCTISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

NEPOTI MEO CHARISSIMO

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

Lutetiam Parisiorum.

RECTE te valere, et studiis gnaviter incumbere gaudeo: incusserant enim solitudinem aliquam animo meo Puteanorum fratrum literæ, quæ valetudinem tuam vacillare significabant. Ego, quod sæpius jam te monui, nunc iterum inculco, ut ab intempestivis lucubrationibus post cœnam tibi caveas, atque ita cum Musis veriseris, ne Hygeam (2) iratam habeas. Ubi enim semel offenderis, haud facile placabilem experire. Gellianas emendationes, statim ut accepi, amici mei extorserunt e manibus, ut vix fugiente oculo inspicere licuerit. Receptas expendam pressius, et si quid displicuerit indicabo. Eunapium Mediceum (3), cum Florentiæ degerem, non contuli; neque enim ullus ad manum mihi erat excusus codex: sed præstantiorem codicem nusquam reperiri existimo; est enim miræ vetustatis. Ubi ad nos accesseris, licebit eum ἐκ παλαιοῦ excu-

(1) Ex iisdem fontibus p. 1180; et p. 74.

(2) *Hygeam*: « deam sanitatis præsidem, de qua vide amplissimam et eruditissimam dissertationem V. Cl. J. H. Meibomii capite VI « doctissimi commentarii in Jusjurandum Hippocratis. » LAMBECC.(3) *Eun. Med.* Cf. p. 359, et Epist. LXXXVIII, et LXXXIX.

tere; neque te operæ aut moræ tantillæ pœnitebit. Proximo cursore submittam collationem exactam codicis Barberinæ Bibliothecæ (1), recentioris quidem sed accurate scripti. Interim Codinum (2) mitto, et συλλογὴν Antiquitatum Constantinopolitanarum atque supplementa ex Vaticanis aliisque codicibus collecta. Ego Syntagmati meo geographico (3) hæc destinaram, sed rectius Byzantinæ Historiæ corpori inserentur. Multa istorum apud Suidam, plura apud Cedrenum habentur. Tu vide ut Spartam, quam tibi sumpsisti, recte ornes; ita tamen ne aliorum ἀστορίας sive ἀκριβείας insecteris, quod Gretserum (4) fecisse nollem. Julii oratoris sive Æthici (5) Cosmographiam ex Msto. Palatino depromptam mitto, ut cum vetustissimo exem-

(1) *Cod. Barb. bibl.* Sæpius hunc codicem allegavit Dorvillius ad Charitonem. Cf. infra p. 387.

(2) *Codinum*: Cf. p. 549, 385.

(3) *Synt. meo geogr.* « Vide lib. I, horum Commentariorum [Bibliothecæ Vindobonensis] p. 113 et 114, et paulo post annotationem marginalem [ad Epist. LXXXIX]. » LAMB. Cf. supra p. 71.

(4) *Gretserum.* « Intelliguntur hic R. P. Jac. Gretseri S. J. commentarii in G. Codini librum de Officiis Magnæ Ecclesiæ et Aulæ CP., utpote in quibus in V. Cl. Fr. Junium, qui ante ipsum sub ficto Nadabi Agmonii nomine eundem Codini librum primus Gr. et Lat. cum notissimis in lucem ediderat, innumeris fere locis nimis vehementer ac graviter invehitur: quæ de re vide etiam V. Cl. Ger. Jo. Vossii, qui jam memorati Junii gener fuit, modestissimam querelam lib. 2 de Vitiis sermonis et Glossematis Latino-Barbaris, c. 2, p. 173 et 174. » LAMB.

(5) *Æthici.* « De Cosmographiæ Æthici vetustissimo codice manuscripto Longobardico, qui exstat in augustissima bibliotheca Cæsarea, vide lib. II, horum Commentariorum p. 36. » LAMB.

plari dn. Thuani conferas, et folium quod hic deest suppleas. Codicis illius usum illustris dn. Puteanus tibi impetrabit. Si lectiones plurimum discrepare deprehenderis, minus laboris tædique experiere, si integrum ex Thuani codice describas. Exspecto tuas de primo congressu cum emin. card. Barberino. Ille pro summa benignitate, qua me et studia mea hactenus fovit, ea tibi suggeret consilia, quæ et ætati et studiis tuis erunt opportuna. Id sedulo da operam ut, qui hactenus mei causa te sibi commendatissimum habuit, is ob tuam modestiam, probitatem, tum maxime ob pietatis studium, te habeat commendatiorem. Vale, et, quod facis, temporis tui rationem exactam habe. Romæ, d. VIII julii MDCCXLVII.

LXXXVII.

NIC. HEINSIO (1).

Neapolim.

TARDIUS forte quam par erat suavissimis tuis literis respondeo, quod pro tua humanitate occupationibus meis haud gravatim condonabis. Gaudeo te in evolvendis veteribus istis grammaticis tam egregium fecisse operæ pretium (2). Ita plane præ sagierat animus. Nec poterat illud *ἔργον* in meliores manus incidere. Alexiadem (3) meam jam ad Gronovium perlatam spero. Hoc enim Putæani

(1) Ex Sylloge Burmanniana t. V, p. 432.

(2) *operæ pretium* : cf. p. 376.(3) *Alexiadem* : cf. p. 377, 393.

fratres, ad quos eam misi, se curaturos promittunt. Qui regio typographio præsunt avide versionem ipsius expectant: ubi eam acceperint, statim subicietur prælo. Moliuntur magnum et absolutissimum Historiæ Byzantinæ corpus, et subsidia undique conquirunt. Submisi etiam Joannem Sinnamum, qui Alexii tempora proxime excipit, et Calo-Ioannis filii ejus et nepotis Emanuelis res gestas persequitur, in quibus multa extant, quæ regni Neapolitani historiam illustrabunt, quod Normanni pugnacissimi homines tunc sibi vindicabant, et fortiter tuebantur adversus Græcos pariter et Germanos armis id sibi repetentes. Misi etiam συλλογὴν Antiquitatum CP^{narum} (1) multo copiosiore ea, quam a Douza et Meursio (2) habemus. Petrus Lambecius, nepos meus, post *Gellianas Lucubrationes*, Eunapii Sophistis ex regio Msto persanandis manum admovit, novam additurus versionem, et post unum alterumque mensem (3), editionem absolutam nos expectare jubet. Ego interim ingenii ardorem sufflamino illo, *πρὶν δὲ βραδέως*, donec Mediceum codicem optimum et antiquissimum inspexerit in suo ad nos accessu. Fœnim sub principium octobris eum mihi adfuturum spero. Nam vix continere eum potui quin adulta jam ætate huc properaret. Rumor de tumultu (4) populi apud vos exorto anxium me sollici-

(1) *Antiq. CP.* Cf. p. 383.

(2) *Douza et Meursio.* Theod. Douza edidit Georgii Logothetæ Chronicon, Meursius autem Hesychii Illustris Patria et Excerpta Codini.

(3) *post unum alterumque mensem.* Res est nimis jocosa.

(4) *tumultu*: seditione illa famosissima in qua Masanelus magnas egit partes, et de qua, præter notos fontes, adeundus Nic. Erythræus

tumque tua de salute habet. Non dubito quin genium mor-
resque ejus civitatis jam perspexeris : hoc tamen moneo ,
dum populus in fermento est, ne temere in publicum pro-
deas , sed apud mercatorem aut popularem aliquem te
contineas. Scatet enim urbs illa hominibus sceleratis , quos
ad facinus quodcumque perpetrandum et projecta audacia
et extrema egestas facile impellit : eo enim , velut in senti-
nam , totius regni colluvies confluit. Sed non diffido pru-
dentiae tuæ. Doleo tamen temporis et amœnissimæ commo-
rationis fructum tibi interim perire. Vale , amicorum sua-
vissime , et num omnia vobis salva quam primum potes
significa. Romæ III id. Julias CIOCCXLVII.

LXXXVIII.

DOCTISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

NEPOTI MEO CHARISSIMO

LUCAS HOLSTENIUS ^τ το πρῶτον.

Lutetiam Parisiorum.

Mitto nunc collationes Eunapianas quas nuperis meis
tibi promiseram (2), cum ejus recensendi edendique con-
siliū te cepisse scriberes. Hoc quoque beneficium , qua-

Epist. ad Tyrh. t. II, p. 114 seq.; et ipse Heinsius in Syll. Burm.
t. III, p. 187, ibidemque Is. Vossius p. 574.

(1) Ex Koll. Anal. Vindob. p. 1182, et Crugeriana collectione
P. 79.

(2) *promiseram*; p. 383.

tecumque quidem id fuerit, emin. cardinali (1) debes, ex
 cujus bibliotheca proficiscitur. Videbis etiam minutissima
 quædam notari, quod tibi industriæ et ἀκριβείας indicium
 erit. Codex recens est et elegantissime scriptus, sed lacunis
 æque ac editus scatet; videbis tamen loca nonnulla bene
 suppleta et emendata. Tu si monentem me audieris, edi-
 tionem premes donec Mediceum codicem inspexeris, quod
 ἐν παρίδῃ fiet, ubi ad nos accesseris. De Codini (2) ætate
 nihil certi respondere possum, nisi quod eum paulo ante
 ἄλυσιν Constantinopoleos vixisse perspicue apparet. Nec cer-
 tius mihi de Chronico Constantinopolitano Meursiano (3)
 ejusque auctore constat. Nam et illud recentissimum puto
 ob μιζοβαρβάρων copiam. Quid si vice versa ille sua ex Co-
 dino, Cedreno, Suida, aliisque hauserit? Nam Græculi
 illi sine fronte et judicio aliena exscribunt et sibi suppo-
 nunt, nomen tantum mutantes, ut fures signa solent. Sane
 cum emin. cardinalis jussu Byzantinæ historiæ scriptores
 hactenus inediti, ad usum bibliothecæ Barberinæ, conqui-
 rerentur, omnibus minimis maximis in Vaticana et Pala-
 tina bibliotheca diligenter excussis, nullum ejusmodi
 chronicon occurrit, quod transcribi mereretur. De libris
 quorum syllabum pretiumque dn. Cramosius misit (4),
 proxime scribam quid fieri cupiam. Vale, et festinanti
 veniam habe. Romæ. iv. kal. augusti CIOCCXLVII.

(1) cardinali, « Fr. Barberino. » LAMB.

(2) Codini. « Vide dissertat. meam. de G. Codini vita et scriptis,
 « quæ animadversionibus meis in libros ipsius de Originibus et
 « Antiq. Constantinopolitanis præfixa est. » LAMB.

(3) Chron. CP. Meurs. Cf. p. 385.

(4) Cramosius misit. Cf. Epist. LXXXV extrema,

LXXXIX.

DOCTISSIMO JUVENI P. LAMBECIO (1)

NEPOTI MEO CHARISSIMO

LUCAS HOLSTENIUS S.

Lutetiam Parisiorum.

NULLA ratione tibi tuisque studiis rectius consulere potes, quam ut probatissimis te probare contendas, eoque mihi jucundius accidit testimonium quo emin. card. Barberinus diligentiam modestiamque tuam prosequitur; eoque tibi contendendum est obnixius, ut tanti principis humanitati et egregiæ de te expectationi respondeas. Cum cæteris, qui in ejus comitatu vivunt, ita te geras ut obsequio, quod ille ait (2), sine invidia laudem invenias et amicos pares. De Eunapio (3) nihil præfestine facias: nam Medicus codex unus omnium instar tibi erit, et de his rectius coram constituemus. In Anastasio (4) conferendo, nisi vetus et probum exemplar operam exactiorem mereatur, minutias omnes te exsequi nolim. Sed Græcanica illa et mixobarbara potissimum inspice, si quæ lux istis tenebris

(1) Ex laudatis fontibus p. 1183; et p. 82.

(2) *ille ait*: Terentius Andr. I. 1. 41:*Hoc tempore**Obsequium amicos, veritas odium parit.*(3) *Eunap.* Cf. Epist. LXXXVI, LXXXVIII.(4) *Anastas.* Cf. Epist. LXXIX, p. 371.

parari possit; tum vero ea, quæ in Italicis codicibus desiderantur, quam potes diligentissime excerpe, et lacunas, quæ opus illud deturpant, exple. RR. PP. Sirmondum et Petavium officiosissime a me salutes, qui sibi obstrictionem me habent neminem. Cl. Naudæo et meo et tuo nomine plurimum debeo; et, cum ejus beneficio liceat, scriptos codices bibliothecæ Mazarinæ (1) excute, et si quid istic ad Pontificum Vitas (2) pertinens observaveris, me mone. Interim cum itineri (3) te accinctum audiam,

(1) *bibl. Mazarinæ*, cui Naudæus præerat.

(2) *ad P. Vitas*. Quo consilio talia sibi peteret discas pag. 280, et e fine notæ proximæ.

(3) *itineri*, « nempe Romano. Huc etiam pertinet elegantissima « et lectu dignissima epistola perillustris et ampliss. V. Cl. Sarravii « [vulgo *Sarrau*], senatoris supremæ curiæ Parisinæ doctissimi et « celeberrimi, Lutetia Romam ad me missa kal. maii an. 1648, quæ « inter Epistolas ipsius a filio Is. Sarravio an. 1654 Arausione in « Gallia in 8°. editas, et seren. Suecorum reginæ Christianæ dedi- « catas, exstat p. 229 et 230. Pars istius epistolæ præcipua hæc est: « Tuam enim ad omnia magna natam indolem et factam, uti et « ingenium liberale et solers, laborem improbum, eruditionem « haud vulgarem et supra ætatis captum longissime provectam, su- « spicio, amo, colo, mi Lambei. Nec vereor ut Italis jam fere con- « genita et fatalis ignavia laudabiles impetus comatusque tuos obtun- « dat et moretur. Quin potius ab iniquis istis possessoribus erue et « eripe defossos pridem bonarum litterarum thesauros, nobisoum « aliquando communicandos. Hic enim tuæ peregrinationis fructus « ad te redeat oportet, neglecta opera quæ in lustrandis oculis « curiosiore vetustis rudibus frustra plerumque et male collocatur. « Cæterum gaudeo impensius et jurisprudentiæ nostræ ex animo « gratulor, quod Themidis castissimæ divæ sacris volueris initiari. « Nec indigna est te sacerdote severa hæc dea, quæ sui studiosos et

iter tibi facillimum faustissimumque opto, ut mihi gratissimo optatissimoque tuo amplexu et contubernio quamprimum frui liceat. Vale, Romæ. Prid. kal. octobres MDCCCXLVII.

XC.

DONIO (1).

MOLTO ILLUSTRE SIGNORE E PADRONE OSSERVANDISSIMO,

AL mio ritorno dalla provincia d'Abruzzo, dove sono stato alcune settimane per negotio del nostro Capitolo, mi fu presentato dal signor abate Filicai Peruditissima opera di V. S. sopra la musica degli Antichi (2), insieme con un altro esemplare per Peminentissimo signor cardinale Barberino mio signore, e benchè li molti negozj della suddetta visita, e la venuta d'un mio nipote (3), fin ora

« religiosos vix sinit inhonoratos. Te sane Musarum delictum et charissimum alumnum complectetur et in sinu fovebit. Ita voveo precorque, et ut me tuorum in numero habeas bonum et fortem. Virum magnam Holstenium, avunculum tuum, olim mihi apud Antissiodorensen episcopum cognitum, quæso, ni grave est, nomine meo saluta. Utinam autem quæ habet infinita veteri geographiæ illustrandæ, tuæ fidei committat, dum ille Pontificum Vitis ex antiquis monumentis adornandis melius incumbet. Illa enim tuæ, hæc ejus ætati apprimè convenient. Vale et me ama. » LAMÆ.

(1) E Bandinio p. 216. Commercii Doniani.

(2) degli *Antichi*. Hoc anno prodierant « Jo. B. Donii, de præstantia Musicæ veteris libri III, etc. » Cf. Bandin. ibid. p. cvij. Donii Epistola ad Holstenium quam huic tractatui comitem dederat est CLV in collectione Bandiniana,

(3) nipote : P. Lambecius.

non m'an permesso di leggerla tutta seguitamente e con quella attenzione che ricerca la curiosità di sì bella materia, et il dotto e vago modo con che V. S. la tratta, nondimeno da una scorsa non totalmente superficiale ho prese un saggio della sua tanto a me et al mondo già conosciuta erudizione. E tanto più m'è piaciuta la detta opera che, non entrando nelle minuzie e scrupolose differenze di quella scienza da pochi penetrate, da campo anco all'ingegno e giudizio di quelli che della musica erudita non intendono se non le cose più generali. Non deve temere (1) V. S. l'invidia o mala lingua degli ignoranti che biasimano quello che non intendono; nè la considerazione del sciagurato secolo in che siamo deve tornare un animo generoso dal ricercare e rimettere in piede le scienze degli Antichi. Il buono non è inteso da tutti. Νοοῦντι αἱ φρενὲς τῷ Σιάτρῳ, disse quel musico (2) che si vidde anteporre un sonatore sciocco e plebeio. In questo mio viaggio ho fatto parecchie belle osservazioni, e buscato alcune memorie circa la Via e Provincia Valeria, principalmente della continuazione di detta strada a *Cerfennia usque ad ostia Aterni*, fatta da Claudio (3) imperadore, che lei

(1) *temere.* Hæc videntur respondere Donianis istis : *La sua cortesia m'assicura poi ch' ella si degnerà di difendere così l'opera stessa, come l'intenzione che ho avuto in publicarla.*

(2) *quel musico.* Verba sunt Cratini poetæ apud Ælianum V. H. II. 13. Historiolam de musico nescio unde Holstenius habuerit.

(3) *Claudio* : quod patet ex inscriptione, cujus hio particulam adponit Holstenius : integram autem Annotationibus suis in Italiam Cluverianam inseruit p. 154, ubi Viam Valeriam doctissime illustrat.

chiamò CLAUDIA CLAUDIA GALERIA. Però le turbolenze, che vi sono da per tutto, non m'hanno permesso di sodisfarmi intieramente. Ringrazio infinitamente V. S. del suo erudito libro e la riverisco con vivo affetto. Roma xxx novembre MDCXLVII. Di V. S. molto illustre affezionatissimo servitore LUCA HOLSTENIO.

XCI.

NIC. HEINSIO (1).

Patavium.

Vererer ne ἀπεσθηγομένη diuturnior amicitiae nostrae fraudi esset, nisi meum animum tibi perspectissimum esse crederem, sciremque te affectum potius quam sollicitam officiorum ostentationem ab amicis exigere. Interim tuis responsum debeo. Harum primae, quas Bononia mense septembri scripseras, sub exitum novembris mihi ex Pelignis et Marracinis redeunti adventoria longe gratissima fuere; quod te ex Neapolitano tumultu (2) feliciter elapsum nunciarent. Paulo post binæ Patavio supervenerunt negotiis Collegii nostri, quorum causa iter intempestivum susceperam, etiam tum occupatissimo. Hæc longioris silentii causa, cui veniam, spero, impetrabit ea, quam toto illo itinere circumtuli, tui et Nasonis tui memoria. Etenim Sulmone, ubi substiti triduum, diligentissime inquisivi in codices schedasque Ciofani (3), magno te gra-

(1) Ex Burmanni Sylloge t. V, p. 433.

(2) Neapol. tumultu: Cf. p. 385.

(3) Ciofani, Sulmonensis, qui omnia Ovidii opera observationibus olim illustravit. Vide Epist. XCII, XCIII.

tissimoque munere beaturus, si quid eorum bona sors obtulisset. Sed quod nobilium plebisque factionibus commota civitas tota tunc in fermento esset, haud tutum fuit versari in publico, et privatorum ædes curiosius rimari. Hoc duntaxat rescire potui, ad nescio quem obscurum et ignobilem hypodidasalum pervenisse adversaria Ciofani, qui primarius magister ludi fuerat. Ita quidem re infecta discessi: sed operam mihi sedulam polliciti sunt Jo. Ant. Tabassius canonicus et patricius, et Mutius Febonius (1) chorepiscopus, quos isthic amicos habeo, nec a pervestigando desistent antequam certum quid exploraverint. Favet diligentiae nostræ Ἑρμῆς ὁ λόγιος: quidquid ille obtulerit, tuum erit, mi Heinsi. De Alexiade (2) factum nolum; quod tibi nuntianti non credidissem, nisi me paulo post submissum a regio typographo Protrepticon confirmasset. Id fidem meam nostramque amicitiam testor, me

(1) *M. Febonius*. Quære Mutium Phœbonium in Saxii Onomastico. Cf. infra p. 396. Illius et meminit Noster Annot. ad Cluver. p. 139.

(2) *Alexiade*. Codicem Alexiadis Gronovio destinatum (cf. p. 377) Seguerius cancellarius Franciæ Possino vertendum mandaverat. En ipsa Protreptici verba p. 11, §. 13, ad quæ infra adludit Holstenius: « Regiis typis excusa prodibit integra historia [Annæ Comnenæ] ex « codice Ms. quem ex Florentino serenissimi Hetruriæ Magni Ducis « Ferdinandi II optimæ notæ libro maximam partem descriptum « Roma misit jussu eminent. cardinalis Fr. Barberini Lucas Holste- « nius. Interpretationem Latinam parat Tolosæ R. P. Petrus Possinus « societatis Jesu. » Cæterum Possinus in sua ad Annam præfatione usum esse se proficitur codice Barberino cujus lacunas e Mediceo Holstenius suppleverat. Multi sunt hac de re in mutuis epistolis Gronovius et Heinsius. Vide et Ia. Vossium in Syll. Burm. t. III, p. 572, 575.

non alio animo codicem meum Lutetiam misisse, quam ut Puteanorum fratrum opera porro ad Gronovium nostrum perferretur; idque tuo me fecisse consilio haud dubie recordaberis. Nunc manu veluti prædæ injecta, et mihi beneficium periisse et amicissimo homini editionis spem laudemque interceptam video, mirorque plurimum qua fronte in Protreptico cardinalis Barberini jussu codicem submissum scripserint, quem Gronovio destinatum injecta, ut dixi, manu interverterunt. Neque enim ex Barberina, sed ex Medicea bibliotheca describendum curavi; eique rei hominem Græcum Roma Florentiam meo sumptu perduxeram. Neque vero concoquere potui, quin acriter ea de re conquerer apud regii typographii præfectos, quod ipsorum culpa fides mea vacillet apud eum cui studia et obsequia mea probare impense cupio. Poematum pulcherrimorum editione (1) Musas et Charites omnes tibi devinxisti, me vero etiam insigni benevolentiae testimonio. Non poterant se meliori elogio bonis doctisque insinuare, quam equitis Puteani illustri et venerando nomine (2).

(1) *editione*, quæ Patavii prodiiit an. 1648.

(2) *Puteani* — *nomine* : editionem hanc Heinsius dedicaverat Cassiano Puteano, de quo supra p. 111, epistola quæ, in editione Amstelodamensi an. 1666, primo Elegiarum libro præfixa est. Ibi « clarissimo ac summæ eruditionis viro L. Holstenio, cum multas alias ob causas, tum hoc præsertim nomine devinctissimum se « profitetur Heinsius, quod primus ad Puteanum aditum ipsi Holstenius paravit. » Hoc est quod vocat Noster insigne benevolentiae testimonium. Elegiarum ille liber *Italica* inscribitur, et credo putasse tunc nonnullos mendum esse typotheticum pro *Italia*; Ulitium, verbi causa, qui ad Heinsium talia scribit in Syll. Burm. t. III, p. 727 : « De ITALIA elegiarum tuarum libro modestia tua, nec

Hoc enim virtutis et humanitatis sacrarium omnes merito amant, colunt, suspiciunt. Operæ pretium haud dubie feceris, si scriptorem illum veterem rerum Berengarii, hactenus nec fama notum; ex tenebris protraxeris. Inscriptiones Zelandicæ pergratæ mihi fuerunt. De Nehellenia (1) frustra inquiri puto; fuit enim haud dubie numen nomenque *ἐπιχάριον*, cujus generis non pauca in magno opere Gruteri extant; de quibus haud (2) temere quisquam, nisi Goropius aut Schrickius, pronuntiaverit. Vale, mi Heinsi, et parentem tuum officiosissime a me saluta. Lambecius nepos meus cum amicissima salute gratias pro

« tenuitas mea et rudis, quo nunc utor, stylos patiuntur, ut digna loquar; » Gronovium ibid. p. 204 : « *Italiam* illam tuam ipsa Italia elegantior bis accepi; » J. Rhodium ib. t. V, p. 443 : « Nudius quartus Puteanus eques nuntiavit *Italiam* Holstenio mire placuisse tuam, suum pleno verborum medio in te testatus aui-
« mum. » Hæc etsi levissima scripsisse non piget, quod lectoribus prodesse poterunt Sylloges Burmannianæ, quos editor negligentior nullis fere notis juit.

(1) *Nehallenia*. An. 1646 in litore Zelandiæ monumenta antiqua reperta sunt nonnulla, et inscriptiones Latine cum *Nehallenie*, Deæ ignotæ et *ἐπιχάριον*, nomine. Videantur Keyseri Exercitatio de *Nehallenia*; Clericus in Bibl. Veteri t. VHI, p. 414 sq.; Graverolius post Sorberiana p. 379; Muratorius Thes. Inscr. p. 108, 4, ad quem omnino conferendum Saxii scholium; Sirmondi Opp. t. IV, p. 695.

(2) *Goropius aut Schrickius* : antiquarii ridiculi et iusani, quorum ille Adamum lingua Cimbrica vel Belgica usum fuisse credidit, et absurdis absurdum commentum nominum etymologiis firmare tentavit; hic Belgicam linguam ab Hebræa non multum differre scripsit et aliis opinionum portentis fidem facere enixus est : vide de utroque Paquotii *Memorias*.

munere (1) maximas agit. Romæ ix eid. februar. CICLOCLVIM.
Adjunxi literas ad Fran. Bern. Ferrarium (2) bibliothecæ
Ambrosianæ præfectum, veterem et optimum meum ami-
cum : ille unus tibi instar omnium erit.

XCII.

N. HEINSIO (3).

Patavium.

Ut videas quam non sine successu nobis fuerit amico-
rum diligentia in Ciofani Observationibus (4) pervesti-
gandis, mitto ad te literas Mutii Febonii chorepiscopi
Sulmonensis. Is Antuerpiense exemplar (5) apud Fran-
ciscanos se reperisse nuntiat Ciofani manu passim inter-
polatum et emendatum. Verum cum exemplar nec prece
nec pretio obtineri possit, suam in transcribendo operam
offert; quam ego minime negligendam ratus meum codicem

(1) *munere*. Procul dubio editionis poematum Heinsianorum Pa-
tavinæ.

(2) *Ferrarium*, autorem libri de Veterum acclamationibus et
plausu, aliorumque operum, de quibus cf. Saxii Onomasticon. Is.
Vossius in Syll. Burm. t. III, p. 577, illum Italicorum omnium longe
doctissimum vocat; verbisque honorificentissimis ejus meminit in
Syll. Uhlii lib. XI, p. 218, 281, et Burmanni t. III, p. 199, Nic.
Heinsius, qui et illius effigiem octasticho ornavit, inter Poemata
reperiundo p. 199.

(3) Ex Burmanni Syll. t. V, p. 434.

(4) *Ciof. Observ.* Cf. p. 392.

(5) *Antuerp. exemplar*. Ciofani Observationes in omnia Ovidii
Opp. prodierunt Antuerpiæ ex officina Plantini an. 1583.

ad ipsum misi, ut in ejus margines accurate quidquid id laboris fuerit transcribat. Rogavi præterea ut porro in perquirendo pergat; idque eum sedulo facturum non dubito. Librum meum, statim ut recepero, ad te perferendum curabo, et si quid amplius erui in lucem poterit. Literas meas, quas ante paucas septimanas ad te dedi, recte perlatas spero. Adjunxissem alias ad amicos Mediolanenses, si humanitatis ac doctrinæ tuæ præstantia aliorum commendatione egeret. Vale, vir præstantissime, meque tibi omni affectu addictissimum, quod facis, porro ama. Romæ, prid. kal. martias cldccxlviii.

XCIII.

NIC. HEINSIO (1).

Mediolanum.

ANXIUM me diu sollicitumque habuit valetudo tua; parum enim commoda Patavii te usum amici nuntiarant. Nunc itineri etiam vires suffecisse cum intelligam, gaudeo sane tibi gratulor: eoque confirmationem experieris spero, quo ad patrium cælum accesseris propius. Interim recte facis, quod lente festinas, gradumque subinde sistis (2), præsertim ubi Musæ de via invitant, et moræ pretium ostendunt; quod Mediolani haud pœnitendum feres, nisi me

(1) Ex Burmanno ib. p. 434.

(2) *gradum sub. sistis*. Heinsius ipse testis ad Gronov. in Syll. Burm. t. III, p. 199. « Habes hic responsum; nec citius a me mitti potuit, quod diu satis in itinere versatus sum, dum Mantuæ, Veronæ, Brixæ, aliisque civitatibus perlustrandis œcupor. »

concepta de Ambrosianæ bibliothecæ præstantia opinio fallit, et eruditorum hominum qui eidem præsent humanitas. Et quia in Latinis poetis restituendis tua maxime versatur opera, excutias, quæso, Catulli exemplar quod Ripamontius in card. Borromæi Vita mirifice prædicat. Ovidianos codices optimos bona favensque Fortuna tibi afferat; nam Salmonensis spes (1) plane decollavit, cum hactenus summa diligentia effectum sit nihil. Mitto *divitius Porrius*, quas ipse (2) Plantiniano Observationum exemplari appinxerat. Sed nebulam videbis pictam in pariete, ita levia sunt et bonæ frugis vacua hæc annotationes, quæ veterum librorum adeo non meminere, ut de fide hominis dubitem, verearque ne Msstis. codicibus prædicandis fumum vendiderit. Interim hoc unum impensi laboris pretium nobis erit, ut quod periisse videmus perditum ducamus, nec frustra quærendo amplius laboremus. Opem in libris apud vos parandis quod tam liberaliter et benigne offers, gratias quas debeo possumque maximas ago; nec repudiat beneficium herus (3) meus bonorum librorum, quod nosti, cupidissimus. Pollius tuos, puto, Amsterdamum misit; id enim se facturum quantocyus promittebat, cum indicem eorum conficerem: eos quoque, quos Neapoli reliqueras, salvos tibi futuros confido. Nam incendiis ædiumque demolitionibus post discessum tuum grassatores (4) illi abstinuerunt. Nummis antiquis onu-

(1) *Salm. spes* : cf. p. 396.

(2) *ipse*, Ciofanius : cf. p. 396.

(3) *herus*, cardinalis Fr. Barberinus.

(4) *grassatores* : cf. p. 385.

stum (1) ad tuos te redire gaudeo : ita non solum præcellentiam, sed et instrumenta eruditionis perdit Italia. Habebunt enim nostri homines quo semidoctorum antiquariorum fastum retundant. Prostat hic magna numismatum supellex, studio impensaue incredibili conquisita a cardinali Boncompagno (2); sed emptorem vix inveniet Romæ aut alibi per Italiam. Sed quid ais? Allatius noster in Melampygum (3) incidit? Id sæpe futurum prædixi, quo intempestivam maledicendi pruriginem compescerem. Sed qui alios convitiis defricare amat se ab aliis probe depexum haud ægre feret. Neque enim obstinatam doctos viros, præsertim ὑπερβόρειους, suggillandi voluntatem nisi cum vita deponet. Parentis tui summi optimique viri effigiem mihi periisse doleo : etenim lubenter ex tanto intervallo recognoscerem, quam animo adhuc infixam servo. De Alexiade (4) nuper rem ut gesta est planissime exposui : maxime enim fidem et candorem meum tibi et Gronovio nostro probatum cupio. Salutat te Lambecius noster, qui studiis ac famæ tuæ summopere favet. Vale, amicissime Heinsi, et, quod facis, rem porro feliciter gere, et me tibi addictissimum ama. Romæ idib. maiis cxcxcxlviii.

(1) *nummis antiq. onustum*. Is. Vossius ad Heinsium in Syll. Burm. t. III, p. 569 : « Quod in nummis antiquis conquerendis tam « bona utaris fortuna, et hoc quoque tibi gratulor. »

(2) *supellex—Boncompagno*. Pretiosus ille antiquariæ rei thesaurus nunc est dispersus, et fere periit.

(3) *Allatius—Melampygum*. Innuitur hoc proverbio notissimo Allatii nescio nunc quis adversarius.

(4) *Alexiade*. Cf. p. 393.

XCIV.

LAMBECIO (1).

Tolosam.

CHARISSIME PETRE,

Gaudeo post longas (2) difficillimasque itineris moras te eum subiisse portum, in quo optata studiorum (3) tranquillitate frueris. Illustrissimus archiepiscopus (4) cujus te favori et patrocinio commendaveram, nimia me benevolentia oneravit, ut quibus verbis illi gratias agam plane non inveniam. Tuum erit vitam et studia ita instituere, ut modestiam, humanitatem et industriam tuam sic illi probes, ne aut me commendationis, aut ipsum beneficii in te

(1) E Kollarii Anal. t. I, p. 1185, et Crugero p. 85.

(2) *longas*. « Vide Prolegomena mea, quæ, in libro I Originum et rerum Hamburgensium, Vitæ S. Anscharii, primi archiepiscopi Hamburgensis, præfixa sunt. » LAMB. Cf. infra p. 409.

(3) *studiorum*; « et quidem in primis jurisprudentiæ, quæ in inclyta academia Tolosana semper præcipue floruit et etiam nunc floret. Vide Ampl. Cl. Sarravii epistolam de me meisque studiis, missam Lutetia Amstelodamum ad v. cl. Dav. Blondellum d. 22 sept. a. 1656. Exstat autem ea inter Epist. Sarravianas p. 306 et 307, ubi ipsa verba ad rem præsentem præ cæteris pertinentia sunt hæc : Tolosæ totum annum moratus est, et juris studiis diligenter incubuit. » LAMB.

(4) *archiepiscopus*, « nempe Tolosanus, Car. de Montchal, de quo vide plura in Epist. dedicat. ad emin. card. Fr. Barberinum, quæ Syntagmati meo Parisino Originum et Antiquitatum CPianarum, præfixa est. » LAMB.

collocati unquam pœniteat; quod te facturum confido, si eam, quam hactenus tenuisti, vivendi rationem constanter serves, et virtutis atque doctrinæ acquisitionem omnium rerum præcipuam ducas. Pietatis et christianæ religionis rite excolendæ præcepta alia non est cur tibi suggeram, quam ut ea imiteris, quæ intueris quotidie in religiosissimo illo antistite, quem ut perfectissimum virtutum exemplar omnis Gallia miratur. Ex ejus præscripto studia instituas, quem ad tantum dignitatis apicem illustris doctrinæ gloria provexit. Monueram te hinc abeuntem ut S. Ferreoli, Ucetiensis episcopi, Vitam ex Foxiensi Msto mihi impetrares; cujus Regulam monasticam jam excudi curavi cum aliis SS. Patrum Regulis (1). Promisit etiam operam suam R. P. P. Possinus (2), qui obtinendi viam modumque suggeret: nam et istic dracones thesauris incubare audio. Salutant te veteres amici, et in his comes Ubaldinus (3). Tu illustr. præsulem omni obsequio et observantia cole, et mea illi studia et officia venerabundus defer. Vale. Romæ, prid. kal. april. cxcioçl. Tui amantissimus L. HOLSTENIUS.

(1) *P. Regulis*. Cf. p. 345.

(2) *Possinus*, vulgo *Poussines*, « e Soc. J., tunc Tolosæ degens. »

LAMB.

(3) *Ubaldinus*, de quo p. 317.

XCV.

V. CL. ET R. JAC. SIRMONDO S. J. PRESB. (1)

LUCAS HOLSTENIUS ὁ ἡγούμενος.

REMISI non ita pridem per P. Dinetum, doctum et religiosum virum, Antiquitatum CP. eclogas et Diurnum Pontificum (2): neque est quod recte ad te perlatum dubitem. Gratias pro eo ac mereris ingentes, non meo tantum, sed et Lambecii nostri nomine tibi ago; referre etiam, ubi occasio se dederit, obnixe studebo: et retulissem ex animi tui sententia, nisi iniquitas temporum et rei literariæ calamitas voluntatem meam elisisset. Nam de Carthaginensi Synodo (3) omnem lapidem, sed nullo operæ pretio, movimus. Cardinalem Capponium, quem in Bibliothecarii munere successorem Justinianus (4) accepit, una mecum societatis vestræ Patres primarii et in aula gratiosi, hactenus frustra rationum momentis precibusque obtundunt. Adfuit nobis cardinalis Spadæ, sacræ antiquitatis scientissimi, opera et auctoritas: sed nec ea

(1) Ex Opp. Sirmondi t. IV., p. 700.

(2) *Antiq. C. P. eclog. et D. Pontif.* Sirmondus epistola ibidem videnda ab Holstenio petierat ut Formulas Romanas et τὰ διαγράμματα καὶ τὰ περὶ κτισμάτων restitueret, ipsi commodata. Cf. supra p. 366.(3) *Carthag. Syn.* Sirmondus ibidem: « Synodum Africanam, quam expeti a me non ignoras, qua ratione consequi liceat videtur cum D. cardinale. »(4) *Justinianus*: cf. p. 257.

expugnare potuit * * * * *
 * * * * *

Dinetus in ipso discessu triplicis nummi tui (1) explicationem sane eruditam nobis exhibuit; cui cum meam de ANASTASI paulo diversam sententiam pro re nata indicarem, minime eam visus est improbare. Existimo enim non templum Hierosolymis ab Helena Augusta excitatum, sed ipsam Dominicam Resurrectionem hoc nummo exprimi. Etenim ex similibus christianæ antiquitatis monumentis mihi observatum memini priscos fideles totam Christi Servatoris οἰκονομίαν in partes actusque certos distribuisse: quorum præcipuos nummis ejusmodi, picturis et marmoribus effigiatos suis cum nominibus et appellationibus propriis observavi. Taceo Χαριτισμὸν, Γενέθλια, Θεοφάνια, Ὑπαπαντήν, Fugam in Ægyptum, Σταύρωσιν et Ἀνάληψιν, quorum ectypa passim extant; unam duntaxat commemorabo tabellam æream in cardinalis Barberini cimeliis Christi Domini regnum et sessionem ad Patris dexteram συμβολικῶς ita repræsentantem: sellam illa habet

(1) *triplicis n. tui.* Sirmondi Dissertatio inscripta *Triplex nummus antiquus, Christi Domini, Perperenæ civitatis, Hannibaliani regis*, annoque 1650 vulgata, reperitur in 14°. ejus operum tomo. Primi nummi, nempe Christiani, « una in parte Christi « Domini plena facies expressa, vivida et gravis, in altera templum « rotundum cum armato utrimque milite, supraque inscriptum « ANACTACIC: » verba sunt Sirmondi in *Tripl. Nummo* §. 1, cujus confer et epistolam ad Holstenium Opp. t. IV, p. 700 c. Vocem ANACTACIC intelligebat de templo ac Basilica eo nomine in Resurrectionis ipso loco superstructa, quod Holstenius nunc refutat.

sive thronum pulvillo instratum, cum inscriptione **ETOI-MACIC**, quo ad psalmum 9, v. 9; 88, v. 15; 92, v. 2, alludi nemo dubitet; præsertim cum in antiquissimo psalmorum codice bibliothecæ Barberinæ, picturis marginalibus elegantissimis exornato, thronum illum majestatis eodem modo appictum cernere liceat. Hæc tamen ita scribo, ut nihil contra subactissimi judicii tui (1) sententiam pertendam; indicasse contentus quæ mihi tunc occurrebant ex tempore, et doctissimo collegæ tuique amantissimo non improbari videbantur. Comparuit deinde Tristiani inclemens sane et inhumana epistola (2), quæ omnes humanitatem cum literis hic profitentes, et nomini laudique ejus cæteroquin faventissimos, non leviter offendit. Quæ enim, bone Deus! animi impotentia est tantillam ob rem tam graviter et acerbe stomachari, et causam non rationibus sed conviciis evincere conari! Quo magis miranda est tua illa prudens in respondendo modestia, digna ætate atque ordine illo, digna fama ac nomine tot meritis in rem literariam parto. Et ne verbis tantum et inani plausu parti tuæ in hac concertatione favere videar, mitto tres alios Perperenorum nummos, invisos hactenus, eoque, ut spero, tibi gratiores. Deprompsi eos et quam potui fidelissime delineavi ex magno opere Pyrrhi Ligorii de nummis Græcorum, quod manuscriptum pictumque accurate in Farnesiana bibliotheca ante paucos dies *descriptus*

(1) *judicii tui*. De ANASTASI assentiri Holstenio non potuit Sirmondus, cujus lege epistolam aliam ibid. p. 704 B.

(2) *Tristiani—epistola*, cui Sirmondus *Anti-Tristanum* opposuit: vide Bailleti *Judicia* t. VI, p. 190.

τὴν inspicere licuit. Tuam vero sententiam ita confirmant, ut qui contra hiscere audeat futurum putem neminem. Majorem nummum M. Aur. Antonini Imperatoris ab Achille Maffeo ad Cæsarem Gonzagam principem Mantuanum pervenisse testatur Ligorius; duos minores Commodi Cæsaris a nescio quo Tavera habuit, quem sæpius eodem opere laudat: nec forte memoria ejus, cum tu Romæ commemorareris, interciderat. Ligorii autographum religiose secutus sum: puto tamen in Antonini nummo non *ΙΕΡΟC*, sed *ΙΕΡΕΩC* scriptum scalptumve fuisse: quod, ut oculos Ligorii fallere potuit, mentem certe non sefellit, dum Glauconem illum Flaminem Augustalem Perpetuum interpretatur. Addit enim explicationem verbosam, cujus summa est: Perperenen claram tunc liberamque civitatem fuisse; hasce enim solas jus cudendæ monetæ habuisse a Romanis; Bacchum vero ejusque symbola nummis insculpsisse ut regionem suam vini feracissimam esse ostenderent; meminisse eorundem Strabonem et Plinium: hæc Ligorius. Nunc quia viam nobis ad veritatis pervestigationem aperuisti, Ptolemæo etiam Perpere ex Palatinis et Barberino Mss. restituenda est. Nam, ubi *Τερμέη* nunc inter Lydiæ civitates primo loco legitur, *Περμέρη* in Palatino, *Πεπέρη* autem in Barberino extat: unde verum nomen *Περπέρη* reponendum nemo, puto, dubitaverit. Sed non ita facile statuerim de Stephani (1) loco, ejus *Παρπάρων* aliorum *Περπέρη* videtur, adeoque in vitio cubare verba illa, *τινὲς δὲ Περίην τοῦτο καλοῦσιν*, corrigendumque

(1) *Stephani*: cf. Noster ad Stephanum p. 246, ubi et quæ præsedunt illustrantur.

Περπερίην. Sed de hac correctione sententiam tuam, nā grave est, rescribe. Deus tibi vitam et valetudinem quam diutissime proroget, literarum decus. Vale, Romæ idib. maii MDCL.

XCVI.

V. OL. ET R. JAC. SIRMONDO S. J. THEOL. (1)

LUCAS HOLSTENIUS S. P. D.

NUMMOS Farnesianos opportunitate sua gratos tibi advenisse gaudeo, Cl. Sirmonde, ut hoc saltem officio nostra tibi profuerit amicitia, cui jam pridem ex voto aliquid præstare per tempora studiis parum æqua non licuit. Stabit, spero, invicta Perperenorum caussa tot præsiidiis firmata, præsertim cum suppetias nostras ex Ptolemæo et Stephano iudicio tuo (2) corroboraveris. Mitto nunc quem

(1) Ex Opp. Sirmondi t. IV, p. 705.

(2) *iudicio tuo*. Sirmondus Holstenio ibid. p. 703. « .... Hanc enim, ut opinor, ad cumulum operam debes clientibus tuis Perperenis, quorum tu causam feliciter tutari et ornare orsus es, tum Farnesiano trinummo [cf. Noster p. 404] de quo dixi, tum certissima emendatione Ptolemæi, apud quem Περπίην restituendum doces pro Τερπίην; quod ipsum nobis, ut quod res est dicam, suboluerat, cum in Ms. nostro Περπίην scriptum cerneremus. Sed de Stephani loco propria laus est tua; nisi quod timide nimis visus es affirmare. Nam qui dubium esse queat quin Παρπάρον χάρις Stephani, quam ab aliis Perperinam vocari monet, ipsa sit quæ ἡγεμονία Περπερινῶν in vetere nummo appellatur, cujus universæ caput fuerit Περπίην? Quare utroque in capite suffragatorem me tibi plausoremque habiturus es. »

petis (1) Hanniballiani nummum ex archetypo musei Barberini accurate depictum. Adhibui et alium amicissimi nostri Gottifredi (2), ut collatione utriusque singulos apices distinctius perspicerem. Posterior tuo illi persimilis videtur, inferiori parte adversæ figuræ ita truncatus ut urnæ amnisque profluentis nullum in eo vestigium appareat, quæ Barberinus perspicue exhibet cum vestigiis literarum CONST, quam fieri potuit simillime hic adumbratis. Eadem Dionysius Sada (3), celebris olim antiquarius, in suo sibi nummo lectas descripsit in Supplemento Occqniano, quod manuscriptum amicus nobis ostendit. Juncum ad lævam fluvii recubantis surgentem, quem in Barberino æruscator incautus plane extrivit, ex Gottifrediano adjunxi; ita ut dubitandum non sit quin Euphratem exprimat hic nummus; idque Sadam suo in libro notassee video. In Hanniballiani prænominе distinguendo aqua mihi hæsit. Nam nummus cardinalis nostri CL ita exhibet, ut dijudicari oculis non possit, utrum C sinuatum in angulos, an vero F crure inferiori curtatum repræsentet; sed Gottifredianus et meo et amicorum, quos spectatores admisi,

(1) *quem petis.* Sirmondus ibid. « Nummi alterius, quem penes « optimum humanissimumque cardinalem nostrum [Fr. Barberi- « nun] esse audio, Hannibaliani regis *ἑκτονος* quoque impetres « mihi, ex quo quid in meo desit, quem H. Valesius in *Notis* ad « Marcellinum [ipso statim initio] edidit, cognoscere ac supplere « liceat. Memini namque opificem, cum hunc in æs incidere, « studio quædam omisisse quæ non satis expressa et perspicua erant « in archetypo. »

(2) *Gottifredi*, Alexandri, Jesuitæ, de quo vide Apes Allatianas,

(3) *Dion. Sada* de quo Saxius Onom.

judicio, FL. habet: neuter duplex nomen FL. CL., uti nec Sada agnoscit, quale Tristanus in suo posuit, quodque in eadem gente Juliano Aug. usurpatum scimus, ut non uno eodemque typo omnes istos nummos effigiatos crediderim. De Plinii loco (1) duos tantum recentiores codices bibliothecæ Barberinæ inspexi, qui *Præparentium* vulgato errore præferunt. Ubi Vaticanos ipse, Insubricos autem et Venetos per amicos consuluerō, certiora perscribam. Quid de postremo Tristani responso (2) sentiam, simul ac Romam perlatum fuit, ad communem amicum Raphaelē *du Fresne* perscripsi; nec dubito quin, quod me cupere significaram, vel literas ipsas tibi exhibuerit legendas, vel argumentum earumdem exposuerit. Tres enim novas quas affert de Anastasi assertiones minus mihi probari ostendi, quod Anastasin Hierosolymitanam sacellum haud magnum, et majoris ecclesiæ appendiculam fuisse pertendat, non recte percepto Eusebii (3) testimonio, quam ecclesiam metropolitanam et caput universi patriarchatus fuisse ex concilio Chalcedon. Act. VII. certo constat, ubi Juvenalis episcopus tres Provincias Palestinæ suæ sedi subjectas, πρὸς τῇ ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν pertinere affirmat, eandemque Maximus Antiochenus thronum Hie-

(1) *Plinii loco*. Lib. XIV, c. vij, ubi pro *Præparentium* Sirmondus *Perperenium* legebat, quam emendationem erudite asseruit in *Triplici Nummo* §. 2. Hodie scriptum est *Peparethium*.

(1) *Tristani responso*, quod *Antidotum* inscripsit, et cui Sirmondus opposuit *Anti-Tristanum Secundum*. Vide Sirm. I. c. p. 704 E, et Bailletum t. VI, p. 190.

(2) *Eusebii*, Vit. Const. III, 40. Cf. Sirmondus *Anti-Trist.* II, p. 463 D.

rosolymitanum vocat; tum vero quod ex inepta Cedreni (1) versione nescio quod sanctum sepulcrum in Blachernensi ecclesia soli sibi reperisse videtur, ubi τὴν ἁγίαν σοροὺν καὶ τὰ ἐντάφια σπάργαν B. Virginis a Pulcheria Aug. reposita fuisse ex Nicephoro aliisque (2) notissimum est. Omitto quæ de ecclesia in Chalcoprateis (3) idem Nicephorus prodit, cui τῆς ἁγίας σοροῦ nomen eadem Pulcheria fecit a capsâ, in qua B. Virginis zona recondita servabatur. Sed tu, mi Sirmonde, rectissime et tuo nomini consules et ipsius pudori, si aut nihil, aut quam brevissime responderis. Multa enim nec gravitas tua neque ipsa res postulat. Lambecium nostrum belli civilis metu Tolosa ad vos reversum pristino affectu complectere, tuoque consilio in CP. Antiquitatibus edendis dirige, et me tibi devinctissimum ama. Vale. Romæ x kal. septemb. cirocxl.

XCVII.

N. HEINSIO (4).

Leidam.

Quo te hactenus regna et provincias externas obeuntem constanter prosecutus sum affectu, amicissime Heinsi, eo nunc reditum tibi ad Batavos tuos gratulor, teque in suavissimum illum Musarum sinum, in quo natus es, et

(1) Cedreni, p. 344 D.

(2) Nicephoro aliisque: vide quæ collegit magna cum diligentia Cangius CP. Christiana IV, 2, 6.

(3) in Chalcoprateis: cf. Cang. ibid. §. 9.

(4) Ex Burmanni Sylloge t. V, p. 435.

parenti optimo restitutum gaudeo. Id nunquam tibi obscurum fuisse existimo, quantæ nobis venerationi virtus tua et summa humanitas interim fuerit; quamvis silentio eam magis quam ambizioso literarum officio coluerim. Hoc enim vere tibi affirmo, eorum, qui a multis annis ad Urbem accessere, fama faventiore usum neminem, neque memoriam altius impressam omnium animis reliquisse, quod ad paterni ingenii laudem et illustrem tanti nominis gloriam felici æmulatione te non contendere, sed pervenisse cognoscerent. Mihi autem præcipua caussa est, cur præ cæteris obnixè te omnique obsequio colam, parentis tui, summi viri, æterna in me studiaque mea beneficia: cui ego quidquid in veterum sapientia cognoscenda hactenus assecutus videor, totum me debere profiteor. Claudianum tuum (1), munus longe gratissimum, ab illustrissimo equite Putæano (2) accepi; idemque cardinali Barberino tuo nomine exemplar elegantissime compactum obtulit, quod, pro eo amore quo optima studia complectitur, accepit legitque lubentissime, ita ut ingenii tui sollertiam et *ἀκριβειαν* iudicii in eo scriptore restituenda summopere probarit. Et sane tantum te præstitisse judico, ut cæteri ante te nihil egisse videantur, neque quod alii post te amplius agant vel tantillum reliqueris: eoque magnam nobis Ovidianæ editionis expectationem commovisti, quo nullum præstantius eruditionis tuæ monumentum consecrare poteris posteritati. Atque hoc etiam nomine in Belgium te rediisse gaudeo, ubi ista bono publico

(1) *Claudianum*, qui prodiit Leidæ an. 1650.

(2) *Putæano*, de quo p. 394.

procures, nam valetudini tuæ ab arctoi cœli (1) inclementia non leviter metuebam, utcumque benignam regii favoris auram te expertum non dubitem. Vale, et parentem tuum veteresque amicos quam officiosissime a me saluta, Romæ III kal. mai. CIOICLI.

XCVIII.

AD JOANNEM RHODIUM (2)

DE MONUMENTO MAGURIANO.

MALO parcius solvere quam longiore procrastinatione debitum augere. Promissam tibi Magurianæ inscriptionis (3) explicationem; sive divinationem potius meam ad antiquum illud ænigma, nunc exhibeo; ubi illud jure meo ab humanitate tua postulo, ne mihi culpæ aut vitio vertas, si

(1) *arctoi cœli*: nempe Holmiæ in Christianæ aula per aliquod tempus Heinsius habitaverat. Cf. Burmann. Vit. Heins. p. 14—18.

(2) Ex Thesaurο Novo Sallengriano t. I, p. 583, et Sert. Ursati Monumentis Patavinis p. 351.

(3) *Mag. Inscript.* In hortis Sert. Ursati, Patavini nobilis, ad thermas Aponas repertus fuit an. 1641 lapis cum hac inscriptione obscurissima:

Q. MAGVRIVS. Q. F. FAB.

PEROX

LVS. EPIDIXIB. ET CETAES. I. II. III. IN

GREG. VETVRIANQVAE. ET. IVNI

ORVM. A. A. DICAVIT. EVRAS. VIII.

ET. FERTIC. VNCINOR. XII. N. CCL. IX.

Ursatus, Fort. Licetus, Holstenius, Reinesius explicationes varias hujus ænigmatis proposuerunt, legendas apud Sallengrium l. c., inter quas vero propior esse videtur Reinesiana.

a doctissimi amici nostri (1) expositione tantum ~~recedam~~
quantum

Dissidet Hesperijs Gadibus Eridanus.

Ego enim Patavinam inscriptionem existimo *Magurii* civis Patavini, Aquis Aponis dedicatam, in quarum margine repertam scribis. Magurius ille in xysto sive porticu aquis imminenti de suo posuerat *Eurus* illas et *perticas* quas lapis commemorat, ut *lusoribus gregis Veturiance*, quæ grex *etiam juniorum* dicebatur, eorumque exhibitionibus sive exercitijs servirent, quæ singillatim explicare operæ pretium fuerit.

Q. Magurium Patavinum fuisse ostendit tribus *Fabia*, in quam omnes Transpadanæ civitates relatæ fuere, cum Romana civitate donarentur. De Brixia, Verona, Mantua multi lapides id testantur apud Rossium, Panvinium et Gruterum. De Patavio idem Gruterus aliquot affert ex Scardeonio, quos videre est CCCXL, 4. DCCCL, 12. DCCCXCV, 3. DCCC, 1. DCCCXLI, 19. DCCCXLV, 4. et apud Montem Silicis cccc, 5. Neque hac de re quisquam in his studiis paulo versatior dubitabit.

Ferocis cognomen sæpius antiqui lapides exhibent. Sic Annii Ferox Senior et Junior apud Gruterum MLXXXIX, 6; ut alios taceam.

LUS. EPIDIXIB. ET. CETAES. I. II. III. de Lusorum Epidixibus et Zetæis, sive diætis tribus intelligo; ideoque in voce CETAES errorem quadratarii, vel potius scriptoris Patavitatem agnosco, qui pro Z posuit C, forte quod vocis originem et orthographiam ignoraret. *Lusorum*

(1) amici nostri: nempe Fortunii Liceti.

epidixes in thermis et xystis olim exhibitas notius est quam ut indicari a me debeat post Mercurialem, Fabrum et alios. Epidixes autem de omnium generum ludis et artificiiis, non de solis poetarum et rhetorum recitationibus accipi, cum alii, tum Cresollius in *Veterum Rhetorum Theatro* prolixè docet. Porticum vero illam mille pedum, cujus vestigia juxta Aquas Aponi Scardeonius et Pignorius exstare affirmant, ædificia sive distincta cubicula (has enim zetas veteres dixere) quam plurima habuisse ignorare non potest qui Vitruvium legerit libr. v, cap. xi, ubi de palæstris et xystis agit.

GREG. VETVRIAN. integris vocibus *Gregis Veturiano* explico. Ubi illud primum moueo *gregem* feminino genere olim dictum fuisse, quod Lucretii exemplo et auctoritate firmat Nonius, apud quem *Buceriaque greges* lib. 2 legitur: sic quoque in magno Inscriptionum opere cccxxxviii, 5, GREX RVSSATA habetur. Veturiana autem dicebatur, quod a Veturio aliquo instituta fuerit. Hanc enim Veturianam familiam Patavii fuisse docent lapides antiqui apud Gruterum dcccclvii, 10 et dcccxcv, 1, et alius qui Vigizotti exstat dlxviii, 2 ex Scardeonio. Vicentiæ quoque Viturios fuisse ostendit lapis dccxlvi, 8. Eadem grex sive schola lusorum etiam *Juniorum* appellabatur, sive quod non nisi juvenes ad eam admitterentur, sicuti apud Gruterum LVSVS IVVENUM legitur; sive potius quod jam ante alia schola sive grex lusorum fuisset in iisdem thermis instituta, ut apud Gruterum dccxi, 2 Tribules corpori Juniorum in tribu Palatina, et mxxv, 8 Tribules corporis Seniorum clientium tribus Palatinæ; atque ita passim in *Notitia Imperii schola militum juniorum et seniorum* leguntur.

A. A. Aquis Aponis intelligo, atque ita Scaliger in indice magni operis inscriptionem Patavinam apud Gruterum DCCCXVIII, 3, *Vale ad Aquas*, recte *Aponas* explicat. Fontibus autem sive aquis, præsertim medicatis, quod sacre haberentur, varia dedicata constat ex antiquis monumentis: sic apud eminentissimum card. Barberinum in pyramide marmorea AQVIS. ALBVLIS. SANCTISSIMIS. etc. (1)

EVRAΣ nos intelligere unus Pollux docet, cui varia curruum ferramenta explicanti libr. I, cap. 10, *Euræ* sunt ferramenta quibus axes curruum muniuntur et quæ rotis atteruntur; Romæ vulgo *sprangas* ferreas vocant. Ego hoc loco ferramenta vel muro vel trabibus ligneis infixis accipio, qua perticas uncinis clavatas sustinerent, ea scilicet forma qua hic appinxi. Perticarum autem et uncinorum usum eum fuisse puto, ut vel lavantium, vel potius ludo sese exercentium vestimenta sustinerent. Hunc obscurissimæ inscriptionis sensum existimaverim, donec viri doctiores veriora me docuerint. Romæ XXIV. august. CIO. IDC. LII.

(1) *SANCT.* Inscriptionem integram vide apud Nostrum Annot. ad Cluver. p. 131. His Aquis olim Celadus dedicaverat lapidem istum Tiburtinum, nunc mutilum,

. . . . BVLIS DD

. . . ELADVS AVG. L

quem Volpius servavit in Diss. Acad. Corton. t. II, p. 181. Cf. Fontaninius Ant. Hort. p. 151.

EPISTOLARUM HOLSTENII FINIS.

AD INSCRIPTIONEM ACTIACAM
COMMENTATIO

D D

V. REV. P. P. DOBRAEO

REI EPIGRAPHICAE

PERITISSIMO

ALMAE CANTABRIGIENSIS

ORNAMENTO,

COMMENTATIO

AD

INSCRIPTIONEM ACTIACAM.

VIR doctissimus, Facultatis Literarum Parisinæ Decanus, et Academiæ, quæ ab Inscriptionibus Humanioribusque Literis nomen habet, socius, Barbæus de Bocagio, singulari, quæ ipsi ingenita est, humanitate, inscriptionem Græcam, a V. Cl. Pouquevillio, Gallico Consule, anno MDCCCXCXIII Actii inventam, mecum communicavit, quam, si vellem, explicarem et commentario illustrarem. Occasionem excolendi studii epigraphici, quo fui semper mirifice delectatus, oblatam omittere nolui, et intra octiduum in consessu Academiæ hoc qualecumque demum est dissertationis vernaculo sermone recitavi, quam nunc edo Latine, nonnullis subinde auctam observatiunculis. Sed, inquis, quorsum hæc temporis mentio in opere non coacto? Ut, re non feliciter gesta, excusatio ideo videar, cum paucos saltem male perdiderim dies. En ipsa inscriptionis verba, ex Pouquevilliano autographo descripta fideliter.

1. ΕΠ'Ι ΙΕΡΑΓΟΛΟΥ ΤΟΙ ΑΓΟΛΛΩΝΙ ΤΩΙ ΑΚΤΙΩΙ
ΟΣ
ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ ΓΡΟΜΝΑΜ
  2. ΔΕ ΑΓΗΤΑΡΟΧΟΥ ΝΙΚΙΑ ΑΛΥΖΕΙΟΥ ΣΤΥΜΠΡΟΜΝΑ-
ΜΟΝΩΝ ΔΕ ΝΑΥ
  3. ΣΙΜΑΧΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΑΣΤΑΚΟΥ ΦΙΛΟΞΕ-
ΝΟΥ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙ
  4. ΤΟΥ ΦΟΙΤΙΑΝΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΟΥΣ ΔΕ ΤΑΙ ΒΟΥΛΑΙ
ΓΡΟΙΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟ
  5. ΓΕΙΘΕΟΣ ΜΑΤΡΟΓΟΛΙΤΑ ΚΟΥΡΟΥΟΥ Ω ΕΔΟΞΕ ΤΑΙ
ΒΟΥΛΑΙ ΚΑΙ
  6. ΤΩΙ ΚΟΙΝΩΙ ΤΩΝ ΑΚΑΡΝΑΝΩΝ ΠΡΟΞΕΝΟΥΣ ΕΙΜΕΝ
ΚΑΙ
  7. ΕΥΕΡΓΕΤΑΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΑΚΑΡΝΑΝΩΝ ΚΑΤΑ
  8. ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΑΓΑΣΙΑΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝΟΣ ΓΑΤΡΗ Γ
  9. ΟΓΛΙΟΝ ΔΕΥΚΙΟΝ ΤΟΥΣ ΓΟΥΛΙΟΥ ΑΚΙΛΙΟΥΣ ΡΩ-
ΜΑΙΟΥΣ
  10. ΚΑΙ ΕΙΜΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΙΣ ΕΝ ΑΚΑΡΝΑΝΙ-
ΑΙ ΑΣΦΑΛΕ
- I
11. ΙΑΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΣΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΓΑΝ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ
  12. ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΚΑΙ ΓΟΔΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΑΝΑΣ ΚΑΙ
ΓΑΣ ΚΑΙ
  13. ΟΙΚΙΑΣ ΕΙΚΤΙΣΙΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΤΙΜΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝ-
ΘΡΩΓΑ
  14. Γ'ΑΝΤΑ ΟΣΑ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ
  15. ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΩΝ ΑΚΑΡΝΑΝΩΝ
  16. ΤΓ'ΑΡΧΕΙ

1. Hierapolo Apollinis Actiaci Philemone , Promnemone
2. autem Agetarocho Niciæ F. Alysio , Sympromne-
monibus autem Nau-
3. simacho Aristoclis F. Astacio , Philoxeno Heracli-
4. ti F. Phœtiane ; Ab actis autem Senatui Præto Dio-
5. pithis F. Matropolita ; Curopi... Placuit Senatui et
6. Communi Acarnanensium Hospites esse et
7. Benefactores Communis Acarnanensium secundum
8. legem Agasiam Olympionis F. Patrensem , P-
9. ublium , Lucium , Publii FF. , Acilios , Romanos ,
10. et esse ipsis posterisque in Acarnania securita-
11. tem et ipsis et rebus ipsorum , terra atque
12. mari , et in bello et in pace , et soli et
13. domicilii possessionem , et cætera honorifica atque
commoda
14. omnia quæcumque et aliis Hospitibus et
15. Benefactoribus Communis Acarnanensium
16. contingunt.

ACARNANENSIVM hoc decretum, ni fallor, usque dum unicum est. Ex Thucydide (1) novimus quidem ipsis cum Atheniensibus atque Ambraciotis fœdera fuisse pacta, sed ipsa fœderum acta perierunt. Non diffiteor rem ipsam de qua decernitur, προξένια nempe et εὐεργεσία, vulgarem esse et jam aliarum notam inscriptionum formulis; sed si nihil via obtulerit quod sit notabile, per diverticula forte oberravisse proderit.

Vers. 1. ΕΠΙ ΙΕΡΑΠΟΛΟΥ. Etsi ιεραπίλος ipsa formationis vi possit esse omnino sacerdos et sacrificulus, crediderim tamen hic esse proprium κατ' ἐξοχήν sacerdotis Apollinis Actiaci nomen. Idem nomen titulusve reperitur in pulchro Geloorum decreto (2) cujus adponam prima verba :

ΕΠΙ ΙΕΡΑΠΟΛΟΥ ΑΡΙΣΤΙΩΝΟΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΙΕΟΥ

Agnoscitur et in hac Sicula inscriptione (3) :

ΕΠΙ ΙΕΡΑΠΗΟ . . .
ΤΟΥ ΦΙΛΟΔΑ . . . .

Sic Ἱεροδύτης pro titulo est, in duobus decretis, altero Agrigentinorum (4),

ΕΠΙ ΙΕΡΟΘΥΤΑ
ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΩΝΟΣ,

(1) II, 68; III, 114. (2) Ap. Castell. Inscr. Sic. p. 78; Taylor. ad Demosth. Coron. p. 189, Harl.; etc. (3) Ap. Castell. p. 81, etc. (4) Grut. p. 401; Castell. p. 73; etc.

altero Melitensium (1) :

ΕΠΙ ΙΕΡΟΘΥΤΟΥ ΙΚΕΤΑ ΙΚΕΤΟΥ.

Et cum Philemon Hierapolis in ipsa decreti fronte primus nominetur, statuendum est apud Acarnanenses Hierapolim esse eponymum, quemadmodum Athenis Archontum primus fuit eponymus (2); Spartæ primus Ephorum (3); Agrigenti et Melitæ Hierothytes, Gelæ Hierapolis, ut patet ex modo adlatis inscriptionibus; Byzantii Hieromnemon, quod notissimum est ex Decreto illo insigni apud Demosthenem (4), ἐπὶ ἱερομένμονος Βοσπορίχου. Van Dalius (5), Falconerius (6), Patinus (7), alia exhibent horum eponymorum exempla.

Vers. 1. ΙΕΡΑΠΟΛΟΥ ΤΟΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ. Nullus dubito quin pro ΤΟΙ reponendum sit ΤΩΙ. ΤΟΙ errore legitur vel lapidicidæ vel descriptoris. Τὸ Ω per omnes versus, conspicitur : ΤΟΙ forma est scribendi longe antiquior nec hujus loci. Notanda syntaxis, ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ, pro ἱερ. τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἀκτίου : quo etiam modo inferius legitur vers. 4, γραμματείῳ τῷ βουλῷ, pro γρ. τῷ βουλῷ. Ille dativi usus loco genitivi et in optimis invenitur scriptoribus. Vir Græce doctissimus hanc syntaxim apud Thucydidem non semel animadvertit, quam et ali-

(1) Grut. p. 400; Castell. p. 76; etc. (2) Cf. Wessel. Observ. II, c. 25; Villosion, *Mém. de l'Acad. des B. L.*, t. XLVII, p. 295. (3) Cf. Van Dal. l. c. p. 757. (4) De Corona §. 27. (5) Dal. l. c. p. 230. Cf. Castel. l. c. p. lxiv. (6) Inscr. Athlet. t. VIII, Thea. Gron. p. 2316 D. (7) in Suppl. Poleni t. II, p. 1067.

cubi elegantiam vocat. Recentiores sæpissime elegantias dicendi quasdam in veterum scriptis sibi fingunt, quæ nullæ sunt : equidem in hoc dativo varietatem syntaxeos, non elegantiam esse dixerim. Quidquid id est, Plato nonnunquam tertio casu sic utitur, et Heindorfius, optimus Philosophi editor, ex ejus scriptis exempla collegit (1); utuntur et Demosthenes (2), Plutarchus (3), Dionysius Halicarnassensis (4), Pindarus frequenter (5), Euripides, Aristophanes (6), alii. In Argumento Pluti Chremylus dicitur ad Apollinis venisse *μετά τινος αὐτῷ Διράποντος*, ubi Hemsterhusius, asserto dativo, addit : « eruditos viros » nonnunquam fefellit hæc loquendi ratio. » Et re vera Taylorum fefellit, qui, cum in Leocratea Lycurgi (7) *τῶν συηγορῶν αὐτῷ τις* legisset, et ad dativum offendisset, genitivum *αὐτοῦ* reponere voluit. Augerius, qui quos edidit scriptores egregie corrumpit, a sanissimis his verbis manum non continuit emendaturientem, et textui pessimam suamque lectionem, *τῶν συηγορουμένων αὐτῷ* intulit. At alibi Lycurgus (8) dixit, *τὸν πατέρα αὐτῷ*, quod Augerius intactum reliquit. Marklandus, Taylora Græce doctior criticusque felicior et prudentior, ad eandem formulam impegit. Nam, apud Lysiam (9), *πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν* legendum esse conjecit pro vulgato *ἡμῖν*. Saltem loci sententiam probe intellexit, a qua erravit Latinus interpres, Dositheus in fabula Cervi (10) scripsit, *ἐμπλακίτῳ αὐτῷ*

(1) Ad Theæt. §. 5. Cf. et ad Sophist. §. 2. (2) Leptin. §. 39, ubi Wolf. p. 274. (3) de And. Poet. c. 5, ubi Krebs. p. 180. (4) De Compos. 19, ubi Schæf. p. 268. (5) Ol. 9, 24. P. 9, 192, 213. Cf. Boeckh. ad N. 3, 10. (6) Cf. Brunck. ad Theom. 10. 14. (7) §. 16. (8) §. 35. (9) contra Alcib. λειπόμεν. init. (10) ap. Valck. Opusc. t. I, p. 249.

τῶν κεράτων ἐάλω, ubi Valckenaerii editio αὐτοῦ exhibet, non satis diligenter. Cæterum hic locus parum facit ad rem; nam αὐτῷ aptius forte struetur cum ἐμπλακίντων quam cum κεράτων. Inscriptionis Corcyrææ, quam Montefalconius (1) edidit primus, hoc est initium: Ἀριστομένης Ἀριστολαΐδαλεὺς δίδωσι τῇ πόλει τῶν Κορκυραίων εἰς τὰν τῶν τεχνιτῶν μίσθωσιν τῷ Διονύσῳ ἀργυρίου Κορινθίου μνᾶς ἐξήκοντα. Editor vertit: « Aristomenes Aristolaïdaleus dat urbi « Corcyræorum et Baccho in mercedem operariorum ar- « genti Corinthii minas LX. » Addidit *et* ante *Baccho*, quod dativi τῷ Διονύσῳ rationem non caperet. Aristomenes ille minas LX non urbi dedit *et Baccho*, sed urbi tantum, in mercedem τῶν τεχνιτῶν τῷ Διονύσῳ *operariorum Baccho* vel *Bacchi*. Jam norunt omnes, qui fuerint homines illi veteribus οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῖται dicti, et οἱ περὶ Διόνυσον τεχνῖται, οἱ τεχνῖται τοῦ Διονύσου (vel ut hîc τῷ Διονύσῳ), οἱ Διονυσόλακες; et si quis non statim meminerit, adeat Morisanum (2), Chishullium (3), Maffeiū (4), Corayum (5), et Wyttenbachium (6) in primis. Muratorius (7) quidem pro τῷ Διονύσῳ edidit ΤΩ ΔΙΟΝΥΣΩ, Dorica secundi casus forma, et Mustoxydius, vir doctissimus, hanc lectionem nuper est secutus (8). Sed non satis cautus uterque fuit. Nam in reliqua inscriptione, quamvis Dorica, genitivi comparent Ἑλληνικοί, τοῦ τόπου, Θεοδώρου, Μερτίλου, Ἀλκίμου, ἐκείνου,

(1) Diar. Ital. p. 412. (2) ad Marm. Regiæ, p. 62 sqq. (3) Antiq. Asiat. p. 107. (4) Tradutt. Ital. p. 123. (5) ad Plut. Alex. 72. (6) Anim. ad Plut. de Util. cap. p. 87 F. (7) Thes. Inscr. p. 633, 2. (8) Illustraz. Corcyr. p. 171.

ἑαυτοῦ, etc. Scripsisset auctor τοῦ Διονύσου, non τῷ Διονύσῳ, si voluisset uti genitivo : servanda ergo primæ editionis optima lectio τῷ Διονύσῳ. Observandum insuper Corcyræas inscriptiones, quas usque dum habemus, omnes formam genitivi communem ubique exhibere, Doricam nuspiam. Etenim qui Dorice loquebantur populi, non omnibus omnes Doricis formis utebantur; sua sibi quisque habebant propria. Actiaca nostra inscriptio in genitivo diphthongum ου præfert constanter; et Pindarus quoque genitivum Δορικότιρον in ο desinentem fugisse videtur (1). Manuscripti codices nonnunquam in utraque scriptura variant, et plerumque tertius casus, utpote rarior (2), eligendus est. In Leptinea (3) libri nonnulli pro τὴν πόλιν ὑμῶν exhibent τὴν πόλιν ὑμῶν, ubi criticus summus ὑμῶν retinuit. Achillis Tatii vulgatus textus (4) exhibet, τῶν Θεσσαλῶν χωρίον : malim codicum lectionem Θεσσαλῶν. Et alibi idem auctor scripsit (5) δούλη τῇ θιῷ, quod prætulērunt editores varietati codicum τῇ θιῷ, quam ipse reperi in codice Veneto CDIX. Colophonienses hac syntaxi maxime delectatos fuisse et sibi quasi peculiarem habuisse e Lesbouacte (6) conjicere possumus, cui σχῆμα Κολοφώνιον dicitur; et hæc adfert exempla : χάλιναν τῆ ἱππῶν, ἀντὶ τοῦ ἱππεύ· ἢ κεφαλὴ τῆ ἀνδρώπῳ, ἀντὶ τοῦ ἀνδρώπου. Forte pronomen *mihi* hoc est σχήματι intelligendum Militis Plautinæ initio :

• Nam ego hanc *machæram mihi* consolari volo. »

- (1) Cf. Herm. de Dial. Pindari p. xj; Boeckh. ad Nem. 3. 10.
 (2) Cf. Schæf. ad Dionys. Hal- de Comp. p. 268. (3) §. 39. Wolf.
 (4) VII, 7. (5) VII, 13. (6) Περὶ Σχημ. p. 181. Cf. Brunck. ad Thesm. 1054.

Quidni? cum eadem sit in eadem fabula (1) constructio :

« Nam illic est *Philocomasio* custos meus conservus. »

Et rursus (2) :

« Quis erat igitur? — *Philocomasio* amator. »

Martianus Capella sic legitur in Gœziana (3) : « Non
« dispar illum (Mercurium) formæ desiderabilis grataque
« luculentas in Mantien quoque succenderat. Nam et
« nobilitas generis illam, quippe *Pronœa* major est filia-
« rum, et prævidum perspicacioris prudentiæ commen-
« dabat ingenium » : quæ ultima vox male fuit ab editore
omissa. Si Martianus Græca voluisset Latinis literis re-
præsentare, *Pronœa* esset pro *Προνοία*; sed res non ita se
habet. Varietas *Pronoe* quam Waltheri textus exhibet ad
veram lectionem *Pronœæ* ducere debuit editores. *Man-
tice*, *Μαντική*, *Pronœæ*, *Προνοίας*, filia natu major Mar-
tiano dicitur, ingeniose satis. Sed antequam alio pergā,
adponam ineditam, ni fallor, inscriptionem Artæ anno
MDCCXIV repertam in templo τῆς Παρηγορίας a V. Cl. Hu-
gone Pouquevillio, Pouquevillii supra laudati fratre, cu-
jusque apographum a Barbizæ de Bocagio viro benignis-
simo habui :

ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΩΝ ΣΑΡΑΠΕΙ ΙΣΕΙ
ΑΝΟΥΒΕΙ ΑΠΟΧΡΑΤΕΙ ΚΑΝΩΠΟΣ ΙΕΡΕΥΣ
ΣΩΤΩΝ ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ ΔΙΟΔΩΡΟΥ
ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ

(1) f. 271. (2) f. 1415. (3) P. 15 : coll. Walther. p. 6.

ΠΑΣΙΩΝΟΣ ΕΥΝΟΥΣ ΑΠΟΛΛΟΦΑΝΕΟΣ
 ΚΡΑΤΗΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ
 ΚΡΑΤΗΤΟΣ ΑΓΑΘΙΔΑΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤ
 ΕΟΣ ΤΙΜΟΔΑΜΟΣ ΣΩΣΙΣΤΑΡΑΤΟΡ
 ΔΙΟΙΣΙΟΥ.....

Illa, de qua agimus, syntaxis tertii casus pro secundo conspicitur in verbis ΔΙΑΚΟΝΩΝ ΣΑΡΑΠΕΙ κτλ. Legendum ΑΡΠΟΚΡΑΤΕΙ, quod nomen non semel in inscriptionibus corruptum est (1); et forte ΣΩΤΙΩΝ pro ΣΩΤΩΝ; delendumque in ΣΩΣΙΣΤΑΡΑΤΟΡ prius ἄλφα. In vitiosa voce ΔΙΟΙΣΙΟΥ latet forsitan vel ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, vel potius ΔΑΙΣΙΟΥ mensis nomen.

Vers. 1. ΤΩΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΤΩΙ ΑΚΤΙΩΙ. De Apolline Actiaco nihil habeo quod afferam novi: videndi sunt igitur Suetonii interpretes (2), Fabricius ad Dionem Cassium (3), Tristanus ad Augusti nummos, cæteri.

ΟΣ

Vers. 1. ΠΡΟΜΝΑΜ, compendio facile obvio pro Προ-
 ο
 μνάμονος. Sic ΑΓΟΡΑΝ pro ἀγορανόμου legitur in inscriptione quadam Fourmontiana (4). Philemonis τοῦ Προμνάμονος, et collegarum Nausimachi et Philoxeni, τῶν Συμπρομναμί-

(1) Cf. Gruter. p. 84, 4; Spon. Miscell. I, art. 5, p. 685. Polen.; Cuper. Harpocr. p. 505, 506 Polen. (2) August. c. 17, 18. (3) Lib. 51, §. 1. (4) Ap. Corsin. post Notas Græcor. Diss. 5, p. lxxxiv.

ἄν (quas voces nondum innotuisse puto), munus cuius fuerit generis dicere non valeo. Nuperrime Letrounnius, vir egregie doctus, cum sibi Hieromnemonis officium denuo tractandum sumsisset, obscurum argumentum multa luce perfudit, simulque nostros illos Προμνάμονας attigit.

Vers. 2. ΑΓΗΤΑΡΟΧΟΤ ΝΙΚΙΑ : forte, Ἀγητάλ'χου? In hac elliptica formula auctor inscriptionis non sibi constat, articulo modo addito, modo omissso. Sic in inscriptione Messanensi (1) antè patris nomen articulus modo legitur, modo non. H. Stephanus (2) articuli omissionem apud poetas licentiæ, apud prosaicos scriptores librariorum oscitantæ fere sempertribuendam esse credebat; quod vix admiserim: tot enim sunt exempla, ut neglectum articuli auctoribus ipsis plerumque imputari velim. Deest et articulus in hac inscriptione Thermitana (3):

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ
ΑΡΧΕΒΟΥΛΑΕ
ΧΑΙΡΕ

Latinus interpres absurde vertit: « Demosthenes princeps, « senatus salve », Demosthenis hujus mater Archebula vocabatur. Nec comparet articulus in illo Smyrnensi lapide forte non genuino:

(1) Castelli Inscr. pag. 8. (2) ad Thucyd. init. (3) ap. Castell. Inscr. p. 44, 17.

ΒΟΥΛΟΣ ΕΠΟΙΕΙ

ΣΜΥΡΝΕΟΤ

ΕΝΘΑΔΕ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΤΑ ΓΑΙΑ ΚΑΛΥΨΤΕΙ
ΑΝΔΡΩΝ ΗΡΩΩΝ ΚΟΣΜΗΤΟΡΑ ΘΕΙΩΝ ΟΜΗΡΩΝ

ΒΟΥΛΟΣ ΕΠΟΙΕΙ

ΜΕΛΙΤΑΣ

Poinsinetus de Sivriaco (1) extrema pessime vertit : « Boulus faciebat Melitensis. » Cumque fuisset ob id merito reprehensus, contendit ΜΕΛΙΤΑΣ esse pro ΜΕΛΙΤ. ΑΣΙΟΣ : quod est absurdum omnino. Μελίτας nomen est Buli matris. In fronte epigraphes Smyrnæum patrem, in infima parte matrem Melitam Bulus nominavit. Nugulas ineptas (ut cum Capella (2) loquar, qui nec hic satis est sanus, saltem in Gœsiano exemplo), et deliria deridicula Poinsinetti et Swinii omitto, quos transversos egit levissimum apographi mendum, ΤΑΙΑ pro ΓΑΙΑ, quod facile corrigere potuissent si linguam Græcam primoribus attigissent labris, vel Anthologiam (3) inspexissent, ubi hi duo versus emendatiores dudum leguntur. Leguntur et in aliis nec raris libris, quos indicat vir eruditissimus in Commentario ad Analecta Brunniana, quem tamen Gruteri p. 1129, 11, mentionem omisisse velim : nam ibi tantum reperi P. Titidii Capitonis epitaphium, quod jam Gruterus lectoribus apposuerat p. 1043, 2, cuique primus Homericæ illius inscriptionis versus fuit assutus. Capitonis hoc epitaphium μετρικὸν καὶ ἄμειρον describam, in quod, post factas emendationes, nonnulla restant adhuc observanda :

(1) *Nouv. Recherch.* p. 139, 16a. (2) pag. 5 Gœs. (3) *Epigr. ἀδιστ.* 500.

ΕΝΘΑΔΕ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΚΕΦΑΛΗΝ
 ΚΑΤΑ ΓΑΙΑ ΚΑΛΥΠΤΕΙ
 ΑΝΔΡΟΣ ΘΕΙΟΥ ΠΟΥΒΑΙΟΥ
 ΤΙΤΙΔΙΟΥ ΚΑΠΙΤΩΝΟΣ
 ΟΣ ΠΕΡΙ ΜΕΝ ΝΟΟΝ ΕΣΚΕ ΒΡΟ
 ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΔΙΡΑ ΘΕΟΙΣΙΝ
 ΑΘΑΝΑΤΟΙΣ ΔΕΔΩΚΕΝ ΤΟΙ ΟΥ
 ΡΑΝΟΝ ΕΥΡΥΝ ΕΧΟΥΣΙΝ
 ΤΕΥΞΕ ΔΕ ΤΟΝΔΕ ΤΑΦΟΝ ΣΟΣΘΡΕ
 ΠΙΤΟΣ ΝΩΝΙΟΣ ΑΡΤΕΜΩΝ

Pro ἀθανάτοις δίδωκεν, proponit editor ἀθανάτοιςιν ἔδωκε.
 Fateor sic quidem melius procedere versum; sed ad minutias metricas parum attendisse auctor videtur. Nihil ergo mutarem in Græcis. Sed latina sunt pessima: «...Qui ultra
 « mentem habuit mortales, ultra sacra Diis immortalibus
 « dedit qui latum cœlum habitant. Ædificavit autem hanc
 « sepulturam Sostreptus Nonius Artemon. » Verterim hoc fere modo: « qui homines ingenio superavit, et eximio
 « cultu Diis immortalibus debita sacra persolvit. Posuit
 « autem hoc sepulcrum tuus alumnus Nonius Artemon. » Σὸς Σρεπτός divisim legendum. Frequens in inscriptionibus alumnorum vernaarumve mentio. Unam adferam in Glyconem (1), quæ est celeberrima, et, ni fallor, falso suspecta:

*Verna puer, puer o mi verna, quis, ah! quis ab aura
 Te in tenebras rapuit? Perditus heu! morerer,
 Ni tecum assidue loquerer, ni sæpe jocando
 Fallerer. Hinc dum te continuo aspicio,*

(1) Anth. Lat. IV, 349.

Semper ero tecum : et si me sopor occupet, umbram

Te umbra petam. Ergo unquam ne metue abs te abeam. -

Nonnullæ sunt in variis apographis scripturæ varietates; quæ mihi placuit elegi lectionem. In verbis *hinc dum te continuo aspicio* mirabile est Burmanni Secundi acumen. Cum in medio lapide circulus exstet depressior cum foramine vel foraminibus, credidit, et Reinesius quoque crediderat, hæc foramina facta fuisse ad immittenda suspiria lacrymasque; et *hinc*, id est, ab hoc foramine, Bæbium Rufum Glyconem suum continuo aspicere. Quid fuit unquam ridiculum magis, quam hunc Bæbium, hominem, puto, sanæ mentis, sibi fingere, qui, ore foramini adposito, suspiria eructabat, cavens anxie ne extra fistulæ marginem evolarent; vel qui sedulo oculum cavo applicabat, ut maneret per jussam rimam lacrymula, vel suum, si posset, Glyconem aspiceret? Tam inepta cura a dolore aliena est. Credo per hoc foramen liquores forte fusos fuisse, vel florum caules ad tempus insertos. Versiculus,

Hinc dum te continuo aspicio,

alio modo capiendus videtur, isto scilicet: « Ex hoc loco, « ex hoc sepulcro tuo, cui insideo, te continuo aspicio, « te, cujus suavissima imago meis usque obversatur « oculis. »

Vers. 2. ΑΑΤΖΕΙΟΥ. Acarnaniæ urbs 'Αλυζεία ex Stephano et aliis nota est. Stephanus ἐθνικὸν exhibet 'Αλυζίδος et 'Αλυζαῖος; ex nostra inscriptione aliam formam discimus. Si Berkelio ad Stephanum credendum est, forma 'Αλυζαῖος

in Thucydidis libro VII exstat, quam tamen frustra quæsi-
veris. Berkelium in errorem traxit Palmerii male intel-
lecta nota ad Diodorum (1). Vocem in Diodoro corruptam
Κλυζαῖοι Palmerius emendandam censebat legendo *ex Thu-*
cydide l. VII, Ἀλυζιαῖοι. Non invenerat nomen Ἀλυζιαῖοι
Palmerius in Thucydidē (2) sed Ἀλυζία, et hinc τὸ ἰθνηκὸν
Ἀλυζιαῖοι ducere volebat. Cæterum Diodoro formam Ἀλυ-
ζαῖοι recte restituit Wesselingius.

Vers. 3. ΑΣΤΑΚΟΥ. Notissima est, vel ex Stephano,
Acarnaniæ urbs Ἀσάκος, cujus inter ἰθνηκὰ est nomen
Ἀσάκιος: et hic fere puto legendum ΑΣΤΑΚΙΟΥ; nam
hominibus reliquis epithetum gentile jungitur, non ipsum
urbis nomen. Nomen urbis eodem modo reponere voluit,
sed frustra, vir doctus (3) in hac inscriptione Clarkiana:

ΤΕΙΜΟΘΕΟΣ ΔΑΣΕΙΟΣ ΧΑΙΡΕ

ΤΕΙΜΟΘΕΟΣ Ο ΠΑΤΡΑΣ ΟΣΙΟΣ ΦΩΣ ΠΑΙΣΔΕ ΔΑΣΕΙΟΣ

ΤΡΙΣ ΔΕΚΑΤΑΣ ΕΤΕΩΝ ΤΕΡΜΑΤΙΣΑΣ ΕΘΑΝΕΣ

Α ΤΑΛΑΝ ΟΙΚΤΕΙΡΩ ΣΕ ΠΟΛΥΚΛΑΤΣΤΩΙ ΕΠΙ ΤΥΜΒΩΙ

ΝΤΝ ΔΕ ΣΤΜΗΡΩΩΝ ΧΩΡΟΝ ΕΧΟΙΣ ΦΘΙΜΕΝΟΣ.

Versu secundo τρεῖς δεκάδας, et quarto σύγ' ἡρώων legit
feliciter, sed in primo infeliciter Τιμόθεος Πάτρας, ὁσίου
φῶς, παῖς δὲ Δασίου. *Timotheus of Patra*, quæ est ipsius
versio, firmari videtur allegato Strabone (4); sed Straboni
Πατραεὺς, non Πάτρα urbs vocatur. Num Strabo quoque

(1) Exercit. p. 140. ad Diod. 18, c. 11. (2) 7. c. 31. (3) Mus.
Critic. Cantabrig. t. I, p. 226. (4) XI. c. 2. §. 8.

erit corrigendus, et Πάτρα legendum pro Πατριάς? Servanda Geographici, servanda et lapidis lectio vertendaque: *Timotheus patriæ pius civis*, vel *Patræ*, si urbs Patra quædam exstitit; quod nunc quærere non vacat. Όσις φῶς dicitur eo modo quo κραταί φῶς, non φῶς, quod male editur, in hoc Theodosii Diaconi versu (1):

Ἄρτι, κραταί φῶς, ἄναξ οἰκουμένης.

Fogginus vertit, *o potens lumen*, confusis diversi generis nominibus: φῶς et τὸ φῶς: ut Latina cum Græcis convenirent, vertere debuit, *o potens vir*. Conferri potest locutio non absimilis βιολόγος φῶς in pulcherrima inscriptione quam, post Corayum (2), edidit Jacobsius et optime interpretatus est (3), quamque iterum exhibebo, paucula etiam notaturus.

ΤΗΝ ΠΟΛΛΟΙΣ ΔΗΜΟΙΣΙ ΠΑΡΟΣ ΠΟΛΛΑΙΣ ΔΕ ΠΟΛΕΣΣΙ
ΔΟΞΑΝ ΦΩΝΑΕΣΣΑΝ ΕΝΙ ΣΚΗΝΑΙΣΙ ΛΑΒΟΥΣΑΝ
ΠΑΝΤΟΙΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝ ΜΕΙΜΟΙΣ ΕΙΤΑ ΧΟΡΟΙΣΙ
ΠΟΛΛΑΚΙΣ ΕΝ ΘΥΜΕΛΑΙΣ ΑΛΛΟΥΧ ΟΥΤΩ ΔΕ ΘΑΝΟΥΣΗ
ΤΗ ΔΕΚΑΤΗ ΜΟΥΣΗ ΤΟ ΑΛΛΕΙΝ ΣΟΦΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ
ΜΕΙΜΑΔΙ ΒΑΣΙΛΛΗ ΣΤΗΛΗΝ ΘΕΤΟ ΒΙΟΛΟΓΟΣ ΦΩΣ
ΗΛΗ ΚΑΙ ΝΕΚΤΣ ΟΥΣΑ ΙΣΗΝ ΒΙΟΥ ΕΛΛΑΧΕ ΤΙΜΗΝ
ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΑΠΕΔΟΝ ΣΩΜ ΑΝΑΠΑΤΣΑΜΕΝΗ.

ΤΑΥΤΑ

ΟΙ ΣΤΕΚΗΝΟΙ ΣΟΥ ΛΕΓΟΥΣΙΝ
ΕΥΨΥΧΕΙ ΒΑΣΙΛΛΑ ΟΥΔΕΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

(1) Acroas. IV, 1. (2) ad Plutarch. t. IV, p. 351. (3) *Litterarische Anal.* t. I, p. 104.

Corayus conjecit legendum $\Theta \text{H N}$, id est $\tau\eta'$, et $\Lambda\Lambda\text{-BOY}\Sigma\text{H}$, ut syntaxis sequentibus conveniat. Sed mutatio ΣH pro ΣAN , ad quam in auctore scripto non multum offenderem, ob intricatiora sæpe finalium compendia, in lapide audacior nimis esse videtur. Jacobius hanc conjecturam calculo suo comprobatur; saltem non refutat: equidem nihil mutaverim. Non raro auctores illi saxei constructionem invertunt, et a casu alio ad alium delabuntur. Mutantur casus in lapide quem V. Ampliss. Faurisius de S. Vincente in libello rarissimo vulgavit (1):

Θ	K	
ΑΥΡΗΛΙΟΥ ΔΙΟΚΛΕΙΔΟΥ		
ΟΣΤΙΣ ΕΖΗΣΕΝ ΕΤΕΑ ΙΖ		
ΗΜΕΡΩΝ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ		
ΑΥΡΗΛ ΔΙΟΚΛΗΣ ΚΑΙ		
ΑΥΡΗΛΙΑ ΤΕΡΤΙΑ ΓΟΝΕΙΣ		
ΧΑΡΙΝ ΜΝΗΜΗΣ ΕΘΗΚΑΝ		
ΓΕΓΝΝΗΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΟΥΕ	(Leg. ΓΕΓΗ...)	
ΝΕΡΙΣ ΟΠΟΥ ΗΡΑΚΛΗΣ		
ΗΜΕΡΑ ΑΦΡΟΔΕΙΤΗΣ ΗΡ		
ΠΑΓΗ ΤΠΟ ΘΕΩΝ ΚΑΛΟΥ		
ΜΕΝΩΝ ΠΥΘΙΩΝ		

Post $\epsilon\tau\epsilon\alpha$ vitio constructionis inducitur $\eta\mu\epsilon\rho\omega\upsilon$. Inscriptio Syracusana (2) eandem exhibet enallagen:

ΧΛΩΖΟΥΣΑ ΧΡΗΣΤΗ Θ (3)
 ΚΑΙ ΑΜΕΜΠΤΟΣ ΕΖΗΣΕ
 ΕΤΗ Ε ΜΗΝΕΣ Δ ΗΜΕΡΑ
 ΙΣ Ζ

(1) *Notice sur J. Fr. F. St.-Vincens.* (2) *Castell.* p. 168, 29.

(3) Formula $\chi \Theta$, id est, $\chi\theta\epsilon\upsilon\iota\sigma\iota\varsigma \theta\epsilon\omega\iota\varsigma$, fuit illustrata a Marino,

Usus sum lectione optima apographi Mariniani (1). *Castellus* edidit ΧΕΩΖΟΥΣΑ, et prodigioso nomini prodigiosam apposuit versionem *Cheozusa*. Σώζουσα est probum genuinumque probæ scēminæ nomen. Participia sæpe pro nominibus propriis fuerunt usurpata. Insectum quoddam veteribus dictum fuit Ἐπιβαλλον, quod nomen Bastius (2) aliquamdiu corruptum putavit. Ἑρμῖππου τοῦ Ἐπιτυγχάνοντος nomen exstat in Reinesii Syntagmate (3), et ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΝ in inscriptione nuper vulgata (4). Apud Reinesium legitur (5) inscriptio monumenti quod Euticus *Eronti* (Ἐρῶντι) suo vernæ alumno (Θρεπτιῶ) posuit. Apud Fabrettum (6) Cæsaris villicus quidam *Astrapton* (Ἀστράπτων) vocatur. Ibidem Frontina (7) Cornelix *Auxanusæ* (Αὐξανούσῃ), et Gemina (8) *Æliæ Auxanusæ*, et Menophilus (9) *Αὐξανόντι* filio, et apud Sandrium (10) Πιφιλημένη Agathopodi dicant monumenta. Nominantur alibi Vibia *Colenda* (11), *Benegestus* (12). Et huc referenda Ἀκουμινὸς, Ἀλεξαμινὸς,

Inscr. Alban. p. 183, qui hunc lapidem exhibet :

ΘΕΟΙΣ ΧΘΟΝΙΟΙΣ
Π. ΠΑΩΤΙΩ ΖΩCΙΜΑ
ΑΔΕΛΦΩ ΖΗCΑΝΤΙ
ΕΘΗ ΙΑ. ΜΗΝΑC ΕΞ
ΜΝΗΜΗC ΧΑΡΙΝ

Pro ΖΩCΙΜΑ legere vult Ζωσίμω : sed potuit esse nomen Ζωσιμᾶς : quidni ? cum alibi occurrat. Suidas : Ζωσιμᾶς ὄνομα κύριον. (1) *Iscriz. Albane*, p. 183. (2) *Epist. Crit.* p. 26. (3) P. 503, 29. (4) *Classical Journ.* vol. 5, p. 144. (5) *Pag.* 625, 47. (6) *Inscr. dom.* p. 3, 9. (7) P. 141, xvij. (8) P. 141; 150. (9) P. 589, civ. (10) *Post Oderici Dissert.* p. 370. (11) *Fabr. ibid.* p. 254, 57. (12) *Ibid.* p. 251, 30.

Διζαμινός, et suspectum viris doctis, at sanum, ut videtur, Φρασῆς (1); atque illa vulgariora, *Restitutus*, *Restituta*, *Benedictus*, *Benedicta*. Quodque ad rem plus etiam facit, fuere, Stephano teste, tres urbes Σώζουσαι dictæ. Addere fert animus epigraphen aliam, ubi *Anatellon* (Ἀνατέλλον) nominatur, quam cum non omnino fideliter et lectionis varietate incertam Gruterus (2) ediderit, diligenter ad ipsa saxa quæ in Museo Regio Parisino (3) servantur, collatam bis exhibebo; eam enim bis in monumento Anatellon incidi curaverat; de qua inscriptionum iteratione egregia cum industria Marinus non uno in loco ad suos Arvales egit :

D	M	D	+	M	*
M. AVRELIVS		M. AVRELIVS. AVG. L			
ANATELLON		ANATELLON			
AVG. LIBVIVVS FEC		VIVVS. FECIT. SIBI. ET			
SIBI. ET AEFLANIAE		AEFLANIAE. DEBUIA			
DEBEIA. CONIVGI BENÈ		CONIVGE BENÈ. MERENTI			
MERENTI ET LIBERIS		ET LIBERIS. ITEM. LIBERTIS			
ITEM LIBERTIS LIBER		LIBERTABVSQVE			
TAIVSIVSQ POSTERISQ		POSTERISQVE EORVM			
EORVM					

Non procul ab epitaphio Anatellontis lapidem (4) alium legi ob nomen Diadumeni (Διαδουμένου) huc referendum, quemque ineditum esse puto :

(1) Anal. Epigr. inc. 721 b. (2) P. 608, 3. (3) Num. 98 et 102.
(4) Num. 113.

COMMENTATIO

DIIS MANIBVS
 LVICIO. VNGONIO
 DIADVMENO
 MANLIA. SEXTI. FILIA
 FLORA. CONIVGI
 SVO. BENEMERENTI
 FECIT

Addam vicinum (1) lapidem jam a Sponio (2) editum , sed non satis diligenter :

DIIS MANIBVS
 CALAIL. APONI DIS
 PENSATDRI. VAN XXXX
 POSVIT IANVARIVS
 ET SYNERVSA
 CONTVBERNALI
 BENE MERENTI

Sponius dedit v. A. XXXI et SYNERVS. Lapis præfert quæ protuli. Synerusa est Συνερούσα. Sponius quoque scripsit emendatius DISPENSATORI : at in lapide o accedit ad formam literæ D; quod facile est obvium, jamque fuit animadversum a Marino (3); et vice versa o pro D scribebant, ut in inscriptione illa operis musivi doctissime a Viscontio V. S. illustrati :

PED
 X
 PEO
 XX

(1) Num. 112. (2) Miscell. sect. vj. p. 1073, 4. edit. Polen.
 (3) Præfat. ad Arval. p. 39.

At si cui non satis apte vindicata videbitur enallage syntaxeos in λαβοῦσαν et θανούση hac varietate casuum in saxis ignorabilibus, adponam Sophoclis, scriptoris castigatissimi, ex Electra (1) verba :

Ἵππεῖ μοι θράσος
ἀδυνόων κλύουσας
ἄρτίως ὀνειράτων.

Nec melior est casuum concordia in hoc Antigonæ loco (2) :

Ἀγῶν' ἀκούα φθόγγον ὀρίθων, κακῶ
κλάζοντας εἴσω καὶ βεβαρβαρμένω.

Jam esset ulterius progrediendum; volo tamen, antequam a Basillæ monumento discedam, Jacobsii notata symbola mea augere, verbum solemne εὐψύχει temere sollicitatum, et formulam οὐδείς ἀθανάτος illustrandi causa. Gruterus (3) protulit lapidem extremis his inscriptum verbis, quæ iotacismus adulterat : ΕΥΨΥΧΙ ΤΕΚΝΟΝ ΟΥΔΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ. Et apud Bonarottum (4) legere est : ΕΥΨΥΧΙ ΣΕΚΟΥΝΔΑ ΟΥΔΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΠΗΓΙΤΑΝΑ. Auctor inscriptionis, apud Odericum (5), pro imperativo infinitivum adhibuit, raro in lapidibus exemplo : Θ. ΕΥ+ΥΧΙΝ Κ. Sandrius (6) Jacobsius (7) et Marinus (8) alia dabunt, hic autem exquisita. Non abludit ex alio lapide (9) versus iste :

Οὐδείς γὰρ δύναται Μοιρῶν μίτον ἐξαγαλῦσαι.

(1) f. 472 ubi Brunck. (2) f. 1001. (3) P. 701, 6. (4) Vide Oderic. Diss. p. 36; Morisan. Marm. Regin. p. 480. (5) Diss. p. 181. (6) Post Oderic. p. 382. (7) ad Anal. Epigr. inc. 721 b. (8) *Iscriz. Alb.* p. 98, 129 : *Frat. Arv.* p. 342. (9) *Ap. Marin. Iscr. Alb.* p. 180.

Scripti Μοιρῶν pro vitioso ΜΟΙΡΟΝ. Νήματα et λίνα Μοιρῶν illustravi ad Eunuapium (1). Μοιρῶν κλασῆρα dixit alius epigraphista (2); et illum ipsum Μοιρῶν μίτον sæpius exhibet index Analectorum Jacobsianus, et nuper obtulit nobis vir egregius in epigrammate Fourmontiano (3). Conferam etiam primum elegantissimi Severæ epitaphii (4) distichum:

Ἀθάνατος μίρόπων οὐδέ τις ἔφυ. Τοῦδε, Σεβήρα,
Θησεὺς, Αἰακίδαι μάρτυρες εἰσι λόγου.

Ignoscat mihi humanus lector observationem unam insuper addenti de Psello, quem illa locutio monumenti Actiaci, Ναυσίμαχος Ἀσάκου, mihi in mentem revocat, et cui obiter prodero. Sub finem libelli de Lapidibus, scriptores recenset qui lapidum virtutes explicare conati sunt, inter quos e recentioribus memoratur ὁ ἐκ τῆς Ἀφροδισίας Ἀλέξανδρος: codex Parisinus 1630 tollit præpositionem, et optimam restituit formam Ἀφροδισιάδος.

Vers. 4. ΦΟΙΤΙΑΝΟΣ. Phœtiis Philoxenus ille fuit oriundus. Φοιτίαι, πόλις Ἀκαρνανίας, Stephano Byzantio teste. At in Ætolia ponit Polybius (1). Pinedus et Holstenius Stephanum esse corruptum putant, atque e Polybio emendandum. Sed quod sæpius critici faciunt, emendant quæ non egent emendatione. Polybius enim ipse Stephano favet; quippe qui Ætolix Φοιτίας adscribit, quod fuerat

(1) P. 224, 225, 576. (2) Jacobs. Anal. t. XIII, p. 819. (3) Wolf, *Litterar. Anal.* t. I, p. 96. (4) Anal. Epigr. inc. 648. (5) IV, c. 53, 7. cum nota Schw.

hac tempestate urbs illa Acarnanensibus armorum vi ab Ætolis erepta. Alioqui notissimum est eas urbes, quæ regionis suæ finibus sunt proximæ, sæpissime ab auctoribus regioni vicinæ adscribi (1). Epitheta gentilia φοιτιῖς et φοιτίος a Stephano recensentur, quibus ex hac epigraphe tertium addamus, φοιτιάς (2). Lingua Græca alia habet ejusdem formæ gentilia, Ἀκαριάν, Αἰνιάν, Ἀτιντάν, Ἀθαμάν, Ἀζάν. Superest adhuc Achæi fragmentum ἐν Ἀζῶσι (3): credo Ἀζῶσις tragicædiæ fuisse cujus chorus ἐξ Ἀζάνων constabat.

Vers. 4. ΤΑΙ ΒΟΥΛΑΙ, adscripto ἰῶτα, quod neutiquam notavissem, nī meminissem inscriptionis, in qua vertenda vir doctus ob hujus scripturæ vulgātissimæ ignorationem prorsus cæcutivit. Lapis mutilus his incipit verbis (4), ΙΑΙΕΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙ ΚΟΙΝΩΝΟΥΣΑΙ ΤΗΣ ΟΣΙΑΣ, quæ sic vertuntur: *Iliensi et urbi participes sacrorum*. Credidit interpretes a mulieribus κοινωνούσας monumentum poni: sed qui credere potuit, cum statim Ἰππαρχος nominetur? ΚΟΙΝΩΝΟΥΣΑΙ, nempe κοινωνούσα, pendet a voce πόλις, vertendumque, suppleto ΔΗΜΩΙ ante ΙΑΙΕΙ: *Populo Iliensi et urbi participi sacrorum*.

Vers. 5. ΜΑΤΡΟΠΟΛΙΤΑ. Ματρόπολις, urbs Acarnaniæ, et gentile Ματροπολίτης è Stephano nota sunt.

(1) Cf. Belley, *Acadèm. des B. L.*, t. XXX, p. 263. (2) Cf. Letronn. in *Diario doctorum* Jan. 1817, p. 41. (3) Schol. ad *Orest.* f. 383. (4) *Voyage de la Troade*, t. III, p. 30.

Vers. 5. ΚΟΥΡΟΠΟΡ Ω. Hic loci temporis mentionem factam fuisse puto, et Κούροπον mensem esse Acarnanensium quemdam. Multa jam mensium nomina nummi nos et marmora docuerunt : in litera Ω latet forte diei notatio. Nec omittendum in apographo aliquid lacunosi esse videri inter ΚΟΥΡΟΠΟΡ et Ω.

Vers. 6. ΤΩΙ ΚΟΙΝΩΙ. Τὸ κοινόν, *commune* Acarnanensium. Τὸ Κοινόν, ἡ Κοινανία, ubique hoc sensu reperiuntur in nummis, lapidibus, librisque. Reinesius (1), Wolfius (2), Schwebelius (3), Fischerus (4), alii, de hac re scripserunt, et ipse nonnulla olim monui ad Phœostratum (5).

Vers. 6. ΠΡΟΞΕΝΟΥΣ ΕΙΜΕΝ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΣ. De προξένοις lectorem remittam ad Larcherum (6); et ad Kœnium (7), Beckiumque (8), qui multos ipsi indicaverunt scriptores, a quibus hoc muneris fuit diligenter illustratum. Glossæ Herodotæ ad librum VI : Πρόξῃνοι οἱ προσάται πόλεων καὶ φροντισαὶ καὶ ξῖνοι ὑποδεχόμενοι. Codex Parisinus 1630, idem codici illi Antonii Eparchi cujus Wesselingius in præfatione ad has Glossas meminit, et de quo legenda omnino Letronnii viri amicissimi et doctissimi nota in Diario doctorum (9); codex igitur 1630, pro

(1) Synt. Inscr. p. 368. (2) ad Liban. Epist. p. 30. (3) ad Onos. p. 107. (4) ad Criton. 11. (5) P. 343. (6) ad Herodot. VI. §. 57, not. 83. (7) ad Gregor. Corinth. Dial. Iæn. §. 162. (8) ad Aves. 1022. (9) févr. 1817. p. 101.

ξίvous vitiose habet ξίνας. De altero titulo Εὐεργέτου præclara est Wolfii ad Leptineam (1) annotatio. In lapidibus literatis frequenter illi duo tituli, ut in hoc nostro decreto juncti reperiuntur; v. c. in Agrigentinorum decreto supra adlato (2), ἵδοξε τῇ ἀλίᾳ.... ΕΙΜΕΙΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΝ Δημητρίων. Eundem Demetrium Melitenses decreverunt (3) ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. Delii parem Clinodemo Siphnio honorem publice tribuunt (4). Conferendæ sunt, si tamen in re non obscura tantam diligentiam adhibere necesse est, inscriptiones Corcyreæ plurimæ a doctissimo Mustoxydio collectæ (5), in quarum una vox Πρόξενος a Polycarpo Bulgari, Corcyreorum episcopo, italice vertitur *cittadino*, quod Ciampiùs jure reprehendit. Nuper a Leakio viro honoratissimo vulgata est (6) de eodem argumento inscriptio, quam et hic exhibebo ob eximium dialecti Bœoticæ exemplum, et miram in plurimis cum nostro lapide conspirationem :

Θ   Ι   Ο   Σ

ΤΙΟΥΧΑΝ ΑΓΑΘΑΝ ΑΛΕΥΑΡΑ
 ΧΟΝΤΟΣ ΕΔΟΞΕ ΤΥ ΔΑΜΥΕ
 ΧΟΜΕΝΙΩΝ ΑΓΕΔΙΚΟΝ ΔΑ
 ΦΙΤΑΟ ΗΟΛΕΙΑ ΑΠΑΛΕΞΑΝ
 ΔΡΕΙΑΣ ΠΡΟΞΕΝΙΟΝ ΕΙΜΕΝ *
 Η ΕΥΕΡΓΕΤΑΝ ΤΑΣ ΠΟΛΙΟΣ Ε
 ΧΟΜΕΝΙΩΝ ΚΗ ΑΥΤΟΝ ΚΗ ΕΣ

(1) P. 282. (2) P. 420. (3) Cf. supra p. 421. (4) Marm. Oxon. p. 156. (5) *Illustraz. Corcir.* p. 188, 192, 196, 201. (6) *Clossical. Journ.* t. XIII, p. 332; t. XV, p. 164.

ΓΟΝΩΣ ΚΗ ΙΜΕΝ ΑΥΤΥ ΓΑΣ
 κῆ ΦΥΚΙΑΣ ΕΠΑΣΙΝ ΚΗ ΛΣΦΑΛΙ
 αν ΚΗ ΑΤΞΕΛΙΑΝ ΚΗ ΛΣΟΥΛΙΑΝ
 αῆ ΚΑΤΑΓΑΝ ΚΗ ΚΑΤΑ ΘΑΛΛΑΤ
 ταν ΚΗ ΠΟΛΕΜΩ ΚΗ ΚΑΤΑΣΙΩ
 ΠΑΣ κΗΤΑΑΛΛΑ ΟΠΟΤΤΑ
 ΤΥΣ ΑΛΛΑΤΣ ΠΡΟΞΕΝΤΣ κῆ
 ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Adponam editoris doctissimi interpretationem : Θεὸς τύχη ἀγαθήν. Ἀλιεύα ἄρχοντας, ἔδοξε τῷ δήμῳ Ὀρχομενίων Ἀγέδικοι Δαφίτου Αἰολία ἀπ' Ἀλεξανδρείας πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτη τῆς πόλεως Ὀρχομενίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους, καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἔμβασιν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ ἀτέλειαν, καὶ αὐυλίαν, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ πολέμου καὶ κατασιωπῆς, καὶ τὰ ἄλλα ὅποια τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις. Cuncta fere eruditissime vertit vir honoratissimus. Θεὸς pro Θεός Boeotorum esse et Cretensium novimus ex Apollonio Dyscolo et Hesychio. Τεύχαν admirationem movet. τ pro ω in ΤΥ ΔΑΜΥ et in ΑΥΤΥ, alibi in Æolicis locum habere ostenderunt grammatici; et apud Viscontium V. S. inscriptionem aliam Orchomeniam vidi in qua Εὐβωλυ est pro Εὐβούλω et ἐν Ερχομανυ pro ἐν Ἐρχομενῷ. De ΗΟΛΕΙΑ fateor me adhuc dubitare. Κῆ pro καὶ exstat et in inscriptione illa apud Viscontium. In ΕΣΓΟΝΩΣ credo esse σφάλμα vel typographi, vel sculptoris, et legendum ΕΚΓΟΝΩΣ. ΦΥΚΙΑΣ pro οἰκίας vulgarem exhibet τοῦ διγγραμμα formam et permutationem vocalis υ et diphthongi οι, ut infra in ΤΥΣ ΑΛΛΑΤΣ pro τοῖς ἄλλοις. Αι moratur me vox ΕΠΑΣΙΝ, cujus rationem originemque non ca-

pio : cæteroquin sensus non est incertus, cum tot sint formulæ similes, ut mox plenius notabitur ad versum Actiaci nostri lapidis decimum tertium. In versione pro ἔμβασιν, malim ἔγκτησιν, quæ vox est in talibus propria; et forte in ipso textu reponendum ΕΓΚΤΑΣΙΝ. Jam si forte lapidicida dederit ΕΓΤΑΣΙΝ, vel quod imprudens a vera lectione aberraverit, vel quod Bæoti homines sic scriberent et pronuntiarent, quis non intelligit quanta in his literarum ductibus attritis et fere erasis similitudo sit ΕΓΤΑΣΙΝ inter et ΕΠΙΑΣΙΝ? Cum voce Ἀσουλίας contulerim τὸ συγγράφαι, pro συγγράφους, inscriptionis Orchomeniæ quam Viscontius mihi olim legendam permisit. ΚΑΤΑΣΙΩΠΑΣ divisim scribere malim, κατὰ σιωπᾶς, vel κατὰ σιωπᾶς.

Vers. 8. ΠΑΤΡΗ. Πατριὺς fuit Agasias, quod est gentile urbis Achaïcæ Πατρῶν.

Vers. 9. ΠΟΠΛΙΟΝ ΛΕΥΚΙΟΝ ΤΟΥΣ ΠΟΠΛΙΟΥ ΑΚΙΛΙΟΥΣ. Non deest copula inter Πόπλιον, Λεύκιον : nam supra Ναυσιμάχου, Φιλοξίνου nomina non arctius juncta sunt. — Acilia gens in historia celeberrima est; sed Publius et Lucius Acilii ipsi sunt ignoti, mihi saltem. Ad constructionem, Πόπλιον, Λεύκιον Ἀκιλίους, nemo, puto, offendet. Barthelemius inscriptionem Latinam, in qua explicanda multi cæcutiebant, SEX. L. M. IVLIEI C. F. PARENTIVS SVEIS, recte legit (1) *SEXtus, Lucius, Marcus,*

(1) *Mém. de l'Acad. des Inscr. t. XXVIII, p. 579, et Voy. en Italie, p. 331.*

Iulii; aliamque contulit. Addam Ciceronis (1) verba paristructa modo : « Duo propugnacula belli Punici, Caius » et Publius Scipiones. »

Vers. 10, 11, 12. ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ..... ΕΙΡΑΝΑΣ. In his formulæ sunt styli politici et actorum publicorum. *Ætolorum* decretum (2) Teiis ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν tribuit. Et Hellanico (3), cui tam antiqua facta tam diserte narranti fides vix esse potest, Græci dicuntur, post Trojæ expugnationem, *Æueæ* et fugæ sociis παρασχέειν τὴν ἀσφάλειαν ἐξ ἀπάσης ἧς ἐκράτουν γῆς καὶ θαλάσσης. Est et aliud decretum (4) quo *Hermio* cuidam civitas quædam permittit εἰσπλοῦν καὶ ἐκπλοῦν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης ἀστυλεῖ καὶ ἀσπονδεῖ. Vide et supra inscriptionem Orchomeniam p. 442.

Vers. 13. ΚΑΙ ΓΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΙΚΤΙΣΙΝ. Legendum omnino ΕΓΚΤΗΣΙΝ. Prius ἰᾶτα deletο τοῦ γάμμα capitale exstitit; alterum peperit sculptoris incitia et pravus iotacismi usus. Quam sæpe sic permutata fuerint η et ι quis nescit? Hac observatione utar ut emendem *Porphyrum* ad *Marcellam* (5) sic editum : Ἐὰν οὖν αἰὲ μνημονεύης ὅτι, ὅπου ἂν ἡ ψυχὴ σου περιπατῇ καὶ τὸ σῶμα ἐνεργῇ ἀποτελῇ, θεὸς παρέσῃ μὲν ἕφορος ἐν πάσαις σου βουλαῖς καὶ ταῖς πράξεσι : legerim πάρεσι, quod firmatur his verbis ejusdem libri (6) : πάσης πράξεως καὶ παντὸς ἔργου καὶ λόγου θεὸς ἐπόπτης παρέσῃ καὶ ἕφορος. Sed gravius ulcus inest *Frontonis* (7) huic loco : [εἰ δὲ] παρὰ [σοῦ] περιφθίντας παιδας

(1) Parad. I. (2) Chish. Antiq. Asiat. (3) Frag. 69. (4) §. 20. (5) §. 12. (6) Gruter. p. 419, 2. (7) P. 448 Maii. p. 237 Nieb.

ἰδόμενος προ [σέμην]... Interpres cl. vertit : « Quod si, per-
 « pensis his omnibus, mancipia nihilominus a te missa
 « recepissem. » Ἰδόμενος interpretatur *perpensis his*
omnibus, quod nemini probabit, nec ipse sibi, puto,
 probavit. Locus integritati fere restituetur, legendo ἰδόμε-
 νος, id est : « Si missa abs te mancipia *libens libensque*
 « recepissem. » Statim Italus editor lacunam his verbis
 textui temere insertis supplevit : ποίαις φροντίσιν ἐμὲ δάκνει-
 σαι χρῆν; πῶς δ' ἂν ἀμειβησαίμην; Profitetur quidem Fronto
 alicubi (1) se τὴν φωνὴν ὀλίγου δεῖν βάρβαρον esse; attamen
 nimium ejus patientia modestiaque abutitur editor, im-
 mani isto barbarismo ἀμειβησαίμην sophistæ non inelegantis
 orationem fœde maculans. Eadem permutatio τῶν η et ι
 barbaram vocem φανιέντα pro φανήεντα peperit in inscrip-
 tione Memnoniæ statuæ, quam Instituti Ægyptiaci socii,
 V. Cl., in præclarissimo opere vulgaverunt (2). Sed cum
 non uno hoc levissimoque vitio inscriptio laboret, illam
 obiter emendabo et interpretabor. Versus quatuor primos,
 nam cæteros ut insanabiles omitto, sic legentibus appo-
 suerunt viri clarissimi, *avec quelques-uns des mots séparés*
et restitués :

ΘΗΚΕΣ ΕΦΩΝΙΕΝΤΑ ΘΕΑ ΡΟΔΟΔΑΚΤΥΛΟΣ ΗΩΣ
 ΣΗ ΜΗΤΕΡ ΚΑΥΤΕ ΜΕΜΝΟΝΕ ΕΑΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙ ΑΚΟΥΣΑΙ
 ΣΗ ΕΦΩΝΕΙ ΑΥΚΑΒΑΝΤΙ ΠΕΡΙ ΚΑΥΤΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΜΕΝ ΥΠΙΑΤΩΝ ΤΡΙΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑ
 ΕΧΟΝΤΙ.

Versibus tam barbare et tam ἀμέτρως restitutis notam

(1) P. 380 M. p. 34 Nieb. (2) *Descript. Génér. de Thèbes*, p. 106.

hanc adscripserunt : *Il résulte de l'examen de cette inscription, qu'un personnage, dont le nom est probablement effacé, est venu pour entendre, οἱ ἀναστροφῆς, la voix et les oracles du célèbre Memnon, fils de l'Aurore, déesse aux doigts de rose, sous le règne du très-illustre empereur Antonin, lorsque ce souverain étoit consul pour la troisième fois : λαμβάνει· περὶ κλυτοῦ Ἀττανεΐου ὑπατῶν τρίς καὶ δίκᾳ ἔχοντι.* Quis Antoninorum toties consul fuit? Sed tali interpretationi refellendæ non perdendum est otium. Ut inspexi tres priores versus, ut correxi; et Caussino, viro literarum Arabicarum et Græcarum peritissimo, αὐτοκρίδιον emendationem statim ostendi :

ΘΗΚΕ ΣΕ ΦΩΝΗΝΤΑ ΘΕΑ ΡΟΔΟΔΑΚΤΥΛΟΣ ΗΩΣ
ΣΗ ΜΗΤΗΡ ΚΑΤΤΕ ΜΕΜΝΟΝ ΕΕΛΔΟΜΕΝΩ ΜΟΙ ΑΚΟΥΣΑΙ
ΣΗΣ ΦΩΝΗΣ ΑΥΚΑΒΑΝΤΙ ΠΕΡΙΚΑΤΤΟΤ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ

Sed in ultima linea mihi hærebat aqua. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ metro adversabatur; in KAMEN, vocem μὴν latere suspicabar; ΥΠΑΤΩΝ chronologici quid innuebat : sed me non extricabam. Confugi ad lapidis delineationem quam Girardus, vir cl., diligentissimo graphio exhibuit, non multum inde subsidii sperans; nam vix credebam commentatores, Girardi socios, non potuisse omnino verba lapidis legere, et portentosas voces αὐτοκράτορος, καμιν, ὑπάτων ex ingenio protulisse. Vidi non sine gaudio lapidem ipsum meam trium priorum versuum lectionem plane firmare, et hoc ipsum φανέρωτα habere. Pro ΜΗΤΗΡ lapis quidem præfert ΜΗΤΕΙΡ, alio iotacismi genere, quo ΕΙ locum τοῦ η occupat, quodque plurimi jam illustraverunt, inter quos Viscontius, V. S., ad Herodis Trio-

pium (1). Lapis exhibet ΕΒΑΔΟΜΕΝΩ, frequenti τῷ Λ et Δ, ob formæ similitudinem, permutatione, de qua Viscontius eodem in opere (2) et Villoisonus (3) egerant. Pro ΣΗΣ ΦΩΝΗΣ ΑΥΚΑΒΑΝΤΙ, in lapide mutilo et corrupto legi, CΗΕ ΦΩΝ ΤΥΚΑΒΑΝΤΙ. Quam feci restitutio certissima est: nam C et Ε facile posse confundi quis non videt? et notavit dudum Viscontius ibidem (4). Zosimo (5), ut quidem nunc editum legimus, Ἐπισίμιος vocatur Romanus homo, qui Aur. Victori (6), in veteribus editionibus, Septimius dicitur. Pravam lectionem, Ἐπισίμιος, quod nomen nunquam Romanum fuit nec esse potuit, peperit forma τοῦ σίγμα lunata. Scripserat Zosimus CΕΠΤΙΜΙΟΣ,

(1) Pag. 62. Theodosius Diaconus hoc vitio purgandus est, Expugn. Cretæ lil, 123:

Πλούταρχον ἔξαιροντα Ῥωμαίων κράτι.

Emendant κράτος, bene ad sensum: sed facilius et verior est emendatio mea, κράτη. Porphyrius ad Marcellam §. 21. Θεῶν μὲν συνόντων πρᾶξῃ τὰ ἀγαθὰ: scribe, πράξεις. Alibi alio iotacismi modo in hac diphthongo peccatum est. Marinus in Arvalibus p. 238 edidit inscriptionem, cujus hic est versus:

ΝΗΑΗΣΘ ΘΑΝΑΤΟΣ ΠΟΛΥ ΜΕΙΑ ΚΑΙΡΙΟΣ ΗΚΕΙΣ.

Rossius legit μὲν ἀκαίριος, *certaine importuna*, quod est *certaine pessimum*. Lege omnino μοι ἀκαίριος. Nam constanter *ι* et *ο* permutantur. Hujus inscriptionis versus alius lacunula laborat;

ΜΟΥΝΟΝ ΔΗΜΕΤΕΡΟΝ ΒΑΙΗ ΟΥΝΟΜΑ ΦΩΝΟΙ.

Rossius conjicit ΒΑΙΗ ΠΕΤΡ, sono ingratisimo. Inserta vox λίθος auribus erit gratior. (2) Pag. 68. (3) *Mém. de l'Inst. classe d'hist.* t. II, p. 120. (4) P. 71. (5) I. c. 49. (6) Epit. 35, 3.

quod abiit in €€ΠΙΤΙΜΙΟΣ, mox e correctione in €ΠΙΤΙ-
 ΜΙΟΣ, et dein in €ΠΙΤΙΜΙΟΣ ex alia correctione.
 Quantum autem versum sic in lapide inveni : post
 lacunulam, litera exstat quæ ad τὸ P quidem accedit, sed
 τῷ € similior est syllabæ ME in ΕΕΛΔΟΜΕΝΩ; dein-
 ceptis legi perspicue, ΚΑΤΩ ΚΑΜΕΝΙ ΠΑΧΩΝ ΤΡΙΣ ΚΑΙ
 ΔΕΚΑ ΕΧΟΝΤΙ. Lacunulam suppleo insertis syllabis ΤΩ
 ΔΕ; in ΚΑ pro ΚΑΙ erasum I restituo; pro ΜΕΝΙ, credo
 lapidem olim exhibuisse vel exhibere debuisse ΜΕΙΝΙ,
 pro ΜΗΝΙ; et jam habemus integrum et optimum ver-
 sum :

τῷ δε:ΚΑΤΩ ΚΑΙ ΜΕΝΙ ΠΑΧΩΝ ΤΡΙΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑ ΕΧΟΝΤΙ

Ita autem hos versus, quibus viator Memnonis statuam
 alloquitur, vertendos censuerim : « Fecit te vocalem dea
 « roseos habens digitos Aurora, tua mater, nobilis Mem-
 « non, aventi mihi audire tuam vocem, anno nobilissimi
 « Antonini decimo, menseque Pachon diem decimum ter-
 « tium numerante. » Dies Pachon XIII cum maii octavo
 fere convenit (1) : sed quis sit Antoninus ille ex hac sola
 temporis nota indicare non valeo. Idem ille mensis Gru-
 tero fuit incognitus (2), qui lapidis cujusdam ΠΑΧΩΝΙΑ
 vertit *Pachonia* : recte Scaliger die i. Pachon undecimum
 esse intellexit, Παχών ια. Jablonskius, quod miror, cre-
 dere videtur mensem Παχών in hoc lapide vocari Παχω-
 νία (3). Eodem fere modo tempus signatur in alia Mem-

(1) Vide *La Nauze*, *Acad. des B. L.*, t. XVI M. p. 189; *Morcelli*
Menol. t. II, p. 102. (2) P. 314, 2. (3) *Glossar. voc. Ægypt. in*
Thes. H. Stephani t. I, p. cclj edit. novæ Londinensis.

nonii inscriptione, cujus ultimos tantum adponam versus (1) :

Κοιρανὼ Ἀδριανῶ πέμπτῃ δεκάτῃ ἐνιαυτῶ.

(φωτ) αὖ δ' ἔχισκει Ἀθῦρ ἔκαστ' ἐκ πίστεως.

εἰκοστῇ πέμπτῃ δ' ἡματι μηνὸς Ἀθῦρ.

Cur autem tertius versus superioribus sit additus, aliis eruendum reliquit Jacobsius. Novi virum doctum qui inde novis quibusdam opinionationibus fundamentum quærebat. Equidem rem esse non difficilem admodum reor. P. Balbinus, cujus hæc est inscriptio, Memnonem audierat die mensis Athyr xxiv, et die insequenti xxv lapide versiculos inscripsit; vel, cum scripto illo versu quo diem xxiv signabat, comperisset se erravisse, altero versu verum diem, nempe xxv, restituit. Non pauci exstant lapides sic facti correctiores. In lapide nostro Actiaco versu decimo ἰσῶα fuit additum. De emendationibus hisce videndus est Marinus in Inscriptionum Albanarum Syntagmate (2). Vir doctissimus istum ibi apposuit lapidem (3) :

Q. HORTENSIVS. Q. DL

ALEXANDER

SEXTILIA P. L. MOSCHIS

SEXTILIA. P. L. ALBA. MATER

P. SEXTILIUS. PANCHRES. TVS

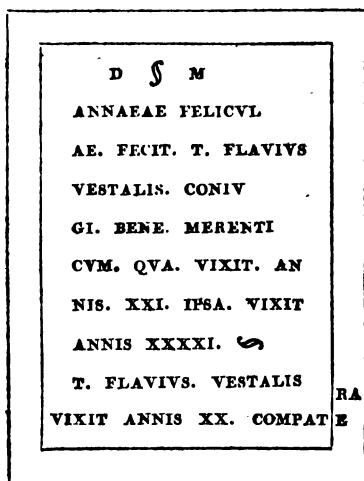
P

CALLVS

« *Forse, inquit Marinus, Q. HORTENSIVS Quinti et Decimi*
« *libertus, e PANCHRESTVS Pater : ma l'ultima voce*

(1) Jacobs. Anal. t. VIII, p. 823. (2) P. 24. (3) P. 88.

« *CALLVS, che si sta sola, cosa vorrà ella significare?* » Equidem puto hic esse lapidicidæ emendationem. Cum scripsisset imprudens vulgare nomen *Panchrestus* (Πάγχρηστος), meminuit serius homini non *Panchresto*, sed *Pancalo*, (Πάγκαλος) esse nomen, et in ipsa correctione erravit, **L** male duplicato. Legitur et ibidem ille lapis (1):

Ad ultima Marinus hanc adscripsit notulam: « *Leggo cum*
« *Patre, con cui Felicula passò 20 anni, e 21 col marito,*
« *avendone avuti di vita 41. M'imbrogliata la riga penul-*
« *tima, e parrà difficile a credersi che ci sia per errore.* »
Et hic esse puto emendationes. Non annis **xxi** vixerat
cum Felicula conjuge Flavius Vestalis, sed **xx**; jamque

(1) P. 27.

insculpto priore numero, alter, qui erat verus, e correctione fuit additus. Et verba COMPARE^{RA}, explico non *cum patre*; nam sic perit A; sed *cum patera*, quod esse formulam puto dedicationis.

Insuper notabo in extremis inscriptionis Memnonii vocibus, τρις καὶ δέκα ἔχοντι, elisionem neglectam fuisse. Hagenbuchius (1) animadvertit Græcos vocales, quas synaëphæ elidunt, scribere numquam esse solitos. Sed ipsi adversatur Memnonium hoc hemistichium; adversantur, et Gruterianum epigramma ab ipso tractatum (2), ubi Ἡρώων κάρυκα ἀρετῶν in principio dactylici legitur; et marmor Taurinense (3) ubi δεύτερα ἔταξε; et lapis Muratorianus (4) ubi ταῦτα ἐπέγραψε πατὴρ. Sic autem incipit illud epigramma apud Muratorium:

ΠΗΝΟΣ μὲν γενετῆρες, ἐπεὶ γέρας ἐστὶ θανούσῃ,
κείροντες κλίσσον ἀναιδήτῳ περὶ τύμβῳ.
Ψυχὴ δ' ἐς τὸ δίκαιον (5) ἔβη.

Jacobsius e conjectura sua edidit παιδὶς, et imprudens θανόντων. Quid non recepit Fleetwoodii conjecturam, σκῆ-

(1) Epist. Epigr. p. 35. 72. (2) P. 152. (3) Marm. Taurin. t. I, p. 169; Anal. ἀδισπ. 563. Cf. et Jacobs. ad 561. (4) P. 2061, 1. — Jacobs. Anal. t. XIII, p. 802. (5) Hæc locutio non facile obvia, apte conferetur cum istis Philonis V. Mos. p. 624 C. προασπίζοντος καὶ τὴν χεῖρα ὑπερέχοντος τοῦ Δικαίου. Mangeyus edidit ὑπάρχοντος, et proponit ὑπερέχοντος, quam conjecturam recepit Dahlus in Chrestomathia p. 157. Sed jam editio Parisina, e qua locum descripsi, ὑπερέχοντος recte exhibebat. Verba ὑπερέχειν τὴν χεῖρα docte illustravit Hemsterhusius ad Luciani Tim. §. 10, cui adde Jacobsium ad Phædimi Epigr. 3; Westerhovium ad Ter. Andr. II, 1, 40.

ος, quæ et mihi dudum in mentem venerat? Certe ΣΚΗ-
ΝΟΣ propius ad ΠΗΝΟΣ accedit quam παιδός. Σκῆνος,
quod Hesychius vertit per σῶμα, reperitur, sed cum
mendo scripturæ, in hac metrica lapidis Townleyani epi-
graphie (1):

ΕΙΠΕΙΝ ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΑΙ
ΣΚΕΝΟΣ ΛΙΠΟΣΑΡΚΟΝ
ΑΘΡΗΣΑΣ ΕΙΠΕΡ ΥΔΑΣ
Η ΘΕΡΣΙΤΗΣ ΗΝ Ω
ΠΑΡΟΔΕΙΤΑ

Cæterum σκῆνος a Fischero (2) et Jacobsio (3) fuit illu-
stratum, ut nihil addere habeam, illud tamen, nempe
σῶμα vel σκῆνος et ψυχὴν sæpissime in lapidibus opponi,
quod etiam Fleetwoodium juvat. Exempli causa adferam
inscriptionem parum adhuc notam, quam Leakius V. D.
Ægis Macedoniæ descripsit, atque nuper Ephemeridi
Valpyanæ inseruit (4):

Ἦδε πέτρος κεύθει Γραφικοῦ δέματος, εἰς Μακάραν δὲ
Ψυχὴν Διοπείσῃν δῆκε Θιὸς πεδίον,
Οὐνεκεν ἦν πανάριστος, ἐν ἡγάθεοῖς δὲ πολίταις
Πρῶτα φέρων (5), πιυτῆς κῦδος ἐκαρπύοντο.

(1) *Dallaway Anecd. of the arts*, p. 330. (2) Indice ad Axioch.

(3) *Anal. t. XII*, p. 30. (4) *T. XIII*, p. 343; *t. XV*, p. 164.

(5) πρῶτα φέρων pro φερόμενος locutio est a multis usurpata scripto-
ribus. Doctissimus Timarionis interpres, qui nullius meminera-
loci cum hæc auctoris sui §. 8 verba ederet, πάππος αὐτῷ τὰ
πρῶτα φέρων, plurima inveniet exempla in meis ad Eunapium anno-
tationibus p. 175 et 567; quibus addo τὰ πρωτεία φέρειν ex Horapol-
line c. 27, ac scholiaste Euripideo ad Orest. 909, videndo et ad

Εὐξάτο δ' αὖ Μακάρισσι καὶ ἡμερτὴν παράκοιτιν
 Τοῦδε λαχεῖν τύμβου, γήραος εὔτε τύχοι.
 Χαῖρε Γραφικί.

Et hic sponte ponendum se præbet lapis ille Ravennensis
 nec semel nec bene tentatus (1) :

. . . EN ΣΩΜΑ ΚΡΥΠΤΕΤΑΙ ΚΑΤ
 . . . ΣΤΟ ΘΕΙΟΝ Η ΨΥΧΗ ΜΕΙ

Commenta interpretum non vacat repetere. Propono :

(Τὸ παιδίου μ) ἐν σῶμα κρύπτεται κάτω,
 (ἔβη δὲ πρὸ) τοῦ Θεῖου ἢ ψυχὴ μέ(τα).

Tmesis ἔβη—μέτα pro μετέβη lectorem, puto, non morabitur. Locutio proba est, et alibi (2) occurrit :

Οὐκ ἔθανες, Πρώτη, μετέβης δ' ἐς ἀμείλινα χῶρον.

Nec omittendus marmoris Elginiani insignis in Athenienses
 ad Potidæam cæps versus, a Thierschio, viro eruditissimo,
 feliciter restitutus (3) :

ΑΙΘΕΡ ΜΕΜΦΟΥΧΑΣ ΥΠΕΔΕΞΑΤΟ ΣΟΜΑΤΑ Δὲ ΧΘΩΝ :

prout dixit incertus poeta in *Analectis* (4) :

ΧΘΩΝ μὲν ἔχει δέμας ἐνδλὸν, ἔχει πολλὴν εὐρανὸς ποτ.

γ. 1247; locutionemque non absimilem, ἄκρα φέρων σοφίης, ἐ Gregorio Naz. in Murat. Anecd. Gr. p. 56 : conferatur quoque Iscoosius V. D. in *Litterarische Anal.* t. I, p. 102. (1) Cf. Rubbius ap. Oderic. Diss. p. 288. (2) Anal. Brunk. Epigr. inc. 727. (3) Acta philol. Monac. t. II, p. 415; *Classical Journ.* t. XIV, p. 186. (4) Epigr. 689.

Alia hujus ἀντιθέσεως exempla præbent Analectorum epigrammata incerta 680, 688, 700, 721 b, 722, ad quorum ultimum confer. Jacobsium. Adde Philippi Epigr. 84, et e Latinis poetas Anthologiæ Burmannianæ (1). -

Syllabæ in elisione scriptæ aliud etiam exemplum exhibebo ex inscriptione ab Akerbladio, viro doctissimo et amicissimo, vulgata 2) ubi κήρυκι Ἀθαιάται, in quo notanda synalœphe rarissima vocalis *iãta* in dativo. Atque ibidem legitur κρίματι δὲ αὐτοῖς. Sed utilior mea erit opera, si verum imperfectum,

. . . κασίγητοι παῖδες πατρὸς ἐξ Ἀγασίππου,

supplebo. Quæ fuit proposita emendatio, Δύο κασίγητοι, manum poetæ nobis non exhibet; nam est ἄμικρος. Malim Οἶδε κασίγητοι, *hi fratres*, Agasicrates nempe et Agasicles, qui statim nominantur. Nec non in scriptis codicibus apostrophus negligitur, quod jam observavit ad Plutum (3) Hemsterhusius.

Tandem ad ΕΓΚΤΗΣΙΝ decreti Acarnanensis redeo, observaturus, quo emendationem stabiliam, vocem illam hic esse omnino propriam et peculiarem. Clinodemus jam (4) adlatus a Deliis ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝΚΤΗΣΙΝ obtinet, ut et Hermius, quem et supra adduxi (5), ἐγγείων ἐγκτησι. Byzantii in decreto apud Demosthenem (6) Atheniensibus dant ἐγκτασι γῆς καὶ οἰκιᾶν. Conferenda insuper tria Coreyræorum acta publica apud Mustoxy-

(1) IV, 2 et 37. (2) *Dis. sopra due laminette*, p. 22. (3) f. 133.
(4) Pag. 441. (5) Pag. 442. (6) De Corcora §. 27.

dium (1), ubi similem reperire est formulam, et lapis Orchomenius quem supra (2) descripsi. His scriptis, accepi a Letronnio, viro amicissimo, qui mea recitantis audierat, notulam, qua in usum lectorum utar. « *Hero-*
 « *dote* (3) : ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτήσασθαι
 « πόλιν ἐν Θρηίκῃ. Cette leçon a été reçue par M. Schweig-
 « hæuser, au lieu de ἐγκτίσασθαι, déjà blâmé par Val-
 « ckencær. Au reste, la confusion de κτησις, κτίσις,
 « κτήμα, κτίσμα n'est pas moins commune. Il y a un
 « exemple de la première dans Strabon (4) : οὐν δὲ
 « κᾶμα, κτίσις ἰδιωτῶν. Il faut lire κτήσις avec Sieben-
 « kees. Voy. Dutheil, notes de la traduction. Dans
 « Isidore de Charax (5), je lis, Ἰχία πολίς Ἑλληνίς, Μακι-
 « δῶν κτίσμα, au lieu de κτήμα. » Hactenus vir doctissi-
 mus, qui rursus Strabonem suum adducere poterat, ubi (6)
 nuper Corayus κτήμα pro κτίσμα, e Cluverii et Siebenkesii
 conjectura, reposuit. Et permutationem vocum κτίσις et
 κτήσις illustravit Sturzius (7), qui in Stephano Byzantino,
 pro Ἑλλανικὸς ἐν Κτήσεσιν ἰδιῶν καὶ πόλειων, nihil fortassis
 interesse credit utrum κτίσεσιν an κλήσεσιν legatur : equi-
 dem Κτήσεσιν verum esse puto, et unice verum.

Vers. 13. ΤΑ ἈΛΛΑ ΤΙΜΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΑ ΠΑΝΤΑ
 ΟΣΑ.... ΥΠΑΡΧΕΙ. Verba illa τὰ τίμια καὶ φιλένθρωπα in his
 formulis sunt propria et sæpe occurrunt : rarior est locu-

(1) *Illustr. Corcir.* p. 188, 197, 201. (2) *Pag.* 442. (3) *V.* 25, 11.
 (4) *V.* c. 5, §. 2, p. 152. *Sieb.* p. 308, *Cor.* (5) *T. II,* *Geogr.*
Min. p. 3. (6) *V.* p. 203. *Sieb.* p. 333 *Cor.* (7) *ad Hellan.* p. 87, 88.

tio, πάντα τὰ φιλάνθρωπα καὶ καλῶς ἔχοντα, in Fœdere inter Marmora Oxoniensia. Romani Teiis scribunt (1) conaturos esse se τὰ εἰς τὸν θεὸν τίμια καὶ τὰ εἰς ὑμᾶς φιλάνθρωπα συνεπαύξειν : sic Ætoli (2) decreta omnia sanciant in Teiorum gratiam facta περὶ τῶν φιλανθρώπων. Polybius (3) ait se de Locris bene fuisse meritum, παρεσχῆσθαι χρείας αὐτοῖς ἀναγκαίαις, propter quod ipsum Locri πᾶσιν ἡμίψαντο τιμίαις καὶ φιλανθρώποις. Quo loco fere crediderim ipsa nobis apposuisse Locrorum decreti verba. Nam formulæ id genus in hac re peculiares erant, Clinodemus (4) enim a Deliis honoribus mactatur, ἐπειδὴ χρείας παρέχεται καὶ κοινῇ τῇ πόλει καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐντυγχάνουσιν : Mendiceus (5), quod χρείας διατελεῖ παρεχόμενος τοῖς ἐντυγχάνουσιν : Demetrius ab Agrigentinis (6), cum certiores facti essent ipsum πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρεσχῆσθαι : Atheniensis populus a Byzantiis (7), quia πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται. Quid sint illa τίμια καὶ φιλάνθρωπα inquirenti, monstrabo decretum Delphorum (8) qui Philippo cuidam Calymnio et posteris ejus dant προξενίαν, προμαντείαν, προεδρίαν, προδικίαν, ἀσυλίαν, ἀτέλειαν πάντων, denique τὰ ἄλλα ἴσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις et hic obiter notandum deesse ve ὑπάρχει ut in nostra inscriptione; vel δέδοται, ut in decreto Deliorum de Clinodemo, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἴσα δέδοται καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις, vel γέγρα-

(1) Chish. Antiq. p. 105; Hessel. præf. ad Gud. Inscr. *** 4; Cuper. *Lettres*, p. 195. (2) Chish. p. 104. (3) 12. c. 5. (4) l. ind. supra p. 441. (5) Marm. Oxon. 157. (6) Supra p. 441. (7) Demosth. Coron. §. 27. (8) Villos. *Acad. Inscript. M. t.* XLVII, p. 326; Wessel. ad Herod. I, 54. — Vide et Mustox, *Illustr. Corc.* p. 191.

πται, ut in binis Corcyraeis inscriptionibus (1); non autem ὑπάρχοντα, ut in hoc Corcyraeo lapide (2), καὶ τὰ ἄλλα τίμια ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις ὑπάρχοντα, ubi legendum forte ὑπάρχοντι. Cæterum in illo decreto Delphorum nihil est fortasse manu supplendum, estque ellipsis, ut in illo Corcyraeo (3), εἶμιν δὲ αὐτοῖς γὰρ καὶ οἰκίας ἔγκτασιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις, et ut in decreto Orchomeniorum quod addituli p. 442. Intelligo igitur τὰ τίμια καὶ φιλόανθρωπα de honoribus illis et prærogativis quorum in Delphico lapide mentio fit, ad quem conferendum est Bysantiorum decretum apud Demosthenem, et illud quo jam supra (4) usus sum, ubi civitas Hermio tribuit προξενίαν, πολιτείαν, προεδρίαν, ἀτίλειαν χρημάτων πάντων ὧν ἂν εἰσάγωσι καὶ ἐξάγωσι ἐπὶ κτήσεσι, ἰγγείων ἔγκτησιν, δίκας προδίκους, ἔφοδον ἐπὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον πρῶτοις μετὰ τὰ ἱερά: quæ postrema iis addantur exemplis quibus similis formula in decreto Bysantiorum Demosthenico a Taylora vindicata fuit et asserpta.

Vers. 14. ΑΛΔΟΙΣ. Duo λάμβδαι sic copulata, ut ad formam τοῦ M accedant, pepererunt alibi vocum ΑΛΔΑ et ΑΜΑ permutationem, de qua supra monui (5). Hinc corrigenda inscriptio Sicula male edita (6),

KAMIS
ΤΡΑΤΟΣ
ΠΑΤΟΡΟΣ

(1) Mustox. I. c. p. 188, 192. (2) Mustox. p. 201. (3) Mustox. p. 197. (4) Pag. 444. (5) P. 13. Vide ad Pseudodiotogen. in Notitiis Mss. t. X, p. 225. (6) Castell. p. 168, 27.

458   **COMMENTATIO EPIGRAPHICA.**

et male versa : *Camistratus Ratoris F.* Scribe **ΚΑΑΑΙ-
ΣΤΡΑΤΟΣ** , et **ΡΑΤΟΡΟΣ** verte *Rhetoris*. In Gruteriano
lapide (1) variatur inter **ΓΡΑΤΙΑΑΗ** et **ΓΡΑΤΙΜΗ** : *illud*
prætulerim.

(1) P. 685, 12.

FINIS COMMENTATIONIS EPIGRAPHICÆ.

LUCÆ HOLSTENII

EPISTOLARUM APPENDIX.

XCIX.

* P. PUTEANO.

AMPLISSIME DOMINE (1), quam multa dictu gravia, per-
pessu aspera hoc itinere mihi evenerint, jam vos satis
superque intellexisse existimo, et ampliss. dni. Thuani
literis et sermonibus dni. Aubrii; nec animus mihi est re-
censere ea, et malorum iliadem texere: quomodo, sub-
verso curru, per præcipitium devolutus, profundæ puti-
dæque voragini ferme nomen dederim; quomodo in Ilva
insula, nescio Cyclopum an Sirenum scopulis dicam, xi
dies hæserim; quomodo minimo minus in piratarum manus
inciderim: ut reliquas communes viatorum calamitates
taceam, effusissimos per Campaniam et Burgundiam im-
bres, æstum sævissimum et viarum difficultates in Alpium
transitu; dein nauseam nauticam et sentinæ foetorem olen-
tissimum; tum pulicium cimumque copiam, et culicum
examina, quæ diurno labore fessum noctu, velut oestro
percitum, exegerunt, aut, ni cederem, soricina nœnia con-
fossiores (2) et magis variegatum Libyca panthera reddide-

(1) Initium est epistolæ VI, p. 30.

(2) Plaut. Bacch. IV, 8, 48.

runt. Gratias tamen Deo O. M. ago habeoque, quod ex maximis periculis nihil præter metum experti fuerimus. Itineris nostri ductum et quomodo illustr. cardinalis exceptus fuerit scripsi illustr. dno. Residenti, neque hic repetere libet.

Romam ut veni, etc.

C.

* PEIRESCIO.

Aquas Sextias.

PRIORES illas (1) nupero cursore tibi destinaram; sed celerrimus ejus discessus spem atque voluntatem meam tum frustrata fuit: nunc, ne sine interusurio aliquo id temporis effluxerit, secundas hasce addo ut officiosissimi animi et gratissimæ recordationis testes atque obsides.

Mitto carmen in Nuptias d. Thaddæi Barberini cum Anna Columna, quod cum venia leges ut properantis ingenii abortum. Scripsi non prurigine poetica, nec eo fine ut placerem illo studiorum genere quo infelicissimus semper fui, sed ne in tanta scripturientium turba siluisse noceret, aut ne officii neglecti reus agerer ab iis qui externis istis omnia metiuntur. Vale, Romæ a. d. viii februarii MDCXXVIII.

Epigramma hoc nuper in apparatus nauticum S. Cæs. Majestatis scripsi: quod consilium unice me probare omnium optime nosti, in quo Germaniæ salutem et Imperii incolumitatem consistere semper existimavi:

(1) Nempe epistolam IX, p. 41.

*Cuncta tibi fausto promittunt omine divi :
 Perge modo , Cæsar maxime ; cuncta feres.
 Jam cælum fama , terras victricibus armis
 Imples ; pars restat tertia sola maris.
 Jupiter ætherias meritis ingentibus arces ,
 Armis terrarum Mars dedit imperium ;
 Nunc tibi Neptunus sponte offert æquora , Cæsar :
 Divisum imperium cum tribus unus habes.*

CI.

* P. PUTEANO.

Lutetiam!

DE rerum mearum successu et vivendi conditione apud illustr. cardinalem aliunde haud dubie cl. et amicissimus noster Setonius vos edocuit. Unde haud difficile pro prudentia tua conjectare poteris quid mihi in posterum sperandum ab illustr. mæcenatis benevolentia , quam augeri quotidie sentio et ipse omnibus modis testatam cupit. Et fructus jam egregios percepi optimi erga me affectus. Paucis enim abhinc septimanis una vice quinque beneficia in patria mea mihi contulit, videlicet canonicatum cathedralis ecclesiæ Bremensis , scholastriam cathedralis ecclesiæ Lubecensis, et canonicatum collegiatæ ecclesiæ Eutinensis in Lubecensi diœcesi, tum duo simplicia beneficia in cathedrali Lubecensi. Ea beneficia coacervarat nobilis quidam Bremensis satrapa (1), seu præfectus in *Ottersberg*, quod munitissimum castellum est in Bremensi archiepiscopatu, et ipsi archiepiscopo fuit a cubiculo. Quæ quum a multis avidissime expeterentur, inscio

(1) Vide p. 49, ubi multa de his beneficiis.

mihi nec petenti a S. Pontifice et illustr. cardinale collata fuere a. d. xv januarii. Quumque ante xxiii februaryi bullas, ut vocant, pontificias Bremensi et Lubeeensi capitulis exhiberi oporteat, incredibili diligentia illustr. cardinalis gratis mihi eas expediri curavit, et quidem geminatis exemplaribus, quorum alterum Coloniam missum fuit ad fidissimum hominem, alterum breviori via Herbipolim ad episcopum ducemque Franconiae cum literis illustr. cardinalis et oratoris Cæsarei, quibus ejus negotii executio ipsi demandata fuit: is certum hominem Bremam et Lubecam eo nomine ablegabit. Neque id solum sed et alias adjunxerant, cum illustr. cardinalis, tum princeps Sabelius, Cæsaris legatus, et Cribellius, agens in rebus Bavaricis, ad comitem Tilly et Anhaltinum, ut suam auctoritatem in eo negotio apud episcopos atque capitula interponant, si usus et rei necessitas id requirat. Si tranquillam possessionem, quod spero, impetravero, næ ego omnium hominum felicissimus sum, cui Fortuna honestissimum locum in patria et apud meos paravit, ubi studia in otio recolere aliquando liceat, et patriæ atque amicis operam impendere. De reditu nihil dum certi affirmare possum, quem mille scutatorum summam excedere puto; nisi quid accisum fuerit hisce tumultibus, quibus ager Saxonicus misere vastatus fuit. Nunc sollicite exspecto responsum, num tempore delatæ eo fuerint literæ: in eo enim cardine tota res atque fortuna mea volvitur.

Mitto nunc carmen nuptiale (1) cujus exemplar misisse se scribit illustr. d. *Peiresc*. Pudet me illepidæ et insulsæ

(1) Vide supra p. 55, 114, 460.

scriptionis quam uno die effudisse testari poterit Setonius; ideoque veritus fui infelicem abortum doctissimorum hominum conspectui auribusque obtrudere. Legatur ergo cum venia, quum non genius sed necessitas a sterili et inculto genio extorserit. Prodibit brevi volumen ἱγλαδί-
 ςατον, quod plastrum ipsum variorum carminum complectitur in nuptias Barberinas (1), ne quid profuturum sæculo lateat.

Cardani *Proxenetam* abs te transmissum maximam partem legi. Utilis liber et pene necessarius homini inter Italos victuro. Verum et genuinum opus esse facile perspexi ex inæquali et inconstanti scribendi ratione, quam nemo assequi alius posset, etiamsi maxime allaboraret.

Ampl. d. Grotii libellum *de Veritate religionis christianæ* illustr. cardinalis mirum in modum deperit, geritque semper in manibus, imo in oculis.

Porphyrus meus lento admodum molimine prodit; et incititia typographorum omnia erroribus fœdat, ut me editionis susceptæ jam pœniteat : pergendum tamen ut potero.

De Porphyrii vita et scriptis quum nuper commentarer aliquid, incidi in Baronii παραδόξον opinionem, qui philosophum illum ex Phœnice Judæum, ex Tyrîo Bataneotem facit, idque D. Hieronymi auctoritate, ut videbis ad ann. Chr. cccii, n°. lxi : de quo loco vellem te ampl. Grotii et Rigaltii sententiam exquirere. Neque enim ullus aut sacer aut profanus auctor simile quid unquam somniavit. In Vaticanis Mss. *Biathaneotes* et *Bethaneotes* scriptum re-

(1) Vide p. 114.

peri levi variatione (1); quorum tamen primum ad *Βυθάνεοτες* accedere videtur. Mirum cur Bataneoten et sceleratum conjungat. Nam quid probri ex patriæ nomine? Porphyrium atra laborasse bile eaque percitum sibimet ipsi manus inferre voluisse, ipse, in Plotini Vita (2), de se scriptum reliquit. An Bataneotæ insigni aliquo flagitio locum proverbio fecere? ut Chaldæi, Ægyptii, et in sacris Sodomitæ et Capernaïtæ; illi ob peccatum *ἀλογίας*, hi ob profanam de esu carnis Dominicæ opinionem. Mihi aqua hæret, et magnam debebo gratiam, si quis in re incerta certi aliquid ostenderit. Nam Baronii sententia, quum contra auctorum omnium sententiam sit excogitata, nequaquam mihi videtur admittenda. Nisi tamen quid probabile contra afferam, religio mihi fuerit Baronii sententiam in dubium vocare et auctoritatem lacescere. Romæ MDCXXVIII a. d. IX februarii.

CII.

* P. PUTEANO.

Quum nuper frater tuus (3) salutem mihi abs te nunciret, et magno te desiderio teneri ostenderet certi aliquid de rebus meis cognoscendi, sensi profecto me neglecti officii haud obscure conveniri; cujus equidem culpæ me ipsum

(1) Ad marginem adscripta est hæc notula « V. C. Th. n.º. 655. *Bythaneotes* » quam sic interpretor, « vetus codex » Thuani... » credoque a Puteano fuisse additam.

(2) §. 11. Cæterum ad rem cf. Holstenianam Porphyrii Vit. c. 5.

(3) Christophorus Puteanus : cf. p. 377.

jam pridem reum peregeram. Quocirca ut cum bonæ fidei debitore rem tibi esse videres, voluntati tuæ satisfaciendum existimavi; quamvis de publicis meisve rebus nihil adeo habeam quod magnopere te delectare possit, nisi id fortassis quod illustriss. cardinalis constanti affectu me prosequatur, et data occasione testetur sibi fortunarum mearum promotionem in primis cordi esse. Nam, quum sæpius egregiæ illius erga me voluntatis et benevolentiae fructum perceperim, nuper sane uberrimum sum expertus; dum Hamburgensis ecclesiæ præposituram, magno multorum petitam ambitu, mihi contulit, dignitatem apud meos cives primariam, qua studiis meis optime prospectum erit. Neque solum de S. Pontificis collatione, sed et Cæsaris consensu et approbatione, quod quidem potissimum est, securus sum, ut clementissimo ejus favore et subsidio facile me jure meo potiturum sperem. Jam enim famam apud vos percrebuisse existimo de Cæsareo edicto nuperime promulgato, quo controversi aliquot articuli constitutionis imperialis de Pace Religionis ab Imperatore declarantur, et a Lutheranis omnia bona ecclesiastica, post Passaviensem conventum occupata, repetuntur. Nosti quid de leonis divisione Phædrus fabuletur: similem profecto hanc declarationem dixeris. Abbantias imperiales repetit, quia Cæsar; episcopatus catholicis vindicat, quia victor: reliqua beneficia qui non restituerit, malum dabit. Nec minor spes est obtinendi canonicatum Lubecensem cum scholasteria, de quibus superiori anno mihi provisum fuit, cum Lutherani eam quoque ecclesiam post Passaviensem transactionem invaserint. Et nisi fama publica fallat, jam Cæsaris commissarii eo profecti sunt, qui iniquis possessor-

ribus beneficia ecclesiastica abrogent. Quidquid sit, spem optimam ex illustriss. nuncii Viennensis literis concepi, qui semel atque iterum id negotium Cæsari commendavit. Hæc ferme præcipua sunt, quæ tibi, pro benevolentia illa qua me hactenus persecutus fuisti, scitu haud ingrata futura arbitror.

Literarum studia mirum in modum hic frigent, et supra quam vel ego dicam vel tu credas. Nam quum antea satis languerent, cl. Aleandri obitu (1) plane intermortua et extincta videntur. Plerique omnes, qui studia profitentur et ingenio laudem quærunt, conjurasse videntur, ne quisquam serium aliquid aut publice profuturum tractet: ita vel carmen vulgari lingua pangunt, vel de quæstiunculis paradoxis *μικρολογῶσι*, quas nos Hyperborei quum non curemus vel etiam minus capiamus, noctuæ inter aquilas aut inter lynces vervecēs videmur: et, nisi animus me vehementer fallat, literarum neglectus in pejus quotidie proruet, quum ii, quibus aliqua iuvandi voluntas est, ab imperitis et invidis hominibus omni conatu prohibeantur. Ita scilicet egregii literarum promicondi, ut sapere videantur et quidem soli, draconum instar alios a publicæ doctrinæ thesauris arcent, ne quis forte leoninam pellem Cumano pæcori detrahat. Sed frustra de hac temporum et literarum calamitate querimur, quam ego fatalem esse judico, quum optimam principum voluntatem et præsertim illustriss. cardinalis nostri nemo, nisi iniquissimus, accusare possit: sed ferenda quæ mutare non licet, et de quibus mutire coram plebeio piaculum est.

(1) Quod notavi p. 133 de Aleandri mortis tempore et hac epistola firmatur.

Tertullianum ampliss. d. Rigaltii in fratris tui manibus obiter et raptim inspexi, quum illustriss. cardinali eum offerret; literas autem elegantissimas Donii nostri beneficio legi, et scio cardinalem nostrum summopere eas mirari. Sane omnis horum hominum fastus et animi confidentia facile unica illa epistola retunditur.

Apud Bordelotium (1) puto me fidem jam dudum decoxisse. Is, ante multos menses, iteratis literis a me petiit ut decem et amplius integros auctores cum Vaticanis codicibus conferrem. Quid facerem? Morem gerere, διὰ τὴν τοῦ φύλακος (2) θρασύτητα, amico non licebat; nec denegare volebam, quod conqueri apud omnes publice minus tutum sit; nec verba dare et hiantes corvos deludere consuevi.

Ampliss. d. Grotio diligenter studia mea commendari velim. Allatus nuper fuit libellus *de maris libertate* (3) inter alios præstantissimos libros Leidenses; quem a monachorum censura vindicavi, quod Venetorum prætextus de imperio Adriatici sinus eo convelli dicerem, et Pontificis cæterorumque principum jura stabiliri; et tantum effeci ut publice hic prostet. In altero opere *de jure pacis et belli* duo tantum loca animadversa fuere, cur lectionem ejus prohiberent (4), quorum quidem altero parabolas sacras *fabulas* vocavit; altero de conciliis generalibus ecclesiæ minus commode ad catholicorum aures locutus est. Quam culpam levissima mutatione redimere poterit in secunda editione. Romæ MDCXXXIX eidib maii.

(1) Vulgo *Bourdelot*.

(2) Vide p. 107. (3) Vide p. 60.

(4) Cf. *Burigni, Vie de Grot.*, t. I, p. 247.

CIII.

* PEIRESCIO.

TRIBUS tuis responsum debeo, quod paulo longius dilatatum una vice nunc solvam, et quidem καὶ ὕστερον πρότερον; neque enim multum referre existimo quod postrema primis præferam.

Philonis Byzantii opusculum (1) recepi: verum id remitti haud opus erat, quum aliud mihi exemplar servaverim; tibi autem transcribendi laborem imminuere vel plane compendifacere potuisset. Opellam a me in vertendo præstitam exigui sane momenti nimis profecto magnifice prædicas; neque enim tam Suffenus mihi sum (2) ut magnam laudem inde sperem ubi parum præstiti. Gaudeo tamen et scriptum ipsum et versionem meam accuratissimi tui iudicii censuram sustinuisse, ita ut non verëar jam publice omnium oculis eam exponere. Spero autem totum illud σύνηκον geographicum tibi probatum iri; nam in cæteris, mere geographicis, aliquid amplius mihi tribuo, neque adeo publicum iudicium timeo; cuperem tamen tuum de singulis prius experiri. Sed de Philonis ætate quod quæris, id certo affirmare possum, Athenæi, Eutocii et Heronis testimoniis, vetustissimum esse auctorem et Aristotelis γράμμα, quod vel discipulum vel familiarem interpretari licet: et, nisi plane ἄσχετος sim in coniec-

(1) Vide p. 246. (2) Respicit Catulli Suffenum illum qui

« Tam gaudet in se tamque se ipse miratur. »

tando, affirmaverim hoc opusculum scriptum ante conflagrationem templi Ephesini; quod incendium contigit anno 1 olympiadis cvi, eodem anno ac die quo Alexander Macedo natus fuit.

De Marmorea Pyramidum incrustatione curiosa sane observatio tua est; conjectura autem verissima mihi videtur qua lapides postea sublatos et in alium usum conversos suspicaris: nimis enim securus, ne dicam supinus, auctor ille (1) fuisset, si tam clara in re tam turpiter errasset. Nam, etiam si demus ipsum nunquam penetrasse superiorem Ægyptum, habere certe potuit sua ab iis qui coram inspexerant; præsertim quum Græcis familiare admodum in Ægyptum iter fuerit, maxime iis qui exterorum usu sapientiam vel rerum humanarum peritiam sibi parare studebant: tum vero insana hæc barbarorum regum structura totum orbem ad spectandum pertrahebat. Quis vero credat mathematicum celeberrimum, qui hanc *ἰσθίη* artis ac professionis suæ scripsisse videtur, adeo fuisse incuriosum ut tam docto sæculo ea proderet de operibus toto orbe celeberrimis, in quibus imperitiæ a quovis coargui convincique potuisset? Neque mirabitur quis aut dubitabit detegi potuisse pyramides, quum tot præclara antiquitatis monumenta hic passim in Urbe, et jam olim et superiori sæculo, detecta videamus? Et vel solum Domitiani amphitheatrum exemplo esse poterit, quod cum barbaris Ægypti miraculis Martialis (2)

(1) Philo Byz. de VII Miraculis in Thes. Gronoviano t. VIII, p. 2259. Cf. omnino Leirronius in doctissimis de Diculo disquisitionibus p. 102 seq. (2) Lib. de Spectac. Epigr. 1.

jam olim comparavit : id latericium ferme ab una parte apparet, detracta exteriori illa lapidea facie et in alios usus conversa.

De fragmento Græco in Matthæum inquiram, et puto me pervestigaturum auctorem; sunt enim sigma et *ρ* *μ* *ι* *ν* *α* *τ* *α* satis manifesta, unde agnosci haud difficulter possit. Vellem ut paulo liberior Vaticanorum codicum inspiciendorum atque evolvendorum facultas nobis concederetur, præsertim ubi per multos codices circumvolitandum. Neque tu ignorare potes quam duros ac difficiles in exhibendo custodes illi se præbeant; tum vero jam non semel expertus est Bochartus (1) noster, etiam ubi tuo nomine petiit.

Excerpta illa de ponderibus et mensuris (2) nescio utrum magnopere tibi profuerint: sane Eusebiana illa sunt exigui momenti et protrita admodum. Magis proderunt, ni fallor, Heronis excerpta quæ mitto. Codex Mstus. pessima manu descriptus est, et notas *τιχυνὰς* habet atque abbreviaturas satis obscuras et intricatas quæ me a vertendo deterruerunt. Si quid tamen bonæ frugis in hisce latere existima- veris, habebis integriora omnia ab illustr. archiepiscopo Tholosate (3), in cujus bibliotheca exemplar optimum me vidisse memini, cum Latina versione Jos. Aurix, paratum editioni.

Sam. Petiitum, ex quo Miscellanea et Varias Lectiones ejus vidi, summo opere æstimare cœpi. Habet ille magnam profundæ eruditionis copiam, et judicio edecumato valet; quod ego omnis doctrinæ condimentum, imo vitam et animam judico. Hactenus tamen morosissimi nostri cen-

(1) vulgo *Bochart*: cf. p. 213. (2) Vide p. 245. (3) V. ibidem.

sores neutrum opus, nescio quam ob causam, publico usui fruendum permittere voluerunt; ita fit ut nulla in Italiam exemplaria inferantur. Atque ita se optimorum librorum usu, doctissimos autem homines merita laude ac fama privant.

Transeo ad alteram: hac enim nimis forte copiose postremæ tuæ respondi.

In Dionysio Byzantio investigando næ tu nimium laboris insumpsisti, et doleo profecto me tantum molestiæ importuno meo desiderio tibi exhibuisse. Nunc frustra consumpta opera, penitus periisse hunc auctorem existimo: nam eam in perquirendo diligentiam adhibuisti, ut,

*Si acum, credo, quæreret,
Acum invenisses, si appareret;*

(inquit servus ille comicus)

*tam diu
Hominem inter vivos quæritamus mortuum :
Nam invenissemus jam diu, si viveret (1).*

Idem ego de Dionysii nostri Ἀναπλῶ dixerim. Quocirca rogo ut pervestigare desinas, et quod video periisse perditum ducas. Sed tu, quæso, hac opportunitate indicem Mss. codicum illius bibliothecæ (2) nobis procura. Puto enim nonnulla istic latere quæ institutum nostrum adjuvare possint, quum Gillius (3) idem hoc studiorum genus,

(1) Plaut. Men. II, 1, 13. Vide supra p. 100, 244, 251, etc.

(2) Episcopi nempe Rutenensis: cf. p. 85, 270

(3) Vide p. 34, et adde Maltretum ap. Fabric. Bibl. Gr. t. VII, p. 559.

in quo ego laboro, sedule excoluerit. Tum vero opera tua, quam in sphæricis scriptoribus procurandis impendisti, longe mihi gratissima est. Quam vellem ut, eorum loco, Theonis libros de locis mathematicis in Timæo Platonis nancisci potuissem! Proinde majorem in modum rogo, si res adhuc integra est, ut eos potius ab illustr. d. archiepiscopo (1) mihi procures: nihil mihi gratius aut studiis meis commodius accidere poterit: nunc enim totus sum in Iamblichō, ad cujus difficilem et abstrusam doctrinam eruendam hujusmodi manuuctione in primis egeo. Si obtinuero, una cum Iamblichō eum producam.

Mitto Græcum exemplar Cyrilli (2) tam diu desideratum, quod bona fide ac diligentia curari publice interest, quum unicum hoc exemplar in Italia extet: curavi describi per amanuensem Græcæ linguæ satis peritum; sed codex ipse Ms. adeo inepte, insulse ac barbare scriptus erat ut nihil simile in omni vita me vidisse meminerim. Sed operæ pretium est te universam hanc historiam penitissime cognoscere; ita facile judicabis quid factu opus sit, ne fides nostra sugilletur. Venit ante quadriennium Romam Societatis Jesu theologus Siculus (3), qui, quod rarum hic in illis Patribus, et Græcas literas callebat, et vetustos codices Græcos perquirebat. Is codicem pervetustum ex illa insula

(1) Tholosate scilicet. Cf. p. 233, 151.

(2) Vide p. 151.

(3) Hic adscriptam inveni, manu, ut videtur, Buharii, hanc notulam, qua mea p. 151 stabilitur: « Scilicet Jo. B. Jattinus, qui « Cyrilli libros V et VI in Joannem Græce exaratos et in Chio insula repertos Romam advexit. Vide Cornel. a Lapide Præfat. in « Joannis Evang. »

secum attulit, in quo describendo et transferendo diu multumque, sed frustra, insudaverat. Nam contextus Græcus vitiosissime scriptus erat, haud dubie ex dictantis ore, ab homine omnis græcismi plane ignaro, qui portentosam errorum orthographicorum segetem pulcherrimo operi offuderat, ita ut non nisi ab homine Græce doctissimo, imo αὐτοχθόνι aliquo restitui posset. Erat tum commodum in Urbe juvenis Germanus, qui literas Græcas satis scite pingebat, et meo ferme sumptu vivebat, eo quod in scribendis Græcis ac Latinis operam mihi commodaret. Huic jesuita thesaurum suum ostendit, et pretium honestum pollicetur, si codicem ad veras orthographiæ leges describere velit. Ille, spe lucelli, operam promptissimam addicit; sed mox inter errorum dumeta impeditus hæere coepit. Ibi me accedit, rogatque ut consilio auxilioque juvem. Ego, quum unicum hoc in Europa exemplar extare certo crederem, et quum animo perpenderem quam ingens damnum ex codicis illius interitu ad rem christianam pervenire posset, tum etiam quod, ex specimine aliquo versionis Latinæ, bonum illum patrem tanto oneri imparem viderem, præsentissimum in re ancipiti consilium cepi. Vivebat tum forte in Urbe sacerdos Græcus Corcyreus, homo cum cætera doctus, tum vero et Græcæ linguæ et theologiæ peritissimus, et manu in primis promptus ad scribendum, sed in re admodum angusta et afflicta. Huic ego codicem describendum trado, et pensum quotidianum a Germano illo transcribi curo satis nitide pro patre illo jesuita: atque ita, aliquot septimanarum spatio, totum opus feliciter absolutum fuit; et jesuita paulo post codicem autographum una cum suo sibi exemplo in Siciliam iterum

asportavit, ut ibi versionem Latinam procuderet, tum etiam ut reliquos duos libros ἀναδ' ἑταῖρος pervestigaret. Neque ille hactenus Romam rediit. Mihi autem exemplar ab homine illo Græco descriptum servavi, ut, oblata occasione, publici juris fieret. Habes historiam Cyrilli liberati, unde facile judicabis haudquaquam evulgandum quomodo in manus nostras pervenerit, ne fabulam nos faciant. Ego vero semper summo studio id cavi, ne qua re quemquam ex societate illa offenderem, quæ causas particulares publicas facit, sed omni observantia et officiorum genere colo, eique non parum me debere profiteor. Proinde ex re et nostra et publica futurum existimo, ut exemplar hic ab amanuensi illo Germano redemptum dicamus, aut ut ex eminentissimi cardinalis nostri bibliotheca profectum credatur: sed utcumque credatur, pia fraus ea in re commissa est. Non deerunt homines eruditi qui in linguam Latinam transferant; præsertim quum nuper in Catena Græca a Corderio edita excerpta continua satis proluxa prodierint. Velim scire qua via exemplar nostrum ad illustriss. archiepiscopum curaveris, et quam sibi gratum id habuerit. Si Theonem ab se impetrari patiatur, mittam lubens alium aliquem codicem Græcum ἀντίδωρον ἱεροσάλειον; et si forte Græci scriptoris copia non suppetat, satis mihi habebō solam Latinam versionem fideliter transcriptam, Græca autem ex Mss. Vaticanis petam. Tu, quæso, hac quoque in re suadam atque auctoritatem tuam adhibere non graveris.

Ab eruditissimo Gassendo responsum expecto, et Gordii illius nodi, quem ex Procli Vita et anonymo Cosmographo

christiano (1) proposui, resolutionem (2). Sane, nisi ille lucem aliquam affulgeat, frustra spissas hasce tenebras discutere laboraverim. Nunc, ut aurem vellam, mitto alia quædam Ἐπικούρεια (3), in quæ forte legendo incidi. Plura habebit, ubi hæc ad institutum ejus facere intellexero. Tu memoriam nostri illi refrica, si forte exciderit.

De novo typographiæ invento, ubi prælum non vi brachii humani, sed aquæ beneficio movetur, non habeo quod scribam, quum novum illud artificium simul natum atque neglectum fuerit, eo quod hujus modi consiliis studiisque nunc vacare non liceat. Ipsum vero hoc artificium sive typographicæ artis compendium tale est, ut post ipsam artem inventam, vix quidquam rei literariæ utilius excogitatum fuerit; quod paucis tibi utcumque adumbrare conabor. Totum hoc instrumentum molæ asinariæ simile videtur. In medio, axis versatilis ad perpendiculum erigitur, circa quem fixus atque immobilis stat orbis, in modum lignei horizontis qui globos cosmographicos circumambit, multis itidem suffultus pedibus, nisi quod hic multo major et latior. Orbi huic imponuntur formæ literarum ita compositæ, ut vulgo prælo supponi solent. Possunt autem imponi sex, vel octo, aut decem, aut plures etiam, eodem tempore, pro majori aut minori orbis illius capacitate. Singulis duabus aut tribus formis præficitur unus qui chartam imponat, vel impressam eximat, et atramento characterum formas inficiat, plane eodem modo ut vulgo in τυπογραφείῳ fieri videmus. Interim impressionis munere

(1) Cosma indopleusta. (2) Vide p. 259. (3) Cassendius multum studii posuit in illustranda Epicuri doctrina.

fungitur cylindrus plumbeus, quem paxillo transverso infixum axis ille versatilis in gyrum, motu admodum æquabili et moderato, circumagit, ut pondere ac mole sua, ordine, omnes suppositas formas comprimat. Hunc pone sequuntur duo alii transversi paxilli, quorum alter transennam illam sive crucem ferream, cui charta imprimenda sufficitur, attollit ut folium impressum eximatur; alter, supposita iterum charta, formisque atramento illitis, eandem claudit. Atque ita machina hæc, et præli ducendi atque remittendi, tum claudendæ atque aperiendæ formæ, laborem compendifacit. Tum vero, ubi in typographeis vulgaribus non nisi unum prælum a duobus trahitur, hic commode quatuor formæ ab uno eodemque tractantur. Accedit et hoc quod vulgaris ille excudendi modus varie peccet aut nigredine aut albedine nimia, pro ut is qui prælum ducit segnius fortiusve attrahit; hic vero, si atramentum commode suppetat, eodem semper modo res procedit. Vertitur autem volviturque axis ille medius rota aliqua inferiori, quæ aqua circumagitur, more molarum quibus vulgo utimur. Cæterum et aquam pro magnitudine totius machinæ certa mensura admittere convenit: tum vero et cylindrus ille plumbeus certa proportionem eidem machinæ respondeat, ne suppositam formam plus minusve justo comprimat; quæ ratio etiam vulgo in prælorum pondere observatur. Ego duas huiusmodi machinas vidi, alteram forma minori, ut S. Pontifici et eminentiss. cardinali nostro artis huius specimen exhiberetur, quam facile quis una manu circumagebat; alteram maiorem Brugiottus, typographus Rev. Cameræ, domi suæ ceperat, forma iusta, sed et ipsam humana opera, non decidentis aquæ vi, cir-

cumagendam : ea postea , ut dixi , intermissa ac neglecta fuit. Auctor fuit juvenis Romanus , mechanicus insignis, Franc. Continus. Et placuit principio inventum hoc et S. Pontifici et emin. nostro patrono, qui consilium plane heroicum tum cepere de restituenda Vaticana typographia (1), quum in adjunctis hortis magna suppetat aquæ copia et commoditas : sed mox idem consilium refrixit, et nunc plane jacet. Causam quæris ? Eadem illa , quæ tot bona incepta et cogitata hujus pontificatus subvertit, hoc quoque consilium hactenus impedivit; summa ignorantia illorum qui præcipuis muneribus in Pontificis aula funguntur , hominum scilicet qui nec suam nec principum famam curant, qui literas non tantum non intelligunt , sed etiam oderunt, quique omnia post pecuniam ponunt. Hi principio, ubi quid a principibus probari vident, applaudunt; mox, ubi rem perficiendam sibi commissam habent , inani spe aliquamdiu lactant urgentes, deinde fastidiose rejiciunt, aut ut ineptiarum architectos irrident; præsertim ubi de rebus agitur quæ ad literas pertinent. Ego quum emin. cardinalem nostrum summo favore hoc negotium complecti viderem , suggessi de novis typis formandis, atque ultro hoc negotium in me suscepi. Atque hactenus mea pecunia unum characterem Latinum incidendum curavi , cujus specimen hisce adjunctum videbis. Nunc totus sum in characterem Græco Regio imitando , quo Rob. Stephanus Philonem, Henricus Platonem, aliosque auctores Græcos edidere. Totus ille character literis nexibusque literarum cccclxx constat, ex quibus vix l nunc incidendi restant. Iis quoque absolutis, mittam specimen ad te , ut

(1) Vide p. 277.

dispicias quam bene nobis conatus noster successerit. Utor hac in re opera aurifabri Germani, hominis mire ingeniosi atque elegantis, qui integro septennio Arabicos, Syriacos, Ægyptiacos, Ibericos et Armenicos characteres hic sculpsit in usum Congregationis Propagandæ Fidei, ut hic vocant. Rident hic multi incœptum, qui Regios characteres imitandos mihi proposuerim: sed profecto si principum nostrorum favor artificis solertiam diligentiamque vel tantillum sublevaret, ausim hic promittere me vel æquaturum illorum elegantiam, vel saue quam proxime accessurum. Atque utinam fortunarum mearum angustia permitteret, ut literarum *ἱστορία* fundenda curare possem! ita mihi brevi restitutam hic typographiæ dignitatem promitterem. Sed illiciet, spero, characterum majestas atque elegantia emin. cardinalem nostrum, ut literarum formas flari fundique curet: quod si fiat, multa hic præclara opera edemus, unde solida ad literarum patronos redibit gloria.

Ego nunc totus sum in antiquis Romanorum Viis pervestigandis, eamque ob causam maximam agri Suburbicarii partem obequitavi. Vix dicere possim quam multa post Cluverium et Bergerium restent quæ longe exactiorem diligentiam requirunt. Possem tibi largam observationum copiam proponere circa Vias Flaminiam, Clodiam, Cassiam et Amerinam, unde facile tibi foret de reliquis conicere, si tua abuti patientia vellem. Multa quoque observata habeo de Viis Inalpinis, quæ in Galliam vestram ducunt, de quibus prolixa hic cum Dion. Boëssio (1)

(1) Vulgo *Boissieu*.

egi, qui Christianissimi Regis orator huc cum Crequio venit: vix enim quemquam illorum locorum magis gnarum me vidisse memini. Abs te autem maximopere hoc contendo, ut Aureliæ Viæ ductum, a Ligurum finibus in Summa Alpe ad Rhodanum usque, diligenter mihi designare non graveris, apposis singulorum locorum nominibus et intervallis, per quæ veteris Viæ vestigia etiam nunc transeunt, notatis etiam exquisitis locis illis ubi cippi vel milliares lapides, quorum Bergerius meminit, reperiuntur. Ita deinde haud difficile erit singula cum Antonino et Tabula Peutingeriana conferre, et verum accurate constituere. Avide nuper vestratem illum Quinqueranum (1) de laudibus *Provinciae*, percurri; sed profecto *χαῖνος καὶ ἐπιπόλαιος* scriptor est et parum me juvit. — Sed ad Boëssium redeo. Is, ut liberrime me librisque meis utebatur, inter alia opuscula quæ legenda a me impetravit, Pletthonis et Bessarionis epistolas et opuscula quædam Platonica sibi petiit, quæ in Anglia ex Regis bibliotheca olim descripseram. Ea autem petiit, quod aliud sibi in Galliis exemplar esse diceret; sed ante discessum haudquaquam mihi restituit. Erant scripta illa non quidem per se maximi momenti; sed, quum omnino Platonica diligenter hactenus conquisiverim, doleo sane me opusculis istis privatum. Puto tamen, si moneretur, restitutum haud difficulter, præsertim quum credam ipsum haudquaquam studio ea secum abstulisse, sed delituisse forte inter alia ejus scripta et inquirentis oculos subterfugisse. Si ulla tibi scribendi occasio suppetit, salutes, quæso, perhumaniter a me humanissimum

(1) Lege « Quinqueranum » : vulgo *Quiqueran*.

et eruditissimum virum; tum vero exemplar *Satyri*, *Θαυμασίῳ* scriptoris, ab ipso mihi impetres. Affirmavit enim mihi se Græce et Latine ejus nominis scriptorem, mihi hactenus nec fando nec legendo cognitum, edidisse. Nam et ille auctor, quicumque tandem fuerit et cujuscumque sit notæ, studia mea haud parum juvare poterit. Ego invicem palmariam illi correctionem poematis Ovidiani in *Ibin* (1) de meo reponam. Tu, quæso, hoc operam da ut *Platonica* illa mea ad me redeant.

De *Suaresii* nostri promotione (2) tecum gaudeo. Nescio quando novus ille pastor ad gregem suum sit discessurus. Puto sic inescatum deliciis urbanis et spe aulica, ut ægre hinc divelli possit. Eum ita colo, ut nihil a me desiderari amplius posse existimem. Adhibuit me censorem literarum pastoralium, atque omnia meo judicio permisit. Ex ipso transitu aulæ nostræ ingenium cognosces. De successore ejus in munere bibliothecarii puto te ex aliis cognovisse. *Enixe* ambiebat hunc locum *Claudius* quidam *Burgundus* *συρματοφόρος* (3), qui superiori anno plane ἀναλφάβητος, nunc, post prima elementa feliciter percepta, reliqua illa jesuitarum tinctura dealbatur. Huic socius destinatur *Venetus* quidam ex *Istria*, *leguleius Accursianus* purus putus, ætate jam provectior, homo cuius potius muneri aptus quam huic librario; unam habet virtutem insignem, blande admodum adulari, capite in alterutrum humerum detorto. Sed gustum hominis tibi præbebit nuperum ejus colloquium cum illustriss. equite *del Pozzo*, me præsentem,

(1) Hoc poema egregio commentario *Boessius* illustravit.

(2) Cf. p. 259. (3) Vulgo *Caudataire*.

habitu. Pertendebat inter alia satis tenaciter artem typographicam jam Longobardorum tempore, hoc est, ante nonngentos annos, fuisse. Deinde ingenue fatebatur se ne verbum quidem illius exoletæ scripturæ, qualis in exoletis codicibus Mss. extat, legere posse, et mirabatur homines sane ineptos et male feriatos reperiri, qui, post inventam typographiam, velint inspicere et contrectare fumosos illos et sordidos manuscriptos. Ecce tibi Hæschelios, Gruterus, Heinsius et Rigaltius nostros, vel Junios. Mihi religio esset contra hujus modi mortales petere; neque quisquam sanus mihi hoc consilium suggesserit, qui norit quibuscum ingenijs conflictemur, et quam delicati ac fastidiosi stomachi sint quibus studium atque operam nostram probare cogimur. Sane Suaresium non semel trimuli instar pueri plorantem vidi, neque Attalicas conditiones mihi promitti velim, ut, mancipii instar, probris me exagitari sinam. Tum vero non sine magna temporis ac studiorum jactura id munus exerceri potest. Ego vero cum Æsopico illo lupo (1)

Rex esse nolim, liber ut non sim mihi.

Ridebis, scio, et parum me ex aulæ ingenio consilia mea instituere dices. Sed quid faciam? ita me natum sentio et frustra ingenio meo obluctarer. Nam profecto in omni vitæ genere illud medicorum principis locum habet: τῆς φύσεως ἀντιπραττούσης, κινεῖα πάντα.

Ecce tibi, perillustis domine, longi silentii vindicem longiorem epistolam; brevem tamen, si affectum meum

(1) Ap. Phædrum III, fab. 7, vulgo « Regnare nolo. »

multo prolxiorem cogites. Vale, et me, quod facis, ama.
Romæ, postridie idus februarii ΜΡΕΚΧΧΙV.

CIV.

* CL. V. H. DORMALIO L. HOLSTENIVS (1)

χαίρειν καὶ εὖ πράττειν.

TIBI vero, mi Dormali, quantum video, serio propositum est silentii mei pertinaciam omnibus machinis expugnare, et profecto inhumanum pectus fuerit, quod tam validus et vehemens affectus non penetret. Id gaudeo quod meum affectum ex silentio non metiaris, sed ex veteri nostro et confirmato amore, quem virtus et eruditio tua meo in pectore κρατεροῖς ἀδάμαντος δῆσιν ἄλλοις (2), atque ita quidem, ut haudquaquam verear ne ἀπρόσηγορίᾳ solvatur. Proinde longioris silentii confidentiam ambitiosa excusatione apud te purgare velle, id vero esset in amicitiam ipsam gravissime peccare. Tu ingenium meum usu domestico perspexisti, nec ignoras me, sive natura, sive negligentia quadam mea, a scribendo abhorrere. Si quid tamen a me peccatum existimaveris, patieris, spero, crebrioribus tibi literis et diligentiori officio satisfieri, ea tamen lege, ut et tu de studiis et re literaria rescribas, neque,

(1) Bis exstat in codice; priori vice cum hoc titulo: « ad Dormalium canonicum collegiatæ ecclesiæ S. Petri Leodiensis; Leodii. » Altera, cum hoc lemmate: « ejusd. Holstenii ad H. Dormalium, canonicum ad S. Petrum; Leodii. » De Dormalio vide p. 230.

(2) Ex Pindaro Pyth. IV, 125.

ut facis, breves et tralaticias epistolas mittas. De meis rebus nihil ferme est quod significem; nam fortunæ meæ iisdem fere angustiis adhuc inclusæ sunt, quibus, tum quum nobis adesses, colluctabantur: neque id sane absque mea culpa, qui potiore scientiæ et doctrinæ quam rei faciendæ curam semper gessi, neque hactenus animum inducere potui, ut superciliosis istis, qui aliorum fortunas temperant, se servili adulatione submitteret; vestrates illos dico, qui Pandoraæ arcæ præsumunt et ex Jovis doliis bona ac mala pro libitu distribuunt. Verum tamen, ne jure conqueri aut cum Fortuna expostulare possim, emin. patroni mei benignitas fecit; neque sane malo loco res meæ forent, nisi communis patriæ calamitas ipsas quoque afflisset. Nunc versa rerum facies; et continuæ Seren. Regis victoriæ in meliorem spem nos erigunt. Studia eadem quæ olim me occupant; vetus, inquam, et exoleta Pythagoræ, Platonis, aliorumque philosophia; tum geographiæ veteris restaurandæ conatus: sed tardo molimine res procedit, inter urbis et aulæ negotia; tum vero adeo vastum est hoc mare, ut nuspiam littus vel portum prospiciam, et navis, quæ solius ingenii remigio propelli nequit, paulo vehementiorem faventis auræ opem requirere videtur. Habeo satis amplam bonorum librorum suppellectilem, et *ἐκδοτε* omnia adjumenta a mortuis istis magistris mihi suppetunt, ne inexorabiles illos bibliothecarum custodes assiduis precibus fatigare cogar; nisi quod subinde rariora quædam exscribenda curō. Sunt penes me Procli, Damascii, Herimiæ, Olympiodori, Herennii et Iamblichi Platonica et Pythagorica omnia, partim ab illustriss. d. Peirescio dono mihi missa, partim ex Vaticano thesauro

deprompta. Hieroclem totum emendavi ex Mss., et versionem Curterianam diligenter recognovi. Iamblichi duos priores libros ab Arcerio editos (si tamen editionis nomen infelix iste abortus meretur) de novo transtuli: posterioribus duobus necdum manum admoveere ausus fui, quamvis duas ex Vaticano Latinas versiones Mss. habeam, sed ita ineptas et insulas ut nusquam sensum assequantur vel exprimant. Neque minoris operæ fuerit alius ejusdem Iamblichi liber de Ægyptiorum theologia sive mysteriis, cujus ego optimum Ms. Græcum exemplar et diligentissime erudita manu scriptum penes me habeo. Superiori anno descripsit mihi Græcus quidam juvenis Nicomachi Arithmeticam cum locupletissimo Joannis Philoponi commentario, qui mihi in primis ad quartum Iamblichi librum proderit. Habui etiam veterem versionem Latinam Στοιχιώτης Θεολογικῆς Procli, paulo quidem rudiorē et μὲν βαρβαροὶ pro sæculi illius more, magni tamen usus ad subtilissimi operis mentem recte percipiendam, præsertim cum interpres, D. Thomæ σύγγραφος, suis demonstrationibus singulas propositiones illustret. Sed longum foret singula commemorare. Quam vellem, mi Dormali, ut tecum philosophari et conferre de singulis liceret! Sed tu qui amœniores Musas sectaris et poetarum flores, hasce spinas forte rides. Vidi enim quam tu Callimachi doctas elegantias et veneres in tuis elegiis feliciter exprimas;

Nobis non licet esse tam disertis (1).

Cuperem profecto aptiorem aliquem locum tibi obtingere

(1) Martial. IX, 12.

ubi doctrina tua in publica hominum luce emicare posset, et susurrarunt nescio quid de vocatione Lovaniensi ad Græcarum literarum professionem. Sane magno ornamento Academiæ isti te futurum existimo, nec leve operæ pretium facturum in juventute illa omnis elegantioris doctrinæ studiosissima. Tu, quæso, quid consilii ceperis quam primum significa, neque Fortunam ultra sese offerentem irreverenter habe (1). Tum et hoc præscribe quid Wøstenradius, quid cæteri docti viri apud vos in studiis moliantur; ego vicissim ne quid de meis rebus studiisque ignores operam dabo. Salutem d. Wøstenradio amicissimam a me nuntia, et vale. Romæ, MDCXXXIV. III idus novembr.

CV.

* V. CL. H. DORMALIO L. HOLSTENIUS

χαίρειν καὶ εὖ πράττειν.

Leodium.

PRIORES meas recte tibi traditas existimo, optime et amicissime Dormali; et si quid longioris silentii culpa animi tuum offenderim, id te, pro amicitia nostra, aulæ negotiis studiisque occupato condonasse spero. Nunc novam scribendi materiem et versus tui sive adventoria Ser. Hispaniæ Principi scripta, et sermo cum amico illo tuo (2) habitus, mihi suggessit. De versibus plauderem tibi, si plausum vanum vel tua requireret eruditio, vel mea ingenuitas dare soleret. Ut libere dicam, sunt probi καὶ ἀρχαίου

(1) Ausonius Epigr. 8. « Fortunam reverenter habe.... »

(2) Forte Omalio, de quo Epist. seq.

κομματος (1), si in propriis nominibus antiquitatis potius rationem quam vulgi usum sequereris. Quod amicus ille tuus retulit, te de reditu ad nos cogitare, id vero longe mihi gratissimum fuit; et omnino consilium tuum probo, qui doctrinam tuam in hoc potius orbis theatro elucescere velis, quam illic in privato otio delitescere. Quocirca, si ita fixum animo sedet, moneo omnino ac hortor ut nos quam primum reditu tuo bees, quibus dulcissimæ conversationis tuæ recordatio quotidie obversatur. Id puto satis superque te perspexisse, nullum locum esse ubi major proficiendi occasio se offerat, quam in hac urbe, iis præsertim qui Græcas literas sectantur. Meus in te animus idem est qui fuit, eritque semper, hoc est, tibi omnino addictissimus. Patebunt etiam cum animo ædes; et quidquid penes me est librorum tibi tuisque usibus offero. Et profecto commodissimus nobis hoc tempore advenires, quibus de τυπογραφίᾳ instituendo sedulo agimus; et jam regium characterem, tot præstantium librorum editione insignem, exprimi curavi (2), successu sane felicissimo; et magna agitamus consilia de cudiis Græcis in Urbe restituendis, qua in re magnus tui usus esse possit. Vaticani thesauri paulo nunc liberius mihi patent, et deprompsi inde multa haud contemnenda. Nunc totus sum in S. Anastasii Sinaitæ (3) operibus concinnandis, quorum spem dudum feci Parisiensibus typographis. Petierunt nuper a me Elzevirii, ut Procopii Historiam cum Vaticano codice conferrem, cum cl. Heinsius novam et insignem editio-

(1) Unum ex apographis, nam et duo hujus sunt in codice, exhibet, « et ἀρχαίου χρώματος. »

(2) Vide p. 477. (3) Vide p. 502.

nem moliatur : ego omnino ipsis morem geram, ubi docti alicujus viri copia erit, quo ἀνταναγνώσῃ utar. Tu, quæso, ad nos reditum matura, ut in hisce nobiscum publica commoda promoveas. Ego, qui jam paulo propius emin. patronum ac herum meum accedo, meam tibi operam spondeo in tuis quoque fortunis promovendis, ubi occasio se dederit. Vale, amicissime Dormali, et tui amorem, qui semel πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς mihi penetravit, perpetuo firmum fixumque hæsurum certo tibi persuadet Romæ, a. d. ix decembr. mdcxxxiv.

CVI.

* DORMALIO.

DE reditu in Italiam mentem tibi in dubio fluctuare video; idque cum literæ tuæ, tum Omalii sermones mihi indicant. Ego quid tibi consulam æque dubius juxta tecum hæreo. Puto enim te jam cognovisse ex amicorum literis quæ edicta S. Pontifex nuper publice proposuerit, de residentia eorum qui ecclesiastica beneficia obtinent. Causam hujus edicti scribere non adtinet; id doleo in hæc incidisse tempora, quibus te quam maxime videre et complecti cuperem. Scis leges istius modi fere ἐφημέριους aut menstruas esse; quæ quanto sunt rigidiores, eo citius vim viresque amittunt. Id tibi affirmare possum, emin. cardinalem nostrum speciatim de me locutum S. Pontifici, ne quid mihi (1) molestiæ constitutio ista facesseret. Proinde videbis quid

(1) Canonicus enim ecclesiarum erat Cameracensis et Coloniensis : vide p. 256.

de tuo itinere statuere velis. Si fixum animo tuo sedet Romam repetere, poteris eandem religere viam, quam, quum hinc in patriam proficiscebare; scilicet, per Provinciam et Aquas Sextias, ubi illustriss. d. Peirescii ædes animusque tibi patebunt, cujus benignitatem et profusissimam humanitatem, quum tu coram expertus sis et re ipsa degustaveris, ego verbis non prædico. Istic hærere poteris per mensem junium (1) aut alterum, et tempus bonis studiis, honesta et jucundissima occupatione, conterere, donec primus illa novæ legis impetus defervescat. Tu quid e re tua futurum sit accuratius cogitabis. *Mæ* ædes et bibliotheca tibi patebunt æque ac antea; et ut studia, ita sortem ac fortunam communem mecum habebis. Vale. Romæ, MDCXXXV. A. d. x martii.

CVII.

* AL PADRE DON CHRISTOFORO PUTEAÑO (2)

CARTUSINO.

REV. SIG. E PADRE,

V. S. mi farà favore d'informarsi da i signori suoi fratelli, se per sorte si trovassero in Francia alcune Vite de Pontefici Romani scritte d'autori antichi e synchroni, delle quali io mi potessi servire per la mia fatica, la quale io ho per le mani, di mettere insieme e mandare alla luce tutte le scritture antiche e autentiche, che concernino l'istoria dei Pontefici. Principalmente vorrei sapere donde

(1) Forte « unum » pro « junium. » (2) Vulgo *Du Puy*; cf. p. 464.

sia cavata quella Vita di S. Leone IX scritta da Wiperto , e stampata per il sign. Cramoisy , e chi fù il P. Sirmondo sia quello che l'abbia fatto stampare (1); et se si trovino altre Vite scritte in quel modo , come sarebbe quella di Silvestro II , et altri Pontefici di quel tempo et anco più bassi , principalmente quelli che furono di nazione Francesi. Non dubito che il sign. Quercetano (2) et altri habbiano molte cose appresso di se , che possino servire a questo proposito. Io riceverei favore particolare , se io potessi ottenere qualche lista o catalogo di tutto quello che si trova , tanto nella libreria publica del Re Christianissimo , quanto nelle altre de particolari. Et a V. P. Rev. baccio le mani con ogni vero affetto , come servitore devotissimo et obligatissimo LUCA HOLSTENIO.

Roma , 6 marzo 1636.

CVIII.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

FREQUENS mea et longa superiori anno ab Urbe absentia , tum vero continua in xysto Vaticano (3) restaurando occupatio , et secutus inde morbus qui me totam fere æstatem præteritam misere afflixit , officia debitæ erga te observantiæ et literarum commercia non dicam impedièrunt ,

(1) Forte legendum : « E chi fù ; e se il P. S. »

(2) Vulgo *André Duchesne*.

(3) Vide p. 274.

sed disruperunt penitus; quamvis *ego interea temporis* nullam apud communes amicos tui colendi occasionem prætermiserim. Tu, pro tua humanitate, longæ ἀπειρίας culpam, frequentiori literarum officio in posterum me emendare patieris. Nunc vero tanta undique scribendi materies offunditur, ut quid primum aut potissimum scribam vix inveniam. Sed prius tibi aliquam studiorum meorum rationem reddam; quod tu longi temporis interusarium accipies.

Quum Vaticani ambulacri restauratio mihi committeretur a S. Pontifice, necessitas mihi quædam imposita videbatur inquirendi accuratius in Italiæ antiquitates, et præsertim Suburbicariarum Provinciarum, quæ corculum Italiæ et antiquitatum ταμειῶν semper fuere. Hic quum usu ipso cognoscerem quam multa, etiam post Cluverium, in tenebris lateant, quumque multa indicata potius ab eodem Cluverio quam explicata fuerint, cœpi me ad accuratorem pervestigationem totum accingere, ut antiquitatem non tam parietinis et rudibus obrutam, quam hominum incuria et inscitia oppressam, et tenebris sepultam, ad memoriam revocarem, et luce aliqua perfunderem. Quumque hoc studiorum genus, præter auctorum cognitionem, αὐτοπτικὴν πρῆξιν requirat, cœpi subinde in vicinas provincias excurrere, et oculis omnia lustrare, inquirere a singulis, et nihil non pervestigare quod ad veri cubilia me perducere posse existimabam. Ita sensim Tusciam Suburbicariam, sive Patrimonium, ut nunc vocant, Umbriam, Sabinos, Marsos, Æquicolas, Hernicos, Latium denique universum diligentissime lustravi: cujus sane laboris me non poenitet. Congessi enim magnam

emendationum et observationum sylvam ad Cluverium, cujus opus, in particulas discissum, ita attemperavi, ut singulas partes in risco commodè circumferam. Cæterum, ad pervestigandum eo certius locorum situs, itinerariorum veterum ductus potissimum secutus sum; quæ, ut mihi facem in hisce tenebris præluxerunt, ita a meis observationibus magnam vicissim lucem aliquando accipient. Et, ut mihi satisfacerem, Vias antiquas earumque divertigia non lustravi tantum, sed decempeda dimetiendas curavi, et tabulis accurate depictas exprimi. Hæc præludia sunt operis integri, quod nunc molior, *de Viis publicis et antiquitatibus Agræ Suburbicariæ*, quo et meas observationes complectar, et Cluverii vel errata vel omissa ordine prosequar. Hac enim ratione etiam agri suburbicariæ fines egredi licebit, et Viarum publicarum ductu in cæteras quoque Italiæ provincias excurrere. Præter hunc lustrandi laborem, nullam non ab aliis perquirendi occasionem sum amplexus; qua in re multum me adjuvit emin. cardinalis nostri auctoritas apud episcopos, qui ex singulis provinciis quotidie ad Urbem et Apostolorum limina ventitant, quorum opera multa mihi cognoscere licuit. Perquisivi præterea quicquid est memoriarum veterum et sacrarum donationum, unde vix dici potest quantum profecerim. Conquisivi etiam doctorum virorum libros et scripta, qua edita, qua inedita, qui in hoc genere aliquid elaborarunt, quorum multa tibi commemorare possem; sed, speciminis loco, nunc tibi nominabo, Marianum Victorium, episcopum Reatinum, D. Hieronymi operibus editis clarum, cujus 14 libros *de Reatinis antiquitatibus* ex ejus civitatis archivo, seu tabellario, nactus sum; quorum duobus prioribus om-

nium priscorum Italiæ incolarum originem docte et luculenter exsequitur; tertio, universi Sabinorum agri, quarto tandem Reatinorum antiquitates complectitur. Hujus generis opuscula adeo larga segete mihi sub manibus succrevire, ut, si edendi animus vel occasio esset, unum et alterum volumen conficerent. Quam vellem ut tibi coram singula exhibere, tuoque accuratissimo in hisce judicio uti liceret!

Cætera studia quod attinet, Græcis adhuc philosophis inhæresco. Iamblichum ad umbilicum perduxî; cæterosque fere omnes Pythagoreos, Platonicos et Stoïcos, qui de morali philosophia scripsere, recensui. Habui præterea ex Vaticana bibliotheca insignem collectionem similitudinum et sententiarum Pythagoreorum nescio cujus Demophili (1), auctoris, ut existimo, non postremæ vetustatis, cujus beneficio multa mihi in libello illo Latino Xysti Pythagorei (2), restituere licuit, hactenus male intellecta. Habui etiam Democratis (2) philosophi aureas sententias, quarum nonnullæ sub Democriti nomine apud Stobæum leguntur; sed maxima pars hactenus lucem non vidit. Exemplar Græcum ex Epiro ad emin. cardinalem nostrum missum fuit. Hæc ego jam editioni parata apud me servo, et submittam subiinde Elzeviriis, qui editionem se curaturos promittunt. Commoratur hic nunc apud nos Ludovicus ipsorum nepos, brevi ad suos reversurus. (3). Is Procopium Græcum Hoeschelianum secum deferet, egregie ad Vaticanos codices collatum, et quam plurimis ingentibus lacunis suppletum, unde nova adornabitur editio,

(1) Vide p. 302. (2) Vide p. 262. (3) Vide p. 262.

cum Vulcanii versione, cujus recensionem D. Heinsius in se recepit. Adjungent etiam Ἀνέκδοτα, infamem illam in Justinianum et Theodoram satiram. Rogavi ne inclementer dicant scribantve aliquid in Alemannum (1), qui consilii sui haud satis consulti poenas Rivio (1) aliisque jam persolvit. Quin monui ut si quid improbent id expungant potius in ejus notis, quam sugillent; ne malam gratiam Vaticanæ bibliothecæ retulisse videantur, cujus ope juvari voluerunt; atque ita, spero, emollient τὴν τῶν βιβλιοφυλάκων σκληρότητα.

Nunc totus sum in colligendis Vitis Pontificum Romanorum. Tu vero post Ciacconium, Panvinium, Platinam, Pontificum Vitas colligis! inquires. Ecquod spicilegium post tantam messem? Ego vero messem integram et intactam superesse existimo; imo hæc, novæ editionis causa, quod nihil aut parum ab hisce præstitum omnino existimem. Sed tu hujus quoque consilii rationem accipe, unde per te cognoscere poteris quam ego, vel potius ecclesia Dei, tua aliorumque sacræ antiquitatis promorum condorum opera egeat.

Quum emin. cardinalis noster, pro maximo erga studia ecclesiastica affectu, sæpius de Anastasio Bibliothecario mecum loqueretur, et de auctoris, si non optimi, sane utilissimi et plane necessarii, conquereretur obscuritate, cœpi mirari cur tot docti viri, qui sacram hanc antiquitatem tractarunt, centones potius consuere, aut novum pannum de suo detexere, quam veterem hanc purpuram restaurare et illustrare maluerint. Hinc mihi novi laboris

(1) Vide p. 267.

consilium subnatum de emendando et illustrando *Azastasio*; inde mox aliud subortum de conquirendis omnibus antiquis monumentis, quæ ad hanc ecclesiasticæ historiæ partem spectant. Atque adeo, vix firmato consilio, ubi inquirere cœpi, obtulit se ingens rerum copia, acta scilicet omnium ferme primorum Pontificum et *Martyria*, quæ in Mss. hinc inde latent, tum etiam nonnullarum *Vitæ* satis prolixe ab antiquis auctoribus scriptæ. Itaque ut manum operi admoveere cœpi, vix trium mensium spatio ingentem coacervavi novi operis materiem. Suppeditarunt etiam ultro amici exemplaria Ms. sane luculenta *Pandulfi Pisani*, *Martini Poloni*, *Bernardi Guidonis*, *Ptolemæi Lucensis*, præter ea quæ in immenso illo penu Vaticano latent. Sane mirari satis non possum voluisse hactenus *Βιογραφους* illos recentiores sua potius obtundere, quam tot egregia monumenta in lucem protrahere. Sed hac de re prolixius præscribam, ut si quid, vel abs te, vel ab amicis, suppeditare possis, accurate cognoscas quid meam in rem sit futurum.

Atque hæc quidem de meis studiis in quibus nunc versor; quæ quidem ego, quantum possum, emin. principis mei ingenio ac voluntati attempero, quando quidem ille mea nunc in studiis opera atque *ὑποπύλα* utitur, cujus ego summam in me benevolentiam et affectum verbis tibi satis explicare non possum. Mihi vero quum aures ejus animusque interiori admissione nunc pateant, unum hoc ago ut optima de literis et literatis promovendis fovendisque consilia instillem. Quumque ipse nunc serio studia Græca tractet, meo potissimum consilio, *academiam* (1) linguæ

(1) *Basilianam academiam*, de qua p. 268.

Græcæ exercitiis et Græcanicis ecclesiæ antiquitatibus pertractandis instituit : quibus quum ipse frequens intersit, vehementer omnium ingenia ad hæc studia excolenda excitat. Tum vero totus nunc est in eo ut doctorum virorum labores lucem aspiciant, quos diligenter undique conquiri curat, et propediem te specimen aliquod visurum spero.

Patris Kircheri grammatica Ægyptiaca nunc sub prælo sudat; quin imo friget verius dixerim, ob solitam typographorum tarditatem, præsertim in novo hoc et incognito hactenus studiorum genere. Sane æterno sibi beneficio orbem terrarum devinciet ob depulsas tandem palpabiles illas Ægypti tenebras. Ejus vero beneficii pars maxima tibi accepto referenda, cujus consilio et auctoritate eminentissimus cardinalis noster editionem in se suscepit. Vidi quæ de hieroglyphica Ægyptiorum doctrina commentatur, nec satis mirari possum felix ingenii acumen, quod natura ipsa ad hæc studia finxit. Neque quisquam hactenus ex omni doctorum turba tam oculatus fuit in hisce perspicendis. Scripsit Explicationem Obelisci Barberini, quam te vidisse existimo, quæque una cum grammatica Coptica lucem, ni fallor, videbit; quam ego adeo certam existimo, ut certius nihil a quoquam scribi dicive potuerit unquam; ita omnia cum veteri ejus gentis sapientia conveniunt, cujus vestigia et Ζανυρα quædam Iamblichus aliique nobis conservaverunt. Tu, quod facis, studia ipsius sedulo favere perge.

Obtulit nudius tertius mercator quidam Maronita emin. cardinali nostro codicem Evangeliorum Chaldaicum adeo venerandæ vetustatis ut cum Virgilio Vaticano conferri posse omnino existimem. Codex scriptus est literis majus-

culis, circa trecentiesimum Christi annum, *Babyloniæ* in *Mesopotamia*, ut in calce annotatum legitur; in cujus margine passim voces Græcæ difficiliores annotantur, vel quæ peregrinum et difficile quid habent, ut *KHNCON*, *ΣΤΑΘΡΑ*, *ΠΡΑΙΤΟΡΙΟΝ*, et similes. Attulit idem ex Oriente duas cistas librorum Syriacorum et Arabicorum, quas ex Liburno Pisanorum portu quotidie expectat. Inter alios codices Historiam Ægyptiacam (1) vetustam esse ait, quam P. Kircherus efflictim una mecum expectat.

Misi nuper epistolam Gasparis Berti Italicam, qua ille, jussu em. cardinalis nostri, diligenter perscripsit de observationibus eclipsium, quæ tu scire desiderabas. Bertus ille singulari mihi amicitia conjunctus est; vir peritissimus rerum mathematicarum, scrupulosæ ἀκριβείας, adeo ut majorem in hisce diligentiam præstare possit nemo; idem αὐτοεργός et valde μηχανικός, in mathematicis instrumentis conficiendis exquisitissimus: et quum nemo sit, qui non singularem miretur doctrinam, tum verò modestiam ipsius mirantur omnium maxime; homo plane factus ad genium et gustum tuum, si qua porro in re ejus opera uti volueris. Vidimus heri una novam sphæram Copernicianam ex *Hollandia* ad Urbem allatam, non sine admiratione et singulari voluptate, ob magnam hypothesium facilitatem et simplicitatem. Censores nostri nihil quidquam difficultatis moverunt in usu ejus permittendo, contra omnium opinionem.

De ecclesia S. Urbani et antiquitatibus ibidem repertis emin. cardinalis perscripsit. Scrupulum mihi haud exiguum movit, quid sibi velit illud: ΕΣΤΙΑΙ ΔΙΟΝΥΣΟΙ. Quid enim Vestæ et Baccho? aut quænam illa Vesta

(1) Vide p. 271.

Bacchi? Ara illa reperta fuit in ostio cryptæ subterrancæ antiqui operis, cujusmodi et ipsa est ecclesia. Fuit enim templum, priusquam in christianorum usum converteretur, ut ex antiquis elegantissimisque figuris apparet gypsati operis, quæ in suprema fornice conspiciuntur. Figuræ illæ muliebres sunt, quarum altera duas aves, anseres puto vel anates, pedibus colligatis, deorsum capite pendentes; altera unam dextera insidentem gestat. In ima fornici parte vestigia trophæorum et armorum egregia conspiciuntur. Crypta, quam dixi, in superiori ecclesiæ parte est, cui altare præcipuum insistit. Supra cryptam alius est locus cavus, in quo SS. Urbani, Cæcilæ, Tiburtii, aliorumque corpora reposita jam olim fuere: Acta S. Urbani coenaculum superius appellant. Ara autem illa basis loco altari supposita fuisse videtur in eadem crypta, super quam imago vetustissima B. Virginis extat, picta, quantum existimo, tempore Leonis III. Hunc enim Pontificem ecclesiam illam restaurasse legimus; unde conjicio aram illam olim in ipsa crypta positam fuisse loco illo subterraneo. Porro ecclesia illa de propinquo imminet fonti maximo, quam olim Camœnis sacrum fuisse credo. Tegitur enim fornice maxima antiqui Romani operis, cui adhuc imposita cernitur figura Nymphæ, quam Egeriam esse facile adducar ut credam, cum qua Numa hoc in antro congressus dicitur. Circumcirca magna eruuntur antiquitatis vestigia, et transibat prope templum hoc Via antiqua, silicibus strata, quæ ex Latina in Appiam incidebat ad Secundum Lapidem. Nec dubito quin sub ecclesia illa cœmeterium antiquum fuerit, quod alii Tiburtii, alii Valeriani appellant. Quumque multa hinc inde antra et fo-

ramina subterranea dehiscere deprehendissem, immo homines peritos, qui pervestigarent et tentarent si qua aditus in cœmeterium pateret. Sed illi, lustratis omnibus me præsente, affirmarunt hæc spiracula esse aquæductus subterranei quo aqua a fonte, quem dixi, in lucum Camœnarum perducta jam olim fuit.

Neque dubito quin emin. cardinalis noster et d. *Ménestrier* perscripserint de vasculo illo pretiosissimo reperto ad sepulcrum S. Felicis Martyris, in cœmeterio S. Calixti, quo ego nihil præstantius me vidisse memini, sive gemmæ magnitudinem et pretium, sive exactum sculptoris artificium spectes. Repletum est sanguine martyris illius, qui in cineres aut terram fuscā conversus videtur. Ego quum, jussu dom. cardinalis, descendissem in cœmeterium illud, ut coram lucum inspicerem, deprehendi multa loco eodem præcipuorum virorum sepulcra, notis quibusdam peculiaribus insignita, quos quidem una eademque persecutione interemptos non dubito. Operæ pretium erit vasculi illius figuram accuratè expressam ad te mitti.

Nuper quoque aliud cœmeterium forte fortuna apertum fuit, hactenus incognitum, haud longe extra Portam Latinam, quod ego S. Nemessii existimo, cujus extat mentio in Actis Mss. S. Stephani PP. Ubi ingressus lustravero, quod quidem brevi fiet, diligentius ad te perscribam. — Sed quum hic sermo inciderit, addam et hoc: repertum a me cœmeterium quoddam S. Hilarii ad xxx Lapidem, in Via Lavicana, eo loco qui *ad Bivium* olim appellabatur, ubi Lavicana et Latina Via cœunt; quem locum Tabula Peutingeriana magnæ alicujus civitatis nota exprimit, mirante Cluverio. At ipse mirari desii, ubi tam

insigne sacræ antiquitatis monumentum hoc loco deprehendi.

Sed quid nos inter mortuos hæremus diutius? Vivos tibi commemorabo viros aliquot doctos, quibus nunc in Urbe fruimur. Degit hic in Urbe Vinc. Noguera, nobilis Lusitanus, vir summe doctus Hebræas, Græcas et Latinas literas, Pinciano, Suritæ, Vivæ, Ciacconio, Nunnesio comparandus (1) Nihil vidi humanius, nihil suavius hoc homine; unde non mirer male ipsi convenire cum superciliosa natione. Ridemus subinde ineptias gentis illius, quæ Flavios Dextros (2) et Julianos Toletanos (3), sinistro auspicio et plumbeo plane iudicio, supponit. Est enim homo serio doctus et plane Ἀττικοῦ μυστήριος, cardinali nostro longe gratissimus. Commigrarunt etiam Neapoli ad nos P. Lasiena (4) et d. Donatus, qui nunc literarum laude hic florent. P. Lasiena egregium scripsit tractatum (5) *de iis qui in aquis moriuntur*, plenum reconditissimæ eruditionis. Habuit etiam dissertationes (6) aliquot *de Lingua Hellenistica LXX interpretum et N. T.* Sed prior ille libellus brevi lucem videbit.

Elzevirius nihil ad nos novi ex Belgio detulit. Videntur et hic Musæ inter armorum strepitum obticuisse. Nuntiant tamen Ordines Ultrajectinos novam instituisse Academiam (7), et magnis stipendiis evocasse viros doctos. Putant et Heinsium facile adductum iri, ut, relicto Lug-

(1) Vide p. 297. (2) Cf. Fabric. Bibl. Med. Latin. t. II, p. 25 sqq. (3) Cf. ibid. t. IV, p. 198. (4) Scribere debuerat « Lasena », ut recte supra p. 268. (5) Vide p. 269. (6) Vide p. 268. (7) Academia Rheño-Trajectina condita fuit an. 1636.

duno, eo commigret: nescio enim quid *simultatum* inter ipsum et Salmasium esse videtur. Em. cardinalis noster in Italiam ipsum libenter evocari curaret ad *primariam* professionem Bononiensem, qua olim Sigonius *functus* est. Egit etiam sæpenumero mecum de Jac. Gothofredo (1) J. C. Genevensi, cujus ingenio et doctrina oppido *quam* delectatur. *Orationes* illas *politicas* (2) nuper a te *trans-*missas sæpius legit, ut et Libanii *Orationem pro Templis* (3), in qua nonnulla inter legendum observavi, quæ alias ad te mittam, ut, si editionem iteret, emendare possit. Nunc ad manum non sunt; neque sat scio an non *emin.* cardinalis noster jam meas illas observationes ad te *miserit*, quum exemplar meum a codice ipsius abesse *videam*.

Dum liberius *emin.* cardinalis nostri bibliothecam *versare* coëpi, multos deprehendi præclaros codices *Mss.* antehac non satis notos; inter Latinos quidem, historiam Longobardicam Herchemperti, monachi Casinensis, inter Græcos vero, partem Bibliorum Sacrorum, quæ Prophetas continet (3). Codex hic divinus plane est, neque ullo pretio contra æstimandus. Continet enim collationem omnium antiquarum observationum, quæ margini apponuntur, cum notis illis criticis ab Origene primum adhibitis. Multis in locis ipsa Hexapla Origene exhibet, alibi *τέτραπλα*. Ex quo codice unico vera illa ratio correctionis Origenianæ perspicui potest. Emju. cardinalis aliquoties mihi promisit se curaturum totum hoc opus excudi, eo plane modo quo scriptum est. Stupebit orbis christianus ad tam *inexpectatum* antiquitatis monumentum. Tu, quæso, illustris

(1) Vide p. 295. (2) Godofredi opus: cf. p. 504. (3) Vide p. 276.

domine, etiam cohortare ut propositum consilium premat (1).

Orphei Argonautica accurato studio correxi, sed ex conjectura tantum, et collatione Apollonii et Valerii Flacci. Mirum quot mendis liber ille scateat. Memini te monuisse Græcum exemplar Ms. ex Oriente ad te perlatum: proinde meum ad te mittam librum, ut, nisi grave fuerit, cum scripto codice contendas, si forte bonæ notæ sit et conjecturas meas juvare possit.

Bosseius (2), J. C. ille Gratianopolitanus, qui Regius orator cum Cricquio ad Urbem ante triennium venit, quum tua commendatione mihi innotuisset, inter alios libros, quos a me petiit, Bessarionis et Gemisti Plethonis Platonica quædam Mss., magno labore a me in Britannia et Gallia collecta, utenda accepit, eaque discedens secum in patriam detulit, Rogo repetas meo nomine, et postliminio ad me reverti cures; ego contra insignem ipsi correctionem unius alteriusve loci Ovidii in *Ibin* polliceor. Affirmabat idem se in Galliis edidisse nescio cujus Satyri Συμγωγὴν θαυμασίων ἀκουσμάτων cum versione et notis: non puto hominem publico munere ornatum fumum mihi vendidisse. Si quid tale ab illo prodierit, fac me, quæso, participem.

Sed manum de tabula: vereor enim ne loquendi et tacendi æque immodicus tibi videar. Vale, illustris domine, et pristino affectu me et studia mea prosequere. Romæ, MDCXXXVI. Postrid. kal. maii.

(1) Legendum a ne premat; » vel Holstenio gallicismus aut italicismus exciderit. (2) Vide p. 477, ubi Boëssius vocatur.

CIX.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

Quoniam mihi posthac ex officii ratione frequentius scribendum intelligam, quamvis nihil nunc suppetat quod scire tua magnopere intersit, vacuum tamen occasionem prætermittere nolui, saltem ut desuetum literarum officium denuo redintegretur. Et sane commodum accidit, ut non ita pridem meæ ad te pervenerint, quibus de emin. cardinalis nostri bibliotheca liberius nonnulla perscripseram, et quinam ejus curandæ munus tum ambirent (1), quum Suaresii nostri promotio locum illum novo bibliothecario aperuisset. Et hactenus quidem Angelus Paravianus id munus administravit, qui et ab intimo cubiculo emin. nostro patrono fuit, et tibi per literas non ignotus est. Illum postquam tædere munus s cœpit, cui minime assueverat, vel, ut curiales nostri credunt, quod totus dies eum ab emin. patroni conspectu occupatum distinebat, alium substitui sibi petiit. Itaque collato ipsi munere elemosynarii, bibliothecæ cura et custodia ab emin. cardinali mihi, magna humanitatis et benevolentiae significatione, commissa est. Quod quidem tibi, illustris domine, quamprimum indicandum existinavi, ut, quum mihi tam insigni benevolentiae testimonio neque verbis ultis neque officiis respondere liceat, tu, pro veteri in me affectu,

(1) Vide p. 485.

emin. meo patrono gratias agere non graveris. Ego sane omni conatu id agam sedulo, ut nihil mihi minus quam optimam inserviendi voluntatem defuisse cognoscat; et summopere hoc curabo, ut bibliotheca, heri mei delictum, optimis porro libris instruatur. Qua in re tua potissimum opera et consilio mihi opus erit, quum maximam eorum quæ desiderantur partem Gallia vestra nobis suppeditare possit. Sed de hisce in posterum continua scribendi materies atque occasio dabitur.

Hic res literaria friget, nisi quod S. Pontificis Poemata recuduntur, quæ ipse nova cura recenset. Erit hoc novi nostri characteris nescio quam felix specimen (1). Sane ea est operarum in hac urbe inertia et incuria, ut, quamvis summo annitaris studio, nihil tamen egregium efficere possis. Interim quod possumus præstandum naviter.

Slegelius (2), civis meus, et ipse humanitatem tuam expertus, nunc in Urbe commoratur, æstatem hic transiturus, quam Græcis libris destinavit.

Ego, hac ipsa septimana, ab illustr. d. Guevara (3), Teaneusium episcopo, epistolam prolixam, sive librum potius integrum accepi, de antiquitatibus Campaniæ, quæcis Vulturum fluvium est; ubi meis auspiciis multa antiquitatis vestigia et monumenta nulli hactenus mortalium memorata eruit. Sed necdum plane inter nos convenit de aliquot locorum situ, et Latinæ Viæ ductu a Teano Capuam usque. Itaque magnam nunc epistolam *περίεργον* sive *μακροῦτον* paro, quæ veritati penitus pervestigandæ et in lucem protrahendæ occasionem dabit. Harum disquisi-

(1) Vide p. 278, 289, 477. (2) Cf. p. 297. (3) Cf. p. 272.

tionum fructum videbis in opere de Viis publicis , quod paro.

Operis de Vitis Pontificum magnam καὶ παραδασκλήν ἔλκω mihi paro. Illustr. d. Puteani Parisiis indices aliquot ad me transmiserunt , magnum aliquid promittentes , qui sane salivam mihi moverunt. At de hisce prolixius ad te scribam , ubi plus otii suppetierit. Nunc enim διατρίβην paro in Basiliana nostra Academia recitandam.

Expectamus in dies singulos Pisis (1) cistam optimis Mss. Arabicis et Syriacis refertam quam bibliothecæ emin. cardinalis nostri d. Abrahamus Maronita , cui Arabicæ linguæ lectionem in schola Romana abbatis Victoris Scialæ (2) morte vacanter procuravi. Is vir apprime est eruditus , et magno rerum Orientalium atque Africanarum usu pollet. Ubi libri illi ad nos pervenerint , curabo ad te indicem , ut καὶ ἐμὴν gaudeas.

Nactus sum superioribus diebus exemplar Orationum Libanii quas Gothofredus edidit , in quibus et illa *pro templis* , de qua nuper scripsi (3). Ipsius autem Gothofredi *Orationes politicæ , Ulpianus , Julianus et Achaïca* , desiderantur , quibus sane invitus careo. Emin. cardinalis noster ingenio et doctrina viri illius summopere delectatur , qui utinam , ut in literis , sic etiam in sacris bonas partes sequeretur ! Interim laudanda et fovenda hominis modestia.

Buchardus noster nudius tertius elleborum sumsit , propinante Burdelotio , credo ut atræ loliginis sucum , quo

(1) Cf. p. 271. (2) Cf. de eo notam p. 205 , et adde Allatii Apea p. 350. (3) Pag. 500.

himium illi splen tumet, expectoraret : sed parum absuit quin ille recta ab Anticyris Elysios adiret campos. Dubito tamen num potentissimi remedii usus mordacissimos atri humoris sales minuerit. Vale, illustris domine, et de tuis studiis vicissim aliquid ad nos perscribe.

Mitterem, emin. cardinalis jussu, nescio quam dissertatiunculam *de aquis aliisque rebus in lapidem duratis*, nisi Gualdus eques, qui edidit, jam ante ad te curasset. Nisi acceperis, mittam alias : interim parva erit jactura. Romæ, ante diem **xv** junii 1636.

CX.

* PEIRESCIO.

Aguas Sextias.

REDEUNTI mihi hac ipsa hora ex Albana rusticatione, ubi cum emin. meo patrono unam atque alteram septimanam commoratus fui, eques Puteanus hanc mihi scribendi occasionem significat, quam ulterius omittere religio fuit.

Ex castello Albano subinde in vicina loca excurri, et perlustravi eam Latii partem quæ inter Volscos et Hernicos interjacet, magnaue cum jucunditate pervestigavi divergia aliquot ex Appia in Latinam et Lavicanam Viam perducta. Diligenter etiam lustravi ingentes reliquias templi Dianæ Nemorensis (1), ubi Frangipani, loci illius domini, magno sumptu statuas aliaque antiquitatis monu-

(1) Cf. p. 157.

menta perquiri curant. Spectavi etiam vicinum Egeriæ fontem, qui in Nemorensem lacum influit, ut et Virbū elivum cum vicino lacu.

Hæc scribo, quia aliud quod scribam non habeo, nisi tu potius illud velis, Pontificem optime et commodissime usum hoc secessu, et rectissime valere.

De literis librisque nihil novi suppetit, nisi hoc quoque scire te juvet, emin. cardinalem nostrum, meo suasu, integram historiam Annæ Comnenæ ex Vaticano codice scribendam curasse, opus sane luculentum. Et ne posteriorum VII vel VIII librorum supplementum commemorem, totum opus, etiam ea parte qua editum est, ita a Ms. Vaticano differt, ut Hoescheliuss epitomen duntaxat laceram maleque discerptam nobis exhibuisse videatur. Sed in Vaticano exemplari totus ferme primus liber desideratur, quem ex meliori aliquo codice suppleri sane operæ pretium esset. Hæc raptim, sudore adhuc et pulvere oppletus. Vale, perillustris domine. A. d. VII julii MDCXXXVI.

CXI.

V. CL. BERTHOLDO NIHUSIO (1)

S. P. D. LUCAS HOLSTENIUS.

VIDI, cl. Nihusi, quæ ad communem amicum Allatium nostrum scripsisti de loco epistolæ Ranzovianæ (2) ubi

(1) Ex Allatii *Συμμικτοῖς* t. II, p. 436, cum hoc lemmate: « De α usitata etiam Abassinis communione sub unica specie. » Cf. Molleri Cimbr. t. III, p. 333. (2) Cf. Moll. ibid. p. 334.

communio sub una duntaxat specie; etiam Abassinorum exemplo, confirmatur, quorum nomen pro alio isthic positum suspicaris. Sed non fefellit autorem memoria, qui ipsorum Abassinorum certa fidaque relatione sibi per me comperta ad Romanæ ecclesiæ defensionem protulit. Rem clare exponam. Cum superiore anno, ipso die Paschæ, in Basilica Vaticana sacrosanctæ Eucharistiæ communionem multis hominum millibus administrarem, accessit inter alios sacerdos Abassinus, cui nomen Georgius, homo ob ætatem vitæque sanctimoniam venerabilis, et communionem de mea manu accepit. Mirabar tum ritus alieni sacerdotem Latino more communicare. Itaque, cum post aliquot dies eundem ad S. Petri confessionem cum socio orantem offendissem, diligentius ex iis perquirere cœpi de patrio ritu, cum in liturgia solemniori, tum etiam in quotidiana communione, et præsertim cum Viaticum moribundis exhibetur. Ibi illi sancte mihi affirmarunt, hisce sub una tantum panis specie exhiberi; cumque regererem id forte a Latinis posterioribus introductum fuisse, postquam eas in regiones penetrarunt, illi contra constanter asseruerunt hunc antiquum et perpetuum Æthiopicæ ecclesiæ ritum fuisse, etiam antequam Latinorum eorum nomen et facta iis in regionibus audirentur: cumque subjunxissem ideo me de ritu hæc perquisivisse, quod, paucos ante dies, eos una sub specie communicantes admiratus essem, responderunt Abassinos christianos neque nunc dubitare, neque dubitasse unquam, quin Dominici Corporis Sacramentum æquali perfectione et fructu, tam sub una sola quam sub utraque specie, sumatur. Hæc ut bona fide a religiosis sacerdotibus mihi relata fuerunt, ita in epistola illa, suggerente me, sunt

perscripta. Nec video cur verum affirmasse dubitem, quibus nulla mentiendi causa est. Ideoque prolixius libentiusque ea nunc commemoravi, ne quid temere leviterque in ea epistola perscriptum existimes, habeasque quod aliis, eam suggillantibus, respondere possis. Vale, optime et doctissime Nihusi; et si quid Fidei Catholicæ hostes contra ea quæ dixi moliantur, significa. Romæ, xxviii octobris cxciccli.

CXII.

CL. DOCTISSIMOQUE VIRO B. NIHUSIO (1)

S. P. D. LUCAS HOLSTENIUS.

Cum per valetudinem ad studia redire cœperim, quibuscum mihi divortium fuit per aliquot menses, alterum quoque debitum expungere placuit, quo jam pridem tibi obstrictus teneor. Quæ ex Menasseh ben Israel libro enotata misisti de Judæorum ad Sabbathium flumen commoratione, eo minus mihi nova visa sunt, quod jam pridem ex Eldano et Benjamino istarum fabularum gustum aliquem percepissem. Sane dolendum ejus gentis primores viros ita Talmudicis Rabbinicisque tenebris involutos, ut ad veritatis lucem oculos attollere nequeant, quam perspicerent facile, si in Sacrarum Literarum sensu pervestigando sine partium studio optimos quosque doctissimosque interpretes, potius quam portentosa illa suorum commenta, consulerent. Nam quod Judaicam transmigrationem spectat, unde

(1) Ex Allatii Συμμικτοis t. II, p. 459, cum hoc lemmate: « De Sabbathio flumine. » Cf. Molleri Cimbr. t. III, p. 533.

res tota dependet, ea iv Regum c. 17 et 18 ita regionum locorumque propriis nominibus describitur, ut toto cœlo errent qui eam in ultima Scythia quærendam existimant. Nam cum perspicuis verbis affirmet sacer textus Assyriorum regem in Assur sive Assyriam suam eos transtulisse, deinde locorum nomina, ipsis ad inhabitandum datorum (1), diserte addit, Chalac scilicet, et Chabor flumen Gozan, et civitates Medorum. Hic si Geographos probatos consulas, dubitare non poteris, quin Chabor flumen Gozan sit celebris ille fluvijs Chaboras, sive, ut alii, Aboras, qui, in Mediæ finibus ortus, per Mesopotamiam in Euphratem effluit, quem Nubiensis Geographus, adjuncto articulo Al-Chabor appellat. Eo flumine observato simul cognoscitur, Gozan non esse fluvium, sed regionem ad fluvii Chaboræ partem superiorem sitam, quæ Gauzanitis Ptolomæo dicitur. Hisce præsuppositis, sequitur Chalac, quæ primo loco in Scriptura ponitur, non aliam esse regionem quam Chalcitin ejusdem Ptolomæi, quæ ad oppositam Chaboræ ripam Gauzanitidi objacet, et ex Judæa Syriaque in Mediam tendentibus primo loco occurrit. Hæc mihi maxime versimilia videntur: quamvis etiam in ipsa Assyria Caba-cene regio sit et in Media Gauzania civitas, quæ eorundem nominum similitudinem referunt; sed non ita quadrant verbis Scripturæ, quæ, post Chalac, Chabor et Gozan, deinde specialiter Mediæ civitates subjungit, tanquam ordine situque ab istis separatas. Videndum igitur utrum Judæorum istorum vestigia quædam ex probata antiquitate in ipsa Media vel adjacentibus locis cognoscere

(1) Sic correxi editum *data*.

liceat. Strabo, quem fidum ducem ubique **exerior**, **partem** **Mediæ septentrionalem**, **montuosam**, **asperam et frigidam**, a multis gentibus incolæ scribit (1), qui aliunde in ista loca migrarunt, Græcisque *μεταβάται* dicuntur, et *ἀνατολεῖς*, si aliorum imperio fuerint translati. Sed Herodotus, antiquissimus scriptor, ulterius nos in Colchos ducit, quos Ægyptiacæ originis esse, non tam ex atro colore crispoque capillitio, quam ex præputii circumcissione conjicit (2); cum præter Ægyptios et Æthiopes, quique ab Ægyptiis, ut ipse ait, acceperunt, Phœnices et Palæstinos, soli mortalium Colchi circumcidantur; quod institutum ab eis ad proximos quosque Syrios Ponticos postea commigrasse scribit. Sed cur non potius ab Assyriorum rege ex Samaria Judæos, quam a Sesostri Ægyptios huc translatos credam? Sed Iberos quoque, qui inter Colchos Mediæque medio loco habitant, ad Judæos originem suam retulisse Constantinus Porphyrogenitus de Administrando Imperio cap. 45 prodidit. Ipsi enim se, ex Davide oriundos, Hierosolymis in Persidem migrasse gloriabantur, indeque armis occupasse eam, quam postea tenuerant, regionem. Hæc, spero, bonus ille Manasses non improbabit, qui in spississimis suæ gentis tenebris hoc tamen perspexit, loca ista versus Caspium mare esse quærenda. Porro, ex iis quæ hactenus dixi, jam manifeste apparet, quicquid Judæi de Sabbathio fluvio extra Phœniciam quærendo scribunt, mera esse somnia et putidissimas nugas. Nam, ut Plinium (3) taceam qui autoribus Josepho antiquioribus hac in re usus est,

(1) Strabo XI, 12, §. 3. (2) Herod. II, 104. (3) Hist. Nat. XXXI, xvij.

ipsius sane Josephi tanta est hac in re autoritas, ut unus omnes, quotquot sunt fueruntque Judæi, longe antecedit. Fluit autem, si Geographorum tabulis credimus, inter Arcas et Raphaneam Eleutherus fluvius, qui vel ipse Sabbathius Josephi erit (1), vel saltem rivum illum Plinianum aliunde influentem exceperit. Quæ autem de arena Sabbathica addit, ejusdem farinæ sunt, et quæ nemo credat, nisi *Judæus apella*; ita semper similes quærunt labra lactucas. Sane non satis caute sibi gentique suæ consulit, si spem Israelis in fluvio fictitio fluxaque arena collocat. Si quid eorum quæ scripsi accuratius sibi explicari velit Mannasses, faciam libenter. Multa enim de loci Biblici versionibus Græcis addi possent, quæ ad ejus palatum non facere existimo. Vale, cl. Nihusi, et me tui nominis studiosissimum ama. Romæ, a. d. 14 kal. novembr. CXCICLI.

CXIII.

FR. MARIE FLORENTINIO V. ILL. ET CL. (2)

L. HOLSTENIUS SALUTEM P. D.

Ego vero, clarissime Florentini, felicitatem istam et tibi et rei christianæ ex animo gratulor, quæ frustra hactenus quæsitum thesaurum tibi tandem in manus dedit, vetus illud, inquam, et genuinum Martyrologium Romanum Baronio, Rosweydo, aliisque sacræ antiquitatis ama-

(1) Jos. B. J. VII, 5, 1, ubi cf. Haverkamp.

(2) E Florentinii editione Martyrologii Hieronymi, p. 4. Cf. Molleri Cimbr. t. III, p. 334.

toribus tantopere expetitur. Saliyam mihi non ita pridem movit Jacobus Bollandus, S. J. Theologus Antuerpiensis, qui spissum et magnum sane opus de Vitis Sanctorum in Belgio nunc procudit; cujus Mensem Januarium duobus ingentibus tomis divisum te vidisse non dubito. In Prolegomenis ejus operis perquam eruditis, capite iv, adimnula, quibus ad hagiologium illud concinnandum utitur, commemorat, et in illis vel primo loco Martyrologium istud Hieronymi et Eusebii nomine insignitum, exemplum nactus ex Carthusia Trevirensi. Specimina aliquot proponit tuis illis simillima, ita ut dubitari non possit, quin idem omnino utrumque opus sit. Exhibet deinde ad singulos januarii dies Sanctos eo numero atque ordine ut in codice Treverensi habentur. Fidem optimam ejus Martyrologii unum præ cæteris illustre exemplum mihi comprobavit, cujus periculum etiam in Lucensi exemplari facere poteris. Ad v idus januarias Martyrologium Baronianum commemorat in Africa patalem sanctorum martyrum Epicteti, Jucundi, Secundi, Vitalis, Felicis, et aliorum septem. Vetustissimum S. Hieronymi, apud Bollandum t. I, p. 567, in Africa Epicteti, Quincti, Secundi, Jucundi, Saturnini, Vitalis, Quincti, Vincentii et Felicitatis; item Quincti, Felicis, Artaxis, Fortunati, Rustici, Silli, Quincti, et aliorum sex. Baronius in notis Epictetum antesignanum, Assuritanum episcopum, ex sola nominis similitudine quod apud Cyprianum (1) exstat, conjicit, adeoque sub Decio passum. Sed mihi Hieronymiani illius Martyrologii beneficio certo constat Martyres hosce Severi persecutione (2)

(1) Cyprian. Epist. 64. (2) Cf. Holstenii Animadv. ad Martyrol. Baronii p. 253.

perisse, quæ anno Ch. 205 ponitur; nam Acta Passionis sanctarum Martyrum Perpetuæ et Felicitatis, quæ Tertullianus libro de Paradiso (1) laudat, et Pontius principio libri de Vita Cypriani tacito nomine innuit, tum vero S. Augustinus iv homeliis quasi verbo tenus exponit, ex vetustissimis membranis Africanis a me eruta, hosce Martyres in visione Paradisi, ut Tertullianus (1) vocat, ita commemorant (2): « Quatuor illi angeli qui gestabant nos, deposuerunt nos, et pedibus nostris transivimus stadium via « lata, ubi invenimus Jocundum, et Saturninum, et Ar- « taxium, qui eadem persecutione vivi arserant, et Quin- « ctum, qui et ipse Martyr in carcere exierat. » Sic Acta vetustissima. Itaque eadem persecutione Jucundus cum sociis mense januario, et Perpetua et Felicitas cum Revocato, Saturnino, Secundulo et Saturo sociis, nonis martii passi fuerunt. Et quia priores illos vivicomburio perisse constat, rectius de ipsis accipi puto verba Tertulliani Apol. c. 50, quæ Baronius aliis minus certis tribuit ad diem 6 januarii. Hilarianus enim qui hanc persecutionem exercuit, primum exseruit gladium in christianos Afros, teste Tertulliano ad Scapulam (3). Sed multa minus recte a Baronio scripta Actorum istorum fide corrigi posse alibi ostendam. Et quamvis Bollandus Martyrologii hujus editionem in iisdem Prolegomenis promittat, vix tamen illud futurum puto nisi toto hagiologio absoluto. Proinde tu quam primum eo beneficio nos mactes, ut, publicato thesauro, *καὶ τὸ Ἑρμῆ* (4) fruamur. Neque opus habes mea admonitione ut puram putam codicis tui antiquitatem re-

(1) De Anima cap. 55. (2) Pag. 22, edit. Paris. 1664. (3) cap. 3.
 (4) Editio, *coinò ermì*.

ligiose nobis repræsentēs, cum luculentum diligentiae et iudicii specimen Mathildis (1) tua exhibuerit. Nam qui in Martyrologio quo nunc utimur concinnando varias diversorum codicum lectiones non satis accurate dispexerunt, pro veris falsos et pro uno plures Sanctos effinxerunt. Exemplum in ipso limine offeudes. Qui enim die secunda januarii tanquam diversi ponuntur B. Isidorus episcopus, et paulo post S. Siridon episcopus, pro uno vero duo falsi substituuntur, vitio ambo creati ex veræ lectionis ignorantia, ut ex vetustissimis manuscriptis deprehendi (2), in quibus semel simpliciterque legitur, « Antiochiæ Syridoni » episcopi ejusdem loci : » unde et veram lectionem et erroris originem facile perspexi. Quis enim non videt legendum, « Antiochiæ Syriæ, Domni episcopi ejusdem » loci », atque ita vero illius loci possessore restituto in integrum, duos hypobolimæos expungendos? Scio Baronium in Annalibus non satis favere Domni istius famæ; cum tamen ex publicis hisce tabulis constet nomen ejus in Romanæ ecclesiæ diptychis olim commemoratum fuisse. Antiochia autem Syriæ dicitur, ut a Pisidiæ aliisque ejusdem nominis discriminetur. Sed hæc apud te accurati iudicii virum probatione non egent. Simili errore ad diem vii januarii, invitis omnibus antiquorum Martyrologiorum exemplaribus, inseritur, « in Dacia S. Nicetæ episcopi qui feras ac barbaras gentes, etc.; » cum eundem alibi suo loco, hoc est xxii junii et Romanum ipsum et alia probatæ fidei Martyrologia commemorent (3). Quo

(1) Florentinius Mathildis comitissæ Historiam scripsit.

(2) Cf. Holsten. Anim. ad Baron. Martyr. p. 249. (3) Cf. ibid. p. 252.

loco Baronius neque ipsius Nicetæ, neque civitatis episcopalis verum nomen perspexit, unde ex uno eodemque Niceta duos constituit. Fuit autem Nicetas Romitianæ episcopus, olim S. Paulino Nolani hospitio et carminibus celeberrimus; ideoque cum de certo exitus ejus die non constaret, Ecclesia ejus commemorationem cum S. Paulini memoria conjunxit; quod Romano Martyrologio consuetum esse nemo ignorat. Neque aliam ob causam Joannes Neapolitanus episcopus itidem Paulino eodem xxii junii die subjungitur, quam quod idem Paulinus eum ad cælestia regna vocavit (1). Itaque Baronius gemino errore hic hæsiolatur, dum Niteam Nicetæ præfert, et sedem ejus ex Dacia ad Aquileiam transfert. Fuit enim Romatiana Daciæ mediterraneæ civitas sub metropoli Serdicensi inter Naïssum Constantini Magni patriam et ipsam Serdicam posita; et Antonini Itinerario (2) Remisiana, Hierocli (3) et Constantino Porphyrogenito (4) Remesiana, Tabulæ autem Augustanæ Romesiana dicitur. Bessos autem hunc Daciæ tractum circa Romesianam et Serdicam incoluisse, si alia Veterum testimonia deessent, docet nos vetus lapis Neapolitanus apud Capaccium p. 33. (5), in quo Aurelius Abitus miles legitur natione Bessus, natus regione Serdica, vico Magan, etc. Hæc non eo animo ad te scribo ut magni viri hallucinationes sugillum, sed ut te commoneam quantum referat veram, genuinam antiquitatem non interpolari, sed religiose produci ad veterum librorum fidem: ita tibi et Lucensi

(1) Vide Vit. Paulini p. 729. (2) P. 135, ubi vide Wesseling.
 (3) Pag. 654. (4) Them. 11, 9. (5) Apud Gruter. p. 526, 3.

ecclesiæ laudem et gratiam conciliabis apud eos qui ei merito sacra ista cimelia æstiment, etc. Vale, cl. vir, et præclari operis editionem quam primum publico cum favore et plausu absolve. Romæ iv kal. feb. cxcidclviii.

CXIV.

CL. ET DOCT. V. JOH. H. BŒCLERO (1)

ACAD. ARGENTORATENSIS PROFESSORI CELEBERR.

LUC. HOLSTENIUS S. P. D.

QUAM primum fama hic percubuit Burrhum (2) impostorem, catholicorum principum provinciis excedere coactum, Argentoratum se recepisse, ibique in Senatus clientelam se dedisse, facile judicarunt illi quibus et civitatis illius studium ad publicam honestatem conservandam, et extrema nequissimi hominis improbitas cognita perspectaque esset, commorationem istam haud fore diuturnam; abesse enim non posse quin sorex ille suo se indicio prodederet. Id nunc factum video, doleoque virum bonum et eruditum in nominis famæque discrimen ab infami calumniatore adductum. Verum quamvis ea res molestiam aliquam tibi afferat, periculo tamen caret; tua enim tibi fama in tuto posita est, ut perditissimi nebulonis conatibus convelli nequeat; quin etiam discusso calumniarum fumo clarior illustriorque emicabit. Miror sane principes Ger-

(1) Ex Amoenitatibus Schelhornii, t. V, p. 145. (2) De Burro, vulgo *Borri*, præter Lexica obvia, vide Schellhorn. ibid.

manos nostros, toties elusos, istorum impostorum fraudes non persentiscere, qui promittendo aureos montes ipsos tandem seducunt et naso suspenso tenent. Veneficii quæstio in Burrhum ante biennium instituta quo in loco sit, ex adjuncto tabellionis publici testimonio cognoscas. Venena domi apud Palmam Burrhi famulum reperta; sed muliercula et Palma, ejurata ejus rei notitia et culpa in ipsum Burrhum rejecta, libertati utcumque restituti, ita tamen ut domum pro carcere habeant, indicta cc scutorum poena, si pedem extra limen efferant, dataque cautione vicarii, ex cujus officio acta examinis depromi possunt, ubi opus fuerit. Interim gravior adversus eum quæstio de hæresi et atheismo et infinitis aliis sceleribus apud Fidei Quæsitores flagrat; et post mensem unum aut alterum sententia in eum feretur cum digno hominis elogio. Affirmant mihi qui causam hanc tractant, et singula criminum capita pressius examinarunt, superare fidem humanam tot scelera et flagitia in unum hominem potuisse confluere. Ea sententia quæ nebulonem illum tot scelerum reum peraget, tuam aliorumque bonorum virorum famam in integrum restituet. Hæc raptim ad te scripsi, v. cl., ne desiderium et expectationem tuam differrem. Ubi Pontifex cum comitatu ex suburbana rusticatione ad Urbem redierit, distinctius ad te perscribam, quæ causæ tuæ præsidio esse poterunt adversus malas istius impostoris artes. De Suecia et Ser. Reginæ in te animo quod calumniator ille spargere ausus fuit, meram fraudem et imposturam esse mihi certissimo constat. Cum enim mihi crebri sermones fuerint cum maxima illa et sapientissima heroïna de te tuisque studiis et in rempublicam literariam meritis, nunquam

illam sine singularis benevolentiae significatione locutam memini; adeo quidem ut discedentem ab Urbe rogaverim, si secundo Rheno descenderet, quod nonnulli ob itineris facilitatem et compendium eam facturam existimabant, teque *ἐν παραδου* videret, ut, absoluta Polybii recensione, ad Flavii Josephi novam editionem sua te auctoritate permove-
veret; cum in Dissertationum tuarum volumine egregio specimine ostenderis quanto cum bono publico istius modi labore defungi possis. Quocirca moneo te ut calumnias istas fortiter spernas, nec dubites quin malae artes in suum sibi auctorem sint reducturae. Ubi majus scribendi otium fuerit, de locis quibusdam Polybianis quid sentiam tibi aperiam. Vale. Romæ, x kal. novembr. ciorcclx.

FINIS APPENDICIS.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- P. 3, cum *Rumpio* : Henrico, ut videtur, de quo cf. Mollerii *Cimbria* t. I, p. 577.
- P. 3, nota 6 corrigenda ex nota 2 p. 227.
- P. 32, f. 1, lege « hactenus » : not. f. 4, lege « Jul. »
- P. 40, 15, codd. « *Haptzwig*. »
- P. 41, not. 1, cod. Prunellianus cum aliis consentit.
- P. 98, nota 3 corrigenda ex nota 3 p. 230.
- P. 109, n. 1, cod. P. « *Caryophillo*. »
- P. 129, not. 1, adde Schœllium v. doctiss. *Elémens de Chronol.*, t. II, p. 51.
- P. 132, nota 2 corrigenda est ex nota 3, p. 296.
- P. 133, not. Cf. p. 466. »
- P. 137, not. 1, cod. P. cum edito consentit.
- P. 140, n. 1, et hic in cod. P. non variatur.
- P. 147, n. 1, et sic cod. P.
- P. 156, n. 2, lege « *Græviano*. »
- P. 172, n. 2, cod. P. « *patria I Saxonica*. »
- P. 177, n. 1, lege bis « *στάρκα*. »
- P. 206, n. 2, de Sergio Risi adde *Allatianas Apes* p. 332.
- P. 216, n. optime divinaveram. Cod. Prunellianus habet : « *fabrica μυσηριάδου* hactenus. »
- P. 217. 11, cod. P. « *φίλτρον* », et f. 17 « *Spelmanni* », ut conje-
ceram.
- P. 218, 14, cod. P. firmat meam restitutionem; et f. 16 habet :
« *terrarum καὶ περὶ τῆς ἀντοικουμένης* novis quidem et plane ἀτό-
ποις opinionibus. » — f. 21, lege « *indicio* » pro « *judicio*. »
- P. 219, 1, restitue e cod. Pr. « *navigationibus καὶ περὶ τῆς βαρβαρικῆς
ἱμπερίας* apud. » — et f. 2 : « *ut ὑποδείξεις* suas plane ἀγινάπτους

- καὶ ἀγιογράφους faciāt. » — et *ſ.* 4 : « statum καὶ δίφρου. » — *ſ.* ult. pro « certi » cod. P. « certe. »
- P. 220, 10, restitue e cod. P. « et πολύπυρος ao. »
- P. 221, 18, cod. P. « non tantum παραδέξαι, sed etiam plane παραλόγως disputat. »
- P. 225, 15, cod. P. « ἱρμαίου. » — *ſ.* 16, cod. P. « dñ. de Bonaire aut Buchardum. » — *ſ.* 23, cod. ut ego.
- P. 226, 4, cod. P. « ἀποσπασμάτια » lege « ἀποσπασμάτια. » — *ſ.* 18, cod. ut ego. — *ſ.* 22, cod. « modus εισαγωγικὸς vid. »
- P. 227, 5, cod. P. « varia σχημάτων nomina. » — *ſ.* 7, cod. P. « ἱκλογὰ maj. » lege « ἱκλογαί. » — *ſ.* 12, cod. « Δαμιανοῦ τοῦ Ἡλιοδώρου Κρυσσαίου. » — *ſ.* 21, cod. « verum » bene pro « eorum. »
- P. 228, 9, cod. P. mecum facit, ut et *ſ.* 21. — *ſ.* 21, iterum cod. « libellus εισαγωγῆς loco. »
- P. 229, 7, et 15, et 19 cod. P. mecum convenit. — *ſ.* 8 cod. P. « philosophica » : malo « philologica » alterius codicis. — *ſ.* 17. Hic tractatus idem esse videtur Pletthoniano illi quem nuper M. ut ineditum sub Philonis nomine edidit.
- P. 230, 6, cod. P. « alterutrum. » — *ſ.* 9, cod. « Metochitæ σύμμικτα. » — *ſ.* 16, cod. « saturam illam lancem, quam. »
- P. 231, 13, lege « conficerent. » — *ſ.* 19, et cod. P. « nam. »
- P. 232, 12, cod. P. « complicatilis. »
- P. 233, 2, cod. P. « sive σκῶφον, quod M. » sed « agnovi » vel simile verbum deest. — *ſ.* 21, cod. P. ut editio.
- P. 234, 2, cod. P. mecum consentit. — Not. 1, pro XLIII, scribe XLII, p. 266.
- P. 235, 10, cod. P. mihi favet. — *ſ.* 13, cod. « Ægyptiorum Græcus Ms. in-4°. » — *ſ.* 21, cod. « exemplar hactenus. »
- P. 236, 5, cod. P. « discrepet » quoque. — *ſ.* 9, cod. « Psellus / περί ψυχολογίας in Timæo. »
- P. 237, 10, cod. P. « nullæ. »
- P. 238, 1, lege « dubie. » — *ſ.* 6, cod. P. « mores καὶ τῶν ἱπικρ-
τούντων ingenium. » — *ſ.* 10, cod. caret voce « mihi » bene. — *ſ.* 14, lege « si qua. » — *ſ.* 21, lege « norunt. »

- P. 239, 2, cod. P. « ridere, » melius; et inserit « ubi » post « sane. »
 — f. 15, cod. « pereant, καὶ εἰς ὕδωρ γεγράφθω. Nunc ut ad. » —
 f. 16, cod. « quarum aliquammultis. »
- P. 240, 14, cod. P. « gradum struant. Possem t. luc. χαρακτηῖρα illo-
 rum. » — f. 16, cod. « mea ἀνδρεία. » — f. 19, cod. « illius
 Suffeni. » Adludit ad Suffenum illum Catullianum.
- P. 241, 3, et cod. P. « Aleandrum. » — f. 13, cod. « Suaresium. »
 — not. 5, cod. « Coneus. »
- P. 242, 21, cod. P. « Lucaniam et Brutios. » — f. 23, cod. « seu
 regionibus. »
- P. 243, 17 et 22, cod. mecum facit.
- P. 244, extr. et cod. ut ego.
- P. 245, 6, cod. P. « De σφαιρικῶν καὶ φαινομένων scriptoribus. » —
 f. 11, cod. ut edit. — f. 13, cod. « Nam ἐκλογαί. — f. 22,
 cod. « card. Sirleti. » — f. 23, lege « si. »
- P. 246, 8, cod. P. « πρὶ γραμματικῶν ποτηρίων nihil h. q. s. cum
 ἔκτυπα. »
- P. 247, 1, cod. P. « vocibus τεχνικαῖς. » — f. 6, cod. « Arriani
 Κωνσταντίν. » — f. 8, cod. « et ἐπιγραφῶν. » — f. 10, cod. ut
 editio. — f. 11, lege « Sardes. » — f. 13, cod. « De ἰγγυθῆκ
 fusc. » — f. 17, cod. « cæteras. » — f. 18, cod. « in Tusculano
 Aldobrandinorum. »
- P. 248, 2, cod. P. « lapide Sacchetorum. » — f. 7, cod. ut edidi.
- P. 249, cod. P. « testis et. »
- P. 250, 22, cod. P. ἱμψυχος. — f. 25, cod. ita ut edidi.
- P. 251, 22, lege e cod. P. « vindicem. »
- P. 252, 14, lege « typographeo. »
- P. 253, 19, cod. P. recte « Goclenii » : de quo homine consule,
 præter alios, Burigni, *Vie d'Erasmus*, t. II, p. 367. — f. 23,
 cod. « tot κατορθώμασι. » — f. 27, lege « hæc. »
- P. 254, 2, cod. P. ut edidi. — f. 4, cod. « commodissima se. » —
 f. 14, cod. « plane ἀγνωμιτρήτους καὶ ἀπίρους τῆς κυκλικῆς θεωρίας
 μετιώρων καὶ τῶν φυσικῶν ἀνηκόους, cum. »
- P. 255, 15, cod. P. « Pæti atque aliorum. » De Luca Pæto cf. Saxii
 Onom. — f. 16, cod. « insertis. »

- P. 256, 16, cod. P. « mihi proderit. »
- P. 258, 15, cod. P. « plane deposuisse. » — f. 19, *lege* « S. Sedia. »
- P. 259, 1, cod. P. bene « nec apices. » — f. 15, cod. « maii. » — f. 18, cod. « ζήματα. »
- P. 268, 12, cod. P. « stylo sive lingua Hellenistica LXX interpretum. »
- P. 269, 6, cod. P. « longæ calam. » — f. 23, cod. « distribuas. »
- P. 270, 3, cod. P. ut edidi. — f. 17, *lege* « petiisti » e cod. — f. 19, cod. « strongylon. »
- P. 271, 8, cod. P. « grammatici, sed protriti. Omnium. » — f. 9, cf. pag. 496. — f. 11, cod. « eum utendum. » — f. 13, cod. ut conieci. — f. penult. Nihil deest : dele stellulam.
- P. 272, 2, cod. P. « volentibus. » — f. 9, cod. « explorarentur. » — f. 12, cf. pag. 503. — f. 17, cod. ut edidi.
- P. 273, 3, cod. P. « Ἀνιδέταιν sive Arc. » — f. 4, *lege* e cod. « conspicitur. »
- P. 275, 12, cod. P. « vito, ne. »
- P. 276, 18, cf. pag. 500. — f. 20, cod. P. « Hæbr. fontibus. »
- P. 277, 4, cod. P. « existit. » — f. 10, cod. « veterum ἱππωνίων συλλογῆν. » — f. penult. cod. « vola. »
- P. 278, 1, *lege* « breviaria »
- P. 279, 16, corrige e cod. P. « literis illustr. Gr. » et f. 21 « ill. » pro « ille. »
- P. 280, 12, cod. P. « συνογραφίαν. » — f. 16, cod. « 1637 » male.
- P. 287, n. 2 extr. Molleri errorem his consulat verbis Schœllius, vir doctissimus, quem consulueram : *Notre converti s'appeloit décidément FRÉDÉRIC. Il étoit le troisième fils de Louis V, dit le Fidèle, landgrave de Hesse-Darmstadt, lequel Louis V étoit fils de Georges le Pieux, quatrième fils de Philippe le Magnanime, que Charles-Quint fit prisonnier en 1547. Philippe le Magnanime avoit possédé toute la Hesse, qui aujourd'hui est partagée entre cinq branches. — ERNEST, qui s'est aussi fait catholique, mais en 1652 seulement, étoit fils de Maurice, landgrave de Hesse-Cassel, qui étoit fils de Guillaume IV, le Sage, fils aîné de Philippe le Magnanime, d'où descendent toutes*

les branches de cette maison Comme la succession par ordre de primogéniture n'a été introduite dans la maison qu'en 1648, Ernest eut en 1632, à la mort de son père, pour apanage ce qu'on appela depuis les terres de Hesse-Rheinfels. Il devint la souche de la branche de Hesse-Rheinfels encore existante, et qui est catholique. Ces faits sont de la plus grande exactitude.

P. 294, not. Nuper legi ineditam ad Chardonem a Rochetta Villoisoni epistolam, qua vir doctissimus Richardo Simoni absurdissimam istam verbi *μυμίσθαι* versionem tribuit. Vulgo quidem dicitur magnas fuisse in condenda Bibliotheca Selecta Nova Simonis partes: Sed quis unquam credet talem ignorantiam in virum talem posse cadere?

P. 297, n. 5, cod. P. « Slegelii. » Cf. Mollerii Cimbr. t. III, p. 321.

P. 308, n. 3, Lucas ille *αὐτόχτηρ* obiit: cf. Moller. ibid.

P. 319, 3. *lege* « spietis. »

P. 411, de Maguriana inscriptione vide quæ monet Saxius in Act. Litter. Societ. Traject. t. II, p. 253.

P. 437, 19. ΟΥΔΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟC apud Gudium quoque p. 371, 2. Et lapis Latinus Gruteri p. 928, 6.

FVI. NON. SVM

ESTIS. NON. ERITIS

NEMO. IMMORTALIS.

Vide et Vonckium Specim. Critic. p. 135.

INDEX

EORUM AD QUOS SCRIPSIT HOLSTENIUS.

(*Stellulae appositae sunt Epistolis ineditis.*)

- B**ACCLERO, CXIV, 516.
DONIO, XXVI, 178. LI, 306. LIII, 309. LIV, 311. LV, 314.
 LVI, 316. LVIII, 320. LIX, 323. LX, 325. LXVII, 344.
 LXVIII, 346. LXXI, 353. LXXV, 360. LXXVIII, 366. XC, 390.
DORMALIO, * XVI, 105. * CIV, 482. * CV, 485. * CVI, 487.
ELMENHORSTIO, I, 1. II, 4.
ELZEVIRIO, XLII, 262.
FLORENTINIO, CXIII, 511.
HEINSIO (Nicol.), LXXVI, 563. LXXX, 372. LXXXI, 373.
 LXXXIII, 376. LXXXVII, 384. XCI, 392. XCII, 396. XCIII,
 397. XCVII, 409.
LAMBECIO, XLIX, 303. L, 304. LII, 308. LVII, 318. LXI, 327.
 LXII, 329. LXIII, 331. LXIV, 336. LXV, 339. LXVI, 341.
 LXIX, 347. LXX, 351. LXXIII, 356. LXXIV, 358. LXXIX,
 369. LXXXII, 375. LXXXIV, 378. LXXXV, 380. LXXXVI,
 381. LXXXVIII, 386. LXXXIX, 388. XCIV, 400.
LICETO, XLI, 260. XLVII, 298.
MEURSIUS, III, 6. IV, 22. V, 28.
MORINO, XLVIII, 300.
NIRUSIO, CXI, 506. CXII, 508.
PEIRESCIO, * VII, 33. * IX, 41. X, 51. * XI, 82. * XII, 92.
 * XIII, 94. * XIV, 98. * XV, 102. * XVII, 109. * XVIII, 115.
 * XIX, 120. * XX, 133. * XXI, 141. * XXII, 143. * XXIII, 162.
 * XXIV, 166. * XXV, 174. * XXVIII, 182. * XXX, 196. * XXXI,
 200. * XXXII, 203. * XXXIV, 213. * XXXV, 216. * XXXVI,
 220. * XXXVII, 222. * XXXVIII, 225. * XXXIX, 237. * XL,
 249. * XLIII, 268. * XLIV, 274. * XLV, 281. * XLVI, 283.
 * C, 460. * CIII, 468. * CVIII, 489. * CIX, 502. * CX, 505.
P. PUTEANO, * VI, 30. * VIII, 38. * XCIX, 459. * CI, 461.
 * CII, 464.
CHR. PUTEANO, * CVII, 488.
J. RHODIO, XCVIII, 411.
SIRMONDO, LXXII, 355. LXXVII, 365. XCV, 402. XCVI, 406.
TENGNAGELIO, XXVII, 181. XXIX, 192. XXXIII, 205.

AD HOLSTENIUM SCRIBUNT

- PAGANINUS GAUDENTIUS** *, p. 160.
PATRICIUS JUNIUS *, p. 161.

INDEX

RERUM ET NOMINUM.

A.

A et A,	pag. 447	Αλλα et Ἀμα,	13
Abraham Echellensis,	270, 271,	Allatius,	108, 218, 219, 225,
	320, 321, 323, 504		341, 343, 348, 364, 399
Abulfeda,	80, 81	Altinus,	109, 110
Academia Basiliana,	268, 494, 504	Ambrosius,	18, 69
— Rheno-Trajectina,	499	Anastasii,	98, 99, 388, 550, 302,
Acarnanenses,	420		486, 493, 494
Achæus,	439	ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ,	403, 404, 408
Achilles Tatius,	424	Anatolius,	227
Acilia gens,	443	Andreas Epidaurius,	148
Adamanus,	79	Angelus Paravianus,	502
Adulitanum monumentum,	218,	Anglicanum collegium Romæ,	231
	219	Anna Comnena,	35, 384, 399, 506
Ægus Spoletanus,	76	Annulus nuptialis,	170. Anuli
Æthicus,	20, 383	funebres,	172
Æthiopici libri,	287	Anonymi scriptores,	18, 54, 55,
Ἀφροdisίας,	438		56, 69, 71, 72, 75, 94, 184,
Agathemerus,	53, 55		368
Ager Romanus,	81, 82	Antigonus,	44
Albintimilium,	84	Anthologia Latina,	429
Alcinous,	125	Antonini Itinerarium,	84, 243,
Alciphro,	348		316, 479
Aleander,	32, 39, 83, 96, 102,	Apollo Actiacus,	426
	105, 107, 113, 116, 119, 123,	Apollonius Dyscolus,	44
	126, 127, 128, 139, 140, 142,	Apollonius Pergæus,	320
	159, 241, 251, 253, 271, 466	Apollonius Rhodius,	93

Apuleius,	6, 29	ἰδέε,	427
Aquæ Aponæ, 414. — Albulæ, <i>ib.</i>		Arundelius comes,	96, 129, 161
Arabici libri,	271	Asclepiodotus,	313
Arausianus Messius, 376, 379, 384		Ἀσπερος,	431
Archerius,	484	Ἀσουλία,	443
Aristænetus, 332, 333, 334, 356,		Ἀσουλία,	444
341, 347		Ἀσφάθεια,	<i>ibid.</i>
Aristides Quintilianus,	20, 27	Athanasius,	20, 50, 51, 86, 92
Aristoxenus,	27	Aubri du Mesnil, 86, 116, 117,	
Armagnac (cardin. d'),	36, 85	126, 27, 459	
Armeniacus cardin. 34, 264, 270		Auctores de miraculis aquarum,	
Ἀρμενιάς,	420	74. — σφίρι ὧν καὶ φαίνομι-	
Artianus, 11, 19, 44, 57, 102,		νον, 10, 253, 245, 472. — de re	
105, 110, 167, 193, 194, 247,		militari, 296, 313. — chemici,	
267, 307, 371, 379		122, 153	
Artemidorus,	18, 56	Avienus,	20, 77, 137
Arundeliana Marmora, 100, 116,		Aurelius (M.),	267, 307
129, 135, 161		Auria (J.),	245, 246, 470
Articulus omisus in ellipsi vocis		Azolinus,	157, 158

B.

Bagni cardin.	220	Barlaeus,	262, 328, 330
Baillet,	47	Baronius,	463, 513
Bairappa,	136	Βασίλειων codex,	241, 295
Barat,	294	Beda,	78, 79, 255
Barberino,	273, 317	Bergerius,	82, 84, 478
Barberinus (Fr.) card 31, 39, 182,		Bergine,	138
201, 265, 266, 336, 340, 354,		Bertius,	54, 231, 232
367, 370, 375, 379, 381, 384,		Bertus,	495
387, 388, 410, 494		Bessarion,	479, 501
Barberinus (A.) card. 140, 185,		Biblia, 188, 194, 207, 276, 277,	
201, 336, 354, 367		290, 293, 495, 500	
Barberinus (Th.) 114, 324, 337,		Bibliotheca Attempstiana, 54, 55,	
460, 463		68, 113. — Ambrosiana, 84,	

RERUM ET NOMINUM.

527

273, 396, 398. — Armeniaci	Biscia cardin.	96
cardin. 85, 471. — Augustinia-	Blavius,	341, 351, 352
norum Romæ, 230, 235. —	<i>Boderie (de la),</i>	249
Augustinianorum Neapoli, 152,	Bodierius,	249
372. — Barberina, 106, 342,	Bœclerus,	516
364, 383, 387, 393, 394, 403,	Boëssius, <i>Boissieu,</i>	478, 479, 480, 501
404, 405, 408, 414, 480, 502,	Bollandus,	512
503. — Barocciana, 130. — Car-	Bolvitus,	374
bonaria, 373. — Casinensis, 288.	Bonaire,	165, 196, 298
— Farnesiana, 404. — Jesuita-	Bonarrolius,	178, 179, 180
rum Romæ, 240. — Lauren-	Borchardus,	79
tiana, 179, 180, 184, 360, 361,	<i>Bouchard,</i>	213, 225, 366, 470
368, 394. — Monchalii, 77, 470,	<i>Bourdelot,</i>	467, 504
472. — Mureti, 230. — Pala-	Brantius,	2
tina, 45, 53, 54, 62, 65, 71,	Bredowius,	31, 52, 124
72, 80, 383, 405. — S. Salva-	Brissonius,	128
toris Bononiæ, 185. — Scoria-	Brugiottus,	289, 476
censis, 85, 88, 97, 102. —	Bruti Epistolæ,	45
Sfertziana, 113. — Thuanea,	Buchardus, 213, 225, 295, 296,	297, 350, 504
379. — Vaticana, 112, 119,	<i>Buoncompagno,</i>	599
126, 127, 206, 255, 256, 263,	<i>Burigny,</i>	78
265, 296, 338, 354. — Vindo-	Burrhus,	516
bonensis, 186, 332, 333, 334,	Byzantini historici,	345, 385
335, 337, 348, 379, 383		

C.

Cæsius,	136	Cardanus,	463
Calendarium vetus,	271	Caryophyllus,	108, 519
Cantacuzenus,	293	Casaubonus,	53, 55, 70
Capitolum,	367	Catullus,	398
Capponius,	402	<i>Cavalcanti,</i>	326
Caracciolus,	152	Cedrenus,	226
Caraffa,	121	Centumcellæ,	84

Chalcidius,	151, 510, 512	Concilium Chalcedonicum,	265
Choricus,	47	Constantinus Porphyrogeneta,	19,
Chrysoloras (Em.),	73	41, 42, 43, 44, 45, 46, 65, 73,	
Chrysostomus,	372, 373, 374	74, 95, 101, 103	
Christianus (Fl.),	93	Contelorius,	103, 112, 119, 126,
Ciacconius,	182	127, 324, 466, 467, 470	
Ciofanius,	396, 398	Contilorio,	324
Claudianus,	410	Continus,	477
Cleomedes,	151	Copernicus,	496
Cluverius, 6, 8, 9, 11, 15, 22,		Corderius,	194, 207
24, 25, 26, 78, 81, 84, 120,		Cornuti,	275
156, 232, 242, 243, 244, 266,		Cosa,	84
342, 478, 490, 491, 498		Cosmas,	270, 475
Codinus, 12, 71, 74, 130, 228,		Cotton (R.),	36, 37, 47
383, 387		Cramoisy, 111, 301, 380, 381,	
Coemeterium S. Nemesii, S. Hi-			387
larii,	498	Cum patera,	451
Collotius (Colocci),	255	Cunæus,	262
Colvillus, 89, 97, 102, 154		Curopalata,	19, 101, 106
Columna (A.),	114	Carterius,	484
Columna (F.),	152	Cynnamus,	385
Communio Abassinorum,	507	Cyrillus (S.),	472
Conæus,	251, 259	Cyrillus Lucaris,	129

D. Δ.

D et O,	436	Demophilus,	492
Damascenus,	54	Demosthenes,	457
Damascius,	228, 229	Dempsterus,	179
Damianus Larissæus,	227	Des Portes,	189
Dantes (Egn.),	227	Deusing,	327
Darmarius (A.),	148	Dexippus,	185
Darmarius (G.), 149, 226, 233,		Dialectus Dorica,	424, 441
234, 235, 236, 245		Dicæarchus,	13, 14, 18, 61
Democrates,	267	Didymus,	227

Digamma,	442	— ejus frater,	179, 232
Δίκαιον (τὸ),	451	Dositheus,	422
Diodorus Tarsensis	100	Dormalius, 98, 100, 101, 102,	
Diogenis epistolæ,	44	103, 109, 115, 122, 123, 135,	
Dionysius Afer, 19, 71, 76.	266	139, 153, 235, 269, 273, 295,	
Dionysius Byzantinus, 36, 46,		484, 485, 486	
71, 82, 114, 160, 199,	471	Dousa (Th.),	385
Δογμοαῖται,	137	Drusius (J.),	292
Διονύσου τεχνίται,	423	Duchesne (A.), 274, 280, 489	
Donatus,	499	Du Puy (C.),	177
Donius, 141, 168, 169, 184, 251,		Du Puy (les frères),	30
345, 390, 467			

E.

ε et C,	447	Epistolographi Græci,	44, 348
Egeriæ fons,	497, 506	Erpenius,	25, 188
Εγκταις,	443, 444, 454	Eucheriûs,	19, 78
Elisionis nota neglecta, 451, 454		Eudemus,	181
— Elisio τοῦ ἰῶτα,	454	Eudoxus,	60
Elmenhorstius,	4, 265	Εὐεργισία,	420
Elzevirii, 7, 10, 24, 28, 263,		Εὐεργίτης,	441
265, 273, 279, 280, 350, 486,		Eunapius, 382, 383, 385, 386,	
499			388
Emmanuel Cappadox, 123, 163		Eusebius, 19, 22, 28, 73, 79, 96,	
Enallage syntaxeos,	433	245, 265, 408, 470	
En-enius,	180	Eustathius, 71, 77, 78, 225, 226,	
Ἐπαις,	442		248
Ephraem,	161	Εὐφύχου,	437
Epiphanius,	246		

F. Φ.

Faber San-Jorianus,	35	Fabrotus,	113
Fabricius,	72	Fasti Capitolini,	116

Faustus,	79	Φοιτίας,	438
Febonius,	395	Φοιτιάδην,	438
Felix (H.),	141	Foramina in sepulcris,	430
Ferrarius,	396	Φῶς, Φῶς,	432
Ferreolus,	401	Frontinus,	362, 367
Φιδίτια, Φιλίτια,	236	Fronto (Corn.),	376, 444, 445
Φιλάνθρωπος (τά),	455	Fronto Ducæus,	187, 291, 293
Flavius Dexter,	499		

G. Γ.

Galilæus,	171, 254, 315	Goclenius,	509
Gallorum laus,	371	Gogarinus,	28
Gallutius,	119	Golius,	219
Gassendus,	259, 474, 475	Gotopius,	395
Gaulus,	342	Gothica lingua,	172
Gelenius,	65, 66	Gothofredus,	295, 500, 504
Gellius (A.),	113, 370	Gottifredus,	407
Geminus,	151	Grandis (H. de),	232
Gemma antiqua,	173	Gregentius,	68
Geographia Nubiensis,	232	Gretserus,	187, 228, 383
Georgius Hamartolus,	99, 100, 106, 109, 110	Grex genere fœminino,	413
Georgius Syncellus,	98, 99, 104, 105, 109, 110, 168, 350	Gronovius,	312, 330, 361, 364, 373, 377, 384, 394, 399
Germanorum mores,	338	Grotius;	60, 101, 108, 279, 287, 286, 287, 403, 467
— academïæ,	319	Gualdus,	183, 232, 505
Gesneri Bibliotheca,	253	Gualterius,	252
Gillius,	471	Guevara,	503
Glycas,	186, 226		

H.

H et I,	444, 455	Hadrianus Rhetor,	88
— et II,	446	Hannibalianus,	403, 407

Hanno,	18, 59	Hermias,	124, 131, 229, 235
Harlesius,	59	Hermippus,	106
Haultin,	109	Hermogenes,	27
De la Haye,	64	Herodotus,	440, 455
Heinsius (D.),	3, 5, 24, 253,	Heron,	245, 286, 470
262, 264, 265, 267, 273, 353,		Hesychius Illustris,	71
360, 361, 363, 376, 399, 410,		Hierocles,	267, 307, 484
487, 493, 499		Hieronymemon,	421, 427
Heinsius (N.),	353, 354, 360,	Hieronimus,	19, 78
361, 364, 366, 368, 369, 374,		Hippocratis Epistolæ,	44
378, 379, 392, 394, 397, 399,		Hoby,	17
410		Hoeschelii Geographi Minores,	55,
Heliodorus Larissæus,	227, 248		57
Hellanicus,	444, 455	Holstenius,	<i>passim.</i>
Henoch liber,	286	Horologium antiquum,	222
Heraclides,	12, 25	Hurtzvigius,	220
Herennius,	228, 236	Husvedelius,	3

I. J.

I et u,	437	218, 219, 362, 367, 411, 414,
Iacchæus,	25	423, 427, 428, 431, 432, 433,
Iamblichus, 88, 89, 123, 153,		434, 435, 436, 437, 439, 441,
235, 236, 267, 472, 484, 492,		443, 445, 447, 449, 450, 451,
	495	452, 453, 454, 457, 458, 496
Jason Stoicus,	61	Inscriptiones ineditæ, 418, 425, 435
Idatius,	79	— repetitæ, 435
Ἰσαπόλος,	420	— correctæ, 449
Ignatius,	369	— nomina extra inscriptionem,
India,	67	163
Indus flumen,	66	Insulanus, 79
Infinitivus pro imperativo,	437	Joannes de S. Paulo, 108
Innocentius X,	321	Joannes Pediasimus, 150, 151
Inscriptiones, 154, 155, 157,		Iocheirus, 168
158, 159, 162, 170, 172, 177,		Josephus, 285, 286

Isidorus characenus, 18, 67, 68,	22, 28, 29, 53, 68, 70, 129,
455	153, 161, 230, 292
Judæi non colunt asini caput, 175	Justellus, 358
Julianus Toletanus, 499	Justinianus (Marchio), 247
Jungius, 129	Justinianus (Horat.), 402
Junius (Patr.), 8, 10, 12, 13, '	

K.

Kà pro κτὶ,	442	Κούρωτες,	440
Kircherus 270, 271, 275, 276,		Κτῆσις, κτῆμα, κτίσις, κτίσμα,	
287, 495			455
Kοιτὴν,	440	Κύων ἐν φάτῃ,	123

L. A.

M et M,	457	Libanius,	295, 334, 351, 500
Lambecius, 303, 304, 308, 356,		Licetus,	298, 412
365, 370, 379, 380, 385, 395,		Ligorius (P.),	404, 405
400, 402, 409		Λίμναι,	58
— ejus fratres,	308, 523	Lindembrogius,	3, 227
Landgravius Hassiæ,	284	Literarum permutatio,	59
— Darmstatensis,	286, 287	Livius T.),	561, 364
Lansberghe (Ph.),	24	Λύκος ἔχων,	39
Lauselius,	292	Luna,	44, 244
Larena, 238, 240, 241, 242, 247,		Lundius,	8
249		Lutherus,	172
Lasena,	499	Lychnites lacus,	57
Langerius,	297	Lycephron,	334
Laurus (J. B.),	168	Lycurgus,	422
Leunclavius,	183	Lysias,	422
Levius,	5		

M.

M et M,	457	Macrobius, 379
Macris,	58	Magnus Mogor, 66

Mauasses , en Israel ,	508	Mercator ,	52
Marchevillius ,	214	Mercerus (J.),	333
Marcianus , 13, 43, 45, 55, 56,		Mersenne ,	324, 326, 327
	65, 66	Metochites ,	230
Marianus ,	78, 491	Meursius , 4, 28, 44, 74, 130,	
Marinus , 94, 95, 229, 307, 311,			262, 265, 385, 387
	312, 474	Μοισῶν μίτος;	438
— Tyrins ,	66	Monchalius (<i>Montchal</i>),	77,
Martianus Capella ,	425, 428		226, 245, 286, 355, 400, 401,
Martyrologia ,	512		470, 472, 474
Mascardus ,	251	Mons Quirinalis ,	39
Ματρώπολις ,	439	— Sanctus ,	117
Matthæus Blastares ,	21	Montacutius ,	28
Maximus (S.),	181	Molinus ,	186
Mazanellus ,	385, 398	Morbecca ,	234
Medicei Principes ,	178	Morellus (F.),	57, 193
Memmius ,	355	Morinus (J),	174
Ménestrier , 117, 184, 232, 237,		Moroni (C.),	322, 323
	242, 247, 498	Muratorius ,	423
Menippus ,	56, 65	Museum Mantuanum ,	116
Mensuræ antiquæ ,	271, 272		

N.

Nardi ,	354	Nihusius , 329, 331, 335, 338,	
Naudé , 111, 313, 314, 340, 359,			341, 343
	381, 389	Nivernensis dux ,	201
Nehallenia ,	395	Nobilius ,	277
Nemesianus , 102, 110, 185		Noghera ,	300
Nemi ,	157, 505	Nognera ,	297, 499
Nemorensis lacus ,	157, 506	Nonnus ,	42
Nicéphorus ,	372, 373	Notitia Episcopatum et Pa-	
— Blemmides ,	53	triach.	19, 73, 74
Nicetas ,	514	Nummi veteres , 136, 138, 142,	
Nicolaus Methonensis ,	266		247, 403, 404, 405
Nicomachus , 27, 235, 236, 484		Nuptiæ Aldobrand. , 118, 156, 159	

O et D,	436	Orpheus,	272, 501
Ocellus Lucanus,	267	Orra,	137
O et u,	447	Ortelius,	46, 52, 60, 67, 137
Olympiodorus, 88, 123, 124, 126,		Os pro u,	443
229, 230, 234, 291		Οὐδὴς ἀθάνατος,	437, 523
Omalus,	485	Overberg,	346, 347
Oppianus,	102, 110, 185	Ovidius, 368, 392, 396, 398, 410,	
Orgon,	138	480, 501	
Origenes,	22, 500		

P.

Pachon mensis,	448	Peutingeriana tabula, 243, 479,	
Pælius,	509	498	
Paganinus Gaudentius, 128, 160,		Philippæus,	302
164, 361		Philo,	451, 520
Palladius,	68, 305	Philo Byzantius,	75, 246, 468
Papius,	77	Philoponus,	187, 236, 484
Παπισχῶσαι χρίαις,	456	Philostratus,	128
Participia nominascunt,	434	Phlegon,	44
Patavinitas,	412	Phœbammon,	21
Patra,	431	Phœnicum navigationes,	60
Patres Græci edendi ab Holstenio,		Photius, 43, 46, 47, 218, 221	
209		Picus Mirandulanus,	125
Πατρις,	443	Piglio,	367
Paulus Silentarius, 18, 72, 75		Pignorius,	159
Peirescius, 33, 36, 96, 105, 207,		Pindarus,	424
208, 246, 264, 271, 262, 301		Pithœus,	78, 326
et passim.		Platonici philosophi,	130
— ejus frater,	89	Plautus,	424
Perdiccas,	208	Pletho, 18, 69, 479, 501, 520	
Peregrinus (C.),	374	Plinius, 136, 156, 272, 408	
Perperene, 403, 404, 405, 406		Plotinus,	47
Petavius, 245, 301, 358, 389		Pocula commissitia,	246
Petitus (S.), 167, 274, 285, 470		Pollus,	398
Pettæus, 129, 153, 160		Pollux (J.),	225

RERUM ET NOMINUM.

535

Poloniæ descriptio,	188	Προξενία,	420
— Rex,	189	Πρόξενος,	440
Polybius,	438, 456, 518	Ptolemæus,	66, 405, 406
Pomponius Mela,	20	Psellus,	20, 28, 53, 174, 230,
Porphyrus,	27, 33, 75, 153,		236, 438
229, 267, 294, 444, 447, 463		Purchasius,	231
Portulanum,	46	Putealis,	298
Possinus,	393, 401	Puteanus (Erycius),	111
Pozzo (del),	159, 480	Puteanus eques,	118, 127, 128,
Prelum typographicum aquæ vi		154, 156, 158, 159, 183, 239,	
motum,	475		394, 505
Priolus,	369, 372	Puteanus (Chr.),	185, 464, 467
Priscianus,	77	Puteani fratres,	30, 38, 104, 108,
Procli,	21, 88, 113, 123, 124,	123, 194, 301, 357, 358, 360,	
126, 142, 209, 228, 229, 250,		371, 372, 375, 377, 378, 380,	
234, 293, 335, 484		381, 382, 384, 394	
Procopius,	263, 273, 279, 486,	— eorum nepos,	378
492		Puteo (Cass. a),	111, 118, 127,
Procopius Gazæus,	5, 47		128
Προμνάμων,	426	Puteolanus,	159
Πρώτα φέρειν,	452	Puteus eques,	111, 159
Protagoras,	75	Pyramides,	469
Provincia (la Provence),	137	Pythagoræ Symbolum,	298
Provinciæ Suburbicariæ,	367, 478	Pythagoricorum fragmenta,	313

Q.

Quercetanus,	274, 280, 489	Quiqueran,	479
Querengus,	241, 251		

R.

Racinius,	48	Remigius,	87
Ramusius,	61, 80, 81	Remmius,	47
Ranzovius (G.),	49, 461	Remonstrantes,	2
Reinardus,	206	Réquier,	30, 33

<i>Richardi</i> ,	293	<i>Robervallus</i> ,	326
<i>Rigaltius</i> , 32, 104, 108, 124,		<i>Romatiana</i> ,	515
217, 301, 467		<i>Rondinelli</i> ,	554
<i>Rittershusius</i> ,	61	<i>Rumpius</i> ,	3
<i>Rivius</i> ,	264	<i>Rutgersius</i> ,	266

S. Σ.

<i>Sabbathium flamen</i> ,	508	<i>Scoymnus</i> ,	56, 57, 65, 226
<i>Sada</i> ,	407	<i>Secundus</i> ,	267
<i>Sallustius</i> ,	312	<i>S-gusianus arcus</i> ,	154
<i>Salmasius</i> , 44, 65, 69, 72, 313,		<i>Seneca Tragicus</i> ,	312
333, 334, 500		<i>Sergius Risi</i> ,	206
<i>Sanchuniato</i> ,	96	<i>Servius</i> ,	50
<i>Sandcs (E.)</i> ,	64	<i>St-tonius</i> ,	461, 463
<i>Santa-Crucius (Santa-Croce)</i> ,		<i>Sgambatus</i> ,	207
175, 190		<i>Simplicius</i> ,	21, 267
<i>Santo-Crucius (Sainte-Croix)</i> ,		<i>Sirmondus</i> , 53, 57, 77, 79, 108,	
51, 53, 61, 67, 70, 75, 86		194, 301, 357, 358, 365, 389,	
<i>Satyrus</i> ,	480, 501		402, 403
<i>Savilius</i> ,	53	<i>Slegelius</i> ,	503, 523
<i>Σκῆνος</i> ,	452	<i>Solinus</i> ,	20
<i>Σχῆμα Κολοφάνισ</i> ,	424	<i>Σῶμα et ψυχὴ</i> opponuntur,	452
<i>Scheus (H.)</i> ,	265, 266	<i>Sophianus</i> ,	64
<i>Schickardus</i> , 80, 187, 269		<i>Soricina naenia confossior</i> , 76, 264	
<i>Scholiastes Nicandri</i> ,	246	<i>Sotion</i> ,	15, 18, 175
— <i>Juvenalis</i> ,	337	<i>Σάζουσα</i> ,	434
<i>Schoettus</i> , 2, 4, 46, 50, 51, 73,		<i>Spada cardin.</i>	154, 201, 402
75, 86, 90, 291		<i>Spelmannus</i> ,	217
<i>Schrickius</i> ,	395	<i>Statuarum capita mutata</i> ,	164
<i>Scioppius</i> ,	322, 377	<i>Stephanonius</i> ,	173
<i>Scorpiacum</i> ,	89	<i>Stephanus Byz.</i> 11, 19, 45, 55,	
<i>Scrimgerus</i> ,	20, 70	56, 75, 83, 95, 96, 105, 136,	
<i>Scrivierius</i> ,	29, 262, 265	142, 152, 231, 266, 405, 406,	
<i>Scylax</i> ,	18, 59	430, 458, 455	

RERUM ET NOMINUM.

537

Steuchus,	224	369, 170, 218, 239, 240, 241,	
Stobæus,	380, 492	49, 268, 271, 281, 285, 301,	
Strabo, 11, 18, 20, 56, 69, 70,		480, 481, 502	
71, 137, 431, 455	Snidas,	95, 181	
Strada,	377	Sumaius,	179
Strato,	106	Suovetaurilia,	155
Strozzi,	311	Susius,	153
Stuckius,	65	Synodus Carthaginensis,	402
Suarezus, 103, 140, 144, 168,			

T. Θ.

Tabassius,	395	Thevetus,	118
Tabulæ geographicæ, 92, 231,		Thomas,	484
232, 243, 342	Θράκη Ἀσική,		3
Τημέριου Θύραι,	138	Θρηπτός,	42
Tengnagelius, 186, 187, 192, 219		Thuanus (historicus),	118, 356
Tensinus, 335, 336, 340, 343		Thuanus (Fr.-Aug.), 32, 40, 86,	
Terentii codex,	221	167, 202, 205	
Themistoclis epistolæ, 44, 45	Tiberius Rhetor,		21
Theodoretus, 290, 291, 301	Tilly,	49, 197, 462	
Theodorus studita, 4, 365	Timarion,		452
Theodosius Diaconus, 432	Τὰ τίμια καὶ φιλόπνευστα,		455
Θεοὶς Χρυσόμοις,	433	Τρία κάππα κάμισα,	123
Theon, 20, 27, 28, 237, 286,		Tzelzes,	334
472, 474	Tripodes antiqui, 216, 232, 247		
Theophanes, 98, 99, 101, 106,	Tristanus,		404, 408
109, 110, 168, 350	Tutinus,		374

U. V. r.

U et α,	442	Valla (P.) (della Valle),	67
— pro α,	ibid.	Vas antiquum,	498
Valesius (H.),	295, 341	Vassanus (Jo.) de S. Paulo,	104,
Valguarnera,	352		301

35

38 INDEX RERUM ET NOMINUM.

Vassæus,	301	Uthius,	252
Vaticanum ambulacrum,	480	Volusianus,	379
Vaticana typographia,	289	Vorstius,	22, 25, 262
Ubalinus,	401	Vospergius,	1
Venturi,	315	Vossius (G. J.),	16, 27, 262, 267, 328, 330, 333, 343, 351, 352, 369, 383
Vie publicæ Romanorum,	81, 82, 84, 117, 391, 478, 479, 497, 498, 503, 505	Vossius (Is.),	330, 343, 352, 361, 369
Victorius,	315	Τριπύχων τὰν χύρα,	451
Victorius Accorensis,	206, 504	Urbanus VIII,	162, 278, 289, 321, 503, 506
Villatus,	251	Usserius,	343
Villesonus,	523	Wœstenrædus,	485
Vigilii codex,	221		
Vtrum antiquum,	176		

X.

Xystus,	492
---------	-----

Z.

Zeses,	177	Zωσιμάς,	434
Zonaras,	186	Zosimus,	447

FINIS INDICIS.

2

